

This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

- + *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.
- + *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.
- + *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.
- + *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at <http://books.google.com/>

Dette er en digital utgave av en bok som i generasjoner har vært oppbevart i bibliotekshyller før den omhyggelig ble skannet av Google som del av et prosjekt for å gjøre verdens bøker tilgjengelige på nettet.

Den har levd så lenge at opphavretten er utløpt, og boken kan legges ut på offentlig domene. En offentlig domene-bok er en bok som aldri har vært underlagt opphavsrett eller hvis juridiske opphavsrettigheter har utløpt. Det kan variere fra land til land om en bok finnes på det offentlige domenet. Offentlig domene-bøker er vår port til fortiden, med et vell av historie, kultur og kunnskap som ofte er vanskelig å finne fram til.

Merker, notater og andre anmerkninger i margin som finnes i det originale eksemplaret, vises også i denne filen - en påminnelse om bokens lange ferd fra utgiver til bibliotek, og til den ender hos deg.

Retningslinjer for bruk

Google er stolt over å kunne digitalisere offentlig domene-materiale sammen med biblioteker, og gjøre det bredt tilgjengelig. Offentlig domene-bøker tilhører offentligheten, og vi er simpelthen deres "oppsynsmenn". Dette arbeidet er imidlertid kostbart, så for å kunne opprettholde denne tjenesten, har vi tatt noen forholdsregler for å hindre misbruk av kommersielle aktører, inkludert innføring av tekniske restriksjoner på automatiske søk.

Vi ber deg også om følgende:

- **Bruk bare filene til ikke-kommersielle formål**
Google Book Search er designet for bruk av enkeltpersoner, og vi ber deg om å bruke disse filene til personlige, ikke-kommersielle formål.
- **Ikke bruk automatiske søk**
Ikke send automatiske søk av noe slag til Googles system. Ta kontakt med oss hvis du driver forskning innen maskinoversettelse, optisk tegngjenkjenning eller andre områder der tilgang til store mengder tekst kan være nyttig. Vi er positive til bruk av offentlig domene-materiale til slike formål, og kan være til hjelp.
- **Behold henvisning**
Google-"vannmerket" som du finner i hver fil, er viktig for å informere brukere om dette prosjektet og hjelpe dem med å finne også annet materiale via Google Book Search. Vennligst ikke fjern.
- **Hold deg innenfor loven**
Uansett hvordan du bruker materialet, husk at du er ansvarlig for at du opptrer innenfor loven. Du kan ikke trekke den slutningen at vår vurdering av en bok som tilhørende det offentlige domene for brukere i USA, impliserer at boken også er offentlig tilgjengelig for brukere i andre land. Det varierer fra land til land om boken fremdeles er underlagt opphavsrett, og vi kan ikke gi veiledning knyttet til om en bestemt anvendelse av en bestemt bok, er tillatt. Trekk derfor ikke den slutningen at en bok som dukker opp på Google Book Search kan brukes på hvilken som helst måte, hvor som helst i verden. Erstatningsansvaret ved brudd på opphavsrettigheter kan bli ganske stort.

Om Google Book Search

Googles mål er å organisere informasjonen i verden og gjøre den universelt tilgjengelig og utnyttbar. Google Book Search hjelper leserne med å oppdage verdens bøker samtidig som vi hjelper forfattere og utgivere med å nå frem til nytt publikum. Du kan søke gjennom hele teksten i denne boken på <http://books.google.com/>

AUGSBURG SEMINAR
GJENNEM FEMTI AAR

AUGSBURG SEMINAR

GJENNEM

FEMTI AAR

1869—1919

VED

ANDREAS HELLAND

"Derfor byggedes Augsburg, forat den norske
vækkelse skulde ha vei og virke i det nye land,
og forat frihetsbevegelsen kunde naa frem til
sit maal, den frie menighet."—Georg Sverdrup

MINNEAPOLIS, MINNESOTA
1920

**FOLKEBLADET PUBLISHING COMPANYS TRYKKERI
MINNEAPOLIS, MINN.**

J61.835
A921.9
H476 au
1920

FORORD

Der er over to og et halvt aar, siden forfatteren av efterfølgende blade lovet at skrive en fremstilling av Augsburg Seminars historie gjennom de første femti aar av skolens tilværelse. Det var hensigten, at skriftet skulde foreligge trykt til femtiaarsfesten. Naar det nu først utkommer et halvt aar derefter, har forfatteren ingen undskyldning at fremføre. Ingen beklager mere end han, at det ikke lykkedes ham at indfri sit løfte i rette tid.

Skriftet er blitt betydelig større end fra først av tænkt, og derfor ogsaa betydelig kostbarere. Augsburg Seminars historie hænger imidlertid saa nær sammen med hele den kirkelige utvikling blandt nordmændene i Amerika, at det ikke syntes vel mulig at kunne tegne et billede av skolen, dens virke og utvikling, uten samtidig at kaste ialfald et og andet streiflys over dens mange berøringspunkter i vort kirkeliv. Ganske specielt syntes det nødvendig at dvæle noget utførligere ved "Aapen erklæring", brytningen mellem den "gamle" og den "nye" retning i Konferensen og "overdragelsesspørsmålet"s historie. Det er kun ved et nogenlunde alsidig kjendskap til disse alvorlige brytningstider i skolens historie læseren kan forstaa hele dens stilling og utvikling til idag. Skal det imidlertid være mulig at danne sig et nogenlunde korrekt helhetsindtrykk av skolen og dens opgave, er det nødvendig at kjende ialfald nogen av de historiske dokumenter, som klarest fremhæver dens principielle standpunkt i forskjellige retninger. At meddele disse i kortere eller længere utdrag syntes forfatteren at være utilfredsstillende i mere end én henseende. Derfor har han valgt at meddele dem in extenso i et til skriftet føjet tillæg. Det er hans haab, at dette i betydelig grad vil øke skriftets værd som en historisk fremstilling.

For at bringe harmoni i skriftets stilistiske form, er alle citater saavidt mulig gjengitt i den nye retskrivning. Paatagelige trykfeil eller skrivefeil er rettet.

Blandt dem, hvem forfatteren skylder tak for ydet hjelp, ønsker han særlig at nævne to, nemlig professor J. H. Blegen som velvillig har gjennomset det meste av korrektoren, og dr. O. M. Norlie, som har vist ham den store imøtekommenhet at overlate til avbenyttelse korrektoren til de biografiske opplysninger angaaende skolens lærere, som dr. Norlie har samlet for et verk om de norsk amerikanske skoler.

Oplysningerne om skolens college-graduentør skyldes forfatterens kollega, professor H. N. Hendrickson, mens opplysningerne om de teologiske kandidater er hentet dels fra optegnelser samlet av avdøde professor Sverdrup, dels fra verket "Norsk lutherske prester i Amerika" ("Prestekalenderen"), samlet ved dr. O. M. Norlie og andre.

Til alle dem som paa en eller anden maate velvillig har ydet forfatteren hjelp med raad og daad, bringer han herved sin oprigtige tak. For bokens indhold er han alene ansvarlig. At Augsburg Seminar ved dette skrift maatte bli mere kjendt og kjær, er hans inderlige ønske. Han har søkt, saavidt det stod i hans magt, at være sandheten tro i kjærlighet.

Kan de efterfølgende blade paa nogen maate tjene til Guds navns forherligelse og hans rikes fremme, da være han prisert derfor, hvem herligheten tilhører i al evighet.

Andreas Helland.

Augsburg Seminar den 18de mai 1920.

INDHOLD

1. Omrids av det norsk-lutherske kirkearbeide i Amerika.....	9
2. Augsburg Seminars forhistorie. "Den ældste norske preste- skole i Amerika"	24
3. Grundlæggelsen	34
4. Det gamle Augsburg	58
5. Overgangen fra det gamle til det nye Augsburg.....	91
6. Professorerne Oftedals og Weenaas's "Aapen erklæring"....	96
7. Det nye Augsburgs to første aar.....	119
8. Brytningen mellem den "gamle" og den "nye" retning.....	135
9. Augsburg Seminar under brytningen mellem den gamle og den nye retning	168
10. Et trængselsaar	194
11. En rolig veksttid	205
12. Overdragelsesspørsmaalets historie	220
13. Augsburg Seminar i nittiaarene.....	241
14. Gunstigere arbejdskaar	258
15. Et vanskelig gjennemgangsstadium	277
16. Augsburg Seminar gennem de sidste aar.....	310
17. Skolelivet ved Augsburg Seminar.....	325
18. Fagordningen	339
19. Embedsmænd, lærerpersonale, elevantal, collegegraduenter og teologiske kandidater	355
20. Augsburg Seminars femtiaarsjubilæum.....	413
21. Tilbageblik	424
Tillæg: Dokumenter til belysning av Augsburg Seminars historie 436	
Augsburg Seminars første konstitution 436. — Reglement for Marshall Akademi 438. — Aapen erklæring 440. — Program for Augsburg Seminar 442. — Professor Georg Sverdrups tale ved Augsburg Seminars indvielse den 14de juni 1875 453. — Fakultetsbetænkninger om oprettelsen av en menighet ved Augsburg Seminar 455. — Augsburgs principer 459. — Leden- de principer for Den Lutherske Frikirke 465. — Ordning av forholdet mellem Augsburg Seminar og Den Lutherske Fri- kirke 466. — Den Forenede Kirke og Augsburg Seminar 467. — Augsburg Seminars inkorporationsartikler med amende- menter 470.	
Navneregister	474

FORKORTELSER.

Følgende forkortelser er benyttet i noterne under teksten:

- Anderson:** Life Story of Rasmus B. Anderson written by himself. Madison, Wis., 1915.
- Bergh:** Den norsk lutherske kirkes historie i Amerika ved J. A. Bergh. Minneapolis. 1914.
- Clausen:** Prof. Georg Sverdrups angrep og pastorerne J. Olsens og C. L. Clausens tilsvær osv. udgivet af C. L. Clausen, prest i Konferentsen. Chicago. 1881.
- Dietrichson:** Pastor J. W. C. Dietrichsons Reise blandt de norske emigranter i "De forenede nordamerikanske Fristater." Paany udgiven af Rasmus B. Anderson. Madison. 1896.
- Hatlestad:** Historiske meddelelser om Den Norske Augustanasynode osv. af O. J. Hatlestad, luthersk prest. Decorah. 1887.
- Mindeblade:** Mindeblade om indvielsen af Augsburg Seminariums nye bygning 1ste til 3die januar 1902. Udgivet af Augsburg Seminariums fakultet. Minneapolis. 1902.
- Minneskrift:** Minneskrift med anledning af Augustana-Synodens femtioårige tillvaro (ved L. A. Johnston). Rock Island. 1910.
- Mørstad:** Elling Eielsen og den "Evangelisk-lutherske Kirke" i Amerika, ved E. O. Mørstad. Minneapolis. 1917.
- Neve:** A Brief History of the Lutheran Church in America by Dr. J. L. Neve. Burlington. 1916.
- Paulson:** Erindringer af pastor O. Paulson. Efter hans død gennemseet af prof. Sven Oftedal. Minneapolis. 1907.
- Prestekalenderen:** Norsk lutherske prester i Amerika 1843—1915. Anden revideret udgave. Samlet af pastor O. M. Norlie, o. a. Minneapolis. 1915.
- Saugstad:** Augsburgs historie. Foredrag af pastor C. Saugstad. Minneapolis. 1893.
- Weenaas:** Mindeblade, eller otte aar i Amerika. Ved A. Weenaas, sogneprest til Volden, Søndmøre. Volden. 1890.
- Wisconsinismen:** Wisconsinismen belyst ved historiske kjendsgjeringer, af A. Weenaas, professor i theologi ved Augsburg Seminarium, Minneapolis, Minn. Chicago 1875. Andet [uforandrede] oplag. Chicago 1876.
- Andre forkortelser vil være let forstaaelige.

Første kapitel

OMRIDS AV DET NORSK-LUTHERSKE KIRKEARBEIDE I AMERIKA

BLANDT de institutioner som har dannet viktige led i den norsk lutherske kirkes historie og utvikling i Amerika, har *Augsburg Seminar* for alle tider sikret sig en plass. Men da den innsats skolen har gjort i denne utvikling ikke kan sees i sitt rette lys uten i forbindelse med vår kirkes historie i det hele tatt, vil det være nødvendig først ganske kort at skissere denne historie, forat Augsburg Seminar og dets virksomhet kan sees imot den rette bakgrunn.

Nordmændenes historie i Amerika i det 19de aarhundrede er et utflytterfolks historie. Den tid kommer naturligvis, da ethvert utflytterfolks national-eiendommeligheter vil bli saa omtrent utvisket, ialfald i det ydre. Men den tid tilhører ikke det 19de aarhundrede for de norske utvandreres vedkommende.

Utflytterfolkets aandelige røtter maa selvfølgelig søkes i hjemlandets jordbund.

Den norske utvandring til Amerika kan siges at ha tatt sin begyndelse i 1825. Vistnok hadde allerede før den tid enkelte individer her og der vovet sig over det store hav hen til det fjerne vesten. Men fra 1825 tar utvandringen fart, og hundreder — ja tusener — forlater hjem og fædreland i haab om i vestens store eventyrland at forbedre sine egne og sine kjæres kaar, der i hjemlandet ofte kunde være vanskelige nok. Forholdsvis faa var vistnok derimot de som forlot sitt fædreland av politiske grunde, og endnu færre de som forlot det av religiøse grunde.

Tar vi nu tidsavsnittet 1825—1850, den periode hvori den første utvandring foregik, saa finder vi i Norge følgende religiøse bevægelser som de viktigste: Den haugianske vækkelse, grundtvigianismen, missionsvækkelsen og den Johnsonske vækkelse. Den saakaldte "kirkelige reformbevægelse" var i denne periode endnu kun i sin vorden. Den haugianske vækkelse grep

især folkets brede lag og spredte sig saagodtsom over det hele land. Det var en av de dypeste og merkeligste, og paa samme tid en av de sundeste aandelige bevægelser i den kirstne menighets historie. Den paastand som tildels har været gjort, at bevægelsen var mørk og sykelig, beror paa mangel paa forstaaelse eller paa alvor hos dem som fremsætter den. Hauge og hans venner var alt andet end sykelige kristne. Men i en raa og ugudeligg tid krævet de fuldt alvor hos dem som bekjendte sig for at være kristne, og de var ikke snare til at tro om sig selv eller andre, at de hadde grepet "det ene fornødne." Var der noget de var bange for, saa var det aandelig selvbedrag; var der nogen de fattet mistro og mistanke til, saa var det dem som gav indtryk av at være "lette veiløpere."

Dette er en av de viktigste grunde til, at grundtvigianismen med sin "glade kristendom" fandt saa forholdsvis liten gjenklang i de haugiånske kredse i Norge. Hertil kommer, at haugianismen var i samklang med ekte norsk folkelynne, grundtvigianismen derimot ikke; og her tænker vi da ikke saa meget paa enkelte av grundtvigianismens særegenheter og utvekster, som paa hele den religiøse retning som er kjendt under dette navn.

Hedningemissionsbevægelsen i Norge er vokset frem av et litet frøkorn, overført fra Tyskland og lagt ned i haugianismens frodige jordbund, hvor den har skutt en herlig og av Gud rikt velsignet vekst. At paavise dens betydning for det hjemlige kristenlivs utvikling er overflødig. Der er intet som slik aapner og utvider synet for Guds rike og fremmer det ekte kristelige, selvforbyggende og opofrende sindelag som hedningemissionen.

Var haugianismen mere en vækkelse i folkets brede lag, saa blev den *Johnsonske* bevægelse det middel Gud brukte til at vække de høiere klasser i Norge, og især den studerende ungdom, til alvorstanker.¹⁾ Ikke saa at forstaa, at vækkelsen blev gjennomgripende i disse lag av folket. Men saa stor indflydelse fik den, at spørsmålet om sand, levende kristendom tvang sig ind ialfald som diskussionsemne ogsaa der, hvor man før hadde holdt sig for god til at befatte sig med "læseriet" i hvilkensom-

¹⁾ Georg Sverdrup, *Samlede Skrifter i Utvalg*, I, 193 flg.

helst form. Især blev de teologiske studenter grepet av den fyr-rige professor Johnsons virke baade i og utenfor universitetets læsesale.

Det var for en ikke ringe del folk som var berørt av disse bevægelser — og enten tiltrukket eller frastøtt derav — som utvandret til Amerika i tidsrummet 1825—50. Der var saaledes blandt utvandrerne like fra begynnelsen av flere alvorlige kristne mænd, der i det nye land som i det gamle forkyndte Guds sandhets ord for sine medmennesker. Derfor var ikke de første utvandrere uten kristelig paavirkning. Opbyggelsesarbeidet efter haugiansk mønster fulgte dem ogsaa hit til vort land. Men som de der hjemme ingen adgang hadde hat til menighetsmæssig selvstyre, saa tok det ogsaa lang tid, før de under de nye forhold fik syn for menighet og menighetsdannelse.

Et illustrerende eksempel er i saa maate den baade i Norge og i Amerika bekjendte lægmand og senere prest, *Elling Eielsen*. Han kom i 1839 til Amerika og samlet her en flok venner omkring sig. Han arbeidet sent og tidlig uten at spare nogen møie for at række sine landsmænd livets brød. Eielsen var en begavet mand og en i mange henseender mægtig skikkelse. Men naar hans arbeide allikevel ikke kom til at sætte dypere merker end det gjorde, da skyldes det væsentlig den omstændighet, at han manglet syn for den kristne menighet. Hans lille samfund, "Den Evangelisk Lutherske Kirke", splittedes gang paa gang, og hver gang kan splittelsen føres tilbake til manglende menighets-syn som en av aarsakerne.

I 1843 kom C. L. Clausen til Amerika og blev ordinert til prest samme aar, to uker efter Eielsens ordination.²⁾ Disse to, der var de første norsk lutherske prester i Amerika,³⁾ søkte nok at nærme sig hinanden, men kun for atter straks at skilles. Der-

²⁾ Der er nogen uenighet om, hvem av de to som blev ordinert først. Det ligger utenfor nærværende oversigts ramme at gaa nærmere ind paa det spørsmåal. Det tør dog ansees for sandsynlig, at Eielsen var den først ordinerte. Cfr. J. A. Bergh, Den norsk lutherske kirkes historie i Amerika, side 20 flg. E. O. Mørstad, Elling Eielsen osv., side 91 flg. J. W. C. Dietrichson, Reise blandt de norske emigranter, side 31.

³⁾ Egentlig var Clausen dansk; men hans arbeide i Amerika kom til at bli blandt de norske utvandrere.

med begynder spaltningen i den norsk lutherske kirke i vort land. En av grundene var ialfald uenighet angaaende overførelsen av de norske kirkeskikke til de nydannede menigheter i dette land.

Mere utpræget blir spaltningen, da der kort tid efter begyndes en kirkelig virksomhet, der maalbevisst indrettes mest mulig efter statskirkens mønster, og hvis maal er at samle de norske utvandrere til saakaldte menigheter, hvor vedhængen ved statskirkens "opbyggelige kirkeorden" og dens embedsaristokrati er det bestemmende. Den første hovedrepræsentant for denne retning er pastor J. W. C. Dietrichson, der i 1844 kommer hit til landet for at "erhverve underretning om de emigrerede norskes kirkelige trang og arbeide paa at bringe kirkeorden iblandt dem."⁴)

Det kunde ikke godt være anderledes, end at der meget snart maatte utvikle sig en skarp motsætning mellem Dietrichson og Eielsen. Det var den norske statskirkes embedshøiherd med et islæt av grundtvigianisme paa den ene side, og den norske vækkelse med dens faste vedhængen ved den lutherske barnelærdom paa den anden side, som her tørnet sammen. At kampen mellem disse to aandelige førere blandt indvandrerfolket har sine mørke skyggesider, maa indrømmes; ti de var begge ikke saa litet egenraadige. Ikke desto mindre var det en principkamp av den mest avgjørende betydning.

Den spaltning som allerede træder frem i 1843—44, har, om end under mange utviklingsfaser, ført det norske folk i Amerika fremover i to store hovedretninger i religiøs henseende. Vi skal følge dem hver for sig.

I 1846 antok Eielsen og hans venner etslags menighets- og samfundskonstitution, den saakaldte "gamle konstitution." Fra det aar regner "Den Evangelisk Lutherske Kirke" sin tilblivelse.

Til dette samfund sluttet sig tre mænd, som kom til at faa ganske stor betydning for den senere kirkelige utvikling, nemlig Paul Anderson, Ole Andrewson og P. A. Rasmussen. De blev alle ordinert til prester, og ingen av dem blev ret længe sammen med Eielsen.

⁴) Dietrichson, Reise blandt de norske emigranter, side 42.

Paul Anderson, der i nogen aar hadde frekventert Beloit College, en kongregationalistisk skole, blev i 1848 ordinert av den amerikanske "*Franckeanersynode*" og hadde i det hele tat faat et amerikansk, for de norske indvandrere fremmed tilsnit.⁵⁾ *Ole Andrewson* var ogsaa blit ordinert av samme samfund og blev heller ikke ret længe med Eielsen. Ved disse to mænd dannedes overgangen til en ny avdeling inden den norsk lutherske kirke i Amerika. *Franckeanersynoden* blev, og det vistnok med adskillig ret, beskyldt for ikke at være egte luthersk. Det var dog kun de to nævnte, Anderson og Andrewson, som hadde hat nogen befatning med den, og selv disse kun for en kort tid. Allerede i aaret 1851 var de nemlig med at organisere den saakaldte "*Nordre Illinois Synode*", der ogsaa var et væsentlig amerikansk luthersk kirkesamfund. Denne synode, der heller ikke var strengt luthersk, tallet i sin midte baade norske og svenske prester. Blandt de sidste bør især nævnes *L. P. Esbjørn*, der blev skandinavisk professor ved Nordre Illinois Synodens skole, det saakaldte Illinois statsuniversitet.

Men de skandinaviske prester og menigheter kunde ikke i længden finde sig tilrette indenfor dette væsentlig engelsktalende samfund. De opløste derfor sin forbindelse dermed og stiftet i juni 1860 "*Den Skandinaviske Augustanasynode*", bestaaende av svenske og norske prester og menigheter. Allerede fra begyndelsen av var de svenske i betydelig majoritet, og denne økedes stadig. "I sin midte hadde de en del utmerkede mænd, like meget bekjendt for sin gudsfrygt som for sin lærdom. Vi kan nævne Esbjørn, Hasselquist, Erland Carlson, Jonas Swenson, E. Norelius og flere".⁶⁾ Den norske avdeling bestod for en væsentlig del av mænd som var præget av den haugianske vækkelse, om end ialfald et par av dem, nemlig Anderson og Andrewson, ogsaa hadde været paavirket av en fremmed indflydelse, der bl. a. ytret sig i en avgjort motstand mot de norske kirkeskikke.⁷⁾

⁵⁾ Bergh, Kirkehistorie, side 48.

⁶⁾ Bergh, side 63.

⁷⁾ Som eksempel kan nævnes, at Paul Anderson i "Nordlyset" for 12te april 1849 omtaler sig selv og likesindede som dem, "der formedelst gyldige aarsaker samvittighetsfuldt har for evig nedlagt det norske ceremonialske trolddomsvæsen i de utvortes kirkelige forhold." Bergh, side 51.

Men efterhvert som samfundet vokste, blev deres indflydelse mindre følbart. I det hele tat repræsenterer Den Skandinaviske Augustanasynode i denne tid en med haugianismen nær beslegtet retning med et mere aapent syn for menigheten end Eielsens venner hadde.

De norske medlemmer av Den Skandinaviske Augustanasynode følte imidlertid trang til at danne sit eget samfund, om end forholdet mellem de svenske og norske i det hele var broderlig og godt. En av de største vanskeligheter var sprogforskjellen, der paa alle kanter stod hindrende iveien for en inderligere sammensmeltning. At det med tiden maatte komme til en deling av samfundet langs nationale linjer, indsaa vistnok de fleste. Det første skridt i denne retning blev ogsaa tat i 1869, idet man enedes om at samfundets teologiske seminar skulde deles, saaledes at den norske del av samfundet fik sin egen presteskole. Denne skole fik navnet Augsburg Seminar. Det næste skridt var samfundets deling i 1870.

* * *

Efterat Paul Anderson og Ole Andrewson i 1848 hadde skilt lag med Elling Eielsen, fortsatte denne ufortrødent sit trofaste virke for sine spredte landsmænds frelse. I 1850 fik han en særdeles varmhjertet og begavet medarbeider i P. A. Rasmussen som det aar kom fra Norge. Efter at være blit kaldt til prest for Lisbon menighet, Lisbon, Ill., studerte han i etpar aar ved den tyske Missourisynodes skole i Ft. Wayne, Ind. Resultatet herav blev, at han stillet sig kjøligere overfor Eielsen, og i 1856 kom det til et brudd mellem dem. Det var anden gang Eielsens venneflokk splittedes. Tredje gang var i 1875, ved stiftelsen av Hauges Synode.⁸⁾

⁸⁾ "Den evangelisk lutherske kirke" (Eielsens samfund) forhandlet paa sit aarsmøte i 1875 om revision av "den gamle konstitution". Flere forandringer blev foretat, deriblandt blev samfundets navn forandret til "Hauges norsk lutherske Synode i Amerika." Eielsen skal ha gaat med paa forandringerne, men senere trukket sig tilbake. Derfor regner baade Hauges Synode og "Den evangelisk lutherske kirke" sig som det oprindelige samfund, der blev stiftet i 1846. Spørsmålet er blit indgaaende utredet av pastor E. O. Mørstad i hans bok om Elling Eielsen og den "Evangelisk-lutherske Kirke", side 362 flg.

Hver gang var det "konstitutionen" som dannet en viktig ydre foranledning. Men saa meget som man maa sympatisere med Eielsen og beundre hans kamp for alvorlig kristendom, lar det sig ikke negte, at disse gjentagne splittelser viser tilbake til en indre svakhet i alt hans arbeide, og denne svakhet er at søke i hans mangelfulde syn paa den kristne menighet.

* * *

Vi vil her foreløbig forlate den hovedgren av den norsk lutherske kirke i Amerika, som i 1843 var repræsentert av Elling Eielsen, for at kaste et blik paa utviklingen av den anden hovedgren, der delvis var repræsentert av Clausen, men ganske særlig av Dietrichson. Denne sidste vendte vistnok snart tilbake til Norge; men han bidrog ikke desto mindre meget til at præge retningen. Flere teologiske kandidater kom i de følgende aar paa kald fra nydannede menigheter over fra Norge, og i aaret 1851 blev der avholdt et møte, hvor foruten en del lægmænd tre prester var tilstede, nemlig A. C. Preus, H. A. Stub og C. L. Clausen. Pastor Dietrichson var allerede aaret før vendt tilbake til Norge. Dette møte antok et paa forhaand utarbeidet forslag til "grundlov" for "Den norsk evangelisk lutherske kirke i Amerika". Denne "grundlov", der vistnok delvis var blit utarbeidet av Dietrichson, smakte av grundtvigianisme og blev ved et møte som holdtes aaret efter, underkastet en revision. Det samfund som saaledes var blit foreløbig stiftet i 1851, blev endelig organisert i 1853 og kom meget tidlig til at bli kjendt under navnet "Den Norske Synode".⁹⁾

Dette samfund var altsaa Clausen med at stifte; men det varte ikke svært længe, før forholdet mellem ham og de andre prester blev spændt. I 1856 meldte han sig derfor ut av synoden, men blev atter optat i 1861. Imidlertid hadde samfundet tat et skridt som ledet til, at Clausen i 1868 atter meldte sig ut. I 1857 reiste nemlig presterne N. Brandt og J. A. Ottesen til St. Louis, Mo., for paa Synodens vegne at undersøke muligheten av at sende norske studenter til den tyske Missourisynodes teologiske seminar. De to norske prester blev mottat med utsøkt

⁹⁾ Samfundets officielle navn var "Den norsk-evangelisk-lutherske Kirke i Amerika."

venlighet og gav en begeistret indberetning om sit besøk og den storartede mottagelse de hadde faat.¹⁰⁾ Hermed tok den skjæbnesvangre forbindelse med dette samfund sin begyndelse, en forbindelse som har sat saa mange bitre frugter.¹¹⁾

Den Norske Synodes ledende mænd trodde straks i Missourisynoden at se det store lys, idealet av en luthersk kirke. Den ældre og større tyske synode eiet i sin midte begavede mænd som professor Walther og andre, der forstod at vinde de norske "brødre"s tillid og at imponere dem ved sin lærdom og sin iver for "den rene lære." Forbindelsen førte ganske straks Den Norske Synode, dengang det største og sterkeste, for ikke at sige det eneste norsk lutherske kirkesamfund i Amerika, ind i et uværdig husmandsforhold til tyskerne, som oftere fandt et alt andet end tiltalende uttryk, især hvad forholdet til den norske kirke angik.¹²⁾ Man overførte underdanigst til norsk tyskernes "renlærende", haarfine satser, og den som ikke kunde bøie sig for dem og erklære sig enig deri, blev simpelthen erklæret for uluthersk.

Den første bitre frugt av forbindelsen med Missourisynoden var "slaveristriden." I dette spørsmåal stod pastor Clausen en tid vaklende, men kom tilsidst til klarhet over, at Synodens fra Missourisynoden laante slaverilære stred mot Guds ords aand. I aaret 1868 forlot han derfor for anden gang samfundet, med hvilket han forresten i aandsretning hadde adskillig tilfælles.

Imidlertid hadde Den Norske Synode i pastor P. A. Rasmussen faat en værdifuld tilvekst. "Der er neppe noget navn som er vævet mere ind i vor kirkes historiske begivenheter end pastor Rasmussens. Han er med blandt dem som underskrev Eielsens konstitution, det første i sit slags iblandt os, og siden er Rasmussen med næsten i enhver større begivenhet. Han gjorde en del kirkelige svingninger, idet han var med Eielsen, Synoden, Det

¹⁰⁾ Beretningen blev offentliggjort i "Kirkelig Maanedstidende", 1857, side 478—81. Findes i utdrag i Berghs Kirkehistorie, side 138 flg.

¹¹⁾ Cfr. O. Asperheim, Missourisynoden og Den Norske Synode, side 151 flg.

¹²⁾ Beviser herfor er samlet baade av Asperheim og av professor A. Weenaas i hans bok Wisconsinismen, belyst ved historiske kjendsgjærninger.

Antimissouriske Broderskap og Den Forenede Kirke; men det gjorde alt sit til, at han kom saa meget mere med i utviklingen, og det saa meget mere som han altid var i første række.”¹³⁾ Pastor Rasmussen hadde vistnok i længere tid sine betænkeligheter ved at slutte sig til Synoden, især paa grund av dens motstand mot den kristelige lægmandsvirksomhet; ti Rasmussen hadde allerede fra Norge av faat noget av haugianismens præg, og det faldt ham noget tungt for brystet at skulle erklære, at det var synd for lægfolk at bede og tale Guds ord offentlig. Men ved et møte i Chicago i 1860 kom man til etslags forstaaelse. Her var professor Crämer av Missourisynoden blit indkaldt for at hjelpe til med at avgjøre hvad der var luthersk. Rasmussen holdt sig en tid ganske tappert; men saa begyndte han litt efter litt at gi efter, og etpar aar senere finder vi ham optat i Den Norske Synode.

Dette var en av de største ulykker som er overgaat den norsk lutherske kirke i Amerika. Med sin rike begavelse baade som prædikant, debattant og skribent vilde pastor Rasmussen, om han var blit tro mot den overbevisning han baade ved møtet i Chicago og før saa kraftig hadde forfegtet, netop været den mand som kunde befæstet Elling Eielsens betydningsfulde arbeide blandt vort folk og ført det videre. Eielsen og Rasmussen kunde ha utfylt hinanden i et velsignelsesrikt virke for den kristne menighets opbyggelse; ti det som den første manglet i organisatorisk talent, det hadde den anden. Men “de nye bekjendtskaper og den indflydelse Rasmussen var kommet under blandt de tyske Missouriere, Walther, Crämer, osv.”¹⁴⁾ under sit studieophold i St. Louis hadde fjernet ham fra Eielsen, og den fortsatte indflydelse fra samme kant knækket tilsidst hans motstandskraft mot Missourisynodens døde rettroenhets-retning. Efter dette er der ikke langt over til “hvad der i 50- og 60-aarene viste sig med Rasmussen og Den Norske Synode og har vist sig tydelig nok senere, at hvor bittert man end til en tid kan bekjempe og forkjætre hverandre, saa stikker det dog ikke dy-

¹³⁾ Bergh, side 60 flg.

¹⁴⁾ Mørstad, Eielsen, side 181.

pere, end at man, naar vinden atter blæser fra den kant, ogsaa kan enes om et kompromis og faa istand et "opgjør".¹⁵⁾

* * *

Som ovenfor nævnt deltes Den Skandinaviske Augustanasynode i 1870. Det skede i al broderlighet og efter fælles overenskomst, og de norske prester og delegater traadte straks sammen til møte for at organisere en norsk Augustanasynode. Man antok nogen foreløbige konstitutionsbestemmelser; den endelige organisation skulde foretas ved et senere møte. Presterne Andrewson og Scheie erklærte, at de ikke kunde være med i den nye organisation. Imidlertid ønsket pastor Clausen, som etpar aar før var traadt ut av Den Norske Synode, at forhandle om tilslutning til det nye samfund. Paa hans side stod ogsaa pastor B. Gjeldaker, der netop var kommet over fra Norge. En konferens med disse prester blev avholdt i St. Ansgar, Ia., i august 1870, og resultatet blev, at den midlertidige organisation blev opløst og et nyt samfund, "Konferensen for den norsk-danske evangelisk-lutherske kirke i Amerika", blev dannet og antok et av pastor Clausen utarbeidet forslag til konstitution.

Nogen av de ældre prester vilde imidlertid ikke anerkjende dette skridt for gyldig; deres mest fremtrædende mand var pastor O. J. Hatlestad. Han og en del andre holdt møte i oktober samme aar, erklærte St. Ansgar-møtets beslutninger for ugyldige og erklærte sig selv for at være den tidligere paa sommeren stiftede Norske Augustanasynode. I denne organisation blev nu ogsaa presterne Andrewson og Scheie med. Der var saaledes av den lille norske avdeling av Den Skandinaviske Augustanasynode blit to samfund, som kom op i en bitter broderstrid.

* * *

I 1875 har vi altsaa fem norsk lutherske kirkesamfund, nemlig "Den Evangelisk Lutherske Kirke" (Ellingianerne), Den Norske Synode, Konferensen, Den Norske Augustanasynode og Hauges Synode. Den Norske Synode var vel saa stor som alle de andre tilsammen. Den kunde dertil glæde sig over en "lærens enhet og renhet," der bandt den fast sammen baade indbyr-

¹⁵⁾ Mørstad, side 195.

des og til den tyske Missourisynode. Men netop heri laa ogsaa dens svakhet. Striden om naadevalget resulterte i, at samfundet efter flere aars bitter kamp blev splittet i 1887. De uttraadte, der gik under navnet *Antimissouriere*, dannet ikke noget nyt kirkesamfund, men tok op et meget ihærdig arbeide for en forening mellem flere av de allerede eksisterende samfund. Dette foreningsarbeide var blit forberedt gjennom en række saakaldte frikonferenser.

Resultatet av disse foreningsbestræbelser var, at der i 1890 av Konferensen, Augustanasynoden og Antimissourierne blev dannet et nyt kirkesamfund, *Den Forenede Norsk Lutherske Kirke i Amerika*. Hauges Synode hadde ogsaa fra først av tat del i forhandlingerne om forening, men trak sig i sidste øieblik tilbake.

Like fra midten av syttiaarene hadde der vist sig en spænding indenfor Konferensen mellem den "gamle" og den "nye" retning, betegnelser som forresten først blir benyttet i 1882. Den gamle retnings leder var i den første tid pastor Clausen med sit umiskjendelige aandsslegtskap med det samfund han fra først av hadde været med at stifte, Den Norske Synode. Siden tok andre hans plads. Den nye retnings bannerførere var professorerne Sverdrup og Oftedal. Spændingen førte ikke til splittelse i Konferensen; men da den gamle retning efter foreningen i 1890 med sine aandsfrænder, Antimissourierne, fik en overvældende majoritet i Den Forenede Kirke, opkom der en strid indenfor dette samfund, som resulterte i utstødelse av en del menigheter og den nye retnings samling om Augsburg Seminar. De frimenigheter som saaledes blev bundet sammen om fællesopgaver — til skolen kom snart indremission og hedningemission — dannet i 1897 en forening under navnet *Den Lutherske Frikirke* for derved at fremme det aandelige samarbeide mellem uavhengige lutherske menigheter.

Mens Den Lutherske Frikirke saaledes ikke er et kirkesamfund i ordets almindelige betydning, men en fri forening mellem frie og uavhengige menigheter, dannedes der i 1900 et nyt samfund, "*Det Lutherske Brodersamfund*". Dets egentlige grundlægger var pastor K. O. Lundeberg av Den Forenede Kirke; i

pastor E. M. Broen av Den Lutherske Frikirke fik han en dygtig og energisk medarbeider. Brodersamfundet har nærmest Den Lutherske Frikirke i Norge som sin model og er et sterkt organisert samfund. Pastor Lundeborg forlot i 1911 Brodersamfundet og gik atter ind i Den Forenede Kirke.

Tanken om videreførelse av foreningssaken var alltid mere eller mindre levende indenfor Den Forenede Kirke. Imidlertid var det Hauges Synode som ved sit aarsmøte i 1905 atter satte saken paa glid. Komiteer blev nedsat av Hauges Synode, Den Forenede Kirke og Den Norske Synode, og efter tolv aars arbeide kom en forening istand i 1917, idet disse tre samfund dannede "*Den Norsk Lutherske Kirke i Amerika*".

Ovenstaaende skisse av den utvikling som den norsk lutherske kirke i Amerika har gjennomgaat, er nødvendigvis kort og ufuldstændig. Men det var nødvendig at optrække de store ydres rids, da de danner bakgrunden til det billede som skal tegnes paa de følgende blade. Hvor enkelte begivenheter i denne utviklings historie har særlig betydning for forstaaelsen av Augsburg Seminars virke, vil nærmere opplysninger bli git paa sit sted.

* * *

Det staar endnu tilbake med nogen faa ord at nævne, hvad der har været gjort for utdannelsen av prester for de lutherske menigheter, hvis tal stadig har øket. Vi har ikke her at gjøre med alle de forskjellige høiere skoler, som er blit oprettet i mere eller mindre organisk forbindelse med det kirkelige arbeide her i landet, men kun med presteskolerne eller de teologiske seminarier.

Det er av interesse at lægge merke til, at det var Elling Eielsen og hans venner som først tok op tanken om opprettelsen av en skole til utdanning av prester for de norske nybyggere i Amerika. Paa samfundets aarsmøte i 1854 foreslog Eielsen, at man for at avhjælpe mangelen paa prester burde oprette "et seminar til utdanning av unge begavede mennesker i de mest nødvendige kundskaper til samme embedes forvaltning."¹⁶⁾ Resultatet

¹⁶⁾ N. N. Rønning, Red Wing Seminar. Symra 1910, side 38 flg.

tatet var, at der i 1855 blev oprettet en forberedelsesskole i Lisbon, Ill.; den hadde én lærer, nemlig pastor P. A. Rasmussen, og tre elever. Denne skole var naturligvis ikke i nogen henseende at anse som en presteskole, og blev nedlagt efter at ha været i gang i omkring et halvt aars tid, delvis ialfald av den grund, at pastor Rasmussen ved denne tid brøt med Elling Eielsen. Ingen av de tre elever blev senere prester.

Ti aar senere gjorde dette samfund atter et forsøk paa oprettelsen av en skole, denne gang i Deerfield, Wis. Den senere pastor Andreas Aaserød var skolens lærer; den aapnedes høsten 1865 og blev holdt gaaende i omkring to aar. I denne tid hadde den gjennemsnitlig 20 studenter. Saa gik ogsaa dette forsøk istaa, vistnok for en del ialfald av mangel paa duelige lærere.¹⁷⁾ Et tredje forsøk blev gjort i 1868 (Red Wing, Minn.) og et fjerde i 1870 (Chicago, Ill.) Men først i 1879 lykkedes det at faa et teologisk seminar grundlagt, denne gang i Red Wing, Minn. Det var nu Hauges Synode som hadde tat saken i sin haand. Red Wing Seminar fortsatte sin gjerning, indtil Hauges Synode i 1917 gik ind i foreningen med Den Forenede Kirke og Den Norske Synode. Fra den tid har der været drevet et akademi og "proseminar" i skolens bygninger.

I Den Norske Synode opkom ogsaa spørsmålet om utdanning av prester for nybyggernes menigheter allerede i slutningen av femtiaarene. Dette var jo da det sterkeste norsk lutherske kirkesamfund i Amerika og skulde saaledes snarere end nogen anden ventes at kunne gjennomføre oprettelsen av en utdannelsesanstalt for norsk lutherske prester. Men istedetfor at oprette sin egen skole valgte Synoden, som ovenfor meddelt¹⁸⁾ at sende sine studenter til den tyske Missourisynodes skoler. Dette misgrep kom ikke bare til at forsinke skolesaken for dette samfund; men derved skaffedes der aapen vei til det norske folk for Missourisynodens aandretning. I 1859 ansattes pastor Laurits Larsen til norsk professor i teologi ved Missourisynodens seminar;¹⁹⁾ men allerede i 1861 fratraadte han denne stil-

¹⁷⁾ Cfr. Rønning, Symra 1910, side 41.

¹⁸⁾ Se ovenfor, side 15 flg.

¹⁹⁾ Det ser dog ut til, at professor Larsens arbeide i St. Louis væ-

ling, da de politiske forhold ved borgerkrigens begyndelse blev slike, at en nærmere forbindelse foreløbig blev meget vanskelig. Men naar ikke forbindelsen med tyskerne kunde opholdes paa denne maate, søkte man den bevaret derved, at man paa professor Walthers anbefaling kaldte den tyske prest, F. A. Schmidt, til lærer ved det i 1861 oprettede Luther College. Først i 1872 fik man atter ansat en "norsk" professor i teologi ved Missouri-synodens seminar, denne gang den samme tyske prest og lærer, F. A. Schmidt. Han forblev i denne stilling indtil 1876, da Den Norske Synode endelig oprettet sin presteskole i Madison, Wis. Her forblev skolen, indtil den i 1888 flyttedes til Robbinsdale, en av Minneapolis's forstæder. Da den her opførte bygning den 11te januar 1895 nedbrændte, og man imidlertid hadde fundet, at stedet ikke var særdeles beleilig, flyttedes skolen i 1899 til Hamline, Minn., en forstad tilhørende St. Paul, men beliggende i strøket mellem St. Paul og Minneapolis. Fra 1895—99 hadde skolen været drevet i leiet lokale. Skolen forblev i Hamline, hvor en prægtig bygning var blit opført, indtil samfundet i 1917 forenedes med Den Forenede Kirke og Hauges Synode. Da gik den over i det nydannede samfunds presteskole.

Allerede førend Synoden i 1887 var blit splittet paa grund av naadevalgsstriden, hadde de saakaldte Antimissouriere under professor F. A. Schmidts ledelse oprettet et eget teologisk seminar, "*Luthersk Presteskole*", i Northfield, Minn. Dette skridt blev tat i 1886, og det var dette som medførte det fuldstændige brudd mellem de stridende parter. "*Luthersk Presteskole*" blev nedlagt, da Antimissourierne i 1890 sammen med Konferensen og Augustanasynoden dannet Den Forenede Kirke.

Om skolesakens tidligste historie inden den tredje gren av den norsk lutherske kirke i Amerika vil der bli berettet mere utførlig i neste kapitel. Her skal kun nævnes, at Den Norske Augustanasynode begyndte en presteskole i 1874.²⁰⁾ Denne skole,

sentlig har indskrænket sig til undervisning i norsk og tysk. Kun som vikar har han en tid undervist i indledningsvidenskap. Cfr. Weenaas, Wisconsinismen, side 38 flg. Likeledes synes han at ha undervist i hebraisk. Cfr. Gisle Bothne, Det norske Luther College, side 174.

²⁰⁾ O. J. Hatlestad, Historiske meddelelser om Den Norske Augustanasynode, side 78.

der ledes av professor D. Lysnes, dreves i aarene 1874—76 i dennes prestegaard nær Decorah, Iowa, fra 1876—81 i Marshall, Wis., og fra 1881—90 i Beloit, Iowa. I 1890 blev skolen nedlagt, da Augustanasynoden sammen med Konferensen og Antimissourierne dannet Den Forenede Kirke.

Den Forenede Kirke oprettet i 1893 *Den Forenede Kirkes Seminar*, der i en del aar blev drevet i en leiet bygning i Minneapolis, men i 1902 fik sit permanente hjem i St. Anthony Park, mellem Minneapolis og St. Paul. Ved sammenslutningen i 1917 blev denne skole det nye samfunds læreanstalt.

De presteskoler som hittil har været nævnt, er altsaa: Augustana Seminar, tilhørende Den Norske Augustanasynode, oprettet i 1874 og nedlagt i 1890; Luther Seminar, tilhørende Den Norske Synode, oprettet i 1876 og i 1917 forenet med Den Forenede Kirkes Seminar; Red Wing Seminar, tilhørende Hauges Synode, oprettet i 1879 og i 1917 forenet med Den Forenede Kirkes Seminar; Luthersk Presteskole, tilhørende Det Antimissouriske Broderskap, oprettet i 1886 og nedlagt i 1890; Den Forenede Kirkes Seminar, tilhørende Den Forenede Kirke, oprettet i 1893 og i 1917 forenet med Den Norske Synodes og Hauges Synodes presteskoler under navnet *Luther Teologiske Seminar*.

Det Lutherske brodersamfund har i en række av aar drevet en bibelskole i Wahpeton, N. Dak. Den er nu flyttet til Grand Forks i samme stat. Skjønt skolen, som dens navn antyder, gir vidt rum for studiet av bibelen og religiøse fag forresten, kan den neppe betegnes som en teologisk læreanstalt, hvad den heller ikke gjør krav paa at være.

Andet kapitel

AUGSBURG SEMINARS FORHISTORIE. — "DEN ÆLDSTE NORSKE PRESTESKOLE I AMERIKA."

SOM ovenfor nævnt¹⁾ skilte presterne Paul Anderson og Ole Andrewson lag med Elling Eielsen allerede saa tidlig som i 1848. Førstnævnte sluttet sig med sin menighet til "*Franckeanersynoden*", den anden ikke, skjønt ogsaa han blev ordnert av dette samfund. Vistnok hadde man ved det møte i 1848, hvor splittelsen fandt sted, besluttet — dog med visse forbehold — at forene sig med Franckeanersynoden; men beslutningen blev aldrig gjennomført for andres vedkommende end pastor Anderson og hans menighet, og den informelle forbindelse blev allerede vaaren 1851 igjen hævet. Økenavnet "Franckeanere" som disse to prester og andre med dem i længere tid fik bære, var derfor neppe berettiget.²⁾

I 1851 stiftedes "Nordre Illinois Synode", bestaaende av amerikanske, svenske og norske prester og menigheter. Fire norske prester sluttet sig til dette samfund allerede ved dets stiftelse, deriblandt Paul Anderson og Ole Andrewson, og syv kom til senere. Blandt de svenske fortjener især pastor L. P. Esbjørn at nævnes. Dette samfund oprettet allerede høsten 1851 i Springfield, Ill., det saakaldte *Illinois State University*,³⁾ der fik en teologisk avdeling med Dr. D. W. Harkey som professor i teologi. I 1858 blev pastor L. P. Esbjørn ansat som skandinavisk professor i teologi ved denne skole.⁴⁾ Imidlertid følte de skandinaviske medlemmer sig ikke hjemme i Nordre Illinois Synoden, da de

1) Side 12 flg.

2) Hatlestad, side 47 flg.

3) Norsk lutherske prester i Amerika ("Prestekalenderen") samlet av pastor O. M. Norlie o. a., side 26.

4) L. A. Johnston, Minneskrift med anledning af Augustana-Synodens femtioårige tillvaro, side 153. Prestekalenderen, side 594. — Dr. J. L. Neve oplyser i sin bok "A Brief History of the Lutheran Church in America", side 136, at Esbjørn begyndte sin virksomhet i Springfield allerede i 1856; men dette er vistnok feilagtig.

ikke kunde anerkjende den som fuldt ut luthersk. Misforholdet utviklet sig snart til en krise, idet professor Esbjørn i april 1860 frasa sig sin professorstilling ved skolen i Springfield og reiste til Chicago, fulgt av alle de skandinaviske studenter paa to nær.⁵⁾

I mai samme aar holdt samfundets skandinaviske prester et møte i Chicago, hvor de godkjendte det av professor Esbjørn tagne skridt, og ved et møte i pastor Andrewsons kirke paa Jefferson Prairie, Wis., i juni 1860 besluttet de svenske og norske medlemmer av Nordre Illinois Synoden at hæve sin forbindelse med dette samfund og dannet *Den Skandinaviske Augustana-synode*. Ved dette skridt deltes Nordre Illinois Synoden i to omtrent like dele, da skandinaverne hadde utgjort omtrent dens halve antal.⁶⁾

Professor Esbjørn fortsatte sit arbeide med utdannelsen av de skandinaviske studenter som hadde fulgt med ham fra Springfield, og naturligvis kom der efterhaanden flere til. Skolen fik nu navnet *Augustana College og Teologiske Seminar* og blev drevet i Chicago fra 1860 til 63, da den blev flyttet til Paxton, Ill. Augustana Seminar skulde jo være fællesskole for et samfund bestaaende av svenske og norske prester og menigheter, og hadde selvfølgelig ogsaa studenter av begge nationaliteter. Det var da naturligt, at kravet paa en norsk lærer ved skolen snart maatte melde sig. For at avhjælpe dette savn ansattes i 1866 Johan Olsen, der var teologisk student fra Norge. Han forblev dog ikke længere end et aar ved skolen.⁷⁾ Imidlertid blev der pleiet forhandlinger om at faa en i Norge utdannet teolog til professor, og dette lykkedes i 1868, da pastor August Weenaas kom til Amerika og overtok denne stilling.⁸⁾ Dette var vistnok en betydelig hjælp; men vanskelighetene med sproget var ikke dermed løst tilfredsstillende. Pastor Chr. Saugstad, som selv

⁵⁾ Neve, side 137. Minneskrift, side 19. Johnston oplyser, at det var alle de svenske og næsten alle de norske studenter ved skolen, som fulgte Esbjørn til Chicago (Minneskrift, side 160).

⁶⁾ Neve, side 136.

⁷⁾ Pastor Abraham Jacobson var lærer ved skolen i 1860—61. Minneskrift, side 173.

⁸⁾ A. Weenaas, Mindeblade, eller otte aar i Amerika, side 2 flg.

frekventerte skolen i 1867—69, uttaler at "sprogets forskjellighet laa som en hindring for de norske studenter. Deres utdanning blev noget svensk-norsk, og de blev nogen svensk-norske karle som vanskelig kunde bruke noget av sprogene rent."⁹⁾

Den eneste tilfredsstillende løsning syntes for de norske at være deling av skolen og opprettelse av en ny skole. Men da sprog- og nationalitetsforskjellen ogsaa hadde sin indflydelse paa samfundets arbeide i det store og hele, ikke bare paa skolen, gjorde man sig litt efter litt fortrolig med, at ogsaa samfundet maatte deles. For skolens vedkommende skedde denne deling i 1869, for samfundets først aaret efter. Professor A. Weenaas og de norske studenter fra Paxton fortsatte sit arbeide høsten 1869 i Marshall, Wis., og den saaledes dannede skole fik navnet *Augsburg Seminar*.

* * *

Dette er i korte træk Augsburg Seminars forhistorie. Naar blev saa denne skole opprettet? Var det i 1851, da Nordre Illinois Synodens skole blev opprettet i Springfield, Ill., eller i 1858, da professor Esbjørn "tok ledelsen av dens skandinaviske avdeling,"¹⁰⁾ eller i 1860, da han med denne avdelings studenter forlot Springfield og flyttet til Chicago, hvor hans arbeide blev fortsat med Augustana College og Teologiske Seminar som skolens navn, eller i 1868, da denne skole fik en norsk teologisk professor, eller endelig i 1869, da professor Weenaas og de norske studenter foretok en noget lignende flytning fra Paxton, Ill., til Marshall, Wis., som Esbjørn og de skandinaviske studenter hadde foretat fra Springfield til Chicago i 1860?

Her er ikke mindre end fem aarstal at vælge imellem. Hvilket av dem er det saa rigtig at vælge?

Aarstallene 1851 og 1858 kan vi sikkerlig la ut av betraktning. Vistnok siger pastor J. A. Bergh i sin kirkehistorie, at "fra 1858 hadde professor Esbjørn virket som lærer i Springfield, og det blev nu besluttet, at han skulde fortsætte med skolen i Chicago."¹¹⁾ Det tør dog vel ansees for mindre korrekt i denne

⁹⁾ Chr. Saugstad, Augsburgs historie (1893), side 3.

¹⁰⁾ Neve, side 136.

¹¹⁾ Bergh, side 134.

forbindelse at tale om at "fortsætte" med skolen. I ethvert tilfælde regner Den Svenske Augustanasynode sin presteskoles grundlæggelse hverken fra 1851 eller 1858, men fra 1860, det aar Augustanasynoden stiftedes og professor Esbjørn optok arbeidet i Chicago.¹²⁾

Den Svenske Augustanasynodes opfatning bør vistnok ansees for avgjørende i dette spørsmåal.

Men har vi saa ikke ret til at regne Augsburg Seminars oprettelse fra dette aar, eller ialfald fra 1868, da det vel kan siges at Augustana College og Teologiske Seminar fik en norsk avdeling? Er med andre ord det nuværende Augustana College og Teologiske Seminar i Rock Island, Ill., og Augsburg Seminar i Minneapolis to likestillede dele av et oprindelig Augustana College og Seminar? Hertil har, saavidt vites, de som har hat med Augsburg Seminar at gjøre, altid svaret, at den rigtige betragtningsmaate er, at denne skole blev oprettet i 1869, og det tiltrods for, at der denne gang intet brudd forelaa. Aarsaken til denne opfatning av spørsmålet om Augsburg Seminars alder er den, at Den Skandinaviske Augustanasynode ved sit møte i Moline, Ill., i juni 1869 fattet følgende beslutning:

"Det overlates til den norske avdeling av synoden at oprette og ordne et eget college og seminar paa det sted, som den kan finde passende."¹³⁾ De her brukte uttryk tyder umiskjendelig paa, at man oppfattet det slik, at der her var tale om oprettelse av en ny skole, selv om det naturligvis ikke maa glemmes, at denne skole har sin rot i Augustana College og Seminar.

Kan man saaledes anse det for avgjort, at Augsburg Seminar ikke er ældre end siden 1869, saa reiser sig endnu det spørsmåal: Men er skolen ogsaa saa gammel som fra nævnte aar? Spørsmålet er, som det følgende skal vise, ikke helt ørkesløst.

Under Den Skandinaviske Augustanasynodes aarsmøte i Andover, Ill. 1870, fuldførtes samfundets deling. De norske medlemmer traadte straks sammen og organiserte sig foreløbig som "Den norsk-danske Augustanasynode". Dette møtes for-

¹²⁾ Minneskrift, side 162.

¹³⁾ Protokoll hållet vid Skandinaviska Ev. Lutherska Augustana-Synodens 10de årsmøte, 1869, side 21.

handlinger viser klart følgende kjendsgjæringer: 1) At de av møtet antagne konstitutionsbestemmelser kun var "foreløbige." 2) At "en endelig organisation" skulde foretas paa et senere møte. 3) At det skulde paalægges en komite at faa istand "en konferens mellem synoden og pastor Clausen samt de med ham forenede prester."¹⁴⁾ Da hadde imidlertid Augsburg Seminar allerede været i virksomhet et helt aar i Marshall, Wis.

Møtet med Clausen kom istand; det blev avholdt i St. Ansgar, Ia., 10—16de august 1870 og resulterte i ophævelsen av den paa-begyndte organisation av Den norsk-danske Augustanasynode og dannelsen av et nyt samfund, *Konferensen*. Nogen faa av de ældre medlemmer motsatte sig dette skridt, holdt et nyt møte i oktober samme høst (1870), erklærte St. Ansgar-møtets beslutninger for ugyldige og sig selv for at være den egentlige norsk-danske Augustanasynode. "Samfundet gjorde krav paa alt som hadde tilhørt den norske avdeling av Den Skandinaviske Augustanasynode, men saa ingen utvei til at drive seminariet."¹⁵⁾ Professor Weenaas og de teologiske studenter blev utvist av Akademibygningen i Marshall, hvor den nystiftede Augustanasynode fortsatte akademiet under professor J. J. Andersons ledelse. Først i 1874 besluttet Augustanasynoden at oprette en presteskole.¹⁶⁾ Denne presteskole, saavel som det i Marshall drevne akademi kom senere til at gaa under navnet av "Augustana College og Teologiske Seminar", altsaa det samme navn som den ældre svenske institution har.

Det i 1869 oprettede Augsburg Seminar blev altsaa Konferensens presteskole, ikke Den Norske Augustanasynodes; sidst-nævnte samfund fik først sin egen presteskole fem aar senere.

Dette har man fra Augustanasynodens hold tildels søkt at benegte, idet man har paastaat, at den av den norske avdeling av Den Skandinaviske Augustanasynode i 1869 i Marshall, Wis., oprettede skole het Augustana College og Teologiske Seminar, og at dette samme Augustana College og Teologiske Seminar i 1881 blev flyttet til Beloit, Ia.¹⁷⁾

¹⁴⁾ Lutheraneren, 1870, side 103.

¹⁵⁾ Bergh, 218.

¹⁶⁾ Hatlestad, side 78.

¹⁷⁾ Catalogue of Augustana College, 1893, side 20. Cfr. ogsaa "Pre-

Denne paastand er fuldstændig feilagtig. Det teologiske seminar i Marshall bar aldrig navn av Augustana Seminary o. s. v. Det fik sit navn, Augsburg Seminar, ved antagelsen av skolens konstitution paa et møte, som den norske avdeling av Den Skandinaviske Augustanasynode holdt i Racine, Wis., i oktober 1869, og det var pastor O. J. Hatlestad som selv foreslog dette navn.¹⁸⁾

At Augsburg Seminar blev oprettet i 1869, burde aldrig været benegtet av folk som hadde nogetsomhelst kjendskap til den norsk lutherske kirkes historie i dette land; heller ikke at Den Norske Augustanasynodes teologiske seminar blev oprettet i 1874. Pastor O. J. Hatlestad som i sin bok om Den Norske Augustanasynode gaar sterkt irecte med Konferensen og ikke altid har formaadd at være fuldt retfærdig i bedømmelsen av sine motstandere, oplyser at efter Konferensens stiftelse i 1870 tok professor Weenaas "næsten alle studenterne med sig. Vi stod da igjen med den tomme skolebygning."¹⁹⁾ Dette er paa sit vis sandt; men som vi senere skal se, var grunden hertil den, at Hatlestads netop stiftede samfund beordret baade Weenaas og de teologiske studenter ut av bygningen. Pastor Hatlestad oplyser videre, at Augustanasynoden "besluttet da for det første kun at drive akademiet,"²⁰⁾ altsaa ingen presteskole. Først i 1874 besluttet Augustanasynoden at kalde pastor D. Lysnes "til lærer for vore studenter for det kommende aar," og det oplyses videre, at "ifølge synodens beslutning begyndte pastor D. Lysnes skolen i Springfield menighets prestebolig den 1ste oktober 1874. Det første skoleaar besøktes skolen av syv elever."²¹⁾

Gjennem disse uttalelser har pastor Hatlestad selv leveret beviset for, at Den Norske Augustanasynodes presteskole blev oprettet i 1874. Hvorledes kunde ellers skoleaaret 1874—75 be-

stekalenderen", side 675, der fører Den Norske Augustanasynodes seminar tilbake til 1860 ("Chicago 1860—63, Paxton 1863—69, Marshall 1869—74, Decorah 1874—76, Marshall 1876—81, Beloit 1881—90").

¹⁸⁾ Lutheraneren, 1870, side 4, 13, 14. Det er derfor feilagtig, naar der i "Prestekalenderen", side 30, om professor Weenaas siges, at "han kaldte denne presteskole Augsburg." Der er intet navn i det av Weenaas utarbejdede forslag til konstitution for skolen.

¹⁹⁾ Hatlestad, side 78.

²⁰⁾ Sammesteds.

²¹⁾ Sammesteds.

tegnes som dens *første* aar? Men det er karakteristisk, at han i sin omtale av skolen i Marshall undlater at nævne, at dens navn var Augsburg Seminar, skjønt han selv hadde fremsat forslaget om, at den skulde bære dette navn.

* * *

Der er intet overraskende i, at uttrykket "den første", eller "den ældste" norske presteskole i Amerika oftere har været benyttet om Augsburg Seminar. Det var jo kun den nøkne sandhet. Heller ikke blev der, saavidt vites, nogensinde tat til gjemæle imot en saadan uttryksmaate, førend der i Den Norske Synodes organ, "Evangelisk Luthersk Kirketidende", for 25de september 1912 i en redaktionel notits stod at læse: "— — Men vi beklager, at ved denne anledning (det gjælder en indsendelse fra Amerika til "Luthersk Kirketidende" i Norge) blir atter, likesom ogsaa tidligere er skedd, Frikirkens presteskole omtalt som den ældste norske presteskole i Amerika, hvilket den ikke er."²²⁾ Denne paastand var saa overraskende, at forfatteren av nærværende skrift, som netop var den der hadde gjort sig skyldig i det formentlig urigtige uttryk, privat anmodet bladets redaktør, professor Laurits Larsen, om nærmere at begrunde sin paastand. Denne anmodning var han ogsaa imøtekommende nok til at efterkomme ved i bladet for 23de oktober 1912 at skrive en artikel under overskriften: "Den ældste norske presteskole i Amerika."²³⁾

Artikelen gaar ut paa at vise: 1) At Den Norske Synode er det samfund som oprettet den første norske presteskole i Amerika, nemlig Luther College (oprettet i 1861). 2) At det var av mangel paa husrum, man i længere tid maatte "laane hus" for den teologiske afdeling; ti "det hus vi hadde bygget for vor presteskole i Decorah, kostet \$75,000, men blev snart fuldt. Huset manglet den ene fløi, og den blev tilbygget i 1874 med bekostning av \$25,000; men endda hadde vi ikke plads til den teologiske afdeling. Det fik vi først, da vi i 1876 kjøpte det saakaldte Soldiers Orphans' Home i Madison, Wis., og der blev da vort teologiske seminar lagt, saa nu hadde vi snart begge de

²²⁾ Evangelisk Luthersk Kirketidende, 1912, side 1086.

²³⁾ Evangelisk Luthersk Kirketidende, 1912, side 1178 flg.

avdelinger som hører til en presteskole, om end ikke paa samme sted.”

Ifølge denne merkelige opplysning var det altsaa mangel paa husrum som hadde bevirket, at Den Norske Synode maatte “laane hus” i St. Louis i de femten aar fra 1861 til 1876 og det til trods for at den hadde en skolebygning der hadde kostet \$100,000, og det jo ogsaa ellers maatte tænkes mulig at kunne leie tilstrækkelig rum for samfundets presteskole i nogen by i en av de nordlige stater.

Efter nu formentlig at ha slaat fast, at Synoden har den ældste presteskole, citerer professor Larsen fra pastor Hatlestad's bok angaaende Den Skandinaviske Augustanasynodes og dens skoles deling. Som ovenfor nævnt undlater Hatlestad i denne forbindelse at nævne navnet Augsburg Seminar. Og efter at ha citeret Hatlestad, slutter professor Larsen med den naive bemerkning: “Vi spørger: Hvor er nu her opprettelsen av Augsburg Seminar?” En læser som ikke kjendte noget til den norsk lutherske kirkes historie i Amerika, kunde efter dette fristes til at spørge: Kanske Augsburg Seminar aldrig er blit opprettet?

Det av professor Larsen citerte sted, der formentlig skulde bevise, at Augsburg Seminar kom langt ute i rekken av norske presteskoler i Amerika, var hentet fra pastor Hatlestad's bok om “Den Norske Augustanasynode”, side 78 flg. Hvis han hadde læst videre, vilde han paa side 215 i samme bok ha fundet følgende opplysning: “1876 opprettet Synoden (Den Norske Synode) sin teologiske læreanstalt, “Luther Seminar”, i Madison, Wis.”

“Evangelisk Luthersk Kirketidende” blev da anmodet om at gi rum for følgende citater fra professor Th. Bothnes bok, “Kort utsigt over det lutherske kirkearbeide blandt nordmændene i Amerika”. Da professor Bothne i flere aar (1875—1882) hadde været lærer ved Luther College og like til sin død hadde været medlem av Den Norske Synode, maatte hans vidnesbyrd antages at være paalitelig, ialfald i de ting som angik Synoden.

“Luther College er, som antydnet, nærmest en forberedelsesskole for saadanne, som vil studere teologi og bli prester;

men ved siden derav er det tillike blit en almindelig dannelsesanstalt paa kristelig grund."²⁴⁾

"I norske aviser, navnlig Norden, som redigertes av H. Hande, fremkom sterke uttalelser om, at Den Norske Synode burde oprette et eget teologisk seminar, og under megen motstand av samfundets gamle grundleggere blev det paa aarsmøtet i Decorah 1876 besluttet, at man skulde gjøre begyndelsen med de saakaldte "Praktikere."²⁵⁾

"Her (i Madison, Wis.) fik nu samfundet sit første selvstændige presteseminar."²⁶⁾

"Det unge seminar blev i Madison fra 1876 til 1888."²⁷⁾

"Paa et særskilt møte i Moline 1869 enedes nordmændene om at oprette Augsburg Seminar i Marshall, Wis."²⁸⁾

*"Augsburg Seminar var den første presteskole blandt nordmændene i Amerika."*²⁹⁾

"Professor Weenaas vilde føre Augustanasynoden ind i den gamle lutherdom saa langt han selv rak, og gjøre den til en ekte datter av moderkirken; men i denne sin stræben fandt han motstand av samfundets grundleggere og ældre elementer."³⁰⁾

"Skolebygningen i Marshall, Wis., toges i besiddelse av de gamle Augustanere, mens Augsburg Seminar fortsattes av Weenaas i hans rummelige bolig."³¹⁾

Professor Larsen negtet imidlertid at opta disse citater i Synodens organ og derved rette paa sine egne feilagtige oplysninger.³²⁾ Der blev da i en række artikler i Folkebladet levert en utsigt over spørsmålet om "den ældste norske presteskole."³³⁾ Saavidt vites har endnu ingen prøvd paa at rokke ved

²⁴⁾ Th. Bothne, Kort utsigt over det lutherske kirkearbeide i Amerika (utgit som tillæg til H. G. Heggveits Kirkehistorie), side 863.

²⁵⁾ Sammesteds.

²⁶⁾ Sammesteds, side 864.

²⁷⁾ Sammesteds.

²⁸⁾ Sammesteds, side 881.

²⁹⁾ Sammesteds, side 882. Uthævelserne av nærværende forfatter.

³⁰⁾ Sammesteds.

³¹⁾ Sammesteds, side 883.

³²⁾ Professor Larsens grunde for denne negtelse, git i privat brev, er det paa dette tidspunkt unødvendig at offentliggjøre.

³³⁾ Folkebladet for 15de, 22de, 29de januar og 5te og 19de februar 1913.

PROFESSOR AUGUST WEENAAS

•

•

•

de der fremførte beviser for Augsburg Seminars prioritet. Professor Larsen nævnte imidlertid ikke spørgsmaalet mere og tok aldrig sine feilagtige paastande tilbake, hvad der baade for hans skyld, og en stor del av vort kirkefolks skyld er meget at beklage.

I 1869 og den nærmeste tid derefter var uttrykket "det nationale seminar", benyttet om Augsburg, i manges mund et økenavn, som naar det ansaaes gavnlig forsterkedes til "den nationale labskaus." Over firti aar derefter, da der var blit mange norske presteskoler i Amerika og da det hellere maatte være en ære end en skam at være den ældste, da gjordes forsøket paa at frata Augsburg Seminar denne ære og at gi den til en skole som indtil denne dag ikke er blit en teologisk læreanstalt. Det var ikke at vente, at forsøket skulde løpe heldig av. Ti hvad selve den historiske virkelighet angaar, saa kan jo den ikke forandres. Der er ingen som kan ta "førstefødsels-retten" bort fra Augsburg Seminar. Det maatte været gjort ved at oprette en norsk presteskole i Amerika før 1869; men det gjorde ingen, end ikke Den Norske Synode.

Tredje kapitel

GRUNDLÆGGELSEN

VED Den Skandinaviske Augustanasynodes aarsmøde i juni 1868 indleveres et andragende til synoden, undertegnet av de svenske prester A. Andreen og Erland Carlson, de norske prester S. M. Krogness og Johan Olsen, samt hr. R. Radik, delegat fra en av pastor Olsens menigheter. Dette andragende gaar ut paa, at synoden skal deles, saaledes at der dannes en "norsk Augustanasynode", men at begge synoderne skal "samvirke med hensyn til læreanstalt for studenters utdannelse og professorers underhold og forøvrig staa i venlig broderforhold til hinanden."¹⁾ Videre foreslaaes der, at møtet vælger en komite paa seks norske medlemmer til at ta spørsmålet om deling under overveielse. Andragendet blev mottat med imøtekommenhet og en komite nedsat bestaaende av presterne O. J. Hatlestad, Johan Olsen og Am. Johnson, og lægmændene Jens T. Venem, A. Wright og Lars Ingerud.

Den svenske Augustanasynodes "Minneskrift" fremstiller saken slik, at delingsspørsmålet var blit aktuelt derved, at "nye mænd fra Norge, som ikke var hjemme i de amerikanske forhold, kom ind i synoden og begyndte i flere henseender at gjøre sine mere norske synsmaater gjældende i de norske menigheter."²⁾ Professor Weenaas som imidlertid var kommet til Amerika *efter* aarsmøtet i 1868, da den ovenfor nævnte komite blev nedsat, paastaar derimot, at "spørsmålet om synodens deling er nærmest utgaat fra de svenske brødre, og allerede paa synodemøtet i Berlin i 1867 var der privatim tale om en deling av synoden efter nationaliteter paa grund av dens tiltagende størrelse og de derav flytende lokale og andre besværligheter ved de aarlige synodemøter."³⁾

1) Den norske Lutheraner, 1868, side 147.

2) Minneskrift, side 29.

3) Den norske Lutheraner, 1869, side 17.

Den omstændighed, at det ovenfor nævnte andragende til aarsmøtet i 1868 var undertegnet av baade svenske og norske prester, turde tyde paa, at der var en gjensidig erkjendelse av, at en deling vilde være tjenlig for alle parter.

Men mens der i andragendet tales om deling av synoden, men fællesskap i presteutdannelsen, kommer delingsspørsmålet snart til at ta en noget anden retning. Komiteen for samfundets deling holdt et møte den 6te januar 1869, og fra dette møte meddeler professor Weenaas, som selv var tilstede, at komiteen ikke bare var blit enig om at foreslaa, at Augustanasynoden skulde deles i to synoder med hver sine embedsmænd, men at den ogsaa foreslog en uttalelse om, at "det til begge synoders fremtidige bestaaen ansees fornødent, at enhver synode har sin særegne læreanstalt til vordende menighetslæreres utdanninge."⁴⁾

Det er ikke usandsynlig, at professor Weenaas i nogen grad har været aarsak i, at saken tok denne vending. I en redaktionsartikel om "Hvad vi ville"⁵⁾ gjør han sig ganske sterkt til talsmand for skolens deling og uttaler endog, at han anser skole-spørsmålet for "en livssak" for det vordende norske kirkesamfund, saa at han "er av den formening, at en deling av vor synode er utilraadelig, dersom ikke komiteens forslag i skolesaken vedtages."

At professor Weenaas som i slutningen av juli 1868 var kommet til Amerika paa kald av Augustanasynoden som dens norske teologiske professor, fandt adskillig ved skolen i Paxton, som han ikke likte, det har han selv temmelig uforbeholdent uttalt i sine erindringer.⁶⁾ Dette gjaldt dog ikke den teologiske avdeling og hans svenske kollegaer, men collegeavdelingen og skolens amerikanske professor, S. L. Harkey. Om sine svenske kollegaer, professorerne T. N. Hasselquist og A. R. Cervin, uttaler han, at han lærte dem at kjende som elskelige mænd, hvem han fik mere og mere kjær.⁷⁾ Det er dog rimelig, at professor Weenaas var sterkt interessert i, at den norske avdeling skulde

⁴⁾ Den norske Lutheraner, 1869, side 17.

⁵⁾ Sammesteds, side 16—26.

⁶⁾ Weenaas, side 23 flg.

⁷⁾ Sammesteds, side 25.

oprette sin egen skole, om han end sikkerlig ikke tænkte paa at forcere saken.⁸⁾

Delings-komiteen fremla for Augustanasynodens aarsmøte i 1869 en længere rapport, hvori spørsmålet blev omstændelig fremstillet.⁹⁾ Rapporten blev overgitt til samfundets norske prester og delegater, som for det samlede aarsmøte fremla en rapport, der indeholdt forslag om deling, ikke av samfundet men av dets skole, Augustana College og Teologiske Seminar. Som rettet og antat av aarsmøtet kom denne rapport til at lyde slik:

“Den norske avdeling av synoden, til hvilken det norske skole-spørsmål blev henvist, har holdt møte, hvorved O. J. Hatlestad valgtes til formand og Am. Johnson til sekretær. Ved møtet blev det besluttet at fremlægge for synoden følgende beslutninger til antagelse:

1) At det overlates til den norske avdeling av synoden at oprette og ordne et eget “College and Seminary” paa det sted som den finder passende.

2) At den norske avdeling av synoden mottar, eier og forvalter det norske professorfond, samt al den eiendom som i fremtiden erhverves for den nye læreanstalt, men at den øvrige eiendom skal, udelt og for bestandig, tilhøre Augustana College and Seminary, samt at alle hittil fattede beslutninger angaaende eiendomsret til læreanstalten hermed ophæves, forsaavidt de strider imot denne beslutning.”

Beretningen oplyser, at disse beslutninger blev antat enstemmig, med undtagelse av at A. A. Klove blev undskyldt for at stemme, uten at det siges av hvilken grund. Det er dog rimelig at anta, at det maatte være, fordi han var imot beslutningen.

Foruten den ovenfor citerte beslutning blev det ogsaa av

⁸⁾ I sine “Erindringer” (side 226) siger pastor Ole Paulson om professor Weenaas: “Uten nogen samfundsbeslutning derom hadde professoren oprevet sin husholdning i Paxton og var paa veien vesterut, da vi kom til synodemøtet i Moline i juni 1869, uten med sikkerhet at vite, hvor han skulde havne med sin skole.” Dette beror dog vistnok paa en hukommelsesfeil hos pastor Paulson. Selv fortæller professor Weenaas (Mindeblade, side 27): “Umiddelbart efter møtet i Moline i 1869 fraflyttet vi Paxton, Ill.”

⁹⁾ Augustanasynodens Protokoll, 1869, side 15.

aarsmøtet bestemt, at "en del av Augustana-seminariets bibliotek, særlig de bøker, hvorav der haves mere end ett eksemplar, gives til den norske læreanstalt, og at Augustana-seminariets fakultet bestemmer, hvor mange og hvilke bøker skal gives."¹⁰⁾

Nogen deling av selve samfundet blev altsaa ikke besluttet ved dette aarsmøte. Professor Weenaas ansøkte om at bli optat som medlem av samfundet, og det "besluttedes enstemmig at professor August Weenaas optas som prestelig medlem av synoden og hilses velkommen iblandt os."¹¹⁾

Ifølge det første punkt av de ovenfor citerte beslutninger skulde altsaa den norske avdeling av Augustanasynoden "oprette og ordne" en egen presteskole, der i beslutningernes andet punkt betegnes som "den nye læreanstalt." Det var efter dette en *ny* skole som oprettedes i 1869, ikke en ældre som blev flyttet eller omdannet. Dette var vistnok dengang den almindelige opfatning, og i overensstemmelse hermed bruker ogsaa pastor S. M. Krogness uttrykket "den vordende skole," naar han i forhandlingsprotokollen for Augsburg Seminars direktion omtaler det første møte av den nyoprettede skoles Board of Trustees.¹²⁾

Som tidligere nævnt har det ogsaa altid været gjort gjældende av dem, som har hat noget med Augsburg Seminar at gjøre, at skolen blev oprettet i 1869, ikke tidligere og ikke senere. Derimot har, som bekjendt, den urigtige paastand oftere været gjort, at Den Norske Augustanasynodes teologiske Seminar blev oprettet i 1860.¹³⁾

Efterat beslutningen om oprettelse av egen presteskole for Augustanasynodens norske avdeling var blit fattet av det samlede aarsmøte, traadte nævnte avdelings medlemmer sammen til et særskilt møte. Her blev beslutningen om oprettelse av en skole gjentat, likeledes blev der valgt en skoledirektion — i møtets referat betegnes den som "skolekomite" — og et Board of Trustees. "Videre blev det besluttet," heter det i referatet, "at trusteeerne opfordres til at samles i Marshall inden første juli for i forbindelse med pastor Hatlestad at avslutte kjøpekon-

¹⁰⁾ Augustanasynodens Protokol, side 21—22.

¹¹⁾ Sammesteds, side 39.

¹²⁾ Skoledirektionens forhandlingsprotokol, side 1.

¹³⁾ Se ovenfor, side 28. 29.

trakt," og likeledes, at "hvis trusteeerne mot forventning ikke skulde finde det tjenligst at kjøpe akademiet i Marshall, paalægges de at forberede det fornødne til at seminariet kan begynde sin virksomhet, og gi indberetning til synoden."¹⁴⁾

Til medlemmer av skoledirektionen valgtes: professor A. Weenaas, der ogsaa blev valgt til skolens bestyrer, presterne Johan Olsen, O. J. Hatlestad og S. M. Krogness, samt d'hr. Daniel Gabrielsen og A. Wright. Denne direktion skulde "opta seminariets elever, utarbeide regler og statuter for skolen, ansætte midlertidig lærere, forelægge ansøkninger om ledige lærerposter og forøvrig i det hele føre tilsyn med skolens gjerning, samt indsende indberetning ved aarsmøtet."¹⁵⁾

Som Board of Trustees blev valgt, paa ett aar: presterne O. Andrewson og O. Paulson, samt hr. H. Borchsenius fra Madison, Wis.; paa to aar: pastor Krogness og d'hr. Iver Lawson og Gullick Halvorson; paa tre aar d'hr. Sakarias Sæveland, I. A. Andersen og Jens T. Venem. Dette Board hadde at "avslutte kjøp, oprette kontrakter og forøvrig føre tilsyn med alle skolens eiendomme."

I overensstemmelse med det givne paalæg holdt dette Board of Trustees møte i Marshall, Dane County, Wisconsin, den 29de juni 1869 for "at søke kjøpt lokale for den vordende skole, og hvorom der av pastor Hatlestad var pleiet foreløbige forhandlinger."¹⁶⁾

Resultatet av møtet blev, at "en av amerikanere opført solid murstensbygning, bestemt til akademi, blev indkjøpt paa billige vilkaar, og en subscriptionsindbydelse utstedt for at indsamle penge til dækkelse av kjøpesummen."¹⁷⁾

Kjøpesummens størrelse opgives noget forskjellig, hvad der ialfald tildels har sin grund i en noget forskjellig regnemaate. Weenaas sætter den til \$3,500,¹⁸⁾ pastor Hatlestad derimot til

¹⁴⁾ Den norske Lutheraner, 1869, side 114—116.

¹⁵⁾ Citert efter skoledirektionens forhandlingsprotokol, pastor Krogness sekretær.

¹⁶⁾ Sammesteds.

¹⁷⁾ Sammesteds.

¹⁸⁾ Weenaas, side 26.

“omtrent \$4,000.”¹⁹⁾ Pastor Johan Olsen sætter kjøpesummen til \$3,700, men føier til, at “endel lotter er ogsaa indkjøpt ved siden av skolen, saa at den hele sum beløper sig til henved \$4,000.”²⁰⁾ Den virkelige kjøpesum synes at ha været \$3,900, nemlig for akademibygningen \$3,600 og for en del lotter \$300. Men saa vilde der trænges ca. \$100 til reparationer, altsaa ialt \$4,000.²¹⁾

Om eiendommens værdi oplyser Hatlestad, at “bygningen som var i god stand, sagdes oprindelig at ha kostet \$11,000,”²²⁾ mens Olsen siger den hadde kostet “henved \$11,000.” Oplysninger som er hentet fra vistnok autentisk kilde, sætter imidlertid bygningens oprindelige kostende til \$8,000. Akademibygningen var opført i 1866 og var altsaa bare tre aar gammel, da nordmændene kjøpte den. Den eiedes oprindelig av et aktieselskap og Marshall akademi blev aapnet den 7de januar 1867 med J. J. McIntire som principal og Mary A. Cooockoo som præceptrice, og blev drevet som et privat akademi. Det var i en tid, da det var paa mode, at snartsagt enhver smaaby skulde ha sit akademi, og det var ikke at vente, at de alle skulde kunne holde sig. Med Marshall akademi gik det nok helst smaat, derfor blev bygningen ogsaa solgt saa billig.

I sin biografi har professor Rasmus B. Anderson git en meget fantasirik skildring av sin befatning med *Albion Academy* og deri ogsaa fortalt om, hvorledes han vaaren 1869, altsaa nogen maaneder før Marshall adakemi blev solgt til den norske avdeling av Augustanasynoden, reiste til Marshall og fik liv i den hendøende skole igjen.²³⁾

Til sin opplysning om prisen som de norske betalte for akademibygningen, tilføier professor Weenaas, at handelen medførte “forpligtelse til at opretholde et Akademi ved siden av seminariet.”²⁴⁾ Denne forpligtelse blev en av aarsakerne til senere vanskeligheter og forviklinger.

19) Hatlestad, side 77.

20) Billed-Magazin, 1869, side 303; Den norske Lutheraner, 1869, 118.

21) Den norske Lutheraner, 1869, side 116.

22) Hatlestad, side 77.

23) R. B. Anderson, Life Story, side 115.

24) Weenaas, side 26.

Straks efterat skolebygningen i Marshall var indkjøpt, indeholdt bladet "Billed-Magazin" en beskrivelse av den nye skole med opplysninger om de fremtidsplaner man hadde med den. Det meste av artikkelen er en gjengivelse av det cirkulære, som pastor Johan Olsen sendte ut i forbindelse med innsamling av midler til at betale den indkjøpte eiendom. Det er her først og fremst akademiet, ikke saa meget presteskolen som der søkes vakt interesse for. Ikke desto mindre har dette cirkulære den største interesse, da det er de tidligste offentlige opplysninger om skolen. Det lyder i sin helhet saaledes:

"Marshall College.

"Den norsk-danske avdeling av "Den skandinavisk-evangelisk lutherske Augustanasynode," der ifølge den nævnte synodes enstemmige beslutning ved sidste aarsmøte skal oprette, eie, underholde og bestyre en egen, av den svenske avdeling uavhengig høiere læreanstalt, har ved et av den selv utvalgt "Board of Trustees" den 21de juni¹⁸⁵⁵) indkjøpt den smukke, rummelige collegebygning i Marshall, Wis., hvor nævnte synodeavdeling agter at anlægge et akademi, i det væsentlige indrettet efter amerikansk mønster, og hvor undervisningen skal meddeles i det engelske sprog. Et pastoralseminarium til utdannelse av menighetslærere samt en forberedelsesklasse til samme, skal anlægges ved siden av akademiet. Pastor A. Weenaas er ansat til den samlede skoles bestyrer, og haves der forøvrig god utsigt til at erholde erfarne og duelige lærere. Skolen vil begynde sin virksomhet allerede i begyndelsen av september maaned førstkommande.

"Det oplyste skandinaviske folk vil sikkerlig ikke la denne vigtige sak mangle fornøden understøttelse. Her tilbyr sig en sjelden gunstig anledning til at fremme sand folkeoplysning. Vore medborgere, amerikanere og tyskere, gjør store opofrelser, for skole og kirke. Skandinaverne, der i det hele er i landet har et godt ord, vil forhaabentlig ikke være andre, naar talen er om en saa vigtig sak som

29de juni.

oplysningens fremme og ungdommens opdragelse. Vi har i saa henseende pligter mot os selv, vore barn og efterslegten.

“Pastor J. Olsen i Fort Howard, Wis., har efter synodens opfordring skrevet et cirkulære, hvori han uttaler sig som følger angaaende oprettelsen av den paatænkte høiskole:

“Vi agter ved Guds naadige bistand at anlægge denne vor høiskole i midtpunktet av den norske befolkning østenfor Mississippifloden, ingeniende for at hemme eller motarbeide andres velmente bestræbelser til folkeoplysningens fremme, men for at gjøre et foretagende, som vi er forvissat om vinder alle vore velmenende landsmænds bifald, frugtbringende for saa mange som mulig. Vore bestræbelser gaar ut paa at grundlægge og efterhaanden utvikle blandt vort folk et høiere skolevæsen, der kan tilfredsstille saavel nutidens fordringer overhodet, som navnlig de særegne krav, dette lands frie forfatning og institutioner stiller til landets borgere. Men paa samme tid som vi vil stræbe til dette maal, vil vi aldrig tape av sigte nødvendigheten av at kristelig tugt raader ved skolen, at ungdommens opdragelse overalt bør fremmes efter saadanne principer, som ikke i noget stykke kommer i strid med kristendommens aand, saaledes som den er aabenbaret for os i Guds hellige ord. Derfor ønsker vi en egen læreanstalt for at sikre os, at ungdommens opdragelse kan bli stillet under den lutherske kirkes indflydelse og tilsyn, og ikke efter tilfældets medfør falde i hænderne paa Guds ords foragtere. Vi ønsker med andre ord en skolegjerning fremmet blandt vort folk, som baade egner sig for et frit og oplyst folk, der har faat den opgave at styre sig selv, og som tillike er den evangelisk lutherske kirkes barn værdig.

“Som studerende ved vort akademi mottages upartisk en og hver av vore landsmænd, saavidt rummet strækker til, hvorfor vi ogsaa haaber, at understøttelsen til skolens grundlæggelse vil bli almindelig blandt de norske og danske her i landet; men paa samme tid venter vi dog især en kraftig understøttelse fra de distrikter, i hvis umiddelbare nærhet skolen blir anlagt, da disse unegtelig vil faa bedst anledning til at høste gavn av dens virksomhet.

“Marshall er en liten smuk landsby, omgit av gamle store

norske settlementer, og beliggende i en sund og behagelig egn 18 engelske mil i øst fra Madison ved den gren av Milwaukee & St. Paul jernbanen som løper fra Milwaukee over Watertown til Madison. Den indkjøpte, saa godt som nye skolebygning er en tre etager høi murstensbygning med 67 fot facade, 34 fot dyp og 28 fot høi. Bygningen har kostet \$11,000, men blev nu solgt til vore trustees for \$3,700. En del lotter er ogsaa indkjøpt ved siden av skolen, saa at den hele sum beløper sig til henved \$4,000, hvorav en betydelig del allerede skal betales i høst og resten inden et aar.”²⁶⁾

Hermed var altsaa spørsmålet om sted for den nye skole foreløbig ialfald avgjort. Som bekjendt blev det ogsaa kun foreløbig, idet det allerede ved Konferensens aarsmøte i 1871 blev besluttet, at skolen skulde flyttes til Minneapolis, en beslutning som ogsaa meget snart blev iverksat. Skjønt den nærmeste aarsak til denne flytning vel var den ulykkelige strid mellem Konferensen og Den Norske Augustanasynode, maa det dog av andre grunde ansees at ha været til bedste for skolen, at den ikke fik sit permanente hjem i Marshall. De betingelser som man hadde maattet gaa ind paa ved kjøpet av eiendommen, bandt i virkeligheten hænderne paa dem som fik med skolen at gjøre og blev en av aarsakerne til den splittelse som indtraadte i 1870.

Likesom derfor den eiendomshandel, som pastor Hatlestad hadde faat Board of Trustees til at avslutte i Marshall, var meget uheldig og uklok, saa var det ogsaa for Konferensen som for Augsburg Seminar en lykke, at skolen meget snart blev nødt til at søke andetsteds hen for at finde tak over hodet, selv om baade dens lærere og elever maatte gjennemgaa ganske store trængsler, førend de endelig blev fri det uheldige selskap.

Den under Augustanasynodens aarsmøte i Moline valgte skoledirektion for Augsburg Seminar holdt sit første møte i pastor Hatlestads menighets skolelokale i Milwaukee den 17de, 18de og 19de august 1869. Alle direktionens medlemmer med

²⁶⁾ Billed-Magazin, 1869, side 301 flg. Pastor Olsens cirkulære er ogsaa offentliggjort i Den norske Lutheraner 1869, side 117 flg. Cirkulæret er dateret 10de juli 1869.

undtagelse av hr. A. Wright var tilstede. Professor Weenaas var møtets formand og pastor Krogness dets sekretær.

Professor Weenaas fremla for møtet et utkast til konstitution for "Marshall seminarium og akademi." Dette utkast blev saa gjennemgaat av direktionen og antat som "*midlertidig*" konstitution saavel for seminariet som for akademiet.

Direktionen skred derpaa til valg av "*midlertidig*" lærerpersonale for akademiet. Som første lærer blev valgt kand. *John Anderson* fra Yorkville. Hans løn blev sat til \$800 og værelse. Til andenlærer blev valgt *N. C. Brun* med en aarlig løn av \$400 og fri bolig. Student *Peter Flaten* ansattes som hjælpelærer. Kand. real. *Svein Nilsson* utnævntes til "professor i naturvidenskap og statsøkonomi." Der siges intet om løn, hverken for Flaten eller Nilsson.

Alle de ovennævnte ser ut til at ha været ansat ved akademiet, idet det ved den næste ansættelse heter: "Kand. *Boeck* ansattes som hjælpelærer ved seminariets forberedelsesklasse." Heller ikke i dette tilfælde nævnes noget om løn.

Der foretoges endnu to læreransættelser, idet *Miss Kuckow* (Cooekoo) blev ansat som lærerinde "mot 300 dollars aarlig løn og frit brænde." Hun benævnes ogsaa præceptrice. Desuten ansattes en student *Lindberg* som lærer i musik og sang. Som løn skulde han ha indtægterne av musikundervisningen i akademiet, hvorimot han skulde undervise seminariets elever frit. Som et slags godtgjørelse herfor bevilget direktionen ham frit losji og adgang til undervisningen i seminariet.

Endelig valgtes kjøbmand Andersen i Marshall til kasserer for seminariets husholdningskasse, og andenlærer N. C. Brun til "akademi-kasserer", den sidste mot en aarlig løn av \$50.

Dette var altsaa de første, eller ialfald de først valgte lærere for Augsburg Seminar og Marshall Akademi. Professor Rasmus B. Anderson vet i sin digterisk utsmykkede "Life Story" at fortælle, at han blev valgt til principal for akademiet, men at han negtet at motta valg.²⁷⁾ Der er imidlertid intet i direktionsmøtets referat, som i mindste maate antyder noget saadant valg. Hans navn er ikke engang nævnt.

²⁷⁾ Anderson, side 162.

Naar der ikke nævnes noget om, at professor Weenaas blev valgt ved dette møte, kommer det naturligvis av den omstændighet, at han allerede var valgt og ansaaes for selvskreven til at være seminariets bestyrer og lærer i teologi.

Foruten antagelse av konstitution for seminariet og akademiet og valg av lærere utførte direksjonsmøtet i Milwaukee endnu et viktig arbeide, idet det bestemte om optagelse av elever ved seminariet.

Der forelaa en række ansøkninger, og det vil ha sin interesse at meddele, hvem det var som ved dette møte blev optat og saaledes blev Augsburg Seminars første studenterkuld. Der forelaa for det første ansøknung fra ni unge mænd, som hadde studeret i Paxton, om at faa fortsætte sine studier ved den nye skole. Av disse blev syv optat, nemlig P. G. Østby, Lars Lund, J. A. Bergh, H. Z. Hvid, N. Andersen (Boe), L. Green og P. Hendriksen. En ottende, O. Petersen, blev optat, men forlot skolen igjen den 1ste november samme aar.²⁸⁾ En niende, seminarist C. Danielsen, blev paa grund av sygdom tilraadet ikke at fortsætte sine studier. Han gjorde dog et forsøk; men det varte kun en maanedes tid, saa maatte han gi op. Desuten forelaa der ansøknung fra ti andre unge mænd, som ikke tidligere hadde frekventert skolen i Paxton. Av disse ti blev følgende fire optat uten nogen tilføielse av betingelser: Seminarist J. H. Grøtheim, Gjermund Hoyme, Christian Saugstad og O. C. Andersen.

Av de andre seks blev "missionær" Hans Olsen ikke optat, da man ansaa ham for at være for gammel; N. L. Kolkin blev besluttet optat, "forsaavidt pastor Ole Paulson anbefaler ham dertil"; om seminarist Syversen, der hadde andrat om et aars ophold ved seminariet, blev det besluttet, at han underrettes om, "at der ei optages elever paa den av ham forønskede maate"; seminarist C. J. Helsem blev optat paa et halvt aars prøve; Klaus B. Jakobsen blev optat med den forstaaelse, at han "inden et halvt aar faar adgang til at fatte endelig bestemmelse med hensyn til sin forbliven ved seminariet." Endelig blev S. C. Madsen optat med den forstaaelse, at han skulde nyte fri undervisning,

²⁸⁾ Lutheraneren, 1870, side 6.

²⁹⁾ Sammesteds.

men forøvrig underholde sig selv. Ialt blev der altsaa ved dette direktionsmøde optat — med eller uten betingelser — sytten elever (heri iberegnet Danielsen). Disse blev fordelt saaledes, at ni, nemlig P. G. Østby, L. Lund, N. Andersen Boe, L. Green, J. A. Bergh, O. Petersen, O. C. Andersen, Helsem og Danielsen skulde frekventere den teologiske afdeling og otte, nemlig Hvid, P. Hendriksen, J. H. Grøtheim, G. Hoyme, Chr. Saugstad, Kolkin, Jakobsen og S. C. Madsen skulde frekventere den forberedende afdeling.

Den 1ste september 1869 begyndte den ældste norske presteskole i Amerika sin virksomhet. Skolen benævnes ret og slet "det teologiske seminar i Marshall", og skoleprotokollen viser, at der ved skolens aapning var 10 studenter tilstede, nemlig Lars Lund, Ole Petersen, Ole Chr. Andersen og Lars Green i seminaravdelingen, og Søren Chr. Madsen, Gjermund Hoyme, Hans Z. Hvid, Søren Hamberg, Paul Hendriksen, Johan Grøtheim i forberedelsesklassen. Inden en uke var endnu otte studenter kommet til. Det samlede antal studenter i det første halvaar av skolens historie var 21, idet der foruten de ovenfor nævnte 17 endnu blev optat fire, nemlig N. C. Brun og H. N. Thorup i seminaravdelingen, og B. L. Hagboe og S. Hamberg i den forberedende afdeling.³⁰⁾ Av disse 21 studenter gik altsaa 11 i seminariets teologiske afdeling og 10 i forberedelsesklassen. Gjennemsnittsalderen var for de førstes vedkommende litt over 27 aar, og for de sidstnævntes henimot 25 aar aar.

Om nogen høitidelig aapning av skolen nævner samtidige beretninger intet, derimot blev der den 10de november — Luthers fødselsdag — avholdt en indvielsesfest ved skolen. Herom gav pastor J. A. Bergh ved Augsburg Seminars femtiaarsfest følgende oplysninger:

"Paa Luthers fødselsdag, den 10de november, hadde Augsburg Seminar sin første høitidsfest. Da kom der prester fra flere kanter og sangere fra Milwaukee møtte op. Pastor O. J.

³⁰⁾ Skoleprotokollen har endnu et navn, nemlig Ole M. Rønneberg, optat i seminaravdelingen; men han maa av en eller anden grund være blitt hindret fra at opta studierne, da han ikke sees nogen- sinde at ha været ved skolen.

Hatlestad aapnet festen med bøn, og taler blev holdt av pastor Am. Johnson, Eau Claire, professor A. Weenaas, skolens bestyrer, professor J. Anderson, akademiets principal, og F. Craig, Countiets skolesuperintendent. Byens damer serverte middag. Om kvelden var der præken av pastor M. F. Gjertsen. Selv hadde vi ingen kirke, men maatte holde til hos de amerikanske metodister, som velvillig overlot os sin.⁸¹⁾

En samtidig beretning opplyser, at emnet for pastor Johnsons "længere foredrag" var: "Nødvendigheten av en forening mellem den moralske og intellektuelle dannelse," og at professor Anderson "skildret den intellektuelle dannelses indflydelse paa individet og samfundet." Hr. Craig betegnes i denne beretning som "statssuperintendent", og det opplyses at han "uttalte en hjertelig velkomsthilsen til den nye læreanstalt."⁸²⁾

Hovedtalen blev imidlertid holdt av den nye presteskoles bestyrer, professor Weenaas, over emnet: *Den lutherske reformations eiendommelighet*.⁸³⁾ Der er i denne tale især to ting som har særlig interesse, fordi de anslaaer strenge som danner grundtonen i hele skolens virksomhet.

Det ene er *menighetens suverænit*et overfor enhver kirkelig myndighet, som vil søke at lægge den under trældoms aag. "Efter som den kristelige og kirkelige bevissthet blir levende i menigheten, vil menighetslivet av sig selv skape en forfatningsform svarende til menighetens idé."

Det andet er, at der maa foregaa en stadig kamp ikke bare for den erkjendte sandhets bevarelse, men ogsaa for en stedse dypere indtrængen i sandhetens hele fylde. Herom uttaler professor Weenaas:

"En saadan betragtningsmaate er en frugt av menighetens ydmyge erkjendelse av endnu ikke at ha grepet det, men fremdeles at gripe efter det grepne. Den motsatte betragtningsmaate kan kun fremkomme ved en hovmodig overvurderen av en viss teologisk skole og indenfor en retning, der ser bort fra kristendommens praktiske side og finder alt i den "rene lære", som for-

⁸¹⁾ Folkebladet for 10de december 1919.

⁸²⁾ Den norske Lutheraner, 1869, side 187.

⁸³⁾ Gjengit i Lutheraneren, 1870, side 177—188.

mer en uendelighet av satser, hvor sats stilles paa sats med makeløs kunstfærdighet, ret likesom fordum Babels taarn, og som veies paa tankens guldvegtskaal, indtil man i sin indbildskhet mener, at nu er den vises sten fundet, og ve den som vover ikke at være enig. Dette er ikke reformationens aand, mine venner, dette er en eftersmak av den samme aandens surdeig, som gjennemsyret den katolske kirkes skolasticisme og traditionalisme.”

Den ældste norske presteskole i Amerika hadde altsaa begyndt sin gjerning. Det var en ringe begyndelse, og der var meget som manglet. Der manglet endog et passende navn!

Under aarsmøtet i Moline var det blit bestemt, at “delingskomiteen” skulde sammenkalde Augustanasynodens norske avdeling til et møte nogen gang ut paa høsten. Dette møte blev bestemt til at holdes i Racine, Wis., 29de oktober og følgende dage. Blandt de emner som der skulde forhandles, var opstillet: Behandling av direktionens forslag til grundregler for læreanstalten og læreanstaltens nærværende og fremtidige økonomiske stilling. Dette møte blev av den største betydning saavel for Augsburg Seminar som for den norske avdeling av Den Skandinaviske Augustanasynode.

Under møtet fik bl. a. ogsaa skolen sit navn. Herom skriver bestyreren, professor Weenaas, følgende:

“Ved høstmøtet i Racine blev blandt andet besluttet efter forslag av formanden,⁸⁴⁾ at det nyanlagte seminar i Marshall skal benævnes “Augsburg Seminarium”. — — — Som vore læsere vistnok bekjendt, er navnet tat fra den frie rigsstad Augsburg, hvor i aaret 1530, ved den der avholdte rigsdag, det første og vigtigste lutherske bekjendelsesskrift blev fremlagt for den tyske keiser og dermed overgit til offentligheden. Hermed fremtræder den lutherske kirke — — — som et selvstændig kirkelegeme, med sin særegne bekjendelse og eiendommelige karakter, som en fortsættelse av den kirkelige utvikling, der stansedes ved det sig mere og mere indtrængende katolske prestevælde, der begjærte intet mindre end en ledende indflydelse saavel paa de

⁸⁴⁾ Pastor O. J. Hatlestad.

verdslig-borgerlige som kirkelige anliggenders omraade. Navnet Augsburg minder altsaa om en av de viktigste begivenheter i den lutherske kirkes historie og indeslutter altsaa i sig de helligste og dyrebareste minder for oprigtige lutheranere. Det er vor dyrebare lutherske bekjendelses vugge, den bekjendelse i hvis aand vi ønsker, at det nye seminar skal utfolde sin virksomhet og ofre sin arbeidskraft. — Men ogsaa en anden omstændighet har bidrat til, at netop dette navn blandt flere foreslaaede blev valgt, nemlig den omstændighet, at vor synodes navn (Augustana) har samme oprindelse, nemlig fra den ved rigsdagen i Augsburg i 1530 for offentligheten fremlagte augsburgske konfession, der med sit latinske navn kaldes 'Confessio Augustana'.⁸⁵⁾

Møtet i Racine, der betegnes som et "møte av den norsk danske avdeling av Augustanasynoden," var en fortsættelse av Moline-møtet. Pastor Hatlestad var møtets formand og pastor Müller-Eggen dets sekretær. Den av møtet i Moline valgte skoledirektion fremla forslag til konstitution for seminariet og reglement for akademiet i Marshall. Den første paragraf i konstitutionen blev forandret ved at tilføie, at seminariet skulde hete "Augsburg-Seminariet". Resten av konstitutionen blev antat uten væsentlige forandringer.⁸⁶⁾

Der blev under møtet talt mange varmhjertede ord for Augsburg, ikke bare av skolens bestyrer, men ogsaa av møtets formand, pastor Hatlestad. Denne sidste "fremhævet indtrængende nødvendigheten av, at baade menigheter og prester for denne for vort samfund saare vigtige sak ofret mere end hittil var gjort." "Det oplystes, at av enkelte menigheter var der ofret meget, men av andre litet og mange intet; disse sidste vilde synoden ha indstændig opfordret til ikke at forglemme den hellige pligt, der paahviler dem, og ikke begaa den synd at negte Herren, hvad han til denne kristelige opdragelsesanstalts ophold krævet av dem."⁸⁷⁾

⁸⁵⁾ Lutheraneren, 1870, side 4 flg.

⁸⁶⁾ Som antat av Racine-møtet findes konstitutionen gjengit i tillæget til nærværende skrift.

⁸⁷⁾ Lutheraneren, 1870, side 29—30.

MARSHALL AKADEMI

PROFESSOR WEENAAS'S HUS I MARSHALL

Paa den anden side oplyses det, at det hadde været "overordentlig glædelig at høre, at alle de tilstedeværende som hadde avlagt besøk i Marshall, var enstemmige i det vidnesbyrd, at Herren i sin naade ved seminariet i Marshall hadde samlet en skare forhaabningsfulde ynglinger, der saavel ved sit kristelige sind, det hjertelige broderforhold mellem dem indbyrdes, samt den kjærlighet, med hvilken studenterne omfatter sine lærere, hadde gjort et saa godt indtryk paa dem, at de ikke nøksom derfor kunde takke Herren, som saa synbarlig hadde lagt sin velsignelse til den begyndte gjerning."³⁸⁾

Hvad selve Augsburg Seminar angaar, synes der ved Racine-møtet at ha hersket enighet og god forstaaelse. Men der var andre ting som bevirket vanskeligheter der var av den art, at de stillet skolen i den største fare.

Dette viser sig allerede under behandlingen av reglementet for akademiet.³⁹⁾ Som ovenfor nævnt hadde man ved kjøpet av akademibygningen gaat ind paa at drive et akademi efter amerikansk mønster. Dette vil i denne forbindelse sige, at der i umiddelbar forbindelse med en luthersk presteskole skulde staa et konfessionsløst akademi. Direktionen hadde foreslaaet, at § 2 skulde lyde: "Akademiets opgave er dels at tjene som forbedelsesskole for det teologiske seminar, dels og fornemmelig at utdanne duelige lærere og lærerinder for commonskolen, dels endelig at bibringe unge mænd og kvinder de vigtigste til almenmenneskelig dannelse hørende kundskaper."⁴⁰⁾ Møtet i Racine besluttet at *stryke* første del av denne paragraf, altsaa bestemmelsen om at *akademiet skulde tjene som forberedelsesskole for det teologiske seminar.*⁴¹⁾

Forslagets § 9 lød slik: "Enhver der mottar fast ansættelse som lærer eller lærerinde ved akademiet, har at underskrive vor synodes læreartikel."⁴²⁾ Denne paragraf besluttedes strøket, li-

³⁸⁾ Lutheraneren, 1870, side 31.

³⁹⁾ Som antat av møtet findes reglementet gjengit i tillægget til nærværende skrift.

⁴⁰⁾ Gjengit efter skoledirektionens forhandlingsprotokol.

⁴¹⁾ Lutheraneren, 1870, side 30.

⁴²⁾ Ved sin stiftelse høsten 1870 antok Den Norske Augustanasynode en "læreartikel", som indeholder samfundets bekjendelse. Det

kesaa den følgende der handler om ansættelse og opsigelse av lærere. Begrundelsen herfor var, at "en del ansaa akademiet for en friskole for det norske folk i Amerika, hvilken ikke skulde staa i nogen indre, men kun ydre forbindelse med synoden."⁴³⁾

Imidlertid har man aabenbart ikke følt sig tilfreds med den maate, hvorpaa skolesaken for akademiets vedkommende var blit ordnet. Dette fremgaar klart av to beslutninger som fattedes den sidste dag under møtet. Den ene av disse beslutninger bestemmer, at "den for akademiet antagne konstitution vedtages midlertidig og som forslag til næste synodemøte." Ved den anden beslutning kræves det, at "i det midste en av akademiets lærere maa tilhøre den lutherske kirke, for at tilfredsstille den mulige trang, der blandt akademiets elever maatte findes til at erholde religionsundervisning."⁴⁴⁾

Hvem var det nu som vilde ha paragrafen om tilstemningen av "synodens læreartikel" ut av akademiets konstitution? Pastor Hatlestad, der synes at nære adskillig bitterhet overfor Konferensen og dens mænd, ikke mindst professor Weenaas, paastaar, at "paa et møte, som avholdtes i Racine, begyndte Weenaas og andre at arbeide for, at skolens akademiske avdeling skulde være bekjendelsesløs. Forslaget herom faldt dog endelig, da majoriteten av prester og repræsentanter stemte derimot."⁴⁵⁾

er vistnok den samme som Den Skandinaviske Augustanasynode hadde antat og som sigtes til i ovennævnte paragraf i Marshall-akademiets reglement. Den lød slik: "Kap. I. Art. 2. a) Læreartikel: Denne synode tror, lærer og bekjender, at den hellige skrift, det gamle og det nye testaments kanoniske bøker, er Guds aabenbarede ord og derfor den eneste kilde og regel for menneskenes tro, lære og levnet. — b) Den antar og bekjender sig til de tre ældste symboler — det apostoliske, nicænske og athanasianske — samt den uforandrede augsburgske konfession og Luthers lille katekismus som en kort, sand og ren fremstilling av Guds ords lære. — c) Fremdeles bekjender den sig til den lutherske kirkes øvrige symbolske bøker, nemlig: Den augsburgske konfessions apologi, de schmalkaldiske artikler, Luthers store katekismus og Konkordieformelen, da disse er en uforfalsket forklaring og utvikling av de i litera b nævnte bekjendelsesskrifter." (Konstitution for Augustanasynoden, 1871, side 1). — Egentlig kaldes kun litera a her "læreartikelen"; men da man oftere brukte uttrykket "samfundets læreartikler", er vistnok baade a, b og c ment.

⁴³⁾ Lutheraneren, 1870, side 30.

⁴⁴⁾ Sammesteds, side 32.

⁴⁵⁾ Hatlestad, side 77.

Det offentliggjorte referat siger intet om et saadant forslag; det ovenfor meddelte synes tvertimot at tyde i motsat retning av hvad Hatlestad oplyser.

Professor Weenaas var en mand som holdt sterkt paa den lutherske bekjendelse. I saa maate stod han ikke tilbage for de andre medlemmer av Racine-møtet. Hertil kommer, at professor Weenaas i det hele tat ikke synes at ha hat meget tilovers for akademiet. Herom uttaler han selv følgende: "En skjæbnesvanger vanskelighet beredte straks den eiendommelige kombination av en norsk luthersk presteskole og en bekjendelsesløs engelsk institution, hvortil kjøpet av Marshall Akademi forpligtet os. Jeg hadde jo hverken noget skjøn paa at drive denne specifik amerikanske institution eller nogen større interesse for den uten forsaavidt den under visse forutsætninger kunde la sig benytte som fordannelsesanstalt for presteskolen, hvortil den dog meget snart viste sig umulig."⁴⁶⁾ I det av Weenaas utarbeidede og av skoledirektionen for Racine-møtet fremlagte forslag til konstitution for akademiet var det bestemt, baade at dette skulde være en fordannelsesanstalt for seminariet og at dets lærere skulde underskrive synodens bekjendelse; men begge disse bestemmelser blev av møtet strøket. Paa den anden side var det netop kjøpekontrakten til den eiendom, som Hatlestad hadde faat synoden til at overta, som nødvendiggjorde, at akademiet maatte være bekjendelsesløst. Dette synes at være det virkelige forhold, tiltrods for at Hatlestads ovenfor citerte paastand ikke stemmer overens dermed. Professor J. J. Anderson, som blev valgt til principal for akademiet, var vel nærmest kongregationalist, likesom akademiets lærerinde og præceptrice var baptist. Professor Anderson skal under diskussionen om forpligtelse paa synodens læreartikel ha uttalt, at han ikke kunde underskrive den, "ikke fordi han var anti-luthersk, men fordi der gaves lutherske sætninger, som han endnu ikke kunde tilegne sig."⁴⁷⁾ En ting opnaaedes dog ved denne diskussion; den tjente til at aapne folks øine for, at man ved overtagelsen av Marshall akademi hadde

⁴⁶⁾ Weenaas, side 29.

⁴⁷⁾ Kirkelig Maanedstidende, 1869, side 367.

gaat ind i en alliance som efter al sandsynlighet vilde bringe vanskeligheter baade for samfundet og dets presteskole.

Møtet i Racine kom helt uventet op i en anden diskussion, som vistnok ikke angik Augsburg, men som dog skulde faa stor betydning for skolen, da den i væsentlig grad bidrog til den splittelse som aaret efter delte den lille norske avdeling av Augustanasynoden i to stridende leire.

Søndag formiddag under møtet var Racine menighets kirke blit indviet, og ved den anledning hadde man benyttet den norske kirkes ritual. Hermed uttalte flere, og især pastor O. Andrewson, sin utilfredshet, og der utspandt sig en længere og ganske skarp debat om spørsmålet: "Hvori bestaar det lutherske frihetsprincip i bruken av kirkeskikke?" Man enedes vistnok om en uttalelse, der gik ut paa, at "menigheter og prester inden Augustanasynodens norsk-danske avdeling skal arbeide i broderlig enighet og samvirken uten hensyn til forskjellighet i kirkelige ceremonier;"⁴⁸⁾ men i virkeligheten var splittelsens gnist tændt, og pastor Andrewsons "Jefferson Prairie cirkulære" gjød olje paa ilden.

Racine-møtet hadde grundleggende betydning for Augsburg Seminar, og det i mere end én retning. Det var jo det første møte efter skolens aapning, og der skulde blandt andet tages bestemmelser om dens finansielle understøttelse. Dette blev gjort, eller kanskje rettere forsømt, paa en maate som det er næsten oprørende at læse om. Akademiets pengesaker befatter møtet sig simpelthen ikke med, rimeligvis av den grund at det var forstaaelsen, at dette skulde faa de nødvendige indtægter ved elevernes skolepenge. Men i seminariet skulde ikke alene studenterne faa fri undervisning og frit losji; mange av dem maatte ogsaa faa delvis eller endog helt frit ophold. Professor Weenaas hadde like før skolens aapning sagt, at "direktionen har vistnok fundet det rigtig at opstille den regel, at de teologiske studerende nyter fri undervisning og værelse og holder sig selv "board", og som undtagelse at de som savner de fornødne midler, ogsaa faar fri "board". Erfaringen har imidlertid efter forholdenes medfør lært, at undtagelsen her blir regelen, at de

⁴⁸⁾ Lutheraneren, 1870, side 29.

færreste har midler til at underholde sig selv, og at saaledes samfundets hjælp paakræves.”⁴⁹⁾ Det viste sig snart, at han havde ret.

Hvorfra skulde nu midlerne komme? Der blev rigtignok baade av Weenaas og Hatlestad talt varmt til fordel for skolen; men man leter forgjæves i referatet efter noget som tyder paa, at møtet har lagt praktiske planer for indsamling av de til skolens drift nødvendige midler. Derimot finder man følgende mærkværdige beslutning: “Besluttet, at den av direktionen ansatte lærer ved seminariet, kand. phil. Boeck, der baade paa grund av sine kundskaper, læredygtighet og sit øvrige forhold har vundet bestyrerens tillid, tilstaaes en passende godtgjørelse for sin undervisning, der ydes ham ved kollekter, som anmodes optat i menigheterne.”⁵⁰⁾

Videre heter det, at “det av professor Weenaas oplystes, at ihvorvel bidrag til de teologiske students underhold fra flere menigheter var indsendte, hadde dog disse været for smaa til at dække de utgifter, som var forbundet med at underholde henimot 20 studenter. Den byrde som derfor hvilte paa professoren i denne henseende, hadde været saare tung og trykkende, idet alt ansvar hvilte paa ham.”⁵¹⁾ Men i anledning av denne klage “faldt der saa mange opmuntrende uttalelser, at det tunge indtryk betydelig mildnedes,” heter det i referatet, noget som naturligvis ikke var et udelt gode for skolens financer. Især hadde de av møtets medlemmer som hadde besøkt Marshall, meget at rose baade lærere og elever for. De hadde der fundet “en skare forhaabningsfulde ynglinger, der saavel ved sit kristelige sind, det hjertelige broderforhold mellem dem indbyrdes, samt den kjærlighet, med hvilken studenterne omfatter sine lærere, hadde gjort et saa godt indtryk paa dem, at de ikke noksom derfor kunde takke Herren, som saa synbarligen har lagt sin velsignelse til den begyndte gjerning.”⁵²⁾ Vakre ord, men ingen handling. Det spaar om en kummerlig tilværelse for Augsburg Seminar.

⁴⁹⁾ Den norske Lutheraner, 1869, side 134.

⁵⁰⁾ Lutheraneren, 1870, side 81.

⁵¹⁾ Sammesteds.

⁵²⁾ Sammesteds.

Hvad professor Weenaas's egen løn angaar, da var denne formentlig sikret ved det saakaldte "*norske professorfond*". Der var nemlig ialfald saa tidlig som ved Den Skandinaviske Augustanasynodes aarsmøte i 1865 tat skridt til oprettelsen av et saadant fond. Ved samfundets aarsmøte i 1866 blev der antat nogen faa enkle regler for fondet, der bl. a. bestemmer, at det "for bestandig" skulde forbli i forbindelse med Augustanasynodens seminar, men skulde likeledes "for bestandig" anvendes til løn for en norsk professor ved nævnte skole.⁵³⁾ Fondet beløp sig allerede da til \$6,779, væsentlig bestaaende av "notes". I 1867 var det vokset til \$9,481. Sidstnævnte aar blev pastor Johan Olsen valgt som "agent til at forøke subskriptionen og samle penge til det norske professorfond."⁵⁴⁾ Bidragene kunde bestaa enten i en rentebærende sum (note), eller faste aarlige bidrag, eller endelig et større bidrag en gang for alle.

Av dette fond lønnedes pastor Johan Olsen, da han i 1866—67 var lærer ved skolen, og siden professor Weenaas. I nær forbindelse med fondsindsamlingen hadde der ogsaa været gjort en del arbeide for at hjelpe en mand med et stipendium til hans videre utdannelse, noget som man dog ikke fik ret megen glæde av. Den i 1865 valgte professorfondskomite hadde nemlig foruten at arbeide for fondsindsamlingen ogsaa fattet beslutning om "at anmode alle vore menigheter om at opta kollekter for at understøtte pastor Estrem under hans yderligere forberedelse for lærerkaldet. En del menigheter samlet betydelige kollekter og indsendte dem til pastor Estrem. Saaledes sendte t. eks. Racine, Bostwick Valley og Decorah omkring \$70."⁵⁵⁾

Det fremgaar herav, at det hadde været paa tale at kalde pastor O. O. Estrem til professor. Han hadde frekventert Beloit College, Illinois State University og Augustana College og Seminar, blev ordinert til prest i Augustanasynoden i 1862, men studerte saa i aarene 1864—66 først ved Mt. Airy Seminar i Philadelphia og siden ved Missouri synodens seminar i St. Louis. Samme aar forlot han Augustanasynoden og sluttet sig til Den Nor-

⁵³⁾ Den Skandinaviske Augustanasynodes beretning 1866, side 21.

⁵⁴⁾ Den norske Lutheraner 1867, side 143.

⁵⁵⁾ Augustanasynodens beretning 1866, side 20.

ske Synode.⁵⁶⁾ Han kom saaledes aldrig til at indta den lærerstilling som var ham tiltænkt i Augustanasynoden.

Det norske professorfond kom aldrig til at beløpe sig til saa særdeles meget, og da det for det meste bestod i notes, var det altid av en noget usikker værdi. Saa kom vanskelighederne mellem Konferensen og Den Norske Augustanasynode, hvorved fondets værdi stadig formindskedes. I begyndelsen av syttiaarene er det saagodtsom helt forsvundet; vi hører ialfald intet mere om det.

Det fond som professor Weenaas skulde faa sin løn av, var altsaa baade litet og litet sikkert.

Skolen hadde imidlertid begyndt sin gjerning, og ved slutningen av første halvaar gir bestyreren gjennom *Lutheraneren* en oversigt over arbeidet osv., som gir et ganske interessant indblik i skolens indre ordning ved dens begyndelse, likesom oversigten ogsaa meddeler en del biografiske oplysninger om dens første studenterkuld.

“Det vil være indlysende,” uttaler bestyreren i denne første offentlige beretning om skolen,⁵⁷⁾ “at vort seminar under den korte tid det har været i virksomhet, og under de for saadanne anstalter besværlige amerikanske forhold, endnu ikke har naadd frem til den fuldkommenhet i indretning og ordning, som direktionen finder det ønskelig til opnaaelsen av læreanstaltens høie maal.” Vanskeligst var det med at faa lærerkræfter. Bestyreren hadde været alene om den teologiske undervisning, mens kand. Boeck “indtil videre” hadde fungeret som lærer i forberedelsesklassen og undervist fornemmelig i latin, græsk og tysk. “Hr. N. C. Brun har overtat undervisningen i engelsk (en time daglig) for et begynderparti, mens de engelsktalende elever har mottat sin undervisning i engelsk og tildels andre fag i akademiet. Hvad man især hittil har savnet, er en duelig teologisk lærer, der kunde dele arbeidet med bestyreren og tillike overta noget av den forberedende undervisning.”

Det oplyses videre, at seminariet er delt i to avdelinger, nemlig et *proseminar*, eller en forberedelsesklasse, hvor der undervi-

⁵⁶⁾ “*Prestekalenderen*”, side 107.

⁵⁷⁾ *Lutheraneren*, 1870, side 5.

ses i religion, norsk, engelsk, latin, græsk, tysk, historie, geografi og matematik. Denne klasse maa altsaa ikke forveksles med akademiet, der helt igjennem hadde sin egen fagordning og sine egne lærere. I skolens anden avdeling, det egentlige *seminar*, undervistes der i "de sedvanlige teologiske discipliner tre a fire timer daglig, undtagen lørdag, da et skriftlig arbeide over en dogmatisk opgave foredrages og gjennomgaaes." Der undervistes ukentlig fire timer i nytestamentlig eksegeese, fire timer i dogmatik, to timer i kirkehistorie, to timer i gammeltestamentlig eksegeese, to timer i nytestamentlig græsk. Der undervistes likeledes i sang, likesom flere av seminariets studenter hadde deltatt i undervisningen i retorik i akademiet.

Skolen bød altsaa allerede fra først av paa et nogenlunde fuldstændig teologisk kursus. Men det siger sig selv, at det maatte være yderst vanskelig selv for en mand som professor Weenaas ved sin enorme arbeidskraft at gjøre en saavidt stor og spredt fagkreds fyldest i sin undervisning.

Allerede i løpet av skolens første høstsemester hadde en av de teologiske studenter forlatt skolen for at gaa ind i prestedtjenesten, nemlig L. Green. Han forlot skolen den 23de oktober og opholdt sig altsaa ikke længere end noget over halvanden maaned ved Augsburg Seminar. Han blev ordinert til prest den 7de november samme aar. Egentlig tok han vel ikke avgangseksamen, men kan dog paa et vis regnes som Augsburg Seminars første graduert. Han blir i referatet fra Racine-møtet betitlet som "kandidat Green."⁵⁸⁾

Ogsaa nogen faa andre hadde allerede i løpet av første semester forlatt skolen, dels paa grund av sykdom, dels av andre grunde. Ved semesterets slutning var der seksten studenter igjen, otte i seminariet og otte i den forberedende klasse. De otte teologiske studenter var O. C. Andersen, N. C. Brun, Nils Andersen Bøe, J. A. Bergh, C. J. Helsem, L. Lund, H. N. Thorup og P. G. Østby. Alle disse blev siden prester. Bergh, Bøe, Helsem og Lund lever, de andre er avgaat ved døden.

De otte studenter i den forberedende avdeling ved utgangen

⁵⁸⁾ Lutheraneren, 1870, side 13.

av første semester var J. H. Grøtheim, B. L. Hagboe, Paul Hendriksen, G. Hoyme, H. Z. Hvid, C. B. Jakobson, N. S. Kolkin, Chr. T. Saugstad. Alle disse undtagen Kolkin blev senere prester. Hendriksen og Jakobsen fuldendte ikke sine studier ved Augsburg, men fortsatte ved andre skoler. Av de gjenværende fem, der graduerte fra skolen, er Grøtheim, Hoyme og Saugstad avgaat ved døden, mens Hagboe og Hvid endnu lever.

Professor Weenaas avslutter sin oversigt over skolens arbejde med følgende ord: "Herren har gjort store ting imot os ved at la os begynde det nye seminars gjerning med en saa haabefuld discipelskare som denne. Herren *maa* ha knyttet en fremtid for sin kirke iblandt vore landsmænd herover dertil, og et tungt ansvar hviler paa os, om vi gjør Herrens gjerning med ulyst eller maaske ganske forsømmer den." Hertil føier han en indstændig opfordring til menigheterne om at komme skolen ihu med forbøn og gaver og lægger til, at "en ganske anden delta-gelse for gjerningen end den hittil viste er fornøden, hvis den skal bestaa."

Fjerde kapitel

DET GAMLE AUGSBURG

AUGSBURG Seminar hadde altsaa den første september 1869 begyndt sit virke som teologisk læreanstalt nærmest for den norske afdeling av Den Skandinaviske Augustanasynode. Men denne temmelig faatallige og svake "norske afdeling" blev gjort endnu svakere paa grund av en indre splid, mens skolen paa sin side svækkedes ved det uklare og i længden uholdbare forhold mellem presteskolen og akademiet i Marshall. Det var derfor uundgaaelig, at der ganske snart maatte komme vanskeligheter; det var kun spørsmaal om, hvordan løsningen skulde bli.

Den indre splid i samfundet var kommet til et utbrudd ved møtet i Racine i anledning av de ved kirkeindvielsen under møtet benyttede liturgiske former. Som en direkte følge av den der førte diskussion og et yderligere utslag av den indre splid ut-sendes der den 8de mars 1870 av pastor O. Andrewson og hans menighet paa Jefferson Prairie, Wis., et cirkulære "til de ærede brødre og menigheter tilhørende den norske afdeling av Augustanasynoden.¹⁾ Dette cirkulære indeholder et voldsomt angrep paa "de norske kirkeskikke" og en sterk opfordring især til "de ældre søstermenigheter" om at slutte sig sammen om den paa Jefferson Prairie brukte form for gudstjenesten. Det paastaaes i cirkulæret, at "samfundet", hvormed der vel sigtes til Augustanasynoden, var stiftet paa følgende "grundprincip": "Alt det, som ikke findes i den hellige skrift, skal ikke troes eller praktiseres iblandt os." Det er vel mere end tvilsomt, om denne paastand er historisk riktig; i ethvert tilfælde er dette et egte reformert, ikke et luthersk "grundprincip." Allerede under Racine-møtet hadde Andrewson gang paa gang erklæret, at de yngre prester hadde "bragt nye seder ind i huset," og i cirkulæret gaar

¹⁾ Citaterne er hentet fra en imøtegaaelse av cirkulæret, forfattet av professor Weenaas under overskriften: "Hvad hindrer os fra at tilstømme Jefferson menighets cirkulærskrivelse?" Lutheraneren, 1870, side 65 flg.

han endog saa langt som til at uttale, at "saalænge vi holdt Herren disse vore løfter, velsignet Herren vor gjerning, men da der litt efter litt gaves slip derpaa, har vi og litt efter litt tapt disse velsignelser."

Professor Weenaas tok i "Lutheraneren" gjentagne gange tilorde imot cirkulæret og viste, hvor det førte hen.²⁾ Han kommer herunder ogsaa ind paa forholdet mellem menighet og kirkesamfund og hevder menighetens suverænitet overfor det av mennesker dannede kirkesamfund.

Det er i anledning av dette cirkulære Augsburg Seminar for første gang trær frem for offentligheten som en institution der kjemper for visse principer, og det er av interesse at lægge merke til, at det er ekte lutherdom og menighetens frihet, som der kjempes for. Den 6te mai 1870 holdt nemlig skolens studentforening et møte, hvori den behandlet Jefferson Prairie cirkulæret, og de av foreningen enstemmig fattede beslutninger citeres i "Lutheraneren" med den bemerkning, at "det antagelig kan interessere offentligheten og fornemmelig den norske avdeling av Augustanasynoden at vite, hvilken stilling seminariet indtar til den nu omkring i menighetene cirkulerende skrivelse." Studentforeningens erklæring vil altsaa være et uttrykk for, "hvilken stilling seminariet indtar." Erklæringen lyder saaledes:

"1. Det grundprincip, hvorpaa cirkulæret i sin helhet er bygget, er aldeles uluthersk. Ti de ord: "det som ikke findes deri (d. e. i Guds ord) og ei kan bevises derav, skal ikke troes eller praktiseres iblandt os," er som bekjendt netop den reformerte kirkes princip. Skulde man nu følge dette princip, blev den nødvendige følge derav, at man ogsaa maatte forkaste selv kirkelig vielse av egtefolk, konfirmation av dem som er døpte som barn o. s. v.; ti der staar intet om saadant i den hellige skrift.

2. Den ret som cirkulæret vil hjemle synoden, er ogsaa uluthersk. Ti efter det lutherske frihetsprincip (som cirkulæret selv fremholder) har hver menighet utelukkende ret til at bestemme om skikke og ceremonier i sine indre anliggender, og hverken en synode eller nogensomhelst anden autoritet har ret

²⁾ Lutheraneren, 1870, side 58 flg.; 65 flg.

til at paatvinge en menighet noget i saa henseende; den har i det høieste kun en raadgivende stemme.

3. En saadan ret som cirkulæret vil tillægge synoden likeoverfor de enkelte menigheter, kan saa langt fra ansees for at kunne berolige gemytterne og bringe fred og enighet, at det netop vil virke det motsatte. Det er vor fulde overbevisning, at sand fred og enighet alene kan bygges paa en virkelig erkjendelse og gennemførelse av frihetsprincippet.

4. Altsaa anser vi det for like uluthersk, at man absolut skal avskaffe de norske kirkeskikke, som at man absolut skal ha dem.

5. Til enighet ansees tilstrækkelig, at man overalt hvor kirkesamfundet repræsenteres, enes om en fælles liturgi.

6. Omendskjønt vi holder fast paa frihetsprincippet, anser vi det for ønskelig, at der i synodens menigheter brukes en fælles liturgi, og vi tror ogsaa, at det vilde være til synodens gavn, om den norske bibeholdtes.”⁸⁾

Kjernen i denne første offentlige uttalelse fra Augsburg Seminars side indeholdes i de ord i punkt 3: *“Det er vor fulde overbevisning, at sand fred og enighet alene kan bygges paa en virkelig erkjendelse og gennemførelse av frihetsprincippet.”*⁴⁾

Naar et saadant spørsmål som det om kirkeskikkene kunde

⁸⁾ Lutheraneren, 1870, side 76—77.

⁴⁾ Da Augsburg Seminar etpar aar derefter blev flyttet til Minneapolis og fra den stund av kom til at staa i et nært forhold til Trefoldighets menighet, er det av interesse at lægge merke til, hvilken mottagelse cirkulæret fik i denne menighet. Ved dets behandling paa menighetsmøte den 8de juni 1870 besluttet menigheten blandt andet: “Vi kan ikke eller vil ikke tiltræde Jefferson Prairie menighets og pastor Andrewsons grundprincip angaaende omtalte ting, nemlig, at “alt det som ikke findes i den hellige skrift og ikke kan bevises derav skal ikke troes eller praktiseres iblandt os;” ti først strider det imot den evangelisk lutherske lære, som engang er antat av os; for det andet vilde utførelsen derav lede til urimeligheter og foraarsake forvirring og uendelige kjævlerier om hvad der kunde være tillatt, saasom bevislig av den hellige skrift” — — — “Vi erkjender den lutherske kirkes frihetsprincip angaaende disse ting som det mest kristelige av alle endnu opstillede principer. Derfor være det besluttet at vi paa grund av den frihet, som vor trosbekjendelse gir os, ikke vil bortskjænke til nogen autoritet, være sig pave, biskop eller synode, magten til at bestemme og anordne kirkelige skikke og ceremonier for os og paatvinge os dem.” Trefoldighets menighet 1868—1918 (Jubilæumsskrift), side 14 flg.

sætte gemytterne i slik bevægelse, og naar der var et saa trangsynt element inden den norske afdeling av Augustanasynoden som det som "Jefferson-cirkulæret" bærer vidnesbyrd om, da var det naturligvis ogsaa uundgaaelig, at det maatte gaa smaat med indsamling av midler til skolen. I "Lutheraneren"s mai-nummer anmoder pastor Johan Olsen dem som skylder til professorfondet, eller som har garantert frivillige bidrag, om snarest mulig at opfylde sine forpligtelser. "Vore prester er vel bekjendt hermed og maa med større iver ta sig av saken."⁵⁾ Og i samme nummer findes følgende paamindelse undertegnet av professor Weenaas: "De norske prester av Augustanasynoden mindes herved paa det indstændigste om at komme beslutningen paa Racine-møtet ihu, vedkommende kand. phil. Cæsar Boeck. Det haabes, at ingen vil møte frem paa synoden uten at ha opfyldt sit løfte i denne sak."⁶⁾ Begge disse "mindelser" tyder paa en skjæbnesvanger mangel paa interesse for den unge presteskoles vel og fremgang.

Under Den Skandinaviske Augustanasynodes møte i Andover, Ill., i juni 1870 blev det endelig besluttet, at samfundet skulde deles efter nationale linjer, og fredag den 18de juni traadte de norske prester og delegater sammen til særskilt møte.

Den indberetning som professor Weenaas avgav til dette møte om Augsburg Seminars virksomhet gjennom det første aar av dets tilværelse, gir et vemodig billede av begyndertidens mange vanskeligheter. "Med saa godt som tomme hænder begyndte vi vor gjerning her paa dette sted med tyve fattige studerende, hvorav kun etpar var saaledes bemidlet, at de paa billigste maate kunde betale for sin board."⁷⁾ Dette hadde gjort det vanskelig at holde husholdningen gaaende; dog hadde mange enkeltmænd, især i Marshalls nabolag, traadt støttende til. Mange aar efterpaa har professor Weenaas tegnet et vakkert litet miniaturbillede av, hvad der vistnok med rette kan betegnes som et av de skjønneste træk i vor av saa megen strid og smaalighet opfyldte kirke-

⁵⁾ Lutheraneren, 1870, side 79 flg.

⁶⁾ Sammesteds, side 80. Om beslutningen paa Racine-møtet se foran, side 53.

⁷⁾ Sammesteds, side 104.

historie. Idet han i sine "Mindeblade" skildrer de vanskeligheter Augsburg Seminar maatte gjennemgaa i Marshall, fortæller han: "En ganske uventet hjælp blev os ogsaa tildel ved den deltagelse og interesse for vor gjerning, som pastor Ottesens menigheter (av Den Norske Synode) straks la for dagen. Mangen en melsæk og mangt et stykke kjøt og smør blev bragt os fra disse vore kjære naboer, uagtet vi jo tilhørte et samfund, som stod paa krigsfot med Synoden. De elsket vore studenter, som ogsaa paa opfordring jevnlig holdt søndagsskole i deres menigheter, og de syntes at ha paa følelsen, at vi i vor ringhet og armod dog arbeidet for noget, som kunde i fremtiden vorde til kirkens fælles gavn."⁸⁾

Til fattigdommen kom sykdom. "Saaledes blev fornemmelig i dette aars første halvdel en flerhet av seminariets studerende angrepne av en ondartet tyfus, som brøt ut allerede i den første uke og vedvarte like ind i januar d. a. I vor nybygger-stilling maatte vi saaledes begynde med at ordne os sykeværelse og hadde ofte indtil tre syke ad gangen at vaake over og pleie. Forunderlig nok viste sig ogsaa heri Herrens godhet imot os, at aldrig flere end tre ad gangen var syke, og naar en blev angrepet, var en anden atter saa vidt rekonvalescent, at han kunde overlate sykesengen til denne."⁹⁾ At undervisningen hadde maattet lide paa grund av sykdommen, var jo uundgaaelig, og for flere av studenterne hadde utbyttet derfor været mindre end ønskelig.

Der var ved skoleaarets avslutning 18 studenter, hvorav de 12 var kommet over fra Norge eller Danmark i de sidste to a tre aar. "Syv studerende har enten betalt eller pligter at betale sin board, likesom to av akademiets elever har board'et ved seminariet."

Indberetningen gir dernæst en længere utsigt over undervisningen og undervisningsfagene, hvorav et utdrag vil bli meddelt paa et andet sted.

Angaaende akademiets drift i skoleaaret 1869—70 indeholder beretningen fra møtet i Andover kun følgende opplysning: "Principalen for akademiet, professor J. Anderson, hadde ind-

⁸⁾ Weenaas, side 37—38.

⁹⁾ Lutheraneren, 1870, side 105.

sendt sin rapport over akademiets virksomhet under skoleaaret, hvilken blev oplæst og antat.”¹⁰⁾ Professor Anderson selv var ikke tilstede ved møtet.

Noget av det første som møtet i Andover maatte ta fat paa, var spørsmålet om avkastelsen av en ganske stor gjæld, som den norske avdeling hadde paadragt sig i det forløpne aar. Først var det en restance paa \$584.00 paa løn til professor Weenaas, foruten at han tilstodes \$100 som godtgjørelse for, at han i aarets løp hadde optat 10—12 teologiske studenter i sit hus. Det meste av denne sum blev subskribert under selve møtet; resten skulde prester og delegater søke samlet med det første.

Der var desuten en gjæld paa \$169.02 i seminariets husholdningskasse. Ogsaa dette var ivirkeligheten gjæld til professor Weenaas, som hadde staat for husholdningen i aarets løp. Det blev besluttet at møte denne gjæld derved, at de tilstedeværende skulde “nedtegne sig paa en subskriptionsliste for den sum, som den enkelte antok, at han ved kollekt eller paa anden maate kunde tilveiebringe i sine respektive menigheter. Subskriptionen gik op til \$136.”¹¹⁾

Av akademiets regnskap fremgik det, at der var en gjæld til lærerne paa \$566.01, hvorav \$34.29 til N. C. Brun. “Med hensyn til Bruns fordring besluttet en kollekt optat ved møtet blandt de tilstedeværende for at dække denne, hvilket ogsaa skedde.”¹²⁾ Resten av gjælden besluttet fordelt paa menighetene “i forhold til kommunikanternes antal.” — “Kand. phil. Boeck, der i aarets løp har undervist ved seminariet og for dette arbeide ved Racine-møtet blev lovet som godtgjørelse kollekter fra synodens norske og danske menigheter, indberettet til synoden, at han ikke hadde erholdt mere end etpar kollekter, hvorfor han anmodet synoden om at ta de nødvendige forholdsregler desangaaende. I anledning herav besluttet, at presterne snarest ske kan optar de lovede kollekter i menighetene og saaledes indfrir deres løfte til kand. Boeck.”¹³⁾

10) Lutheraneren, 1870, side 94.

11) Sammesteds.

12) Sammesteds.

13) Sammesteds, side 95.

Denne maate at ordne skolens pengesaker paa viser, at der intetsomhelst system var i arbeidet. Enhver post møtes som den bedst kan. Er den liten, tar møtets medlemmer simpelthen og punger ut for at faa den av veien; er den større, beslutter man at gaa til menighetene med den. Men der er ingen enhet og ingen virkelig garanti for, at det som loves vil bli oppfylt. Værst synes kand. Boeck at være stillet. Han er helt avhengig av kollektorer som han ikke faar, og maa gjennomgaa den ydmygelse selv at rapportere derom. Professor Weenaas's "paamindelse" i "Lutheraneren" har kun hat et daarlig resultat.

Det fremgaar ogsaa av beretningen om Andover-møtet, at seminariet og akademiet oppfattedes som to forskjellige institusjoner. For det første besluttet møtet at betrakte gjelden paa skolebygningen, der jo regnedes at tilhøre akademiet, som en sak for sig. Der rapportertes, at der var indkjøpt et orgel til akademiet til en pris av \$100, hvorav kun \$34 var indbetalt. "Restancen besluttet betalt av dem, der blir eiere av skolebygningen i Marshall."¹⁴⁾ Denne beslutning tyder paa, at det endnu ikke var avgjort, om den norske avdeling av Augustanasynoden skulde beholde eiendommen eller ei. I samme retning peker ogsaa følgende beslutning: "Hvad der er indbetalt til skolebygningen i Marshall, skal ikke tilbakebetales, med mindre bygningen selges inden kort tid og salget gir overskud, i hvilket tilfælde det likelig refunderes til alle oprindelige bidragsydere."¹⁵⁾

Av gjelden paa skolebygningen var \$1,500 forfalden 1ste juli 1870. En komite blev nedsat for om mulig at faa optat laan stort nok til at avbetale denne gjæld. "Besluttet, at med hensyn til denne sum er alle de prester, hvis navne er nedtegnet som synodens medlemmer, like ansvarlig med komiteen."

Foruten behandlingen av skolesaken, raadslog man ogsaa paa møtet i Andover om organisation av den norske avdeling av Augustanasynoden. Da utfaldet herav kom til at faa indgripende betydning for skolen, er det nødvendig at gi et overblik over denne forhandling og dens resultat.

Ved møtets begyndelse var pastor O. J. Hatlestad blit valgt

¹⁴⁾ Lutheraneren, 1870, side 95.

¹⁵⁾ Sammesteds.

AUGSEBURGS LÆRERE OG STUDENTER 1870

Hoyne	Gjertsen	Kolkin	Ingebrigtzen	Tharaldsen
Hagbøe	Bøe	Weenaas	Hendrikken	Erkseen
Nordbø	Iversen	Boeck	Østby	Lund
Hansen	Madsen	Bergh	Grøtheim	Saugstad

til formand og pastor J. Müller-Eggen til sekretær. Da man var blit færdig med forretningssakerne, blev følgende beslutning fattet: "Ifølge den samlede Augustanasynodes beslutning skred [skrider] de tilstedeværende norske prester og delegater nu til at organisere sig ved at anta en konstitution."¹⁶⁾ De samme embedsmænd valgtes.

De tilstedeværende prester som nu blev med i den nye organisation, var følgende: Weenaas, Hatlestad, Krogness, Olsen, Müller-Eggen, Wald, N. Olson, Ruh, Green, Scheldahl, Lysnes, Dahl, Wikre, Jacobson, Johnson, Paulson, Gjertsen, Brun. Likeledes delegaterne Strand og Klove.

Derimot erklærte presterne Andrewson og Scheie, at de ikke kunde være med i den nye organisation; en lignende erklæring avgav delegaterne Halvorsen, Sivertsen og Salvesen. Det er kirkeceremonierne og Jefferson Prairie cirkulæret som gaar igjen ogsaa her.

En dertil nedsat komite fremla et forslag til konstitution for samfundet. Man antok dog ved dette møte kun "nogen foreløbige konstitutionsbestemmelser," "indtil en endelig organisation paa et senere møte kunde foretages."¹⁷⁾

Vistnok en av de væsentligste grunde til, at man ikke straks foretok en "endelig organisation," var den, at man ønsket en konferens med "pastor Clausen samt de med ham forenede prester," i haab om at disse, der nu stod utenfor al samfundsforbindelse, skulde slutte sig til det nye samfund. Møtet uttalte desuten, hvad der maatte ansees for nødvendig at være enig om, for at en permanent organisation skulde komme istand. Der er her især tre punkter, som har interesse, nemlig: 1) At "lære- og samvittighetsspørsmaal" kun avgjøres efter Guds ord og vor kirkes bekjendelse. 2) At hver menighet har ret til selv at avgjøre med hensyn til kirkeskikke. 3) At samfundet bør bli enig om en liturgi til bruk ved dets aarsmøter.

Dette gaar altsaa imot Andrewsons cirkulære; men Andrewson vilde jo heller ikke være med i det nye samfund.

Fra 10de til 16de august 1870 blev det av Andover-møtet be-

¹⁶⁾ Lutheraneren, 1870, side 96.

¹⁷⁾ Sammesteds, side 103.

stemte møte med "pastor Clausen samt de med ham forbundne prester" avholdt i St. Ansgar, Iowa.

Dette møte forhandlet først om visse lære- og forfatnings-spørsmål med det resultat, at enighet opnaaedes paa ethvert punkt. Da det har betydning for forstaaelsen av den kamp, Augsburg nogen aar senere maatte opta indenfor det samfund skolen tilhørte, anføres her, hvad der paa møtet i St. Ansgar blev "enstemmig antat" av de tilstedeværende prester angaaende "den saakaldte lægmandsvirksomhet."

"Den offentlige lægmandsvirksomhet, som ikke maa forveksles med den private gjensidige oppbyggelse i menigheten, består i utøvelsen av en større eller mindre del av det kirkelige embedes gjerning uten noget ordentlig menighetskald, og kan kun være berettiget paa grund av stedfindende kirkelig nød.

"Kirkelig nød siges at være forhaanden: a) hvor embedets innehaver forkynder falsk lære; b) hvor han ved aabenbart forargelig og ugudelig levnet vildleder sjælene; eller c) derved, at embedets kaldede og beskikkede tjenere er for faa, saa at sjælene vansmægter av mangel paa naademidlernes forvaltning. Dog selv her bør saavel menigheten som den enkelte kristen søke saavidt mulig at ordne saadan virksomhet i overensstemmelse med Guds ord."¹⁸⁾ — Dette var altsaa Augsburgs daværende bestyrer, professor Weenaas, med paa at tilstemme.

Efter at være blit enige angaaende de opstilte lærespørsmål behandledes og tilstemtes et forslag til konstitution for det nye kirkesamfund, som man gav navnet: "*Konferensen for den norsk-danske evangelisk-lutherske kirke i Amerika*". Forslaget var utarbeidet av pastor Clausen, der i det hele tat var møtets dominerende aand.

Imidlertid hadde den i Andover foreløbig organiserte Norske Augustanasynode ogsaa holdt to særskilte møter i St. Ansgar. Resultatet herav var, at den paabegyndte organisation ophævedes, og man besluttet at indtræde i Konferensen, som da var under

¹⁸⁾ St. Ansgar-møtets referat, Lutheraneren 1870, side 131 flg. Det her uttalte princip er det av professor Gisle Johnson hævdede saakaldte "nødsprincip". Lægmandsvirksomheten er kun berettiget, hvor der er "kirkelig nød".

dannelse. Pastor Hatlestad forlot møtet og forlangte sin protest mot det tagne skridt tilføiet protokollen.

Saaledes blev Konferensen stiftet. De "ældre" av den norske avdeling av Augustanasynoden trak sig tilbake, mens de "yngre" sammen med den forhenværende synodeprest Clausen dannet det nye samfund. Spændingen og forviklingerne var kun blit større, og ingen skulde komme til at lide mere derunder end Augsburg Seminar.

Efter at være blit organisert tok Konferensen straks fat paa sine kirkelige opgaver, deriblandt ogsaa de spørsmaal som angik presteskolen. Ti at samfundet tok skolen i arv efter den norske avdeling av Augustanasynoden, ansaa den med rette som givet.

Der valgtes et Board of Trustees for Marshall Akademi, bestaaende av presterne Müller-Eggen, M. P. Ruh og A. Johnson, professor J. Anderson, samt d'hr. H. Borchsenius, Jens Venem, G. Halvorsen (White Water, Wis.), G. Halvorsen (Chicago) og Endre Bøe. Likeledes valgtes en skoledirektion for Augsburg Seminar bestaaende av professor Weenaas og presterne Clausen, Gjeldaker, Olsen og Müller-Eggen.

Seminariet skulde fortsætte sin virksomhet med den paa møtet i Racine antagne konstitution indtil næste aarsmøde, dog med forandring av samfundets navn. Professor Weenaas blev gjenvalgt som bestyrer.

Forholdet til akademiet, der allerede før var løst og ubestemt, blev det end mere ved følgende beslutning: "Dersom ei salg av akademibygningen i Marshall kan ske, bemyndiges den dertil nedsatte komite at formaa trustees til at træffe de fornødne foranstaltninger med hensyn til akademiet, dog maa i intet tilfælde presterne staa i noget ansvar likeoverfor denne skole."¹⁹⁾ Det fremgaar av denne beslutning, at man nu er bestemt paa om mulig at skille sig ved akademiet. Pastor Hatlestad var jo den mand, som hadde faat kjøpet av Marshall Akademi istand, og da det under møtet i St. Ansgar viste sig, at der vilde komme en sammenslutning istand med Clausen og de med ham forenede prester, trak han sig under protest tilbake. Imidlertid synes han under

¹⁹⁾ Lutheraneren, 1870, side 135.

dette møte at ha anerkjendt Konferensens eiendomsret til akademiet og at ha indgaat paa at underhandle med den om kjøpet av bygningen.²⁰⁾ Dette tyder paa, at pastor Hatlestad allerede da forutsaa en splittelse, eller ogsaa at han selv tænkte paa at drive akademiet.

Den 15de september 1870 begyndte Augsburg sit andet skoleaar med 19 elever, hvorav seks var nye. To til var optat men endnu ikke ankomne.

Idet bestyreren opplyser herom i "Lutheraneren", paapeker han ogsaa skolens "store og ophøjede maal," som er "at opbygge vor herres Jesu Kristi kirke iblandt norske og danske trosbrødre." "Seminariets opgave er at utsende mænd, som er besjælede av kjærlighet til moderkirkens arv og vil arbeide for, at denne ukrænket og ubesmittet kan overleveres vore efterkommere, og den herre som hittil har bekjendt sig til os, vil heller ikke heretter svigte eller forlate os."²¹⁾ Sammenhængen viser, at bestyreren her har i tanke baade Den Norske Synode og dem av Augustanasynoden som paa grund av kirkeskikkene ikke gik med i Konferensen. Men ellers er bestemmelsen av Augsburgs opgave her endnu temmelig ubestemt og flytende, noget som gjælder alle professor Weenaas's uttalelser om skolens maal.

Hadde fattigdom og sygdom lagt sig hindrende iveien for arbeidet gjennom det første skoleaar, saa skulde ganske andre vanskeligheter møte den i det næste.

Allerede før skoleaarets begyndelse, nemlig den 5te september 1870, lot pastor Hatlestad indrykke i "Skandinaven" en bekjendtgjørelse om et ekstramøte av "den norsk-dansk-lutherske Augustanasynode." Møtet skulde holdes i pastor Andrewsons menighet paa Jefferson Prairie den 5te oktober og følgende dage, og blandt forhandlingsgjenstandene nævnes ogsaa "vor skole i Marshall." Pastor Hatlestads indberetning til møtet er en bitter anklage mot dem som hadde været med at stifte Konferensen, og møtet selv konstituerer sig som den rette Augustanasynode, antar en revidert konstitution og foretar en fuldstændig organi-

²⁰⁾ Lutheraneren, 1870, side 135. Referat fra ekstra-konferensmøtet i Madison, side 70.

²¹⁾ Sammesteds, side 158 flg.

sation av samfundet. I denne organisation er ogsaa presterne Andrewson og Scheie med, foruten nogen faa av dem som hadde deltatt i møterne i Andover og St. Ansgar. "En heftig debat om liturgien" mangler merkelig nok heller ikke under dette møte og man fatter en række temmelig avfeiende beslutninger, som f. eks., at "alle bestemmelser i St. Ansgar angaaende synodens eiendomme" er "uberettigede og ugyldige." Men skjønt man saaledes "gjorde krav paa alt som hadde tilhørt den norske avdeling av Den Skandinaviske Augustanasynode", saa man dog "ingen utvei til at drive seminariet."²²⁾ Noget anderledes stillet det sig med akademiet; dette vilde man beholde, eller faa tilbake, og valgte derfor ogsaa professor J. Anderson til bestyrer.²³⁾

Hermed var bruddet skedd, og det tok ikke mange dage, før det føltes i Marshall.

Allerede den 17de oktober indfandt professor J. Anderson sig paa professor Weenaas's kontor med et brev fra pastor Andrewson, hvori Weenaas anmodes om at overlevere til hr. Anderson nøklerne til bygningen og saa straks flytte ut med Augsburg Seminar og dets studenter. Professor Weenaas fandt det klokest og mest overensstemmende med kristendommens aand og seminariets tarv ikke at sette sig til motverge. Han besluttet sig til at flytte ut og meddelte straks studenterne sin beslutning og, føier han til, naar han mange aar senere beretter herom, "Herren hjalp os, saa vi fik baade husly og det nødvendige forøvrig, uten at seminariet behøvde en eneste dag at stanse sin undervisning for den saks skyld."²⁴⁾

Som naturlig er, gjorde utvisningen av skolebygningen et meget dypt og varig indtryk paa dem som gjennomlevet den. Foruten professor Weenaas selv har tre av dem som var studenter ved skolen i denne tid, skildret denne triste begivenhet i

²²⁾ Bergh, side 218.

²³⁾ Der førtes i længere tid mellem Den Norske Augustanasynode og Konferensen strid om, hvilket av de to samfund der var den egentlige fortsættelse av den norske avdeling av Den Skandinaviske Augustanasynode. At gi en oversigt over denne strid og de argumenter som har været fremført paa begge sider, ligger utenfor dette skrifts ramme.

²⁴⁾ Weenaas, side 48.

Augsburg Seminars historie. Den tidligste skildring er fra professor Weenaas's egen pen.

“Netop idag, som jeg skriver disse linjer, mottok jeg ved skrivelse fra hr. pastor O. Andrewson, Jefferson, Wis., den besked, at hans synode som den retmæssige eier av bygningen, viser os døren, at deres akademi kan faa den fornødne plads (trods hr. Hatlestad hadde paa møtet i St. Ansgar anerkjendt vor eiendomsret og indgaat paa at underhandle med os om kjøpet av bygningen). Vi gaar naturligvis villig, taaler alle disse uretfærdige menneskers uretfærdige angrep paa os, men vet at Herren endnu *regjerer*, og han som føder spurven og liljen, han sørger ogsaa faderlig for os.”²⁵⁾

Paa mænd som pastor I. Tharaldsen, pastor Chr. Saugstad og pastor J. A. Bergh, der alle var studenter ved skolen den gang, gjorde utkastelsen og det trængselsaar som fulgte, et indtryk som de for de kommende slechter har tegnet et levende billede av.

“Størsteparten av studenterne bebodde loftsværelsene i professor Weenaas's residens — som i parentes sagt, ikke vilde ha været for stor for professorens familie foruten disse gjester — resten bodde hvorsomhelst de kunde faa plads i den lille flekke hvor skolen holdtes. Skolelokalet var den for studenterne fra

²⁵⁾ Lutheraneren, 1870, side 159. Den her nævnte skrivelse var altsaa av pastor Andrewson sendt til professor J. Anderson, som præsenterte den for professor Weenaas. Pastor Hatlestad fremstiller saken slik, at “da nu professor Weenaas og andre med ham hadde ordnet sig til et nyt samfund, Konferensen, tok han næsten alle studenterne med sig. Vi stod da igjen med den tomme skolebygning og en gjæld paa over \$4,000 som var stiftet i fællesskap av de uttraadte og os.” “Vi besluttet da for det første kun at fortsætte akademiet i Marshall med professor Anderson som bestyrer” (Hatlestad, side 78). — Denne fremstilling er fellagtig paa flere punkter. Professor Weenaas tok ikke seminariets studenter med sig; baade han og de blev simpelthen utvist av pastor Andrewson. Heller ikke var det først efter at Weenaas og studenterne var blit utvist, Augustanasynoden besluttet kun at drive akademiet; det hadde den besluttet paa sit møte paa Jefferson Prairie. Det var jo netop som følge av denne beslutning Weenaas og de teologiske studenter blev utvist. At de stod igjen med skolebygningen og dens gjæld, er sandt nok; men for det første var den vel ikke tom, da jo akademiets studenter selvfølgelig ikke blev utvist. Desuten oplyser jo Hatlestad, at “bygningen, som var i god stand, sagdes oprindelig at ha kostet \$11,000.” Der var jo altsaa mere end valuta for gjælden.

hin tid mindeværdige 10x18, 8 fot høie Cooper's sal. Det var et loftsværelse leiet av en farmer, som bodde i byens umiddelbare nærhet. Og det kan godt erindres, at det ikke altid var bare støv som klæbet ved føtterne, naar lærere og elever i dugg og regn trasket dit. Det gjordes saaledes ofte nødvendig at dra skoene av sine føtter, naar man kom til dette sted. Dette rum var baade klasseværelse, festsal og kirke. Der samledes den lille flok til bøn og arbeide, og det skal bekjendes til Guds pris, at han med sin naades varme var tilstede i det ellers ofte saa kolde rum."²⁶⁾

"Vi blev utvist av akademibygningen; vi blev uten kjøkken og boarding-klub; vi blev bokstavelig sat paa bar bakke. Anonyme breve av det mest graverende indhold blev sendt til vor kjære professor Weenaas. Endog en del av studenterne blev bæret med samme opvartning — — — De fleste av studenterne i Marshall var yderlig fattige, hvilket som regel har været tilfældet med Augsburg-studenterne like til det sidste; og disse fattige maatte faa board hos en "boardingboss" i byen. Men det vet enhver, at det var ikke herrekost som servertes. Prisen skulde være \$1.25 pr. student for uken.

"Vi som kunde hjelpe os selv uten at være skolen til byrde, leiet værelser for os selv og holdt vor egen husholdning. Vi kokte vor egen mat, redet vor egen seng og feiet vort eget gulv.

"Gud ske tak for disse trængsler. Det var bevis for, at Herren hadde noget i hensigt baade med lærere og elever. Vi stod sammen. Vi bad sammen. Vi glædet os i trængslerne og fattigdommen, da vi gjennom det hele følte Herrens velsignelse over os i vore sammenkomster baade i klassen, kirken, opbyggelserne og bønnemøterne. Det staalsatte modet, styrket troen og bandt os sammen med kjærlighetens snorer, som siden, saa vidt jeg vet paa faa undtagelser nær, denne iskolde verdens aand ikke har formaadd at sønderslite."²⁷⁾

"Det var tunge dage for Augsburg Seminar i de tider, og for den mand paa hvem alt avhang.

"En aften kaldte han studenterne sammen i det lille lokale, som

²⁶⁾ Pastor I. Tharaldsen, i Beretning om det første aarsmøte for Den Forenede Kirke 1890, side 45.

²⁷⁾ Saugstad, side 6 flg.

nu var leiet av en farmer i byens utkant, og fortalte dem at han trodde, han maatte opgi alt. Det ene angrep kom bitrere end det andet, og næsten værst var det, at de som skulde træde støttende til, holdt sig paa forsigtig avstand. Da indtraadte det særsyn, at eleverne maatte trøste og hjelpe sin lærer. Nogen av dem var noget ældre mænd, prøvet for en del allerede i livets skole, som for eksempel Chr. Saugstad. Disse talte da opmuntringens ord til sin nedstemte lærer, og det fyldte hans sjæl med nye forhaabninger. Med Gud og en saadan ungdomsflok vilde det nok gaa.

“Ingen som var tilstede, vil glemme den stund, da man tilsidst reiste sig omkring det tarvelige bord i det trange rum, og lærer og elever under Guds ords læsning og bøn stod haand i haand og lovet Gud og hverandre at staa trofast i arbeidet for Guds rikes sak.

“Denne stund var kanskje for hellig til at lægges aapen for et læsende publikum; men den som skal skrive Konferensens historie, er nødt til at ta den med; ti uten skole kunde samfundet ikke bestaa, aller mindst i denne opløsningens tid, saa Konferensens skjæbne — menneskelig talt — avhang av denne aftentime.”²⁸⁾

Under skolens femtiaarsfest, den 29de november 1919, holdt pastor J. A. Bergh en tale om “Augsburg i Marshall”. Heri skildret han igjen dette skolens trængselsaar. Da der imidlertid her findes træk som han ikke har berørt i sin kirkehistorie, tjener talen til at utfylde det ovenfor tegnede billede:

“— — Konferensens menigheter var saa faa og smaa, saa at bidragene til skolen fløt sparsomt ind. Det saa mørkt ut mangen en gang. En stor støtte i disse trængselstider hadde dog professor Weenaas i sin avholdte hustru. Fru Weenaas var da ogsaa vistnok en av de ædleste norske kvinder, der satte sin fot paa amerikansk jordbund. Om jeg kunde, vilde jeg gjerne flette en krans om hendes minde. Og som en der ofte vanket i deres hus og hadde anledning til at iagtta den store velsignelse, hun var for sin mand, vil jeg som min personlige mening faa uttale, at hadde det ikke været for den hjelp, som Gud gav professor Weenaas gjennom sin elskede hustru, saa hadde han neppe kun-

²⁸⁾ Bergh, side 225.

net holde ut i denne prøvelsestid. Og vi hadde ikke kunnet holde nogen femtiaarsfest her iaften.

“Men allikevel holdt læsset paa at bli for tungt. Om aftenen den 25de mai 1871 kaldte bestyreren skolen sammen for at tale om en viktig sak. Det gjaldt ikke noget mindre end skolens bestaaen. Jeg skjønner ikke andet, end at vi maa slutte, sa han efter at ha git et overblik over stillingen. Natten var mørk. Det var en tung time. Unge, kraftige mænd sat med taarefylde øine. Da var det Saugstad, tror jeg, som endelig brøt tausheten. Han mente der kommer dag. Andre fulgte efter. Alle talte et ord til opmuntring. Nei, vi kan ikke slutte. Saa rækker vi da hverandre haanden, sa bestyreren, med løfte om trofast virke for Guds rikes sak. Og mens vi stod der haand i haand, læste han et Guds ord og sluttet med en inderlig bøn. Augsburg Seminar var reddet.

“Av de 19 unge mænd, som hin mindeværdige mai-kveld stod haand i haand, kom tre til at gaa ind i andre livsstillinger, men ellers har de tjent Herren som prester i hans kirke og virket, som vi faar haabe, til ikke liten velsignelse. Med den sterke individualitet, som utpræget denne studenterflok, var det ikke at vente, at de altid skulde vandre netop i samme spor, men selv under sterke brytninger var de alle grepet av den samme, ene og store tanke: at virke for Herrens ære, sjæles frelse og Guds rikes oppbyggelse iblandt vort folk.”²⁹⁾

Det er i fuldeste samklang hermed, naar professor Weenaas ved aarsmøtet i 1871 uttalte: “Trængslerne har været saa store og tunge, at det har været meget vanskelig at holde ut. Og hadde det ikke været for gutternes bønner paa loftet, saa vet jeg ikke, om jeg hadde utholdt det; men deres bønner har git mig nyt mod.”³⁰⁾

En ting maatte efter det brudd som nu var skedd, være klart, nemlig at Augsburg Seminar ikke i længden kunde fortsætte at drives i Marshall. Hertil kom, at den strid som nu reistes i aviserne, og de sterke anklager som “Augustanaerne” reiste mot Konferensen, var av den art, at noget maatte gjøres, om den ikke

²⁹⁾ Folkebladet for 10de december 1919.

³⁰⁾ Saugstad, side 7.

skulde fortære de stridende og legge det begyndte arbeide i ruiner. Av den grund blev man i Konferensen enig om allerede i januar 1871 at holde et ekstramøte. Dette møte blev avholdt i Madison, Wis., fra 4de til 9de januar.

Baade Andrewson og Hatlestad var tilstede og fik taleret i møtet. Der førtes lange forhandlinger om forholdet mellem de to samfund, specielt om hvilket av dem som var den rette efterkommer av den norske avdeling av Augustanasynoden. Men nogen enighet heri opnaaddes likesaa litt denne gang som senere.⁸¹⁾

Dernæst blev skolesaken optat til behandling. Pastor Hatlestad hadde i St. Ansgar, som det ser ut til paa eget ansvar, indgaat en kontrakt med Konferensen angaaende kjøp av bygningen og hadde siden avhændet den til Augustanasynoden. Vistnok paastodes det fra Konferensens side, at Hatlestad ikke hadde opfyldt kontrakten, men man enedes dog om at forhandle om en avvikling av eiendomsforholdet.⁸²⁾

En komite blev nedsat til sammen med en komite fra Augustanasynoden at søke eiendomsforholdet til skolebygningen i Marshall endelig ordnet. Resultatet blev, at Augustanasynoden skulde overta baade eiendommen og al gjæld og alle forpligtelser som for tiden hvilte paa den.⁸³⁾

For at finde et permanent sted for skolen nedsattes der en komite paa 7 medlemmer, nemlig: professor Weenaas, presterne Clausen, O. Paulson og Johan Olsen, samt d'hr. Simon Rustad fra Shell Rock, professor R. B. Anderson fra Madison og hr. K. Olsen fra St. Paul.⁸⁴⁾

⁸¹⁾ Den Norske Augustanasynode daterte siden simpelthen sin oprindelse tilbake til Den Skandinaviske Augustanasynodes stiftelse. Mens saaledes Konferensen i juni 1890 holdt sit 21de aarsmøte, paastod Augustanasynoden sig samtidig at holde sit 31te! Cfr. Den Forenede Kirkes aarsberetning 1890, side 3 og 7.

⁸²⁾ Ekstra-konferensmøtet 1871, side 69 flg.

⁸³⁾ Sammesteds, side 76.

⁸⁴⁾ I sine "Erindringer" (side 229) siger pastor Ole Paulson, at komiteen bestod av tre medlemmer, Weenaas, Clausen og Paulson. Rimeligvis har disse tre utgjort en subkomite, der som saadan utførte det meste av komiteens arbeide, saa meget mere som pastor Paulson oplyser, at Weenaas skulde repræsentere Wisconsin, Clausen Iowa og han selv Minnesota.

Møtet i Madison behandlet ogsaa spørsmålet om, hvorledes de nødvendige midler til skolens drift skulde skaffes tilveie. I denne sak gjorde professor Weenaas sig til talsmand for det i kristelig arbeide temmelig tvilsomme ligningssystem: hver kommunikant skulde erlægge en viss sum aarlig. Andre var ikke saa helt enig heri og mente, at det som det nu først og fremst gjaldt om, var at vække interesse for skolen. Resultatet var en efter forslag av Weenaas antat beslutning, hvori Konferensens menigheter anmodes om selv at fatte bestemmelse om bidrag til skolen, idet maaten overlates til dem selv.

Professor R. B. Anderson hadde tilbudt sig at holde et foredrag om skolesaken, og dette tilbud blev mottat og foredraget leveret. Det bærer overskriften: "En prests dannelse"⁸⁵⁾ og indledes med følgende ganske karakteristiske bemerkninger: "Paa forhaand vil jeg sige, at jeg anser det for absolut nødvendig for et kirkesamfunds bestaaen at ha en skole, hvori prester og lærere i kirken kan utdannes. Presten bør saavidt mulig utdannes inden det samfund, hvori han skal virke, forat han daglig under sit studium kan omgaaes det samfunds interesser, som han senere i sin kaldsgjerning skal tjene. Presteskolen er samfundets hjerte og virker liv og samhold i de spredte menigheter. Skolen gir menighetene fælles interesser, og skolens trang til understøttelse tjener til at øve menighetene i gavmildhet, et av de bedste tegn paa kristelig liv."

Foredragsholderen hævder, at "Konferensen bør insistere paa et veloplyst presteskap. Derved blir den mere betrygget for hyklere." Det resultat han kommer til, er dette: "at en prest mere end nogen anden behøver en alsidig dannelse; at hans dannelse bør bestaa i et fuldstændig collegekursus til forberedelse eller grundlag og dernæst et tre aars kursus ved et teologisk seminar, førend han ordineres til det hellige presteembede." Han tar ogsaa ordet for, at Konferensen bør benytte statens skoler til collegedannelse, men selv ha det teologiske seminar. Men da bør seminariet anlægges nær det sted, hvor staten har sin skole. "Der er," siger han, "en saadan statsskole i St. Anthony,

⁸⁵⁾ Gjengit i *Lutheraneren* 1871, side 6 flg.

Minnesota, en i Iowa's hovedstad og en her i Madison. — Jeg vil nu anbefale Madison; ti for det første, *der bor jeg.*” Han nævner nu ogsaa andre grunde, hvorfor Madison burde vælges. Imidlertid var, som ovenfor nævnt, dette spørsmål blit overlatt til en syvmandskomite; men paa denne komite var rigtignok ogsaa professor R. B. Anderson medlem.

Denne syvmandskomite holdt møte i Madison allerede i mars 1871 og “besluttet at foreslaa for Konferensen ved dens aarsmøte, at vor teologiske skole flyttes fra Marshall for at henlægges til et statsuniversitet.”⁸⁶⁾ De to steder man hadde at vælge mellem, var Madison og Minneapolis; men komiteen hadde ikke ved sit første møte truffet endelig valg. Imidlertid kom der fra begge byer tilbud om hjelp til opførelse av en skolebygning. Konferensens formand syntes nærmest at foretrække Madison; dog indrømmet han, at byen Minneapolis's muligheter som et centrum for den norske befolkning i vesten var store, likesom man jo ogsaa her hadde gjort endnu bedre tilbud end i Madison.

Saken var den, at pastor Ole Paulson, prest for Trefoldighets menighet i Minneapolis, hadde allerede for længere tid siden begyndt at interessere sig for at faa en høiere skole henlagt til denne by. Han hadde ogsaa møtt adskillig velvilje for denne sak hos flere av byens borgere. Han har selv i sine “Erindringer” fortalt om, hvorledes det fra først av egentlig gik til, at han kom paa denne tanke og at Augsburg Seminar kom til at faa sit permanente hjem i Minneapolis.

“Dommer Vanderburgh var saa at sige min nabo i Minneapolis,” beretter pastor Paulson. “Vi blev godt kjendt og gode venner straks efter min ankomst til byen. En dag da vi møttes, bragte han byens fremtid paa tale. Han sa: ‘Uten tvil vil Minneapolis i en nær fremtid bli en stor by, og vi bør gjøre alt vi kan for at hjelpe den frem. Min mening er, at Minneapolis bør gjøres til *headquarters* for skandinaverne i Nordvesten. Der er intet som hjelper en by frem saa meget som gode skoler. Vi burde faa en skandinavisk høiere læreanstalt til byen.’ — Jeg samtykket og var glad over dommerens gode omdømme om os skandinaver. For øieblikket visste jeg ikke, hvorledes der kunde

⁸⁶⁾ Konferensens aarsberetning 1871, side 13.

oprettes en skandinavisk høiere læreanstalt i Minneapolis. Denne samtale førtes saa tidlig som 1869.”

“Da jeg kom hjem fra det underlige møte i Madison, gik jeg tilverks for at se, hvad Minneapolis kunde byde os som inducement. De andre to (Clausen og Weenaas) gjorde intet av den grund, at Minneapolis tok vinden ut av dem. Jeg gik straks til min ven judge Vanderburgh og mindet ham om, hvad han engang hadde ytret. Han husket det og var av samme mening fremdeles. Jeg fremstillet nu for ham utsigterne at faa en teologisk læreanstalt til byen, hvis den vilde gi os et inducement av nogen betydning. Han blev begeistret og vilde hjelpe, hvad han kunde. Han sammenkaldte et møte av de ledende mænd i byen. Møtet holdtes i dommerens kontor. Redaktør Rambush var møtets sekretær. Da jeg hadde fremstillet saken det bedste jeg kunde, blev det enstemmig besluttet at indby Augsburg Seminar at henlægges til Minneapolis med løfte om at skaffe en tomt og desuten pengehjælp til opførelse av bygning.”³⁷⁾

Saken var altsaa ganske vel forberedt, da Konferensen i juni maaned 1871 samledes til aarsmøte i Trefoldighets menighets kirke i Minneapolis. Skolekomiteen indbragte en række forslag, der alle blev enstemmig antat. Saaledes besluttedes det, at skolen skulde flyttes til Minneapolis, “forsaavidt der paa stedet og i dets omegn ydes fornøden byggegrund, samt omtrent \$4,000 som bidrag til bygningens opførelse.”³⁸⁾ Likeledes besluttedes det, at skolen skulde bli i Marshall, indtil skolebygningen i Minneapolis var færdig. Endelig valgtes en bygningskomite bestaaende av presterne Paulson og Clausen, samt d’hr. O. Dahl fra St. Paul og A. H. Edsten og A. Tharaldsen fra Minneapolis. Denne komite skulde ogsaa samle bidrag til opførelse av bygningen og den fik paalæg om at gi yderne en rimelig sikkerhet for, at bidragene kun skulde benyttes i det øiemed, for hvilket de blev git.

Det som ifølge de ved møtet givne oplysninger avgjorde spørsmålet til fordel for Minneapolis, var væsentlig følgende: Minneapolis laa midt i emigrantstrømmen mot vesten; man hadde der subskribert et større beløp end der var haab om at opdrive i

³⁷⁾ Paulson, 225 flg.; 229 flg.

³⁸⁾ Konferensens aarsberetning 1871, side 34.

Madison; man hadde ikke gjort subskriptionen avhængig av noget andet løfte, end at Konferensen skulde bygge en seminarbygning og benytte den i det bestemte øiemed. Endelig hadde Minnesota statsuniversitet tilbudt fri undervisning i engelsk for Augsburgs studenter, mens de andre maatte betale omkring \$20 aaret i skolepenge for denne undervisning. Studenterne kunde da bo ved skolen, mens de nød denne undervisning ved universitetet.

Saa var denne vigtige sak foreløbig avgjort. Men førend møtet tok det endelige skridt, blev det paa pastor Paulsons forslag enstemmig besluttet, at dets medlemmer skulde gaa ut og bese stedet for den paatænkte skole. "Det var ingen stor skare mennesker som nu toget gjennom Minneapolis ut paa prærien, hvor vort vordende "smertesbarn", Augsburg Seminar, tænketes at skulle staa. Hele mængden bestod av maaske 30 mand, 19 a 20 prester og en del delegater."³⁹⁾

Saa gik aarsmøtets medlemmer tilbake til Trefoldighetskirken og besluttet at flytte sin presteskole til Minneapolis.

Naar Augsburg Seminar derfor ikke kom til at flyttes til Madison, Wis., tiltrods for at professor R. B. Anderson bodde *der*, men til Minneapolis, da var det sikkerlig ganske væsentlig av den grund, at *der* bodde pastor Ole Paulson. Det var han som hadde været og fremdeles skulde vedbli at være sjælen i arbeidet for at reise et nyt Augsburg.

Konferensens formand, pastor Clausen, hadde i sin indberetning til aarsmøtet oplyst, at daværende sjømandsprest, J. C. H. Storjohann, "har git os vel grundet haab om, at han vil motta kaldelse som professor til vor teologiske skole, hvis Konferensen utsteder saadan kaldelse til ham, hvilket jeg haaber vil ske."⁴⁰⁾ Skolekomiteen foreslog hans kaldelse, og professor Weenaas oplyste under behandlingen av forslaget, "at han for nogen maaneder siden hadde mottat brev fra pastor Storjohann med tilbud om at indtræde i samfundets tjeneste som professor."⁴¹⁾ Skjønt det saaledes ser ut til, at pastor Storjohann egentlig hadde tilbudt

³⁹⁾ Paulson, side 230 flg.

⁴⁰⁾ Konferensens aarsberetning 1871, side 15.

⁴¹⁾ Sammesteds, side 35.

sig at motta kald til professor, og skjønt han ogsaa virkelig av aarsmøtet i 1871 blev kaldt, kom han dog aldrig til virkelig at motta kaldet. At han imidlertid ikke hadde let for at opgi tanken om at komme til Amerika, fremgaar av, at han først i 1873 gav et endelig avslag.

Pastor Storjohann var ikke den eneste velkjendte mand som man i denne tid pleiet underhandlinger med i den hensigt at faa dem bundet til skolen som lærere. I sine "Mindeblade" fortæller professor Weenaas saaledes, at "ogsaa missionær Dahle, dengang formand for Madagaskarmissionen, hadde man skrivelse fra, og da hans helbred paa missionsmarken muligens i en nær fremtid gjorde det fornødent for ham at forlate sin stilling, var vi ikke uten haab om at faa ham, dersom pastor Storjohann slog os feil."⁴²)

Det fremgaar imidlertid ikke med sikkerhet, hvem det var som tok initiativet i korrespondancen med generalsekretær, daværende tilsynsmand Lars Dahle.

Endnu en beslutning fattedes med hensyn til skolen, nemlig at der skulde subskriberes til lærerløn mindst \$2,000 aarlig for fem aar.

Dette aarsmøte antok ogsaa konstitution for Augsburg Seminar. Det er den samme konstitution der oprindelig var antat av Racine-møtet med kun nogen mindre forandringer. I forbindelse med antagelsen av konstitutionen paala aarsmøtet skoledirektionen at fremlægge for næste aarsmøte et forslag til undervisningsplan for skolen.

Naar vi mindes, hvad der ved begyndelsen av skoleaaret 1870—71 var foregaat i Marshall, er det paafaldende, at bestyrerens indberetning er saa omtrent taus om det hele. Vistnok er der antydninger til, at der har været forskjellige "brytninger og prøvelser" i det svundne aar; men nogen omtale av, hvad der virkelig var forefaldt, findes der intet spor av. Dette er saa meget mere paafaldende, som professor Weenaas som regel ikke manglet ord til at uttrykke sig med, og det kan kun forklares derved, at aarsmøtet besluttet, at indberetningen kun skulde offentlig-

⁴²) Weenaas, side 68.

gjøres "i utdrag."⁴³⁾ Det er sandsynlig, at der under beskjæringen er fjernet det som vel maa ha været meddelt om begivenhetene i Marshall høsten 1870.

At det fremdeles gik daarlig med pengesakerne, viser sig av, at Konferensen nu skyldte professor Weenaas \$1,076.90 i løn og husleie. Ogsaa i seminariets husholdningskasse var der en gjæld paa \$196.97.

Skoleaaret 1871—72 var det sidste i Marshall. Det var et i alle maater godt og fredelig arbeidsaar. Bestyrerens indberetning har i 1872 faat en ny klang, idet han ganske sterkt fremhæver betydningen av, at studenterne blir vel hjemme i det engelske sprog, for at de "kan bli dygtige til at prædike og undervise i landets eget sprog." Da skolen selv ikke kunde yde nogen nævneværdig hjælp i saa henseende, hadde seks av dens elever⁴⁴⁾ i aarets løp opholdt sig ved statsuniversiteterne i Minnesota og Wisconsin. Bestyreren uttalte ogsaa det haab, at naar skolen nu snart blev flyttet til Minneapolis, vilde anledningen til at studere engelsk bli saa meget bedre. Elevantallet hadde været 24, naar medregnedes de som midlertidig hadde opholdt sig ved universiteterne.

Angaaende skolens flytning avgav bygningskomiteen en længere rapport ved sin formand, pastor Ole Paulson, som dengang var prest for Trefoldighets menighet i Minneapolis. Det hadde, oplyses der i rapporten, været Konferensens uttrykkelige forstaaelse, at Minneapolis og omegn skulde bestride alle utgifter til bygning og bygningsgrund. Komiteen hadde besluttet at opføre en tre-etages træbygning med murstensbeklædning, 40 fot bred og 52 fot lang og hadde gaat ut fra, at den vilde koste \$4—\$5,000. Da man imidlertid skulde gaa iveri med at samle bidrag, gik det ikke saa let som man hadde tænkt sig. En ganske væsentlig aarsak hertil var den, at byen Minneapolis truedes med at miste sit vakre og for industrielt bruk overmaate vigtige vandfald, St. Anthony Falls. Elven holdt nemlig paa stadig at undergrave det skjøre kalkstensberg, og man frygtet for at vandfal-

⁴³⁾ Konferensens aarsberetning 1871, side 43.

⁴⁴⁾ G. Hoyme, I. Tharaldsen, G. Gjertsen, E. Ingebrigtsen og N. Kolkin.

PASTOR OLE PAULSON

det av den grund snart vilde bli en saga blot. Allerede dengang hadde man anlagt flere industrielle bruk, som hentet sin kraft fra dette vandfald, og man haabet i fremtiden at benytte det i endnu større utstrækning. Kun ved store opofrelser fra byens og privatmænds side lykkedes det at stanse den truende ødelæggelse. Men det er naturlig nok, at man ikke under disse omstændigheter følte sig særdeles oplagt til at yde midler til et privat foretagende.⁴⁵⁾

Imidlertid hadde det lykkedes bygningskomiteen at samle \$4,708. Herav var dog kun \$1,493 kontant. Resten bestod i: 6 lotter til byggetomt, \$1,500; træmaterialer til en værdi av \$1,225, en lot værd \$150, 80 acres land værd \$240 og en "usikker fordring" paa \$100.

Grundmuren til bygningen hadde man lagt allerede høsten 1871. Gjennem vinteren hadde man faat bygningen under tak. Den var saaledes nu færdig til plastring og muring. Her hadde man foreløbig maattet stanse, dels fordi man manglet midler til dens fuldførelse, dels fordi der ikke var mursten at faa før ut paa sommeren. Saa langt hadde bygningen kostet akkurat \$2,000, hvorav \$713 var gjæld. Regnskapet viste en kassebeholdning av \$1,921, men en god del herav var jo "usikre fordringer".

Bygningskomiteens rapport er for en væsentlig del en tør oppregning av fakta. At det ikke altid hadde været saa greit for komiteen, siger den litet om. Pastor Paulson har imidlertid i sine "Erindringer" git et billede av vanskelighetene, som fortjener at bli tat med her. "Arbeidet med at samle penge og tilse arbeiderne, saa at alt blev utført ifølge overenskomsten, paahvilte hovedsagelig komiteens formand, der hadde hænderne fulde med at løpe omkring med pengeindsamlingen og med at skaffe materialer til stedet, indtil føtterne blev saare."

"Naar vi nu skuer tilbake og betrakter den tids virkelige forhold og fattigdom, da maa vi forundre os over vor store dristighet, som turde legge iveri med slikt et foretagende. Da arbeidet skulde begynde høsten 1871, hadde komiteen ikke 1 cent i kassen. — — — Jeg talte med en gammel amerikaner, om det

⁴⁵⁾ Konferensens aarsberetning 1872, side 31.

var nødvendig at grave dypt for grundmuren. Han gav mig det raad at lægge muren ovenpaa bakken; ti, sa han, jorden er likesaa haard ovenpaa som etpar fot længere nede. — — — Jeg indsaa, at jeg ikke kunde ta paa med en kostbar grundmur. Jeg laante \$60 av Miss Karen Danielson, nu Mrs. K. Olsen, og la grundmuren ovenpaa bakken.”⁴⁶⁾

Nu stod man altsaa der med en ufuldført bygning og en hel del gjæld, og bygningskomiteen “overlater det nu til Konferensen selv at bestemme, hvad videre skal gjøres ved bygningen, samt hvorfra man skal faa midler til at fuldføre den med.”⁴⁷⁾ Konferensens svar er, at bygningen skal fuldføres, at presterne skal opfordre alle sine menigheter til snarest mulig at opta et offer til skolebygningen, og at Board of Trustees skal, om det blir nødvendig, opta et laan til at betale det resterende. Aarsmøtet udtaler ogsaa sin tak til byggekomiteen og særlig Trefoldighets menighet for utvist iver og offervillighet i arbeidet med at faa seminarbygningen reist.

Vistnok stod der altsaa endnu adskillig igjen; men der var dog nu godt haab om, at skolebygningen kunde bli færdig i løpet av sommeren, hvis de nødvendige midler kunde skaffes tilveie, og at skolen saaledes til høsten kunde flytte ind i sit nye hjem. Men der var en anden sak, som ikke var saa langt paa vei til at ordnes. Ikke bare skulde kandidat Boeck nu forlate skolen og den saaledes miste sin eneste lærer i den forberedende afdeling; men der var heller ikke indløpet noget tilfredsstillende svar fra pastor Storjohann. Det var dygtige lærerkræfter skolen nu manglet mere end noget andet. Derfor uttaler professor Weenaas i sin indberetning, at samfundet maa “ha sin opmerksomhet alvorlig henvendt paa at faa en dygtig teolog fra fædrelandet til medarbeider ved seminariet. Som bekjendt er Augsburg Seminar den *eneste nationale teologiske læreanstalt* blandt landsmænd herover, og det vilde dog være baade skam og synd, at mens Herren har velsignet os saa rikelig i det timelige i dette land, vi skulde la den skole, hvorfra de utgaar, som skal bryte livets brød for os, friste en kummerlig tilværelse

⁴⁶⁾ Paulson, side 232 flg.

⁴⁷⁾ Konferensens aarsberetning 1872, side 32.

av mangel paa deltagelse og underhold. Har vi vor lutherske sandhet, vor kirkes fremtid, vore barns kristelige opdragelse, ja vore egne sjæle kjær, maa dette ingenlunde ske!"⁴⁸⁾

Aarsmøtet besluttet, at forhandlingerne med pastor Storjohann skulde fortsættes, og at man skulde bede ham om et snarlig svar, enten ja eller nei. I sidste fald skulde pastor Clausen og professor Weenaas "søke engagert en anden til dette embede skikket teologisk utdannet mand."⁴⁹⁾

Konferensens aarsmøte i 1871 hadde, som ovenfor nævnt, paalagt skoledirektionen at fremlægge en undervisningsplan for skolen. En saadan medfølger ogsaa bestyrerens indberetning til aarsmøtet i 1872. Det er de første detaljerte oplysninger om skolens undervisningsplan og indledes med den bemerkning, at saavel klasseordning som undervisningsfag dette aar hadde været som de foregaaende, hvorfor den kan siges at indeholde skolens læseplan i dens grundlæggelsestid. Naar der i denne oversigt for en del fags vedkommende tales om to, eller endog tre klasser, da forholder det sig hermed slik, at der vistnok i den forberedende afdeling kun var en klasse, men at denne for en del fags vedkommende blev opdelt, og at undervisningen i nogen av fagene strak sig ut over mere end ett aar.

Av ganske særlig interesse er en rapport fra professor Weenaas til Konferensens aarsmøte i 1872 om Augsburg Seminars bibliotek.⁵⁰⁾

Allerede ved skolens oprettelse i 1869 var der blit subskribert \$217 til bibliotek, "likesom man haabet, at de svenske brødre velvillig vilde utlevere til den nye søster-institution de norske og danske verker, som forefandtes ved Augustana-collegets bibliotek i Paxton, Ill. Dette ønske imøtekom ogsaa de svenske, dog saaledes, at mere hensyn synes at være tat til, hvad der var overkomplet og av mindre værdi, end hvad der var norsk og dansk literatur. Imidlertid er det jo ogsaa interessant at ha svensk literatur ved biblioteket, og vi bør være de svenske brødre taknemmelige for denne deres imøtekommenhet."⁵¹⁾

⁴⁸⁾ Konferensens aarsberetning 1872, side 75.

⁴⁹⁾ Sammesteds.

⁵⁰⁾ Sammesteds, side 76 flg.

⁵¹⁾ Det er dog et spørsmål, om Weenaas har ganske ret i denne med

Professor Weenaas hadde paa eget ansvar anskaffet saavel Luthers samlede verker (Erlanger-utgaven), som "det viktigste av den patristiske, lutherske og reformerte teologi." Biblioteket var saaledes vokset til 467 bind, hvorav 238 bind teologiske verker, "hvorav de fleste er værdifulde." Foruten Luthers verker indeholdt biblioteket bl. a. Herzogs Realencyklopædi (22 bind), flere av kirkefædrene, Gerhards dogmatik, "Väter und Begründer der reformierten Kirche" (10 bind), Hagenbachs kirkehistorie (12 bind), desuten kommentarer av Keil, Delitzsch, Ohlshausen, Hengstenberg, Bengel og flere, og endelig hebraiske og græske leksika og grammatiker.

Paa denne boksamling hvilte der nu en gjæld paa ca. \$200, hvorfor Weenaas selv stod personlig ansvarlig, og aarsmøtet besluttet at overta gjælden, takket professor Weenaas for hans stræev med at faa samle biblioteket og valgte student G. Hoyme til bibliotekar.

Bygningskomiteen tok straks efter aarsmøtet 1872 fat paa sit arbeide med at faa bygningen fuldført, og allerede i begyndelsen av juli var arbeidet i fuld gang. Samtidig hermed flyttet professor Weenaas med familie fra Marshall til Minneapolis. Da skolebygningen, hvori der indrettedes en leilighet for ham, endnu ikke var færdig, leiet de sig ind hos en gammel tysk familie som for sin tros skyld hadde maattet forlate sit fædreland. Ved slutningen av august maaned stod imidlertid den nye seminarbygning færdig, og baade lærer og studenter kunde flytte ind og begynde skolearbeidet den 15de september.

"Saaledes hadde Herren atter bevist sin naade imot os, bevist at han hadde fredstanker over os og over sin kirke. Vi hadde snarere end vi hadde kunnet haabet det, faat en ny bygning for vort seminar, i enhver henseende bedre end den tapte. Ikke alene var selve bygningen bedre indredet for sin bestemmelse, med privatbolig for bestyreren o. s. v., men beliggenheten var ganske anderledes fordelagtig. Vi hadde jo ogsaa her en

ilde dult misnøje gjorde bemærkning. Ifølge overenskomsten i Moline skulde jo "en del av Augustana-seminariets bibliotek, særlig de bøger, hvorav der findes mere end ett eksemplar, gives til den nye norske læreanstalt." Der siges intet i beslutningen om, at særlig de norske og danske bøger skulde overleveres.

større menighet med et rummelig gudshus, overfylt hver søndag, en menighet med levende interesse for vor skole og vort samfund. Vi var kommet vor fremtidige arbeidsmark nærmere, og Minneapolis var allerede dengang et jernbaneknutepunkt i vesten med let adgang fra alle kanter. I sandhet, vi hadde saare meget at takke Herren for.”⁵²⁾

Bygningen, der er den vestre fløi av den nuværende “gamle bygning”, var i sin lysegule murstensindklædning meget vakker og indeholdt “bekvemme værelser for 35 a 40 studenter, to gode læseværelser, bibliotek, en stor, smakfuld sal, kjælder og bekvemmelighet for en professor.” Den hadde kostet ca. \$6,000.⁵³⁾

Imidlertid hadde det gått temmelig smaat med den støtte, Konferensen hadde lovet til bygningens opførelse. Pastor Paulson blir ganske ironisk, naar han omtaler denne sak. Komiteen hadde, i tro til at de lovede offere vilde bli optat i god tid og at de vilde indbringe en betydelig sum, stillet garanti for store summer, “med løfte om at betale, naar de lovede bidrag kom i førstningen av november maaned. November kom i rette tid, kreditorerne tillike, men ikke saa med bidragene; de kom dollarvis ind den hele lange vinter. Regnskaperne viser, med hvilken deltagelse man har ofret for dette øiemed. Den samlede sum av alle bidrag beløper sig til ca. \$500.”⁵⁴⁾

Slik stod saken, da man samledes til Konferensens aarsmøte i 1873. For at møte en del av gjelden, der nu beløp sig til \$2,386.31, hadde Board of Trustees laant \$1,600 paa tre aar til 12% aarlig rente. Der var dog sikre fordringer paa subskription, en lot og 80 acres land til en værdi av ca. \$915. Den hele eiendom med bygning og grund ansloges at være værd \$18 a \$20,000. Aarsmøtet opfordret som vanlig presterne til at anmode sine menigheter om at opta offer for at dække gjelden.⁵⁵⁾

⁵²⁾ Weenaas, side 63.

⁵³⁾ Konferensens aarsberetning 1873, side 59. Av regnskapet ser det ut til, at bygningen har kostet \$6,117; men det er sandsynlig, at der i denne sum er medregnet renter og andre utgifter, der ikke hørte direkte med til bygningens kostende.

⁵⁴⁾ Konferensens aarsberetning 1873, side 59 flg.

⁵⁵⁾ Det er karakteristisk for mangelen paa menighetssyn i Konferensen dengang, at det altid er presterne som opfordres til at gjøre dette eller hint i sine menigheter. Der sker aldrig nogen direkte

Den 31te oktober 1872 foregik indvielsen av skolens nye bygning under stor høitidelighet. Minneapolis var dengang en forholdsvis liten by, og seminarbygningens indvielse var derfor ikke saa litet av en begivenhet. Et av byens dagblade gav dagen efter indvielsen et længere referat, hvori borgermesterens tale ved anledningen blev gjengit i sin helhet.

Ifølge denne beretning⁵⁶⁾ kom der skandinaver fra alle dele av staten for at delta i indvielseshøitidelighetene. En delegation paa omkring 300 mennesker — fem jernbanevognladninger — fra Eau Claire blev adskillig forsinket og kom ikke frem før kl. seks om eftermiddagen. Ved et-tiden den 31te oktober dannedes der ved seminariet en proccession av studenter, prester og andre venner av skolen; man marsjerte til Milwaukee-banens station med musikkorps og flag for at motta delegationerne som ankom med denne bane, og vendte saa tilbake til skolen, hvor indvielsen foregik.

Professor Weenaas holdt en velkomsttale, hvorefter et stort, av pastor Ole Paulson indøvet sangkor, sang en salme. Derefter introducerste pastor Paulson byens borgermester, hr. E. M. Wilson, der holdt en længere tale, hvori han især dvælte ved betydningen av høiere skoler og en god skoleutdannelse. Han bød skolen, dens lærere og studenter hjertelig velkommen til Minneapolis. Skandinaverne var de første, som anla et teologisk seminar her, og han haabet at flere vilde følge eksemplet. Det var, uttalte han, en lykke ikke bare for byen, men for hele staten, at den hadde faat en skole som denne i sin midte.

Efter endnu en sang av koret, frembragte pastor Paulson skolens og Konferensens tak til Minneapolis's borgere, som saa rundhaandet hadde ydet til seminarbygningens opførelse.

Derpaa blev hele forsamlingen indbudt til et rikelig maaltid som servertes i bygningens spisesal. Omkring kl. 5:30 dannedes en anden proccession, som marsjerte til stationen for at ta imot delegationen fra Eau Claire. Den eskortertes til seminariet, hvor der servertes aftensmat for de ankomne gjester.

henvendelse til menighetene. Konferensen var endnu som ved sin stiftelse væsentlig en "prestekonferens."

⁵⁶⁾ Minneapolis Tribune for 1ste november 1872.

Klokken otte om aftenen fortsattes høitideligheterne i Trefoldighets menighets kirke, som var fyldt til sidste plads, mens mange blev nødt til at staa utenfor. Kirken var vakkert dekorert med grønt og flag. Efter korsang, samt bøn av pastor N. E. Wikre holdt pastor Amon Johnson fra Eau Claire en interessant tale om "den norske emigrant" og efter endnu en salme talte pastor T. H. Dahl fra Litchfield om betydningen av teologiske skoler for kirkesamfundene. Hr. J. A. Johnson fra Madison talte dernæst om forholdet mellem det teologiske seminar og universitetet.

Festligheterne avsluttedes kl. 11 med sang, bøn og Herrens velsignelse.

Skoleaaret 1872—73 var altsaa skolens første aar i Minneapolis. Istedetfor kandidat C. Boeck var hr. L. Petersen hjælpelærer i forberedelsesklassen, og professor Weenaas var fremdeles alene om den teologiske undervisning. Seks av skolens elever nød dette aar godt av universitetets tilbud om fri undervisning. Paa samme tid som dette foreløbig avhjalp et stort savn, begyndte den følelse mer og mer at gjøre sig gjældende, at skolen maatte utvides til selv at kunne gi denne undervisning. "Det bør være vort ønske," uttaler bestyreren i sin indberetning til aarsmøtet i 1873, "eftersom omstændighetene tillater det, at gjøre alt hvad der staar i vor magt for at kunne imøtekomme vore landsmænds behov" til prester og lærere, der ikke bare kan tale, men ogsaa præke i landets sprog, "og til det øiemed, eftersom Herren viser os vei og anledning, ogsaa dra omsorg for vor institutions hensigtsmæssige utvidelse, saavel hvad lærerkræfter som hvad bygninger angaar." Hvad der især bringer bestyreren til at uttale dette, er den omstændighet, "at landets sprog mere og mere tilegnes av vore landsmænd herover og fornemmelig [av] deres efterkommere allerede i de nærmeste led." Av den grund maa der utdannes prester og lærere som kan benytte det engelske sprog. "Forsømmes dette, paadrar kirken sig et tungt ansvar og utsætter sig for, at vor dyrebare lutherske kirke vil svinde ind iblandt vore landsmænd og deres

efterkommere bli at finde igjen i amerikansk-reformerte samfund og sekter.”⁵⁷⁾

Der hadde i dette skoleaar været 24 elever ved skolen, et antal som møtet betegner som “altfor litet til behovet,” hvorfor man maa “se til at faa studenternes antal forøket til det dobbelte, ialfald mindst 10 kandidater aarlig til ordination.”⁵⁸⁾

“Lydighet, fred og endrægtighet” hadde hersket blandt studenterne og sundhetstilstanden hadde været god. Seminariets husholdning hadde mottat rikelige gaver, saa kosten kun hadde beløpet sig til \$30 for hver student gjennom skoleaaret, og av denne sum hadde endog “et ikke ubetydelig beløp” været anvendt til at betale gammel husholdningsgjæld.

Pastor Storjohann hadde imidlertid endda ikke git svar paa det kald som paa hans eget initiativ var blit utstedt til ham to aar i forveien. Konferensen var dog nu blit træt av at vente. Professor Weenaas og pastor Gjertsen var valgt som samfundets delegater til Det Norske Missionsselskaps generalforsamling i Drammen og reiste til Norge like fra aarsmøtet. Dette paala dem endnu engang at forhandle med pastor Storjohann, men føier til, at “dersom pastor Storjohann ikke kan motta kaldet, bemyndiges vore utsendinger til at utstede kald til en anden teologisk utdannet og til embedet skikket mand paa de samme betingelser som til pastor Storjohann.”⁵⁹⁾

Da Weenaas og Gjertsen straks efter sin ankomst til Kristiania besøkte pastor Storjohann, som da var ansat i indremissionens tjeneste, blev det dem snart klart, at der intet haab var om, at han kunde komme over til Amerika. Dertil var han altfor sterkt bundet til sit arbeide hjemme. Men derimot anbefalte han meget sterkt, at Konferensen skulde utstede kald til kand. teol. *Sven Oftedal*. Ved Det Norske Missionsselskaps generalforsamling i Drammen møtte de ogsaa kandidat Oftedal, og baade her og siden ved det kirkelige landsmøte i Kristiania kom spørsmålet om hans kaldelse oftere paa bane. Efter av-

⁵⁷⁾ Konferensens årsberetning 1873, side 53.

⁵⁸⁾ Sammesteds, side 57.

⁵⁹⁾ Sammesteds.

talen skulde saken faa sin endelige avgjørelse, naar de efter bestemmelsen længere ut paa sommeren kom til Stavanger.

Naar de to utsendinger imidlertid allerede straks bestemte sig til at utstede kald til kandidat Oftedal, da var, fortæller Weenaas selv, "aarsaken dels den, at han var ledig og saaledes straks kunde motta kaldelsen, dels de anbefalinger, som mænd der hadde vor fulde tillid, gav ham, dels endelig ogsaa, at der med hr. Oftedal aapnet sig utsigt for os til at kunne gjøre os grundet haab om i en nær fremtid at faa to dygtige mænd i Konferensens tjeneste, om Konferensen fandt at kunne utstede kald til dem, nemlig de teologiske kandidater S. R. Gunnersen og Georg Sverdrup, begge vel kjendte som kundskapsrike og forhaabningsfulde unge mænd og intime venner av hr. Oftedal."⁶⁰⁾

Dersom de utsigter, som saaledes syntes at aapne sig, skulde bli til virkelighet, vilde det jo medføre store utlæg og store forandringer; "men vi trodde paa Konferensens fremtid," fortsætter Weenaas, "og vi trodde tillike, at naar Herren sendte os arbeidere, vilde han ogsaa selv sørge for de nødvendige midler til deres underhold, saavist som der var arbeide nok for os alle."

Dermed var den sak foreløbig ordnet. Weenaas og Gjertsen reiste hjem i begynnelsen av september, Oftedal skulde komme efter i oktober. Men da Weenaas den 19de september kom til Chicago, fik han det tunge sorgens budskap, at hans hustru og deres yngste, to dage gamle barn, var avgaat ved døden to uker i forveien. Som ventelig var, føltes det som et knusende slag for professor Weenaas, og det var vel trods al anstrengelsen et gode for ham, at han med én gang maatte ind i et meget travelt virke. Foruten arbeidet ved skolen hadde han ogsaa redaktionen av Lutheraneren; desuten betjente han en menighet i St. Paul og en i Duluth og præket desuten ofte i Minneapolis. Men netop i dette travle arbeide fandt han "en lægende lindring for hjertets saar."

Om fru Weenaas blev det med rette sagt: "Den avdøde var ikke alene vor broders trofaste hustru; hun var ogsaa den hartad uundværlige støtte her i livet for vor skoles nidkjære bestyrer, og

⁶⁰⁾ Weenaas, side 74 flg.

var derhos for vore teologiske studerende en sand mor. Skjønt hun indtok en husmors beskedne stilling iblandt os, var hun dog æret og elsket overalt i vort kirkesamfund baade av kjendte og ukjendte, og fru Valborg Weenaas's navn skal nævnes med taknemmelighet, og hendes minde leve i kjærlig erindring ogsaa da, naar disse døgnets kampe forlængst er glemte, og fiendernes pile forlængst er brutte."⁶¹⁾

Professor Weenaas skulde dog ikke længe bli alene om arbeidet. Allerede i oktober maaned⁶²⁾ kom professor Oftedal, og optok arbeidet ved skolen i begyndelsen av november. For Weenaas blev han "i saa mange henseender ret en trøstens engel i denne tid."⁶³⁾

⁶¹⁾ Konferensens aarsberetning 1874, side 20 flg.

⁶²⁾ I sin "Life Story" fortæller professor Rasmus B. Anderson, at han sommeren 1874 var sammen med professor Oftedal i Norge og da indbød ham til at besøke sig i Madison paa veien til Minneapolis, og likeledes at Oftedal mottok indbydelsen og avla ham et ti dages besøk kort før jul 1874, og saa fortsætter han: "Oftedal reiste saa til Minneapolis for at begynde sit arbeide der sammen med Weenaas like efter helligdagene." (Life Story, side 167). Denne opplysning er feilagtig, da Oftedal kom til Minneapolis i oktober 1873 (Weenaas, Mindeblade, side 78) og begyndte sit arbeide ved skolen allerede i begyndelsen av november samme aar (Konferensens aarsberetning 1874, side 59). Dog er denne professor Andersons opplysning maaske ikke mere feilagtig end adskillig andet som han vet at fortælle om professor Oftedal.

⁶³⁾ Konferensens aarsberetning 1874, side 59.

Femte kapitel

OVERGANGEN FRA DET GAMLE TIL DET NYE AUGSBURG

DE to begivenheter som straks ved begynnelsen av skoleaaret 1873—74 satte et varig merke paa Augsburg Seminars virke, var fru Weenaas's død og professor Oftedals komme til skolen.

Den første begivenhet bevirket nemlig, at professor Weenaas litt efter litt bestemte sig paa at nedlægge sit arbeide i Amerika og søke sig pretekald i Norge. Hvor meget han endnu i etpar aars tid vistnok med den tilsyneladende gamle iver tok del i skolens arbeide, gik det dog uundgaaelig slik, at hans hjerte mere og mere var andetsteds. At dette ønske hos professor Weenaas ikke oprindelig stod i forbindelse med den meget omstridte "Aapen erklæring" og den kamp som den foraarsaket, har vi hans egne ord for.

I forbindelse med sin omtale av professor Oftedals ankomst til Minneapolis i oktober 1873, tre, fire maaneder før "Aapen erklæring"s offentliggjørelse, uttaler han nemlig: "Jeg var allerede dengang meget optat av ønsket om med mine smaa at kunne vende tilbake til fædrelandet. Ved sin paavirkning fik han mig til ialfald indtil videre at utsætte med realisationen av denne tanke. Den laa dog fra denne tid hos mig, indtil den etpar aar efter blev til handling."¹⁾

Professor Oftedals komme bragte ikke bare ny hjelp, men ogsaa nye impulser. Skolen og dens arbeide kom ikke længere til at avhænge av og koncentrere sig væsentlig om én mand, saaledes som hittil hadde været tilfældet.

Med en ny lærer allerede i virksomhet og utsigt til endnu at kunne faa to dygtige unge mænd fra Norge hadde skolen store fremtidsmuligheter. Hertil kom, at trangen til "en læreanstalt,

¹⁾ Weenaas, side 79.

der kunde fremme oplysning og almindannelse iblandt vort folk" i de sidste aar hadde gjort sig mere og mere gjældende i Nordvesten, hvor der paa den tid foregik en livlig indvandring. Av denne grund optok nu seminariets direktion for alvor til overveielse spørsmålet om, hvorvidt tiden ikke var kommet til en utvidelse av skolen, saaledes at dens forberedende avdeling kunde komme til at bli noget mere end et proseminar, hvad jo faktisk hittil hadde været tilfældet.

Resultatet av disse forhandlinger er nedlagt i et i "Lutheraneren" vaaren 1874 offentliggjort "forslag til Augsburg Seminars utvidelse og forandret undervisningsplan for skolen."²⁾

Forslaget gaar ut paa, at Augsburg Seminar for at imøtekomme "et længe og dypt følt savn blandt Minnesotas norske og danske befolkning" skal utvides saaledes, at dets forberedende avdeling blir en fuldstændig forberedelsesskole, ikke bare for skolens teologiske avdeling, men ogsaa for universitetet. Forslaget indeholder ikke mindre end 12 punkter, hvorav indholdet er:

1) De teologiske kandidater Gunnersen og Sverdrup kaldes til professorer i teologi med forpligtelse til ved siden herav ogsaa at undervise i den forberedende avdeling.

2) Den forøkede professorløn dækkes ved garantier fra aarsmøtets medlemmer, "indtil menigheterne beslutter ved subskription at oprette de fornødne professorfonds."

3) Skolebygningen utvides efter allerede utarbeidede planer og overslag. Oftedal og Gjertsen vælges til i løpet av sommeren 1874 at besøke menigheterne for at samle bidrag til bygningens utvidelse.

4) "Augsburg Seminar utvides paa den maate, at en fuldstændig forberedelsesskole opprettes og sættes i nøie forbindelse med det teologiske seminar."

5) Forberedelsesskolen har som saadan en dobbelt opgave: dels at være en forberedelsesskole for Augsburg Seminar, dels at meddele de for det praktiske liv i et oplyst borgersamfund fornødne kundskaper og aandsdannelse.

6) Forberedelsesskolen skal bestaa av en fællesklasse og to videregaaende paralellklasser.

²⁾ Lutheraneren 1874, side 114 flg.

7) I fællesklassen skal der undervises i norsk, engelsk, religion, kirkehistorie, verdenshistorie, geografi og skrivning; undervisningssproget blir væsentlig norsk.

8) I den av paralelklassen som skal forberede for seminariet, blir undervisningsfagene norsk, engelsk, *græsk*, historie, geografi, kirkehistorie, kristelig troslære, og i det sidste aar hebraisk. Eleverne staar i samme forhold til skolens regler som eleverne i den teologiske avdeling.

9) I den anden paralelklasse undervises i religion, engelsk, norsk, *oldnorsk*, matematik, historie, geografi, Forenede Staters og Skandinaviens historie. Undervisningssproget blir i begge paralellklasser væsentlig engelsk.

10) Regler for optagelse og skolepenge.

11-12) Om undervisningsmaate og fordeling av fag i den teologiske avdeling.

Tilslut anmodes der om, at forslaget maa bli behandlet paa menighetsmøter, forat man om mulig kan være færdig til at ta avgjørende skridt til dets gjennomførelse allerede ved aarsmøtet.

Dette forslag til Augsburg Seminars utvidelse var ifølge professor Weenaas's egen opplysning i "Mindeblade"³⁾ utarbeidet av ham og likeledes av ham forelagt direktionen til antagelse. Om professor Oftedal hadde nogen andel i utarbeidelsen derav, og i saa tilfælde hvor stor, vites ikke. Konferensens formand ledsaget forslaget med sin bedste anbefaling, med den interessante tilføielse, at "der ved anstundende aarsmøte (1874) i forbindelse med denne sak vil bli fremsat forslag om, at seminariets bestyrer, professor Weenaas, efter de nye professorers ankomst skal bli fritat et aars tid fra at undervise, for at han i den tid utelukkende kan ofre sig for literært, tildels videnskapelig arbeide."⁴⁾

Forslaget til skolens utvidelse blev ogsaa i løpet av vaaren behandlet paa kredsømter og vandt tildels endog entusiastisk bifald.⁵⁾

Forslaget blev saa fremlagt for Konferensens aarsmøte i

³⁾ Weenaas, side 83.

⁴⁾ Lutheraneren 1874, side 116 flg.

⁵⁾ Se f. eks. Lutheraneren 1874, side 121 flg.

1874, men merkelig nok med den forandring, at andet punkt var strøket. Der var altsaa nu kun elleve punkter igjen og av disse blev de fem første (punkt 1, og 2—6 i det oprindelige forslag) antat enstemmig og væsentlig uforandret. Behandlingen av de sidste seks punkter i forslaget, der handlet om undervisningsfag o. s. v., utsattes til næste aarsmøte med den tilføielse, at der "indtil videre undervises efter en undervisningsplan antat av fakultetet i forening med skoledirektionen."⁶⁾

Naar det punkt i det oprindelige forslag, som handlet om tilveiebringelsen av de betydelig forøkede utgifter som den paa-tænkte utvidelse vilde medføre, var fjernet fra det endelige forslag, da har det vel sin grund i, at en særskilt komite hadde faat med det spørmaal at gjøre. Denne komite, der bestod av presterne M. F. Gjertsen, P. G. Østby og Ole Paulson, indbragte følgende forslag, som ogsaa blev antat av aarsmøtet: "Det paa-lægges Trustees i forening med presten hvert aar inden nyaar at la opta en subskription inden menigheten til lærerløn for lærerne ved det teologiske seminar i Minneapolis. Er en saadan subskription optat, besørger de den hvert aar inden nyaar korrigeret og fuldstændiggjort. Menigheten ansætter en kasserer for denne subskription, hvis presten ikke kan overta denne forretning."⁷⁾ Dette forslag skulde snarest mulig fremlægges for hver menighet som tilhørte Konferensen. — Det er det første famlende forsøk paa at faa orden i pengesakerne.

Baade Konferensens formand, pastor Johan Olsen, og Augsburg Seminars bestyrer taler i sine indberetninger til aarsmøtet i 1874 særdeles varme og anerkjendende ord om professor Oftedal. Efter først at ha talt om hans store evner og gode utdannelse, fortsætter formanden: "La os inderlig takke Herren ogsaa for denne dyrebare gave og by den kjære broder et hjertelig 'velkommen iblandt os!' Jeg har her i faa ord villet uttale min og Konferensens bedømmelse av professor Oftedal, saa meget hellere som vore kirkelige motstandere har anvendt saa megen flid paa at bedømme ham i en mængde — mest anonyme — utgydelser i bladene, siden de forstod at det blev alvor,

⁶⁾ Konferensens aarsberetning 1874, side 66.

⁷⁾ Sammesteds, side 87.

at han vilde tjene Konferensens sak, hvilke aandprodukter ellers minder saa livagtig om ræven i fabelen, som ogsaa fandt rognebærene for sure; de hang nemlig for høit.”⁸⁾)

Om skolen i det hele tat uttaler formand Olsen, at “vort teologiske seminar synes Herren at ville anta sig og kjendes ved, om ogsaa vore motstandere skal ærgre sig ihjel derover.”⁹⁾) Men det bebudede forslag om et aars tjenestefrihet for professor Weenaas høres der intet mere om. Seminariet hadde i skoleaaret 1873—74 ialt 30 studenter, hvorav 15 nye. Syv var blit dimittert med anbefaling til ordination; kun to av studenterne hadde besøkt statsuniversitetet. Professor Oftedal hadde overtat undervisningen i de nytestamentlige fag og kirkehistorie, mens professor Weenaas hadde undervist i gammeltestamentlige fag samt i systematisk og praktisk teologi. Desuten hadde de begge undervist en del i den forberedende avdeling.

Det var vigtige begivenheter som var foregaat i 1873—74, begivenheter som i sine konsekvenser skulde bli av den mest gjennomgripende betydning for Augsburg Seminar.

Skolen hadde for første gang hat to teologiske professorer; dens grundlægger var begyndt at tænke paa at nedlægge sin gjer-ning; skridt var tat til en baade i kvantitativ og kvalitativ henseende vigtig utvidelse av skolen; en tilbygning til skolebygningen, dobbelt saa stor som den oprindelige, var blit besluttet op-ført, likeledes en professorbolig med bekvemmeligheter for tre familier; to nye teologiske professorer var blit kaldt. Og endelig var “Aapen erklæring” utstedt. Begeistringen var stor ved Konferensens aarsmøte i Ft. Howard, Wis., i 1874; men der var ogsaa dem som gik med en “nedskrevet og begrundet protest” mot “Aapen erklæring” i lommen.

Det skulde om ikke ret længe vise sig, at professor Oftedals ord om, at Konferensen “likesaalitt som noget andet kristelig samfund i Amerika kan siges at være upaavirket av “Wisconsinismens” antikristelige braadd”¹⁰⁾) kun var altfor sand.

⁸⁾ Konferensens aarsberetning 1874, side 21.

⁹⁾ Sammesteds.

¹⁰⁾ Professor Oftedal, Motiver til “Aapen erklæring”.

Sjette kapitel

PROFESSORERNE OFTEDALS OG WEENAAS'S "AAPNE ERKLÆRING"

PROFESSOR Weenaas har i sine "Mindeblade" et kapitel om "professor S. Oftedals første aar i Amerika og Augsburg Seminars utvidelse." Det var aaret 1873—74. Det næste kapitel bærer overskriften "Det nye Augsburg Seminars to første aar," hvormed sigtes til aarene 1874—76. Aaret 1873—74 danner en overgang fra det gamle til det nye. I dette aar plantes der fremtidsspirer, der gjør aaret til et av de aller viktigste i skolens historie.

Indtil denne tid hadde professor Weenaas været saagodtsom skolens eneste lærer. Han hadde vist sig at være i besiddelse av en næsten enestaaende arbeidskraft. Arbeidet ved skolen skulde jo synes at være mere end nok; imidlertid ofret han ved siden herav megen tid og kraft paa at reise omkring i menigheterne, dels i skolens, dels i samfundets interesse. Det er i saa maate karakteristisk, hvad han meddeler fra den tid skolen var i Marshall: "Paa søndagene prædiket jeg stadig formiddag og aften og tok mangen en nat til mandag min søvn i en jernbanevogn eller paa bænke i en jernbanestations ventesal. Jeg betjente i denne tid menigheterne i Stoughton, Marshall, Madison, Winneconne, Winchester og Primrose regelmæssig, og jeg mindes at værten i jernbanehotellet ved Watertown Junction, hvor jeg skiftet tog fra Marshall til Winneconne og Winchester, og hvor jeg almindelig nød nogen forfriskninger paa mine reiser, kjendte mig under navnet "the traveling pastor".¹⁾

Men det var jo trods al arbeidskraft og utholdenhet, allikevel uundgaaelig at arbeidet ved skolen under saadanne omstændigheter maatte lide.

At de pekuniære vanskeligheter ofte var store, har den for-

¹⁾ Weenaas, side 54.

DEN VESTRE (GAMLE) FLØI AV DEN GAMLE HOVEDBYGNING

DEN GAMLE PROFESSORBOLIG

angaaende skildring tilstrækkelig godtgjort, og naar disse vanskeligheter ialfald for en del skyldtes mangel paa interesse for gjerningen, blev byrden dobbelt tung.

Hertil kom den bitre kirkestrid med menighetssplittelser og andre gjenvordigheter. Den Norske Synode var allerede dengang et forholdsvis mægtig kirkesamfund med en dygtig og stø ledelse. Den følte sig tryk i besiddelsen av "lærens renhet og enhet" og hadde i det brændende spørsmåal om lægmandsvirkomheten indtat et konsekvent standpunkt. Alt som ikke hørte Synoden til, var "partier", og partier var jo "kjødets aabenbare gjerninger." Eielsens venner tok den ikke saa meget hensyn til; men derimot var den bitter og paagaaende i sin kamp imot Augustanasynoden. Denne kamp overførtes i fuldt maal paa Konferensen, og her traadte den omstændighet til, at denne ogsaa fik føle trykket av Augustanasynodens opposition.

I al denne kirkestrid var professor Weenaas uten sammenligning Konferensens dygtigste og mest slagfærdige forsvarer. Men han led av den ellers temmelig almindelige skrøpelighet, at det faldt ham adskillig lettere at gi hugg end at motta. Og at han ikke skulde bli sparet for hugg, derfor sørget Synodens prester trolig.

Ganske særlig gik deres haan og angrep ut over Augsburg Seminar, og uttrykket "det nationale seminarium" — forresten et av Weenaas selv benyttet uttryk — blev et økenavn som, naar en sterkere betegnelse trængtes, forandredes til "den nationale labskaus." Synodens stilling i denne sak kan kun tilstrækkelig forklares ut fra den kjendsgjerning, at den selv ingen presteskole hadde, da den hellere vilde ha sine teologiske kandidater utdannet av Missourisynoden.

Paa den anden side var der ikke en saadan principiell motsetning mellem Konferensen og Synoden, som man ved første øiekast kunde tro.

Synoden var, som ovenfor nævnt, konsekvent i sin motstand mot lægmandsvirkomheten. For den var lægmænds offentlige bekjendelse av Kristus i tale eller bøn en syndig handling og en indtrængen i embedet som ikke kunde taales. Konferensen derimot hyldet det Johnsonske "nødsprincip" i dette for den kristne

menighet saa vigtige spørsmål. Lægmandsvirksomheten har efter dette princip kun forsaavidt nogen berettigelse, som der er særlige nødstilstande tilstede. Men da det er alle kristnes pligt at arbeide henimot det maal, at nødstilstanden ophæves, saa blir det i og dermed ogsaa deres pligt at arbeide for at overflødiggjøre lægmandsvirksomheten. Denne blir nemlig i virkeligheten en indgripen i embedet, som kun kan taaes for saa vidt embedet ikke selv løser sin opgave.

Dette var det standpunkt Konferensen indtok allerede ved sit første møte i St. Ansgar i august 1870,²⁾ og den gjorde ingen forandring deri, ialfald ikke før 1874.

Hertil kommer, at Konferensen fra først av væsentlig var *en prestekonferens*. Vistnok forandredes dette forhold i nogen grad, ialfald teoretisk, da Konferensen i 1871 foretok en revision av samfundets konstitution. I praksis gik det dog slik, at det var presterne som skulde gjøre dette eller hint. Med menighetene handlet samfundet gjennom presterne som mellommænd.

Det er nødvendig at ha dette forhold for øie for at forstaa de begivenheter som fandt sted allerede straks efter professor Oftedals komme til Augsburg Seminar.

Professor Oftedal ankom til Minneapolis i oktober 1873. Ut-over høsten og vinteren avholdtes der flere saakaldte frikonferenser, møter hvor man diskuterte læredifferenser mellem Synoden og Konferensen. Op til denne tid hadde professor Weenaas været den ledende mand i disse diskussionsmøter fra Konferensens side. Fra nu av skulde han i professor Oftedal faa en værdifuld støtte.

Imidlertid varte det ikke ret længe, før baade den ene og den anden fik betænkeligheter angaaende den nye professors stilling til Konferensen og Synoden. Der var endog dem som begyndte at tvile paa, hvorvidt han ogsaa var "konferensemænd", eller om man ikke i den nye professor ved Augsburg hadde faat en hemmelig "synodemænd". Herom beretter Weenaas følgende:

"Efter frikonferensen i Luther Valley, Wis., 1872 var desværre forholdet til Den Norske Synode blit mere spændt end

²⁾ Se ovenfor, side 66.

nogensinde. Dette hindret dog ikke, at saakaldte lokalkonferenser afholdtes paa forskjellige steder i 1873, og naar der var anledning dertil, deltok ogsaa jeg eller Oftedal i disse. Derav udbredtes, uvist hvorledes, det rygte, at professor Oftedal var en hemmelig ven av Den Norske Synode og paa en skjult og underfundig maate arbeidet for Konferensens forening med Synoden. Dette foranlediget, at jeg talte med O[ftedal] derom og mente, at det var fornødent, at en av os gav en nærmere forklaring om, hvorfor disse lokalkonferenser afholdtes, og hvortil de kunde være gavnlige. Oftedal erklærte sig da straks rede til at forfatte en nærmere forklaring, som blev 'Aapen erklæring om hvad vi strider imot, og om hvorledes vi vil stride' og som blev undertegnet av os begge."³⁾

Slik fremstiller professor Weenaas 16 aar derefter "Aapen erklæring's" tilblivelse, og denne fremstilling er vistnok i fuld overensstemmelse med virkeligheten. Det fremgaar herav, at det var Weenaas selv som talte med Oftedal og fremholdt nødvendigheten av, at noget maatte gjøres for at stanse rygterne om Oftedals formentlige hemmelige venskap med Synoden, og at det som trængtes var "en nærmere forklaring," avgit enten av Weenaas eller Oftedal. At denne var villig til at skrive forklaringen eller erklæringen, maatte jo under omstændighetene være baade naturlig og glædelig.

Det er under disse omstændigheter paafaldende at Weenaas erklærer, at "Aapen erklæring" utkom "paa Oftedals initiativ,"⁴⁾ og saa straks efterpaa faktisk fortæller, at det var paa hans eget initiativ den blev til. Ikke mindre paafaldende er det, at professor Weenaas erklærer, at han "blev overrumplet" til at underskrive erklæringen.⁵⁾

Da "Aapen erklæring" paa mange maater er et enestaaende dokument i den norsk lutherske kirkes historie i Amerika, og da dens forfattere begge var lærere ved Augsburg Seminar, vil det være paa sin plads her at omtale erklæringen noget nærmere.

Det er ganske rigtig, at mange begyndte at undres paa, om

³⁾ Weenaas, side 81.

⁴⁾ Sammesteds.

⁵⁾ Sammesteds, side 82.

ikke Oftedal var en hemmelig ven av Synoden. Kampstillingen mellom Konferensen og Synoden var dengang overmaate skarp og stemningen ganske bitter. Det gik da ogsaa dengang, som det i almindelighet gaar under slike omstændigheter: man blev ensidig og personlig og magtet ikke at holde person og sak tilstrækkelig ut fra hinanden. Hertil kom for Konferensens vedkommende, at man — og det vistnok med rette — ansaa sig for uretfærdig behandlet av Synoden. Sidstnævnte gjorde krav paa at være "den rettroende kirke;" de andre kirkesamfund var allesammen "sekte" og "partier". Denne Synodens selvgodhet kunde ikke andet end irritere, især naar man var klar over, at den var saa helt uberettiget. Men under den berettigede og nødvendige strid mot Synodens aandretning blev de rent personlige antipatier ofte vel sterkt fremtrædende.

Det var dette professor Oftedal ikke kunde gaa med paa. Under diskussionen om principer var han paagaende; i privat omgang med "motstanderne" var han den dannede, fintfølende kristen, som gjennom en lang utvikling under bedre og intellektuelt rummeligere livsvilkaar hadde faat sin aandelige synskreds utvidet. Det er i saa maate ganske karakteristisk, hvad studenter fra den tid fortæller, nemlig at da der engang i en fortrolig kreds var tale om "hvad man skulde gjøre med Synoden," svarte Oftedal: "Gjøre med Synoden? Vi skal bede for Synoden og ønske alt godt over den." Hvorledes kunde den nye professor tale slik, hvis han ikke i al hemmelighet var "synodemand"?

Men hertil kommer nu ogsaa den omstændighet, at den nyankomne lærer ved Augsburg Seminar hadde adskillig lettere for at se ogsaa Konferensens mangler, end de mænd som i aarevis hadde staat midt oppe i kampen. Han saa, at ogsaa der stod det smaat til med det som dog er hovedsaken — kristenlivet. Hensigten med hans komme var at arbeide for menighetens aandelige fremvekst til liv og frihet, til mandsmodenhet i Kristus, og heri fandt han at der selv inden Konferensen manglet meget. Men derimot hadde han en fast tro paa, at Konferensen ydet store arbeidsmuligheter, og han ansaa Augsburg Seminar som det sted, ut fra hvilket han haabet at der skulde gaa en aandelig indflydelse, hvis frugt skulde være sand menighetsfrihet.

Det er let at forstaa, at alt dette maatte vække ængstelse hos venner og haab hos motstandere, det vil sige saalænge man dømte professor Oftedal ut fra sit eget standpunkt.

Noget maatte gjøres for at bringe klarhet med hensyn til Oftedals stilling til Konferensen, og ingen var nærmere til at gjøre det end den mand, som jo hadde været aarsak i at faa Oftedal hit, nemlig professor Weenaas. Saa maatte han altsaa "tale med Oftedal" om nødvendigheten av at gi "en nærmere forklaring," først og fremst om "hvorfor disse lokalkonferenser avholdtes, og hvortil de kunde være gavnlige." I virkeligheten var det jo Oftedal det gjaldt, og han var villig til at forfatte en slik forklaring — paa professor Weenaas's initiativ. Da han hadde skrevet "Aapen erklæring", viste han den til Weenaas. Professor Oftedal har selv fortalt dette skrifts forfatter, hvorledes professor Weenaas flere gange under læsningen slog sig paa knæet og erklærte den for at være utmerket, tok saa og underskrev den, hvorefter Oftedal selv ogsaa underskrev den. Den er dateret 20de januar 1874 og blev straks efter offentliggjort i "Skandinaven".^{o)}

Forsaavidt hensigten med "Aapen erklæring" først og fremst skulde være at vise uholdbarheten i det rygte, at "professor Oftedal var en hemmelig ven av Den Norske Synode og paa en skjult og underfundig maate arbeidet for Konferensens forening med Synoden," maa det siges, at erklæringen opnaadde sin hensigt fuldstændig. Der var vist ingen som var i uklarhet om den ting, naar han hadde læst den.

Indenfor Synoden vakte imidlertid erklæringen en voldsom storm av uvilje. Man hadde ikke ord for at uttrykke sin indignation. Man skulde ventet en saklig imøtegaelse; men nogen saadan fremkom der merkelig nok ikke. Forbitrelsen synes at ha hindret ethvert rolig forsøk herpaa. Derimot fandt Synoden stor trøst i et anonymt opsæt i det norske kirkeblad "Luthersk Kirketidende". Artikelen var som sagt anonym, men her i landet utbredte man det rygte at den var skrevet av professor, senere biskop F. W. Bugge. Dette hadde man i Konferensen vanskelig for at tro, da man ikke godt kunde tænke sig, at en teologisk

^{o)} Optat i tillægget til dette skrift.

professor ved Kristiania universitet vilde nedlate sig til under anonymitens maske at angripe navngivne mænd og beskyldte dem for "uendelige overdrivelser, uretfærdigheter og usandheter," med meget mere av samme slags, uten at gjøre noget alvorlig forsøk paa at paavise, om det som erklæringen paapekte var overdrivelser o. s. v. Desværre viste det sig dog at være sandhet, at professor Bugge virkelig var forfatteren.⁷⁾ Artikelen indeholdt tilslut nogen trøstende ord til Synoden som den forurettede part. At man sørget for at gi denne artikkel den videst mulige utbredelse i den tids norsk-amerikanske presse, var naturlig nok. Hvis man i det hele tat skulde gjøre en sammenligning mellem "Aapen erklæring" og professor Bugges "imøtegaelse" av den, maatte man sige, at i erklæringen er det to navngivne mænd som angriper en fordærlig kirkelig aandsretning, i "imøtegaelsen" er det en anonym person som overdænger to navngivne mænd med en flom av temmelig drøie ukvemsord.

Det er nødvendig for forstaaelsen av "Aapen erklæring" og den kamp den indledet, at se litt nærmere paa nogen av de mest fremtrædende punkter i dette saa forskjellig bedømte historiske aktstykke.

Erklæringen begynner med at uttale, at det som det her gjælder, ikke er personer men sak: "Ved 'norsk Synode' forstaar vi ikke enkelte personer, hverken prester eller menighetslemmer; Gud være lovet, der findes brødre baade blandt de første og de sidste. Hvor broderskapet mangler, er det kun fordi oplysningen eller Kristi liv mangler. Ved 'norsk Synode' eller 'Wisconsinisme'⁸⁾ forstaar vi en antikristelig retning, en farlig organisation — —"

Hadde man baade i Norge og indenfor Den Norske Synode været ædruelig nok til at tilegne sig den her anførte uttalelse, saa er det at haabe, at "Aapen erklæring" kunde være blit til hjelp

⁷⁾ Bevidnet av professorerne C. P. Caspari og Gisle Johnson i skrivelse til provst A. C. Preus, dateret 19de mai 1875.

⁸⁾ Det var blit almindelig at kalde Den Norske Synode "Wisconsin-synoden", rimeligvis fordi den i denne stat hadde sine fleste og største menigheter. Det var kun et kort skridt herfra til "Wisconsinisme" som betegnelse for Den Norske Synodes av Missourisynoden prægede aandsretning. (Cfr. tiltrykket "Missourianisme" som betegnelse for den tyske Missourisynodes aandsretning).

og velsignelse, saaledes som dens hensigt var. Men at skjelne mellem sak og person, saa at man kunde angripe det daarlige princip og samtidig undskylde og tale og tænke vel om dem som i større eller mindre grad var vildledet derav, det var en saa ny og ukjendt maate at føre en kirkelig kamp paa, at man simpelthen ikke magtet at fatte den. Imidlertid tør det nu være let nok at se, at ovenfor anførte indledningsord til "Aapen erklæring" danner nøkkelen til dens rette bedømmelse.

Erklæringen gaar derpaa over til at karakterisere aandetsretningen fra forskjellige synsvinkler. Først nævnes som dens utspring en kombination av grundtvigianisme og pietistisk-ortodoks skolastik, "hvis grundtone er religiøs indifferentisme, der væsentlig ytrer sig som avgjort foragt for al vækkelse og aandelig liv i menigheten, samt i avmagten til at ville eller kunne oprette en teologisk uddannelsesanstalt i et ellers ingenlunde fattig samfund." Dernæst grupperes denne karakteristik om, hvad erklæringen betegner som en "teoretisk og praktisk katolicisme." Det er denne del av "Aapen erklæring", dens egentlige tyngdepunkt, som Weenaas tok op og beviste punkt for punkt i sin bok om "Wisconsinismen".

Dernæst følger en erklæring om, hvad der er formaålet med denne "teoretiske og praktiske katolicisme." Dette formaal siges at være "gjennem utslettelse av al individualitet, kuelse av menighetens selvbestemmelsesret og uttømmelse av det religiøse liv at opbygge et fast organisert samfund." Derfor anser "Aapen erklæring"s forfattere "Wisconsinismen" som "en antikristelig retning (universalisme), en farlig organisation (prestedespoti) og et umiddelbart angrep paa kristendommens væsen, menighetens ret og folkets frihet."

Var beskyldningen for "teoretisk og praktisk katolicisme" berettiget — og derfor har Weenaas leveret et historisk bevis som ingen i disse 45 aar siden hans bok om "Wisconsinismen" utkom, har forsøkt at kuldkaste — saa er karakteristikken av formaålet og resultatet ogsaa rigtig. Yderligere bevis herfor leverer hele Den Norske Synodes historie.

Paa grundlag av den i erklæringen givne karakteristik av "Wisconsinismen", erklæres det saa: "Med Wisconsinismen

kan derfor Konferensen, hvis samfundsprincip hviler paa Guds ord og bekjendelsernes levende grund, ikke paa dogmatik — paa menighetens selvbestemmelsesret, ikke paa kirkeraad — paa folkets frihet, ikke paa slaveri — ikke mere forlikes end Kristus og Belial, end ild og vand.”

Dette er ‘Aapen erklæring’s høidepunkt, og vel ogsaa den uttalelse som vakte størst forbitrelse. Set med ædruelige øine betyr det simpelthen, at forfatterne i Konferensen og Synoden ser repræsentanter for grundforskjellige synsmaater om menighet og kristenliv, og uttaler dette i nøkne, likefremme ord, uten at forsøke paa at avstumpe eller tildække den dype motsætning.

Men som “Aapen erklæring” begynder med at uttale fuld anerkjendelse av broderskap mellem de sande kristne i begge samfund, saa slutter den med at peke paa, at “Herrens aand behøver kun at blæse gjennom de norske menigheter i Amerika og med et kraftig kristenliv vække sansen for menighetens ret og folkets pligt — saa er det første og fornemste skridt gjort til at knække en læreretning, der er en plet paa kristendommen og en vanære for det norske folk.” Deri ligger altsaa botemidlet. “I et kraftig og nyvakt kristenliv og en fri og frodig opplysning ligger derfor alene muligheten til enighet i vor hellige oppgave: at bevare gjennom de norske menigheter Luthers enfoldige kristenlære i Amerika.”

At denne mulighet maa bli til virkelighet, derom uttaler forfatterne av “Aapen erklæring” saa sit inderlige ønske, og tilføier: “Vi vil derfor i Guds navn stride paa denne maate, at vi henvender alle vore bestræbelser paa at vække kristelig liv overalt, hvor vi kan naa frem, ikke paa at bevirke menighetsplittelser og samfundskombinationer.” “Vi vil til den ende i stilhet ofre vor udelte oppmerksomhet paa vor teologiske læreanstalt, som Herren fra en fattig begyndelse har saa rikelig og saa mangfoldig velsignet, og som i skrøpelighet, men i opprigtighet og tro skal kaste lys omkring i vort adspredte folk.”

“Aapen erklæring” var ret og slet en erklæring, først og fremst om forfatternes kirkelige standpunkt. Det var ikke dens oppgave at føre beviser; derimot ventedes det ikke uten grund, at beviserne vilde følge siden. Men det første som blev nød-

vendig, var under den storm som brøt løs, atter og atter at præcisere hvad erklæringen indeholdt, og hvad motstanderne enten med eller mot bedre vidende søkte at lægge ind i den.

Først kommer der da allerede i mars 1874 en "kortfattet nærmere forklaring til vor 'Aapen erklæring'," forfattet av professor Weenaas og undertegnet av professor Oftedal. Det siges her, at "den 'Aapne erklæring' var — — nærmest bestemt til at gi tilkjende for kirkelige motstandere og kirkelige venner, at Weenaas er den 'gamle' Weenaas, og at Oftedal som hans nye kollega deler ganske hans opfattelse og standpunkt i vor kirkelige strid." "Vi fandt os," fortsætter forfatterne, "saa meget mere foranlediget til gjennom erklæringen at fremlægge dette vort standpunkt, som det var blit bekjendt, at 'velvillige' motstandere utbredte forskjellige rygter i tale og skrift saavel om den 'nye' Weenaas som om den nye Oftedal."

Ellers gjentages det, at det ikke er enkelte personer eller et enkelt kirkesamfund som saadant det gjælder, men en efter forfatternes mening farlig "retning." De ser ingen anden lægedom herfor end hvad de allerede i erklæringen hadde fremhævet, nemlig at "Herrens aand faar blæse gjennom de norske menigheter i Amerika og med et kraftig liv vække sansen for menighetens ret og folkets pligt." "I ønsket og haabet om en saadan Herrens besøkestid for vort folk øiner vi da ogsaa den glædelige fremtidige mulighed, ikke netop av en organisatorisk sammenslutning av de nu bestaaende norsk lutherske kirkesamfund (derpaa lægger vi i virkeligheten meget liten vekt), men av en enig samvirken, hver med sit betroede pund og mot det fælles store maal."

Forfatterne gjør bestemt opmerksom paa, at de ikke i "Aapen erklæring" har talt paa Konferensens vegne. Imidlertid kunde ikke dette samfund godt undgaa at uttale sig om den, saameget mere som det fra Synodens side flittig gjordes gjældende, at Konferensen som saadan maatte ansees som ansvarlig.

Konferensens formand, pastor Johan Olsen, omtaler da ogsaa "Aapen erklæring" i sin indberetning til aarsmøtet i 1874 og betegner den der som "en skarp kritik av professorerne Weenaas og Oftedal over en lære- og aandsretning der har gjort sig

gjældende blandt vort kirkefolk her i landet.”⁹⁾ Han uttaler sig imot, at aarsmøtet behandler saken, bl. a. av den grund, at den kun er et personlig indlæg i kirkestriden. Aarsmøtet erklærte, at “Konferensen ikke anser sig ansvarlig for de enkelte medlemmers uttalelser om de forskjellige kirkelige retninger inden den lutherske kirke, saafremt uttalelserne ikke indeholder falsk lære.”¹⁰⁾ Hverken Konferensen eller dens formand uttalte sig imidlertid imot erklæringen. Derimot er det sandsynlig, at der ved aarsmøtet har hævet sig røster imot den. Rigtignok gaar formand Olsen aabenbart for langt, naar han i en “protest” dateret 7de december 1874 erklærer, at “Konferensen selv anser ‘Aapen erklæring’ som en meget ubesindig kritik.” Konferensen hadde ikke uttalt noget saadant. Derimot har formanden ret i, at den “paa sit sidste aarsmøde søkte at fralægge sig” ansvar for erklæringen. Det som han protesterer imot, er at motstanderne vilde gjøre Konferensen ansvarlig for, hvad to av dens medlemmer hadde skrevet. Forresten gjør ogsaa Olsen opmærksom paa det faktum, at “Aapen erklæring”s domme “fældtes ikke over personer, men over en aands- og læreretning.” Han oplyser endvidere, at forfatterne hadde forlangt at faa anledning til at føre beviser for erklæringens berettigelse, førend Konferensen behandlet den. “Av denne og andre grunde blev spørsmålet om at behandle ‘Aapen erklæring’ ved sidste aarsmøde besvaret benegtende, og en nedskrevet begrundet protest mot samme tilbageholdt.” Altsaa forelaa der ved Konferensens aarsmøde i 1874 en saadan “nedskrevet begrundet protest” mot “Aapen erklæring”, der dog dengang blev “tilbageholdt”.

Formand Olsen oplyser naturligvis ikke om, hvem det var som gik med hin protest i lommen. Imidlertid synes det at være mere end en tilfældighet, at pastor T. H. Dahl samme dag — 7de december 1874 — skrev en artikel, offentliggjort i “Fædrelandet og Emigranten”, der begynder med disse ord: “Det er et for professorerne ikke ukjendt faktum, at den virkelige grund til, at jeg med flere av samfundets prester paa vort aarsmøde ikke offentlig protesterte mot ‘Aapen erklæring’, var den at professo-

⁹⁾ Konferensens aarsberetning 1874, side 23.

¹⁰⁾ Sammesteds, side 55.

erne baade offentlig og privat uttalte, at de ønsket at gi endnu en ny forklaring til erklæringen og begrundelse av den. Uagtet jeg for min part ikke kunde, likesaa litt som jeg endnu kan indse, at der paa nogen maate kan præsteres fyldestgjørende beviser for de fleste av de i 'Aapen erklæring' uttalte paastande, ansaa jeg mig dog i likhet med andre forpligtet til at gi professorerne den ønskede anledning hertil, uten derfor at opgi min ret til senere at protestere, forsaavidt jeg fandt det fornødent."

Pastor Dahl opfordrer tilslut professorerne Weenaas og Oftedal til "enten at gi os en tilfredsstillende forklaring og begrundelse av erklæringen eller, hvis dette ikke lar sig gjøre, da aapent at erkjende det feilagtige deri."

Formand Olsen gjør sig i sin "protest" flid med at frigjøre Konferensen som saadan for ethvert ansvar for "Aapen erklæring". Den anser den som en meget ubesindig kritik og har gjort sit bedste for at fralægge sig alt ansvar. Den hadde ved en "maaske mindre tydelig beslutning" villet "sikre sig imot at gjøres ansvarlig for tidtnævnte erklæring." Det er altsaa paa sit samfunds vegne formand Olsen protesterer imot, at man i Norge saavel som inden Den Norske Synode dadlet Konferensen for "Aapen erklæring". Det er klart nok, at ogsaa pastor Olsen anser den for en ubehagelig ting at ha med at gjøre.

Dog vil ikke pastor Olsen dømme de to professorer ved sit samfunds presteskole. Han tror at kunne og maatte undskylde dem, idet han siger at erklæringen "fremstod som en ikke unaturlig frugt, dels av den behandling Konferensen hadde lidt, dels og fornemmelig av de dype personlige krænkelser, som just i forveien var tilføiet professorerne Weenaas og Oftedal."

Hvad professor Weenaas angaar, har dette vistnok sin rigtighet. Han har selv uttalt, at hans utstedelse av "Aapen erklæring" i alfald delvis kan forklares "i den kampstilling som vi¹¹⁾ især i de par sidste aar hadde indtat til Den Norske Synode, og som hindret mig fra at se med et nøkternt og uhildet blik."¹²⁾

11) Der maa med dette "vi" sigtes til professor Weenaas og Konferensen; derimot kan der ikke menes professor Oftedal, som ikke hadde været i Amerika mere end ca. tre maaneder.

12) Weenaas, side 82.

For Oftedals vedkommende passer derimot formandens velmente undskyldning ikke. Han hadde ikke været med i kampen mellem Synoden og Konferensen, og han har aldrig nogensinde med et ord antydnet, at der var personlige antipatier som hadde nogetsomhelst med saken at gjøre for hans vedkommende. Tvertimot avviste han offentlig denne forklaring av aarsaken til "Aapen erklæring"s tilblivelse.¹³⁾

Der var allerede hengaat næsten et aar siden erklæringens offentliggjørelse og et halvt aar efter Konferensens aarsmøte, da formand Olsen offentliggjorde sin "protest". At baade den ene og den anden begyndte at bli utaalmodig over, at "beviset" for "Aapen erklæring"s berettigelse endnu ikke var kommet frem, det viser bedst pastor T. H. Dahls henvendelse til dens forfattere. Men den bebudede og forlangte "forklaring og begrundelse" lot vente paa sig. Imidlertid gik stridens bølger høit henimot slutningen av aaret 1874. Professor Bugges artikel, der fandt stor utbredelse her i Amerika, ansaaes som et vældig og velkomment vaaben mot Augsburg Seminar og Konferensen. Den blev tat som bevis paa, at Synoden ialfald nu hadde "moderkirken" paa sin side, og man spaadde Konferensens snarlige undergang. Professor Weenaas sa forholdsvis litet, Oftedal intet. Derimot har vi fra denne tid to uttalelser fra de to nye lærere ved Augsburg Seminar, Gunnensen og Sverdrup, som var kommet til Amerika efter Konferensens aarsmøte i 1874.

Disse to uttalelser er ganske forskjellige, noget der straks falder i øinene ved bare at læse overskrifterne.

Under dato av 8de december 1874 offentliggjorde nemlig professor Gunnensen "En kort bekjendelse med hensyn til det famøse manifest fra Minneapolis og den vældige protest fra Kristiania." Hele denne "bekjendelse" er temmelig humoristisk anlagt. Den nævner først den forfærdelige larm, "Aapen erklæring" frembragte. "Den hele larm er mig som de tomme vognes bulder, den hele 'Geschichte' er vind." Forfatteren har intet med "Aapen erklæring" at gjøre, "og protesten fra Kristiania¹⁴⁾ gaar mig aller mindst til hjerte." Paa samme tid som han

¹³⁾ Se nedenfor, side 110.

¹⁴⁾ Professor Bugges artikel.

som nykommer ikke anser sig kompetent til at dømme om erklæringens berettigelse og nødvendighet, peger de iagttagelser han gjør dog i retning derav. Megen vegt lægger han ogsaa paa det faktum, at ingen, end ikke Den Norske Synodes ledere, har gjort et alvorlig forsøk paa at benegte de kjendsgjæringer, hvormed "Aapen erklæring" staar eller falder. Med erklæringens principielle standpunkt er han i fuld samklang.

Derimot har han imot den tone som gaar igjennem "Aapen erklæring". "Manifestets tone klinger vel meget 'wisconsinisk'." Men denne tone "er dog værdig i sammenligning med den argumentløse protest fra Kristiania. Denne er selv bedst tjent med, at der tales om den saa litet som mulig." Tilslut hævder professor Gunnensen, at det ikke er rigtig at anse "Aapen erklæring" som en uttalelse av Konferensen. "Den høirøstede ropen paa samfundets delagtighet i sine to medlemmers synder, likesaameget som overhodet al den støi og larm, manifestet har avstedkommet, minder om den bekjendte sats: 'Viel Geschrei und wenig Wolle.' " (Megen skrik og liten uld).

I en helt anden tone skriver professor Georg Sverdrup i en lang artikel, dateret 23de november 1874 og betitlet: "Alvorlig strid, alvorlig fred. Tilsvaret til 'Luthersk Kirketidende' om professorerne Oftedals og Weenaas' Aapne erklæring."¹⁵⁾

Av alt det vegtige som professor Sverdrup har skrevet, er dette vistnok noget av det vegtigste. Med den klarhet og fynd som var eiendommelig for ham, efterviser han det uretfærdige i den angivelig an professor Bugge skrevne artikel. Han "hadde ventet alvor, men fandt vind." Det er umulig at gi et adækvat uttrykk for professor Sverdrups artikel ved kun at gjengi dens tankegang. Den maa læses for at kunne vurderes ret.¹⁶⁾

Kun etpar uttalelser skal her citeres: "Den 'Aapne erklæring' er efter min forstaaelse av den ikke andet end ord til Den Norske Synode om at vogte sig for den fiende, som er indenfor dens egne mure, en advarsel mot at identificere sig med en antikristelig retning i dens egen midte, paa samme tid som den er en alvorlig paamindelse til Konferensen om ikke at henfalde

¹⁵⁾ Skandinaven for 7de december 1874.

¹⁶⁾ Optrykt i professor Sverdrups Samlede Skrifter, IV, 169—179.

til den samme selvsyke, som fortærer Synodens bedste kraft.”

“Og erklæringens forfattere har saa tydelig i selve erklæringen uttalt sit venlige sindelag likeoverfor Synoden og saa klart fremstillet sit haab om, at de to samfund med tiden vil kunne arbeide sammen paa en fælles stor og værdig opgave blandt de norske i Amerika, at der fra deres side vel allermindst kan ventes nogen uvillighet til at forhandle med Synoden. Men de som vi ønsker en alvorlig kamp som ikke kan undgaaes, og først gjennom den øiner vi muligheten av en alvorlig fred.”

Av særlig interesse er professor Sverdrups uttalelse om sin egen stilling til “Aapen erklæring”. Herom siger han, at han “forlot Norge, efterat den ‘Aapne erklæring’ var kjendt der, og saaledes paa en viss maate reiste over til Konferensens teologiske dannelsesanstalt som professor paa basis av dette aktstykke, som skal være saa forfærdelig og ukristelig.”

Den bebudede og forventede begrundelse av “Aapen erklæring” kom om vaaren 1875 — fra professor Weenaas’s side i en bok paa 138 sider, fra professor Oftedals side i en kort bladartikkel.

I slutningen av mars 1875 offentliggjorde professor Oftedal i “Skandinaven” en artikkel under titelen “Frikirke eller prestevælde? Motiver til den ‘Aapne erklæring’.”

I denne artikkel uttaler han, at “‘Erklæringen’ vil bli fuldt belyst i sin tid.” Om han hermed tænker paa professor Weenaas’s bok eller et andet skrift, eller ogsaa paa den tidens og arbeidets belysning, som han ventet vilde komme, lar sig ikke avgjøre. Han avviser bestemt den insinuation, at “Aapen erklæring” skulde være utstedt, fordi forfatterne hadde følt sig personlig krænket. “For mit personlige vedkommende kan jeg sige, at siden jeg kom til Amerika, har jeg været møtt med høflighet og forekommenhet av alle *uten undtagelse*.” “Jeg har derfor ikke nogensomhelst grund til at nære nogensomhelst personlig bitterhet eller uvilje mot *nogen person* eller *noget samfund* herover, og intet av denne art har derfor kunnet utøve nogen indflydelse paa min handlemaate.” Derimot nævner han at de tre formaal som for ham hadde været bestemmende, da han mottok kald fra Amerika, var:

1) At forfegte læren om den korsfæstede i al sin daarlighet mot al verdens visdom, spidsfindighet og trældom.

2) At medvirke til, at det norske folk i Amerika maatte bli sig bevisst sine folkegaver og sin pligt i forhold til den amerikanske nation.

3) At tilveiebringe en livligere strømning mellem folket og menigheten i Amerika og Norge, "saa at en '*sand frikirke*', og et isandhet '*frit folk*' kunde utvikles paa begge sider av havet."

Alt det som der med disse formaal maatte kjæmpes imot, betegner han med ordet "Wisconsinisme", et ord som folkebevisstheden selv hadde tilegnet sig som uttryk for "prestevælde og aandelig trældom."

Forfatteren hævder endvidere, at den motsætning som "Aapen erklæring" hadde stillet i saa skarpt et lys, hadde været tilstede i lang tid, hvorfor der ogsaa i over tyve aar hadde været ført en uavbrutt kamp i den norske kirke i Amerika. Men denne strid hadde i sin dypeste grund ikke været en strid mellem de forskjellige kirkesamfund; "ti kjernen i et kirkelig samfund er dog lægfolket, og dets følelser har — — — været som et hele betragtet bestemt imot de anskuelser som av prestepartiet har været forfegtet i ovennævnte spørmaal."

"Følgelig kan den 'Aapne erklæring' ingenlunde være uttryk for ett samfunds bitre følelser mot et andet, hvad man gjerne har villet paadutte den. Personlig har jeg saa langt fra nogen grund til at nære uvilje mot Den Norske Synode, som et samfund av lægfolk betragtet, at jeg tvertimot har det urokkelige haab, at den mest oplyste del av dette samfund inden meget lang tid uforbeholdent vil vedkjende sig de sympatier, hvorom deres prester dog visselig ikke kan være uvidende, og aapent dele vor kamp for at føre sine prester tilbake til en enfoldig kristendomsforkyndelse og et friere blik baade paa kirke og stat." "Men hvis 'erklæringen', eller rettere dens centrale del ingenlunde er uttrykket for kampe mellem samfund, men tvertimot mellem prestevælde og menighetsret — mellem pavedømme og frikirke — saa er det indlysende, at ingen mindre end Konferensen kan bære skyld for de kjendsgjæringer og foreteelser, som en tyveaarig brytning har skapt, før Konferensen endnu

var til, og det saa meget mere, som dette samfund likesaa litt som noget andet kristelig samfund i Amerika kan siges at være upaavirket av 'Wisconsinismen's antikristelige braadd."

At gjøre "Aapen erklæring" til Konferensens samfundsprogram hadde han allerede ved aarsmøtet i 1874 protesteret imot, og vil fremdeles protestere derimot. Og "for alt undtagen kjendsgjærningerne maa forfatterne personlig og individuelt staa til ansvar baade for Amerika og Norge, uten at kunne anføre andet til forsvar end en naturlig motbydelighet for saavel den norske som amerikanske kirkepolitiks glatte og slibrige spor og bevægelser."

Tilslut opsummerer professor Oftedal "de bevæggrunde og øiemed," der hadde bragt ham til at være med at utstede "Aapen erklæring". Disse er følgende:

1) At avsløre kirkestridens egentlige standpunkt for derved at gjøre folk fortrolig med, at det haardeste av kampen mot den indre raaddenhet i det hierarkiske parti er utkjæmpet, og at tiden er kommet til at bygge op paa de nedfaldende ruiner.

2) At gjøre opmerksom paa den kjendsgjærning, at menigheterne selv var blit sig instinktmæssig bevisst, at kampen intet mindre gjaldt end deres kristelige frihet og kirkelige tilværelse.

3) At vise, hvad "Wisconsinismen" egentlig var, nemlig i sin grund antikristelig, like farlig for Kristi enfoldige levende sandhet som for menighetens og folkets frihet.

4) "At bringe Konferensen til fuld bevissthet om sin fremtidsopgave: Med Kristi kjærlighet og selvopofrelse at kjæmpe mot "Wisconsinismen" overalt, utenfor og i sin egen midte, for derigjennem at naa frem til sin egentlige mission i forhold til Amerika og Norge."

5) Engang for alle at gjøre det klart for Den Norske Synode, at kampen ikke gjælder personer eller samfund, men aandelige kræfter, antikristendom og slaveri, "saa at ogsaa den kunde vende sig mot den samme fiende, og der kunde bli en sand enighet paa Kristi grund."

6) Atter at henlede menigheternes opmerksomhet paa, at det i virkeligheten gjælder deres egen salighets- og frihetssak.

DEN GAMLE HOVEDBYGNING

7) At Norge skulde vaakne op av sin "foragt og likegyldighet for, at der herover i Amerika kjæmpes en gudskamp om sandhet og frihet," og at den samme aandsretning som der her kjæmpes imot, ogsaa har sine tilknytningspunkter der hjemme.

8) "Endelig ved en aapen og uforbeholden fremlæggelse av kjendsgjæringer og grundsætninger at undgaa al andel i hykleri og lefleri samfund og samfund, mand og mand imellem — og derigjennem aapne et videre og sandere syn og en jevnere vei til vor positive menighets- og folkeopgave: at indgaa i den amerikanske folkeutvikling med fuld bevissthet og fuldt bidrag til dens livskraft, og samtidig dermed motta og gi kraftige impulser av frihet og enfoldig kristendom i forhold til et elsket moderland."

Mens professor Oftedal lot det bero med en avisartikel, utgav professor Weenaas vaaren 1875 en bok paa 138 sider som en redegjørelse for "Aapen erklæring". Den bærer titelen: "Wisconsinismen, belyst ved historiske kjendsgjæringer".¹⁷⁾ Denne bok utkom altsaa over et aar efter "Aapen erklæring"s offentliggjørelse. I mellemtiden hadde erklæringen været diskutert baade i Amerika og i Norge. Konferensen hadde talt, og dens formand saavelsom andre antydet, at naar der ikke var fremkommet nogen protest imot den, da var det alene av den grund, at man vilde oppebie en nærmere begrundelse og bevisførelse. Der hadde saaledes været den største opfordring for professor Weenaas til atter og atter at veie erklæringens indhold, likesom hans arbeide med at gjennemgaa de forskjellige aktstykker av den norsk lutherske kirkes historie i Amerika, som danner bevismaterialet i "Wisconsinismen", maatte tjene til om mulig end mere at klarne hans dom angaaende erklæringens berettigelse og nødvendighet.

Forfatteren uttaler da ogsaa, at hensigten med hans bok kun har været "at godtgjøre gjennom en historisk fremstilling av kjendsgjæringer berettigelsen av 'Aapen erklæring',"¹⁸⁾ og hvad

¹⁷⁾ Wisconsinismen, belyst ved historiske kjendsgjæringer, av A. Weenaas, professor i teologi ved Augsburg Seminarium, Minneapolis, Minn., 1875. Skandinavens bok- og accidentstrykkeri. Chicago.

¹⁸⁾ Wisconsinismen, side 133.

erklæringen selv angaar, uttaler han bl. a. i slutningen av sin bok: "Det maa ogsaa være mig tillatt at benytte denne anledning, da maaske ingen bedre gives mig, til at forsikre, at like fra jeg første gang løftet pennen mot Den Norske Synode, har jeg været gjennomtrængt av den overbevisning, som har fundet sit fuldt utprægede uttryk i vor "Aapen erklæring".¹⁹⁾ Der findes heller ikke i hele boken et eneste ord, som antyder at forfatteren nu anser "erklæringen" for uberettiget. Han tar op dens paastande stykke for stykke og leverer det historiske bevis for dens sandhet og fulde berettigelse, og tror derfor ogsaa at kunne uttale, at "de historiske kjendsgjæringer som i dette lille skrift ("Wisconsinismen" o. s. v.) er samlet til belysning av den ved "Aapen erklæring" angrepne "Wisconsinisme", haaber jeg har gjort sin tilsigtede tjeneste, nemlig at overbevise enhver sandhetskjærlig iagttager av vore kirkelige forholde herover om, at "Aapen erklæring" slet ikke er et skrik hen i veiret av tvende fusentaster, men et alvorlig oprop av tvende av kirkens lærere til det norsk-lutherske kirkefolk om at staa paa sin vaktpost likeoverfor en farlig fiende, der er faretruende, ikke for noget samfund, men for vor lutherske kirke selv."²⁰⁾ Forfatteren uttaler saa, at "Aapen erklæring" vistnok ogsaa nævner endnu nogen andre, mindre punkter, som han ikke i sin bok har gaat nærmere ind paa; men dette kommer dels av, at de ikke ligger saa op i dagen som de andre, dels ogsaa derav, at de staar i en løsere forbindelse med aandretningen. Men om deres "faktiskhet" nærer han intet øieblik nogen tvil.²¹⁾

Det er ikke her hensigten at veie det i "Wisconsinismen" førte bevis for "Aapen erklæring"s berettigelse, men kun at konstatere, at arbeidet med at føre beviset ikke i ringeste mon synes at ha svækket professor Weenaas's egen overbevisning derom.

Imidlertid indtraadte der det følgende aar en betydelig svingning i Weenaas's stilling til "Aapen erklæring". I aaret 1876 utkom 2det oplag av "Wisconsinismen". Det er en ord til andet

¹⁹⁾ Wisconsinismen, side 134.

²⁰⁾ Sammesteds, side 133.

²¹⁾ Sammesteds.

uforandret udgave av første oplag; men der er i slutningen av boken føiet til følgende "efterskrift":

"Naar jeg nu anden gang lægger dette skrift under pressen, er det blit mig en trang at erklære, at jeg vedkjender mig 'Aapen erklæring' kun forsaavidt som jeg i foreliggende skrift likesom i min tidligere offentliggjorte bekjendtgjørelse har ved kjendsgjerninger godtgjort berettigelsen av den i 'Aapen erklæring' indeholdte dom over 'Wisconsinismen' som en for kirken fordærlig aandsretning. Da jeg imidlertid ved en samvittighetsfuld overveielse finder, at jeg ikke dermed har tilfulde retfærdiggjort 'Aapen erklæring', delvis baade med hensyn til form og indhold, saa *tilbakekalder jeg herved min underskrift av 'Aapen erklæring'*. Og som det gjør mig hjertelig ondt, at jeg i glæde over dens fortrin, men med overseen av dens mangler, har laant dette dokument mit navn — saa ber jeg inderlig Gud og mennesker om tilgivelse for den forargelse, jeg derved har avstedkommet."²²⁾

At dette "efterskrift" maatte vække en temmelig pinlig opsigst, var uundgaaelig. "Aapen erklæring" var skarp; men den var helt saklig og upersonlig. Ved en mistydning kunde man nok paastaa, som man jo ogsaa gjorde, at den var et angrep paa kirkesamfundet Den Norske Synode; men der var ialfald ingen som kunde sige, at den angrep bestemte personer. I "Wisconsinismen" leverte Weenaas bevis for erklæringens paastande, og for saa vidt er naturligvis boken meget veltigere end erklæringen. Men under bevisførelsen tar forfatteren den ene navngivne leder i Synoden for sig efter den anden, og han tar ikke paa dem med silkehansker, skjønt det maa siges at behandlingen er saklig. Saa gaar han pludselig hen og fjerner fundamentet for den bygning han har opført. At professor Weenaas gik tilbake paa "Aapen erklæring" er forstaaelig; men hvorledes han kunde sætte "Wisconsinismen" istedet, det er en gaate. Det vilde kun da været forstaaelig, hvis han ikke hadde anset "erklæringen" for at være skarp nok. Stillet like ved slutningen av boken om "Wisconsinismen" danner dette "efterskrift" en skjærende

²²⁾ Wisconsinismen, 2den udgave 1876, side 135.

inkonsekvens, og man tvinges til at undersøke, om der ikke var andre grunde for det tagne skridt end dem som nævnes i selve efterskriftet. At professor Weenaas ogsaa selv har følt det pinlige ved den stilling, han hadde bragt sig selv op i, fremgaar av den kjendsgjærning, at han fra nu av fik det meget travelt med at forklare, hvorfor han hadde trukket sit navn tilbake fra "Aapen erklæring". I mars 1876 offentliggjorde han nemlig i "Skandinaven" en "Kortfattet redegjørelse for min tilbakekaldelse av 'Aapen erklæring'," og angav her følgende tre grunde derfor:

1) "Aapen erklæring" er av en altfor individuel karakter til at den burde underskrives av nogen anden end forfatteren.

2) Erklæringen er avfattet i en "aand og tone", som er altfor eiendommelig for forfatteren til at Weenaas kan vedkjende sig den som sin, og den er lettelig utsat for at bli misforstaat.

3) Erklæringen bruker dels uttryk som er urigtige og misvisende, dels fremfører den beskyldninger der er for vidtgaaende til, at de ialfald dokumentarisk kunde bevises. Som eksempel paa dette sidste nævner han "Aapen erklæring"s karakteristik av "Wisconsinismen"s grundtone som "avgjort foragt for al vækkelse og aandelig liv i menigheten."

Han beder saa atter om tilgivelse og uttaler det haab, at han ved sin tilbakekaldelse har "git hver sit" — "og dermed er vi i længden bedst tjent," føier han til. Han fortæller ogsaa, at han allerede straks efter utstedelsen av "Aapen erklæring" omgikkes med den tanke offentlig at erklære sin deltagelse i denne handling som en overilelse, men hadde av forskjellige grunde frygtet for at gjøre det.

Men ikke før hadde denne "kortfattede redegjørelse" set dagens lys, før der atter kommer en artikel fra professor Weenaas's haand, nemlig, "En ret forstaaelse av min tilbakekaldelse av 'Aapen erklæring'." Det gjælder nu for ham at verne sig mot den "misforstaaelse", at han skulde ha tilkjendegit en forandring i sit kirkelige standpunkt. For endelig at slaa fast, hvor og hvorledes han staar, anser han det nu for sin pligt offentlig at erklære:

"1) At jeg ved dette mit efterskrift ingenlunde har villet tilkjendegi nogen forandring i mit kirkelige standpunkt.

"2) At jeg er rede til at forsvare likeoverfor ethvert angrep, som vedkommer saken, alt hvad jeg hittil har skrevet imot Den Norske Synode.

"3) At jeg nu som før tilstemmer det væsentlige i 'Aapen erklæring', hvilket tilstrækkelig fremgaar av min bok: 'Wisconsinismen, belyst ved historiske kjendsgjæringer'.

"4) At der er enkelte punkter i 'Aapen erklæring', som jeg ialfald endnu ikke kan dokumentarisk bevise, og som jeg ved min forestaaende flytning til Norge ikke ønsker at la henstaa paa mit ansvar ubevist.

"5) At paa grund av det foregaaende min tilbakekaldelse av 'Aapen erklæring' ikke gjælder det indhold, som ved mit skrift om 'Wisconsinismen' er stadfæstet, men er en tilbakekaldelse av min underskrift under 'Aapen erklæring' i den form, hvori den er offentliggjort."

Professor Weenaas blir altsaa tilsidst staaende ved at det kun er av hensyn til "Aapen erklæring's" *form*, ikke dens *indhold* han har trukket sit navn tilbake.

Imidlertid har professor Weenaas selv i sine "Mindeblade" git en antydning til, hvad der i væsentlig grad bidrog til, at han tok det skridt, som nødvendigvis maatte komme til at skade Augsburg Seminar og dets arbeide, likesom det med nødvendighet maatte sætte en skjæbnsvanger splid ind i Konferensen, ikke at tale om at det var en litet kollegial handling overfor professor Oftedal. Han avslutter nemlig sin omtale av "Aapen erklæring" med disse betegnende ord: "Oftedals standpunkt var jo ialfald i en henseende ikke mit, nemlig hvad forholdet til den norske moderkirke angaar; men jeg la ialfald ikke dengang saa meget bræt derpaa. Jeg følte mig saaret og bedrøvet over miskjendelse herhjemme, Oftedal neppe."²³⁾ Det var altsaa hensynet til den bedømmelse "Aapen erklæring" og dens forfattere fik i Norge, som gjorde utslaget, og der er grund til at tro, at Weenaas i virkeligheten la ganske "meget bræt derpaa." Efter sin hustrus død

²³⁾ Weenaas, side 83.

i 1874 droges han mere og mere av længsel efter at flytte tilbake til Norge for at opta prestelig virksomhet der.²⁴⁾ Men "Aapen erklæring" hadde ikke huet de ledende geistlige i Norge, og den der skulde søke pretekald derhjemme, vilde være bedst tjent med ikke at ha sit navn under erklæringen. I hvor høi grad dette sidste hensyn har gjort sig gjældende for professor Weenaas, er vanskelig at avgjøre. Men det er sikkert, at professor Oftedal selv hadde faat det indtryk, at det hadde spillet en ganske betydelig rolle, noget som han ansaa som en undskyldning for sin kollegas mindre hensynsfulde handlemaate.

Straks efterat professor Weenaas hadde offentliggjort sin "kortfattede redegjørelse" for sin tilbakekaldelse av "Aapen erklæring", skrev professor Oftedal nogen ord om denne "tilbakekaldelse". Om professor Weenaas's handlemaate vil han ingen dom uttale; "enhver vil staa eller falde for sin egen domstol." Han har en gang svaret offentlig; til gjengjæld har han i de to aar siden "Aapen erklæring"s offentliggjørelse efter ringe evne søkt at svare med alvorlig arbeide istedetfor med ord. Saa fortsætter han:

"Idag har jeg atter tat den frem og med opmerksomhet og alvor paany gjennomgaat den — og resultatet er dette: Der er et par formelle ting, jeg kunde ønske forandret; men ellers takker jeg Gud for hvert ord, som deri staar skrevet, fornemmelig det ord som staar om 'foragt for al vækkelse og aandelig liv i menigheten,' og det er med hensyn til dette punkt min urokkelige overbevisning, grundfæstet og bestyrket ved hver dag av de to aar, som er henrundne siden 'erklæringen's utstedelse, at om ikke Den Norske Synodes lære hadde baaret denne frugt: 'foragt for vækkelse og aandelig liv' — og om ikke dette hadde været og endnu den dag idag er det kraftigste kjendemerke paa 'Wisconsinismen's fordærlige virkning, saa hadde der idag hverken været nogen Konferens eller nogen berettiget opposition mot Den Norske Synode. Og jeg erklærer herved offentlig, at den dag dette 'kjendemerke' bortfalder, er jeg villig at arbeide i endrægtig samfund med Den Norske Synode. Dog heri overbevises jeg ikke av ord, men av kraft."

²⁴⁾ Sammesteds, side 79. 92 flg.

Syvende kapitel

DET NYE AUGSBURGS TO FØRSTE AAR

KONFERENSENS aarsmøte i 1874 hadde besluttet nybygning, utvidelse av skolens plan og formaal, samt kaldelse av to nye teologiske professorer. Dette var det største skridt samfundet nogensinde hadde tat med hensyn til sin skole, og det maatte ventes at gjennomførelsen derav vilde medføre vanskeligheter og brytninger. Samfundet viste ogsaa sin handlekraft derved, at der straks sendtes de teologiske kandidater, Sven Rud Gunnersen og Georg Sverdrup, telegrafisk meddelelse om deres kaldelse, og at den valgte byggekomite med en gang gik i vei med sit arbeide.

De to nye professorer, der ved korrespondance var blit gjort bekjendt med skoledirektionens forslag om deres kaldelse, tiltraadte reisen allerede straks efter at de var blit underrettet om at de var kaldt. De kom til Minneapolis den 17de august, og den 25de i samme maaned blev der holdt en velkomstfest for dem i Trefoldighets menighets kirke, hvor ogsaa Konferensens formand var tilstede. Professor Sverdrup holdt ved denne anledning en tale,¹⁾ hvori findes følgende merkelige ord: "Vi staar her gjennomtrængte av overbevisningen om, at vi paa mere end én maate staar i fremtidens land, fordi dette land er frihetens land. Vi er forvisset om, at det norske folk her har en stor og herlig opgave, nemlig at bære frem den sandhet, at frihet er ikke uten Gud men kun i Gud, at vidne at frihet og kristendom er ikke to ting, men ett. For at det norske folk skal utføre dette sit kald, hvor det findes i verden ute eller hjemme, derfor arbeider vi, derfor lever vi. Vi vet, at vi i dette arbeide vil finde motgang og kamp og hat, men i alt er det vor styrke og kraft,

¹⁾ Et utdrag av talen er meddelt i *Lutheraneren* 1874, side 267 flg. og optrykt i *Sverdrups Samlede Skrifter* III, 91 flg.

at Herren den almægtige og intet menneske har sat os til gjer-ningen."²)

Professor Weenaas omtaler i "Lutheraneren" de nyankomne lærere i de mest anerkjendende ord, baade hvad deres utdannelse og deres personlighet angaar. "Vi maa betrakte det som en Herrens forunderlige førelse, at han i trekløveret Oftedal, Sverdrup og Gunnensen netop har skjænket vort nationale seminar hvad vi tiltrænger: sandhetsstræbende, videnskapelig utdannede og frisindede mænd, av hvilke hr. Oftedal har gjort det nye testamente med det græske sprog, hr. Sverdrup det gamle testamente med det hebraiske sprog og hr. Gunnensen kirkens historie til sine teologiske specialfag. Ja, Herren er underlig i sine raad og veie. Maatte vi, ja, maatte vor norsk-lutherske kirke herover forstaa hans vink, at han kunde faa velsigne os gjennom disse sine redskaper efter sin naadige hensigt!"³)

I lyset av det standpunkt professor Weenaas om ikke saa længe derefter valgte at indta overfor to av disse mænd, er denne uttalelse meget interessant.

Man tok straks op til fornyet overveielse det forslag til utvidelse av skoleplanen som var blit aarsmøtet forelagt. Resultatet var "Program for Augsburg Seminarium" etc., der utkom høsten samme aar.⁴)

Professor Oftedal skrev vaaren 1875 i slutningen av sin artikel "Frikirke eller prestevælde? Motiver til 'Aapen erklæring'"⁵) følgende:

"Det er i forbindelse med denne alvorsfulde opgave,⁶) at der ved siden av de mange tegn og rørelser i tiden foreligger et bestemt, uimotsigelig faktum, *Augsburg Seminar* i Minneapolis;

²) *Lutheraneren* 1874, side 268.

³) *Sammesteds*, side 266.

⁴) "Program for Augsburg Seminarium med collegeavdelinger, vedtatt i direksjonsmøte 31te august 1874, tillikemed forklarende bemerkninger av fakultetet. Minneapolis, Minn. Trykt i Konferensens forlagsforenings trykkeri." — Programmet er meddelt i sin helhet i tillægget til nærværende skrift.

⁵) Se ovenfor, side 110 flg.

⁶) "At indgaa i den amerikanske folkeutvikling med fuld bevissthet og fuldt bidrag til dens livskraft, og samtidig dermed motta og gi kraftige impulser av frihet og enfoldig kristendom i forhold til et elsket moderland."

her er utstedt et 'program', som ikke er produkt av en enkelt individualitet, og dog fuldt av alvor og fremtidstanke, dette program — — hvorfor dømmer ingen skolen og samfundet av dette heller end av 'Aapen erklæring'?"

Dette program er forsaavidt enestaaende som fakultetet derved er "traadt ganske ut av den hemmelighetsfuldhet, hvori den lærde videnskapelige verden gjerne er indhyllet for lægmanden, og hvori ogsaa det teologiske studium i regelen skjuler sig for ham. Det har derved avlagt de menigheter, hvis prester det skal utdanne, regnskap for hvorledes det oppfatter og tænker at løse sin opgave; det har stillet sig ind under den offentlige kritik og sagt de studerende paa forhaand, hvad de har at vente, efter hvilken plan studiet vil bli drevet og forelæsningerne anlagt."¹⁾

Programmet bestaar av to dele, nemlig først det egentlige skoleprogram, vedtat i direktionens møte den 31te august 1875. Dette er i sine grundtræk væsentlig det samme som det av professor Weenaas foreslaaede, dog med den betydelige forandring, at paralelklasserne, eller den egentlige collegeavdeling, skal by et *fireaarig*, ikke som av Weenaas foreslaat et *treaarig* kursus. Da der desuten skal være en fællesklasse, blir altsaa det hele forberedende kursus *femaarig*. Fagkreds og fagfordeling er væsentlig som foreslaat av Weenaas, om end noget utvidet.

Dernæst følger fakultetets "forklarende bemerkninger," vedtat i fakultetsmøter i september 1874. Dette er programmets baade længste og principielt vigtigste del. Den ene del av forberedelsesskolen, den saakaldte *græskavdeling*, har som sin specielle opgave at forberede unge mænd for det teologiske studium. Det er ut fra dette synspunkt fakultetet vil ha denne del av skoleplanen bedømt. Dog anser det ikke "noget eneste av fagene i græskavdelingen som unyttig for dem, der maatte ønske at stanse sine studier ved dennes avslutning eller vælge et andet studium end teologien." Det indrømmes fuldt og helt, at "den virkelige aanddannelse, der bestaar i den personlige indtrængen i sandheten, saaledes at denne blir livsmagt i hjertet til bestemmelse av tanke og vilje, tale og handling, idet verdensutviklin-

¹⁾ Jakob Sverdrups uttalelse i Luthersk Kirketidende (Kristiania) 1875, nr. 14.

gen og menneskelivet sees i dens lys, med andre ord i den personlige frihet, den kan ingen skole være sikker paa at meddele sine elever." Men skolen vil, spesielt gjennom religions- og historieundervisningen, prøve at yde sine elever den nødvendige ledetraad.

Valget av sprog er "væsentlig bestemt ved det praktiske hensyn til det for det teologiske studium nødvendige," og naar derfor græsk og ikke latin gjøres til hovedfag, da er det dels fordi det nye testamente er skrevet paa græsk, dels ogsaa fordi fakultetet "ser i græsken uttrykket for aandensfriskhet og skapende tankekraft." Imidlertid undervises der ogsaa av den grund i latin og græsk i denne avdeling, at fakultetet anser et dyperegaaende studium av protestantisk teologi for umulig eller ialfald meget vanskelig uten kjendskap til disse sprog.

Hvad ellers maalet for sprogundervisningen i denne avdeling angaar, er det som tilsigtes "det praktiske formaal at gi eleverne virkelig læsefærdighet i de sprog som er gjenstand for undervisning." Fakultetets medlemmer er av princip ikke humanister; tilegnelsen av kjendskapet til de gamle sprog er for dem først og fornemmelig et middel til en dypere indtrængen i kristendommens sandheter, ikke i den klassiske oldtids aand. Formaalet med det treaarige teologiske kursus er at utdanne studenterne til "prester, modne, myndige og selvstændige talsmænd for den sandhet, de har fundet og er blit befæstet i gennem et alvorlig og personlig studium av kristendommens oprindelse og forberedelse, av kirkens liv og utvikling." Med teologisk dannelse forstaar fakultetet "en personlig levende overbevisning om sandheten, fremgaat av naadens og hjertets indtrængen i Guds ords væsen og kjerne, i hans verdensstyrelses og hele naadeshusholdnings natur og virkning," og det tilføies at "kun en saadan teologisk dannet kan være en virkelig prest med fuldt ansvar, et vidne om sandheten, et forsvar mot løgnen." Man har opgit de "mange ting" og det dermed forbundne skin for desto alvorligere at kunne trænge ind i det "meget", i den hensigt at gjøre det klart, "at det først og sidst gjælder om at *forstaa Guds ord* som menneskelivets sandhet og sterkeste magt." Av denne grund er der "git det nye testamente den første plads

og den indflydelsesrikste stilling indenfor det teologiske studium.”

Idet det teologiske studium betragtes som væsentlig historisk, søker fakultetet at fordele saavel det gamle og nye testamentes skrifter som kirkehistorien slik paa undervisningstiden, at der skal være den bedst mulige enhet og sammenhæng i arbeidet.⁸⁾

Under beskrivelsen av *realavdelingen* kommer atter, som ved saa mange andre leiligheter, fakultetets levende sympati med det amerikanske statssamfund og dets varme kjærlighet til det norske folk sterkt frem. Opgaven her er “at utdanne dygtige og frisindede praktiske mænd” paa samme kristelige grundlag som er bestemmende for presteutdannelsen. “Vor hellige opgave maa nødvendigvis angaa alle, som endnu ikke regner det for en skam at ha norsk oprindelse og som ikke vil undse sig for at bringe sine nationale gaver med i den store amerikanske utvikling.” “Vi maa stræbe at bibringe enhver et frit aandelig blik, i hvilkensomhelst stilling han end er sat; vi maa utdanne skolelærere, offentlige bestillingsmænd og lovgivere.”

Som det klassiske sprog der skal danne grundlaget for sprogstudiet i realavdelingen, sætter fakultetet oldnorsk, “det angelsaksiskes søstersprog.”

I et “anhang” nævnes tilslut, at en teologisk avdeling vil, saa længe det blir nødvendig, bli bibeholdt særlig beregnet paa dem, som er ældre mænd og har mindre gode forkundskaper. Likeledes oplyses det, at man saavidt mulig vil benytte engelske lærebøger gjennom hele græsk- og realavdelingen.⁹⁾

I sine “Mindeblade” oplyser professor Weenaas, at “meget snart efter de nye professorers ankomst blev der ved dem i forning med professor Oftedal forfattet seminariets program med indledende bemerkninger.”¹⁰⁾ Herav synes at fremgaa, at professor Weenaas ikke har været med i avfattelsen av de i programmet, side 5—16 trykte forklarende bemerkninger. Selve programmet, side 1—4 er vedtat i direksjonsmøte den 31te au-

⁸⁾ Angaaende gjennomførelsen av denne fordeling i det enkelte, se Programmet.

⁹⁾ Angaaende den detaljerte beskrivelse, se Programmet.

¹⁰⁾ Weenaas, side 87.

gust 1874. Professor Weenaas var selv formand i direktionen, og ingen av de andre professorer var medlemmer derav, om de end nok blev raadspurt angaaende skoleplanen.

“Programmet” er et meget interessant aktstykke som vidnesbyrd om, baade hvorledes disse tre unge mænd, Oftedal, Gunnensen og Sverdrup, oppfattet en presteskoles opgave og en prests utdannelse, og likeledes hvilke forhaabninger de satte til fremtiden. De ventet sikkerlig ikke med én gang at skulle være istand til at gjennomføre programmet i sin helhet; men de anet vel heller ikke, hvor mange og store brytninger der laa foran dem, og hvor vanskelig fremskridtsveien vilde bli. Der er ved programmet især tre ting som med én gang falder læseren i øinene: Det avgjorte krav paa at presteutdannelsen skal være folkelig i bedste forstand; forutsætningen, at en fuldstændig collegeutdannelse skal være den normale fordannelse for de teologiske studenter; forutsætningen, at colleget skal — bl. a. ved et realkursus — være en skole ogsaa for andre end dem som agter at studere teologi. Dette var Augsburg Seminars program allerede for fem og firti aar siden.

Ogsaa det av aarsmøtet besluttede byggeprogram blev paabegyndt og fortsat med ihærdighet. Bygningskomiteen hadde faat i opdrag at opføre en professorbolig for tre familier og likeledes en tilbygning til seminarbygningen. Professorboligen, den saakaldte “gamle” professorbolig, paabegyndtes i juli og blev fuldført i løpet av noget over to maaneder. Den er 30 fot bred og 60 fot lang og har ialfald efter den tids krav tre gode familiebekvemmeligheter. Den kostet fuldt færdig ca. \$3,500. Her bodde Oftedal, Gunnensen og Sverdrup; Weenaas bodde fremdeles i skolebygningen.

Den 1ste september paabegyndtes tilbygningen til selve skolebygningen. Det som nu blev opført, var midtpartiet, 30x30 fot, fem etager høit, og den østre fløi, 40x52 fot, tre etager høi, av den nuværende gamle hovedbygning, saaledes at den i 1872 opførte del nu kom til at danne bygningens vestre fløi. Denne tilbygning indeholdt 32 større og mindre værelser, samt en festsal. Den østre fløi har en fuldstændig kjælderetage, hvor man indrettet spisesal og kjøkken for studenterne; her fik ogsaa for-

lagsforeningens trykkeri sit tilholdssted. Det er en ganske betydelig bygning, og at man ogsaa dengang kunde bygge hurtig, kan man faa en idé om, naar det fortællles, at man paa mindre end to maaneder hadde faat den under tak og murklædt. Gjennem vinteren stansedes arbeidet delvis, og utover vaaren hindredes det tildels ved mangel paa midler, men blev dog fuldført i juni 1875. For dem som kun kjender Minneapolis fra de senere aar, vil følgende oplysninger fra bygningskomiteens rapport til aarsmøtet i 1875 være av interesse:

“Desuten er i vinterens løp blit opført de nødvendige uthuse, vedskur, og staldrum for tre kjør og tre hester, da seminariets beliggenhet nødvendiggjør anskaffelsen av hest for at kunne muliggjøre den utstrakte forretningsforbindelse med byen.”¹¹⁾

Det hadde været tanken, at skolebygningen skulde indvies straks efter Konferensens aarsmøte, der i 1875 blev holdt i Shell Rock menighet, Worth County, Iowa, fra 2den til 10de juni. Det saa dog en tid ut til, at det paa grund av manglende midler til bygningens fuldførelse skulde bli umulig at realisere denne plan. Ikke desto mindre lykkedes det at faa arbeidet færdig, og indvielsen foregik om aftenen den 14de juni under sterk tilslutning fra fjernt og nær. Hovedtalen paa norsk blev holdt av professor Sverdrup og paa engelsk av pastor M. Falk Gjertsen. Konferensens formand, pastor Johan Olsen, holdt velkomsttalen, og professor Oftedal talte nogen ord til slutning. Mellem talerne veksledes med korsang. Feststemningen forøkedes i høi grad derved, at presterne Lars Oftedal og J. Storjohann fra Norge var tilstede; førstnævnte talte ogsaa og gav uttryk for sine ønsker og forhaabninger for Konferensen og dens læreanstalt.

Professor Sverdrups tale ved denne anledning var et mesterverk baade hvad poetisk flugt og kristelig klarsyn angaar.¹²⁾

¹¹⁾ Konferensens aarsberetning 1875, side 67.

¹²⁾ I Lutheraneren 1875, side 197 flg. findes der en gjengivelse av talen i forbindelse med beretningen om indvielsesfesten. Blandt professor Sverdrups efterlatte papirer fandtes der et utklip som indeholdt den samme tale. Dette utklip er sandsynligvis enten fra Skandinaven eller Fædrelandet og Emigranten. Uten at det er mulig nu at avgjøre det med nogen grad av sikkerhet faar man nærmest det indtryk, at dette utklip leverer den korrekteste, i et

Efter at ha fortalt om indvielsesfesten, tilføier professor Weenaas i "Lutheraneren": "Det hele gjorde et godt indtryk, og venner av det 'nationale seminarium' i Minneapolis forlot sikkerlig festen med udelte sympatier for den sak, hvorfor der her skal arbeides. Den illuminerte bygning tok sig brilliant ut i den mørke aften. Fra 108 vinduer straalte lyset ut i alle retninger fra 648 lys og gav et skue, hvortil man neppe før hadde været vidne i Minneapolis."¹³⁾

Det hele byggeforetagende som saaledes paa mindre end ett aar var bragt til fullførelse, hadde kostet omkring \$14,000, hvorav for professorboligen \$3,500, seminarbygningen \$10,000 og de forskjellige smaabygninger \$500. Herav var dog kun \$8,000 subskribert, og som regnskaperne viser, kun \$2,931.65 indbetalt. Det meste av arbeidet var altsaa blit utført paa gjæld, noget som skolen i de følgende aar fik svie haardt for. Hele eiendommen var sat i pant for et laan paa \$5,000, der bar en aarlig rente av 12 procent. Det skulde komme til at ta aar av arbeide og kamp for at faa det i 1874—75 foretagne byggearbeide befæstet ved avkastelsen av den store gjæld. Det samme var ogsaa tilfældet med det aandelige byggearbeide som blev foretat det samme aar, bare at her skulde arbeidet bli tyngre og mere taalmodighetsprøvende, og kampene sværere at gjennomkjæmpe.

I overensstemmelse med den nye undervisningsplan og det nye program fik skolen allerede fra begyndelsen av skoleaaret 1874—75 foruten sin forberedelsesklasse tillike en første græsklasse og en første realklasse. I denne sidste var der dog kun to elever. Det næste skoleaar (1875—76) var der to græsklasser igang, men kun en (første) realklasse. Mangel paa rum og lærerkræfter saavel som andre aarsaker gjorde, at man fandt det umulig foreløbig at bringe planen om en realavdeling til fuld

hvert tilfælde den fyldigste gjengivelse av talen. Det er derfor i denne form den er optrykt i professor Sverdrups Samlede Skrifter III, 93 flg. — Ethvert forsøk paa at gi et utdrag av talen vilde kun være at lemlæste den. Som et vidnesbyrd fra og om Augsburg Seminar, der i særlig grad fortjener at læses i forbindelse med skolens historie, gjengives den i tillægget til nærværende skrift.

¹³⁾ Lutheraneren 1875, side 198.

realisation. Tanken har dog aldrig været helt opgit; men det er først i den aller seneste tid, at praktiske skridt er tat til dens gennemførelse.

Det var først med de to nye professorers ankomst i 1874 at det egentlig kunde siges, at Augsburg Seminar hadde faat et fuldstændig teologisk fakultet, og for aaret 1874—75 foreligger der saaledes ogsaa en særskilt indberetning fra fakultetet, noget som dog skedde kun denne ene gang. Professor Weenaas var fakultetets formand, Sverdrup dets sekretær. I nævnte indberetning, der er undertegnet av sekretæren, uttaler fakultetet følgende om, hvad der efter dets opfatning er dets stilling og opgave: "Det er fakultetets sak først og fremst at ha sin opmærksomhet henvendt paa, at de elever som utdannes ved seminariet, kan faa anledning til at dygtiggjøre sig for et alvorlig arbeide i overensstemmelse med frie menigheters væsen og tarv og med deres særegne stilling i dette land, dernæst maa fakultetet altid være betænkt paa, hvorledes det utbytte av praktisk erfaring i kristelig og kirkelig henseende, som vindes ved det hele samfunds arbeide, kan bevares for den teologiske videnskap og dermed for den hele kristne kirke. Med denne opfattelse av sin stilling søker fakultetet at være tro mot samfundets vel forstaaede interesser, som ikke bestaar i at føre eleverne ind i partiaand og selvgodhet, men i at aapne deres øine for Herrens krav til sin menighet under disse særegne forholde, og likeledes at være tro mot den kristne kirke, idet ogsaa dette samfunds arbeide er et arbeide henimot Kristi fyldest modne alder og hans rikes aabenbarelse i herlighet. Det er saaledes vi stræber efter at være alles tjenere efter den evne os er git. Med faa ord: vi søker at veilede vore elever og alle som ellers henvender sig til os, til en levende erkjendelse av Guds ord og dets anvendelse paa vore egne tidsforhold, og paa den anden side lytter vi opmerksomt til samfundets erfaring og søker at frugtbargjøre denne for den teologiske videnskap. Det er saaledes vi søker at gjøre os til organer for en vekselvirkning mellem menigheten og videnskapen, som vi anser for en grundbetingelse for en kirkelig

utvikling, og som alene den frie kirke gir i fuldt maal anledning til.”¹⁴⁾

Fakultetet anser det altsaa som sin opgave ikke bare at utdanne unge mænd til prester for menigheterne, men ogsaa paa andet vis at komme disse tilhjælp. I denne sidste henseende hadde det allerede utført et ikke ubetydelig arbeide i forskjellige retninger. Saaledes hadde fra et til tre medlemmer av fakultetet overværet fire “distriktskonferenser,” eller kredsmøter, og det uttales i indberetningen, at det efter fakultetets mening er en meget velsignelsesrik bestemmelse, at det paalægges at sætte sig i direkte rapport med menigheterne ved disse møter, og der uttales det haab, at “efterhvert som menigheternes bevissthet modnes og utvikles, vil disse sammenkomster bli mere og mere frugtbringende.”

Desuten hadde fakultetet i aarets løp avgitt ikke mindre end fem fakultetsbetænkninger, dels i rent praktisk-kirkelige saker, dels i lærespørsmaal. Endelig hadde det ogsaa paabegyndt utgivelsen av et teologisk kvartalskrift.¹⁵⁾ I redegjørelsen for dette tidsskrift og dets opgave uttaler redaktionen: “Vi tror at være i fuld overensstemmelse med Herrens kald og den opgave som han har sat for sin menighet i denne verdenstid, naar vi sætter som ledende principer i dette blad:

1. *Menighetens fulde selvstyrelse*, og dermed vender de skarpeste vaaben mot prestevælde og menighetsslaveri paa den ene side og mot menighetspartier og partiføreres opvigleri paa den anden.

2. *Kristi persons frigjørende magt i et kristelig personligetsliv*, og dermed vender vaabnene mot renlæreri og katoliserende materialisme paa den ene side, mot pietisme og falsk aandelighet, der opløser det kristelige samfund i enkeltstaaende individer, paa den anden.”¹⁶⁾

Saaledes stod skolens fakultet rede til at tjene menigheterne

¹⁴⁾ Konferensens aarsberetning 1875, side 64 flg.

¹⁵⁾ Kvartal-Skrift for den norsk lutherske kirke i Amerika. Redigeret av Augsburg Seminars fakultet. Syv aargange 1875—1881. Kun første aargang utgit av fakultetet, de andre av professorerne Sverdrup og Oftedal.

¹⁶⁾ Kvartal-Skrift 1875, side 8 flg.

DET TEOLOGISKE FAKULTET 1875

Sverdrup	Oftedal	Gunnarsen
	Weenaas	

— foruten ved utdannelsen av deres prester — med raad, vei-
ledning og aandelig hjelp i enhver retning. Hvad særlig utgi-
velsen av "Kvartalskrift" angaar, uttaler ogsaa Konferensens
formand, at det vil "avhjælpe et ikke litet savn og bli til nytte
og velsignelse for vort samfund. Konferensen bør være fakul-
tetet taknemmelig ogsaa for dette bevis paa dets ufortrødne ar-
beide i dens tjeneste."¹⁷⁾

Ved skolen gik arbeidet jevnt fremover. Der var i skoleaaret
1874—75 ialt 53 elever, hvilket jo var en meget stor forøkelse fra
de foregaaende aar. Det er især utvidelsen av den forbereden-
de avdeling som er aarsak heri.

Undervisningen i den teologiske avdeling blev med de forø-
kede arbeidskræfter fordelt saaledes: Professor Sverdrup: Sal-
mernes bok og Mattæusevangeliet; professor Gunnensen: Apost-
lernes gjerninger, første Petersbrev og oldtidens kirkehistorie;
professor Weenaas: Dogmatik og praktisk teologi. Professor
Oftedal var dette aar omtrent ganske forhindret fra at undervise
i den teologiske avdeling, dels paa grund av, at han hadde maat-
tet overta undervisningen i engelsk, dels ogsaa fordi han betjente
Trefoldighets menighet i Minneapolis. Konferensens aarsmøte
uttaler derfor ogsaa sin beklagelse over "det tap som den teologi-
ske undervisning lider derved, at professor Oftedal borttages fra
samme, men ser sig ikke iaar istand til at avhjælpe misforholdet
ved ansættelse av en anden lærer i engelsk, likesom Konferensen
samtidig uttaler det ønskelige i, at han kunde befries fra betje-
ningen av Minneapolis menighet for utelukkende at ofre sig for
sit kald som professor."¹⁸⁾

Saa lovende som det ellers saa ut for Augsburg Seminar i
1875, saa kunde ikke skolens finansielle stilling andet end vække
bekymring. Ikke bare var skolen ved de aaret før foretagne ut-
videlser kommet i en trykkende gjæld; men underbalancen i læ-
rerlønnskassen begyndte ogsaa at vokse i en foruroligende grad.

Den daarlige finansielle stilling hadde vistnok tildels, men
slet ikke utelukkende, sin grund i menigheternes mangel paa in-
teresse. Det oplyses nemlig, at en ikke ubetydelig del av Kon-

¹⁷⁾ Konferensens aarsberetning 1875, side 28.

¹⁸⁾ Sammesteds, side 70.

ferensens menigheter "bragtes til yderlig fattigdom ved den i vesten almindelige landeplage, græshopperne." Det hadde ogsaa ellers været meget knappe pengetider. "Det har næsten paa ethvert sted været umulig at faa ind de lovede bidrag til de forskjellige øiemed," oplyser Konferensens formand.¹⁹⁾ Men han peker tillike paa, at det er en stor feil, at menighetene er saa tilbøielige til at overlate til sin prest at indsamle de fornødne midler. "Menighetene bør selv ta arbeidet i sin haand. Dette vilde vistnok bli det kraftigste middel i denne meget vigtige sak."²⁰⁾ Saa sande som disse ord er, saa peker de ogsaa netop paa det som hele tiden hadde været det svake punkt ved Konferensens finansvæsen. Ogsaa pengesakerne hadde været en prestesak, ikke en menighetssak. At man endelig hadde faat øinene op for denne skjævhed, derpaa tyder den omstændighet, at aarsmøtet nu uttaler, at "Konferensen anser det som et misforhold, at professorlønnen indkommer ved bidrag garanterte av presterne; denne sak bør derfor efterhaanden helt og holdent tages i menighetens haand." Der blev da ogsaa fattet detaljerte bestemmelser om, hvorledes dette skulde ske.²¹⁾

Ifølge disse bestemmelser skulde presterne ogsaa ved dette aarsmøte garantere professorlønnen; men efterhvert som menighetene selv besluttet at overta ansvaret for professorlønnen skulde presterne fritas for sin garanti. Kassereren skulde henvende sig til alle samfundets menigheter med opfordring til paa menighetsmøte selv at bestemme, om de vil paata sig en foreslaat andel av professorernes løn. Denne skulde saa indkasseres i likhet med de andre utgifter i menigheten. Kassereren skulde ha ret til enten selv at besøke eller faa andre til at besøke menighetene i denne saks interesse.

Samtidig valgte Konferensen professor Sverdrup til skolens kasserer. Han skulde nu bringe de nye bestemmelser i virksomhet, og dette var et alt andet end let og behagelig arbeide. Professorlønnen hadde aldrig været indsamlet og utbetalt i rette tid, og nu var der en betydelig gjæld til alle lærerne. Kassereren an-

¹⁹⁾ Konferensens aarsberetning 1875, side 27.

²⁰⁾ Sammesteds, side 28.

²¹⁾ Sammesteds, side 70 flg.

vendte det følgende aar megen tid og kraft paa at ordne penge-
væsenet, men skjønt han av bestyreren faar det vidnesbyrd, at
der neppe er nogen i samfundet som kan utføre det med kasse-
rerstillingen forbundne arbeide bedre end han,²²⁾ har dog resul-
tatet været slik, at han til Konferensens aarsmøte i 1876 maa rap-
portere, at der til de fire teologiske professorer nu skyldes ikke
mindre end \$3,700. Hertil kommer gjælden paa selve skoleeien-
dommen, der anslaaes til ca. \$10,500.

Med skoleaaret 1875—76 avsluttet professor Weenaas sin
virksomhet som bestyrer og lærer ved Augsburg Seminar. Aaret
1876 er saaledes et merkeaar i skolens historie, likesom det og-
saa i flere henseender danner et viktig vendepunkt.

Beslutningen om at utvide den forberedende avdeling bar
dette aar en synlig frugt derved, at ikke mindre end 102 elever
frekventerte skolen, nemlig 13 i den teologiske og 89 i den forbe-
redende avdeling. Dette var dobbelt saa mange som i noget tid-
ligere aar i skolens historie. Foruten fællesklassen, der var saa
stor, at man for enkelte undervisningsfags vedkommende saa
sig nødt til at dele den, var der igang to græsk-klasser (college-
klasser) og en realklasse. Direktionen foreslaar for aarsmøtet,
at der oprettes en ny fællesklasse, og bestyreren føier til, at "det
maa ikke overraske, om tiden kan vise hensigtsmæssigheten av
yderligere ændringer i vort collegeprogram."²³⁾

Lærerkrafterne bestod i skoleaaret 1875—76 foruten av de
fire teologiske professorer ogsaa av to hjælpelærere for den for-
beredende avdeling. Imidlertid hadde undervisningen lidt ikke
saa litet derved, at professor Oftedal paa grund av menighets-
arbeidet heller ikke dette aar hadde undervist i den teologiske av-
deling, men kun i den forberedende. Desuten hadde baade Ofte-
dal og Sverdrup utover vaaren 1876 været syk, og professor
Weenaas hadde i mars, april og mai været fraværende fra skolen
paa en avskedsreise i menighetene i anledning av sin forestaaen-
de flytning til Norge.

Professor Weenaas stod altsaa færdig til at vende tilbake til
Norge og dermed at realisere en plan som han allerede i næsten

²²⁾ Konferensens aarsberetning 1876, side 42.

²³⁾ Sammesteds, side 38.

tre aar hadde tænkt paa. Han hadde nu virket som prestelærer i Amerika i otte aar, først ett aar ved Den Skandinaviske Augustanasynodes skole i Paxton og derefter i syv aar ved Augsburg Seminar. Det hadde været otte travle aar, ofte fulde av bekymringer og vanskeligheter. Som naturlig er, indeholder baade formandens og bestyrerens indberetninger til Konferensens aarsmøde i 1876 et tilbakeblik paa de aar som var hengaat siden skolens oprettelse i 1869. Specielt har dette tilbakeblik hensyn til den nu fratrædende bestyrer.

Saaledes uttaler Konferensens formand, pastor Johan Olsen: "Hvad professor Weenaas har været for vort samfund i disse aar, behøver jeg ikke at fortælle denne forsamling. Hans store duelighet i sit kald, hans overordentlige arbeidsdygtighet, flid og utholdenhet kan efter min mening neppe bli erstattet av nogen enkelt mand i Konferensens tjeneste. Naar hertil kommer, at professor Weenaas's trosfreidighet og hans uskrømtede kristelige alvor altid hadde en velgjørende indflydelse ikke blot paa dem som under hans ledelse²⁴⁾ utdannedes for det kirkelige embede, men ogsaa paa andre som kom i nogen nærmere berørelse med ham, saa skjønnes det let, hvilket savn vi føler ved at skulle miste en saadan medarbeider i Herrens vingaard her iblandt os."

"Hvorledes end saavel fiender som venner vil bedømme hans omfattende arbeide her i landet i disse aar i det enkelte eller i det hele, saa vil de fleste dog være enige med mig i, at han har hat en eneste ledende tanke, kun ett maal med sit arbeide, det nemlig at tjene Herren og fremme hans rike. — — — Jeg benytter anledningen til paa Konferensens vegne at bringe den bortdragende broder vor hjertelige tak for hans tro og nidkjære tjeneste. Den timelige løn professor Weenaas fik for sit arbeide her i landet, var meget ringe, den bestod tidt i spot og skjænd og trængsel; men Herren har en herlig naadeløn for alle sine husholdere som befindes tro. En løn bringer ogsaa professor Weenaas med sig fra Amerika, som neppe nogen skal kunne berøve ham, og det er mangfoldige hjerters inderlige kjærlighet og taknemmelighet. Fire og tredive av Konferensens prester har i kortere eller læn-

²⁴⁾ I Konferensens aarsberetning 1876, side 24, staar "lidelser", hvilket dog vistnok i denne forbindelse maa være en trykfeil.

gere tid nytt utdannelsen for embedsgjerningen ved vort Seminar under Weenaas's bestyrelse, foruten dem der nu studerer ved skolen, og jeg har grund til at anta, at de fleste av dem, om ikke alle, vil ikke kunne skilles anderledes fra ham end som en søn fra sin far. Sent vil især alle disse, og jeg haaber aldrig, glemme den kjærlighet og taknemmelighet de skylder ham."²⁵⁾

I sin indberetning til aarsmøtet gir professor Weenaas en utsigt over skolen og dens arbeide i de syv aar han hadde været dens bestyrer. Den hadde i disse aar været "besøkt av i det hele 65 studerende, som har allerede ved sin indtrædelse været bestemt paa at ofre sig i kirkens tjeneste. Derav er 33 dimittert fra seminariet og arbeider nu som prester i Konferensens menigheter, 12 er fremdeles studerende ved seminariet, to er avgaat ved døden, fire er ansat som skolelærere i Konferensen, tre er prester i Den Norske Augustanasynode, en i Den Norske Synode, en er elev ved Den Norske Synodes læreanstalt i Decorah, en er prest i danske 'utvalg's tjeneste og syv har forlatt seminariet for at indtræde i andre livsstillinger."²⁶⁾

Med hensyn til den principielle side av seminariets stilling og gjerning uttaler bestyreren: "Det har været vort ønske, efter det kald som fra norske og danske trosbrødre utgik til den nu avtrædende bestyrer, at arbeide for grundlæggelsen og opbyggelsen av en *norsk planteskole* iblandt vore lutherske landsmænd, som var ordnet efter saadanne principer og dreven i en saadan aand, at den kunde gi saavidt mulig menneskelig betryggelse for, at de der utgik i kirkens tjeneste, drevet av et indre kald vilde arbeide til kirkens opbyggelse i overensstemmelse med vor dyrebare lutherske bekjendelse og i dens aand. Like fra begyndelsen av har derfor vort seminar stillet sig paa *almenkirkelig* grund og søkt at hævde de almenkirkelige principer, som efter den *hellige skrift* er nedlagt i kirkens *bekjendelse*, og vi har netop derved haabet ikke alene at kunne bringe menighetene de dyrebare naademidlers forvaltning purt og rent, men ogsaa at yde vort ringe bidrag til lægedom for Zions skade i tidens ensidighet og kjærlighetsløse partivæsen ved at utdanne og utsende mænd i kirkens

²⁵⁾ Konferensens aarsberetning 1876, side 24.

²⁶⁾ Sammesteds, side 37.

tjeneste, som var sig levende bevisst, at *kirkens sande enhet* ei er at søke i denne eller hin læreretning eller dette eller hint kirkeparti, men alene i den *fælleskirkelige tro*, som er bekjendt av vore fædre, og som er og altid vil bli den levende rot for al sund vekst og den uundværlige forutsætning for alt sandt oppbyggelsesarbeide i Kristi kirke.”²⁷⁾

Professor Weenaas nedla et betydelig arbeide i den norske kirke i Amerika. Han var først og fremst en flittig, arbeidsom og energisk mand, som ikke sparte sig selv. Det synes næsten utrolig, hvor meget arbeide han kunde overkomme. Han var dernæst en dygtig, slagfærdig debattant, hvad enten det skedde i skrift eller tale. Og det trængtes i de tider, da Den Norske Synode stod enig og sterk, i stolt selvbevissthet om, at den og den alene blandt alle nordmænd i Amerika eiet “lærens enhet og renhet” med alle de derav flytende velsignelser.

Med sit koleriske temperament var det for professor Weenaas ikke altid saa lang en vei fra freidighet og uforfærdethet til modløshet og forsagthet. Pastor Clausen uttalte i sin indberetning til Konferensens aarsmøte i 1871 at professor Weenaas “saa trofast og freidig har holdt ut og trøstet os alle i de mørkeste tider og under de trangeste kaar.”²⁸⁾ Det er vistnok med god grund pastor J. A. Bergh bemerker herom, at “naar han (Clausen) taler om professorens store freidighet, saa var den nok ikke altid saa stor.”²⁹⁾ Der kunde komme stunder, da han saa alt graat i graat. Men paa den anden side vilde det være uretfærdig at glemme, at professor Weenaas maatte gjennomleve mange tunge timer under sit otteaarige arbeide i Amerika. At bli møtt ved hjemkomsten fra en langfærd med den besked, at en trofast, begavet hustru og et litet barn for nogen dage siden var lagt ned i graven, var bare én av hans bitre erfaringer, om vel i en henseende ialfald ogsaa den aller bitreste.

Som den slagfærdige, flittige, selvopofrende mand, der aldrig sparte sig selv, vil professor Weenaas's minde leve i frisk erindring blandt det norske kirkefolk i Amerika.

²⁷⁾ Konferensens aarsberetning 1876, side 37 flg.

²⁸⁾ Konferensens aarsberetning 1871, side 13.

²⁹⁾ Bergh, side 225.

Ottende kapitel

BRYTNINGEN MELLEM DEN "GAMLE" OG DEN "NYE" RETNING

DET er karakteristisk i mere end én henseende, at der var dem som kom til Konferensens aarsmøde i 1874 med "en nedskrevet og begrundet protest" mot den "Aapne erklæring" i lommen. Protesten blev ikke fremlagt; men den virket som en gnist der laa og ulmet, grep om sig snart paa ett punkt, snart paa et andet, indtil den flere aar senere slog ut i lys lue. Augsburg Seminars historie i disse aar er derfor ogsaa paa alle punkter sammenfiltret med den brytning som "Aapen erklæring" gav den ydre foranledning til. Med denne erklærings offentliggjørelse begyndte en mangeaarig kamp indenfor Konferensen, en kamp som kun i uforstand ofte blev betegnet som "den sørgelige strid i Konferensen". "Aapen erklæring" var det skjær som fra først av spaltet strømmen, og de følgende aar viste stedse klarere og klarere, at der indenfor Konferensen var to aandsretninger som brøtes med hinanden, to aandsretninger som først adskillige aar senere fik det navn, hvorunder de siden er kjendt — den "gamle" og den "nye" retning.

Professorerne *Sverdrup* og *Oftedal* blev den nye retnings førere, pastor *C. L. Clausen* den gamle retnings fører. Det var en aandskamp, der dog — saaledes som det næsten altid er tilfældet under lignende omstændigheter — saa altfor ofte skjæmmedes ved bruken av kjødelige vaaben. Skolen var, menneskelig talt, helt avhængig av menigheternes velvilje for sin finansielle bestaaen. Men i menighetene avhang det igjen i høi grad av presten, om der skulde bli noget ordentlig arbeide gjort for at støtte skolen. Resultatet blev, at aarene 1876—83 ogsaa i finansiell henseende var tunge trængselsaar for seminariet, da saa mange undlot at yde skolen den støtte den trængte.

Men paa den anden side bragte denne kamp, trods det meget støv der reistes, dog klarhet til mange om, at det som Augsburgs

nye lærere forfegtet, det som ogsaa "Aapen erklæring" stod for, var levende kristendom og menighetens levendegjørelse og frigjørelse ved ordet og Aanden. Derfor er "den sørgelige strid i Konferensen" i disse aar en del av Augsburgs historie, fordi den er et led i skolens utvikling.

Professor Weenaas, der i 1876 nedla sin virksomhet ved Augsburg Seminar og reiste tilbake til Norge, hadde utført et stort og betydningsfuldt arbeide i den norsk amerikanske kirke. Han hadde været et kraftig vidne imot Den Norske Synodes eksklusivisme og døde formvæsen, hvad hans bok "Wisconsinismen" bærer et uutslettelig vidnesbyrd om.

Paa den anden side stod han ivirkeligheten fjernt fra den kristelige menighetsfrihets idé. Det viser ikke bare den omstændighet, at han paa møtet i St. Ansgar kunde tilstemme "nødsprincippet"¹⁾ om lægmandsvirkomheten, men ogsaa og aller mest hans holdning til "Aapen erklæring". Sammenlignet med, og i kampen imot Den Norske Synode var han den frisindede mand, der ikke vilde la sig binde av det missouriske satsevæsen og aandstyranii. Men da den levende og frie menighets sak begyndte at bli tolket, stillet han sig paa avstand. Han var og blev en ekte søn av den Johnsonske vækkelse, og delte derfor ogsaa dens mangel paa syn for den kristne menighets væsen og høie og hellige kald. Han synes ikke nogensinde at ha naadd længere frem end til "nødsprincippet." Til nogen klar erkjendelse av den kristne menighets frihet kom han, saavidt man kan se, ikke. Derfor er det ikke at undres over, at han ombyttet "Aapen erklæring" med "Wisconsinismen". Det første er et program for positivt arbeide, det andet er et negativt kampskrift mot Den Norske Synode. Og mot Den Norske Synode synes professor Weenaas at ha anset det som en hellig pligt at kjæmpe. Men paa grund av denne mangel paa evangelisk syn paa den kristne menighets inderste væsen kunde han heller aldrig finde sig rigtig tilrette med sine kollegaer, Sverdrup og Oftedal. Tildels har han bedømt dem strengt, tildels mildt; men forstaat dem har han, som det ser ut til, aldrig.

1) Se ovenfor, side 66.

Mens professor Weenaas ved at ta sit navn bort fra "Aapen erklæring" nødvendigvis maatte komme i et motsætningsforhold til dem av sine kollegaer som ikke fandt at kunne opgi det standpunkt, som erklæringen var uttryk for, valgte ogsaa professor Gunnensen at indta en holdning som ikke kunde undgaa at vække alvorlig misstemning. Mænd for hvem det i denne som i alle kristelige saker gjaldt "alvorlig strid — alvorlig fred," kunde ikke undlate at føle sig ilde berørt ved den paafaldende overlegenhet og mangel paa alvor, hvormed professor Gunnensen omtalte "det famøse manifest fra Minneapolis."²) Her var der nok av spirer baade til en aandelig principkamp og til personlige misforstaaelser og mistydninger.

Allerede ved Konferensens aarsmøde i 1875 merkes brytningen som en fjern torden.

I sin omtale av skolen og dens virksomhet uttaler Konferensens formand, pastor Johan Olsen, sig vistnok særdeles anerkjendende baade om "den talentfulde og os alle saa kjære professor Oftedal," og om de nye professorer, Gunnensen og Sverdrup, om hvem det heter, at de "er i besiddelse av sjeldne evner og grundig teologisk lærdom, forenet med dypt kristelig alvor."³) Men det som fremdeles volder formanden vanskeligheter, er hvorledes Konferensen skal stille sig til "Aapen erklæring". En ting er det ham om at gjøre at faa fastslaat, nemlig: "at Konferensen ikke fornuftigvis kan tilregnes hverken erklæringens mulige lyder eller dyder." Dette, siger han, "er noget som vi blir nødt til at uttale saa længe, indtil folk maatte gjenvinde besindighet nok til at høre det." Han indrømmer, at det vil bli umulig at gjennemgaa erklæringen stykke for stykke og enten anta eller forkaste dem; men derimot antyder han ønskeligheten av, at aarsmøtet ved en "fællesuttalelse vil berette hvilket indtryk erklæringen har gjort ialmindelighet, eller med andre ord, om Konferensen i sin helhet er fornøiet eller misfornøiet med, at den 'Aapne erklæring' fremlagdes i den form den har." Han

¹) Se ovenfor, side 108 flg.

²) Konferensens aarsberetning 1875, side 26.

tror at en saadan uttalelse vil "være kjærkommen for mange blandt Konferensens venner især i vort fædreland."⁴⁾

Da Konferensen allerede aaret før hadde uttalt sig om sin stilling til "Aapen erklæring", er det vanskelig at forklare sig formandens hensigt med atter at bringe saken frem paa denne maate, anderledes end at han ønsket, at aarsmøtet nu skulde uttale sin misbilligelse med den. Var dette hensigten, saa opnaades den ialfald ikke. Den komite som hadde med formandens indberetning at gjøre, fremla en majoritetsindstilling og en minoritetsindstilling. Majoritetsindstillingen gaar ut paa, at Konferensen fralægger sig alt ansvar med hensyn til "Aapen erklæring", saa meget mere som hverken de i aarets løp fremkomne avisartikler eller Kristiania teologiske fakultets betænkning kunde siges at ha kastet noget lys over den som kunde bevæge Konferensen til at tiltale dens forfattere for ukristelig fremfærd.⁵⁾ Minoritetsindstillingen, der er undertegnet av pastor Amon Johnson, gaar ut paa, at Konferensen uttaler sin misbilligelse med utstedelsen av "Aapen erklæring", samt at den nedlægger sin protest imot, at erklæringen ansees som samfundets uttalelse.⁶⁾ Majoritetsindstillingen blev antat med 77 stemmer. En stemte imot og to stemte ikke.

Der synes saaledes ved dette møte at ha været en næsten fuldstændig enighet om ikke at indlate sig paa at dømme de to mænd, som hadde utstedt "Aapen erklæring". Men ved minoritetsindstillingen var der dog vist vei for dem som følte sig misfornøiet med den eller rammet av den.

Aaret 1876 var baade for Konferensens og Augsburg Seminars vedkommende en vanskelig gjærings- og brytningstid. Den brytning som kulminerte i den "gamle" og den "nye" retning, fik dette aar et ganske sterkt fremstøt. Den "Aapne erklæring" laa fremdeles som anstøtsstenen for ikke saa faa av presterne. Den hadde sat fingeren paa en øm byld; det kunde ikke undgaas, at smerten vilde føles allesteds, hvor bylden var tilstede, Ti det kom klarere og klarere frem, at professor Oftedal hadde

⁴⁾ Konferensens aarsberetning 1875, side 31.

⁵⁾ Sammesteds, side 57.

⁶⁾ Sammesteds.

hat ret, da han skrev, at Konferensen likesaalitt som noget andet kristelig samfund i Amerika "kan siges at være upaavirket av 'Wisconsinismen's antikristelige braadd," hvorfor han alvorlig hadde opfordret Konferensen til "at kjæmpe mot 'Wisconsinismen' overalt, utenfor og i sin egen midte."⁷⁾

Det som naturligvis mere end noget andet styrket oppositio-
nen mot Augsburg Seminars arbeide for menighetsfriheten, var professor Weenaas's tilbakekaldelse av sin underskrift under "Aapen erklæring". Ti vistnok hadde han gjort sin ytterste flid med at forklare, at tilbakekaldelsen kun gjaldt *formen*, ikke indholdet, og vistnok hadde han sat den knusende anklage imot Den Norske Synode, "Wisconsinismen", istedet; de misfornøiede kunde dog peke paa det faktum, at professor Weenaas hadde "tilbakekaldt," og at professor Oftedal nu stod alene om "Aapen erklæring". Paa en vistnok pen, men dog temmelig umisfor-
staaelig maate hadde jo ogsaa Konferensens formand tat av-
stand. Han benytter da ogsaa i sin indberetning til aarsmøtet i 1876 anledningen til at minde om faren for "professorvælde", om han end skynder sig med at tilføie, at "vi maa protestere imot, at en saadan utvekst skulde findes i Konferensen."⁸⁾

Ved professor Weenaas's fratræden i 1876 reiste der sig for skolen to meget vigtige spørsmål: Skulde der vælges en lærer i hans sted, og hvem skulde bli hans eftermand som bestyrer? Begge disse spørsmål hadde været behandlet av skoledirektionen i løpet av aaret, og professor Weenaas som dens formand rap-
porterte til aarsmøtet, at den hadde besluttet:

1) At henstille til Konferensen at kalde en teologisk profes-
sor til at fylde vakansen ved professor Weenaas's fratrædelse.

2) At henstille til Konferensen at vælge professor Sverdrup til skolens bestyrer, "dog saaledes at dette valg kun gjælder for et aar."⁹⁾

Professor Weenaas indskrænker sig imidlertid ikke til at rap-
portere disse beslutninger; han tilføier en række bemerkninger, som ikke kunde undgaa at faa en meget stor, tildels ogsaa en

⁷⁾ Se ovenfor, side 112.

⁸⁾ Konferensens aarsberetning 1876, side 18.

⁹⁾ Sammesteds, side 41 flg.

meget skjæbnesvanger betydning for Augsburg Seminar. For det første gjælder det kaldet av en ny professor i hans sted. Han anbefaler til denne post pastor B. Gjeldaker og tilføier, at han "tror at uttale den samlede direktions ønske,"¹⁰⁾ naar han anbefaler ham. Den anden bemerkning gjælder bestyrerposten. Her gjør han opmerksom paa, at professor Sverdrup jo allerede indehar stillingen som Konferensens kasserer, "hvilket embede under vore nærværende vanskelige finansielle forhold neppe nogen anden med større dygtighet kan betjene end hr. Sverdrup," hvorfor det er hans "formening", at direktionen "ikke uten den tvingende nødvendighet vilde ha foreslaaet bestyrergjerningens nye byrde lagt paa hans skuldre." Av den grund vil han "henlede opmerksomheten paa at kalde hr. Gjeldaker til bestyrer, saafremt Konferensen maatte beslutte og hr. Gjeldaker ville motta kaldelsen til teologisk professor ved seminariet."¹¹⁾

Den tredje bemerkning gaar ut paa, at Weenaas "som direktionens formand" vil gjøre opmerksom paa, at professor Oftedal en tid hadde betjent Trefoldighets menighet i Minneapolis og nu var kaldt til dens faste prest. Han vil da tilraade, at Oftedal mottar dette kald, men tilføier, at "kunde hr. professoren bevæges til at overta en del, fornemmelig av den engelske undervisning ved seminariet, mot en passende godtgjørelse, maatte det ansees saare gavnlig."¹²⁾

At professor Weenaas's hensigt med disse bemerkninger og anbefalinger kun kunde være at svække Sverdrups og Oftedals indflydelse ved skolen, det ligger saa klart op i dagen, at det er helt unødvendig nærmere at peke derpaa. Allerede dette, at den fratrædende bestyrer og kollega stillet sig slik, maatte virke oprivende. Men det som i betydelig grad forværret stillingen, var den omstændighet, at Weenaas gav disse sine bemerkninger et mest mulig officielt, og dermed autoritativt utstyr. Han "tror at kunne uttale den samlede direktions ønske" om at Gjeldaker bør ansættes som professor; han har en formening om, at direktionen kun nødig hadde indstillet Sverdrup til bestyrer, og det er

¹⁰⁾ Konferensens aarsberetning 1876, side 42.

¹¹⁾ Sammesteds.

¹²⁾ Sammesteds.

"som direktionens formand" han tilraader, at Oftedal skal ta imot fast menighetskald, forat man saa senere kan "komme nærmere overens med hr. Oftedal om hans fremtidige stilling til seminariet," som jo kunde bli at undervise en del i engelsk mot en passende godtgjørelse.

Professor Weenaas sætter tilslut simpelthen et officielt stempel ikke bare paa direktionens beslutninger, men ogsaa paa de av ham selv tilføiede bemærkninger ved at undertegne det hele "paa direktionens vegne".¹³⁾

Baade for professor Sverdrup og professor Oftedal maatte denne professor Weenaas's optræden føles meget hensynsløs og saarende, og hvad der senere fremkom baade fra Weenaas's og andres, specielt pastor Clausens side, var alt andet end skikket til at formindske, end sige fjerne dette indtryk.

Som en temmelig skarp motsætning til den av skoledirektionen og professor Weenaas anbefalte ansættelse av en fjerde professor kommer professor Sverdrups anbefaling til aarsmøtet i egenskap av kasserer. Han paaviser, at slik som det nu gaar med en stadig voksende gjæld til lærerne, kan det ikke gaa meget længere. Kun ved en forening av forøket gavmildhet og streng økonomi vil det lykkes at rette paa det altfor mislige forhold. Paa grundlag herav uttaler han:

"Fra et finansielt standpunkt maa jeg derfor paa det bestemteste fraraade at vælge nogen fjerde professor paa dette aarsmøde i professor Weenaas's sted. Det er en usund tingenes tilstand, naar et kirkesamfund ikke ser sig istand til at betale sine folk, og det kan ikke andet end dra et tungt ansvar med sig. Det vil vistnok stemme mere med samfundets tarv og værdighet at la sig nøie med tre teologiske professorer og forsøke at gjøre hvad det kan for i det kommende aar at møte sine forpligtelser til dem, om muligens tiderne skulde saaledes forbedre sig, at budgettet taalte en utvidelse."¹⁴⁾

Dette gik jo like imot professor Weenaas's plan om at faa pastor Gjeldaker til eftermand baade som professor og som bestyrer, noget som selvfølgelig end mere maatte øke spændingen.

¹³⁾ Konferensens aarsberetning 1876, side 43.

¹⁴⁾ Sammesteds, side 29.

Situationen gjordes end vanskeligere ved den omstændighet, at professor Gunnerson var blitt misfornøiet med sin stilling ved skolen og litt efter litt hadde tat standpunkt imot sine to ungdomsvenner, Sverdrup og Oftedal. Han hadde ivirkeligheten endog gaat saa langt, at han hadde erklæret, at han vilde forlate skolen, hvis ikke pastor Gjeldaker blev valgt til professor.

Det er ikke at undres over, at stemningen ved aarsmøtet blev temmelig spændt, tildels ogsaa bitter, og at mange slags rygter sattes i omløp. At der under disse omstændigheter skulde kunne opnaaes fuld enighet paa noget punkt i denne sak, var ikke at vente. Det blev med 46 mot 26 stemmer besluttet, at der vælges en fjerde professor; fire erklærte, at de ikke vilde stemme. Dernæst besluttedes med 49 mot 22 stemmer (5 vilde ikke stemme) at kalde pastor Gjeldaker til professor. Valget paa bestyrer fik det utfald, at professor Sverdrup blev valgt med 47 stemmer, mens pastor Gjeldaker fik 16; fem erklærte, at de ikke vilde stemme.¹⁵⁾ Ianledning av professor Weenaas's uttalelser om professor Oftedals fremtidige forhold til skolen gjentok aarsmøtet en allerede aaret før vedtat bestemmelse, hvori han opfordredes til, "hvis det er mulig, at ofre sig utelukkende til sit kald som professor."¹⁶⁾

Professor Weenaas's forsøk paa at reducere professorerne Sverdrups og Oftedals indflydelse paa skolen og dens arbeide var saaledes ialfald delvis mislykkedes. Men kampen hadde resulteret i, at forholdet blev mere og mere spændt ogsaa mellem Augsburgs lærere, og det oplyses i referatet, at "foranlediget ved valg av en fjerde professor til Augsburg Seminar blev nogen mellem det teologiske fakultet i Minneapolis og samfundets formand vekslede skrivelser oplæst og overgit til en indberetningskomite" Dette resulterte i, at der nedsattes en komite paa syv medlemmer for nærmere at undersøke denne sak og rapportere til Konferensens formand før skoleaarets begyndelse. Formanden for denne komite var pastor Chr. Saugstad.¹⁷⁾

Hvilket indtryk det hele hadde gjort paa professor Sverdrup,

¹⁵⁾ Konferensens aarsberetning 1876, side 57. 58.

¹⁶⁾ Sammesteds, side 58.

¹⁷⁾ Sammesteds.

det uttalte han ved aarsmøtet i 1881. Under en samtale med en prest av den gamle retning hadde denne sagt, "at hvis Gjeldaker ikke blev valgt til professor, saa vilde det [saaledes] forbitre ham og hans mange mægtige venner i samfundet, at de vilde danne et misfornøiet parti, hvis indflydelse vilde være den største hindring baade for skolen og samfundets trivsel."¹⁸⁾ "Fra den stund var min mening avgjort," fortsætter professor Sverdrup. "Var det saaledes det hang sammen, saa var det likesaa godt at ha kamp først som sidst; der kunde saa allikevel ikke bli noget sandt samarbeide med folk, som vilde ta Kristi menighets saker paa den maate."¹⁹⁾ Det var det indtryk Sverdrup hadde av stillingen; at Oftedal delte hans syn, er der al grund til at anta.

Der var ængstelse i manges sind efter Konferensens aarsmøde i 1876. Et levende vidnesbyrd herom bærer saaledes nogen breve, som pastor Chr. Saugstad i denne tid skrev til mænd som Johan Olsen, Müller-Eggen, Sverdrup og Oftedal. Det var ham meget om at gjøre at bidra sit til at gjenoprette den gode forstaaelse mellem lærerne ved skolen. At dette ogsaa paa et vis lykkedes, derom vidner den omstændighet, at formanden til aarsmøtet i 1877 kunde indberette, at komiteens hverv "sees at være ved Guds naade heldig utført, saa at Konferensen har al grund til at glæde sig over undersøkelsens utfald."²⁰⁾ Men da det her ikke bare dreiet sig om personlige misforstaaelser — saadanne hadde ogsaa indsneket sig — men om et forskjellig syn paa vigtige kirkelige principer, var det neppe at vente, at fuld aandsenhet kunde opprettes ved hjelp av endog den dygtigste og mest venligsindede undersøkelseskomite.

Professor Sverdrup avgav for Konferensens aarsmøde i 1877 sin første indberetning som skolens bestyrer. Denne indberetning er meget vigtig til belysning av de aandelige brytninger i Konferensen i de dage og Augsburgs stilling dertil. Av den grund meddeles der her et utdrag av indberetningen.

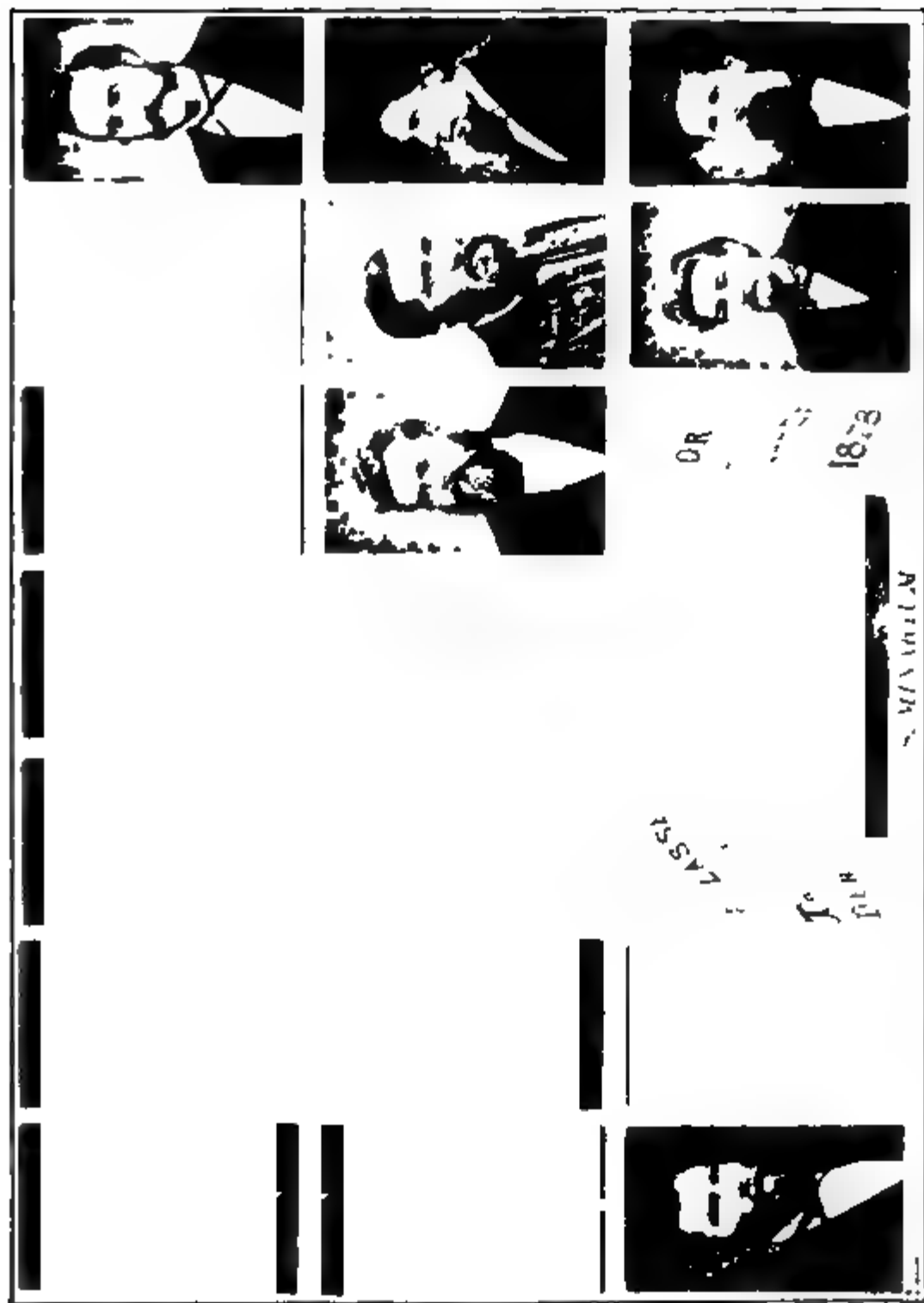
¹⁸⁾ C. L. Clausen, professor Georg Sverdrups angrep og pastorerne J. Olsens og C. J. Clausens tilsvær (1881), side 22.

¹⁹⁾ Clausen, side 22. 23.

²⁰⁾ Konferensens aarsberetning 1877, side 23.

Med de ord fra Esaias's bok: "Vor Guds ord staar fast til evig tid" som utgangspunkt skildrer professor Sverdrup først, hvorledes alt det som er stort efter menneskers maal, skal svinde, og fortsætter saa: "Men mens kjødet forgjæves stræber at bygge et evig rike ved sin egen magt, er der en anden kraft som bestaar til evig tid, det er Guds ord som lever og blir. Igaar og idag og til evig tid det samme, har forkrænkelighet og forgjængelighet ingen magt over det, og naar kjødets prægtigste blomster er visnet, saa er ordet like friskt og like levende, like rikt og like kraftig som fra begyndelsen. Ti Guds ord er Guds egen evige søn, som hadde herligheten før verdens grundvold blev lagt, og hvis herlighet vi engang skal prise, naar en ny himmel og en ny jord har avløst den gamle, saa at alt er blit nyt. Men dette er underet som gav det evige rike iblandt os, at *ordet blev kjød*. Ti nu er der git dem som tror paa Sønnens navn, magt til at bli Guds barn, og saaledes er det mulig, at alt kjød som er græs, kunde bli delagtig i det evige rike som Gud har beredt os, før verden blev skapt. Det er mot dette evige rike vi stræber hen, og det er mot dette maal Augsburg Seminar arbeider; ti riket som er grundlagt ved ordet, det skal ogsaa opholdes og bevares ved ordet." "Og vort seminar, som skulde være en Guds ords skole, hvor kristelige ynglingers trosliv skulde fordypes gjennom daglig studium av Herrens levende ord, for at de siden som gode skriftkloke kunde ta frem av sit gode forraad gammelt og nyt, vor presteskole er og blir vort samfunds lyst og fryd i dets trængsel. Det er samfundets selvopholdelse, og hvert samfund som ikke vil eller kan ha en skole, hvis maal er Guds ords utbredelse, kan aldrig utføre sit arbeide for Guds rike med kraft og derfor heller aldrig bli bestaaende. Konferensen har begyndt det arbeide som alene kan gi den utholdenhet og fremgang, fordi dette arbeide med ordet og for ordet er samfundets egen næring og styrke." "La Konferensen stræbe at bevare skolen, og skolen vil bevare den."

"Vor skoles eiendommelige art danner ogsaa skillemerket mellem os og de øvrige norsk lutherske kirkesamfund i dette land. Konferensen kjendes derpaa, at den har 'det nationale seminar'. Det er vort seminars merke: '*Ordet blev kjød*', og det

Berthelsen Lundeby Meland Norman B. Strand I. Pedersen Heierman
 Megrund Weenaas Oftedal Sverdrup Gunnerson Gjeldaker Nord
 Opdal S. Strand A. Pedersen C. Wold

betyr først og fremst dette, at Guds ord er os alt, og al menneskemagt er intet. Vi regner ikke ut, at vort samfund skal kunne trives ved nogenslags politik. Vi tror ikke, at enten den rene lære eller det rene liv skal samle enten det norske folk eller de norske kristne i vort samfund; men vi tror dette, at Guds ord skal samle paa ethvert sted, hvor det prædikes purt og rent paa folkets sprog, en menighet av dem som hører det; og vi vet, at Herren vil gjennem ordet frelse dem som tror. Og derfor stiller vi os rolig i midten, og i Herrens tro opholder vi vor skole, visse paa at hvis samfundet blir tro mot den og den blir tro mot samfundet, saa skal Guds ord ha fremgang og lyset ikke flyttes fra os."²¹⁾

Professor Gjeldakers virke ved Augsburg Seminar blev ikke langt, og dog langt nok til at aabenbare hans principielle uenighet med den opfatning og det arbeide for menighet og menighetsfrihet som skolen hadde gjort sig til talsmand for. "Det viste sig, at navnlig professorerne Oftedal og Sverdrup repræsenterte et andet kirkelig syn end Konferensens stiftere som Weenaas og Gjeldaker. Og Gjeldaker var en sterk, bestemt karakter som ikke lot sig lede."²²⁾ Derimot ser det ut til, at professor Gunnensen lot sig lede av ham, hvilket førte til, at skolens teologiske fakultet blev staaende delt to mot to.

En episode som hændte vaaren 1877, er betegnende for stillingen. Bare nogen faa maaneder efterat Gjeldaker var kommet til Augsburg som lærer, og uten endnu at ha sluttet sig til Trefoldighets menighet, indsendte nemlig han og Gunnensen en skrivelse til menigheten, hvori de bad om dens samtykke til, at der oprettedes en menighet ved Augsburg Seminar. Det ser ut til, at det var Gjeldaker som især ønsket denne skolemenighet opprettet. Han var imidlertid som sagt ganske nylig kommet til skolen og hadde ikke sluttet sig til menigheten. Denne var ikke færdig til med én gang at indvilge i andragendet, tiltrods for at Gunnensen og Gjeldaker — den sidste som raadgivende medlem — møtte op og talte varmt for saken. Men menigheten vilde heller ikke uten videre sige nei; den besluttet derfor at anmode

²¹⁾ Konferensens aarsberetning 1877, side 51 flg.

²²⁾ Bergh, side 244.

Augsburg Seminars fakultet om at avgi en "betænkning" i saken. Dette blev ogsaa gjort i fakultetsmøte den 16de mai 1877. Som ventelig var, kunde imidlertid ikke fakultetet enes om en betænkning; dertil var dets medlemmer altfor uenige i det reiste spørsmål. Resultatet blev derfor to betænkninger istedetfor en — den ene undertegnet av Sverdrup og Oftedal og den anden av Gunnersen og Gjeldaker. Den første er lang og indgaaende; den anden meget kort, noget der vel delvis kommer av, at dens forfattere allerede før i sin skriftlige henvendelse til menigheten hadde fremført sine grunde, hvorfor de ønsket en menighet ved skolen opprettet.²³⁾

Trefoldighets menighet erklærte, at den ikke kunde tilraade opprettelsen av en menighet ved Augsburg Seminar²⁴⁾ og gjorde derved sit til at avværge alvorlige vanskeligheter og farer for skolen. Men paa den anden side maatte naturligvis ogsaa det resultat dette forsøk fik, øke spændingen indenfor fakultetet.

Den i 1877 foretagne gjældsindsamling blev en ny anledning til angrep paa skolen. I det i indsamlingens interesse opprettede *Folkebladet* hadde professor Oftedal tildels uttalt sig slik, at det føltes som sviende snert for dem som hadde stillet sig i motsetningsforhold til skolen og dens lærere og derfor liten eller ingen interesse viste for gjældsindsamlingen. Som den der av al kraft arbeidet for at redde skolen ut av den trykkende gjæld, hadde han kanske ikke stor taalmodighet med dem som syntes at ha mere interesse av at kritisere dem som arbeidet end selv at sette skulderen til verket.

Der hadde derfor i aarets løp været tildels ganske alvorlige rivninger mellem professorerne og enkelte av samfundets prester. Især hadde angrepene samlet sig om professor Oftedals

²³⁾ Den av professorerne Oftedal og Sverdrup avgivne betænkning er saa vigtig baade i rent praktisk-kirkelig henseende og til belysning av disse to mænds menighetssyn, at den hører med som et nødvendig led i Augsburgs historie. Den er imidlertid saa lang, at en fuldstændig gjengivelse av den paa dette sted vilde være et brudd paa den historiske fremstilling. Derfor meddeles den, saavel som den meget kortere betænkning fra professorerne Gjeldakers og Gunnersens haand blandt de historiske dokumenter, som ledsager dette skrift som et tillæg.

²⁴⁾ Trefoldighets menighets jubilæumsskrift, side 17.

person. Allerede i sin indberetning som formand i Board of Trustees hentyder han til vanskelighetene, og især til den omstændighet, at der var dem som hadde anset ham for altfor paa-gaaende i sin kamp for skolen. "Jeg vilde gjerne gi alt for mit folk, og har jeg feilet, har jeg været for nidkjær, har jeg ved hastige ord krænket mange; dette har været grunden: Jeg har elsket vort samfunds og skoles arbeide i Herren over alle ting. Jeg har visselig ofte været kortsynt og hensynsløs for denne store saks skyld. Naar jeg derfor beder alle jeg har forurettet om tilgivelse, naar jeg med taalmodighet gjerne vil bære al den stænk som uvenner kaster over mig, er det for meget forlangt, naar jeg kun beder: Ta ikke den ære fra mig, at det lille jeg har gjort, har jeg gjort av kjærlighet til vor skole, vort samfund og vort folk?"²⁵⁾

Der var i aarets løp i bladet "Norden" av en anonym indsender der undertegnet sig "en av folket" blit rettet et voldsomt angrep paa professor Oftedal. Denne paaviste imidlertid det usande i de i denne artikkel indeholdte insinuationer, og aarsmøtet erklærte dem da ogsaa for uberettigede og ukristelige. Hvem "en av folket" var, blev ikke opklaret; undersøkelseskomiteen kom til den slutning, at det ikke var en av samfundets prester, en slutning som dog muligens var feilagtig. Pastor Ole Nilsen hadde i en anonym artikkel angrepet professor Oftedal for, hvad han hadde skrevet i Folkebladet nr. 5. Pastor Nilsen tilbakkaldte en del paaankede uttalelser i denne artikkel, likesom professor Oftedal paa sin side erklærte, at han ansaa pastor Nilsens kritik "for ikke uberettiget i mange dele."²⁶⁾ Men som disse sammenstøt kun var ydre fænomener av en dyptgaaende uenighet i kirkelig arbeide, var det ikke at vente at skaden kunde læges ved de gjentagne "undersøkelser" som i flere aar var paa aarsmøternes dagsorden. Alt det som disse undersøkelser kunde utrette, var at paapeke og uttale sin misbilligelse over de utslag av kjødelig bitterhet og partisyke som gang paa gang blev lagt for dagen. Selve de dyperegaaende uoverensstemmelser kunde kun finde sin løsning gjennom en mandig kamp. Men

²⁵⁾ Konferensens aarsberetning 1878, side 51.

²⁶⁾ Sammesteds, side 77. 82.

man faar indtryk av, at aarsmøterne hadde vanskelig for at komme ned til selve de underliggende dype aandelige motsætninger som laa til grund for uenigheten.

Tiltrods for at det saaledes ved aarsmøtet i 1878 var kommet til et slags oppgjør, var det dog under omstændighetene ikke særlig opmuntrende at begynde paa det nye skoleaar. Der var nok av ulægte saar og nok av fængstof. Presteskolen indtok i Konferensen ikke bare en stor, men en central plads. Derfor kom enhver vanskelighet og brytning i særlig grad til at gaa ut over den.

Professor Sverdrup indledet sin indberetning til aarsmøtet i 1878 med disse ord av Prædikerens bok:

“Den som agter paa vind, saar ikke, og den som ser paa skyerne, høster ikke. Saa din sæd om morgenen, og la ikke din haand hvile om aftenen; ti du vet ikke hvad der vil lykkes, dette eller hint, eller om begge dele blir gode.” Han fortsatte med at uttale, at “dersom vort samfund og vor skole skulde agte de mange veir, som blæser under himmelen, og ta hensyn til alle de løse domme som fældes over vort arbeide, saa vilde vi neppe faa noget alvorlig arbeide gjort. Vi leyer under saadanne forhold, at uforstand og partisind uavbrutt fører det store ord og med megen larm og støi søker at hindre dem som vil arbeide, i deres gjerning, fordi det jevne og trofaste arbeide er dem en torn i øiet. — — — *Særlig er det vort seminars skjæbne at være gjenstand for bittert hat av alle dem som gjerne saa folket nedsynke i vankundighet og sønderrives av partier, naar de selv derved kunde vinde en liten smule magt eller forføngelig ære.* Derfor er der fuldt op av skyer og vind rundt omkring os; men ved Herrens naade vil vi trodse dem alle og aften og morgen utstrø sæden, visse paa at det er Herren som gir høst i sin tid.”²⁷⁾ At bestyreren har set hindringer for skolens arbeide ikke bare utenfor men ogsaa indenfor Konferensen tør være sikkert nok.

Ogsaa efter dette aarsmøte var der nok av “skyer og vind” som kunde skræmme dem som agtet derpaa. Ikke desto mindre gik arbeidet ved skolen frem. “Det har været glædelig at iagttat

²⁷⁾ Konferensens aarsberetning 1878, side 52.

skolens fremgang ved lærernes nidkjærhet og flid," uttaler Konferensens formand til aarsmøtet 1879.²⁸⁾ Men at forholdene indenfor Konferensen ialfald efter formandens opfatning var alt andet end glædelige, det gir hans indberetning et sterkt indtryk av. Det som især gjør ham ængstelig, er paa den ene side en altfor personlig strid, paa den anden side en altfor stor ømtaalighet. Samfundet forekommer ham "at staa ved indgangen til en alvorlig broderkamp," ja det staar allerede nu "i to slagfærdige leire, eller maaske rettere i tre, da der er mange som vil negte at ta parti og blir derved et parti for sig."²⁹⁾

Det siges ikke likefrem, men noget av det som ogsaa nu satte sindene i bevægelse, var en del presters gjentagne angrep paa skolens lærere. Saaledes hadde pastor B. Gjeldaker i offentlig blad beskyldt professorerne Gunnensen og Sverdrup for ved sine uttalelser ved aarsmøtet det foregaaende aar at ha forsyndet sig imot det ottende bud, og skolens bestyrer hadde anmodet formanden om, at beskyldningen maatte bli undersøkt. Hvor skjæbnesvangre disse stadige angrep maatte bli for skolens eksistens, maatte enhver se, som ikke var ganske blindet av partifanatisme. Professor Sverdrup paapeker ogsaa i sin indberetning til aarsmøtet i 1879 denne fare: "Det er en regel blandt dannede mænd, at en opdragers og lærers person ikke uten i ytterste nødsfald angripes eller lastes midt under hans utøvelse av sin kaldsgjering, og midt iblandt de unge som er betrodd til hans omsorg. Det har nemlig altid tilfølge en uundgaaelig demoralisation av en skole, idet det dels fremkalder partier, dels slapper tugt og orden, dels bringer mistillid og mistanke mellem dem, for hvis heldige virke det er en hovedsak at kunne være fuldt fortrolige i deres samliv. Naar derfor skolen iaar staar som den staar, enig og sterk som neppe nogensinde, saa er det ikke, fordi de hæslige angrep som i aarets løp har været gjort paa professorernes person er uskadelige; men det er, fordi den aand som Herren har git vor skole, har været sterkere end den skadelige virkning av hensynsløse angrep."³⁰⁾ Dette var et alvorlig og fuldt

²⁸⁾ Konferensens aarsberetning 1879, side 18.

²⁹⁾ Sammesteds, side 19.

³⁰⁾ Sammesteds, side 31.

betimelig varsko imot en letsindig hensynsløshet, som helt syntes at ha glemt sak over personer.

Det maa siges, at aarsmøtet ogsaa indtok et utvetydig standpunkt overfor de hensynsløse angrep som skolen gang paa gang var blit gjenstand for fra en del presters side. Møtet uttalte nemlig at "Konferensen erkjender med bedrøvelse, at de angrep der har været rettet mot de teologiske professorer, har været faretruende for en velsignelsesrik virksomhet ved vor skole, og den uttaler som sin opfordring til prester og medlemmer av vort samfund, at lærerne ei for fremtiden angripes paa en saadan maate, at deres virksomhet derved hindres og vanskeliggjøres."⁸¹⁾ I overensstemmelse hermed uttalte aarsmøtet likeledes "sin hjertelige tak til bestyreren samt de øvrige professorer og lærere ved vor læreanstalt for den troskap, dygtighet og taalmodighet, hvormed de i det svundne skoleaar — trods de vanskelige forholde — har røgtet sin betydningsfulde gjerning."⁸²⁾

Foruten de angrep som i aarets løp hadde været gjort paa skolens lærere, hovedsagelig fra presterne Clausens og Gjeldakers side, hadde der ogsaa under aarsmøtet i Stoughton aaret før faldt uttalelser fra flere kanter som hadde virket oprivende. Aarsmøtet i 1879 vedtok i den anledning en række beslutninger, fremsat som forslag av en undersøkelseskomite. Disse beslutninger søker, uten tvil med ærlig hu, at skifte ret mellem partierne, og baade den ene og den anden faar sin tilrettevisning. Specielt erklærer aarsmøtet, at pastor H. O. Opsal hadde gjort sig skyldig i "falsk beskyldning, fremført i offentlig blad mot professor Oftedal," og paalægger ham "gjennem Lutheraneren at bekjende denne sin synd og bede om tilgivelse."⁸³⁾

Professor Oftedal erkjendte straks de feil han maatte ha begaaet, og de stridende parter opfordredes til at ha et møte med hverandre og gjøre op sit mellemværende. Dette møte kom ogsaa istand, og det opplyses, at "det lykkedes ved Guds barmhjerthet at istandbringe forlik," og at det endelige resultat var, at

⁸¹⁾ Konferensens aarsberetning 1879, side 52.

⁸²⁾ Sammesteds.

⁸³⁾ Sammesteds, side 57.

"alle rakte hverandre broderhaand og skiltes med glade hjerter."⁸⁴⁾

Om dette "opgjør" vilde bragt varig fred, er vel tvilsomt; imidlertid begik aarsmøtet den skjæbnesvangre fejl at gi efter for pastor C. L. Clausens begjær om at faa "levere et bilag i aarsberetningen."⁸⁵⁾ Heri benægter han at ha begaaet fejl paa noget væsentlig punkt i striden. Dermed var grundlaget for opgjøret blit fuldstændig forrykket, og det kunde under disse omstændigheder vanskelig undgaas, at misstemningen og mistilliden maatte vokse istedetfor at avta.

Det følgende aar blev derfor i flere henseender en saadan brytningstid for skolen, at den truedes med at lægges aldeles i ruiner. Ogsaa denne gang tok motstanderne skolens mest saarbare punkt, dens finansielle stilling og hvad dermed stod i forbindelse, som utgangspunkt for sine angrep. Tvungne av haard nødvendighet hadde Board of Trustees og direktionen set sig nødt til at tilskynde menigheterne til allerede straks at paabegynde indsamling av fond, da skolen under de forhaandenværende omstændigheter truedes med ruin. Men nu hadde samfundet besluttet at utsætte den endelige avgjørelse om fondsindsamling til næste aar; derfor handlet baade Board of Trustees og de menigheter som straks var færdig til at begynde fondsindsamlingen, angivelig imot samfundets vilje. Her forelaa et formentlig klart bevis paa lærernes og skolestyrets "ulydighet".

Konferensens formand, pastor Johan Olsen, hadde som medlem av skoledirektionen selv gaat med paa at beslutte at gaa ivei med fondsindsamling, skjønt han vistnok hadde gjort det noget halvhjertet. Han siger derom i sin indberetning til aarsmøtet i 1880: "Jeg er blandt dem som har befordret dette skridt, nemlig at indsamlingen straks paabegyndtes; men jeg fastholder, hvad jeg ogsaa før offentlig har uttalt, at dette skridt efter min mening ikke blev iverksat, fordi det var overensstemmende med aarsmøtets beslutning; men jeg søker berettigelsen dertil i den for samfundet og dets skole truende fare, som laa deri, at samfundet sank daglig dypere og dypere i gjæld paa grund av mang-

⁸⁴⁾ Konferensens aarsberetning 1879, side 58. 59.

⁸⁵⁾ Sammesteds, side 59.

lende bidrag til professorløn, og i den av professorerne i denne fare begrundede beslutning at nedlægge sine poster, hvis ikke ekstraordinære skridt toges mot faren."³⁶⁾ Striden kom nu til at dreie sig om menigheternes frihet og selvbestemmelsesret paa den ene side og "lydighet" mot foresatte paa den anden side.

Det er ikke uten god grund, at professor Oftedal betegnet det som en "prestestrid".³⁷⁾ Menighetene var ikke uvillige til at samle fond, derom avgir fondskomiteens indberetning et uomtvistelig bevis. Hvor menighetene tok saken i sin haand, gik det over forventning godt, tiltrods for den ivrige agitation mot skolen og fondssaken. Derfor kan ogsaa bestyreren indberette til aarsmøtet i 1880, at "ved den av haard nødvendighet fremkaldte fondsindsamling har menigheternes deltagelse for skolen faat en rik anledning til at aabenbare sig; og det maa siges, at den har været over al forventning stor. Dette er et saare glædelig forhold; og ved siden av den almindelige og hjertelige tilslutning som skolens arbeide har vundet paa alle kanter av samfundet, er de enkelte angrep paa lærernes personer, som ogsaa iaar har været gjorte, saagodtsom uten indflydelse paa skolens indre ro og regelmæssige utvikling."³⁸⁾

Ogsaa sakens behandling i aarsmøtet viser, at motstanden ikke kom fra menigheternes side, men i virkeligheten fra en liten klik av prester.

En indstilling om, at der oprettes et skolefond, blev først antatt av aarsmøtet uten debat. "Men", heter det, "da en del syntes, dette var forhastet, blev beslutningen rekonsidereret."³⁹⁾ Forslaget blev saa atter optatt til behandling og blev nu gjenstand for en lang og vidtløftig diskussion med ikke mindre end 66 taler. Ved den endelige avstemning stemte 78 for og 2 imot forslaget om at fortsætte den paabegyndte fondsindsamling.⁴⁰⁾ Kraftigere kunde neppe noget aarsmøte ha godkjendt fondskomiteens "ulydighet mot foresatte" og menigheternes ret til selvbestemmelse.

³⁶⁾ Konferensens aarsberetning 1880, side 24.

³⁷⁾ Sammesteds, side 42.

³⁸⁾ Sammesteds, side 45.

³⁹⁾ Sammesteds, side 71.

⁴⁰⁾ Sammesteds. Syv stemte ikke, og fem var fraværende.

Men saa visst som spørgsmaalet om fondsindsamlingen kun var et ydre fænomen, en episode i striden og ikke selve sakens kjerne, saa kunde heller ikke denne aarsmøtets utvetydige udtalelse stanse angrepene paa skolen og dens lærere.

"Den sørgelige strid i Konferensen" var, trods alle forsøg paa opgjør, endnu ikke utkjæmpet. Det vilde ikke være rigtig heri at se kun et bevis paa letsindig stridslyst, end mindre vilde det være ret at tilskrive det et umættelig rethaveri. Aarsaken laa dypere. Der havde mere og mere vist sig en dyp kløft i opfatningen av vigtige principielle spørgsmaal. Det tok da ikke saa særdeles meget hverken fra den ene eller den anden side, før misforstaaelser kom op.

"Aapen erklæring" var endnu fremdeles en torn i øiet paa dem som hadde stillet sig i motsætningsforhold til skolen. Konferensen hadde jo i sin tid tat det standpunkt, at da denne erklæring ikke var dens egen officielle udtalelse, men enkelte mænds privaterklæring, kunde og vilde ikke samfundet drages til ansvar derfor. Heller ikke hadde samfundet fundet sig beføiet til at "avstraffe" erklæringens forfattere saaledes som man fra Synodens side hadde fordret. Det var skolens motstanderes ønske ogsaa indenfor Konferensen at tvinge samfundet til at uttale sig. Forholdene hadde jo forandret sig fra erklæringens dage; dens egentlige ophavsmand hadde tat sit navn tilbake fra den og hadde selv stillet sig i motsætningsforhold til sine kollegaer ved skolen, allerede før han reiste til Norge. Tiden syntes derfor nu at være kommet til at ta spørgsmaalet om Konferensens stilling til "Aapen erklæring" op igjen. Det var dette pastor Clausen allerede ved aarsmøtet i 1879 hadde søkt at opnaa, da han i sit "bilag til aarsberetningen" skrev: "Jeg tror samfundet bør uttale sig bestemt over "Aapen erklæring", enten billigende eller misbilligende, ikke paa den uklare eller undvikende maate som før er skedd."⁴¹⁾ Men aarsmøtet efterkom ikke denne opfordring til at la sig føre ind i en diskussion, som sikkerlig vilde været særdeles kjærkommen for alle skolens og samfundets motstandere.

Der var neppe nogen inden Konferensen i de dage, som ikke

⁴¹⁾ Konferensens aarsberetning 1879, side 60.

visste at samfundets formand, pastor Johan Olsen, hadde sine sympatier med de ældre prester under presterne Clausens og Gjeldakers ledelse. Paa samme tid var han en fredelskende mand, som vistnok ansaa det som sin opgave at søke at stille gemytterne tilro og saavidt mulig være retfærdig overfor alle. Hans feil var ikke uvilje mot skolen, men svakhet og vaklen overfor dens motstandere. I sine indberetninger hadde han derfor ogsaa gjennomgaaende vist sig venlig stemt overfor skolen og dens lærere.

Heri indtræder der imidlertid i 1881 en vending. Det kommer allerede frem i hans omtale av fondssaken. Der tales om "opdigtede grunde" til, at det har gaat sent med fondsindsamlingen, og det uttales, at "det er mange andre end St. Ansgar kreds, som ikke hittil har baaret sit 'hjørne' i denne sak"⁴²⁾ — hvad der forresten var en indirekte indrømmelse av, at klagen over, at St. Ansgar kreds ikke hadde tat sin del, var berettiget. Men i St. Ansgar kreds virket ikke bare formand Olsen, men ogsaa flere av dem som mest aktivt hadde stillet sig i motsætningsforhold til Augsburg Seminar og dets lærere.

Men det som under omtalen av fondsindsamlingen og tildels andre saker kun antydningssvis kommer frem, det blir klart ved følgende uttalelse:

"Jeg anser det for min pligt at henlede aarsmøtets opmerksomhet paa et stykke, offentliggjort i Konferensens organ *Lutheraneren* nr. 9 og betitlet: 'Som faar, der ikke har hyrde'. Der-som vort likesaavel som de øvrige samfund og de styrende i samfundet fortjener de haarde domme, her er fældet, da er det nødvendig, at vi blir overbevist herom; men er disse haarde domme uberettigede, da bør ogsaa samfundet fralægge sig dem, al den stund det er ansvarlig for, hvad dets kirkelige organ indeholder."⁴³⁾

Da det var professor Sverdrup som var Lutheranerens redaktør og som hadde skrevet ovennævnte stykke, var denne uttalelse ogsaa direkte myntet paa ham. En anden uttalelse som viser, hvor formanden nu staar, er følgende: "Der er et spørs-

⁴²⁾ Konferensens aarsberetning 1881, side 15.

⁴³⁾ Sammesteds, side 16 flg.

maal som jeg tror Konferensen vil gjøre vel i at ta under grundig behandling i den nærmeste fremtid. Jeg har forstaat, at vore professors program er: 'Fri menighet i en fri kirke og fri kirke i et frit folk.' Det hænder derfor ikke saa sjelden, at man stemples som den der er imot menighetens frihet, naar man har en fra en anden forskjellig opfatning av en sak. Dette er et bedrøvelig forhold og bør derfor ophæves, hvis vi alle mener det redelig med arbeidet for Guds rike. Jeg tror at de fleste, jeg skulde snarere tro alle, i vort samfund vil være med paa arbeidet for menighetens frihet. Dersom der derfor er en virkelig, — ikke blot tænkt — uoverensstemmelse mellem os i dette stykke, saa maa den ligge i en forskjellig betragtningsmaate av menighetens frihet."⁴⁴⁾ Dette er første gang formand Olsen i en officiel indberetning til aarsmøtet anslaaer en saadan tone.

Professor Sverdrups artikel i *Lutheraneren*, "Som faar der ikke har hyrde",⁴⁵⁾ var et alvorlig ord i en alvorlig sak. Den gir uttryk for de kristnes sorg over den kirkelige splittelse og oprevethet. "Det er ikke slet og ret forening mellem samfundene; det er ikke fred for hvilkensomhelst pris; det er ikke et stort og mægtig samfund; men det er Guds fred og Guds liv, som vi længes efter; det er ordets enfold og menighetens frihet som vi behøver. Deri er lægedom for os og for vore samfund; deri er livet for os og vore barn. — Derfor er ikke dette hovedsaken, at samfundene forlikes; men hovedsaken er, at samfundene forlikes om *barnelærdommens enfold og menighetens frihet*, saaat Guds ord og Guds aand kan ha frit løp og aapen vei iblandt os. Det er ingen hjelp for sjælenøden, at der bygges et stort samfund uten aand."

Istedetfor at gaa denne vei hadde nu de forskjellige samfunds formænd slaat sig sammen om indbydelse til en frikonferens samfundene imellem paa grundlag av syv satser om "gjenløsning og syndsforladelse". "Disse syv satser er en likefrem krigserklæring til barnelærdommens og menighetsfrihetens talsmænd." "De syv satser er nemlig ikke noget andet end den

⁴⁴⁾ Konferensens aarsberetning 1881, side 17.

⁴⁵⁾ *Lutheraneren* 1881, side 135 flg. Optrykt i *Samlede Skrifter*, IV, 243 flg.

fuldkommen aandforlatte synodelære sat frem i litt pynteligere ordelag end før, men just paa samme aandløse maate og med samme aandløse indhold." Der findes "i disse satser, som omhandler *naademidlerne, troen og syndsforladelse, liv og salighet*, ikke et ord om den *Helligaand*. Ikke et ord!" "Satserne er isandhet et mesterverk i aandløshet. De er en systematisk utelukkelse av Aandens virksomhet i frelsesverket."

Disse skarpe og mandige ord kunde ikke godt undgaa at ægge dem til protest, som heri var mere tilbøielige til at se personlige angrep end kritik over en fordærvelig aandretning. Derfor kan det heller ikke overraske, at ogsaa Konferensens formand følte sig sterkt og ilde berørt av professor Sverdrups kritik over, at han hadde været med paa at indbyde til forhandling paa grundlag av disse satser. For Konferensen var det saa meget mere meningsløst at forhandle med Synoden paa dette grundlag, som dennes Minnesotadistrikt aaret før hadde fældt sin berygtede dom, at "Konferensen i de aller viktigste stykker har en ganske anden tro og bekjendelse end den, der findes i Guds ord og de symbolske bøker."⁴⁶⁾

Professor Sverdrup fandt med rette, at det netop nu vilde være gavnlig at mindes og holde fast ved de ord i "Aapen erklæring": "Vi vil derfor i Guds navn stride paa denne maate, at vi henvender alle vore bestræbelser paa at vække kristelig liv overalt, hvor vi kan naa frem, ikke paa at bevirke menighets-splittelser og samfunds-kombinationer."

Efter at ha hørt formandens omtale av artikelen "Som faar der ikke har hyrde" i sin indberetning anmodet nu professor Sverdrup Konferensens aarsmøte om at faa lov til at fremkomme med et forsvar. Møtet efterkom hans begjæring og gav ogsaa den samme anledning til formanden og "andre tilhørende samfundet som maatte tro sig ufordelagtig berørt i professor Sverdrups tale."⁴⁷⁾ Flere benyttet sig av anledningen, specielt formand Olsen og pastor Clausen.

Aarsmøtets avgjørelse i saken gik ut paa at beklage, at der

⁴⁶⁾ Beretning om det 3dje ordentlige synodemøte av Minnesota distrikt 1880, side 74.

⁴⁷⁾ Konferensens aarsberetning 1881, side 59.

hadde vist sig en sørgelig mangel paa ret orden og tugt inden samfundet, uten at møtet dog ansaa det rigtig at gi formanden den væsentligste del av skylden herfor.⁴⁸⁾ Ellers er det en gjentagelse av, hvad tidligere oftere hadde fundet sted: Aarsmøtet paapeker dette eller hint uttryk som hadde været brukt fra en av siderne, uttaler sin misbilligelse derav og beder vedkommende om at erkjende det og bede om tilgivelse derfor.

En minoritetsindstilling, indbragt av presterne N. C. Brun og Ole Nilsen, bruker temmelig sterke ord mot professor Sverdrup, men blir nedstemt med 75 mot 37 stemmer, og majoritetsindstillingen blir antat med 88 mot 22 stemmer.

Baade professor Sverdrup og pastor Johan Olsen indrømmet, at de hadde benyttet uttryk som kunde mistydes og føles saarende, og bad om forladelse herfor. Pastor Clausen derimot viste sig likesaa ubøielig og uforsonlig som tidligere. Tiltrods for aarsmøtets skarpt og klart uttalte misbilligelse av den maate, hvorpaa han hadde ført sit forsvar, og tiltrods for dets henstilling til ham "at erkjende og tilbakekalde de ukjærlige domme" han hadde fældt over professor Sverdrup, og tiltrods for at møtet hadde erklæret, at "Konferensen vedkjender sig ikke den dom om uværdighet til professorembedet, som pastor C. L. Clausen har fældt over professorerne Sverdrup og Oftedal."⁴⁹⁾ hadde han kun dette svar: "Protest. — Jeg protesterer mot den avgjørelse og kjendelse, som idag er vedtat her i møtet i anledning av professor Sverdrups saakaldte forsvar og pastor J. Olsens og mit tilsvar. — C. L. Clausen."⁵⁰⁾

Det var kun et nyt varsko om, at kampen mot Augsburg Seminar og dets lærere skulde fortsættes med usvækket kraft. Det varer da heller ikke ret længe, før pastor Clausen "efter alvorlig overveielse og bøn til Gud, samt samraad med nogen embedsbrødre"⁵¹⁾ rykker ut med et skrift betitlet: "Professor Georg Sverdrups angrep og pastorerne J. Olsens og C. L. Clausens tilsvar." Han fremstiller i dette skrift professorerne Sver-

⁴⁸⁾ Konferensens aarsberetning 1881, side 60.

⁴⁹⁾ Sammesteds, side 61. 63.

⁵⁰⁾ Sammesteds, side 63.

⁵¹⁾ Clausen, side 4.

drup og Oftedal som de værste urostiftere, og det er med god grund professor Oftedal uttalte om nogen ytringer i Clausens angrep: "En saadan forfærdelig dom har mig bekjendt aldrig været fældt over nogen enkelt mand i det norske kirkearbeide i dette land, og det vil forhaabentlig heller aldrig ske."⁵²⁾

Pastor Clausens bok fik imidlertid allerede av Konferensens næste aarsmøte sin vel fortjente dom. En fortjeneste har dog dette skrift: det har gjort en del for kjendskapet til vor kirkes historie meget interessante dokumenter let tilgjengelige.⁵³⁾

Pastor Johan Olsen, som i sin indberetning til aarsmøtet i 1881 for første gang officielt hadde tat avstand fra Augsburgs lærere, frabad sig samtidig bestemt gjenvalg som formand, og pastor T. H. Dahl, som i flere aar hadde været sekretær, blev valgt som hans eftermand. Til sekretær valgtes pastor G. Hoyme. Hermed indtrær der en betydningsfuld vending, som indleder en ny tid for Augsburg Seminar. Pastor Dahl tar allerede i sin første indberetning i 1882 bladet fra munden; der merkes en bestemthet og handlekraft, som efter de mange aars vaklen virker forfriskende. Med sterke farver skildrer han de storme som ogsaa det aar hadde gaat over samfundet, og den strid som hadde fortsat med at ryste det. "Dersom de stridslystne prester og lægmænd kunde overskue al den elendighet som er en følge av denne strid, vilde de vist snart nedlægge sine vaaben og bruke sine kræfter i kampen for en bedre sak. Der høres likesom et ramaskrik fra vore menigheter over denne forfærdelige prestekamp. De beder om fred; de beder om at faa arbeide for sjæles frelse."⁵⁴⁾

Hvad der her sigtes til, blir klart av følgende uttalelser i samme indberetning: "Vort kjære Augsburg Seminar har været i fuld og velsignet virksomhet ogsaa dette aar. Trods alle de for-

⁵²⁾ Konferensens aarsberetning 1881, side 62 flg.

⁵³⁾ Skriftet indeholder følgende aktstykker: 1. Professor Sverdrups artikel "Som faar der ikke har hyrde". 2. Formand Olsens uttalelser om nævnte artikel i sin indberetning til Konferensens aarsmøte 1881. 3. Professor Sverdrups forsvar for aarsmøtet, med pastor Clausens bemerkninger dertil. 4. Pastor Johan Olsens svar. 5. Clausens svar, med anmerkninger. 6—7. Aarsmøtets behandling av saken. 8. Slutningsord.

⁵⁴⁾ Konferensens aarsberetning 1882, side 16.

søk der har været gjort paa at fremstille lærerpersonalet, især to av dem, som de laveste subjekter, trods alle de skammelige angrep baade av anonyme og navngivne forfattere, trods al den flid og klokskap, der har været brukt, og som var en bedre sak værdig, for at gjøre dem foragtelige i offentlighetens øine, de har dog med samme ufortrødne flid og dygtighet som før røgtet sin hellige gjerning." "Der vil store kræfter til i en saadan uavbrutt forfølgelsens ild at kunne fortsætte en saa ansvarsfuld og ofte tung gjerning med mod og haab; men Herren har git dem begge dele, han var 'deres styrke i nødens tid'." "Samfundet vilde forsømme en hellig pligt, om det undlot at beskytte sin skoles lærere mot uretfærdige angrep, der ikke alene er ærekrænkende for deres personer, men tillike er skikket til at skade deres lærervirksomhet, altsaa selve skolen." "Der har været en underlig kappestrid dette aar mellem dem, der for enhver pris vilde nedrive, og dem der med store opofrelser og ihærdig arbejde vilde opbygge skolen."⁵⁵⁾

Der er i disse formandens uttalelser en klang, som maatte være velgjørende for skolen og dens venner. For første gang siden 1873 lød der fra samfundets formands mund ord som gav løfte om et helhjertet forsvar for og forstaaelsesfuld bedømmelse av skolen og dens lærere. Heller ikke indskrænket formanden sig til almindelige bemerkninger. "Jeg anser det som min pligt," siger han, "at henlede aarsmøtets opmerksomhet til pastor H. O. Opsals skriverier i "Skandinaven" siden sidste aarsmøde, samt til pastor C. L. Clausens bok, betitlet: 'Prof. Georg Sverdrups angrep og pastorerne J. Olsens og C. L. Clausens tilsvær o. s. v.' Saavel stridsmaaten som indholdet i disse aktstykker er av den beskaffenhet, at et kristelig samfund ikke kan gaa dem taus forbi."⁵⁶⁾

Som ventelig var, vakte formandens mandige ord temmelig megen opsigt. Aarsmøtets beslutninger er ogsaa utvetydige. "Konferensen beklager høilig, at pastor C. L. Clausen har fundet det nødvendigt at utgi sin bok — — — og for at gi sine ord vegt

⁵⁵⁾ Konferensens aarsberetning 1882, side 21.

⁵⁶⁾ Sammesteds, side 22.

endog har benyttet og offentliggjort et privat brev.”⁵⁷⁾ Men da hverken professor Sverdrup eller professor Oftedal, der særlig hadde været gjenstand for pastor Clausens voldsomme angrep, hadde forlangt saken behandlet, “anser aarsmøtet det rettest at gaa det hele forbi i taushet. Henstiller dog til pastor C. L. Clausen for Gud og sin samvittighet at betænke følgerne av sin færd og vogte sig for, at saadant gjentages.”⁵⁸⁾

Endnu kraftigere og alvorligere talte Konferensens aarsmøte i anledning av pastor Opsals skriverier: “Pastor H. O. Opsals forhold i det forløpne aar har været saadant, at Konferensen anser det som sin uavviselige pligt at erklære ham uværdig til det hellige prædikeembede i kirken.”⁵⁹⁾ Blandt anklagepunktene, hvorpaa denne dom fældes, findes ogsaa følgende: “Han (Opsal) søker ved fordreielser og en falsk fremstilling av vore professorers forhold at frata dem den tillid og agtelse, de som prestelærere ved vort seminar trenger for at kunne virke til vel-signelse.” “Han (Opsal) motarbeider samfundets beslutninger ved at advare mot fondsindsamlingen, samt ved endog ved falske navne at gi det utseende av, at mange i samfundet deler mening med ham.”⁶⁰⁾

Det var imidlertid ikke bare herfor pastor Opsal blev erklæret uværdig til prestatjenesten, men ogsaa paa grund av, at han “haaner sit eget samfund ved at fremstille dets formand som en person, som han og mange maa skamme sig over.”⁶¹⁾

Dommen over pastor Opsal blev antatt med 96 mot 25 stemmer, mens 56 vægret sig ved at stemme.

En eftervirkning av aarsmøtets beslutning i Opsal-saken var en senere under møtet indleveret og oplæst protest, underskrevet av tredive mand. Det er denne protest, som siden er blit kjendt under navnet “De 30’s erklæring.”⁶²⁾ Det er her Augsburgs lærere og venner betegnes som “en ny retning”, og saavel erklæ-

⁵⁷⁾ Konferensens aarsberetning 1882, side 85.

⁵⁸⁾ Sammesteds.

⁵⁹⁾ Sammesteds.

⁶⁰⁾ Sammesteds, side 86.

⁶¹⁾ Sammesteds, side 85.

⁶²⁾ Erklæringen er ikke optatt i Konferensens aarsberetning 1882; derimot findes den i Folkebladet for 10de august samme aar.

DE FØRSTE COLLEGEGRADUENTER (1879)

Bugge	Thoresen	Nilsen	Gulbrandson
	Øien		

ringen som det svar den fremkaldte er saa vigtige til forstaaelsen baade av Augsburg Seminar og de underliggende aarsaker til "den sørgelige strid i Konferensen", at en gjengivelse av hovedtankerne i disse dokumenter kræver sin plads her.

Da denne "de 30's erklæring" er den greieste, for ikke at sige den eneste uttalelse, hvori de som nu i otte aar hadde kritisert og bekjæmpet Augsburg, dets standpunkt og dets arbeide, kommer ind paa det principielle i striden, er den av den største interesse til belysning baade av "den sørgelige strid i Konferensen" og av den "gamle" og den "nye" retning.

Erklæringen indeholder tre hovedpunkter, nemlig: "1. Hvad vi har villet og vil. 2. Hvad vi tror os forpligtet til at bekjempe. 3. Hvad vi nu maa kræve." Som svar paa første punkt anføres Konferensens konstitution, art. 2, kap. 2 a, b, c, d og e — om Konferensens formaal — hvori underskriverne erklærer sig enige. Under andet punkt erklæres det, at underskriverne tror sig forpligtet til at bekjempe "en ny og fremmed aandretning, som mer og mer drar Konferensen bort fra det formaal, den selv i overensstemmelse med Guds ord og vor lutherske bekjendelse har sat sig i sin konstitution." Denne "nye og fremmede retning" har — erklæres det videre — aabenbaret sig "1. Ved likegyldighet for læreforhandlinger. 2. Ved at motarbeide frikonferenser. 3. Ved et for Konferensen nyt og eiendommelig begrep om menighetsfrihet. 4. Ved en hittil ukjendt hensynsløshet." Efter hver enkelt av disse anklager følger de formentlige beviser. Endelig fremsættes, "hvad vi nu maa kræve," hvilket er, "at samfundet ikke anerkjender og støtter en saadan retning," hvad det bl. a. bør gi uttryk for derved, at det "paa det bestemteste kræver, at professorerne Sverdrup og Oftedal ikke længere fortsætter utgivelsen av 'Folkebladet', da dette efter vor mening er nævnte retnings mest utprægede organ."

Paa dette merkelige dokument svarte professor Sverdrup i en række artikler i Folkebladet under overskriften "Fri menighet i fri kirke."⁶⁸⁾

Han uttaler først, at det i lange tider hadde været klart at

⁶⁸⁾ Folkebladet for 10de, 17de og 24de august og 7de og 14de september 1882. Optrykt i Samlede Skrifter, II 120—143.

der var to retninger i Konferensen, saa erklæringen ikke var nogen overraskelse. Men han vil ikke gjøre gjengjæld ved at peke paa de feil og mangler som findes hos "den gamle retning," heller ikke vil han svare paa de personlige forurettelser som "erklæringen" indeholder, men kun fremholde sin forstaaelse av "den nye aandsretning" og vise, at den ikke er i uoverensstemmelse med Guds ord og den lutherske bekjendelse.

Angaaende Konferensens konstitution, som "de 30" hadde paaberopt sig, uttaler professor Sverdrup temmelig lakonisk, at den vist er al ære værd, men at den ikke duer til at bedømme aander efter, noget som heller ikke er dens hensigt og opgave. Konstitutionen skal være slik, at den gir rum for arbeide og verner mot forstyrrelse av arbeidet. "Og det skal siges til Konferensens ære, at dens konstitution gir godt rum til arbeide; kanske der kunde klages en smule over, at den beskytter ikke tilstrækkelig mot forstyrrelsen av arbeidet." Men "paa regnskapsdagen blir vort virke og vort samfunds virke ikke dømt efter konstitutionen, men efter Herrens ord."

Men dette ord leder os hen til "*den frie menighet*". "Det er den norske kirkes kald i Amerika at opbygge Guds rike iblandt os ved at stifte og utfolde frie menigheter med fuldt selvstyre." Med arbeidet for menigheten begynder den kristnes kald; men hvor kaldet begynder, der begynder ogsaa ansvaret. "Sandelig, vi skylder vore brødre efter kjødet at vidne for dem, hvor det frie samfund i sandhet findes."

"De 30" hadde regnet "Aapen erklæring" som utgangspunktet for "den nye retning", og professor Sverdrup har intet herimot; der er en inderlig sammenhæng mellem "Aapen erklæring" og arbeidet for fri menighet i fri kirke. Han anser det ikke som sin opgave at bevise "Aapen erklæring"s sandhet i det enkelte; det har professor Weenaas gjort i sin bok om "Wisconsinismen". Der har han da ogsaa uttalt, at jo dypere man erkjenner, at kristendommens grundvæsen er *frihet* i sandhetens erkjendelse, desto mere skal enhver ven av sandhet og ret bli fortrolig med 'Aapen erklæring' og ikke alene finde den berettiget, men ogsaa nødvendig som et samlende kamprop til kirkens venner om at staa paa vakt mot en fælles fiende som truer med at

nedbryte vor lutherske kirke og bringe os mennesketrældom og aandsslaveri med alskens satsvæsen og formvæsen.⁶⁴⁾ "Denne Weenaas's udtalelse vil vi henstille til grundig overveielse av de 30; for os er den fuldkommen tilfredsstillende," føier professor Sverdrup til.

Den "Aapne erklæring" er et skarpt sverdslag mot kirkepolitikken, saaledes som denne kommer tilsyne i pavekirken og statskirken. Begge disse kirkeformer er nødt til at gi avkald paa den indre sandhet for saa meget mere at lægge vegten paa forbindelsen med det ydre samfund. "Den katolske kirke siger derfor: Dersom du ikke er *med os*, blir du straffet i den tilkommende verden. Statskirken siger: Dersom du ikke er *med os*, saa blir du straffet i denne verden. Men Guds frie menighet peker paa Frelseren og siger: Er du ikke *i ham*, saa blir du kastet ut som en tør gren." Professor Sverdrup efterviser saa tilstedeværelsen av de tendenser som "Aapen erklæring" hadde pekt paa, og slutter denne paavisning med det interessante billede om rydningsmanden som med sin øks fælder det raadne træ i urskogen, hvor han vil bygge sin hytte.⁶⁵⁾

To av anklagepunkterne mot "den nye retning" var likegyldighet for læreforhandlinger og motarbeidelse av frikonferenser. I sit svar paa disse anklager minder professor Sverdrup om kampen for barnelærdommen i motsætning til Den Norske Synodes aandskraftende satsvæsen. "Den nye retning" har intet imot satser som oppstilles til diskussion. "Det er den frie menighets ret til at diskutere hvad den vil, og saa ofte den vil. Men det som er og blir uriktig, det er at oppstille satser, som skal tvinges ind paa menighetene ved synodalbeslutninger og saaledes formindske og indknipe den grundvold, hvorpaa den frie menighet bygger."

Forfatteren blir sarkastisk, naar han skildrer denne aandløse lek med satser. "Paa satsernes skarpe spidse skulde læren ligge; ovenpaa den skulde menigheten bygges; og naar menigheten vilde røre aldrig saa litet paa sig til selvstændig tanke, tale eller handling, saa lød straks det advarende rop: Vær stille! Rør

⁶⁴⁾ Wisconsinismen, side 131.

⁶⁵⁾ Sverdrup, Samlede Skrifter, II, 128.

dig ikke, ellers falder du ned i vranglære og blir delagtig i kjæternes gruelige vildfarelser! Saa sat menighetene der ute av stand til at røre haand eller fot, fordi den mindste bevægelse vilde vælte den høie bygning, som stod og vippest paa de 'renlærende' satsers top."

Den nye retning anser barnelærdommen for at være baade "soleklar" og "renlærende". Vil nogen ved idelige diskussioner og trætter utbasunere sin egen visdom og forstyrre andre folks fredelige arbeide for menighetens opbyggelse, er det bedre at holde sig borte fra dem. "De ulykkelige mennesker som ikke er fornøyd, uten de kan faa trætte om ting som den kristne kirke forlængst er enig om, kureres bedst for sin lidenskap ved at lates alene."

Hvad derimot foreningsarbeidet angaar, saa burde og kunde "de 30" vite, at "fred og enighet paa sandhets grund" var et av de formaal "den nye retning" altid hadde baade talt for og efter ringe evne virket for. Dens program var ogsaa paa dette punkt samlet i de tre merkesaker i Konferensens arbeide: *Menigheten, barnelærdommen og presteskolen*. Menigheten er grundvolden for samfundenes organisation, og "vore menigheter er som regel strengt lutherske, takket være barnelærdommen og den norske vækkelse. Hvad der fattes, er ikke ren lære, men kraftig liv. Derimot kan der reises sterke tvil om en del synodesatsers egthet, naar de skal veies paa skriftens guldvegt." Det av formand Preus om de norske teologer uttalte ord: "Hovedsaken er, at de er enige med os," aabenbarer kun en eksklusivisme og sektaand, som altid sønderriver og aldrig kan sammenbinde. "Imot dette princip, som i sin fulde konsekvens fører til prestekonferensernes ufeilbarhet, sætter vi baade for sandhetens skyld og for fredens skyld *menigheternes ret til at prøve og dømme aanderne*."

"Den nye retning" er i favør av frikonferenser, "men ikke for at diskutere haarfine lærespørsmal, saa fine at man aldrig blir enig om, hvad der egentlig strides om," men for at diskutere om hvorledes der kan bygges en ekte kristelig frikirke iblandt os.

Men ogsaa spørsmålet om presteskolen hører med til foreningssaken, og professor Sverdrup uttaler ønskeligheten av et

fællesseminar; men det maa "bygges paa solid grund, det er mere *aand* end der for øieblikket findes iblandt os."

Men at faa en varig forening vil ta tid, og "de som i sin tid har været saa raske til at splitte menigheter og samfund, bør derfor ikke forarges saa svært, om de maa bie, indtil Herren sammenføier i naade, hvad mennesker har adskilt."

Ogsaa "den nye retning"s formentlig nye begrep om menighetsfriheten hadde "de 30" angrepet. Professor Sverdrup svarer, at "menighetens frihet er vel først og fremst, at den er dyrekjøpt for Gud, saa at denne verdens gud ikke længere hersker over den." Videre er "det andet store grundtræk i menighetens frihet den Helligaands utgyldelse i hjerterne, ved hvilken frihetens fuldkomne lov blir indskrevet i menneskesjælene." "Ethvert samfund, stort eller litet, i hvilket Jesus Kristus ikke er grundvolden og den Helligaand ikke er samfundsbaandet, er ikke nogen fri menighet." Menigheten "bygges og forbindes ved naademidlerne. Ordet, daaben og nadveren er den kristne menighets rette kjendetegn, og ved den forbindes synlig med usynlig, Kristi legeme med sit hoved." "Derfor er Frelseren og Aanden og naademidlerne det nye samfunds sikre grund. Av disse fødes dets lemmer, ved dem underholdes livet, fra dem utgaar den verdensomfattende kjærlighet, som driver den frie menighet til arbeide og hengivelse." "Og jo sterkere vækkelse, jo kraftigere aandelig liv, jo mere kjærlighet til sjælenes frelse, desto mere virkelig frihet i menigheten." "Menighetens frihet øves i Herrens tjeneste. Aandens gaver og kræfter tages i bruk alle sammen. Ingen faar ligge ubrukt, intet pund maa graves i jorden, om det kan undgaaes. Alle sammen, derpaa ligger vegten. Mænd, kvinder og barn, unge og gamle, alle skal være med, det er frihetens og Aandens krav. Det skal menighetens konstitution sørge for, at der er rum for alle."

"Men det er langt fra menighetens frihet at overdra sin ret og myndighet til presten. Det er bent imot menighetens frihet, og bent imot Guds ord." "Altsaa tar ikke menigheten noget fra sin aandelige frihet og ret ved at kalde prest; den lægger meget mere noget til. Den gir intet bort, den faar noget mere av Herrens haand. Den drar nye aandelige kræfter ind i sit arbeide og

forøker sit pund i Herrens tjeneste." "Vi faar være med alle sammen i vor Frelzers arbeide."

"Aldrig hadde vi trodd, at dette var et begrep om menighetens frihet, som var nyt og fremmed for Konferensen", føier professor Sverdrup til. "Og Gud være lovet, det er ikke saa aldeles fremmed endda i vort samfund. Det har mange venner, og Herren vil legge flere til."

"De 30" hadde særskilt nævnt begyndelsen av fondsindsamlingen som et brudd paa menighetens frihet. Herpaa svarer professor Sverdrup tilslut: "Fondsarbeidet blev optat efter de alvorligste overveielser av fakultetet, direktionen og Board of Trustees for seminariet. Hvorledes blev det gjort? Simpelthen som en appel til menighetene i seminariets yderlige nød. Det var et spørsmaal til menighetene, naar vi ingen anden utvei visste. Mon det var uriktig i haard nød at bede om hjelp for vor presteskole? Jeg kan ikke se det, og jeg skammer mig ikke for at gjøre det om igjen."

Endnu et anklagepunkt mot "den nye retning" var "en hittil ukjendt hensynsløshet" mot samfundsbrødre saavelsom mot andre samfund. Hertil svarer professor Sverdrup, at "det kan være altfor sandt, at vi ikke har sparet paa sterke ord." Men for det første var der mange "aandelige løsgjængere, som fortjener at faa et ordentlig rap, naar de vil blande sig op i Guds rikes arbeide og kaste stene paa dem som arbeider." Dernæst hadde ogsaa "den nye retning maattet døie saa hensynsløs behandling som nogen i dette land." Der hadde heller ikke altid været vist "nogen utsøkt hensynsfuldhet fra den anden side."

"De 30" hadde krævet, at Konferensen "ikke anerkjender og støtter en saadan retning," hvad den især skulde vise ved at forby professorerne Sverdrup og Oftedal at fortsætte med at utgi Folkebladet, "da dette efter vor mening er nævnte retnings mest utprægede organ."

Dette punkt blev ikke berørt av professor Sverdrup i hans oprindelige svar paa "de 30's erklæring." Men da dette svar

kort tid efter utkom i separatavtryk,⁶⁶⁾ hadde han tilføjet nogen faa indledende bemærkninger, hvor det bl. a. heter:

"Selve grundtanken, at den frie menighet maa være maalet for vort arbeide, det kan vi ikke vike fra, og for denne tanke beder vi om en beskeden plads i folkets hjerte og menighetens bøn. Og om Folkebladet er blit denne retnings organ, saa tror vi ikke, at det er en saadan forbrydelse mot trykkefriheten, at det for den saks skyld bør nedlægges; blandt de mange røster som høres i vort folk, er den frie menighets kanske likesaa berettiget som de fleste andre."

Den gamle retning hadde fremført sin anklage i form av "de 30's erklæring"; den nye retning hadde svaret gjennem "Fri menighet i fri kirke." Begge dokumenter er av den største betydning ved det lys de kaster over Augsburg Seminar og den aandsretning som i otte aar hadde gjort dets vei trang og dets arbeide møisommelig og tungt.

Linjerne var imidlertid blit klare, eller ialfald klarere end nogensinde før under striden. Dog skulde Augsburg Seminar endnu maatte gjennemgaa en prøvelsestid, som var sværere end noget av det som hittil hadde møtt skolen. Men paa samme tid som det uveir som overgik Augsburg i 1883 er et led i den gamle retnings kamp mot skolen og dens lærere, saa er det ogsaa av saa stor vigtighet og av en saa særegen karakter, at det vil falde naturligt at skildre de dermed forbundne begivenheter i et særskilt kapitel.

⁶⁶⁾ Fri menighet i fri kirke. Svar paa de 30's erklæring, av Georg Sverdrup, 1883.

Niende kapitel

AUGSBURG SEMINAR UNDER BRYTNINGEN MELLEM DEN "GAMLE" OG DEN "NYE" RETNING

DEN i det foregaaende kapitel skildrede brytning imellem den "gamle" og den "nye" retning maatte paa ethvert punkt berøre Augsburg Seminar, saa meget mere som begge retninger var repræsenteret indenfor skolens fakultet og professor Sverdrup meget snart blev den nye retnings anerkjendte leder. Derfor bærer hele skolens udvikling i aarene 1876—83 et sterkt præg av denne brytning, der paa mange vis hindret dens fremgang og endog stundom syntes at true selve dens eksistens. Det var stormfulde uveirsaar, litet skikkede til at frembringe glimrende ydre resultater, men des mere tjenlige til at rotfæste skolen og gjøre den kjær for menigheterne.

Professor Weenaas nedla altsaa ved skoleaarets slutning i 1876 sin gjerning og flyttet til Norge. En tid av sit sidste aar ved skolen hadde han tilbragt med at besøke Konferensens menigheter for at sige dem farvel. Aarsmøtet hadde, dog ikke uten en del motstand, fulgt hans anbefaling at vælge pastor Gjeldaker som hans eftermand som professor; derimot hadde ikke møtet valgt Gjeldaker til bestyrer, saaledes som han ogsaa i motsætning til skoledirektionens indstilling hadde antydnet. Heller ikke hadde aarsmøtet fulgt hans anbefaling med hensyn til professor Oftedal.

Men denne professor Weenaas's indblanding i den skoles og det samfunds anliggender, som han nu stod ifærd med at forlate, hadde uundgaaelig fremkaldt en skarp diskussion og til dels skapt adskillig bitterhet i sindene. Allerede dette gjorde det vanskelig for skolen at kunne arbeide i ro. Hertil kom den stadig økende gjæld, som litt efter litt blev en saa tung byrde, at det var nødvendig at gjøre noget alvorlig for at faa den avkastet. Saa var der endnu en anden omstændighet som vanskeliggjorde skolens arbeide: dens lærere blev altfor meget optat med andet

arbeide. De hadde — først Weenaas, saa Oftedal — betjent Trefoldighets menighet i Minneapolis og redigeret Konferensens blad *Lutheraneren*; de blev paalagt at reise i menighetene for at samle midler til skolens drift; Sverdrup var blit valgt til Konferensens kasserer, Oftedal hadde meget ekstraarbeide i forbindelse med sin stilling som formand i Board of Trustees o. s. v.

Men dette arbeide var enten blit dem direkte paalagt av Konferensen, eller ogsaa overtat av dem paa grund av bydende nødvendighet og med Konferensens tilladelse.

Selvfølgelig hadde ogsaa dette ekstraarbeide sin betydning for skolen og menighetene, saavel som for Guds rike i det hele tat. Ikke mindst gjælder dette professor Oftedals arbeide som prest i Trefoldighets menighet, der jo stod i saa nær forbindelse med skolen og var av saa stor betydning for den. "Under professor Oftedals virksomhet oplevet menigheten en aandelig vækkelse, der satte dype og varige merker. Folket kom i store skarer for at høre hans enestaaende livfulde, friske, evangeliske præken. Han forstod ogsaa at sætte andre til arbeide, og menigheten vokste i selvstændighet og aandelig kraft."¹⁾

Ikke desto mindre var alt dette ekstraarbeide en vanskelighet for skolens trivsel og fremgang. Konferensens formand, pastor Johan Olsen, berører paa en særdeles velvillig maate disse vanskeligheter i sin indberetning til aarsmøtet i 1876. Han uttaler her bl. a. det ønske, at skolen jo før jo heller maa bli befriet for gjæld, og at den maa faa et bedre utstyr, især et godt bibliotek. Han beklager, "at samfundet har set sig nødt til at paalægge professorerne en hel del arbeide, som ikke egentlig hører til deres embede." Grunden hertil er den, at man i et frikirkesamfund "er nødt til at benytte de kræfter og gaver som forefindes, uten at ta det strenge hensyn til, om arbeidet sorterer under ens embede."²⁾

Skoleaarert 1876—77 var det første aar, skolen stod under professor Sverdrups ledelse. Det var i mere end én henseende et vanskelig aar for skolen.

De økonomiske forhold var fremdeles meget trykkende. Her-

¹⁾ Trefoldighets menighets jubilæumsskrift, side 16.

²⁾ Konferensens aarsberetning 1876, side 23.

om siger Konferensens formand i sin indberetning til aarsmøtet i 1877: "De trykkende økonomiske forhold, som dette aar har været saa almindelig følt over det hele land, om end i forskjellig grad paa de forskjellige steder, har ganske naturlig øvet en ikke ringe indflydelse paa det kirkelige arbeide. En stor del av vore menigheter ligger i græshoppedistrikterne. Med alle sine anstrengelser kan disse i længden umulig opholde en kirkelig virksomhet iblandt sig, om ikke den naadige Gud snart tar denne gruelige landeplage bort fra dem. Paa mange maater hindres vor gjerning ved disse haarde tiders tryk; men ingensteds føles dette dog saa haardt som i vor skolegjerning."³⁾ Men dette var ikke den eneste vanskelighet. "En endnu værre hindring beredes vor skole derved, at det paa mange steder viser sig overordentlig vanskelig at faa folket i sin helhet fuldt og levende interessert for denne indretning, som dog er livsnerven i samfundet,"⁴⁾ fortsætter formanden.

Skolen var ogsaa i en anden henseende kommet ind i en vanskelig krise i 1876. Der var nemlig kun meget faa teologiske studenter, og utsigterne til nogen hurtig forøkelse var alt andet end lyse. Det som hadde ført til denne situation, var den omstændighet, at "de fleste studenter søkte hen til den nye femaarige forberedelsesskole, mens den store trang til prester stadig tok de dueligste og snarest modnede folk ut av vor teologiske avdeling."⁵⁾ Der var saaledes i 1877 kun én teologisk kandidat som uteksaminertes fra skolen. Ved en skjønnsom omordning av skolens timeplan lykkedes det imidlertid allerede i skoleaaret 1876—77 at gi de mere modne collegestudenter ekstra undervisning, hvad der igjen hadde til resultat, at fakultetet kunde tilraade flere studenter i collegeavdelingen at ansøke om optagelse i den teologiske avdeling. Men selv saaledes maatte man være forberedt paa, at skolen paa dette overgangsstadium ikke kunde skaffe mange teologiske kandidater de nærmest følgende aar.

Den teologiske undervisning maatte ogsaa i dette aar lide meget paa grund av, at lærerne var overlæst med andet arbeide.

³⁾ Konferensens aarsberetning 1877, side 19 flg.

⁴⁾ Sammesteds, side 20.

⁵⁾ Sammesteds, side 53.

Professor Gjeldaker hadde ikke kunnet tiltræde sin post som lærer før ved begyndelsen av andet halvaar, og den sidste maaned av skoleaaret var han borte paa subskriptionsreise i skolens interesse. Professor Gunnensen var ute paa subskriptionsreise gennem hele første og i to maaneder av andet halvaar. Professor Oftedal blev i næsten tre maaneder i andet halvaar hindret fra at undervise i den teologiske afdeling, dels paa grund av arbeide utenfor skolegjerningen, dels paa grund av, at han maatte ta mere arbeide i den forberedende afdeling, da en av hjælpelærerne tok avsked. Saaledes var det daglige antal undervisningstimer i den teologiske afdeling indskrænket til gennemsnitlig $2\frac{1}{2}$ time daglig. Der var i aarets løp paa grund av mangel paa lærerhjælp — specielt paa grund av at professor Gunnensen maatte være saa meget ute paa reiser — kun fire forberedelsesklasser igang.⁶⁾ Det som skolen allermest manglet, var skikkede mænd som lærere i de forberedende afdelinger; især følte savnet av en engelsk professor. "Men," siger bestyreren, "forholdene er av den art, at en mand som skal være denne stilling voksen, maa være fuldt saa vel utdannet i norsk som i engelsk, og den bedste mand vil derfor ikke være at finde, førend seminariet selv utvikler ham."⁷⁾ At Konferensen aaret før hadde valgt en fjerde professor, hadde selvfølgelig saa langt fra været nogen hjælp til løsning av spørsmålet, at det meget mere hadde gjort det vanskeligere at kunne faa ansat tilstrækkelig lærerhjælp i de forberedende afdelinger. De fire teologiske professorer var jo først og fremst ansat for at undervise i den teologiske afdeling. At maatte bruke altfor meget av sin tid til undervisning i de forberedende afdelinger maatte ganske naturlig være dem imot. Heller ikke var det uten videre git, at de var saaledes skikket til denne del av skolegjerningen som andre der særlig hadde forberedt sig derfor.

Professor Gunnensen hadde da virkelig ogsaa allerede aaret før henvendt en skriftlig klage til direktionen over, at han maatte anvende $\frac{3}{4}$ av sin undervisningstid paa kollegeavdelingen. Direktionen saa sig imidlertid ikke istand til straks at rette herpaa,

⁶⁾ Konferensens aarsberetning 1877, side 54.

⁷⁾ Sammesteds, side 56.

samtidig med at den dog uttalte, at den haabet at utviklingen efterhaanden vilde medføre bedre kaar.

Elevantallet var i skoleaaret 1876—77 92, altsaa ti mindre end aaret før. Dette kom dels av, at en del elever ikke kunde opdrive midler til at fortsætte sin skolegang, dels derav at bestyreren av mangel paa beboelsesrum ved skolen hadde set sig nødt til at avslaa en del ansøkninger. Men om elevantallet hadde været noget mindre, var der dog paa en anden kant indtraadt en glædelig forandring, idet eleverne mere jevnlig hadde frekventert skolen hele aaret, hvorved et bedre resultat av undervisningen var opnaadd. Bestyreren antyder i sin indberetning til aarsmøtet ønskeligheten av en noget forandret skoletid, hvorved endnu bedre resultater vilde kunne opnaaes. Aarsmøtet besluttet at forandre skoletiden i overensstemmelse med bestyrerens anbefaling. Den skulde herefter for den teologiske afdelings vedkommende være fra 1ste september til 7de juni, med en maanedes juleferie; for de forberedende afdelingers vedkommende fra 1ste oktober til 7de mai, med 10 dages juleferie. Ved denne inndeling av skoleaaret blev man staaende i over tyve aar.

Det var ængstelige tider for Augsburg Seminar, da Konferensen samledes til aarsmøde i Willmar, Minn., i juni 1877. I store strøk av nordvesten var avlingen for anden gang opædt av græshopperne. Markerne var brunsorte, uaaet var fuldstændig og nøden i mangt et nybyggerhjem stor. Imidlertid var skolens gjæld vokset slik, at der nu maatte gjøres noget alvorlig for at avkaste den, ellers var der liten utsigt til at seminariet kunde fortsætte sin virksomhet. Hertil kom den misstemning, som pastor Gjeldakers valg til professor aaret før hadde medført hos mange av skolens venner. Endog Konferensens formand hadde nu faat sine betænkeligheter ved denne kaldelse, der under saa sterkt tryk var blit sat igjennem aaret før. Det var nu ogsaa for ham blit et spørsmål, "om Konferensen ikke blot vil, men ogsaa virkelig formaar at opholde en saavidt kostbar læreanstalt." Av den grund uttaler han, at "den frygt som mange ifjor næret i saa henseende, var visselig ikke ugrundet. Iaar gir sandsynligvis de trykkende tider spørsmålet end sterkere eftertryk."^{s)}

^{s)} Konferensens aarsberetning 1877, side 22.

Det var saaledes skolens finansielle stilling og det forhastede og ilde betænkte valg av pastor Gjeldaker til professor, der var de to vigtige og vanskelige saker som det blev dette aarsmøtes opgave at løse.

Hvad skolens finansielle stilling angaar, da var situationen denne: Bidragene til professorløns-kassen hadde i aaret 1876—77 været \$2,739.59 og dens gjæld var blit forøket med \$790. Den samlede gjæld til lærerne var nu naadd op til \$4,104.16. Herav skyldtes til professor Weenaas \$357.22, foruten \$600 som var laant for at betale en del av hans tilgodehavende; Gjælden til de daværende professorer var som følger: til professor Oftedal \$865.08; til professor Gunnersen \$891.88; til professor Sverdrup \$889.98; til professor Gjeldaker \$500 (et halvt aars løn). Da lærerne hadde \$1000 om aaret, skyldte altsaa samfundet dem meget nær et aars løn.⁹⁾

Foruten disse \$4,104.16 hadde skolen en gjæld paa \$10,720 paa eiendommen som følge av byggearbeiderne i 1873—74. Den samlede gjæld var altsaa ganske nær \$15,000, og denne gjæld holdt paa at økes mer og mer, idet der ikke indkom nok til løpende utgifter og de dengang meget høie renter. Man hadde forsøkt at avkaste gjælden ved at sende ut indsamlere; men det hadde vist sig at være en baade utilfredsstillende og dyr arbeidsmaate.

Board of Trustees anbefaler derfor i sin indberetning til aarsmøtet, at der nu skal foretas en indsamling til at betale den hele gjæld, og at denne indsamling organiseres slik, at den kan berøre alle menigheterne, avsluttes paa kort tid og utføres uten løn.

For utførelsen av dette arbeide foreslaar Board of Trustees følgende plan:

"1) At der utnævnes en komite paa tyve mand, der vælger en formand og underkomiteer efter samfundets kreds- og visitatsinddeling.

2) At denne komite sørger for opprettelse av innsamlingskomiteer i hver eneste menighet i Konferensen, enten personlig eller ved vedkommende prest.

⁹⁾ Konferensens aarsberetning 1877, side 36 flg.

3) At disse innsamlingskomiteer blir talrike nok til at komme rundt til hver mand og kvinde i de respektive menigheter.

4) At der fra hovedkomiteen hver fjorten dage offentliggjøres i Lutheraneren status over sakens stilling.

5) At det hele beløp innsendes inden 31te januar 1878, saaledes at de indkomne summer indtil den tid opbevares av de respektive menighetskasserere, og intet utbetales, før der er visshet for, at hele gjelden betales.

6) At enhver bidragsyder mottar en kvittering, hvorefter pengene skal tilbakebetales, hvis gjelden til ovennævnte tid ikke blir betalt.

7) At beløpet som skal samles, settes til \$16,000.

8) At der organiseres en kraftig virksomhet av prester og lægfolk, for gjennom vore blade og ved foredrag og samtalemøter at vække en levende interesse for saken.

9) At der paa taksigelsesdagen foranstaltes en bededag over hele vort samfund for denne vigtige sak.

10) At Board of Trustees bemyndiges til at avholde de fornødne utgifter."¹⁰⁾

Aarsmøtet besluttet, at en gjældsindsamling nu skulde foretages og antok den av Board of Trustees foreslaaede plan i sin helhet.

Det var professor Oftedal der i egenskap av formand for Board of Trustees hadde utarbeidet planen, og den viste sig at være særdeles tjenlig. Er der noget at utsætte paa den, saa er det dette, at der i summen som skulde samles, burde været medregnet lærerlønnen for 1877—78. Det er altid vanskelig at drive en innsamling til løpende utgifter ved siden av en gjældsindsamling. Dette viste sig ogsaa dengang.

Utsigterne til en heldig utførelse av dette under de daværende forhold meget store foretagende var slet ikke lyse. Men selv om det ogsaa skulde lykkes at samle de \$16,000 og saaledes gjøre skolen gjældfri, var der dog fare for, at den snart atter kunde synke ned i gjæld. Der blev imidlertid under dette møte ogsaa

¹⁰⁾ Konferensens aarsberetning 1877, side 44 flg.

pekt paa en utvei, hvorved skolens fremtid menneskelig talt kunde sikres, ialfald delvis. Stoughton kreds hadde nemlig besluttet at anbefale til Konferensen, at der samles et professorfond paa \$40,000, og aarsmøtet henstillet til de øvrige kredse at behandle saken, for at den saa kunde bli optat til behandling paa næste aarsmøte.¹¹⁾

Tanken om et skolefond var utkastet; det skulde ta mange aar og koste megen kamp, før den blev til virkelighet.

Efter at ha pekt paa den aarlig tilbakevendende store underbalance i professorlønskassen tilføier kassereren, professor Sverdrup, at han "med bedrøvelse maa uttale, at hvad der ifjor blev sagt, at samfundet av finansielle hensyn ikke burde vælge en fjerde professor, er blit fuldstændig stadfæstet ved dette aars erfaring. Det er smertelig at maatte indrømme, at man har begaat en feil, men jeg antar, at likeoverfor disse tal er der ingen som ikke er villig til at indrømme det." "Det er undskyldelig, at et samfund ved mangel paa klarsyn og mangel paa kraftig arbejde kommer i gjæld; men det er synd med velberaad hu at sætte utgifterne saa store, at de regelmæssig overskrider indtægterne."¹²⁾

Under forhandlingen om skolens gjæld kom atter spørsmålet om ansættelsen av pastor Gjeldaker som professor op til diskussion. Den komite som behandlet kassererens indberetning, fremsatte følgende forslag: "Konferensen holder for, at det svundne aars erfaringer tilstrækkelig godtgjør, at det ligger over dens bæreevne at kunne lønne fire teologiske professorer, og anser det for aldeles uriktig, om den — under de nærværende haarde tidens tryk paa folket, med en \$4,000 professorgjæld hvilende paa sig, likevel vilde vedbli at insistere paa fire teologiske professorer med utsigt til derved kun at styrte sig end dypere ind i gjæld, hvorfor det herved besluttet, at dette aarsmøte inddrar en av de fire teologiske professorposter."¹³⁾

Et medlem av komiteen, S. Rustad fra Shell Rock menighet, fremla en minoritetsindstilling, i hvilken han erklærte "ikke at

11) Konferensens aarsberetning 1877, side 23. 73.

12) Sammesteds, side 37.

13) Sammesteds, side 75.

kunne tilstemme majoritetens indstilling om formindskelse av lærerkræfterne ved vor skole i Minneapolis, da han ikke kunde indse, at de av kassereren anførte og av majoriteten tilstemte grunde var tilstrækkelige dertil.”¹⁴⁾

Der fulgte en lang og temmelig varm diskussion. Alle følte naturligvis vanskeligheten ved at sætte en saadan beslutning i kraft, og alle mindedes vel den kamp som blev utkjæmpet aaret før. Forslaget blev antat med 70 mot 21 stemmer.

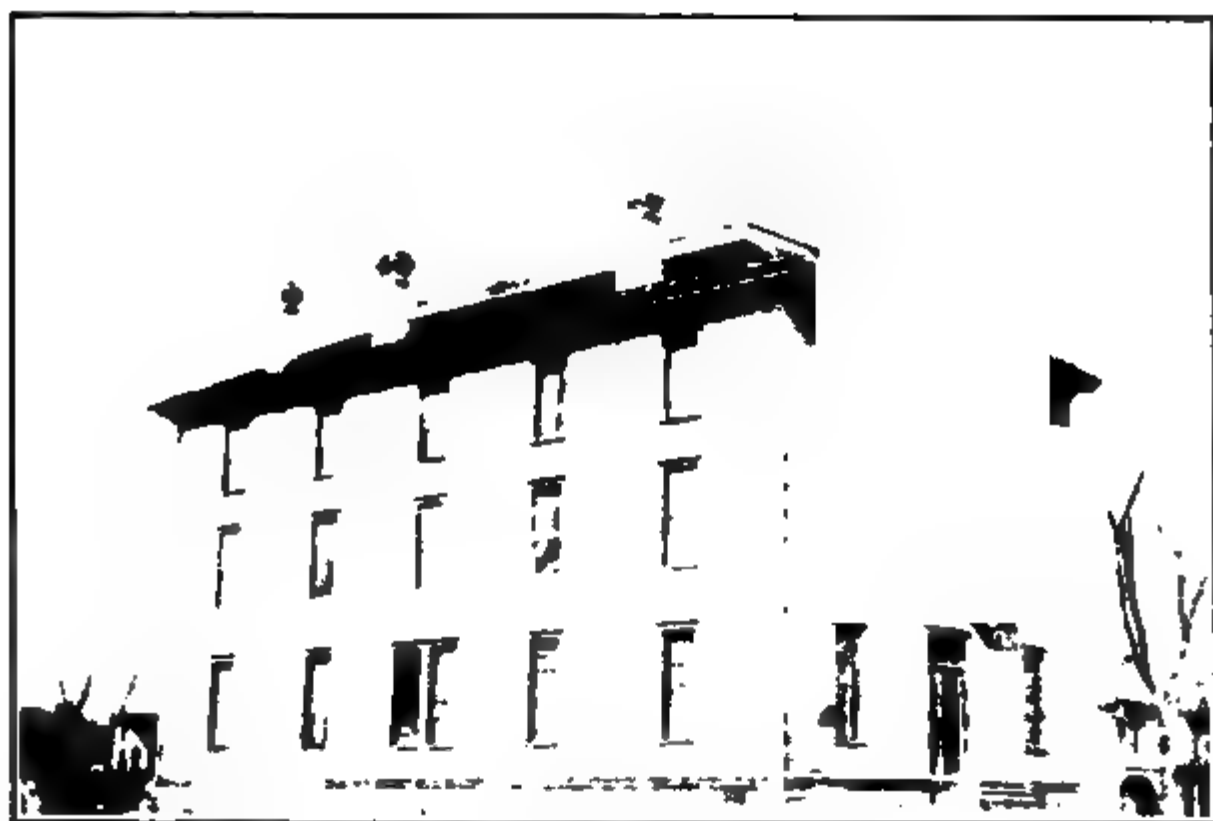
Aarsmøtet hadde imidlertid ikke hermed besluttet, hvilken av de fire professorposter der skulde inddrages, eller hvilken professor som paa grund av den inddragne post skulde ophøre med at være knyttet til skolen. Dette var selvfølgelig en yderst kilden sak at røre ved. Imidlertid pekte følgende av samme komite fremsatte og av aarsmøtet antagne forslag vei: “Konferensen anmoder venligst alle professorer om fremdeles at fortsætte sit arbeide ved seminariet med den av Konferensen fastsatte løn, indtil antallet kan indskrænkes derved, at en av professorerne efter samraad med skolens direktion og fakultet kan motta et prestekald i Konferensen.”¹⁵⁾ Konferensens sekretær oplyser, at “flere forslag indlevertes med hensyn til tiden for inddragelsen av den ene professorpost, og et forslag med hensyn til, hvilken professor der skulde avtræde, hvilke ikke kom under votering av forsamlingen.”¹⁶⁾ Hermed var altsaa den vanskelige sak foreløbig ordnet, uten dog at være endelig avgjort. Den kunde altsaa endnu meget let komme til at foraarsake rivninger.

Konferensens aarsmøte hadde pekt paa en vei til løsningen av begge de meget viktige og vanskelige spørsmåal for Augsburg Seminar, gjældssaken og reduktion av professorposterne. Der var i begge disse saker fængstof nok til at volde de største vanskeligheter, saa meget mere som partistillingen allerede var blit ganske skarp. Det var en lykke for skolen, at begge disse vanskeligheter forholdsvis ganske snart blev løst, og løst paa en tilfredsstillende maate. Da Six Mile Grove og annekterede menigheter i sydlige Minnesota og nordlige Iowa blev vakant, til-

¹⁴⁾ Konferensens aarsberetning 1877, side 76.

¹⁵⁾ Sammesteds.

¹⁶⁾ Sammesteds.

LOSJIBYGNINGEN

DEN NYE PROFESSORBOLIG

raadet Konferensens formand dem at kalde professor Gjeldaker til prest; samtidig tilraadet han ogsaa denne at motta kaldet, et raad som professor Gjeldaker efter samraad med Augsburg Seminars direktion og fakultet ogsaa fulgte. "Naar jeg," siger formanden i sin indberetning til Konferensens aarsmøte i 1878, "gav saavel de kaldende menigheter det raad at kalde Gjeldaker, som ham det raad at overta kaldet, saa skedde dette, fordi Gjeldaker oprindelig var kaldt til prest fra Norge hit til landet, mens de andre tre professorer alle var kaldt fra Norge til professorer i Konferensen."¹⁷⁾ Dermed var denne sak blit ordnet paa en maate som var i overensstemmelse med Konferensens beslutning, og det feilgrep samfundet i 1876 under adskillig agitation hadde begaat, var rettet, saa langt det lot sig rette.

Ogsaa den anden sak — gjældsindsamlingen — lykkedes over al forventning vel. Som ovenfor nævnt, var indsamlingssummen sat til \$16,000, og det var blit bestemt, at subskriptionen ikke skulde indkræves, før denne sum var naadd. Professor Oftedal som var sat til at lede indsamlingen, fik arbeidet organisert saa vidt mulig i alle Konferensens menigheter; desuten begyndte han utgivelsen av et nyt blad, Folkebladet, i sakens interesse. Tiden var menneskelig talt alt andet end beleilig. "Det var," uttaler professor Oftedal, "kun med stor vantro og mange tvil, at Boardet ifjor, mens markerne rundt omkring laa sorte av græshoppernes herjinger, turde komme frem med en plan til at avbetale vor gjæld. Det var nøden mere end vor tro, det var nødvendigheten mere end samfundets 'bæreevne' der drev os til at vove et saadant forslag."¹⁸⁾

Menigheterne tok imidlertid fat paa arbeidet "med uventet redebonhet, næsten begeistring." Ifølge sekretærens rapport bestod Konferensen av 272 menigheter med et samlet sjæleantal av 34,239. I over 200 av disse menigheter dannedes indsamlingskomiteer "og saken grepes fat med saadan kraft og bestemt forset, at inden december maanedes utgang maatte jeg indkalde pengene, da der allerede var subskribert nok, og den 24de januar, da der holdtes takkefest ved seminariet, var henimot \$18,000

¹⁷⁾ Konferensens aarsberetning 1878, side 11.

¹⁸⁾ Sammesteds, side 41.

indkommet kontant.”¹⁹⁾ Henimot 30,000 personer hadde ydet sine bidrag, og for mange der dengang som barn gav sine smaa spareskillinger til Augsburg Seminar, blev dette offer middel til, at de for bestandig blev skolens trofaste venner. Det finansielle utbytte blev alt hvad man kunde vente; men det aandelige utbytte blev ikke mindre, selv om det ikke lar sig matematisk utregne. Formanden for Board of Trustees avslutter sin omtale av indsamlingen med denne bemerkning: “Dog er jeg tilbøielig til at tro, at mere end penge og guld har det været for vort samfund, at folket ved denne indsamling endrægtig har følt sig bevæget og besjælet av en fælles tanke og et formaal, og at sakens storhet for vort samfund har drevet mangen mand og kvinde i bøn og rop til Herren om hjælp; ti ved en saadan fælles bøn og saadan fælles aand er det alene, at vort samfund kan bli vel skikket for sin hellige opgave i dette land.”²⁰⁾

Indsamlingens resultat var, at Augsburg Seminar nu laa i samfundets haand, forøket med tre lotter og uten nogen gjæld eller heftelse paa bygninger eller grund.

“Indsamlingen til gjældens betaling,” siger Konferensens formand i sin indberetning til aarsmøtet i 1878, “forestod formanden i Board of Trustees, hr. professor Oftedal, og han utførte dette vanskelige og byrdefulde hverv med en saadan indsigtshet og energi, at han derved i høi grad har gjort sig fortjent til Konferensens oprigtige taknemmelighet.”²¹⁾

Det samlede utbytte av indsamlingen var \$19,053.44, altsaa litt over \$3,000 mere end det maal man hadde sat sig. Ikke desto mindre lagdes der paa grund av Konferensens upraktiske finansielle ordning, dette aar grunden til en ny gjæld. Man hadde nemlig begaat den feil ikke at regne skolens utgifter til lærerløn for aaret 1877—78 med ind i gjældsindsamlingen. Indsamlingen til lærerløn for dette aar mislykkedes omtrent helt, noget som hvemsomhelst burde kunnet forutse. Resultatet var, at skjønt lærerlønnen for skoleaarets første halvdel blev betalt av overskuddet fra gjældsindsamlingen, kom man til aarsmøtet i

¹⁹⁾ Konferensens aarsberetning 1878, side 42.

²⁰⁾ Sammesteds.

²¹⁾ Sammesteds, side 11.

1878 med en ny gjæld paa \$1,533.10 til lærerne og uten midler til at betale lønnen for de nærmest følgende maaneder. Trods den for skolens finansielle bestaaen vundne seier viste der sig altsaa allerede straks tegn som varslet om nye vanskeligheter og nederlag.

Det er denne vanskelige og vigtige sak professor Oftedal ved dette aarsmøte griper anledningen til at fremhæve. "Der er grund til at formode, at den nuværende ordning til at indsamle professorløn i længden vil vise sig utilfredsstillende baade for menigheterne og skolen," uttaler han; "den vil føles trættende for menigheterne og uregelmæssig for skolen." Han tror, at "den eneste mulige og tilfredsstillende løsning vilde ligge i indsamling av et professorfond stort nok til med renterne at betale professorlønnen."²²⁾

Samtidig med at skolens gjæld var blit betalt, hadde Board og Trustees ogsaa ved hjelp av legale undersøkelser faat fastslaat og sikret eiendomsretten til de forskjellige lotter paa seminargrunden. Dette hadde været et ganske vanskelig arbeide, da eiendomsforholdene i Minneapolis tildels var temmelig usikre.

Men om saaledes vanskelige opgaver var løst, var ikke dermed den nødvendige samdrægtighet vendt tilbake. Dette var heller ikke at vente; ti de dype aandelige og kirkelige motsætninger som var tilstede, kunde ved enhver given anledning blusse op og virke forvirring og skade.

Mens saaledes det intense arbeide med at avkaste skolens gjæld gik for sig, gik ogsaa skolens egen gjerning sin jevne gang. Der var i skoleaaret 1877—78 fem klasser igang, foruten den teologiske, nemlig tre græskklasser og to fællesklasser. Elevantallet var 108, hvorav 12 i den teologiske avdeling. Foruten de teologiske professorer hadde skolen dette aar hat to hjælpelærere, nemlig J. W. Perkins fra Minnesota statsuniversitet og pastor M. Shirley.

Hittil hadde kun de teologiske professorer været fast ansatte; forøvrig hadde det været overlatt til skoledirektionen at sikre de fornødne hjælpelærere for de forberedende avdfelinger. At

²²⁾ Konferensens aarsberetning 1878, side 51.

denne ordning ikke var tilfredsstillende, hadde bestyreren gjentagende pekt paa; især hadde han fremhævet nødvendigheten av, at der blev ansat en dygtig lærer i engelsk. Men heller ikke dette aarsmøte saa sig istand til at imøtekomme dette krav.

Konferensens aarsmøte uttalte sin hjertelige tak til skolens bestyrer og øvrige lærere for den dygtighet, flid og troskap, hvormed de i det forløpne skoleaar hadde røgtet sin viktige gjerning.²³⁾ Dette har saa meget større interesse, som der dette aar hadde været gjort ikke saa faa bitre angrep paa skolen og dens lærere.

Allerede i 1877 hadde professor Sverdrup pekt paa det hellige og betydningsfulde i "at omgi vort seminar med flere folkehøiskoler i settlementerne."²⁴⁾ Dette hadde resultert i, at der var blit nedsat en komite til at ta saken under overveielse. Denne sendte gjennom formand Olsen en henvendelse til professor Sverdrup, hvori den ikke bare paany fremholdt betydningen av saadanne folkehøiskoler, hvor baade gutter og piker kunde bli optat som elever, men ogsaa fremla en række "forslag i høiskolesaken."²⁵⁾ Disse forslag gik ut paa, at Konferensen anbefalte opprettelsen av saadanne skoler, at deres opgave skulde være "at meddele sine elever en videregaaende undervisning og utdanning paa et kristelig grundlag og i en kristelig aand, samt omhyggelig avpasset efter dette lands særegne forhold og behov." Skolerne skulde være beregnet paa et treaarig kursus med tre lærere, og undervisningsfagene skulde være engelsk, norsk, latin, tysk, religion, historie, geografi, regning, bokholderi, aritmetikk, geometri, fysiologi, zoologi, fysikk, amerikansk statsforfatning, skrivning og tegning. Det er av interesse at legge merke til, at forslaget bestemmer, at lærerne ved disse skoler skal ansættes efter samraad med direktionen for Augsburg Seminar. "Iøvrig er høiskolen fri og uavhengig saavel av Konferensen som av nogen enkelt menighet eller samling av menigheter." Det var da ogsaa tanken, at disse skoler skulde være selvopholdende.

Høiskolesaken, saaledes som professor Sverdrup gjentagen-

²³⁾ Konferensens aarsberetning 1878, side 74

²⁴⁾ Konferensens aarsberetning 1877, side 55.

²⁵⁾ Konferensens aarsberetning 1878, side 57 flg.

de hadde anbefalet den, blev dog ikke til virkelighet, uten forsaa-vidt den i aaret 1878²⁶⁾ i St. Ansgar, Iowa, oprettede skole vistnok delvis var en frugt av den av ham utkastede tanke. Grundene til, at der intet videre blev gjort med høiskolesaken, var vel flere. Dels syntes der aldrig at bli tid til en indgaaende drøftelse av spørsmålet ved aarsmøterne, dels saa man sig ingen utvei til at finde skikkede lærere, dels var man vel ogsaa bange for det finansspørsmål som saken involverte, skjønt tanken jo var den, at disse skoler skulde indrettes slik, at de var selvopholdende. Det tør vistnok ansees for sikkert, at det var et stort tap for Augsburg Seminar, at der intet videre blev gjort med høiskolesaken.

Spørsmålet om en tilfredsstillende ordning av skolens financer for fremtiden kom ganske naturlig op til behandling ved Konferensens aarsmøte i 1878. Der blev ogsaa fattet en beslutning som sikkerlig var velment nok, men som ikke desto mindre maatte bli uten al betydning, hvis ikke samfundet samtidig tok effektive skridt til dens realisation. Beslutningen gik nemlig ut paa, at Konferensen "herefter ikke vil stifte gjæld til noget byggeforetagende eller eiendomskjøp, og paalægger Board of Trustees at holde den nuværende eiendom fri for alle heftelser."²⁷⁾ Nu kunde det vistnok gaa an at drive skolen nogen aar uten at foreta nogen utvidelse av skolens bygninger, skjønt trangen til en losjibygning allerede gjorde sig gjældende. Men i virkeligheten kunde jo skolen kun da holdes fri for gjæld og heftelser, naar samfundet tilveiebragte det nødvendige til dens drift. Men det var dette som hvert aar blev forsømt.

Den eneste løsning av denne vanskelighet syntes at ligge i opprettelsen av et skolefond, der var stort nok til at renterne derav kunde dække utgifterne til professorernes løn. En under møtet nedsat "professorfondskomite" anbefalte da ogsaa, at der skulde opprettes et fond paa \$50,000, og foreslog tillike en plan, hvorefter innsamlingen av fondet skulde foregaa.²⁸⁾

²⁶⁾ Oplysningen i Berghs kirkehistorie, side 282, at skolen blev opprettet i 1882, beror paa en feiltagelse.

²⁷⁾ Konferensens aarsberetning 1878, side 73.

²⁸⁾ Sammesteds, side 82.

Forslaget blev ikke stemt over, men besluttet trykt i aarsberetningen. Derimot vedtok aarsmøtet et av komiteen fremsat forslag der gik ut paa, at der tilsættes en tremandskomite til at ta fondssaken under nærmere overveielse og rapportere til neste aarsmøte, da den "endnu ikke har kunnet faa den indtrængende drøftelse den fortjener."²⁹⁾ Herved var altsaa fondssaken blit utsat endnu et aar.

Aaret 1879 var et merkeaar i skolens historie, forsaavidt dette var første gang den øverste græskklasse var igang og det første kuld av collegegraduenter utgik fra skolen. At dette føltes som en seier i arbeidet, er forstaaelig nok; ti det betød, at man nu kunde ha grundet haab om, at der herefter vilde bli en jevn tilgang til den teologiske avdeling fra collegeavdelingen. Paa den maate kunde der være haab om en større jevnhet blandt studentene og en større enhet i arbeidet. "Der kan heller ingen forestille sig," siger bestyreren, "hvilken tilfredsstillelse det er at ha kjendte og paalitelige studenter i den teologiske avdeling, uten den der har gjennomgaat de vanskeligheter som faldt i vor lod, da den teologiske avdeling i vor første tid bestod av de mest forskjelligartede elementer, som først der kunde prøves og sigtes. Vi kan saaledes sige, at først i aar er skolen egentlig fuldt organisert, først nu har den alle de nødvendige led for at kunne arbeide med fuld kraft og enighet."³⁰⁾

De seks unge mænd som i 1879 uteksaminertes fra Augsburg Seminars collegeavdeling og mottok diplomaer som *Baccalaurei artium*, var John T. Bugge, Ole Gulbrandson, N. Gregor Nilsen, Chr. Thoresen og O. P. Øien.

Skolens forberedende avdelinger var ogsaa dette aar bedre forsynt med lærere end noget tidligere aar, og direktionen foreslog for aarsmøtet at T. R. Newton ansættes som lærer i engelsk for et aar med en løn av \$500, der skulde tilveiebringes paa samme maate som lønnen til de teologiske professorer. Likeledes foreslog direktionen, at kand. teol. H. Sverdrup og student Joh. Lavik ansættes. Lønnen til disse skulde utredes av skolekassen, d. v. s. ved de av studentene indbetalte skolepenge.

²⁹⁾ Konferensens aarsberetning 1878, side 83.

³⁰⁾ Konferensens aarsberetning 1879, side 32.

Aarsmøtet tilstemte forslaget,⁸¹⁾ og samfundet kom saaledes til for første gang siden skolens oprettelse i 1869 at vælge lærere for de forberedende afdelinger. Hittil hadde man foruten de teologiske professorer utelukkende hat "hjælpelærere", ansat av direktionen og lønnet ved de av studenterne betalte skolepenge.

Den saakaldte professorlønskasse, hvorav lønnen til de teologiske professorer blev utredet, og hvorav nu ogsaa lønnen til en professor i engelsk skulde betales, var sommeren 1879, altsaa ikke to aar efter den store gjældsindsamling, kommet i en gjæld paa \$2,991.27, hvorav \$2,751.27 var restance paa løn til de tre teologiske professorer, Gunnersen, Oftedal og Sverdrup. Disse hadde altsaa tilgode \$917.09 hver, eller paa det nærmeste et helt aars løn.

Denne tingenes tilstand viste klart, at noget alvorlig maatte gjøres og det snart, om ikke skolen atter skulde synke ned i en bundløs gjæld og lærerne og deres arbeide lide alvorlig avbræk. Lønnen var ikke større, end at det vel behøvdtes, at den blev betalt i rette tid; desuten tydet den maate, hvorpaa det nu gik, paa en sløvhet og mangel paa ansvarsfølelse som ikke kunde undlate at virke nedslaaende paa lærerne. At den paagaaende brytning mellem den "gamle" og den "nye" retning hadde meget med saken at gjøre, er selvforstaaelig.

Stillingen blev desuten forværret derved, at Konferensen heller ikke dette aar naadde frem til at træffe en effektiv ordning av skolens pengesaker. Man nøiedes med at fatte en del beslutninger, der klart nok viser, at menigheterne endnu langt fra kom til sin ret eller fik føle sit ansvar. Man gik frem paa den maate, at der under selve aarsmøtet blev optat en subskription til dækelse av den gjæld, hvori samfundet stod til sine lærere, og det besluttedes at prester og delegater skulde gi sin note for de beløb de saaledes subskriberte eller garanterte. Hvis ikke det nødvendige beløb indkom paa denne maate, saa aarsmøtet ingen anden utvei end at bemyndige Board of Trustees at "opta laan og gi pant i samfundets eiendom."⁸²⁾ Dette var i virkeligheten i direkte strid med den aaret før fattede beslutning, der paala

⁸¹⁾ Konferensens aarsberetning 1879, side 33. 52.

⁸²⁾ Sammesteds, side 52.

dette samme Board of Trustees "at holde den nuværende eiendom fri for alle heftelser," selv om denne beslutning formelt kun angik byggeforetagender og eiendomskjøp.

Planen om opprettelsen av et professorfond, som jo allerede i et par aar hadde været paa bane, blev derimot heller ikke av aarsmøtet i 1879 realisert. Man innskærket sig til at beslutte, at de forskjellige forslag i sakens anledning trykkes i Luthera-neren, og at menigheterne opfordres til at uttale sig derom. Hermed var den eneste effektive løsning av finansspørsmålet atter skutt ut i en ubestemt fremtid.

Det upraktiske forsøk som Konferensen ved sit aarsmøte i 1879 gjorde paa at avkaste sin gjæld til skolens lærere, fik det resultat som kunde ventes: Man naadde ikke maalet, saa gjælden blev stedse større. Et uundgaaelig resultat herav var en paa alle hold voksende misstemning og en ofte bitter og saarende avisfeide, om hvem som nu egentlig var skyld i, at det gik saa daarlig.

For lærerne blev situationen tilsidst uutholdelig. I begyndelsen av september 1879 besluttet de at meddele skolens direktion og Board of Trustees, at de ansaa det som det eneste rigtige for sig at nedlægge sine stillinger som lærere, dersom intet skridt blev tat til at sikre skolens fremtid. Denne henvendelse var undertegnet av baade Sverdrup, Oftedal og Gunnersen.

Dermed var spørsmålet om skolens bestaaen blit bragt til en krise. Board of Trustees og skoledirektionen besluttet ikke bare at bede lærerne om at bli staaende, men ogsaa at anmode den allerede tidligere nedsatte fondskomite om straks at gjøre en begyndelse til fondssakens gennemførelse ved at være de menigheter som maatte ønske det, behjælpelig med at samle skolefond.⁸³). Men dette skridt foraarsaket en voldsom storm mot skolen og dens lærere fra deres side, som allerede hadde faat for skik at kritisere den i tide og utide. Kritiken hadde ogsaa unegtelig et skin av ret, da den kunde peke paa det faktum, at fondskomiteen paa direktionens og Board of Trustees' opfordring hadde iverksat en indsamling som endnu ikke av aarsmøtet

⁸³) Konferensens aarsberetning 1880, side 70.

var endelig bestemt, og at den saaledes var gaat ivei egenmægtig og uten at vise samfundets autoritet den tilbørlige respekt.⁸⁴⁾

Tiltrods for al denne kritik bragte dog den saaledes begyndte fondsindsamling et resultat, som vistnok overgik de flestes forventninger. Allerede ved nyaarstid 1880 hadde ca. 50 menigheter optat subskription til fond. Men da saa stormen mot den paabegyndte fondsindsamling begyndte at bli temmelig voldsom, fandt komiteen det viseligst at indstille det direkte fondsindsamlingsarbeide. Der var av den grund kun ca. 20 menigheter som utover vinteren og vaaren 1880 optok subskription til fondet, saa det hele antal menigheter som i aarets løp hadde gjort noget med saken, var omkring 70. Den subskriberte sum beløp sig til ca. \$20,000.⁸⁵⁾

Paa samme tid som dette under omstændighetene maa siges at være et opmuntrende resultat, kunde komiteen dog til aarsmøtet i 1880 berette det, som paa et vis var end mere opmuntrende, nemlig at henimot 150 menigheter hadde uttalt sig *for fond*, og kun omtrent 20 imot, "og disse endog næsten alle betingelsesvis."⁸⁶⁾ Vistnok er det mulig, at de 70 menigheter som allerede hadde subskribert, er regnet med blandt de 150 der hadde uttalt sig *for fond*, og vistnok hadde kun litt over halvdelen av samfundets menigheter tilkjendegitt sin holdning i saken; men det maatte likefuldt være let at se, at menighetene var overveiende i favør av fond. Derfor kunde ogsaa fondskomiteen uttale, at det vakte røre væsentlig kom "i form av to protester, nemlig fra St. Ansgar og Chicago kreds," men at kun meget faa menigheter hadde uttalt sig imot at begynde fondsindsamling, saasnart de selv syntes.⁸⁷⁾

Situationen ved Konferensens aarsmøte i 1880 var altsaa den, at fondsindsamlingen til Augsburg Seminar var blit til virkelighet uten samfundets beslutning, ja endog paa en viss maate tiltrods for samfundets beslutning. Men nu var spørsmålet derfor ogsaa blit mere aktuelt end nogensinde før. Fondskomiteen

⁸⁴⁾ Konferensens aarsberetning 1880, side 70.

⁸⁵⁾ Sammesteds.

⁸⁶⁾ Sammesteds, side 71.

⁸⁷⁾ Sammesteds, side 70.

fremsatte forslag om, at "Konferensen beslutter opprettelsen av et skolefond, hvorav renterne benyttes til lønning av de teologiske professorer ved Augsburg Seminar og en lærer i engelsk."³⁸⁾ Om dette forslags skjæbne opplyser Konferensens sekretær: "Ovenstaaende punkt blev først antat uten debat; men da en del syntes, dette var forhastet, blev beslutningen rekonsidereret. Den blev atter foreslaat antat, og blev nu gjenstand for en vidtløftig diskussion; 66 taler blev holdt over dette punkt. Den sidste del av diskussionen indskrænkedes dog ved at gi talerne kun fem minutter hver. Avstemningen skedde ved navneoprop; 78 stemte for, 2 imot, 7 stemte ikke og 5 var ikke nærværende."³⁹⁾

Denne avstemning var et nyt bevis for, hvor menigheterne stod. Saalænge man kun skrev i aviserne eller holdt taler ved aarsmøterne, kunde det stundom se ut, som om skolen hadde flere motstandere end venner. Men naar menigheterne eller deres delegater bare fik anledning til ved handling eller avstemning at sige sin mening, da var svaret som regel utvetydig: de elsket skolen og vilde dens vel.

Fondets størrelse blev sat til \$50,000, hvorav indtil \$6,000 av Board of Trustees skulde kunne benyttes til avbetaling paa skolens nye gjæld.

Tiltrods for den storm som var reist i anledning den paabegyndte fondsindsamling, gik arbeidet ved skolen rolig og jevnt, og saavel menigheternes som aarsmøtets avstemning i fondssaken viste, at bestyreren ikke hadde tat munden for fuld, naar han i sin indberetning hadde uttalt: "Skolen og samfundet staar iaar i et inderligere og nærmere forhold til hinanden end nogensinde før."⁴⁰⁾ Elevantallet hadde været 101; fra collegeavdelingen var fem unge mænd blit uteksaminert, og tre fra den teologiske avdeling. Lærerkræfterne hadde været de tre teologiske professorer og to av Konferensen ansatte lærere i de forberedende avdelinger; desuten hadde flere av skolens viderekomne elever hjulpet til med undervisningen i de nederste klasser. Der hadde i aarets løp været undervist fire timer ukentlig i engelsk i den

³⁸⁾ Konferensens aarsberetning 1880, side 71.

³⁹⁾ Sammesteds.

⁴⁰⁾ Sammesteds, side 45.

teologiske afdeling. De dermed forbundne udgifter var blit bestridt av en av skolens varmeste venner, hr. Carl Rasmussen i Stoughton, Wis.

Da der ikke hadde været rum nok i skolebygningen, hadde tyve av eleverne maattet bo i et leiet hus i skolens nærhet. Bestyreren minder i den anledning om nødvendigheten av, at der saa snart som mulig bygges en losjibygning for skolen. Aarsmøtet besluttet ogsaa at bemyndige Board of Trustees at opføre en losjibygning, hvis kostende ikke skulde overstige \$5,000, om de fornødne midler kunde tilveiebringes;⁴¹⁾ men angaaende deres tilveiebringelse blev der intet bestemt. Derimot tilstemtes fakultetets og direktionens forslag om oprettelsen av en "anden fællesklasse". Hittil hadde der kun været én fællesklasse, der dog tildels paa grund av elevantallets størrelse hadde været delt i to paralellklasser.

Fondsindsamlingen skulde altsaa nu, da den hadde faat aarsmøtets stempel, begynde for alvor. Men agitationen derimot dreves med usvækket kraft fra enkelte hold, og menigheterne hindredes derfor i sit arbeide for saken. Efter et aars arbeide maatte fondskomiteen i 1881 rapportere til aarsmøtet, at kun ca. 130 menigheter hadde begyndt at samle fond, og fire femteparter av disse tilhørte de fire nordlige kredser i samfundet. Den subskriberte sum beløp sig nu til ca. \$30,000.

Professorlønskassens inntægter hadde ogsaa været smaa. Ikke mindre end ca. 140 menigheter hadde slet intet ydet til lærerløn, og fra mange av de menigheter som hadde ydet, var de indkomne bidrag forholdsvis meget smaa. Saaledes var der kommet ind ca. \$1,680 mindre end det som behøvdes i aarets løp, hvorved lærerlønskassens gjæld var steget til \$5,150. Med opførelsen av losjibygning hadde Board of Trustees intet kunnet gjøre, da Konferensens aarsmøte intet hadde bestemt angaaende tilveiebringelsen av de midler som skulde til. Derimot hadde Boardets formand sammen med nogen av Minneapolis's forretni faat subskribert paa det nærmeste nok til at kjøpe fi som laa like op til seminariets eiendom; men subskript

⁴¹⁾ Konferensens aarsberetning 1880, side 74.

betinget av, at Konferensen ved fond sikret skolens fremtidige bestaaen.

Slik var stillingen, da man samledes til aarsmøte i Rock Creek menighet i juni 1881. Der hadde været megen storm og tilsynelatende liten fremgang. Bestyrerens indberetning til dette aarsmøte indeholder en sterk appel til menigheterne om at ta sig av skolen: "Og iaar trær vi frem for denne forsamling, som bærer saa stort et ansvar for vort folks aandelige vel, med denne bøn i vore hjerter: Fordærv det ikke; ti der er velsignelse deri!" — "Ta skolen ind til eders hjerter og elsk den frem i bøn og tro; værg den og beskyrm den, og la folkets længsel finde sit maal og dets sterke evner sin plads!" "Fondssaken har samlet menigheterne paa de fleste steder til arbeide og bøn for skolen i en endrægtig kjærlighets aand, som har lagt kraft og velsignelse over gjerningen baade ute i menigheten og inde i skoleværelserne." "De menigheter som endnu staar utenfor dette kjærlighetens verk, har beredt sig selv et savn inde i hjertelivet, som vi haaber det kommende aar vil utfylde med fordoblet velsignelse."⁴²⁾ Der hadde været 103 elever ved skolen, hvorav 23 i den teologiske avdeling, 50 i græskavdelingen og 29 i fællesavdelingen. Seks unge mænd hadde graduert fra græskavdelingen og otte fra den teologiske avdeling.

Bestyreren paapekte i sin indberetning dette aar nødvendigheten av, at de teologiske professorers løn maatte bli forhøiet, da priserne paa levnetsmidler var steget betydelig. Av den grund hadde han selv anset det viselig og nødvendig midlertidig at sende sin familie til Norge.

Angaaende midler til den aaret før besluttede opførelse av en losjibygning bestemte dette aarsmøte, at disse skulde tilveiebringes ved salg av aktier, og at aktierne litt efter litt skulde tilbaketales av de penge som vilde komme ind, bl. a. derved at en del av bygningen skulde benyttes av Konferensens forlagsforening.

Professor Oftedal blev anmodet om at bruke en god del av sin tid til at virke for fondet. Lønningen til de teologiske professorer besluttades forhøiet til \$1,250 efter ti aars tjeneste.

⁴²⁾ Konferensens aarsberetning 1881, side 39.

Med aaret 1882 indtræder der, som det synes, i flere retninger en større aktivitet i Konferensen, noget som ogsaa kom til at berøre Augsburg Seminar og dets arbejde. Men samtidig nærmet sig ogsaa den storm som i 1883 skulde ryste skolen i dens grundvolde. Konferensens aarsmøde i Eau Claire, Wis., i juni 1882 saa den foreløbige afslutning paa fondsindsamlingen. Det var paa mere end én maate en for skolen glædelig stund. Vistnok var gjælden i professorlønskassen vokset til adskillig over \$6,000; men der var ogsaa utsigt til, at denne gjæld snart skulde bli betalt gennem fondsindsamlingen. Der var allerede aaret før begyndt en indsamling i Minneapolis til indkjøb av fire lotter i seminarkvartalet. Disse var nu kjøpt og betalt for, og var av giverne overgit til en av byens borgere for at holdes i værgemaal, indtil Konferensen hadde fuldendt indsamlingen av \$50,000 til fond. Salget av aktier i den nye losjibygning hadde været ledet av pastor L. Lund og hadde resultert i, at der var solgt aktier for ca. \$2,000, et under omstændighederne heldig resultat.

Fondet var nu vokset til \$45,000, hvorav henimot \$20,000 var samlet paa ca. fire maaneder.

I sin indberetning til aarsmøtet angaaende fondsindsamlingen uttaler professor Oftedal: "Fondssaken har isandhet hat en underlig skjæbne, og jo længere den har skredet frem, des mere har den bevist sig selv at være en sak av indgripende principiel betydning." Det som det i virkeligheten hadde dreiet sig om, var "om Konferensen skal bygge og bevare sin skole som et frit menighetssamfund." "Ti uagtet spørsmålet om skolen burde ha fond, allerede var avgjort bejaende fra samfundets første stiftelse, saa vakte dog det første praktiske forsøk paa at gjennomføre denne beslutning adskillig motstand, en motstand der i styrke har tiltat i samme forhold som fondsindsamlingen har nærmet sig sin fuldendelse, saa at man stundom skulde være fristet til at tro, at det vilde være en ulykke baade for skolen og samfundet at faa fond." Der var indtraadt en næsten fullstendig stilstand i arbeidet og mismod hadde grepet mange; "men da fondssaken for fuldt alvor og med usedvanlig bitterhet henimot slutningen av forrige aar paany i bladene blev angrepet, saa vaaknet menighetene og Guds tjenere op, og i disse sidste

fire maaneder er der trods striden blit samlet henimot \$20,000, eller mange gange mere end nogensinde før i saa kort tidsrum.⁴³⁾

Dette var ikke et resultat av, at saa mange flere menigheter nu hadde optat arbeidet for fondet; den væsentlige grund var, at en større del av de menigheter som allerede før hadde samlet, nu hadde gjort en ny anstrengelse og i flere tilfælder endog fordoblet sin subskription. Presterne M. F. Gjertsen og G. Hoyme var av samfundet blit valgt til at reise omkring i menighetene og virke for fondet. De hadde bl. a. gjort to reiser i St. Ansgar kreds; men ingen av kredsens menigheter besluttet at samle fond. Dog hadde ikke arbeidet været helt forgjæves, idet flere private bidrag var inkommet fra denne kreds.⁴⁴⁾

Konferensens beslutning hadde været at samle \$50,000 til fond, hvorav rigtignok en del skulde kunne brukes til betaling av professorlønskassens gjæld. Der var nu samlet omkring \$45,000, og da flere baade menigheter og enkeltpersoner hadde ydet sine bidrag under forutsætning av, at der skulde samles \$50,000, anbefalte professor Oftedal, at aarsmøtet skulde træffe saadanne foranstaltninger, at fondet allerede straks kunde naa det engang satte maal.

Konferensens daværende sekretær, pastor G. Hoyme, i hvis menighet aarsmøtet blev holdt, har i aarsberetningen for 1882 git en levende skildring av fondsindsamlingens avslutning.

Torsdag eftermiddag den 10de juni var bestemt til forhandling angaaende fondet. "Foruten prester og delegater var der ved denne anledning fremmøtt et stort antal av mænd og kvinder dels fra stedets menighet, dels fra andre omkringliggende menigheter, saa kirken var fyldt indtil trængsel." Aarsmøtets beslutning i saken var, "at vi nu her i forsamlingen ved sikker garanti forsøker fondet fyldt til \$50,000. Om dette ikke kan la sig gjøre her ved møtet, fortsættes indsamlingen som før, indtil den hele sum er samlet, hvilket maa ske inden 1ste december 1882." Den sum som det altsaa nu gjaldt om at samle, var \$5,000. "Med levende interesse for Guds rikes fremme skied forsamlingen straks til iverksættelsen av den fattede beslutning ved frivillig

⁴³⁾ Konferensens aarsberetning 1882, side 52 flg.

⁴⁴⁾ Sammesteds, side 53.

subskription efter navneoprop. — De der allerede før med iver og nidkjærhet for Guds ords forkyndelse hadde arbeidet for fondets opprettelse hver i sin kreds, viste sig ogsaa nu beredvillige til atter at forene sine kræfter med andre av samme sind til en sidste anstrengelse, og mange som før ikke hadde været med, erklærte sig nu villige dertil. Et kristelig alvor og en aandelig arbeidslyst hadde bemægtiget sig den store forsamling. De store opofrelser og den interesse der lagdes for dagen, bar vidnesbyrd om, at Augsburg Seminar allerede hadde slaat dype røtter i folkets hjerter, og at de trods fiendehærens larm og rop er fast bestemt paa ved Guds hjælp at frede om denne sin aandelige planteskole."

"Først var det prester og menigheternes delegater som subskriberte, saa kom andre mænd og kvinder og endelig barnene med sine gaver. Mangen far og mor la ved denne anledning i Jesu navn en sten ned i bygningen for sine barn og imøtesaa gjennom taarer den velsignelse, de ved Guds naade vilde høste derav, naar far og mor laa i graven. I et par timers tid samledes ved presters og delegaters garanti, dels personlig, dels paa menigheters vegne, samt ved andre personlige gaver, ca. \$6,000."

"Paa opfordring av forsamlingen erklærte samfundets formand, at den til skolefond fastsatte sum nu var samlet og kunde fra nu av bringes i anvendelse efter den maate møtet nærmere maatte bestemme."

"For alle tilstedeværende Guds rikes venner syntes dette møte at ha været av saare stor betydning for vort folks fremtid, og mange hjerter løftedes i glad taknemmelighet til Gud, da møtet avsluttedes med en takkebøn av formanden og avsyngelsen av salmen nr. 76 i Landstads salmebok: "Nu takker alle Gud!"⁴⁵⁾

Ved skolen hadde arbeidet i 1881—82 gaat sin jevne gang. Der var ingen gjennomgripende forandringer foregaat; jevnt og rolig hadde enhver gjort sin gjerning, uten at nogen nævneværdig forstyrrelse hadde hindret det.

Ganske anderledes skulde det gaa i skoleaaret 1882—83. Dette er uten tvil det tyngste aar i Augsburgs femtiaarige historie,

⁴⁵⁾ Konferensens aarsberetning 1882, side 90 flg.

grundlæggelsesaarene iberegnet. Trods den truende mørke sky som næsten hele aaret hadde ruget over skolen, kunde dog bestyreren indberette til aarsmøtet i 1883, at "det har været et i mange maater særdeles tilfredsstillende aar, som bør fylde vore hjerter med tak og pris; ti atter har Herren forundt os den glæde, at han har velsignet vor gjerning, samlet gudfrygtige unge mænd i skolen og udtrevet arbeidere i sin høst fra den."⁴⁶⁾ Der var det aar 100 studenter ved skolen; fra græskavdelingen var graduert tre unge mænd, og fra den teologiske afdeling var blit uteksaminert otte kandidater. Med oprettelsen av en "anden fællesklasse" var det endnu ikke kommet videre, da der manglet det tilstrækkelige rum. Man ventet fremdeles paa den nye losjibygning. To studenter var døde i skoleaaret, begge gudfrygtige unge mænd.

Der var i aarets løp foretat betydelige reparationer paa bygningerne, hvorved man hadde været nødt til at stifte en del gjæld, da den for dette øiemed optagne indsamling ikke paa langt nær hadde indbragt det nødvendige. De av en del Minneapolis-mænd givne fire lotter var blit overdrat til skolen.

Av det subskriberte professorfond paa litt over \$50,000 var \$7,143.65 blit betalt paa gammel gjæld; \$8,798.05 var kontant, der igjen for det meste var utlaant mot pant i fast eiendom; der var git notes, som var indsendt til kassereren, til et beløp av \$20,590.05, mens notes til et beløp av \$10,804.45 blev holdt av forskjellige menigheter (de saakaldte "menighetsfonds"). Endelig var der i utestaaende restancer fra subskriptionen under aarsmøtet i 1882 en sum av \$2,214.60.

Paa anbefaling av formanden for Board of Trustees, hr. R. Sunde, besluttet aarsmøtet, at fondsindsamlingen skulde fortsettes, indtil man hadde naadd en sum av \$75,000. Likeledes besluttet straks at opføre en losjibygning til et kostende av \$5,000⁴⁷⁾, samt at direktionen paalægges at gjennomføre den tidligere beslutning om oprettelsen av en "anden fællesklasse."

Efter mange aar av vanskeligheter og kampe var skolen naadd frem til et punkt i sin utvikling, da man for alvor var betænkt paa

⁴⁶⁾ Konferensens aarsberetning 1883, side 32.

⁴⁷⁾ I aarsberetningen staar der ved en trykfeil \$3,000.

DET TEOLOGISKE FAKULTET 1892
Bøckman **Sverdrup** **Schmidt**
Oftedal **Lund**

at foreta utvidelser, og det baade hvad skoleplan, skolebygninger og skolefond angaar. Man nærmet sig ogsaa sterkt den tid, da der skulde kunne træffes en bedre og fastere ordning, hvad lærerkræfterne i de to forberedende afdelinger angaar. Fra den side saa alt lyst og lovende ut; men paa samme tid stod skolen der rystet av en kamp, som hadde truet selve dens eksistens og som ikke hadde løpet av uten bitre sorger og store tap. Ti skolen mistet denne samme sommer en av sine teologiske lærere, professor S. R. Gunnersen, under omstændigheter som ikke kunde andet end bringe baade hans og skolens virkelige venner dyp og oprigtig sorg.

Tiende kapitel

ET TRÆNGSELSAAR

PROFESSOR Sverdrup indledet sin indberetning til Konferensens aarsmøde i 1883 om Augsburg Seminars virksomhet med følgende ord:

“ ‘Som bedrøvede, dog altid glade’ er det ord som bedst kan beskrive den aandelige stemning som har hvilet over vort seminar i det svundne aar.

“Det har været et i mange maater særdeles tilfredsstillende aar, som bør fylde vore hjerter med tak og pris; ti atter har Herren forundt os den store glæde, at han har velsignet vor gjer-ning, samlet gudfrygtige unge mænd i skolen og udtrevet arbejdere i sin høst fra den. Rolig og stille har den arbeidet fra dag til dag under bønners og forbønners beskjærmelse, og har end mange hindringer stillet sig iveien og truet med at utslukke Aanden, saa har dog Herrens naade været ny hver dag, og den rykende tande er ikke utslukket.

“Men paa den anden side er det eder alle bekjendt, hvor megen grund til sorg vi har hat; og har I end alle været delagtige med os i sorgen, saa er der dog ingen uten skolens eget personale, som helt kan forstaa den usigelige smerte, som vi har lidt i løpet av dette skoleaar. Ti det syntes os uundgaaelig, at hvad der var samlet ved saa store anstrengelser og i en viss forstand paa vort ansvar, atter skulde spredes, og vi saaledes staa for vore egne elever som de, der hadde drat dem sammen til en skole, der ikke kunde holde hvad den lovet. Og av alt sørgelig er der neppe noget mere vemodig end at se ungdommens forhaabninger nedslaat, just som de begyndte at utfolde sig. Som en frostnat over en blomsterhave synes ødelæggelsen ubodelig.”¹⁾

Denne uttalelse sigter til den omstændighet, at alle de tre teologiske professorer hadde resignert fra sine stillinger som lærere

¹⁾ Konferensens aarsberetning 1883, side 32.

ved skolen. Da besynderlig nok *Folkebladet* hadde været en meget vigtig faktor i de begivenheter som hadde fremkaldt resignationerne, er det nødvendig ganske kort at meddele hovedtrækkene i dette blads historie.

Folkebladet utkom først i 1877 som et litet maanedblad, der skulde virke for den store gjældsindsamling til Augsburg Seminar. Det eiedes og redigertes av professor Oftedal. Da indsamlingen var fuldført, stansedes bladets utgivelse. Men da det saa om høsten 1879 var blit bestemt at begynde *fondsindsamlingen*, begyndte bladet atter at utkomme, nu som talsmand for fondssaken. Da denne indsamling foreløbig var avsluttet, blev bladets utgivelse efter manges opfordring fortsat, og det utkom nu som ukeblad, fra sommeren 1881 eiet og redigert av professorerne Oftedal og Sverdrup, da denne sidste nu traadte til som medeier og medredaktør.

Bladet fik mange venner, men ogsaa mange motstandere. Mænd av "den gamle retning" brukte flittig de politiske blade for sine angrep paa skolen; saa blev ganske naturlig Folkebladet skolens organ, og ofte kom der skarpe svar paa skarpe angrep.

Nu hadde som før nævnt tredive prester og delegater henimot aarsmøtets slutning i 1882 utstedt en erklæring, der indeholdt en protest imot aarsmøtets avgjørelse av pastor Opsals sak. Heri krævet de bl. a., at samfundet "paa det bestemteste" skulde forlange, at Sverdrup og Oftedal ikke længere skulde fortsætte utgivelsen av bladet, fordi dette formentlig var "nævnte (den "nye") retnings mest utprægede organ."²⁾

Aarsmøtet fandt ikke tid til at behandle erklæringen, men professorerne Sverdrup og Oftedal hadde ved møtet uttalt, at det var deres hensigt at fratræde redaktionen, saasnart det var mulig at finde en skikket mand for redaktørposten, og allerede i november samme høst overtok hr. J. J. Skørdalsvold denne post.

Kort tid derefter, den 11te december 1882, indsendte professor Gunnersen til Konferensens formand sin resignation som teologisk professor ved Augsburg Seminar. Som grund hertil angav han, at han "like fra den tid Folkebladet utkom under en

²⁾ Se ovenfor, side 161.

dobbelt redaktion, har erfaret mere og mere, at professorerne ved Augsburg Seminar ikke arbeider godt sammen.”³⁾ Saa meget maatte av denne ellers noget tvetydige uttalelse være klart, at professor Gunnersen ansaa Sverdrups og Oftedals forbindelse med Folkebladet — og det endog nu, naar bladet hadde faat en anden redaktør — for at være av den vigtighet, at han fandt det ret for sig at fratræde sin post av den grund.

Professor Gunnersen offentliggjorde straks sin resignation i bladene, uten at gi sine kollegaer nogensomhelst anledning til at forhandle om og muligens rette paa de misligheter som han maatte ha at fremføre.

Sverdrup og Oftedal offentliggjorde kort derefter et svar, hvori de dypt beklaget, at det de “hadde tænkt engang skulde bli frugten av et tungt dagverk, en sand aandelig presteskole for hele vort lutherske kirkefolk i Amerika,” nu syntes mere uopnaaelig end nogensinde. De uttalte likeledes at de med god samvittighet kunde sige, at der ikke var nogen de kunde arbeide bedre sammen med end professor Gunnersen. “Og”, føier de til, “vi vet ikke, at der nogensinde har været bedre samarbeide mellem professorerne end netop nu.”⁴⁾ Det kunde ikke undgaas at professor Gunnersens resignation, saaledes som den kom uten noget varsel, og uten at der var nogen anledning til broderlig forhandling lærerne imellem, maatte virke meget nedslaaende paa hans to kollegaer.

Kort tid efter gav Konferensens formand professor Oftedal det raad at resignere som teologisk professor. Formanden oplyste senere,⁵⁾ at dette raad blev git “ganske privatim”; og at det slet ikke var ment som et forlangende til professor Oftedal, noget som denne heller ikke hadde paastaat. Der er vist al grund til at tro, at formandens raad var velment; om det ogsaa var viselig, er et andet spørsmal. Professor Oftedal fulgte formandens raad, indsendte sin resignation og ledsaget den med en redegjørelse for de grunde der hadde ledet ham til at ta dette skridt.⁶⁾ Grunden var *ikke* forholdet mellem ham og professor

³⁾ Konferensens aarsberetning 1883, side 34.

⁴⁾ Sammesteds, side 35.

⁵⁾ Sammesteds, side 15.

⁶⁾ Lutheraneren 1882, side 411 flg.

Gunnensen. "Jeg iler med at forutskikke," siger han, "at der finder det venskeligste forhold sted mellem professor Gunnensen og mig, saa at dette altsaa intet har med saken at gjøre." De grunde som hadde været bestemmende, var for det første formandens raad, idet hans "argument var, at professor Gunnensens resignation vilde vække ikke liten bevægelse i samfundet, og at den faktion der aar efter aar har vist større og større uvillighet mot skolen og professorerne, vilde komme til at gi det utseende av, at de to andre professorer hadde drevet professor Gunnensen ut, og benytte dette som et nyt agitationsmiddel, der kunde bli skjæbnsvangert baade for samfundet og skolen og fondet. — Den nævnte faktion i samfundet antages muligens at kunne bli forsonet ved Oftedals resignation og Gunnensens mulige tilbakeholdelse." Professor Oftedal føier til, at disse grunde for ham var avgjørende, saa meget mere som de svarte til de erfaringer han selv hadde gjort.

At hverken formanden eller professor Oftedal hadde tat feil i sin mening om "nævnte faktion"s ønsker, fik sin stadfæstelse bl. a. ved et "aapent brev", undertegnet av en av den gamle retnings mest fremtrædende mænd, pastor J. A. Bergh, og offentliggjort i Lutheraneren. Heri uttaltes som ønskelig, at Konferensen maatte "beholde professor Gunnensen og faa den ved professor Oftedals resignation ledigblevne lærerstol besat med en duelig mand, der fuldtut sluttet sig til den aandretning som repræsenteres av professor G. Johnson." Det uttales videre, at "det tør ogsaa være et almindelig ønske blandt de fredsommelige i vort samfund, at ingen nu skulde indkaste stridens brandfakkel ved enten at forlange professor Sverdrups avgang eller professor Oftedals gjenvalg."⁷⁾ Dette "de fredsommelige"s program svarer nøiagtig til, hvad Konferensens formand synes at ha frygtet fra den gamle retnings side: professor Oftedal skulde kastes. Er først professor Oftedal fjernet, vil ialfald "de fredsommelige" være tilbøielige til at beholde professor Sverdrup, da dennes fjernelse kunde bli likesaa meget av en "brandfakkel" som at beholde Oftedal.

⁷⁾ Lutheraneren 1883, side 75.

Professor Oftedal indsendte sin resignation den 24de december 1882. Den 10de april 1883 indsendte ogsaa professor Sverdrup sin resignation.⁸⁾ Som grunde derfor angav han: Ansvarret for professor Gunnersens resignation faldt væsentlig paa ham, da Gunnersen hadde klaget over mangel paa ret samarbeide, en klage som nærmest maatte ramme skolens bestyrer; hvad der talte for Oftedals resignation, maatte i væsentlig grad ogsaa gjælde ham; han ansaa det desuten bedst, at Konferensen nu fik fuldt frie hænder til at vælge et helt nyt fakultet.

Professor Gunnersen leverte i Lutheraneren en længere redegjørelse for sin resignation, hvori han paapekte hvad han hadde ment med at angi sine to kollegaers forbindelse med Folkebladet som grund derfor. Det var hans overbevisning, at et saadant arbeide nødvendigvis maatte virke hindrende for deres arbeide ved skolen, ja at det ogsaa medførte farer for deres aandelige liv. En teologisk professor skulde ikke befatte sig med saadanne ting som det her gjaldt, selv om Folkebladet arbeidet for en god sak; ti "det kan være uheldig at gjøre det som godt er, naar det tilkommer andre at gjøre det. En presteskole kan ikke gjøre alt det gode som skal gjøres i denne ufuldkomne verden."⁹⁾

Ellers gjentar professor Gunnersen her, at den i hans resignation nævnte grund var den virkelige. Paa samme tid som artikelen er skrevet i en rolig tone, er i virkeligheten ogsaa den — uten at nævne andre artikler fra hans haand — "opfyldt av indirekte sigtelser mot hans kollegaer for utroskap i deres kald baade som kristne og teologiske lærere."¹⁰⁾

Det var professor Gunnersens resignation som hadde fremtvunget hans kollegaers; nu hadde han imidlertid erklæret sig villig til paa visse betingelser at motta gjenvalg,¹¹⁾ og netop dette bevæget professor Sverdrup til at anmode Konferensen om at motta *hans* resignation. Han vilde ikke staa iveien for professor Gunnersens fortsatte virksomhet ved skolen. "Ti det er mig

⁸⁾ Lutheraneren 1883, side 144 flg. Konferensens aarsberetning 1883, side 38.

⁹⁾ Lutheraneren 1883, side 24 flg.

¹⁰⁾ Konferensens aarsberetning 1883, side 39.

¹¹⁾ Lutheraneren 1883, side 145.

umulig at glemme," uttaler han i sin indberetning, "at vi har været venner i oprigtighet og troskyldighet, vi har arbeidet, bedt og lidt sammen i mørke og lyse dage, og jeg har trodd, at det var uret for den ene at fortrænge den anden. Selvfølgelig trær jeg tilside for ham, naar han ønsker at fortsætte sit arbeide alene. Det er mit haab, at dette mit ønske maa bli opfyldt ved aarsmøtets avgjørelse."¹²⁾

At det har været overmaate vanskelig at arbeide under disse omstændigheter siger sig selv; det gjaldt ikke bare lærerne, men ogsaa studenterne.

Henimot slutningen av mars 1883 offentliggjorde disse sidste en henvendelse til Konferensens aarsmøde.¹³⁾ Den er i høi grad sindig og rolig, uten antydning av krav eller trusel. Henstillingen har 92 underskrifter. Da det samlede elevantal det aar var 100, er det sandsynlig, at hver eneste student som var ved skolen i mars, har skrevet under. Henvendelsen gaar ut paa at uttrykke studenternes kjærlighet til sine lærere og at beklage den ulykke som truet skolen ved Gunnersens og Oftedals resignationer. Sverdrup hadde endnu ikke resignert; men der uttales frygt for, at hvad der er skedd kan komme til at føre til, at ogsaa han forlater skolen.

Studenterne henstiller derfor til aarsmøtets medlemmer: "At I under behandlingen av saken angaaende professorer ved Augsburg Seminar gjør alt hvad I kan, og forener eders bestræbelser for om mulig at formaa vore nuværende professorer til at fortsætte sit arbeide ved Augsburg Seminar." Skulde ikke dette lykkes, er det studenternes næste bøn til aarsmøtets medlemmer, "at I ved forenede bestræbelser gjør alt hvad I kan for at formaa idetmindste to av vore nuværende professorer til at fortsætte sit arbeide ved Augsburg Seminar."

Tiltrods for, at denne henvendelse viser en sindighet, ydmyghet og selvbeherskelse som taler godt for Augsburgs studenteflok i de dage, og tiltrods for at deres bøn var saa "fredsomlig" som den vel kunde være, hændte dog det utrolige, at den blev mistydet og utskjældt som et utslag av "korruption", og

¹²⁾ Konferensens aarsberetning 1883, side 39.

¹³⁾ Lutheraneren 1883, side 94 flg.

det tiltrods for, at ialfald en av lærerne, professor Oftedal, offentlig erklærte, at han "intet visste om studenternes adresse, før den forelaa offentligheten."¹⁴⁾

Som betingelser for at ta sin resignation tilbake hadde professor Gunnensen stillet følgende krav til skoledirektionen: "1) At Konferensen iaar vælger samfundets formand til selvskreven formand i direktionen. 2) At Konferensen for fremtiden vaaker over, at dens beslutninger med hensyn til professorernes arbeide utenfor sit kald (f. eks. arbeide med Folkebladet) respekteres,¹⁵⁾ og kun midlertidig avviker fra det deri nedlagte princip, naar kirkens tarv og trang maatte gjøre undtagelser fra regelen tilraadelige eller nødvendige. 3) At Konferensen ikke længere ser gjennom fingre med, at nogen av dens prester offentlig forfølges av en eller flere lærere ved seminariet."¹⁶⁾

Professorerne Oftedal og Sverdrup hadde derimot erklæret, at de ingen betingelser hadde at stille, men vilde avvente aarsmøtets behandling og avgjørelse av saken.

Skoledirektionen hadde derefter paa forslag av Konferensens formand besluttet at indstille til aarsmøtet: "1) Samfundet kræver av sine-teologiske professorer, at de ikke befatter sig med utgivelsen eller redaktionen av et verdslig blad. 2) I anerkjendelse av den flid og duelighet, hvormed de teologiske professorer har røgtet sin gjerning, henstiller samfundet til professorerne Gunnensen, Oftedal og Sverdrup at ta sine resignationer tilbake."¹⁷⁾

Slik stod saken, da Konferensen samledes til aarsmøte i juni 1883. Det var en vanskelig og ansvarsfull opgave som forelaa aarsmøtet til løsning, vanskeligere end nogen Konferensen tidligere hadde staat ansigt til ansigt med.

Først optok man til behandling direktionens forslag angaaende Folkebladet. Efter en længere diskussion enedes man om at vælge en komite til at ta forslaget under nærmere overveielse.

¹⁴⁾ Konferensens aarsberetning 1883, side 67.

¹⁵⁾ Det kunde av dette ligge nær at slutte, at Konferensen hadde fattet beslutninger angaaende professorernes forbindelse med Folkebladet, noget som dog ikke var tilfældet.

¹⁶⁾ Lutheraneren 1883, side 145.

¹⁷⁾ Sammesteds.

Denne komite indbragte et forslag om, at "Konferensen anmoder venligst men alvorligst professorerne Oftedal og Sverdrup at ophæve sin forbindelse med Folkebladet som utgivere eller redaktører." Dette forslag blev efter en lang debat antat. Det blev under debatten oplyst, at der allerede var truffet forberedelser til at overdra bladet til et aktieselskap.

Saa blev direktionens andet forslag optat til avstemning uten debat. Det blev antat med 187 mot 54 stemmer. Forslaget gik som ovenfor nævnt ut paa at henstille til alle de tre professorer at ta sine resignationer tilbake. Det var til at begynde med et ubetænkt og daarlig forslag, og da det blev tilstemt uten debat, var der ingen anledning til at klargjøre stillingen. Det uundgaaelige resultat var, at baade aarsmøtet og især professor Gunnensen blev sat i den aller pinligste stilling.

At der var dem som vilde, at Oftedal skulde gaa, men at Gunnensen, og muligens Sverdrup, skulde forbli ved skolen, det visste alle; at der var adskillige som trodde, at Gunnensen hadde stillet sig slik, at det var bedst for skolen, at han forlot den, mens de inderlig ønsket at beholde Oftedal og Sverdrup, det er likesaa sikkert. Men alle disse maatte ganske naturlig stemme for forslaget. Det var derfor umulig ved denne avstemning at finde ut aarsmøtets mening.

Saa kom professorernes svar.

Professor Oftedal erklærte sig først: Han kunde ikke ta sin resignation tilbake. "Jeg mente det opriktig, da jeg resignerte; jeg mener det likesaa opriktig nu. De grunde som dengang bestemte mig, er i det væsentlige endnu tilstede, og der er kommet nye til."¹⁸⁾

Dagen efter gav de to andre professorer sine svar. Professor Gunnensen erklærte, at han paa grund av aarsmøtets avstemning nu tok sin resignation tilbake. Professor Sverdrup derimot erklærte, at han ikke kunde ta sin resignation tilbake. Han kunde ikke paata sig ansvaret for, at professor Gunnensen forlot seminariet, noget som efter hans mening maatte bli følgen av, at han (Sverdrup) under de nærværende omstændigheter træng-

¹⁸⁾ Konferensens aarsberetning 1883, side 67.

te sig frem til professorembedet. Endnu mindre kunde han paa ta sig ansvaret for, at professor Oftedal forlot skolen, derved at han "nu rakte haanden til dem som saa længe og saa ihærdig har arbeidet for hans fjernelse og nu endelig har naadd sit maal." Derfor viker han nu med glæde pladsen, "forat Konferensen igjen kan opnaa den lykke, som den nød i trængselens og fattigdommens dage, at skolen var et fredhellig sted, hvor unge mænd kunde utdannes til Herrens tjenere i gudsfrygt og tro."¹⁹⁾

Professor Gunnensen stod nu altsaa som den eneste teologiske professor; de andre to hadde trukket sig tilbake. Den gamle retnings seier var i dette øieblik fuldstændig; men ret langvarig blev den jo ikke.

Like efter professorernes svar til aarsmøtet indeholder møtets referat følgende oplysning: "Det viste sig snart, at en overveiende del av forsamlingen var høist utilfreds med det utfald saken hadde faat, og det blev av mange talere uttalt, at beslutningen om at anmode professorerne om at ta sine resignationer tilbake hadde bragt forsamlingen ind i den uklare stilling, i hvilken den nu befandt sig, og at den eneste maate hvorpaa den kunde klares, var ved at foreta valg ved stemmesedler. Det blev derfor straks besluttet atter at opta saken til behandling."²⁰⁾

Men nu var vanskeligheten den, at professor Gunnensen hadde tat sin resignation tilbake, og det almindelige ønske var, at der ogsaa skulde stemmes angaaende ham. Konferensens formand hadde privat sagt til ham, at det vilde være viselig for ham at resignere igjen og stille sig paa like fot med de andre to;²¹⁾ men dette hadde han ikke villet gaa ind paa. Et forslag, der indeholdt en venlig anmodning til ham om at resignere, blev, som man maatte vente, nedstemt. Forslaget var vistnok velment, men altfor meget utsat for mistydning. Saa besluttedes det, at "det ved antagelsen av direktionsforslaget utførte professorvalg bekræftes ved stemmesedler."²²⁾

Resultatet av denne avstemning var, at av 258 kastede stem-

¹⁹⁾ Konferensens aarsberetning 1883, side 68.

²⁰⁾ Sammesteds, side 69.

²¹⁾ Sammesteds, side 71.

²²⁾ Sammesteds, side 69.

mer fik Sverdrup 194, Oftedal 175 og Gunnersen 156. Da forstaaelsen var, at der til valg krævedes to tredjedele av de kastede stemmer, var Sverdrup og Oftedal valgt, Gunnersen ikke.

Det hadde i adskillige aar været skik ved Konferensens aarsmøter, at presterne holdt møte en session. Samtidig holdt ogsaa lægdelegationen møte, hvor man mere informelt samtalte om skolens og kirkesamfundets anliggender. Et saadant møte blev ogsaa nu avholdt, og her blev professorsaken atter tat under behandling. Aarsmøtets sekretær, pastor G. Hoyme, oplyser, at "ca. 175 delegater deltok med levende interesse og dypt alvor i den foreliggende saks behandling. Kun én tanke syntes at besjæle alle, og denne fandt snart sit uttryk i følgende beslutning: En delegation av fem medlemmer utvælges til at gaa til professorerne Sverdrup og Oftedal og bede dem paa det hjerteligste og venligste at motta valg som teologiske professorer ved Augsburg Seminar."²³⁾

De to lærere erklærte i en skrivelse til aarsmøtet, at de vilde motta valget. I skrivelsen uttaler de bl. a.: "Vi gjør det i vor Herres Jesu navn med bøn til alle brødre, at de vil tilgi det som vi har syndet imot dem, med bøn om at de vil motta vor tjeneste i Herren uten mistanke eller motvillighet; med bøn om at de uten undtagelse vil støtte skolens dyrebare gjerning uten hensyn til vore personer; og vi lover paa vor side, at vi vil prøve, mens vi kjemper mandigen mot alt som kan være Guds folk til skade, at omgaas i større kjærlighet og hjertets ydmyghet end hittil."²⁴⁾

Professor Gunnersen oplæste henimot møtets slutning en ny resignationserklæring, hvori han uttalte at han nu, siden det hadde vist sig, at han ikke fik to tredjedels majoritet, ansaa det bedst og hæderligst for sig og tjenligst for samfundet at trække sig tilbake.²⁵⁾

Slik endte denne resignationssak. Professor Gunnersen hadde i aarevis indtat en vaklende holdning mellem den gamle og den nye retning. Han var en velmenende, men impulsiv mand,

²³⁾ Konferensens aarsberetning 1883, side 70.

²⁴⁾ Sammesteds.

²⁵⁾ Sammesteds, side 71.

som let lot sig paavirke. Den gamle retning vilde ha Folkebladet ryddet av veien, fordi det var den nye retnings organ. Saavel Gunnersens resignation fra sin professorpost ved skolen paa grund av de andre professorers forbindelse med Folkebladet, som hans holdning indtil saken endelig blev avgjort, viser at han hadde stillet sig som redskap for dem som gjerne vilde ha ialfald Oftedal fjernet fra skolen. Det kan kun beklages, at baade professor Gunnensen og andre skulde maatte lide saa meget derunder. Trods alt som var kommet imellem, befæstedes atter i senere aar venskapet mellem Gunnensen, Sverdrup og Oftedal. Deres korrespondance viser, at de atter igjen blev "venner i opriktighet og troskyldighet," og at dette deres venskap varte saalænge de levet. Fjernelsen fra kamppladsen gjorde vel for professor Gunnensen sit til litt efter litt at kaste lys over "den sørgelige strid i Konferensen," som ogsaa han var blit drat ind i, og som skulde gjøre hans avsked fra Augsburg saa trist.

Ved professor Gunnersens resignation og det som blev dens resultater naadde brytningen mellem den gamle og den nye retning sit høidepunkt, men ogsaa sin avslutning — foreløbig. Som man maatte vente, hadde den sine efterdønninger; men i hovedsaken var den utkjæmpet. Men syv aar senere, i 1890, fik "den gamle retning" en sterk undsætning fra de fra Den Norske Synode utgaaede "Antimissouriere" saavel som fra Augustanasynoden og blev nu i avgjort majoritet. Da var tiden kommet til at opta kampen mot Augsburg Seminar paany.

Ellevte kapitel

EN ROLIG VEKSTTID

AARENE 1883—90 var for Augsburg Seminar en rolig og vel-signet veksttid. De mange uveirsaar hadde bevirket, at skolen hadde slaat dype røtter i menigheternes bevissthet, mens det ikke hadde været let at skyte nogen rank og frodig vekst opad. Efter de tunge oplevelser i 1883 fulgte der en række aar, da det skulde vise sig, at kampen og brytningerne ikke hadde været forgjæves. I sin indberetning til Konferensens aarsmøde i 1890 karakteriserte formand G. Hoyme denne brytning og dens betydning slik:

“Senere erfaringer har vist, at hine brytningens tider, der vakte saa mange bange anelser med hensyn til samfundets fremtid, ikke alene hadde sin betydning som en selverkjendelsens og ydmygelsens skole, i hvilken et voksende ungdommelig mod skulde tempereres og bringes til likevegt, men de tilførte ogsaa samfundet et principielt utbytte der har hat en gavnlig indflydelse paa dets udvikling. De principer som da gjennem uklarhet og uoverensstemmelse blandt samfundets medlemmer kjæmpet sig frem til fuld anerkjendelse, var av saa indgripende betydning for en frikirkes grundlæggelse og bestaaen, at de neppe kunde kjøpes for dyrt. Det er derfor ikke hine tunge tiders kampe, men kampmaaten som vi har grund til at beklage. Herren vendte dog ogsaa dette til vort bedste ved derigjennem at vise os, hvor uduelige vi av os selv er til alt det gode.”¹⁾

Disse ord blev uttalt med henblik paa de tilbakelagte fredens aar. Men allerede i 1884 kunde professor Sverdrup uttale, at “trængselens og kampens dage har været avløste av hvilens og fredens tid. De mange storme som har gaat over den første norske presteskole i Amerika, har lagt sig for en stund. Derfor er det billig, at vi alle bringer Herren vore hjerters glade tak og

¹⁾ Den Forenede Kirkes aarsberetning 1890, side 21 flg.

at vi lar Herrens aand fornye vor lyst til at arbeide med flid for Herrens sak iblandt vort folk. Vi har da ogsaa nu saa meget større anledning til at se tilbake paa de forgangne kampens aar. Og det viser sig nu, hvad der kanske ikke altid var saa klart, mens korset tynget og tornerne saaret, at den første norske presteskole i Amerika maatte rotfæstes og grundlægges gjennom mange lidelser, forat den skulde være delagtig i Guds rikes kaar paa jorden.”²⁾

Der gaar fra nu av gjennom alle rapporter om skolen kun ett vidnesbyrd: Der arbeides med alvor og kraft, og i den bedste harmoni saavel mellem lærerne indbyrdes, som mellem lærere og elever. At der merkedes en del efterdønninger efter striden, var ikke mere end man maatte vente. Men de var kun forbigaaende.

Skolens officielle navn var: “Det norsk-dansk evangelisk-lutherske Augsburg Seminar”, likesom samfundets navn var “Konferensen for den norsk-danske evangelisk-lutherske kirke i Amerika.” Begge navne antyder den dobbelte nationalitet. Dog var saavel skolen som samfundet væsentlig norske. Imidlertid hadde der blandt samfundets danske prester været ytret ønske om ansættelsen av en dansk teologisk professor ved skolen. I den anledning hadde aarsmøtet i 1883 besluttet: “Saken med hensyn til det danske professorats opprettelse henlægges til næste aarsmøte.”³⁾ Men før næste aarsmøte fandt imidlertid dette spørsmål sin løsning derved, at en del av de danske prester meldte sig ut av Konferensen og dannet et eget samfund, “Den danske evangelisk-lutherske kirke i Amerika”. De forlot Konferensen i al kjærlighet og god forstaaelse, i den hensigt saa meget bedre at kunne vareta sine landsmænds aandelige tarv, hvorfor den ogsaa anerkjendte deres uttrædelse og ønsket dem Herrens velsignelse i deres gjerning.⁴⁾

Der kunde ikke nu længere bli tale om opprettelse av en dansk professorpost; men danske studenter fortsatte med at frekventere skolen. Ivirkeligheten har der i Augsburgs femtiaarige virk-

²⁾ Konferensens aarsberetning 1884, side 37 flg.

³⁾ Konferensens aarsberetning 1883, side 82.

⁴⁾ Konferensens aarsberetning 1884, side 19. 73.

somhet været faa aar, om noget, da der ikke var flere eller færre danske studenter ved skolen.

Den allerede saa tidlig som i aaret 1880 fattede beslutning om oprettelsen av en "anden fællesklasse" gik det i langdrag med at bringe til utførelse. En av de væsentlige aarsaker hertil var mangel paa rum. Men ikke nok med, at det gik sent med oprettelsen av den nye klasse; der gik endog to aar hen, da man kun hadde tre græskklasser igang. Saaledes var der i skoleaaret 1883—84 ingen tredje græskklasse, og som følge herav i 1884—85 ingen fjerde græskklasse. Grunden hertil var dels den, at der var saa faa elever for denne klasse, dels ogsaa mangel paa lærerhjælp.

Vaaren 1887 anmodet studenterne skoledirektionen om, at der maatte bli oprettet en femte collegeklasse. Dette bevirket, at der endelig blev tat avgjørende skridt til oprettelse av den saa længe omtalte "anden fællesklasse". Aarsmøtet i 1887 paala nemlig skoledirektionen "saa snart rummet og skolens økonomiske forholde tillater det," at sørge for oprettelsen av denne klasse.⁵⁾

I denne forbindelse blev det særlig fremhævet, at der i denne klasse skulde undervises i matematik og naturfag, og at undervisningen skulde foregaa paa engelsk.

Endelig ved skoleaarets begyndelse i 1888 blev saa denne længe omtalte "anden fællesklasse" sat igang. Dermed faldt naturligvis tanken om oprettelsen av en femte collegeklasse bort. Det hadde tat ikke mindre end otte aar, siden professor Sverdrup for første gang anbefalte denne utvidelse. Men snart hadde den ene, snart den anden hindring lagt sig i veien.

Der forekommer i bestyrerens indberetning angaaende skoleaaret 1883—84 følgende bemerkelsesverdige uttalelse: "Der turde med hensyn til skolens fremtidige drift ikke være ret meget at tilføie uten den almindelige bemerkning, at skolen maa mere end hittil lægge utelukkende an paa at bli en presteskole."⁶⁾

Konferensens aarsmøte tilstemte ogsaa helt og fuldt denne bestyrerens uttalelse. Det er mulig, at følgende beslutning har hensyn til samme sak: "Konferensen tror, at tiden er kommen

⁵⁾ Konferensens aarsberetning 1887, side 91.

⁶⁾ Konferensens aarsberetning 1884, side 40.

til opprettelse av flere lutherske høiskoler omkring i samfundet og henstiller til de forskjellige kredse (særlig Eau Claire, Fergus Falls og Red River kreds) at ta saken snarest mulig under alvorlig overveielse.”⁷⁾ Som bekjendt blev der desværre aldrig noget resultat av denne beslutning.

Bestyrerens uttalelse om, at skolen mere end hittil maa lægge utelukkende an paa at bli en presteskole, rører ved en meget alvorlig svakhet, som Augsburg Seminar like fra sin opprettelse, og især siden skolens utvidelse i 1874, hadde lidt under.

Det er om denne sak Konferensens formand i 1885 uttaler: “Der er dog en ulempe ved vor skole, som den altid har lidt under. Det er med hensyn til hjælpelærere. Det har altid vist sig at være en stor vanskelighet at kunne finde mænd for disse poster, der ikke alene var i besiddelse av de fornødne utvortes kvalifikationer, men som ogsaa hadde det alvorlige kristelige sind, der er av saa stor vigtighet for en presteskole. De unge mænd som baade har den fornødne utdannelse og tillike det rette gudfrygtige sindelag, har vi hittil saa høilig tiltrængt som prester for vore menigheter, at skolen i denne henseende er blit til-sidesat. Vi har derfor gang paa gang været uheldige med hensyn til hjælpelærere. Skal ikke vor skole lide ubodelig skade paa grund herav, maa der træffes forholdsregler for at faa disse poster bedre besat end hittil. De bør ordnes paa samme fot som vore teologiske professorposter og avlønnes bedre end tidligere, saa vi kan faa dem besatte med mænd der vil vie sit liv til utdannelse av Guds ords tjenere for vort folk. Collegelærerne er de første, som faar de til skolen ankomne unge mænd under sin paa-virkning, og er de da ikke selv Guds rikes sak av hjertet hengivne, vil deres indflydelse paa eleverne nødvendigvis bli alt andet end gavnlig for en presteskole.”⁸⁾

Det hændte vel i skolens første aar, da man maatte søke at faa hjælpelærere hvor man kunde, at disse tildels brøt ned, hvad de teologiske professorer søkte at bygge op. Derfor hadde ogsaa professor Sverdrup allerede tidlig antydnet, at man først da vilde bli nogenlunde betrygget i denne henseende, naar skolen

⁷⁾ Konferensens aarsberetning 1884, side 77.

⁸⁾ Konferensens aarsberetning 1885, side 11.

var kommet saa langt, at den kunde utdanne sine egne lærere. En begyndelse var gjort ved at ansætte kandidat John Bugge; men heller ikke han blev for det første ansat anderledes end rent midlertidig.

Det var først i 1885 Konferensen tok et alvorlig skridt i denne sak. Bestyreren uttalte, at da samfundet aaret før paa hans anbefaling hadde besluttet, at skolen utelukkende skulde drives som presteskole, var det nødvendig, at dette hensyn ogsaa utelukkende blev gjort gjældende ved valget av lærere og blev væsentlig bestemmende for arbeidet med at samle elever og beholde dem ved skolen. Naturligvis vilde dette gjøre skolen noget kostbarere for samfundet, men det vilde ogsaa medføre et større aandelig utbytte og rikere velsignelse.⁹⁾ Det var med dette for øie direktionen nu anbefalte, at de to unge prester, J. H. Blegen og T. S. Reimestad, skulde ansættes som collegelærere. Denne indstilling blev ogsaa omtrent enstemmig antat av aarsmøtet (180 stemte for forslaget, 1 imot og 11 stemte ikke), tiltrods for at der blev fremsat et motforslag som gik ut paa, at Konferensen efter samraad med professor Gisle Johnson skulde kalde en tredje teologisk professor fra Norge.¹⁰⁾ Dette forslag fandt ingen gjenklang; derimot var der flere og flere, især blandt presterne og de teologiske studenter, som følte trangten til ansættelsen av en engelsk teologisk professor, og Konferensen paala derfor ogsaa ved sit møte i 1885 skoledirektionen at gjøre sig bekjendt med, hvorvidt trangten til engelsk prædiken var saa stor, at ansættelsen av en engelsk teologisk professor maatte ansees paatrængende nødvendig. I saa tilfælde skulde direktionen undersøke, om der kunde være en for stillingen skikket mand at faa.¹¹⁾

Hermed blev der nu foreløbig intet; derimot anbefaler bestyreren til aarsmøtet i 1886, at der gives skolens bestyrelse fuldmagt til at foreta en noget friere ordning av den engelske undervisning i collegeavdelingen, saaledes at eleverne kan ha mere nytte derav. "Dette vil være det rette indledende skridt til an-

⁹⁾ Konferensens aarsberetning 1885, side 28.

¹⁰⁾ Sammesteds, side 59.

¹¹⁾ Sammesteds, side 57.

sættelse av en engelsk professor i teologi," tilføier han.¹²⁾ Aarsmøtet efterkom ogsaa beredvillig denne anmodning.

Imidlertid var naturligvis ikke dette skikken til at gi løsning paa spørsmålet om ansættelse av en engelsk teologisk professor ved skolen. Derfor indsendte studenterne vaaren 1887 til skoledirektionen et andragende om, at der snarest mulig maatte ansættes en engelsk professor i teologi, og dette andragende blev av direktionen anbefalet paa det varmeste. Man tænkte sig dog ikke, at det vilde bli mulig at faa en saadan professor ansat før ved skoleaarets begyndelse 1888. Konferensens aarsmøte viste sig ogsaa velvillig stemt og paala skoledirektionen at ta skridt til at forberede saken. Nogen endelig beslutning om oprettelsen av et engelsk teologisk professorat blev dog ikke fattet ved dette møte.

Naar direktionen ikke vovet straks at foreta noget skridt til ansættelse av en engelsk professor i teologi, da var grunden væsentlig skolens vanskelige finansielle omstændigheter. Desuten ansaa direktionen det for mest hensigtsmæssig og naturlig, at der først ansattes en engelsk collegeprofessor, noget som endnu ikke var blit gjort. Som følge herav blev professor A. M. Hove, der allerede hadde virket et aar ved skolen, ansat som engelsk professor.¹³⁾ Saa langt som til ansættelse av en engelsk professor i teologi kom man derimot ikke i dette tidsrum.

Ansættelsen av de to nye collegeprofessorer viste snart sin gavnlige virkning paa skolens arbeide. Herom avlægger bestyrelsen allerede næste aar vidnesbyrd. "Vort samfunds dyrebare gjerning gjennom dets presteskole har ved Guds naade hat et fredens aar, som i enhver henseende har svaret til de glade forhaabninger, som besjælet os alle ifjor, da der ved valget av de nye professorer blev tat saa alvorlig et skridt for at fremme skolens utvikling henimot det maal, at den væsentlig skal være en presteskole."¹⁴⁾

I 1886 avla professor Sverdrup et besøk i Norge. Under denne reise paabegyndte han en meget interessant historisk skil-

¹²⁾ Konferensens aarsberetning 1886, side 26.

¹³⁾ Konferensens aarsberetning 1888, side 95.

¹⁴⁾ Konferensens aarsberetning 1886, side 25.

dring, "Minder fra Norge".¹⁵⁾ Før han fik manuskriptet færdig, la der sig saa mange hindringer i veien, at det foreløbig maatte lægges tilside ufuldført. Han kom da heller aldrig til at fuldføre det. Hvor meget han hadde tænkt at ta med i denne interessante skildring av norsk kirkeliv i det nittende aarhundrede, er det umulig at sige. Det er sikkert, at tilblivelsen av Landstads salmebok og Sverdrups forklaring var blandt de ting som han hadde gjort forberedelser til at skildre, men som han ikke naadde at faa omtale. Imidlertid er skildringen, saa langt han har ført den frem, av stor interesse. Den er ogsaa særdeles tjenlig til at kaste lys over professor Sverdrups egen livsutvikling.

Den aktive motstand mot Augsburg Seminar svandt i disse aar mere og mere, om der end vistnok gjennom det hele tidsrum fra enkelte hold viste sig en passiv likegyldighet for dets trivsel og vel. Likeledes vokste ogsaa mere og mere erkjendelsen av skolens betydning. I 1877 hadde professor Sverdrup i sin første indberetning som skolens bestyrer sagt: "La Konferensen stræbe at bevare skolen, og skolen vil bevare den."¹⁶⁾ Der er intet som egentlig peker hen paa, at dette ord blev særdeles paaagtet; men ti aar derefter, i 1887, uttaler Konferensens formand, at han vover at sige, at "vort samfund staar og falder med Augsburg Seminar. Vedlikeholdelsen av vort seminar blir derfor i en særegen grad ensbetydende med vort samfunds bestaaen. Ingen av os vilde med likegyldighet se paa, at nogen av disse skulde gaa til grunde. Saa meget mere som vi med samfund i denne forbindelse ikke saa meget tænker paa en navngiven organisation som paa de grundprinciper, de sandhetslærdomme og den opgave, der har samlet os til et samfund."¹⁷⁾

Denne uttalelse viser, at arbeidet ikke hadde været forgjæves.

Professor Sverdrup avsluttet sin indberetning til aarsmøtet i 1887 med at uttale: "Om Gud vil, er dette aar et nyt merkeaar i vor skoles historie, idet den første hedningemissionær utgaar fra skolen. Herren gi, at det ikke maa bli den sidste! Ogsaa deri ligger for os et Herrens kald til at skynde fremad paa

¹⁵⁾ Trykt i professor Sverdrups Samlede Skrifter, I, 167—218.

¹⁶⁾ Konferensens aarsberetning 1877, side 53.

¹⁷⁾ Konferensens aarsberetning 1887, side 16.

den vei, han selv har vist os. Her er unge mænd nok, her er virkefelt nok, her er aandelige kræfter nok, la os ogsaa frembære de timelige gaver som trænges for at opholde skolen i ydmyg tro paa Herrens naadige velsignelse over vore hænders gjer-ning."¹⁸⁾

Den som sigtes til, er kandidat John P. Hogstad, som stod færdig til at dra ut som hedningemissionær til Madagaskar. Han var den første ved nogen norsk luthersk presteskole i Amerika utdannede missionær, og som Augsburg Seminar er den ældste norske presteskole i Amerika, saa er det ogsaa *den* norske presteskole i vort land, hvor missionssansen tidligst tok rot og satte frugt. Allerede i 1885 var der paa professor Sverdrups tilskyndelse blit dannet en missionsforening blandt studenterne, og denne forening har været av stor betydning for missionsinteressens fremme ikke bare ved skolen, men ogsaa ut igjennem menighetene. En anselig skare unge mænd er da ogsaa i aarenes løp gaat ut i hedningemissionens tjeneste fra skolen.

Der er ogsaa en anden uttalelse fra dette tidspunkt, som viser hvor sterkt missionstanken var kommet i forgrunden ved skolen. Professor Oftedal var paa grund av svækket helbred ikke istand til at overvære Konferensens aarsmøte i 1887. Til gjengjæld hadde han sendt møtet en skrivelse,¹⁹⁾ hvori han anbefaler tre foranstaltninger, som han tror "vil bidra baade til at styrke vort eget samfunds aandelige røtter og til at vække og nære hos os selv og hos andre den fordragelighetens og broderkjærlighetens aand menighet og menighet imellem, uten hvilken ingen sand og Gud velbehagelig sammenslutning av hele den norsk-lutherske kirke i dette land kan finde sted."

Disse tre foranstaltninger er, først at skolen sættes paa fast grund finansielt, den anden er at samfundet "ved dertil sigtende praktiske beslutninger sætter sig det maal, at der saa snart det ved Guds naade kan opnaaes, ikke skal findes en eneste menighet, hvor der ikke er samling om Guds ord samt søndagsskole hver eneste søndag, hvad enten presten kan komme eller ikke."

Det tredje som professor Oftedal anbefaler er, at "samfundet

¹⁸⁾ Konferensens aarsberetning 1887, side 47.

¹⁹⁾ Sammesteds, side 95.

bør indlede arbeide med det formaal at faa oprettet *missionsforeninger* eller missionsarbeide i hver eneste menighet som betjenes av samfundets prester. At bringe evangeliet til verdens ender er vor frelsers eget bud og hører derfor med til Guds menighets fundamentale pligter. Enhver menighet og ethvert samfund der forsømmer denne pligt, vil ved saadan ulydighet mot Guds ord berøve sig den velsignelse som apostelen Paulus omtaler i 2 Kor. 9, 12—14, og som ogsaa har ledsaget alt missionsarbeide baade blandt hedninger og jøder, og ikke mindst har aabenbaret sig i en kraftig vækkelse og styrkelse av livet i de menigheter som driver missionen.”

Professor Oftedal, hvis helbred i flere aar hadde været mindre god, var i 1887 blit saa nedbrutt, at han av lægen var blit tilraadet at ta sig et aars hvile. Dette blev ham ogsaa indvilget, og han reiste straks til Carlsbad i Bøhmen for ved badene der at søke at gjenvinde sin nedbrutte helbred. Han kom dog ikke til at bli borte saa længe som tænkt.

Den 9de oktober 1887 døde nemlig fru Kathrine Elisabet Sverdrup av nervefeber efter et længere haardt sykeleie. Kort tid efter døde professor Sverdrups ældste søn, og derefter blev ogsaa de yngre barn haardt angrepet av samme sygdom. “Nedbøiet av sorg og uttæret av langvarig nattevaaken og bekymring for de lidende smaa røgtet han dog uten nogen videre avbrytelse med vanlig troskap sin gjerning som lærer og bestyrer av seminariet. Herren gav ham kraft til at bære alt.”²⁰⁾

Fru Sverdrup var en begavet, for Guds rikes sak levende interessert kvinde, der i fuldt maal delte sin mands sorger og glæder, arbeide og idealer. “Hendes bortgang slog dype saar og bragte sorg over alle som kjendte hende. Ved sin stille, bramfrie færd, sit ydmyge, elskværdige væsen og sin kristelige vandel hadde hun vundet en skare av venner ogsaa utenfor det hjem, hvis husmoderlige pligter hun med troskap røgtet, indtil Herren tok hende hjem til den sabbatshvile som er tilbake for Guds folk.”²¹⁾

Da professor Oftedal hørte om det tunge slag som hadde

²⁰⁾ Konferensens aarsberetning 1888, side 11.

²¹⁾ Sammesteds.

rammet hans ven og kollega, ilte han tilbake for at lette hans arbeide som ved sorg og bekymring var blit ham dobbelt tungt. Det var anden gang professor Oftedal kom til Augsburg "ret som en trøstens engel," som professor Weenaas i sin tid uttrykte sig.

Skoleaaret 1888—89 var i enhver henseende det roligste skolen indtil den tid hadde hat.²²⁾ Det samme kunde ogsaa siges om det næste. I det hele tat var arbeidet ved skolen aar for aar kommet ind i et roligere gjænge. Ganske særlig var collegeavdelingen og fællesavdelingen blit styrket ved ansættelsen av flere dygtige lærere der selv hadde faat sin utdannelse ved skolen og var i harmoni med dens arbeide og aand, saavelsom med dens hovedformaal som presteskole for lutherske menigheter. Søkningen hadde tiltat jevnt og stadig, og det var ivirkeligheten væsentlig mangel paa tilstrækkelig rum og utstyr som bevirket, at ikke endnu flere elever besøkte skolen i denne tid.

Haand i haand med Augsburg Seminars aandelige utvikling og fremvekst i tiden mellem 1883 og 1890 gik ogsaa skolens befæstelse i materiel henseende. Det var i 1883 blit besluttet, at fondet skulde søkes øket til \$75,000. Nominelt var det nu ca. \$42,400. Men dette var ogsaa kun nominelt. Der var nemlig den første juni 1883 kun ca. \$29,400 i kassererens hænder, og størstedelen herav var personlige notes. Resten, ca. \$13,000, bestod dels av saakaldte "menighetsfonds", dels av mere eller mindre usikre subskriptioner og garantier.

Som man maatte forutse, viste det sig fra aar til aar, at der var en del av disse notes og løfter som ikke lot sig indkassere, hvorved fondet litt efter litt skrumpet ind. Vistnok foregik der hele tiden noget arbeide for at faa fondet forøket, men naar det allikevel gik saa sent hermed, saa var grunden for en del netop den, at det nye som kom ind, altid delvis sluktes av de tap som fondet led paa den ældre subskription.

Der endnu en anden omstændighet. Det var kun en del av Konferensens menigheter, som hadde værefond. Hadde alle været med, vilde renterne

årsberetning 1889, side 31.

vistnok ha strukket til for at betale lærerne. De menigheter som hadde samlet fond, hadde nærmest den opfatning, at de dermed hadde gjort sin plikt, noget som de jo ogsaa hadde delvis ret i. Men saken var, at de menigheter som ikke hadde været med at samle fond, de gjorde ogsaa som regel kun meget litet for lærerløn. Der var ca. 160 a 180 saadanne menigheter, hvorav dog kun ca. 40 aarligaars ydet noget til lærerløn, resten ikke. Den samlede sum kunde variere fra ca. \$300 til \$500 om aaret. Over denne tingenes tilstand blev der især av kassereren klaget aar efter aar og beslutninger blev fattet, men til liten nytte. Vistnok var det saa, at mange av disse menigheter var smaa, fattige og nye; men der var ogsaa flere gamle, velstaaende menigheter med. Saaledes svigtet de store og rike menigheter i St. Ansgarkaldet i aarevis sin plikt mot presteskolen og samfundet.

Det erkjendtes ogsaa litt efter litt, at aarsmøtebeslutninger i virkeligheten ikke utretter meget i saadanne saker. Det som maa til, er et ihærdig og utholdende arbeide med at undervise menighetene om, hvad det betyr baade for dem selv og for de aandelige fællesinteresser, enten de er med eller ikke. Det er denne opfatning som finder uttrykk i fondsindsamlerens, pastor L. Lunds, indberetning til aarsmøtet i 1887: "Jeg for min del er derfor avgjort imot al haard og skarp uttalelse imot de menigheter som ikke nu blir med i arbeidet paa den maate som samfundet har anset for den bedste (fondsindsamling). Derimot vilde jeg indstændig bede saadanne menigheters prester ikke at trættes ved det ingenlunde behagelige arbeide idelig at minde menighetene om og være dem behjælpelig med at finde utvei aarlig med sin del av lærerlønningerne, indtil de senere blir villige at lægge sin del i fondet." "Det er min fulde overbevisning, at formaar vi blot at faa menighetene til at indse, at vi i denne sak ikke arbeider for enkelte personer, men for menighetene og for vore barn efter os, saa vil dette bringe de aller fleste til at være med. Og findes der da enkelte som ikke paa nogensomhelst maate kan være med, saa faar de bli borte; ti ingen bør tvinges — og ingen kan tvinges — til et kirkelig arbeide med nogen anden magt end kjærlighetens og overbevisningens."²³⁾

²³⁾ Konferensens aarsberetning 1887, side 44 flg.

Da fondsrenterne ved siden av de ubetydelige bidrag fra de menigheter som ikke hadde ydet til fondet, ikke paa langt nær var tilstrækkelige til at betale professorlønnen, gik skolen fra aar til aar i 1,100 til 2,000 dollars gjæld. Det tok derfor ikke mange aar, før denne gjæld ikke bare blev en trykkende byrde, men en liketil truende fare for skolen. Man hadde fra først av hat to kasser, lærerlønskassen og skolekassen. Av den førstnævnte lønnes de teologiske professorer, siden ogsaa de *fast ansatte* lærere i collegeavdelingen. Dens indtægtskilde var bidragene fra menighetene, saavel de direkte bidrag som fondsrenterne. Skolekassens indtægtskilde var skolepengene. Ut av denne kasse betaltes for en del lønnen til lærerne i de forberedende avdelinger, desuten skatter, assurance, reparationer, skolerekvisita o. s. v. Ogsaa denne kasse kom litt efter litt i gjæld, da utgifterne stadig oversteg inntægterne, især efterat eiendommen blev større og dens vedlikehold kostbarere.

Under disse omstændigheter gik det som ventelig kunde være, kun sent fremover med innsamling av skolefond. Da det imidlertid, eftersom man nærmet sig slutningen av ottiaarene, begyndte at se lysere ut med utsigterne til forening mellem de norsk lutherske kirkesamfund, blev ogsaa spørsmålet om at sette Augsburg Seminar paa en fastere finansiell lot mere aktuelt. Til alle innsaa, at det vilde være en væsentlig betingelse for sammenlutning, at samfundenes eiendomme var fri for gjæld.

I aarene 1887 og 88 begyndte fondsindsamlingen at skyte mere fart, saa at man det sidstnævnte aar kunde rapportere baade en forøkelse av fondet til litt over \$59,000 og en reduktion av professorlønskassens gjæld fra \$9,800 til \$5,300. Men mens fondet nominelt var \$59,074.29, oplyste kassereren, at ca. \$30,000 bestod av menighetsfonds og notes uten nogen sikkerhet, hvorfor han uttaler frygt for, at "den angivne sum vil ved indkasseringen krympe adskillig ind." Board of Trustees anslaar derfor ogsaa fondets størrelse ikke til \$59,000, men til henimot \$52,000.²⁴⁾

Foruten at de løpende utgifter til skolens drift stadig økedes, var der desuten blit foretat et par byggearbeider i disse aar. Den

²⁴⁾ Konferensens aarsberetning 1888, side 35. 43.

længe omtalte losjibygning blev endelig opført i aaret 1884 og en ny professorbolig i 1888. Losjibygningen er tre etager høi og opført av træ. I de to øverste etager var der rum for 40 studenter og i første etage var der indrettet et klasserum, samt lokaler for forlagsforeningen. Bygningen var beregnet paa at skulle koste \$5,000, men blev opført for \$4,900. Professorboligen er av træ, beklædt med rød mursten. Den blev utsat paa kontrakt for noget over \$3,800. Det viste sig imidlertid, at kontraktøren hadde forregnet sig, hvorfor dette byggearbeide kom til at koste en del mere.

I de foreningsartikler som blev tilstemt av Konferensens aarsmøde i 1889, og som dannet en del av grundlaget for forening mellem kirkesamfundene, fandtes der bl. a. bestemmelser om, at samfundenes faste eiendom skulde være gjældfri ved foreningen, og at hvert enkelt samfund skulde bidra til et skolefond, hvorav Konferensens part skulde være \$50,000. Det blev derfor nu spørsmål om at avkaste al gjæld baade paa byggeforetageder og i professorløns- og skolekassen, og tillike at bringe fondet op til mindst \$50,000 i kontanter og saavidt mulig sikre værdipapirer. For at opnaa dette maal beregnet man, at der vilde trænges ikke mindre end \$22,000. Til at samle disse midler valgtes Konferensens daværende formand, pastor G. Hoyme. Han tok fat paa arbeidet med en begeistring der smittet. Resultatet var \$22,700, hvorav over \$15,600 var kontante penge. Om trent \$4,800 var dog endnu utestaaende ved aarsmøtet i 1890, dels som menighetsfonds, dels som ikke indbetalt subskription.

Imidlertid var al gjæld paa skolen blit betalt med undtagelse av et pantelaan paa \$6,628 der endnu ikke var forfaldent, men hvortil man hadde pengene; desuten var fondet vokset til henimot \$53,000.

Man skulde efter disse aars arbeide ha ventet, at fondet hadde været betydelig større; men saken var, at ikke saa faa subskriptioner, endog i de tilfælder hvor der var git note, viste sig i tidens løp at være usikre og værdiløse. Den aarlig tilbakevendende underbalance slukte en betydelig del av de kontanter som indkom ved de forskjellige fondsindsamlingsforsøk; saa hadde man de mere eller mindre sikre fondsnotes igjen. Endog i 1890 stod

saken ikke bedre, end at det kun var halvdelen av fondet, nemlig \$25,918.49, som var penge utlaant i fast eiendom, den anden halvdel var personlige notes, menighetsfonds og endnu ikke indfrie løfter.

Dette kom til at spille en ikke liten rolle, da utviklingen i de næst følgende aar medførte store forandringer for skolen.

Da Konferensen ved sit aarsmøte i juni 1890 stod færdig til at gaa ind i Den Forenede Norsk Lutherske Kirke i Amerika, hadde den en gjældfri skole, hvis værdi sattes til ca. \$138,400.

Imidlertid var skolen i mere arbeidsfør stilling end den no-gensinde før hadde været. Den hadde foruten de to teologiske professorer fem fast ansatte collegeprofessorer;²⁵⁾ den hadde en toaarig fællesavdeling, en fireaarig collegeavdeling og en treaarig teologisk avdeling. Søknungen hadde i tidsrummet 1883—90 været god og i tiltagende, især hadde den teologiske avdeling været i stadig fremvekst, saa den i skoleaaret i 1889—90 hadde hat ikke mindre end 41 elever.

Det var vel med blandede følelser man i 1890 stod færdig til at gaa ind i foreningen. Under alle omstændigheter var en milepæl naadd, og det var naturlig nok at stanse og se sig omkring, se paa fortiden og se paa fremtiden. I denne for Augsburg Seminar saa viktige stund uttalte dets bestyrer følgende:

“Det er med levende følelse av baade glæde og vemod, at seminariet iaar avgir sin beretning og sender sin hilsen til aarsmøtet og til menigheterne; glæde over, at der begynder at vise sig frugter av det samlingens arbeide hvori ogsaa vor presteskole har tat sin del, og vemod ved tanken paa, at vi ved de forandringer som forestaar, vil i mer end en henseende komme til at gjøre en ny begyndelse. I et saa betydningsfuldt øieblik vil det vistnok være mig tillatt at betone paany den opfatning av forholdet mellem menigheterne og presteskolen, som har været bestemmende for arbeidet ved Augsburg Seminar. Litet har det vel lykkes os, og smaat har det vel været med at faa gjennomført i livets virkelighet, hvad der stod for os som kald og opgave

²⁵⁾ J. H. Blegen og Theo. S. Reimstad ansat i 1885; John T. Bugge ansat i 1886; A. M. Hove ansat i 1888; Wilhelm Pettersen ansat i 1889.

og maal; men det har dog været vort hjertes begjær og daglige bøn, at presteskolen maatte være et Aandens hjem, hvor Guds aand selv beredte de unge mænd som her opdroges, *til at være den nye pakts tjenere, ikke bokstavens men Aandens*, saa at baade vi og vore studenter med hjertets oprigtighed kunde sige: "vi prædiker ikke os selv, men Kristus Jesus som herre, os derimot som tjenere for Jesu skyld." Intetsteds er vel faren større end netop ved en presteskole for at komme ind i bokstavens tjeneste istedetfor i Aandens, og intetsteds kan en nedsynken i bokstavtjeneste bli saa skadelig og fordærvelig som netop her. Blir skolegangen og studeringerne et middel til at utslukke Aanden, og blir død lærdom og aandløse kundskaper skolens utbytte, saa følger derav med nødvendighet en død forkyndelse i forbindelse med en forfængelig opblæsthet og embedsstolthet. I motsætning hertil har det været Augsburg Seminars ledende tanke, at Guds ords daglige betragtning skulde bli et middel til at gi de unge mænd Guds aands liv i tro og kjærlighet, saa at de, selv gjennemtrængte av Aanden, kunde være skikket til at øve Aandens tjeneste i menighetene, idet de med aandens redebønhet traadte i *hans* fotspor, som kom for at tjene og gi sig selv til en gjenløsnings betaling for mange. Grundig indsigt i Guds ord og hans frelsesraad, hjertelig medlidenhet med menneskehjertets dype nød og selvopofrende iver for sjælenes frelse og Kristi legemes opbyggelse er det, som vor presteskole har søkt at vække og utvikle hos studentene; og det er vort haab, at de forandringer som nu forestaar med skolen, vil forøke mangfoldig dens kraft og evne til at frembringe netop dette resultat. Herren unde os dette for sit navns skyld!"²⁶⁾

²⁶⁾ Den Forenede Kirkes aarsberetning 1890, side 60 flg.

Tolvte kapitel

"OVERDRAGELSESPØRSMAALET'S HISTORIE

DEN Norske Synode som med saa stor selvtilfredshet hadde rost sig av at eie "lærens enhet og renhet", og hvis Minnesotadistrikt hadde fældt den tunge og uretfærdige dom over Konferensen,¹⁾ kom selv i 1880 ind i en indbyrdes kamp, der syv aar senere, i 1887, endte med samfundets splittelse. Allerede aaret før, i 1886, hadde den del av Synoden som ikke kunde tilstemme Missourisynodens kalviniserende lære om naadevalget, oprettet "Luthersk Presteskole" i St. Olaf Colleges bygninger i Northfield, Minn. Det var dette skridt som blev den ydre foranledning til bruddet.

I februar 1888 holdt repræsentanter fra den uttraadte del av Synoden, de saakaldte Antimissouriere, et møte i Minneapolis for at forhandle om, hvilke skridt der nu skulde tages. Man var enig om, at der ikke kunde være tale om underkastelse under Synoden; heller ikke ønsket man at danne et nyt kirkesamfund eller at slutte sig til et av de andre allerede eksisterende kirkesamfund. Den eneste utvei var da at beslutte sig for et ihærdig arbeide for en forening av de kirkesamfund som man trodde sig at staa i trosenighet med.

Like fra slutningen av syttiaarene hadde der været arbeidet paa at komme til forstaaelse samfundene imellem. Dette arbeide hadde for det meste været fremmet ved saakaldte frikonferenser, hvor man diskuterte forskjellige lærespørsmål. Resultaterne hadde vistnok ikke altid været ret store; dog hadde man lært hinanden litt mere at kjende. Ialfald var dette tilfældet med lederne og dem som særlig interesserte sig for disse diskussioner; menighetene blev ialfald kun indirekte influeret derav. Men ved Antimissouriernes beslutning i 1888 blev der spørsmål om at skride til handling i foreningssaken.

¹⁾ Ovenfor, side 156.

I redaktionsartikelen “Som faar der ikke har hyrde” hadde professor Sverdrup uttalt: “Det er den samme dype hjertenød i folket som nu søker at forene det splittede, forat endrægtig arbeide for Guds rike skulde læge saarene som splittelsen har forvoldt. Det er ikke slet og ret forening mellem samfundene; det er ikke fred for hvilkensomhelst pris; det er ikke et stort og mægtig samfund; men det er Guds liv som vi længes efter; det er ordets enfold og menighetens frihet som vi behøver. Deri er lægedom for os og for vore samfund; deri er livet for os og vore barn.”²⁾)

I 1888 var det imidlertid netop *samfundenes* forening som man søkte. Og det gik tilsyneladende godt. Allerede høsten 1888 blev der av et fællesmøte avholdt i Scandinavia, Wis., antat forslag til oppgjør, foreningsartikler og konstitution for det nye samfund. Disse dokumenter tilstemtes av samfundenes aarsmøter i 1889. Det var foruten Antimissourierne som ikke var organisert som samfund, Konferensen, Augustanasynoden og Hauges Synode som var med i forhandlingerne. Hauges Synode trak sig imidlertid mere og mere tilbake og blev ikke med i foreningen. Fra aarsmøterne gik forslagene til menighetene, og avstemning blev foretatt vinteren 1889—90. Resultatet var, at i juni 1890 sluttet Antimissourierne, Konferensen og Augustanasynoden sig sammen og dannet “*Den Forenede Norsk Lutherske Kirke*”.

Blandt de 26 foreningsartikler findes ogsaa følgende:

1. Der opprettes og drives en presteskole.
2. Denne presteskole blir Augsburg Seminar i Minneapolis.
7. Det nye samfund inkorporeres snarest mulig.
8. Til dette inkorporerte samfund overdrages al skoleeiendom — saavel fast eiendom som fond — som de nævnte samfund maatte være i besiddelse av.
10. De forberedende avdelinger ved Augsburg Seminar — — drives i samme form som før mindst et aar efterat forening er skedd.
23. De respektive samfunds Board of Trustees, saaledes

²⁾ Lutheraneren 1881, side 135 flg. Se ovenfor, side 154 flg.

som de tidligere er valgt av samfundene, vedblir at fungere efter- at forening er skedd, indtil det nye samfund er inkorporert, hvorefter de straks skjøter al eiendom som de holder som Board of Trustees, over til den nye corporation.³⁾

Omkring disse bestemmelser kom der til at reise sig en strid som atter bragte Augsburg Seminar paa undergangens rand.

Det er et historisk faktum, at Augsburg Seminar ikke blev skjøttet til Den Forenede Kirke. At saa ikke blev tilfældet, hadde sin grund i en række av medvirkende aarsaker som ofte i stridens hete blev underkjendt og mistydet, saaledes at man kort og godt erklærte det for uvillighet, løftebrudd o. s. v. fra Board of Trustees' side.

Der var fra først av vistnok et oprigtig ønske om forening; men derimot var der, som ventelig kunde være, bange anelser hos mange om, hvorledes det skulde gaa. Synodens optræden mot Konferensen hadde ikke været slik, at den indbød til tillid og fortrolighet. Nu skulde en betydelig del av Synoden bli med i det nye samfund. Hvorledes vilde det gaa? Antimissourierne hadde en presteskole; denne var tilhuse ved St. Olaf College, en baade hvad aandsretning og traditioner angik fuldstændig synodisk skole. Den bestyrtes av en privat korporation, og paa forespørsel var det blit oplyst, at den ikke skulde bli med i foreningen, hvorfor den heller ikke omtales i foreningsartiklerne. Det vilde utvilsomt møtt sterk motstand fra den nye retnings side i Konferensen, om det var blit sagt, at denne skole skulde ind i Den Forenede Kirke. Men med vedkommendes forsikring om, at skolen ikke skulde bli med, slog man sig til ro.

Men der var andre ting som var skikket til at svække tilliden. Der var utarbeidet forslag til en konstitution for det nye samfund, og dette forslag blev tilstemt av aarsmøterne i 1889 og saa oversendt til menigherne. Der var ikke blandt Antimissourierne fuld enighet om konstitutionen; men man slog sig tilfreds med, at "der var altid anledning til senere at indsende forslag til forandring."⁴⁾ Vistnok tilstemte ogsaa Antimissouriernes aarsmøde i 1890 konstitutionsforslaget, men med den bemerkning, at "da en-

³⁾ Konferensens aarsberetning 1889, side 63 flg.

⁴⁾ Det Antimissouriske Broderskaps aarsberetning 1889, side 18.

kelte menigheter har indsendt erklæring om, at de ønsker enkelte forandringer i konstitutionen, tillater vi os at foreslaa, at Den Forenede Norsk Lutherske Kirke nedsætter en revisionskomite bestaaende av tre medlemmer fra hver av de nu konferrerende parter.”⁵⁾ Man var altsaa færdig til at forandre konstitutionen, som de fleste av de tre samfunds menigheter i god tro hadde tilstemt, førend der endnu hadde været tid til at prøve den. Denne taktik kunde ikke godt undlate at vække bange anelser om fremtiden hos dem som ansaa det bedst at ha sakerne i orden før foreningen, hellere end at begynde at gjøre forandringer straks efter foreningen.

Foreningen var da heller ikke før kommet istand, førend der i aarsmøtet blev bragt ind et forslag om, at Den Forenede Kirke skulde anta St. Olaf College som sin skole, og det slik at samfundet “forpligter sig til at understøtte St. Olaf College saaledes, at det kan vedbli at være et college, der svarer til de fordringer som tiden stiller og vil stille til en læreanstalt av den art.”⁶⁾ Forslaget kom som en overraskelse, for ikke at sige som en overrumpling. Jubelen over foreningen hadde bragt sindene ut av likevegt; man var villig til at stemme snart sagt for hvadsomhelst som den ene eller den anden part ønsket fremmet. Men for mange av Konferensens folk føltes det som en uret, at man før, da der med rolig overlæg lagdes grunden til det nye samfund, paastod at St. Olaf College intet hadde med foreningen at skaffe, og nu midt i glædesrusen fik det læsset over paa samfundet. Fra den dag begyndte det at bli klart for den nye retnings mænd i Konferensen, at man var kommet ind i en kirkelig forbindelse, hvor stemmeflerheten uten videre vilde bli brukt som magtmiddel. Et par aar senere blev dette ogsaa likefrem uttalt av en av Antimissouriernes ledere, professor F. A. Schmidt: “Vi maa jo herske, naar vi er i majoriteten.”

Hvorledes man skulde forstaa beslutningen om, at Den Forenede Kirke skulde “understøtte” St. Olaf College, det var vel de færreste klar over. Beslutningen var fattet uten overenskomst med skolens Board of Trustees. Der var saaledes intet

⁵⁾ Den Forenede Kirkes aarsberetning 1890, side 6.

⁶⁾ Sammesteds, side 117 flg.

løfte git, ingen forpligtelse gaat ind paa fra skolens side. Samfundet hadde lovet at "understøtte" skolen; skolen hadde intet løfte paatat sig som vederlag for denne understøttelse. Skolens bestyrer, professor Th. Mohn, forstod beslutningen slik, at samfundet hadde forpligtet sig til at skaffe de midler skolen trængte, og heri fik han medhold av samfundets formand, pastor Hoyne.

Som en direkte følge av beslutningen om at anta St. Olaf College som Den Forenede Kirkes college begyndte man allerede ganske snart at angripe Augsburg Seminar i aviserne, dels anonymt, dels under navn. Det var de forberedende avdelinger det gjaldt, og professor Schmidt, der selv var teologisk professor ved Augsburg, gik saa vidt, at han tilslut for sømmelighets skyld maatte ta tilbake en del av hvad han hadde skrevet, rigtignok med den undskyldende bemerkning, at han hadde skrevet mens han var syk av influenza. Noget av det mest yderliggaaende hitrørte dog fra en av lærerne ved St. Olaf College. Der skaptess ved disse angrep en meget bitter stemning, saa meget mere som der naturligvis ikke manglet paa skarpe svar paa de gjorde angrep.

Der var dem som allerede saa tidlig som før foreningen var begyndt at faa nogen tvil med hensyn til foreningsartiklernes bestemmelser om det nye samfunds inkorporation og formen for eiendommenes overdragelse. Men for at gjøre det mulig at ordne saken, selv om det maatte ske paa en anden maate end som i foreningsartiklerne bestemt, hadde Konferensens aarsmøte dagen før samfundenes forening i 1890 besluttet, at "Seminariets Board of Trustees bemyndiges at forandre dets inkorporationsartikler saaledes, at Boardet istedetfor at vælges av og ved Konferensens aarsmøte, vælges av og ved aarsmøtet for Den Forenede Norsk Lutherske Kirke."¹⁾ Ifølge denne bestemmelse vilde det bli en let og simpel sak at gi det nye samfund samme ret og kontrol over skolen som Konferensen like fra begyndelsen av hadde hat; men det kunde selvfølgelig kun gjøres i tilfælde av, at Den Forenede Kirke i likhet med Konferensen forblev uinkorporert. Der er nemlig ingen anledning til for en korporation at vælge Board of Trustees for en anden korporation, noget som bl. a.

¹⁾ Den Forenede Kirkes aarsberetning 1890, side 4.

1

.

.

blev bevist gjennom den proces som Den Forenede Kirke nogen aar senere anla imot skolen.

Den Forenede Kirkes aarsmøte i 1890 valgte en komite som skulde forberede samfundets inkorporation. Denne komite henvendte sig til dommer A. Ueland i Minneapolis, som utarbeidet inkorporationsartikler for samfundet. Disse blev efter sterk tilskyndelse fra formand G. Hoymes side⁸⁾ tilstemt ved aarsmøtet i 1891, og samfundet blev straks inkorporert. Der var den skjæbnesvangre mangel ved disse inkorporationsartikler, at de stod i strid med samfundets konstitution, noget der bragte adskillig forvirring.

Formand Hoyme hadde paa inkorporationskomiteens vegne oplyst i bladene, at ifølge de lovbestemmelser, paa hvilke inkorporationsakten grundet sig, vilde samfundets menigheter “i fællesskap kunne faa fuld eiendomsret til alle samfundets løse og faste eiendomme, saavel skoleeiendomme og barmhjertighetsanstalter som fond, missionspenge o. s. v.”⁹⁾ Disse oplysninger blev git paa grundlag av en av dommer Ueland til komiteen uttalt mening. Imidlertid kom han ved nærmere undersøkelse av saken til den slutning, at “den paatænkte overdragelse vilde være utenfor deres (d. v. s. skolekorporationernes) korporationsmagt at gjøre, og at den overdragelse kunde tilsidesættes ved paatale av en giver til eiendommen eller staten, hvis forsøk herpaa gjordes.”¹⁰⁾ — Det triste ved denne sak var, at efterat formand Hoyme hadde mottat denne betenkning, oplyste han endnu aarsmøtet om, at samfundets menigheter kunde faa “fuld eiendomsret” til skolerne.

Imidlertid kom dommer Uelands betenkning endelig frem for offentligheten i 1892; men inden den tid hadde Den Forenede Kirke faat en ny legal betenkning, denne gang fra Wm. Pattee, dekan ved Minnesota statsuniversitets juridiske avdeling, og advokat Selden Bacon. Disse to fremragende jurister erklærte likefrem, at “det er naturligvis umulig for Augsburg Seminars Trustees, eller St. Olafs, at overdra seminariets eller collegets

⁸⁾ Den Forenede Kirkes aarsberetning 1891, side 22.

⁹⁾ Luthersk Kirkeblad 1891, side 187.

¹⁰⁾ Den Forenede Kirkes aarsberetning 1892, side 210.

eiendom direkte til Den Forenede Kirke. Et saadant skridt vilde være tillidsbrudd fra deres side.”¹¹⁾

Imidlertid uttaler de, at den lovlige opfyldelse av foreningsartiklerne bestaar i at gi Den forenede Kirke samme kontrol over skolen som Konferensen før hadde hat, og ikke mer.¹²⁾ Men nu var vanskeligheten netop den, at dette var ugjørlig paa grund av, at Den Forenede Kirke var inkorporert, Konferensen derimot ikke. Pattee og Bacon anviste rigtignok en utvei; men den var for det første yderst tungvint, og for det andet vilde heller ikke den gi menighetene eiendomsret til skolen.

Mens saaledes den ene legale undersøkelse efter den anden — indhentet ikke av Augsburg Seminars Board of Trustees, men av Den Forenede Kirke selv — pekte paa store, eller endog tildels uoverkommelige vanskeligheter for eiendommens overdragelse til samfundet, klandredes Board of Trustees i de sterkeste ordelag for, at det ikke foretok overdragelsen, og det tiltrods for, at Pattee og Bacon hadde erklæret, at overdragelsen “uten tvil vilde lede til mange uheldige forviklinger og forøvrig være av tvilsom gyldighet og kunde endog muligvis gjøre anstaltens Trustees, som skulde utføre overdragelsen, om nogen blev foretat, til gjenstand for ubehageligheter ved meget uheldige og forviklede søksmaal, der vilde efterlate eiendomsretten i en meget tvilsom tilstand.”¹³⁾

Det var klart for alle som vilde se, at foreningsartiklernes bestemmelser med hensyn til Augsburg Seminars overdragelse ikke kunde opfyldes paa en lovlig og for alle parter betryggende maate. Allerede dette var grund nok for samvittighetsfulde mænd til ikke at gaa avsted og foreta en handling, som av dygtige advokater var blit karakterisert som tillidsbrudd. Men hertil kom endnu den omstændighet, at den sterke majoritet i Den Forenede Kirke som var skapt ved en sammenslutning av Konferensens gamle retning med Antimissourierne, hvortil ogsaa mange fra den forhenværende Augustanasynode sluttet sig, — denne majoritet indtok en stedse mere uvenlig holdning til skolen. Ikke min-

11) Den Forenede Kirkes aarsmøte 1892, side 195.

12) Sammesteds, side 193.

13) Sammesteds.

dre skjæbnesvangert var det, at aarsmøterne, tildels opildnet ved sterke og ubesindige utfald mot skolen og dens Board of Trustees, antok den ene beslutning efter den anden som viste en ubetænk-somhet og mangel paa sindighet, der ikke kunde andet end vække ængstelse hos dem som hadde baade skolen og dens opgave kjær.

Board of Trustees, saavelsom skolens venner ellers, bad gang paa gang om, at der maatte gives rum for broderlig forhandling om nye bestemmelser istedetfor dem som hadde vist sig ubruk-bare, siden de ikke kunde lovlig efterkommes. Men alle disse anmodninger blev møtt med den koldt avvisende paastand, at der ingen var at forhandle med. Konferensen var ikke mere; Augsb-urg Board of Trustees var ikke part i saken. Det hadde at handle efter foreningsartiklerne, intet mere. Gang paa gang blev forslag fremsat om forhandling; men de blev nedstemt. Kun forslag med paalæg om overdragelse fik majoritet.¹⁴⁾

Denne brytning naadde sit høidepunkt i 1893. Formand Hoyme, der vistnok mere end nogen anden enkelt mand bærer ansvaret for den bitre stemning som utviklet sig mot skolen paa grund av “overdragelsesspørsmålet”, uttalte i sin indberetning til dette aarsmøte: “Augsburg Seminars Board of Trustees eier Augsburg Seminar med bygninger, grundeiendom og fond og dis-ponerer over det som det finder for godt og er kun ansvarlig like-overfor statens love for opfyldelsen av sin trust.”¹⁵⁾ Denne ut-talelse var i høi grad egnet til at opegge sindene; dertil kommer, at den ikke var i overensstemmelse med virkeligheten. Board

14) Et illustrerende eksempel leverer referatet fra Den Forenede Kir-kes aarsmøte i 1892. Professor Oftedal foreslog, at Pattee's og Bacons betænkning skulde oversættes til norsk, saa aarsmøtets medlemmer bedre kunde sette sig ind i dens indhold; forslaget faldt. Avstemningen som skedde ved navneoprop viser, at det var væsentlig Augsburgs motstandere, som ikke vilde ha den oversat. (Aarsberetningen 1892, side 147). Et forslag av pastor Saugstad om, at Den Forenede Kirke skulde forhandle med Augsb-urgs Board of Trustees om en ordning av saken, blev nedstemt (side 152. 157). Et forslag av professor Bøckman, der ingen ad-gang gav til forhandling, blev antat (side 156. 157). Et forslag av pastor L. Thorkveen om at skolen skulde overdrages “ifølge den av Pattee & Bacon angivne plan”, blev antat (side 158), mens et av pastor Huus fremsat amendement, saalydende: “eller en anden lovlig plan”, blev nedstemt (side 158).

15) Den Forenede Kirkes aarsberetning 1893, side 19.

of Trustees eiet ikke skolen; det er i det hele tat en selvmotsigelse at tale om, at et værgeraad kan eie det som det er værge for. Intet Board of Trustees kan eie en institution som det holder "in trust". Det er ellers en bekjendt sak, som dog ofte lates upaaagtet, at heller ikke et inkorporert kirkesamfund kan eie noget i den almindelige betydning av ordet.

Heller ikke var det i overensstemmelse med virkeligheten at erklære, at Board of Trustees disponerte over skolens eiendom som den fandt for godt. Board'et hadde nemlig drevet skolen i Den Forenede Kirkes udelte interesse og i overensstemmelse med dens beslutninger. At det var ansvarlig for staten for opfyldelsen av sin trust, er derimot sandt; netop derfor hadde det ikke kunnet overdra skolen til samfundet paa den maate som dette forlangte.

Formanden fremla nu atter en plan for skolens overdragelse, der igjen effektivt utelukket enhver forhandling, da den nemlig dikterte, hvorledes overdragelsen skulde ske "in extenso, i ord og uttryk."¹⁶⁾

Denne plan blev antat av aarsmøtet. Det er vanskelig at tænke sig en mere utilfredsstillende ordning av det vanskelige overdragelsesspørsmål, end den som denne plan anviste. Skolen vilde ved den gives i hænderne paa en ved ethvilketsomhelst aarsmøte tilfældigvis oparbeidet majoritet, der naarsomhelst kunde negte at ta hensyn til de løfter Den Forenede Kirke hadde git med hensyn til skolens drift. Desuten stod nu som før under denne saks behandling den alvorlige vanskelighet i veien, at Den Forenede Kirke som en korporation insisterte paa at diktere for en anden korporation, Augsburg Seminar, hvad denne skulde foreta med den eiendom den holdt i værge. Om Augsburg Seminars Board of Trustees hadde git efter for dette baade juridisk og moralsk uberettigede krav, vilde straks eiendomsforholdet være blit forkvaklet.

At Den Forenede Kirke ogsaa virkelig nu var bestemt paa at drive saken igjennem uten at gi tid og anledning til saadan forhandling, som kunde ført til et for alle parter tilfredsstillen-

¹⁶⁾ Den Forenede Kirkes aarsberetning 1893, side 23.

de resultat, det fremgik av, at den til forlangendet om overdragelse efter den av formand Hoyne fremsatte plan føiet følgende trusel:

“I tilfælde av, at Augsburg Seminars korporation og Board of Trustees ikke i overensstemmelse med nærværende aarsmøtes beslutninger overdrar til Den Forenede Kirke Augsburg Seminar med fond og anden det tilhørende eiendom, bemyndiges herved Den Forenede Kirkes Board of Trustees til sammen med skoledirektionen snarest mulig at gjøre de nødvendige foranstaltninger til Den Forenede Kirkes presteskoles forflyttelse og drift indtil næste aarsmøte.”¹⁷⁾

Dette var ikke bare en trusel mot Augsburg Seminar, men ogsaa et indledende skridt til brudd paa det andet punkt i Foreningsartiklerne, som bestemte, at Den Forenede Kirkes presteskole “blir Augsburg Seminar i Minneapolis”. Likesaalitt som der i dette punkt staar, at presteskolen skulde drives *ved* Augsburg Seminar eller i Augsburg Seminars bygninger, likesaa sikkert er det, at foreningsartiklernes aand og mening var, at skolen Augsburg Seminar skulde være presteskolen. Det manglet ikke paa rosende ord om denne skole under foreningsarbeidet. Baade Augustanasynoden og Antimissourierne hadde presteskoler; men det var just Augsburg Seminar man vilde ha som presteskole for det nye samfund, det og intet andet.

Det var derfor uriktig og misvisende i hin beslutning fra 1893 at tale om presteskolens “forflyttelse” fra Augsburg Seminar. Ti Den Forenede Kirke hadde ingen anden presteskole end Augsburg Seminar, og hadde derfor heller ikke nogen presteskole at flytte. Skulde beslutningen bli efterfulgt — og den blev efterfulgt — kunde det kun bety, at samfundet vendte sig fra sin i foreningsartiklerne bestemte presteskole og opprettet en ny.

Da ethvert forsøk paa at faa Den Forenede Kirke til at gaa ind paa et broderlig oppgjør viste sig at være forgjæves,¹⁸⁾ ind-

¹⁷⁾ Den Forenede Kirkes aarsberetning 1893, side 202 flg.

¹⁸⁾ Noget lignende som i 1892 gjentar sig ogsaa ved Den Forenede Kirkes aarsmøte i 1893. Der gjøres det ene forslag efter det andet, der sigter paa at aapne forhandlinger om en mindelig ordning; men disse forslag faar samme skjæbne — de blir simpelthen nedstemt.

sendte professorerne Sverdrup og Oftedal sine resignationer som professorer i teologi i Den Forenede Kirke. Resignationsskrivelserne lød slik:

“Minneapolis, Minn., 14de juni 1893.

Til Den Forenede Norsk Lutherske Kirke i Amerika!

Guds naade og fred!

Det er blit min smertelige pligt idag at indgi min resignation som teologisk professor for Den Forenede Norsk Lutherske Kirke i Amerika fra 31te december dette aar at regne.

Det er ikke med let hjerte, heller ikke uten alvorlig bøn og samraad med Gud i himmelen jeg gjør dette skridt. Men den hensynsløse, saarende og uretfærdige behandling jeg har været gjenstand for fra en stor majoritets side, siden foreningen kom istand og særlig ved de tre sidste aarsmøter, har overbevist mig om, at jeg ikke i Den Forenede Kirke besitter den tillid som i en teologisk lærerstilling er nødvendig til et frugtbart og velsignet samarbeide.

Jeg gjør dette skridt uten uvilje mot nogen og med bøn at bedre tider maa oprinde for Den Forenede Kirke. I ærbødighet og Kristi samfund, Sven Oftedal.”¹⁹⁾

“Minneapolis, Minn., 14de juni 1893.

Til Den Forenede Norsk Lutherske Kirkes aarsmøte!

Da Den Forenede Kirkes aarsmøte med overvældende majoritet har forkastet alle forslag til mindelig oppgjør om Augsburg Seminar, og da denne uforsonlige optræden efter min overbevisning viser tilbake til en dypt liggende uoverensstemmelse med de principer for presteutdannelse og kirkelig arbeide, som representeres av Augsburg Seminar, saa tvinges jeg til at resignere som teologisk professor fra Den Forenede Norsk Lutherske Kirkes tjeneste fra 31te december d. aar at regne. Ærbødigst, Georg Sverdrup.”²⁰⁾

Det som bestemte professorerne Sverdrup og Oftedal til at ta dette skridt, var truselen om at forlate Augsburg og oprette en ny presteskole. De forutsaa, at det vilde være umulig for

¹⁹⁾ Den Forenede Kirkes aarsberetning 1893, side 185.

²⁰⁾ Sammesteds, side 185 flg.

Augsburgs Board of Trustees at overdra eiendommen paa den for alle parter saa høist utrygge og utilfredsstillende maate, som Den Forenede Kirke nu forlangte. De forutsaa ogsaa, at dette vilde bety, at Den Forenede Kirke vilde bryte foreningsartiklerne og oprette en ny presteskole ved siden av Augsburg. Men de ansaa det som sin pligt ikke paa samme maate at fornegte foreningsarbeidets aand. Derfor var deres stilling denne: “Naar Den Forenede Kirke har bestemt sig til, at den vil ha en ny presteskole og saaledes forlater Augsburg Seminar, saa er det meningsløst at forlange, at vi skal gaa med ind i et arbeide, som enten er aldeles overflødig, dersom det i alt væsentlig falder sammen med Augsburgs, eller er umulig for os at delta i, dersom det lægges an efter andre principer end Augsburgs.”²¹⁾

Board of Trustees for Augsburg Seminar, der under de stadige utfald mot skolen efter foreningen hadde drevet den i Den Forenede Kirkes udelte interesse, kunde ikke efterkomme samfundets krav om overdragelse efter den av det selv dikterte plan; dertil var denne altfor usikker og mangelfuld. Augsburg Seminars Board of Trustees hadde for sikkerhets skyld henvendt sig til en fremragende advokat i Minneapolis og av ham faat en betænkning i overdragelsesspørsmålet, “som gjør det om ikke til en ulovlig, ialfald til en for eiendommen og skolens fremtid yderst betænkelig plan at befølge; og i saa vigtig sak er det ikke ret for dette Board at løpe nogen resiko.”²²⁾

Imidlertid hadde omstændighetene medført, at forholdet var blit uklart og indviklet paa flere omraader. Dette gjaldt bl. a. ogsaa spørsmålet om bokhandelens, Augsburg Publishing House's legale status. Augsburg Seminars Trustees fandt det derfor nødvendig at ta skridt til at klargjøre stillingen ved formelt at ta skolens kassererkontor i besiddelse og avskedige den forrige kasserer. Dette ledet til, at Den Forenede Kirkes Board of Trustees anla sak mot Augsburg Seminars Trustees om bokhandelen. Professor Oftedal henvendte sig til Den Forenede Kirkes Board of Trustees med anmodning om, at et mindelig oppgjør maatte

²¹⁾ Referat fra møtet av Augsburgs Venner 1893, side 34 flg.

²²⁾ Sammesteds, side 24.

bli istandbragt; men anmodningen blev avvist.²³⁾ Distriktsretten tilkjendte Den Forenede Kirke eiendomsretten til bokhandelen, og Augsburg Board of Trustees besluttet ikke at appellere saken.

I forbindelse med denne retssak fremkom der imidlertid et vidnesbyrd som er av den aller største interesse til belysning av Den Forenede Kirkes saa ofte gjentagne klage over mangel paa kontrol over Augsburg Seminar. I sin klage for distriktsretten avgav nemlig formanden for Den Forenede Kirkes Board of Trustees, hr. Iver Larson, under ed følgende erklæring:

“Klageren (Den Forenede Kirke) paastaar fremdeles, at i mellemtiden, mellem Den Forenede Kirkes forening og organisation indtil juni maaned 1893, ansaa nærværende klager sig som den virkelige eier av nævnte Augsburg Seminars bygninger og fond, og har med samtykke og efter anmodning av nævnte Augsburg Seminars Trustees, og med indstevnte Augsburg Seminars samtykke og efter dets anmodning, hat bestyrelse og kontrol over nævnte Augsburg Seminars bygninger og dets fond og har i nævnte bygninger drevet et college og seminar delvis med nærværende klagers fonds.”²⁴⁾

Hvis denne edfæstede erklæring var sand, saa kunde ikke godt formand Hoymes nogen uker før avgivne erklæring være sand, nemlig at Augsburg Seminars Board of Trustees disponerte over seminariet som det fandt for godt.

Da Augsburg Board of Trustees ikke kunde overdra skolen paa de foreskrevne betingelser og uten at man ved broderlige forhandlinger kunde finde en for alle parter tilfredsstillende ordning av saken, gik Den Forenede Kirke straks ivei med at effektuere oprettelsen av en ny presteskole for samfundet. Professorerne Sverdrup og Oftedal hadde i sine resignationer tilkjendegitt sin villighet til at tjene samfundet indtil aarets utgang; men herfor blev de fritat. Augsburg Seminar fik saaledes fortsætte sin gjerning i haab om, at den dag vilde oprinde, at Den Forenede Kirke endnu vilde komme til at indse, at den hadde handlet uretfærdig ved at vende skolen ryggen og bryte med foreningsartik-

Imidlertid tilbød Board of Trustees endnu engang forhandling om skolens overdragelse. Det saa virkelig ogsaa under Den Forenede Kirkes aarsmøte i 1894 for et øieblik ut til, at det skulde lykkes; men det var ogsaa kun for et øieblik. Samfundet valgte nemlig en komite som sammen med Augsburgs og Den Forenede Kirkes Board of Trustees skulde forhandle om saken under selve aarsmøtet. Denne komite, der altsaa var valgt av Den Forenede Kirke, kom til den slutning, “at et forsvarlig og sikkert resultat ikke er mulig for komiteen at komme til i den korte tid der er den skjænket til behandling av saken.” Derfor foreslaar komiteen, at “Den Forenede Kirkes Board of Trustees herved bemyndiges og paalægges, ifølge bedste skjøn, at motta et opgjør, som vil paa en lovlig maate henlægge valg av medlemmer og [av?] Board of Trustees av Augsburg Seminar i hænderne paa Den Forenede Kirke, idet nævnte Board of Trustees faar fuld frihet efter bedste skjøn at vælge maaten, paa hvilken saadan ret til valg skal overføres til Den Forenede Kirke, dersom Den Forenede Kirke ivirkeligheten faar saadan valgret.”²⁵⁾

Grunden til dette forslag var den, at komiteen var kommet til den overbevisning, at saken nok kunde ordnes, dersom man vilde gi anledning til en rolig og saklig forhandling parterne imellem. Men Den Forenede Kirkes aarsmøte nedstemte dette forslag, der var fremsat av dens egne mænd. Dermed stængte samfundet igjen veien til et mindelig opgjør, paa samme tid som det ogsaa viste en sørgelig mangel paa tillid til sit eget Board of Trustees. Naar samfundets formand i sin indberetning til aarsmøtet i 1895 erklærte, at komiteens forhandlinger ikke ledet til noget resultat, fordi Augsburg Board of Trustees “ikke vilde overdra uten paa ubestemte og ubestemmelige betingelser,”²⁶⁾ saa er ikke denne paastand hjemlet i komiteens egen rapport, og staar i direkte strid med dens forslag til aarsmøtet.

Naar Den Forenede Kirke i alle disse aar viste en saadan absolut uvillighet til at imøtekomme et fuldt berettiget krav fra Augsburg Board of Trustees om fri forhandling i overdragelsessaken, saa var grunden vistnok for manges vedkommende

²⁵⁾ Den Forenede Kirkes aarsberetning 1894, side 192 flg.

²⁶⁾ Den Forenede Kirkes aarsberetning 1895, side 21 flg.

en frygt for, at Den Forenede Kirke derved vilde resikere at tape sin formentlige ret til skolens eiendom. Ut fra dette synspunkt er dens optræden baade forklarlig og til en viss grad undskyldelig. Men der var ogsaa andre, og det meget vigtige faktorer som spillet ind med. Agitationen imot skolen som en læreanstalt var blit begyndt allerede straks efter foreningen og blev fortsat med iver og kraft, uten at man altid var saa nøie med midlerne. Denne agitation hadde sit utspring fra Antimissourierne og dreves i St. Olaf College's interesse. Den gamle retning i Konferensen hadde fra før av et horn i siden til professorerne Sverdrup og Oftedal. I aarene 1884—90 hadde vaabnene hvilet og skolen hadde hat en blomstringstid. Men da Board of Trustees for Augsburg ikke var færdig til at utsætte skolen for den usikkerhet, som motstandernes agitation og de utilfredsstillende overdragelsesmetoder frembød, var det let nok at fremstille Board'et, og især dets formand, professor Oftedal, som umedgjørlig og troløs. Ganske særlig skjæbnesvangert virket i saa maate formand Hoymes paagaaende uttalelser i sine indberetninger til aarsmøterne; disse uttalelser hadde saa meget større vekt, som formanden utøvet en sterk indflydelse i samfundet. Paa den anden side var der hos mange en bestemt følelse av, at formanden blev drevet frem av andre, og det ganske specielt av professor Mohn, bestyreren for St. Olaf College. Hvor meget eller litet berettiget dette indtryk var, er det ikke saa let at avgjøre.

I sin indberetning til Den Forenede Kirkes aarsmøte i 1895 nævner formand Hoyme, at der er dem som har sagt: "la den verdslige domstol avgjøre saken;" hertil svarer han: "la den tanke fare."²⁷⁾ Men aaret efter, i 1896, er der i saa maate indtraadt en vending. Til dette aarsmøte anbefaler han en fremgangsmaate, som uundgaaelig maatte bety proces.

For at kunne forstaa den indtraadte vending, er det nødvendig at mindes, at der i 1893 var blit oprettet et blad, "Samfundet", der skulde tale Den Forenede Kirkes sak. Dette blad, som eiedes av en del prominente mænd i Den Forenede Kirke, redigertes av pastor N. C. Brun. Bladet var meget ihærdig i sin

²⁷⁾ Den Forenede Kirkes aarsberetning 1895, side 22.

kamp mot Augsburg og “Augsburgs Venner”, som de kaldte sig og blev kaldt, der nu støttet skolen. Det gik endog saa vidt i sin kampmaate, at det optok en grov beskyldning mot Folkebladets daværende redaktør, pastor K. B. Birkeland, for uredelighet i pengesaker, og paadrog sig derved en injuriesak, da han ikke ønsket at ha de falske beskyldninger hvilende paa sig. Utfaldet blev, at bladet, dets redaktør, pastor Brun, og dets eiere, blandt hvilke var formand Hoyme, professor F. A. Schmidt, professor J. N. Kildahl, presterne A. C. Andersen, Ole Nilsen og N. E. Wikre, samt lægmænd som Carl Raugland, Andr. Himle, O. Olsen og Oley Nelson, blev ilagt mulkt for den bakvaskelse som bladet hadde aapnet sine spalter for.²⁸⁾

“Samfundet”s agitaiton bidrog i høi grad til at skape en bitter og ophidset stemning. End mere økedes spændingen, da en del mænd i Den Forenede Kirke satte sig i spidsen for indsamling av midler til at kunne ta indledende skridt for at ta Augsburg Seminar ved den verdslige rets hjælp. Man henvendte sig atter til dommer Ueland, der sammen med advokat Emmanuel Cohen avgav en erklæring om en ny maate, hvorpaa Den Forenede Kirke kunde faa fat paa eiendommen, nemlig ved simpelt hen at erklære sig selv for at være skolens retmæssige eier og vælge et nyt Board of Trustees. Dette skulde da forlange det gamle Board’s avtræden, og hvis ikke dette hadde det forønskede resultat, skulde sak anlægges for at faa det gamle Board fjernet.

Det er denne plan formand Hoyme anbefaler for Den Forenede Kirkes aarsmøte i 1896,²⁹⁾ og aarsmøtet handler i overensstemmelse med anbefalingen. Det av Den Forenede Kirke valgte Board of Trustees for Augsburg bestod av pastor N. C. Brun, formand, samt d’hr. Lars Swenson, L. F. Clausen, O. O. Aanstad og O. A. Veblen.³⁰⁾

Den forutsætning, under hvilken dette nye Board of Trustees blev valgt, var den, at Den Forenede Kirke som Konferensens arvtager hadde samme ret til at vælge trustees, som sidstnævnte samfund hadde hat. Helt bortset fra det resultat den paafølg-

²⁸⁾ “Samfundet” for 24de april 1895; Folkebladet for 24de april 1895.

²⁹⁾ Den Forenede Kirkes aarsberetning 1896, side 21 flg.

³⁰⁾ Sammesteds, side 165. 185.

gende retssak fik, stiller det skridt Den Forenede Kirke tok i 1896 dette kirkesamfund i et meget eiendommelig lys. Ti var det saa, som man nu paastod, at samfundet like siden 1890 hadde hat ret til at vælge trustees for skolen, saa var det jo dets egen skyld, at det ikke hadde valgt dem og derved faat kontrol straks. Og var det saa, som man ogsaa paastod, at det gamle Board ikke var og i flere aar ikke hadde været et lovlig Board, saa hadde det jo heller ikke lovlig ret til at overdra eiendommen. Man synes ikke dengang at ha fæstet sig ved disse vidtrækkende in-konsekvenser, selv om der vel maa ha været dem som saa dem.

At ikke Augsburg Board of Trustees kunde imøtekomme det nye Board's forlangende om at overgi eiendommen i dets hænder, var noget som samfundet ialfald hadde tænkt sig muligheten av, hvorfor der ogsaa var fattet bestemmelse om i tilfælde at anlægge sak.⁸¹⁾

Sak blev da ogsaa anlagt mot skolens Board of Trustees for at faa det fjernet. Denne retssak, der gik igjennem fire stadier, varte fra høsten 1896 til sommeren 1898 og bragte selvfølgelig skolen ind i store finansielle vanskeligheter. Det av Den Forenede Kirke valgte Board of Trustees bragte først saken op for Minnesotas statsadvokat som avgav den kjendelse, at den inkorporerte Forenede Kirke ingensomhelst stemme hadde i valg av Trustees for Augsburg, og at de av den valgte mænd ikke var skolens lovlige trustees, hvorfor han ikke vilde tilstede dem adgang til at føre processen.⁸²⁾ Denne avgjørelse var altsaa en seier for skolen. Men saa henvendte de av Den Forenede Kirke valgte mænd sig til distriktsretten i Hennepin County og fik der anledning til at anlægge sak. Imidlertid hadde Augsburg Board of Trustees indhentet en betænkning hos dommer C. M. Pond, hvori denne uttalte, at det hadde baade ret og forpligtelse til at forsvare sin stilling og dertil at benytte seminariets fonds, likesom han ogsaa uttalte den mening, at saken hadde saa mange vanskeligheter, at den ikke kunde avgjøres uten ved en høieste-

⁸¹⁾ Den Forenede Kirkes aarsberetning 1896, side 185.

⁸²⁾ Den Forenede Kirkes aarsberetning 1897, side 216; Den Luther-ske Frikirkes aarsberetning 1897, side 36.

retskjendelse.⁸³⁾ Inden Den Forenede Kirkes proces mot skolen kom op i distriktsretten, gjorde Augsburg Board of Trustees et sidste tilbud om mindelig oppgjør for at undgaa den kostbare proces, men uten at faa noget imøtekommende svar.⁸⁴⁾ Processen maatte saaledes ha sin gang, og utfaldet blev at det nye Board of Trustees vandt saken i distriktsretten. Men det gamle Board ansaa sig ikke dermed helt løst fra sit ansvar overfor skolen og dem som hadde bygget og understøttet den, da det hadde grund til at tro, at høiesteret ikke vilde stadfæste distriktsrettens avgjørelse. Det indanket derfor saken med det utfald, at det av Den Forenede Kirke valgte Board erklærtes for ulovlig. Avgjørelsen var, at “klageren (det av Den Forenede Kirke valgte Board of Trustees) har forfeilet at vise nogen ret i sig selv til embederne.”⁸⁵⁾ Dommer Canty tilstemte dommen, men tilføiet et tillæg, der ender med at erklære, at klagerne ikke er Augsburg-korporationens lovlige embedsmænd.⁸⁶⁾

Det var efter denne lange og kostbare retssak kun naturlig, at denne avgjørelse bragte glæde hos Augsburgs Venner, og det ikke saa meget for eiendommens skyld, som fordi det viste, at Den Forenede Kirke hadde gjort Augsburg Board of Trustees uret i sine mange voldsomme anklager imot det. Høiesteret gjør i sin kjendelse specielt opmerksom paa, at “der var ingen statslov, ialfald før 1893, under hvilken en korporation av Augsburg Seminars karakter kunde bemyndige nogen anden korporation eller samfund til at vælge sine Trustees.”⁸⁷⁾

Imidlertid var ikke Den Forenede Kirke endnu tilfreds. Høiesteret hadde i sin betænkning uttalt, at det hverken var passende eller nødvendig paa det daværende tidspunkt at avgjøre, om Den Forenede Kirke hadde nogen av loven anerkjendt rettighet til Augsburg Seminar, i likhet med hvad Konferensen hadde hat, men at dersom samfundet hadde nogen saadan ret

⁸³⁾ Den Lutherske Frikirkes aarsberetning 1897, side 36 flg.

⁸⁴⁾ Den Lutherske Frikirkes aarsberetning 1898, side 28 flg.

⁸⁵⁾ Den Forenede Kirkes aarsberetning 1898, side 255.

⁸⁶⁾ Sammesteds, side 257.

⁸⁷⁾ Sammesteds, side 254 flg.

som var blit det fratat, vilde et *Court of Equity* (billighetsret) være det rette forum at indanke dette spørsmåal for.³⁸⁾

Paa grundlag herav besluttet samfundet at ta saken op paany. Dersom man i det hele tat skulde gaa til retten, vilde dette selvfølgelig været den rigtige vei til at begynde med. For fjerde gang skulde altsaa nu saken op, men rigtignok nu paa en anden basis end før.

Imidlertid hadde professor Oftedal faat et aars ferie for at reise til Europa for om mulig at gjenvinde sin nedbrutte helbred. Han hadde før sin avreise gjentagende fremholdt ønskeligheten av et mindelig oppgjør, om nogen maate kunde findes. Før sin avreise hadde han avtalt med viceformanden for Board of Trustees, ingeniør Olaf Hoff, en privat "Telegraph code", ved hjelp av hvilken de uten altfor store utgifter kunde konferere angaaende betingelserne, i tilfælde av at den av Den Forenede Kirke valgte komite endelig skulde vise sig villig til at forhandle. Hans haab herom blev heller ikke skuffet. Kort tid før denne komite atter skulde til at begynde processen, uttalte en av dens medlemmer i et privatbrev til professor Oftedal ønskeligheten av et mindelig oppgjør.³⁹⁾ Da brevet kom frem, var professor Oftedal allerede avreist. Men det blev aapnet, og det siger sig selv, at dette bevis paa villighet til at forhandle blev mottat med glæde, selv om det kom mindst seks aar senere end det burde ha kommet. Uten at være hemmet av nogen samfundsbeslutning kunde man nu forhandle om en mindelig overenskomst. Allerede dette var en viktig seier for Augsburg Board of Trustees, da det var denne vei det i alle disse aar hadde pekt paa.

Forhandlingerne førte ogsaa til et praktisk resultat, idet man enedes om en deling av eiendommen, nu da Den Forenede Kirke jo hadde vendt skolen ryggen og opprettet en ny presteskole. Oppgjøret, der altsaa avværget en og maaske flere nye processer, bestemte, at skolens fond, samt en del av dens bibliotek skulde overgives til Den Forenede Kirke, men at skolen selv med grundeiendom, bygninger og navn fremdeles skulde staa under Board

³⁸⁾ Den Forenede Kirkes aarsberetning 1898, side 252.

³⁹⁾ Den Lutherske Frikirkes aarsberetning 1899, side 28.

of Trustees' værgemaal. Overenskomsten blev stadfæstet av distriktsretten.

Der er et punkt i denne overenskomst som har særlig interesse. Det lyder slik: “Da uenigheten med hensyn til seminariet og dets eiendom saaledes er blit ordnet paa en retfærdig og billig maate, forpligter Den Forenede Kirke og seminarkorporationen sig (og saa langt som det staar i deres magt, deres medlemmer og understøtttere) til aldrig at paastaa, at det herved istandbragte forlik er ubillig eller uretfærdig, eller at det gir nogen av siderne en uretfærdig eller utilbørlig fordel, og hver av parterne forpligter sig (og saa langt som det staar i deres magt, deres medlemmer og understøtttere) til at iverksætte dette forlik i god tro baade efter dets bokstav og dets aand som et billig, fuldstændig og endelig forlik mellem parterne.”⁴⁰⁾

Det vil efter dette være brudd paa dette forlik at paastaa, at nogen av parterne i dette opgjør har eller beholder noget som den ikke har ret til. Fra Augsburgs venners side har vistnok heller ikke en saadan paastand nogensinde været gjort. Dog var det ikke saa let for Augsburgs venner straks at forsone sig med tanken paa det gjorte forlik. Herom uttaler Board of Trustees' fungerende formand, hr. ingeniør Olaf Hoff, i sin indberetning til Den Lutherske Frikirkes aarsmøte i 1899: “Board of Trustees har fra enkelte hold været kritiseret, fordi det ved overdragelsen av en del av Augsburgs eiendom — fondet — skulde være kommet i strid med sit tidligere vedtagne standpunkt i overdragelsesspørsmålet, nemlig at det holdt eiendommen “in trust” og kunde ikke paa nogen lovlig maate overdra den, ialfald ikke uten en godtgjørelse, der i virkelig værdi svarte til eiendommens værdi. Denne kritik er uberettiget; Boardet har ikke forandret sit standpunkt i denne sak. Men hvad Boardet ikke kunde gjøre paa lovlig maate paa egen haand, det blir lovlig naar det utføres paa domstolenes befaling; alle mennesker maa bøie sig for en saadan og rette sig derefter. Vi kunde ført ti processer, men enden paa dem alle maatte jo bli en domfældelse som begge sider maatte finde sig i. Det var paa rettens direkte befaling, at den egentlige overdragelse samt maa-

⁴⁰⁾ Den Lutherske Frikirkes aarsberetning 1899, side 33.

ten, hvorpaa den skulde ske, fandt sted. I en anden henseende har ogsaa Boardets handlemaate været konsekvent i sit forhold til Den Forenede Kirke; aar efter aar har det budt haanden frem til forlik og mindelig opgjør, og dets taalmodighet blev belønnet tilsidst."⁴¹⁾

Det var en lang og oprivende kamp som endte med forliket i 1898. Saa langt mennesker kan se, kunde den være undgaat, dersom Den Forenede Norsk Lutherske Kirke i Amerika hadde været villig til at gaa ind paa forhandling og mindelig ordning av de vanskeligheter som opstod derved, at punkt 23 i foreningsartiklerne ikke kunde opfyldes. Og saadan forhandling vilde sikkerlig ogsaa samfundet gaat ind paa, om ikke en del av dets ledere gang paa gang hadde sat sig derimot. Hvor megen skade som derved blev avstedkommet, er det ialfald endnu umulig at sige noget avgjørende om. Men sikkert er det, at menighetsarbeidet inden den norsk lutherske kirke i Amerika derved tildels lededes ind i nye baner, hvad der ved Guds naadige styrelse baade har bragt velsignelse og vil bringe velsignelse.

Det saa under processen ut til, at Den Forenede Kirke var bestemt paa at drive skolen til ruin, ifald den ikke skulde magte at faa fat paa dens eiendom. Det lykkedes ikke. Skolen stod vistnok som "et avkvistet træ efter stormen;" men den stod der dog like fuldt, fremdeles færdig og villig til at arbeide paa løsningen av sin opgave: utdannelsen av aandsfylde, selvopofrende unge mænd til prester for frie lutherske menigheter i Amerika.

⁴¹⁾ Den Lutherske Frikirkes årsberetning 1899, side 28 flg.

KAPELLET

Trettende kapitel

AUGSBURG SEMINAR I NITTIAARENE

NAAR alle de tre samfund som i 1890 dannet Den Forenede Kirke, saa enstemmig hadde besluttet, at Augsburg Seminar skulde være dette nye samfunds presteskole, da maatte den væsentlige grund herfor være den, at man ansaa skolen for at svare til sin opgave. Anderledes har man neppe ret til at opfatte den omstændighet, at samfundet ikke oprettet en ny skole, men antok Augsburg uten forandringer. Denne opfatning finder bekræftelse deri, at det nye samfund valgte skolens mangeaarige bestyrer, professor Georg Sverdrup, til fremdeles at være bestyrer. At Augsburg Seminars lærere, og ikke mindst dets bestyrer, i aarevis med styrke hadde hævdet et utpræget bibelsk princip for presteutdannelsen, det var ikke dulgt for nogen, og det maatte ligge nær at slutte, at antagelsen av Augsburg som presteskole og valget av dets bestyrer til fremdeles at lede skolen, kun kunde bety en uforbeholden tilstemmelse av Augsburg Seminars presteutdannelsesprincip, saaledes som dette hadde fundet sit uttryk i de forskjelligste uttalelser ned gjennom aarene.

Ut fra dette synspunkt kunde foreningsartiklernes bestemmelse om, at "de forberedende avdelinger ved Augsburg Seminar — — — drives i samme form som før mindst et aar efter at forening er skedd"¹⁾ ikke godt opfattes anderledes, end at bestemmelsen kun gjaldt detaljer. At den skulde kunne involvere forflyttelse eller nedleggelse av de forberedende avdelinger, det tænkte neppe en eneste av skolens venner sig muligheten av, før den allerede straks efter foreningen reiste kamp mot skolen aabenbaret, at der var dem som pønset paa skolens fuldstændige opdeling og omkalfatring.

Naar Konferensen hadde talt og besluttet angaaende Augsburg Seminar som en *presteskole*, hadde den ikke hermed ment

¹⁾ Konferensens aarsberetning 1889, side 64.

bare den treaarige teologiske avdeling, men hele skolen fra dens første til dens sidste klasse. Det var denne betraktningsmaate som var blit yderligere fastslaat ved bestyrerens uttalelse i 1884 og aarsmøtets tilstemning derav.²⁾ Det var med særlig henblik paa, at *hele skolen* skulde tjene presteutdannelsen, man hadde valgt lærere siden 1885. Naturligvis var det ikke forstaaelsen, at alle som frekventerte de forberedende avdelinger, skulde eller vilde fortsætte i den teologiske avdeling; men skolen var indrettet som den var, netop for at hjelpe studenterne i de forberedende avdelinger til den bedst mulige anledning til at bli klar over sit kald.

Slik som Augsburg var, var det blit antat som det nye samfunds presteskole, og det var blit erklæret av dem som skulde vite det, at St. Olaf College ikke hadde noget med foreningen at gjøre. Men da saa allikevel denne skole med en gang fik en fremskutt plads, med forsikring om rikelig støtte, og da der fra St. Olafs venners, endog fra nogen av dens egne læreres side begyndtes en nedrivende og uretfærdig kritik over Augsburg, kom der ind et misforhold som ogsaa vanskeliggjorde skolens indre arbeide. Ganske særskilt pinlig blev det, da en av dens nye lærere, professor Schmidt, ansat av Antimissourierne, paa en høist smakløs maate optraadte i aviserne imot den.

Det var under slike kaar skolen maatte arbeide fra 1890 av, indtil kampen frembragte den ene krise efter den anden. Foreningen medførte ingen forandring i de forberedende avdelingers lærerpersonale. Derimot skulde der ifølge foreningsartiklerne ansættes fem teologiske professorer, nemlig av Konferensen to, av Antimissourierne to og av Augustanasynoden en.³⁾ Konferensen valgte professorerne G. Sverdrup og S. Oftedal, Antimissourierne professorerne M. O. Bøckman og F. A. Schmidt, og Augustanasynoden professor D. Lysnes. Denne sid-

2) Se ovenfor, side 207.

3) Som bekjendt var ogsaa Hauges Synode fra først av med i forhandlingerne om forening, og foreningsartiklerne indeholdt ogsaa flere bestemmelser der vedrører dette samfund, saaledes ogsaa, at det skulde vælge en teologisk professor. Imidlertid trak Hauges Synode sig tilbake; av den grund er der i denne fremstilling heller ikke tat noget hensyn til foreningsartiklernes bestemmelser om den.

ste avgik imidlertid allerede sommeren 1890 ved døden og kom saaledes ikke til at tiltræde sin post. I hans sted valgtes i 1891 med fuld hensyntagen til den forhenværende Augustanasynodes ønsker pastor E. G. Lund, der saaledes blev Augsburg Seminars første engelske professor i teologi.

Den umiddelbare virkning av sammenslutningen blev, at skolen fik en meget stor teologisk afdeling, idet den i skoleaaret 1890—91 frekventertes av ikke mindre end 72 studenter, det største antal i skolens historie.

Professor Sverdrups indberetning om Augsburg Seminars første aar som Den Forenede Kirkes presteskole bærer heltigjennem situationens præg: tak til Gud for hans naadige beskyttelse og en blanding av frygt og haab for fremtiden. "Det netop avsluttede skoleaar har for mange været som en prøve paa den ifjor dannede forening, og fra de forskjelligste hold har det lydt til os: Gaar det godt ved skolen, saa er foreningen sikret; gaar det galt ved skolen, saa ser det tvilsomt ut. Derfor har vi arbeidet med frygt og bæven, og idag kan vi bringe et uforbeholdent svar til alle dem som har spurgt, baade venner og fiender: Ved skolen har det gaat godt, langt over forventning og langt over vor fortjeneste."⁴⁾

Den i aviserne reiste agitation imot skolen omtaler bestyreren ikke direkte, men det maa vel ansees for sikkert, at han ialfald har den i tanke, naar han siger, at "selv er bestyreren av den overbevisning, at det under vore nærværende forhold er en nødvendighet, at de forberedende avdelinger fortsættes i saa nær forbindelse med den teologiske afdeling som mulig. Undervisningen i begge disse avdelinger er indrettet saa, at den gir de bedste forutsætninger for et frugtbart teologisk studium."⁵⁾ Angaaende forholdet blandt studenterne uttaler bestyreren: "Vi har den aller største grund til taknemmelighet for den aand som trods vanskeligheter og fristelser har været herskende ved skolen. Den eneste undtagelse herfra er av en ganske særegen art. Etpar usandfærdige og ondskapsfulde breve, som offentliggjordes i to forskjellige aviser, blev sagt at være skrevne av en stu-

⁴⁾ Den Forenede Kirkes aarsberetning 1891, side 91.

⁵⁾ Sammesteds, side 92.

dent ved Augsburg. Hvorvidt det er saa, er endnu langt fra sikkert; men skulde det være tilfælde, saa foreligger her et eksempel paa en hensynsløs ondskap, idet en ung mands ære og fremtid er ødelagt i et ynkelig forsøk paa at skade Augsburg Seminar, foreningssaken og Den Forenede Kirke.”⁶⁾

Der ligger en merkelig selvbeherskelse i disse uttalelser; ti det var ikke skjult for professor Sverdrup, at der hadde været ganske store “vanskeligheter og fristelser,” og det ikke bare paa grund av indflydelsen utenfra, men ogsaa paa grund av professor Schmidts ubeherskede optræden i bladene og den holdning en del av studenterne indtok med hensyn til omtalte breve.

Hvad der imidlertid ikke var klart sommeren 1891, det blev opklaret i løpet av det næste aar. Derom heter det i indberetningen til aarsmøtet i 1892: “Det var min smertelige pligt ifjor at indberette om et sørgelig tilfælde av uorden ved Augsburg Seminar. Det var nogen i aviserne offentliggjorte usandfærdige og ondskapsfulde breve, som sagdes at være skrevne av en av vore studenter. Dengang var det endnu ikke sikkert, hvem der hadde skrevet brevene, ikke heller hvem der hadde offentliggjort dem. Senere er det kommet frem, at brevskriveren var student Thorsten Egge, og at den som mottok og offentliggjorde brevene, var professor A. E. Egge ved St. Olaf College. Student Egge, som naturligvis ikke længere studerer ved Augsburg Seminar, har bedt om tilgivelse for den uret han har gjort, mens professor Egge offentlig har rost sig av sin handlemaate som en god gjerning. Naar aarsmøtets opmerksomhet henledes paa denne sak, saa er det fordi det er umulig at bevare orden og disiplin ved samfundets skoler, dersom en lærer ved den ene skole tillates ganske upaataalt at egge elever ved den anden til brudd paa menneskelig orden og Guds bud.”⁷⁾

Det utrolige hændte, at der fra den indberetningskomite som hadde bestyrerens indberetning til behandling, indkom en majoritetsindstilling om, at den ovenfor citerte del av indberetningen ikke skulde offentliggjøres i samfundets aarsberetning. De medlemmer av vedkommende indberetningskomite som indbragte

⁶⁾ Den Forenede Kirkes aarsberetning 1891, side 94.

⁷⁾ Den Forenede Kirkes aarsberetning 1892, side 87.

denne indstilling, var pastor H. Roalkvam, medlem av Board of Trustees for St. Olaf College, professor P. J. Eikeland, dengang lærer ved St. Ansgar Seminary, og redaktør E. S. Gjellum, delegat fra Decorah menighet.

Vistnok blev dette forslag nedstemt; derimot viste ikke møtet moralsk kraft nok til at paatale professor Egges handlemaate.

Den del av studenterne som var kommet til skolen fra Antimissourierne, hadde ogsaa vist en paafaldende uvillighet til at hjelpe til at faa saken opklaret. Om de visste, at det var en av lærerne ved St. Olaf College som stod bakom, er derimot tvilsomt. Student Egge selv var ikke Antimissourier, men en ældre Augsburg-student. Han led av en stedse tiltagende nervøsitet, der gjorde ham let mottagelig for paavirkning baade i ond og god retning. Han blev straks optat som elev ved Den Norske Synodes teologiske seminar og siden ordinert til prest i Synoden. Hans stadig tiltagende sykелighet la ham imidlertid i en tidlig grav.

Vaaren 1891 døde professor John Bugge av nervefeber, og samme aar ansattes kand. teol. J. L. Nydahl som lærer i hans sted.

Det var under yderst vanskelige forhold skolen arbeidet i de to næste aar. Overdragelsesspørsmålet, saavel som spørsmålet om skolens deling diskutertes i aviserne med en ilterhet som ikke kunde undlate at ha sin virkning ogsaa paa skolen og dens arbejde indadtil. Faktisk stod baade det teologiske fakultet og de teologiske studenter delt. Naar det imidlertid gik saa godt som det gjorde, saa kom det av, at der hos fakultetets medlemmer saavel som hos det store flertal av studenterne var en følelse av, at det var alles pligt at gjøre sit til, at arbeidet dog maatte bli saa frugtbringende som det under omstændighetene var mulig. At der blandt studenterne var en del "brushoder" paa begge sider, var ikke mere end man kunde vente, og diskussionen baade paa møter og i mindre grupper kunde tildels bli vel varm for ens egen aandelige sundhet; men der var ogsaa dem som hadde en levende følelse av stillingens alvor og det ansvar den medførte.

Mens skolens teologiske avdeling ved foreningen fik en me-

get stor tilvekst, gjælder derimot ikke det samme for de forbedende avdelingers vedkommende. Dette hadde sin væsentlige grund dels i agitationen imot denne del av skolen, dels i den usikre stilling som aarsmøte-beslutningerne i 1891 og 1892 bragte den ind i.

Saa oprettet Den Forenede Kirke sin nye presteskole i 1893 og unddrog Augsburg Seminar sin understøttelse. Spørsmålet blev da, om skolen kunde holdes oppe. Vistnok hadde den et fond; men for det første hadde dette aldrig været stort nok til, at renterne derav kunde dække skolens utgifter. Dernæst bestod en meget betydelig del av fondet av personlige notes, git istedetfor kontante penge, og saakaldte menighetsfonds. Baade hvad kapital og renter angik, var man i alle disse tilfælder helt afhængig av vedkommendes velvilje. Var de blit motstandere av skolen, eller hadde de tapt modet, vilde de sandsynligvis intet gjøre for at indbetale renterne, og at drive dem ind ad lovens vei kunde der av mange grunde ikke være tale om.

Allerede om aftenen samme dag som Den Forenede Kirke hadde tat det skridt, paa grund av hvilket professorerne Sverdrup og Oftedal hadde set sig nødt til at resignere som professorer i Den Forenede Kirke, samledes en del av de prester og delegater som stod paa skolens side, for at overlægge om, hvad der kunde være at gjøre. Ved dette møte fattedes blandt andet følgende beslutning: "I det tilfælde, at Den Forenede Kirke forlater Augsburg Seminar og negter det understøttelse, uttaler dette møte, at Augsburg Seminar allikevel bør støttes og oprettholdes. Seminariets Board of Trustees opfordres til at ta de nødvendige skridt for dette formaal." "Vi forpligter os til direkte og indirekte at yde seminariet vor hjælp og bistand." "Vi opfordrer endvidere professorerne Sverdrup og Oftedal til at forbli staaende som teologiske professorer ved Augsburg Seminar."⁸⁾

Der var ingen organisation som stod bak skolen for at støtte den. Derimot saa det fra nu av ialfald mere og mere slik ut, at den store og vel organiserte Forenede Kirke var bestemt paa at

⁸⁾ Folkebladet, 21de juni 1893.

knuse skolen. Menneskelig talt var alt paa det uvisse, undtagen motstanden, og denne fik sin kraft ved den paastand, at Augsburg Board of Trustees, især dets formand, professor Oftedal, var nogen halstarrige mennesker som hadde tat og tilbakeholdt samfundets retmæssige eiendom o. s. v. Hvor alvorlig man gik tilverks fremgaar av, at paa grundlag av en i 1893 fattet beslutning⁹⁾ blev fattige missionsmenigheter fratatt missionsunderstøttelse fra samfundet, hvis de tilkjendegav, at de ønsket og agtet at fortsætte med at støtte og opretholde Augsburg Seminar. I de nærmest følgende aar blev prester utstøtt av samfundet for at ha overværet et eller andet av "Augsburgs Venner"s møter. En prest blev endog under Den Forenede Kirkes formands medvirken avsat av sin menighet, fordi han ikke kunde erklære, at Augsburg Seminars Board of Trustees hadde syndet ved sin stilling i overdragelsesspørsmålet.¹⁰⁾

Det var under disse omstændigheter vanskelig at vite, om skolen skulde faa den nødvendige menneskelige støtte; det var ogsaa vanskelig at vite, om den skulde faa studenter.

Imidlertid aapnedes skolen til sedvanlig tid i september 1893. Det var kun et meget litet mindretal av studenterne som ikke kom tilbake. Der var i skoleaaret 1893—94 113 studenter ved skolen, hvorav 44 i fællesavdelingen, 41 i collegeavdelingen og 28 i den teologiske avdeling.

Om dette skoleaar uttaler bestyreren, professor Sverdrup: "Under megen bekymring og mange nøddrop til Herren blev sidste skoleaar begyndt ved Augsburg Seminar. Den Forenede Kirke som baade i sin helhet og gjennem hver eneste av sine menigheter hadde forpligtet sig til at ha Augsburg Seminar til sin presteskole, unddrog seminariet al støtte. bevæget tre av de teologiske professorer til at hjælpe til med oprettelsen av en ny presteskole i Augsburgs umiddelbare nærhet, og anvendte renterne av det professorfond, som var samlet for at lønne lærerne ved Augsburg Seminar, til dermed at lønne de teologiske professorer ved den nye presteskole. Desuten blev der gjort adskillig arbeide for at dra ældre og yngre studenter bort fra skolen hvilket dog kun

⁹⁾ Den Forenede Kirkes aarsberetning 1893, side 219.

¹⁰⁾ Cfr. Den Lutherske Frikirkes aarsberetning 1897, side 17.

lykkedes i saare liten grad. Med et stort samfund imot sig og med faa og fattige venner, under forhaanelse, spot og bakvaskelse og bitre angrep begyndte skoleaaret. Mange mente, at det vilde være aldeles forgjæves at forsøke at holde skolen gaaende; de bedste og modigste venner var nær ved at bli forsagte. Men Herren har hjulpet tidligere, han har hjulpet ogsaa denne gang. Augsburg Seminar har i nød og kamp fuldendt sit 25de skoleaar under Herrens naadige beskyjermelse. Ham være ære og pris."¹¹⁾

Fra 9de til 12te oktober 1894 blev det andet møte av "Augsburgs Venner" avholdt, og i forbindelse dermed skolens femogtyveaarsjubilæum. Men det var ikke under lyse forhold Augsburg Seminars venner samledes for at feire denne femogtyveaarsfest. Skolens styre blev temmelig aapent og likefrem stemplet som forbrytere der tilbakeholdt fremmed gods. De som for sin samvittighets skyld trodde at burde staa med skolen og støtte den, ansaaes ikke for at være meget bedre. Der var ingen organisation at tale om; understøtterne stod jo ogsaa i Den Forenede Kirke, og ethvert samlende arbeide ansaaes for organisert oprør mot samfundet og dets autoritet. Ikke desto mindre laa der ikke saa litet av glans over den enkle jubilæumshøitidelighet.

Festen blev holdt onsdag den 10de oktober 1894 og aapnedes med præken av pastor M. F. Gjertsen i Trefoldighets menighets kirke. Med 1 Kor. 16, 9 som utgangspunkt talte han om den store, virksomme dør som hadde været og var oplatt for skolen og dens gjerning, saavel som om de mange motstandere av forskjellig art, som skolen hadde hat at kjæmpe imot. Med sin vanlige djærve veltalenhet skildret han vort folks aandelige nød og det arbeide Augsburg Seminar hadde nedlagt for at lindre og lette den, for at vise vei og sprede lys.

Om eftermiddagen holdtes festen i skolens forsamlingslokale, der var fylt til trængsel, mens adskillige ikke kunde komme ind. En lang række av taler blev holdt, og indimellem veksledes med sang. Professorerne J. H. Blegen, A. M. Hove og Theo. S.

¹¹⁾ Møte av Augsburgs Venner 1894, side 64 flg.

Reimestad deltok i programmet, likeledes presterne Ole Paulson, Chr. Saugstad, J. H. Brønø og Andreas Helland. Efter programmets slutning blev forsamlingen bispist i skolens spisesal. Der var ialt omtrent 700 gjester ved bordene.

Om aftenen holdtes festen atter i Trefoldighets menighets kirke, og det var en uhyre menneskemasse som fandt plads i det rummelige gamle kirkehus. Dette var ogsaa festens glanspunkt. Efter skriftlæsning og sang talte professor Oftedal og leverte en utsigt over Augsburg Seminars historie gennem de svundne femogtyve aar. Et motsigelsens tegn hadde skolen altid været, altid forhaanet og forfulgt som den stakkars stormsvale, der bandes av sjøfolkene, fordi den varsler den kommende storm. Herren hadde gang paa gang ledet skolen slik, at naar den syntes at være paa randen av undergang, løftedes den op, og hver gang den syntes at ha vundet en seier og at være kommet ind i rolligere forholde, væltet nye vanskeligheter ind over den og truet den med ruin. Nu var det atter en prøvelsens stund; men atter hadde ogsaa Herrens naade vist sig mægtig nok til at redde og hjelpe.

Efter talen blev der avsunget en vakker kantate, forfattet av professor Wilhelm Pettersen, med musik av professorens bror, hr. G. Pettersen.

Derpaa besteg skolens bestyrer, professor Sverdrup, prækestolen og holdt et foredrag over "Augsburgs principer". Sjelden er en sak blit tolket med slik varme og inderlighet, sjelden har en forsamling lyttet med mere spendt opmerksomhet. Den store menneskemasse sat som elektrisert, og der var øieblikke, da der vistnok var faa ausigter, hvorpaa der ikke randt en stille taare. Talen, den enkle, inderlige maate hvorpaa den blev fremført, emnet, skolestridens dystre bakgrund, den uvisse fremtid, talerens vindende personlighet — alt forbandt sig til at frembringe en dramatisk virkningsfuldhet, som kun sjelden opleves i en mands levetid.

Talen der er et klart tegnet billede av Augsburg Seminars program og principielle stilling, sluttet med følgende ord:

"Enhver Guds-tanke, som øst av Herrens ord baner sig vei frem i forkyndelsen og menighetsarbeidet, er et sædekorn som

ikke kan dø, før det bærer sin frugt. Men det sker gjennom lidelser og kamp. Det er seirens vei. Den bonde som har det kostelige sædekorn, i hvilket der er brød og næring for ham og hans, gjemmer det ikke forsiktig under skjermende glas i sin lune stue. Nei, dristig tar han det dyrebare frø i sin haand og kaster det i den sorte jord, viss paa at saaledes skal han faa rik høst derav. Saa er ogsaa Guds vei med hvert aandelig sædekorn for hans rike. Det maa i jorden. Og naar hver Guds-tanke som baner sig vei, møtes av forfærdelse og forbitrelse fra det gamle som holder paa at falde, saa maa ogsaa denne uundgaaelige motstand tjene Herrens plan ved at slaa ned og lægge i jorden det nye. Dypt graves graven og høit kastes jorden sammen over det nye som Herren vil ha fremmet; men i Herrens time bryter den nye spire frem av den sorte jord, og i sin tid bærer sædekornet mangfoldig frugt. Derfor skal heller ikke Augsburgs seier bestaa i at løftes til ære og hæder blandt mennesker og av mennesker; men deri skal dets seier være, at det knuges og trænges og trykkes ned i folket og menigheten, saa det slaar sine røtter saa dypt, at det ogsaa kan bære en mægtig krone med vidtrækkende grene og mangfoldig frugt.

“Idag er vi da nu paa femogtyveaarsdagen for Augsburg Seminar kommen til en ny vaar med rivende og skjærende lidelsers plogjern, med levende sæd og forjættelse om ny velsignelse. Vakker høst har vi set allerede; den nye vaar som nu er kommen, lover ikke mindre ved Herrens naade. Faar vi da nu naade til at saa, skal det gaa efter Herrens ord, at der er en som saar, og en anden som høster. Om vi ei lever dagen, da vi faar se den næste høst av den nye smerternes utsæd, i Guds rikes evige dag skal det dog sandes, at de som saar med graat, skal høste med fryderop. Amen.”¹²⁾

Disse slutningsord angir ivirkeligheten stemningen ved Augsburg Seminars femogtyveaarsjubilæum. Det var vaartid, tidlig vaar med faa blomster og litet som kunde fryde øiet, men nok av vaartidens opbløtte marker med dype plogfurer. Dog manglet det heller ikke paa lysere og blidere vaartegn. Der hørtes om

¹²⁾ Møte av Augsburgs Venner 1894, side 34 flg. Talen er gjengitt i sin helhet i tillægget til nærværende skrift.

aandelig vækkelse her og der i menigheterne. Turtelduens røst lot sig høre.

I forbindelse med femogtyveaarsfesten avholdtes altsaa "andet møte av Augsburgs Venner"; det første var blit avholdt høsten 1893. I en forstand var dette derfor et slags "aarsmøte" for dem i Den Forenede Kirke, som ønsket Augsburg Seminars virksomhet fortsat og var villige til at ofre noget derfor. Det var nu noget over et aar, siden samfundet hadde unddrat skolen sin støtte, og det har derfor sin interesse at legge merke til dette møtes sammensætning, da den ialfald gir et fingerpek til bedømmelse av "Augsburgs Venner"s numeriske styrke paa den tid.

Der var tilstede ved møtet som indmeldte deltagere 43 prester, 6 professorer fra Augsburg Seminar og 242 lægmænd. En del av disse var sendte som delegater fra menigheter, resten — og det vistnok den større del — kom av egen drift. Der er ingen maate at finde ut, hvor mange som var "delegater" og hvor mange ikke. Derimot viser medlemsfortegnelsen, at der var medlemmer av ca. 97 menigheter tilstede, og desuten 33 studenter fra Augsburg Seminar.

Disse som saaledes samledes om Augsburg Seminar og dets arbeide, blev i denne tid almindeligvis kaldt "Minoriteten", hvorved naturligvis betegnedes, at de dannet en minoritet indenfor Den Forenede Kirke. Selv betegnet de sig gjerne som "Augsburgs Venner". Møtet i Minneapolis i oktober 1894 antok et "Minoritetsprogram", hvori det første punkt lyder slik: "Hovedformaalet for denne organisation er at opholde Augsburg Seminar, som vi fremdeles anser berettiget efter foreningsartiklerne til at være Den Forenede Kirkes presteskole; og med Augsburg Seminar mener vi først og fremst det presteutdannelsesprincip som der befølges, — som vi tror arbeider til gavn for vort samfund og for vore menigheter."¹³⁾

At skolen hadde nogen underbalance, var vel ikke mere end man under omstændighetene maatte være belavet paa. Regnskaerne som blev fremlagt for møtet, dækker tiden fra 17de juni 1893 til 1ste oktober 1894, altsaa et tidsrum paa over femten

¹³⁾ Møte av Augsburgs Venner 1894, side 78.

maaneder. Der var indkommet i frivillige bidrag \$3,305.80. Denne sum var langt fra tilstrækkelig til at lønne lærerne i de forberedende avdelinger, likesom skolepengene ikke hadde vært nok til at dekke den saakaldte skolekasses utgifter. Den samlede underbalance var \$2,892.02. Men hertil kom, at heller ikke fondsrenterne hadde strukket til for at betale de teologiske professorers løn, saa der ogsaa paa den konto var en underbalance av henimot \$1,000. Dette kom dog for en væsentlig del av, at det paa grund av de yderst daarlige pengetider i 1893—94 hadde vist sig meget vanskelig at indkræve renterne endog paa pante-
laan i fast eiendom. Om end skolen saaledes hadde klaret sig igjennem paa et vis, hadde den altsaa maattet stifte en del gjæld, og det blev nu spørsmåal om, hvorledes denne kunde ryddes av veien og midler til skolens fortsatte virke skaffes tilveie. Møtet besluttet, at der saa snart som mulig skulde sættes igang en kraftig indsamling blandt skolens venner, og at dens Board of Trustees skulde tjene som indsamlingskomite. I denne forbindelse fattet møtet en beslutning, som ser noksaa enkel ut, men som skulde faa en meget stor og vidtrækkende betydning. Beslutningen lød slik: "Pastor P. Nilsen av Minneapolis vælges som ut-sending i nævnte indsamlingskomites tjeneste."¹⁴⁾

Pastor Nilsen mottok efter længere tids overveielse dette kald. Han siger selv i sin indberetning til møtet aaret efter, at han kun litet hadde gjort for pengeindsamling til Augsburg. Han hadde søkt at faa tilsat indsamlingskomiteer, hvor dette ikke allerede var gjort, og forøvrig at tilskynde vennerne til at støtte skolen. Men det viste sig snart, at der var et andet og viktigere arbeide at gjøre, et arbeide hvortil pastor Nilsen var særlig utrustet av Herren. Da han begyndte at komme omkring i menighetene, fandt han en dyp og almindelig trang til at høre Guds ord. Der var længsel efter lys og klarhet over spørsmålet om den kristne menighet, dens væsen og virkemaate, og han blev snart klar over, at det var denne trang som først og fremst maatte tilfredsstilles.¹⁵⁾

Pastor Nilsen blev kaldt til at være Augsburgs utsending;

¹⁴⁾ Møte av Augsburgs Venner 1894, side 76.

¹⁵⁾ Møte av Augsburgs Venner 1895, side 39 flg.

kaldet blev gjentat et eller to aar. Siden den tid har han virket og virker indtil denne dag som Den Lutherske Frikirkes utsending. Og dog har han faktisk hele tiden været Augsburgs utsending i den forstand, at han med de særegne gaver Gud har git ham, har tolket Augsburg Seminars grundprinciper i menighetene. Han har i alle disse aar været en røst fra Augsburg uten at være skolens direkte utsending, og naturligvis uten at virke for pengeindsamling til skolen. Han har heller ikke i alle disse aar oppebaaret fast løn. Under store ydre trængsler tændte Herren fra midten av nittiaarene av en vækkelsens ild i mange menigheter utover de nordvestlige stater, og i særdeles mange tilfælder blev pastor Nilsen et redskap i Herrens haand, dels til at hitkalde vækkelsen, dels og vel endnu oftere til at lede den i sunde bibelske spor.

En direkte frugt av denne vækkelse var det, at skolen selv under yderst vanskelige og usikre ydre kaar fyldtes til trængsel med lærelystne unge mænd som følte kaldet til helt at ofre sig for arbeidet i Herrens vingaard baade her hjemme og ute i hedningeland. Den kunde saaledes fortsætte sit arbeide og glæde sig ved rike resultater.

Imidlertid kunde det ikke undgaas, at arbeidet blev hindret ved den spænding og usikkerhet, hvori skolen bragtes ved det forhold Den Forenede Kirke indtok til den. Især virket dette ødelæggende paa skolens financer. Forsvaret for skolen mot den av samfundet førte proces slukte store summer. Motparten søkte ogsaa at hindre Board of Trustees i bruken av skolens fond. Indtægterne fra fondet blev for hvert aar mindre, da mange av dem som hadde git notes, negtet at betale renter, hvorved disse notes tildels blev legalt værdiløse. Uvissheten om utfaldet av processen avholdt ogsaa mange av skolens venner fra at støtte den. Skulde utfaldet bli, at den under disse omstændigheter blev tat av Den Forenede Kirke, hadde man liten lyst til at lægge mere ind i den. For nogen av lærerne tok arbeidet med at forberede forsvaret ikke liten tid og omtanke, og over studentene laa uvissheten om, hvorvidt de ikke en god dag vilde bli staaende paa bar bakke, uten tak over hodet.

Naar det under saadanne ydre kaar allikevel var mulig at

holde arbeidet gaaende, og det endog saaledes at der paa alle kanter var en merkbar fremgang, da kom det av, at menighetene litt efter litt kom til klarhet over, hvorom det virkelig dreiet sig i denne kamp.

Et av de klareste uttrykk for det principmæssige i denne brytning, og det baade for skolen og menighetene, er en uttalelse av Den Lutherske Frikirkes formand, pastor E. P. Harbo, i hans indberetning til aarsmøtet i 1898:

“Hvordan end utfaldet paa processen vil bli, saa vil det ikke ha nogen større virkning paa Frikirkens fremtid. Frikirkens fremtid er ikke avhængig av, enten Augsburg vinder eller taper. Ti Frikirkens fremtid er ikke avhængig av jordisk gods, men av Herren og hans aand.”¹⁶⁾

Den av Den Forenede Kirke anlagte sak mot skolen verserte netop for Minnesotas høiesteret, da Den Lutherske Frikirkes aarsmøte samledes den 8de juni 1898. Man ventet med spænding paa utfaldet, og det var naturligvis umulig for nogen at sige, hvad dette kunde bli. At skolen stod midt oppe i en krise, erkjendte alle. Hvordan skulde det gaa, om saken taptes? Bestyreren gir i sin indberetning svaret herpaa. Han gjør i denne indberetning atter rede for skolens principer for presteutdannelsen og viser, at det egentlig er derom spørsmålet dreier sig; det er der uenigheten ligger, det er denne uenighet som har skapt den bitre motstand mot skolen. Processens utfald er usikkert; men selve saken som det gjælder — arbeidet for en menighetsmæssig presteutdannelse i nytestamentlig aand — forandres ikke, hvilken vei dommen kommer til at gaa. Kaldet blir det samme, ansvaret likesaa. “Den sak som Augsburg med alle sine feil og mangler, al sin fattigdom og nød har været sat til at arbeide for, er en alvorssak for den norske kirke. Den kan ikke nedlægges, om Augsburg gaar tilgrunde. Kaldet til at arbeide for en apostolisk menighet i aand og sandhet vil trods al spot og haan ikke kunne lægges tilside. Det vil herefter møte frem atter og atter; og jo mere det viser sig, at statskirken og dens væsen er en umulighet under den moderne verdensutvikling, desto uavvisligere vil kravet bli: helt frem til en virkelig bibelsk menighet!

¹⁶⁾ Den Lutherske Frikirkes aarsberetning 1898, side 17 flg.

“Falder da nu et haardt slag over Augsburg, om nemlig Minnesotas høiesteret stadfæster underrettens kjendelse, saa vil det hverken forandre saken eller arbeidet for den, om vi ellers har hat nogen alvorlig mening med de bestræbelser vi hittil har gjort for at bygge og opholde skolen. Befindes vi at være tro i prøvelsens stund, saa vil den krisis som vi nu under enhver omstændighet gaar igjennem, kun tjene til at styrke vor overbevisning og klarne vort blik og gi os større frihet til at arbeide uten noget-somhelst bihensyn for hovedsaken, en sand, egte kristelig preste-utdannelse efter det nye testamentes aand og krav.

“Holder vi med troende hjerter fast ved dette høie og hellige kald, saa kan det intet skade, om trængslerne forøkes og lidelserne blir større. Herren vil selv træde nær dem som kjæmper og lider i hans navn.”¹⁷⁾

Straks over middag paa møtets anden dag, torsdag den 9de juni 1898, oplyste formanden for Board of Trustees, professor Oftedal, at der netop var kommet underretning om, at høiesteretsdommen var faldt og at den var i favør av Augsburgs Board of Trustees. Der la sig en underlig stilhet over møtet. Paa forslag av “Augsburgs bedstefar”, pastor Ole Paulson, reiste forsamlingen sig, mens formanden, pastor E. P. Harbo, ledet i bøn. Derefter sang man salmen: “Nu takker alle Gud.”¹⁸⁾

Glæden var dyp og inderlig, ikke bare over at saken var vundet, men vel likesaa meget over at det nu maatte haabes, at Den Forenede Kirke vilde stanse sine angrep paa skolen. Men man skulde ikke længe faa beholde glæden. Samfundet holdt samtidig sit aarsmøte i St. Paul, og der blev det besluttet at begynde paany ad en anden vei. Det blev mere og mere klart, at skolen skulde ruineres. Det var en av de mest prøvsomme stunder for skolens venner.

Lykkeligvis varte det dog ikke ret længe, før man endelig tilsidst blev villig til at forhandle, og da kom man som ovenfor omtalt ogsaa snart til enighet om en ordning som begge parter forpligtet sig til at anse som billig og retfærdig.

¹⁷⁾ Den Lutherske Frikirkes aarsberetning 1898, side 34.

¹⁸⁾ Sammesteds, side 55.

Det var den 27de august 1898. Den dag danner et hvilepunkt i skolens historie.

Imidlertid hadde der ogsaa med hensyn til "Augsburgs Venner"s stilling foregaat en utvikling, som stod i den nærmeste forbindelse med den brytning skolen og dens venner hadde gjennomgaat.

Den Forenede Kirkes optræden ikke bare mot Augsburg Seminars Board of Trustees, men ogsaa mot "Minoriteten" i det hele bar alle merker av en forfølgelse. Menigheter blev utstøtt av samfundet, fordi de besluttet sig til at opholde den skole samfundet hadde unddrat sin støtte, prester blev utstøtt for at ha bivaanet "Augsburgs Venner"s møter eller deltat i ordination av kandidater fra Augsburg Seminar. Dette og andre lignende fremtoninger gjorde det litt efter litt klart, at det i bedste fald vilde ta lang tid, før der kunde haabes paa forstaaelse og gjensidig tillid mellem majoriteten og minoriteten i samfundet. Man maatte derfor søke istandbragt en form for organisation, der uten at frata menighetene noget av deres frihet, dog kunde fremme samfølelsen og samarbeidet mellem menighetene. Ved "Augsburgs Venner"s aarsmøte i 1896 blev der derfor nedsat en komite, som fik i opdrag "at utarbeide regler for en norsk luthersk frikirke og forelægge næstkommende aarsmøte." Likeledes besluttet møtet at indby "alle norsk lutherske menigheter og menighetslemmer der deler anskuelse med Augsburgs Venner", "til at slutte sig sammen til et sandt frikirkelig arbeide for vækkelse av nyt liv og kristelig selvstændighet i alle norske settlementer."¹⁹⁾

Som komite til at utarbeide ovennævnte regler valgtes professorerne G. Sverdrup og S. Oftedal, presterne E. E. Gynild og P. Winther, samt ingeniør Olaf Hoff. Det var komiteens opgave ved sine forslag "at søke en friere og rummeligere form for menighets-sammenslutning, hvorigjennem menigheternes frihet kan bevares uten at samarbeidets kraft slappes eller partioorganisationernes antal forøkes."²⁰⁾

Resultatet av sit arbeide nedla komiteen i et dokument, som

¹⁹⁾ Møte av Augsburgs Venner 1896, side 47.

²⁰⁾ Sammesteds.

1907.

Tak til Lærere og Studenter
Skoleåret

Pastor Paulsons Død og
hans Minde

Det frie Folk og den frie Mand
Overbevisningens Mand
Sandhedens Vær

En Mands Værd afhænger
af hans Forhold til Sandheden og
hans Troskæb deri.

Har Tro
Luther i Worms

Jesus Disciple
En i tro Mand er som en
raadden Bjælke i Bygningen.
Et isærst Princip er
som en svigtende Grundvold.

den indbragte for Den Lutherske Frikirkes aarsmøte i 1897, nemlig "Regler for en luthersk frikirke. A. Ledende principer. B. Regler for arbeide."²¹⁾ Naar specielt "Ledende principer" med rette er blit sat og bør sættes i nær forbindelse med Augsburg Seminar, da er det ikke bare av den grund, at skolens to teologiske professorer var medlemmer av den komite som utarbeidet dem, heller ikke sker det av den grund, at det var professor Sverdrup som vel egentlig kan betragtes som "principernes" forfatter. Sandheten ligger dypere; "Ledende principer" er et adækvat uttrykk for Augsburg Seminars syn paa den kristne menighet, saaledes som det var vundet gjennom mange aars arbeide, og ganske særlig ved de sidste aars kampe og bitre erfaringer av, hvordan majoritetsstyret kan føre, naar kirkesamfundet tiltar sig den magt og ret som Guds ord alene hjemler menigheten. Derfor danner ogsaa "Ledende principer" et viktig bidrag til belysning av Augsburg Seminars syn paa og stilling til den kristne menighet.²²⁾ Principerne og reglerne blev gjennomgaat og tilstemt av aarsmøterne i 1897 og 1898. Fra 1897 regnes Den Lutherske Frikirkes begyndelse.

²¹⁾ Den Lutherske Frikirkes aarsberetning 1897, side 47 flg.

²²⁾ Som et dokument der kaster lys over Augsburg Seminars grundopfatning av den kristne menighet gjengives "Ledende principer" i tillægget til nærværende skrift.

Fjortende kapitel

GUNSTIGERE ARBEIDSKAAR

DEN losjibygning som opførtes i 1884, hadde kun delvis løst spørsmålet om tilstrækkelige bygninger for Augsburg Seminar. Det økede studenterantal hadde ogsaa øket trangen til nye bygninger. Men tiden fra 1890 til 1898 hadde været alt andet end gunstig for tanken paa utvidelser. Saalænge "overdragelsesspørsmålet" ikke var løst, og saalænge det var uavgjort, hvem som tilslut skulde vinde den av Den Forenede Kirke begyndte retssak, hadde skolens venner ingen lyst til at lægge sine penge ind i permanente forbedringer, selv om de skulde være istand til at tilvejebringe de fornødne midler dertil. Det ene med det andet bevirket ganske naturlig, at intet nyt byggearbeide blev paabegyndt og at kun de aller nødvendigeste reparationer blev foretaget med de gamle bygninger.

Men med den overenskomst som blev truffen den 27de august 1898, var spørsmålet om eiendomsforholdet blit løst: Augsburg Seminar skulde komme til at fortsætte som presteskole for frie lutherske menigheter i vort land, og ganske specielt skulde det komme til at bli de menigheters presteskole, som under navnet "*Den Lutherske Frikirke*" hadde samlet sig om et aandelig samarbeide for presteutdannelse, mission og barmhjertighetsarbeide. Vistnok stod skolen der "noget avkvistet efter stormen;" "men saften er der end i den gamle stamme."¹⁾ Derfor hadde der ogsaa sprunget op nyt haab i sindene, et "haab til Gud, at skolen vil gaa en ny og forjættelsesrik fremtid imøte og bli en stad paa berget blandt vort norske folk i dette land."

Med hensyn til skolens financer hadde overenskomsten avgjort to meget vigtige ting: Skolen hadde mistet sit professorfond, der under normale forhold skulde indbringe mindst \$2,500 om aaret, altsaa nok til at lønne de to teologiske profes-

¹⁾ Den Lutherske Frikirkes aarsberetning 1899, side 29.

sorer, hvis løn siden 1893 atter hadde været \$1,250. Denne sum maatte altsaa nu samles fra aar til aar. Men paa den anden side var der ikke nu længere fare for, at de penge som skolens venner herefter la ind i den, skulde bli dem fratat og anvendt til lønning av lærere ved andre skoler. Situationen bød altsaa paa haardere arbeide, men bedre og sikrere arbeidsvilkaar. Om det nu ogsaa vilde bli mulig at skaffe de nødvendige midler til skolens drift, det stod igjen at komme til klarhet over.

Men tiltrods for, at dette var et ganske ængstelig spørsmål, var trangen til rummeligere og mere tidsmæssige lokaler for skolen blit saa stor, at heller ikke det spørsmål taalte at vente meget længere paa besvarelse. Derfor uttaler bestyreren i sin indberetning om skolen i 1898—99:

“Som i tidligere aar har det ogsaa iaar været følt paa en pinlig maate, at der behøves større og bedre værelser for undervisningen. Klasserne er store og værelserne smaa og ventilationen daarlig, saa arbeidet blir mere anstrengende end ønskelig. Skolens lærere har derfor paalagt bestyreren at frembære for Board of Trustees deres ønske om, at en bygning maatte bli opført, der kunde være færdig i 1900, og som indeholdt syv eller otte klasseværelser, bibliotek og de nødvendige kontorer. Det er vort haab, at det maa lykkes at opføre en bygning, som baade svarer til behovet og paa en passende maate betegner overgangen fra det gamle til det nye aarhundrede.”²⁾

Formanden for Board of Trustees, professor Oftedal, var sommeren før reist til Europa for ved en længere hvile og ophold ved kuranstalten i Carlsbad at søke at gjenvinde sin svækkede helbred. Han var endnu ikke kommen tilbake, og Board of Trustees hadde intet skridt tat i den av professor Sverdrup antydende retning. Derimot besluttet Den Lutherske Frikirkes aarsmøte at henstille til Augsburg-korporationen at paabegynde en pengeindsamling til opførelse av en ny skolebygning paa seminariets grund. Videre uttalte møtet, at bygningens kostende ikke burde overstige \$30,000 og at der ikke burde stiftes gjæld for

²⁾ Den Lutherske Frikirkes aarsberetning 1899, side 36.

bygningens opførelse, "men at bygningsarbeidet skrider frem, eftersom pengene kommer ind."³⁾

I overensstemmelse hermed tok Board of Trustees fat paa arbeidet for at faa opført en ny skolebygning. Den omstændighet, at elevantallet dette år var det største i skolens historie, gjorde nødvendigheten av mere rum saa meget mere indlysende for alle. Man begyndte straks en innsamling, hvis maal blev sat til \$40,000, idet man regnet paa, at der vilde trænges \$30,000 til den nye bygning og \$10,000 til løpende utgifter for året. Paa samme tid som det ikke kan siges, at innsamlingen egentlig mislykkedes, saa var det dog meget langt fra, at man naadde frem til maalet. Der blev subskribert ialt ca. \$20,000, hvorav ca. \$14,000 inddrog kontant gjennom årets løp. Naar der saa av denne sum trængtes \$10,000 til skolens drift, var der ikke anledning til at gjøre ret meget med byggearbeidet, især hvis man skulde holde sig strengt til aarsmøtets anbefaling om ikke at stifte gjæld.

Hertil kom imidlertid en anden vanskelighet. I de knappe pengetider i sidste halvdel av nittiaarene stod alleslags byggematerialer forholdsvis lavt i pris, likesom ogsaa arbeidslønnen var liten. Heri indtraadte der nu temmelig pludselig en gjennomgripende forandring, idet priserne paa alle ting gik op, til dels mere end 25%. Resultatet herav var, at det snart blev klart, at den planlagte bygning vilde komme til at koste mindst \$40,000. Board of Trustees besluttet sig derfor til ikke at gaa ret langt, førend et nyt aarsmøte hadde uttalt sig. Man innskærket sig til at utføre utgravningerne for kjælderetagen og opføre grundmuren saa langt som op til jordoverflaten.

Saa langt var man altsaa kommet med arbeidet, da Den Lutherske Frikirke samledes til aarsmøte i 1900. Board of Trustees la saken frem for møtet og bad om at faa høre dets raad, og møtet svarte ved at anbefale, at der snarest mulig skulde gaas ivei med opførelse av bygningen efter de av arkitekten utarbeidede planer, "saalangt det kan gjøres uten gjæld."⁴⁾ Likeledes

³⁾ Den Lutherske Frikirkes aarsberetning 1899, side 72 flg.

⁴⁾ Den Lutherske Frikirkes aarsberetning 1900, side 76 flg.

anbefalte aarsmøtet fortsættelse av innsamlingen til løpende utgifter og opførelse av den nye skolebygning.

Hermed kom det nu imidlertid for det første til at gaa temmelig smaat, saa at der det næste aar blev gjort særdeles liten fremgang, hvad byggearbeidet angik. Det var et aar, da baade troen og taalmodigheten blev sat paa en haard prøve. Der indkom dette aar ialt ca. \$10,200 til skolen, og da der medgik \$8,900 til løpende utgifter, levnedes der kun en balance paa ca. \$1,300 for byggefondet.

Under disse omstændigheter hadde ikke Board of Trustees vovet at fortsætte med bygningens opførelse høsten 1900; og skjønt man tidlig næste vaar satte arbeidet ut paa kontrakt, fandt man det dog viseligst ikke at gaa ivei, førend aarsmøtet endnu engang hadde uttalt sig og bl. a. ogsaa tat bestemte skridt til innsamling av de nødvendige midler. At der var kommet en periode av slappelse, syntes ialfald at være indlysende. Og dette hadde sine grunde, baade almindelige og specielle.

Mellemværendet mellem skolens Board of Trustees og Den Forenede Kirke var jo avgjort; men dette hindret ikke, at der idelig blev utsaadd en mistankens sæd av dem som gjerne saa baade skolens og Den Lutherske Frikirkes undergang. Menighetene eiet ikke skolen; de hadde absolut intet at sige med hensyn til dens styre; det eneste de fik lov til, var at punge ut med penge; ellers var det Board of Trustees som eiet skolen. Dette var den utsæd som flittig spredtes ut, og det kunde ikke undgaas, at den fandt jordbund hos enkelte av skolens venner. Nu skulde man igjen ut med store summer for at øke Board'ets eiendom, het det.

Om denne sak uttalte Board of Trustees' formand sig til aarsmøtet 1901 saaledes: "Det som gjør den nærværende stilling kritisk for skolens og Frikirkens fremtid, er for det første kravet paa en betydelig sum til fuldførelse av den nye bygning, for det andet den tilsyneladende mangel paa et organisert samvirke av Frikirkens mange, men spredte venner, og en direkte indflydelse og kontrol fra Frikirkens side paa Augsburgs drift og utvikling."⁵⁾

⁵⁾ Den Lutherske Frikirkes aarsberetning 1901, side 23.

Board of Trustees hadde derfor ogsaa besluttet at stille følgende henvendelse: "Det henstilles til Den Lutherske Frikirke i Amerika ved anstundende aarsmøte at ta under overveielse, paa hvilken maate og ved hvilke midler et mere direkte gjensidighetsforhold kan bringes istand mellem Frikirkens prester og menigheter og Augsburg Seminar."⁶⁾ Denne henstilling imøtekom aarsmøtet ved at vælge en komite som fik i opdrag sammen med Board of Trustees at utarbeide forslag til ordning av forholdet mellem Den Lutherske Frikirke og skolen. Komiteen fremla for aarsmøtet i 1902 en række forslag, som blev antat av møtet. De stiller skolen i væsentlig det samme forhold til Den Lutherske Frikirke, hvori den før hadde staat til Konferensen.⁷⁾

Men der var ogsaa en speciel grund av meget smertelig art, som hadde grepet forstyrrende ind. Der var nemlig fra Norge kommet meget graverende beskyldninger mot Trefoldighets menighets prest, pastor M. F. Gjertsen, for upassende forhold under hans ophold der aaret før. Dette vakte ikke bare uro i Trefoldighets menighet, men hadde ogsaa sin tilbakevirkende indflydelse paa skolen, som jo var saa nær forbundet med menigheten. Denne sørgelige affære hadde lagt et mismod over sindene, som i høi grad hindret alt arbeide ogsaa ved skolen, og det hadde uten tvil ogsaa sin indflydelse paa arbeidet for indsamling av midler til dens drift.

Der var litet som var skikket til at opmuntre, men meget som fristet til mismod, da man samledes til aarsmøtet i Willmar, Minn., i 1901. Det hadde været bestemmelsen, at møtet skulde holdes i Trefoldighets menighet; men paa grund av de ovenfor antydede vanskeligheter i menigheten ansaa Den Lutherske Frikirkes formand det for viseligst, at møtet blev henlagt til et andet sted. Kun ganske kort tid før det skulde avholdes, blev det da bestemt at motta tilbudet fra Willmar menighet om at holde det der. Alle visste, hvorfor forandringen var gjort. Trefoldighets menighet led av et blødende saar, paa Augsburg Seminars grund laa den utgravne kjælder med sin ufuldførte grundmur som "et

⁶⁾ Den Lutherske Frikirkes aarsberetning 1901, side 24.

⁷⁾ Den Lutherske Frikirkes aarsberetning 1902, side 61 flg. Disse bestemmelser er gjengit i tillægget til nærværende skrift.

aapent saar", som pastor Paulson uttrykte sig. En ny prøvelsesstund var oprundet; skulde det lykkes at reise den nye bygning, eller skulde den paabegyndte grundmur bli liggende som et vidnesbyrd om svigtende tro og kjølnet kjærlighet?

Der sporedes ikke netop nogen begeistringens glød ved dette møte, men saa meget mere av stille bestemthet. Møtet bifaldt, at kontrakt for bygningens opførelse var utsat, og besluttet at paa-begynde innsamling av midler. Likeledes opfordret det skolens collegelærere, samt professor Urseth at anvende hele sin ferietid til reiser i innsamlingens interesse og anbefalte, at skolens aapning utsættes til 1ste november, om det skulde vise sig nødvendig.⁸⁾

Der begyndte nu et intenst arbeide baade med bygningens opførelse og med innsamling av midler. Professorerne Blegen, Hendrickson, Nydahl, Pettersen og Urseth tok straks fat paa innsamlingsarbeidet, kontraktøren tok fat paa byggearbeidet. Der indkom ved denne innsamling \$32,850, et under omstændighetene overmaate godt resultat. Men innsamlingen medførte, at der kun indkom noget over \$3,100 til løpende utgifter, hvorfor skolen paa denne kant kom i adskillig gjæld. Der var fra formanden i Minneapolis handelsforening underhaanden garantert \$10,000, hvis Den Lutherske Frikirke samlet \$19,000. Dette løfte blev desværre ikke holdt, noget som ikke bare var et stort tap for skolen, men ogsaa bevirket adskillig misstemning ute i menighetene. Rigtignok blev der i Minneapolis samlet litt over \$2,000, som handelsforeningen fik kredit for. Men disse penge blev samlet av professor Oftedal personlig, for det meste blandt norske forretningsmænd og folk i skolens umiddelbare nærhet; de vilde været kommet ind uanset løftet fra handelsforeningen.

Selve bygningen kostet fuldt færdig \$42,070.51,⁹⁾ og da den var fuldført, skyldtes der ca. \$10,000 paa den. Paa den anden side stod der igjen ca. \$2,000 paa subscriptionen og \$8,000 paa løftet fra handelsforeningen. Da dette løfte ikke blev opfyldt, maatte disse penge senere samles i Den Lutherske Frikirkes menigheter.

⁸⁾ Den Lutherske Frikirkes aarsberetning 1901, side 62 flg.

⁹⁾ Den Lutherske Frikirkes aarsberetning 1902, side 60.

Arbeidet med bygningens opførelse begyndte i juli maaned 1901, og nyaarsdag 1902 stod den fuldt færdig til indvielse. Det var en av de største glædesdage i skolens historie.

Indvielsesfesten der blev holdt i skolens rummelige kapel, begyndte nyaarsdag formiddag kl. 10 med salmesang og bøn. Efter avsyngelsen av endnu en salme holdt professor Oftedal en tale om den nye skolebygningens historie og gjorde rede for innsamlingen, byggearbeidet, bygningens kostende og den gjæld som fremdeles hvilte paa den paa grund av, at Minneapolis handelsforening ikke hadde opfyldt sit løfte, saaledes som man hadde ret til at vente.

Efter professor Oftedals tale blev flere skriftavsnit læst, hvorimellem der veksledes med salmesang. Pastor C. S. Vang læste salme 118, pastor O. Dahle Es. 55, pastor A. J. Løgeland Joh. 1, 1—18, pastor J. H. Brønø Rom. 10, 1—15 og pastor E. Aas Aab. 22. Derpaa holdt Den Lutherske Frikirkes formand, pastor E. P. Harbo, indvielsestalen over Es. 28, 16: "Derfor, saa siger den herre, herre: Se, jeg er den som har grundlagt i Zion en sten, en prøvet sten, en dyrebar, fastgrundet hjørnestein; hvo der tror, haster ikke."

Nyaarsdag eftermiddag fortsattes festen med salmesang og taler av forskjellige. Pastor G. Oftedal talte over emnet: "Augsburg og den hellige skrift", professor Blegen om "Augsburg og lutherdommen", professor Sverdrup om "Augsburg og den norske kirke i Norge", pastor E. E. Gynild om "Augsburg og den norske kirke i Amerika" og professor H. A. Urseth om "The Future of the Lutheran Church in America".

Baade om formiddagen og eftermiddagen var der saa mange folk tilstede, at ikke alle paa langt nær kunde rummes i skolens kapel, hvorfor der ogsaa blev arrangert møter i skolens gymnastiksal.

Den anden og tredje januar fortsattes festen med et samtalemøte over emnet: "Hvad kan presteskolen bidra til menighetens gjenreisning?" indledet av pastor Peter Nilsen.

Skolens fakultet utgav under titelen "Mindeblade" en meget smakfuldt utstyret beretning om indvielsen, med gjengivelse av

de forskjellige taler som blev holdt, samt en beskrivelse av den nye skolebygning.¹⁰⁾

Bygningen er opført av lysbrun mursten, sandsten og terracotta. Taket er dækket med skifer. I kjælderetagen findes gymnastiksal, bibliotek og musæum, foruten rum for skolens centralvarmeapparat o. s. v. I første etage findes bestyrerens og kassererens kontorer, lærerværelse, klasseværelse for den teologiske avdeling, samt to andre klasseværelser. I anden etage er der fem klasseværelser, kemisk laboratorium, samt to kontorer, et for Board of Trustees og et for Lutheran Board of Missions. Gjennem alle tre etager gaar der lyse, brede gange. Gymnastiklokalet er betydelig høiere end resten av kjælderetagen og naar altsaa et stykke op i høide med første etage. Direkte over gymnastiksalen ligger kapellet, som strækker sig gjennem en del av første og hele anden etage. Det er lyst og vakkert og kan rumme 350 a 400 mennesker.

Vistnok hadde den nye bygning skaffet skolen store, lyse og hensigtsmæssige klasseværelser; men for at faa rum for flere studenter trængtes der en betydelig reparation og omordning av de to ældre bygninger. Dette arbeide blev utført allerede sommeren og høsten 1902. Den del av den gamle hovedbygning, der like siden professor Weenaas's dage hadde tjent som bolig for en av skolens lærere, blev utvidet og forbedret, og de i bygningen indeholdte klasseværelser blev opdelt og indrettet til studenterum. Skolens spisesal, kjøkken osv. hadde hittil været i bygningens kjælderetage, der forresten var baade trang og litet tiltalende til det bruk. Nu blev den gamle festivitetsal i tredje etage av østre fløi tat til spisesal. Siden indrettedes en del tilstøtende værelser til kjøkken og bolig for husholdersken o. s. v. I losjibygningen blev nu ogsaa første etage avdelt og indrettet til studenterboliger. Vand og kloakledning blev indtat i alle bygninger. toiletbekvemmeligheter indsat o. s. v. Den tynde murklædning paa den gamle hovedbygning saa tildels temmelig medtat ut, og flere steder hadde den faat sprækker som hidrog til at gjøre den

¹⁰⁾ Mindeblade om indvielsen av Augsburg Seminars nye bygning 1ste—3dje januar 1902. Utgit av Augsburg Seminars fakultet. Minneapolis, Minn. 1902.

kold. Hele bygningen blev nu dækket med et lag av rød cement og oppudset slik, at den saa ut som om den var opført av rød præsset mursten. Den blev ogsaa ved denne beklædning betydelig tettere og varmere. Den gamle professorbolig og losji-bygningen blev malt og oppudset.

Dette arbeide var netop færdig, da man samledes til aarsmøte i Minneapolis i juni 1903. Augsburg Seminar har vel aldrig set saa nyt og oppudset ut som dengang. Mange av møtets deltagere fik nu for første gang se den nye skolebygning, og mange hadde vanskelig ved at gjenkjende den gamle i dens nye, rene dragt. Utbedringen hadde kostet paa det nærmeste \$4,100.

Men paa denne eiendom som nu laa der som i høitidsdragt, hvilte der en gjæld paa ikke mindre end \$16,655.96. En del av denne gjæld var vistnok flere aar gammel; den hadde øket litt efter litt. Omtrent halvdelen var blit skolen paaført paa grund av, at Minneapolis handelsforening intet hadde gjort for at opfylde sit løfte til skolen. En del hadde skolen paadrat sig ved den gjennomgripende reparation og omordning av de gamle bygninger. Men hvorledes nu gjælden var kommet eller ikke, den var der og maatte betales. Bare renterne var nok til at betale lønnen til en av lærerne i de forberedende avdelinger, og der var fare for, at blev ikke gjælden reducert, vilde den komme til at ruinere skolen, eller ialfald betydelig hemme dens arbeide.

Tiltrods for den store gjæld var aarsmøtets medlemmer ved godt mod. Møtet uttalte sin tilfredshet med Board of Trustees' forvaltning av financerne og med de gjorde reparationer. Det anbefalte ogsaa, at der det følgende aar skulde indsamles \$25,000 til at møte de løpende utgifter og avkaste skolens gjæld. Likeledes paala det skolens kasserer at forestaa indsamlingen efter den plan han selv maatte finde tjenligst, at indsamlingen skulde begynde ved selve møtet og at den skulde avsluttes første januar 1904.¹¹⁾

Det var greie og mandige beslutninger; men det var ikke dermed sagt, at det vilde bli saa ganske let at utføre dem. Dog skulde det ikke ta længe, før det viste sig, at møtets medlemmer var

¹¹⁾ Den Lutherske Frikirkes aarsberetning 1903, side 81.

sig sit ansvar bevisst. En av professor Oftedal ledet subskription indbragte paa faa minutter næsten \$8,000, og da det viste sig, at man var kommet saa langt, uttalte han, at han syntes aarsmøtet burde sætte som maal \$10,000. Det lykkedes da ogsaa at faa denne sum subskribert. Dog bestod ikke det hele beløp i personlige løfter; en del av de subskriberte summer var garantier, d. v. s. vedkommende lovet at samle saa meget blandt sine venner. Det var dog et mægtig løft, som var vel skikket til at styrke troen og øke glæden.

Men kunde man nu ogsaa haabe, at alt det subskriberte vilde komme ind? Og hvor skulde man henvende sig for at faa de resterende \$15,000? Det viste sig ogsaa, at møtet hadde sat den sum som behøvdes vel lavt; der var al utsigt til, at der vilde trænges nærmere \$28,000 ialt.

Skolens kasserer tok straks fat paa fortsættelsen av det ved aarsmøtet begyndte arbeide. Det gik; men det gik ikke hurtig. Der indkom i subskriptioner ca. \$5,000, og dermed syntes det at ville stanse; ialfald begyndte det at gaa mere og mere trægt.

Da hændte noget, som er enestaaende i Augsburg Seminars historie. I slutningen av august samme aar blev der avholdt et sommerkursus for prester ved skolen. En av de flittigste tilhørere ved dette kursus var advokat Ino. W. Arctander. Han blev især fængslet av professorerne Sverdrups og Oftedals foredrag. Efter et av disse foredrag kom han ind til skolens kasserer og begyndte at tale om det indtryk, han hadde faat av disse mænd, og ikke mindst av den omstændighet, at de aar ut og aar ind saa trofast hadde arbeidet ved skolen, altid i trange kaar og ofte under miskjendelse og endog hat. I samtalens løp kom man ind paa skolens finansielle stilling, og han spurte, om der ikke var noget han kunde hjelpe skolen med. Denne samtale ledet til, at han ganske uopfordret tilbød sig at ta en maaned av sin kostbare tid og reise rundt i menigheterne og samle de \$13,000 som endnu manglet paa at faa gjælden og aarets løpende utgifter betalt. Han vilde ingen løn ha, bare reiseutgifterne. Kassereren skulde ordne alt med hans reiserute.

Saasnart de nødvendigste forberedelser var gjort, drog han

avsted, og paa litt mindre end en maaned hadde han subskribert de \$13,000, og en betydelig del derav var kontante penge.

Den 5te januar 1904 betaltes den sidste rest av gjælden. Samtidig fik skolen i professor H. A. Urseth en ny kasserer, da den gamle tok avsted til Norge paa en studiereise. Professor Urseth hadde den glæde at kunne rapportere til Den Lutherske Frikirkes aarsmøte i 1904: "Al gjæld og alle regninger er betalt til idag, og skolen begynder det nye regnskapsaar uhindret av finansielle forpligtelser."¹²⁾

Det nye Augsburg stod der betalt for.

Der foregik i tidsrummet 1898—1907 ikke saa faa forandringer i lærerpersonalet, noget der delvis hadde sin grund i utvidelse av skoleplanen.

Sommeren 1898 fik professor Oftedal et aars tjenestefrihet, og til at vikariere i hans sted blev pastor H. A. Urseth ansat. Da pastor Urseth benyttet det engelske sprog, blev derved et savn midlertidig avhjulpet. Der hadde jo like siden midten av ottiaarene været tale om at ansætte en engelsk professor i teologi; men denne plan blev ikke realiseret før foreningen i 1890, og heller ikke da med en gang. Men da professor Lysnes, som var den av Augustanasynoden valgte teologiske professor ved Augsburg Seminar, døde allerede samme aar uten at ha tiltraadt sin nye stilling, valgtes pastor E. G. Lund i hans sted. Han hadde faat sin utdannelse og hat sin virksomhet blandt engelsktalende lutheranere og benyttet utelukkende engelsk i sin undervisning de to aar han var lærer ved Augsburg. Først ved pastor Urseths vikariat blev atter det engelske sprog benyttet som undervisningsmiddel i den teologiske avdeling, og herved blev spørsmålet om ansættelse av en engelsk professor atter rykket frem i forgrunden. Den Lutherske Frikirkes aarsmøte i 1899 uttalte ogsaa, at det ansaa det for ønskelig, at der oprettes et engelsk teologisk professorat, men av hensyn til de store utgifter som man forutsaa, at opførelsen av den nye skolebygning vilde medføre, turde ikke aarsmøtet anbefale dette skridt straks. Imidlertid fandt Board of Trustees, at det vilde være av stor betydning for

¹²⁾ Den Lutherske Frikirkes aarsberetning 1904, side 44.

skolen, at den nu tok dette skridt, og ansatte derfor pastor Urseth som engelsk professor i teologi fra høsten 1899. Dette var saa meget heldigere, som professor Theo. S. Reimestad avsluttet sin virksomhet ved skolen i januar 1900.

Det var dog ikke bare ved at oprette et engelsk professorat i teologi, skolens bestyrelse søkte at møte nye tiders nye krav. I sin indberetning til Den Lutherske Frikirkes aarsmøte i 1900 uttaler bestyreren: "I fællesavdelingen har det imidlertid vist sig, at den gamle fagfordeling ikke længere er hensigtsmæssig, idet de aller fleste elever nu kommer fra de offentlige skoler, og det er derved blit nødvendig at ta hensyn til det utviklingstrin, som dermed følger. Fakultetet har derfor besluttet at forelægge Board of Trustees et forslag til en omordning av den forberedende avdeling, hvorved denne blir treaarig og indrettet med mere hensyn end tidligere til de krav som stilles til lærere i de offentlige almueskoler."¹⁸⁾ Den Lutherske Frikirkes aarsmøte bifaldd den i bestyrerens uttalelser indeholdte tanke og henstillet til Board of Trustees av ændre fagfordelingen i fællesavdelingen efter den av fakultetet antydede plan.

Den ovenfor citerte uttalelse antyder to ting med hensyn til den fremtidige undervisning ved skolen. Det første er, at man ansaa det nødvendig at møte de nye krav, som nye forhold hadde skapt. Ikke bare i skolens aller første aar, men ogsaa ut igjennem ottiaarene var de fleste av eleverne mænd som var kommet over til Amerika fra Norge. Norsk var deres morsmaal, og hele deres opdragelse og livsopfatning var præget av, at de var nordmænd. Imidlertid indtraadte der litt efter litt en betydelig forandring i dette forhold, idet en stadig stigende procent av studentene var unge mænd som var født i Amerika og hadde faat sin første undervisning i de amerikanske folkeskoler. For disses vedkommende var det naturligst, at fællesavdelingen saa vidt mulig svarte til landets høiskoler, hvad fagordning o. s. v. angik. Den av fakultetet antydde utvidelse av fællesavdelingen til et treaarig kursus, saavel som den dertil svarende utvidede og forandrede fagordning var et berettiget og nødvendig forsøk paa at møte de nye krav, som de forandrede forhold hadde medført.

¹⁸⁾ Den Lutherske Frikirkes aarsberetning 1900, side 21.

Men uttalelsen antyder ogsaa, at den foreslaaede forandring har en speciel hensigt, nemlig at denne del av skolen skal bli indrettet "med mere hensyn end tidligere til de krav som stilles til lærere i de offentlige almueskoler." Tanken var altsaa, at man fra nu av vilde ha utdannelsen av lærere spesielt for øie.

Den foreslaaede utvidelse og forandring blev iverksat allerede samme høst, og det oplyses av bestyreren, at "forandringen synes at være et fremskridt og vil forhaabentlig herefter arbeide bedre end det første aar og bidra til forøket søkning og større inntægter for skolen,"¹⁴⁾ og formanden i Board of Trustees meddeler, at "som ifjor anbefalet, er den forberedende avdeling forøket med en klasse med det formaal, at et treaarig forberedende kursus skulde dygtiggjøre eleverne til et første klasses certifikat i Commons skolen."¹⁵⁾

For særlig at møte disse nye krav var pastor H. N. Hendrickson blit ansat som lærer i de forberedende avdelinger, og bestyreren kunde uttale, at "med tre teologiske og fem collegeprofessorer bør skolen kunne drives paa forsvarlig maate og gi tilfredsstillende resultater."¹⁶⁾

Imidlertid resignerte allerede samme sommer (1901) professor A. M. Hove som lærer. Hans helbred hadde i længere tid været mindre god, og han ønsket at flytte til et varmere og tørrere klimat, hvorfor han reiste til Carlsbad, N. Mex., der siden den tid har været hans hjem. Det var et stort tap for skolen, at professor Hove resignerte; men den skulde snart bli stillet overfor en endnu meget større vanskelighet.

Den tredje januar 1902, den sidste dag under festen som blev holdt i anledning av den nye skolebygningens indvielse, fremla professor Oftedal i møte av Board of Trustees følgende resignationsskrivelse:

"Minneapolis, Minn., 24de dec. 1901.

Til Board of Trustees for Augsburg Seminar.

Mine herrer!

Herved indleverer jeg min resignation som lærer ved Augs-

¹⁴⁾ Den Lutherske Frikirkes aarsberetning 1901, side 28.

¹⁵⁾ Sammesteds, side 21.

¹⁶⁾ Sammesteds, side 28.

burg Seminar fra slutningen av indeværende skoleaar, den 1ste september 1902, at regne.

I overensstemmelse med en gammel skik ved Augsburg Seminar indleverer jeg min resignation saa tidlig for at gi Board of Trustees og Frikirken rum tid til at sørge for en eftermand.

Med agtelse,

Sven Oftedal.”¹⁷⁾

Resignationen kom som en fuldstændig overraskelse, ikke bare for skolens venner i almindelighet, men vistnok ogsaa for dem som stod professor Oftedal nærmest. Vistnok hadde han oftere uttalt, at han ikke trodde en mand burde staa som lærer længere, end til han var 60 aar gammel. Men for det første hadde man vel nærmest tænkt sig, at dette ikke var saa bokstavelig ment, og for det andet var professor Oftedal endnu ikke 58 aar gammel. Board of Trustees fattet straks en række beslutninger, hvori det uttalte sin tak til professor Oftedal for hans lange og tro tjeneste baade som lærer og som formand i Board of Trustees; likeledes uttalte det, at skjønt det nok kunde indse, at professor Oftedal følte sig træt og utslitt, vilde det dog paa det indstændigste anmode ham om at bli staaende som lærer ved skolen. I overensstemmelse hermed besluttet det ikke at motta hans resignation.¹⁸⁾

Sekretæren for Board of Trustees blev paalagt at meddele de i anledning av indvielsen forsamlede venner baade om resignationen og om Board of Trustees' beslutning. Det gjorde et dypt indtryk paa forsamlingen, da den fik denne triste nyhet at vite. Efterat flere hadde uttalt sig, antok møtet følgende resolutioner:

“Da vi har bragt i erfaring, at professor Oftedal har indleveret til Board of Trustees sin resignation som teologisk professor ved Augsburg Seminar, og idet vi føler, at vi endnu trænger hans arbeide, og med ønsket om endnu en tid at faa nyte godt av hans i hans lange og tunge arbeide vundne erfaringer, henstiller vi her forsamlede paa det alvorligste og indstændigste til ham at ta sin resignation tilbake.

“Hvorvel vi vet, at det tunge arbeide har tat paa hans kræf-

¹⁷⁾ Mindeblade, side 73.

¹⁸⁾ Sammesteds, side 74.

ter, og at en vel fortjent hvile kunde være for ham kjær, haaber vi dog, at han vil være istand til at efterkomme dette vort ønske.”¹⁹⁾

Det var klart, at selv om muligens professor Oftedal skulde se sig istand til at fortsætte sit arbejde endnu en stund, saa var ikke den tid langt borte, da man maatte finde en mand til at ta hans plads.

Professor Oftedal uttalte sig utførlig om aarsakerne til sin resignation i sin indberetning til Den Lutherske Frikirkes aarsmøde i 1902. Han ansaa det for gavnlig for det frikirkelige foregangsarbeide, at ældre arbeidere efterhaanden erstattedes av yngre kræfter. Dog var han villig til at vente, indtil der kunde findes en anden mand, forutsat at dette kunde ske i en nær fremtid. Han ansaa det nemlig for nødvendig for sig at søke sig en anden beskæftigelse, naar han avsluttet sit arbejde ved skolen, og det vilde i saa maatte være bedre, om dette kunde ske jo før jo heller. Han uttalte imidlertid ogsaa det haab, at hans fremtidige beskæftigelse, hvad den nu maatte bli, vilde bli av den art, at han ogsaa i den “i nogen grad kunde bli den frikirkelige opgave til gavn. Ti Frikirken er min ‘første kjærlighet’ i dette land; den skal jeg med Guds hjælp aldrig svigte.”²⁰⁾ Professor Sverdrup uttalte det haab, at det maatte lykkes Board of Trustees at bevæge professor Oftedal til at bli staaende som professor. “Det turde være forbundet med alvorlig fare for skolens bestaaen, om den nu skulde miste Oftedals hjælp i undervisningsarbeidet.”²¹⁾

Skolens lærere hadde i en skrivelse til Board of Trustees opfordret dette saavel som Den Lutherske Frikirke til at gjøre alt som gjøres kunde for at bevæge professor Oftedal til at ta sin resignation tilbake og fortsætte som lærer ved Augsburg Seminar. Aarsmøtet fattet da ogsaa beslutning om paa det indstændigste at anmode ham om at fortsætte som lærer saa længe som mulig.²²⁾

Ikke desto mindre indsaa alle, at det vilde være nødvendig nu

¹⁹⁾ Mindeblade, side 74 flg.

²⁰⁾ Den Lutherske Frikirkes aarsberetning 1902, side 49 flg.

²¹⁾ Sammesteds, side 54.

²²⁾ Sammesteds, side 90.

Georg Sundrup

at tænke paa en eftermand for professor Oftedal. Det var særlig med henblik derpaa, men ogsaa med tanke paa skolens fremtid i det hele tat, at aarsmøtet i 1902 besluttede, at der skulde gives stipendium til troende unge mænd som maatte tænkes at være skikket for lærergjerningen, og at det teologiske fakultet og skoledirektionen skulde avgjøre, hvem som skulde faa stipendium, samt stipendiets størrelse.

Imidlertid var professor Hoves plads ledig. Skolens bestyrer havde anmodet om, at en ny lærer maatte ansættes i hans sted, "saa skolens arbejde kan drives med tilstrækkelige kræfter," og formanden for Board of Trustees havde ogsaa gjort opmærksom paa, at der det aar maatte vælges en lærer i professor Hoves sted, og havde føjet til: "Det var derfor ønskelig at Frikirkens aarsmøde allerede iaar kunde fastslaa en for alle parter tilfredsstillende maate at nominere nye lærere paa."²³⁾ I overensstemmelse hermed havde derfor ogsaa vedkommende indstillingskomite opstillet tre kandidater til nomination. Imidlertid vakte dette en energisk motstand fra en del medlemmer av møtet, specielt pastor S. Romsdahl. Da aarsmøtet netop havde vedtaget en ordning av forholdet mellem Augsburg Seminar og Den Lutherske Frikirke, ansaa mange det for bedst, at nomination av lærer nu blev foretaget som i denne ordning bestemt, nemlig ved forslag fra skoledirektionen og fakultetet. Disse fremkom ogsaa med forslag til nomination, men "paa grund av den korte tid direktionen havde hat til at tænke over saken, besluttedes paa forslag av pastor Romsdahl, at valg av lærer i professor Hoves sted utsættes til næste aar."²⁴⁾ Det lykkedes saaledes ikke at faa nominert en lærer, da der var begyndt et energisk arbejde for at faa en mand ansat, som ikke var blandt de nominerte.

Heller ikke i 1903 blev noget gjort med denne sak, særlig av den grund, at bestyreren var av den mening, at det var mulig at der burde træffes foranstaltninger med ordningen av fællesavdelingen som vilde gjøre det mindre nødvendig just da at ansætte en ny professor.²⁵⁾ En av grundene hertil var, som det ser ut

²³⁾ Den Lutherske Frikirkens aarsberetning 1902, side 48. 54.

²⁴⁾ Sammesteds, side 128.

²⁵⁾ Den Lutherske Frikirkens aarsberetning 1903, side 41.

til, bestyrerens ønske om at rydde av veien mulige hindringer for snarlig ansættelse av en professor i teologi i professor Oftedals sted. Aarsmøtet henstillet til fakultetet og direktionen at overveie spørsmålet om mulige forandringer i de forberedende avdelinger, og i forbindelse hermed om ansættelse av en lærer i professor Hoves sted. Samtidig gav møtet uttrykk for sin opfatning av spørsmålet ved at tilføie: "Aarsmøtet tror dog ikke, at skolen i lengden vil være tjent med at benytte sig altfor meget av hjelpelærere."²⁶⁾

Det næste aar blev endelig den i 1901 ledigblevne professorpost fylt ved valg av professor S. O. Severson, som allerede et halvt aars tid hadde virket som hjelpelærer ved skolen og nu var blit anbefalet av fakultetet og skoledirektionen til valg.

Professor Oftedal uttalte i 1903, at han var fast bestemt paa ikke at ville fortsætte som lærer mere end ett aar til, hvorfor ogsaa skoleaaret 1903—04 blev hans sidste aar som lærer ved Augsburg Seminar. Det siger sig selv, at alle skolens venner følte dette som et tungt tap, men ganske særlig smertelig maatte det føles for professor Sverdrup, som nu hadde været hans arbeidsfælle i 30 aar. Derfor uttaler han ogsaa: "For mit personlige vedkommende ønsker jeg her kun at tilføie, at det synes som en umulighet at fortsætte det besværlige arbeide ved Augsburg, naar den hjelp i gjerningen er borte, som i alle disse mange og ofte tunge aar har været at finde i professor Oftedal. Men som forholdene er, anser jeg det rigtigst at forsøke, om Gud dog vilde gi kræfter til nogen aars arbeide."²⁷⁾

Om professor Oftedals betydning for skolen uttaler professor Sverdrup i anledning av hans avgang: "Det er rigtig her at betone i faa ord, hvad der er hovedsaken i den stilling som Oftedal i 31 aar har indtat i forhold til Augsburg Seminar. Ti det mangler vel hos de fleste endog blandt Augsburgs venner meget paa, at det er fuldelig erkjendt, hvad betydning denne mand har hat for skolens liv. Saa utvortes er manges opfatning av arbeidet, at de ofte har været tilbøielig til at tænke, at Oftedal har været en god mand til at styre pengesakerne, faa bygget bygninger, faa av-

²⁶⁾ Den Lutherske Frikirkes aarsberetning 1903, side 84.

²⁷⁾ Den Lutherske Frikirkes aarsberetning 1903, side 83.

kastet trykkende gjæld, forsvare skolen mot angrep av utvortes art i og utenfor retten, slaa tunge slag mot Augsburgs utrættelige fiender o. s. v.

“Men alle disse ting vilde være værdiløse, dersom der ikke hadde været noget bakom, ved hvilket de fik sit sande værd for Augsburg og Frikirken. Ti at holde oppe en skole ved siden av andre skoler av samme art vilde jo kun være et værdiløst stykke arbeide, dersom de andre skoler enten allerede var eller ialfald let kunde bli tilstrækkelige for behovet.

“Hovedsaken i det altsammen er meget mere den aandelige side av arbeidet, forat Augsburg selv kunde bli og vedbli at være en presteskole, der virkelig svarte til *evangeliets krav og frie menigheters behov*. Og det er just paa dette punkt den alvorligste kamp har været ført, og det er her professor Oftedal har været den altid aarvaakne fiende av alt som vilde føre Augsburg ind paa statskirkelige baner og lede det til at gaa kjødets veie istedetfor Aandens. Paa samme tid som Oftedal saa at sige instinktmæssig har værget skolen mot avveie, har det for ham været hovedsak at samle alt studium ved skolen om det Guds ord, som alene er mægtig til at gjøre baade lærere og elever vise til salighet.

“Det er her hans store fortjeneste og særegne opgave ligger, og det er paa dette punkt vi lider, hvad der synes os et uerstattelig tap, naar han fratrær som lærer.”²⁸⁾

Professor Oftedal blev som *professor emeritus* fremdeles knyttet til fakultetet, likesom han ogsaa fortsatte som medlem av skolens Board of Trustees og som dets formand. Høsten 1904 reiste han til Grækenland for at tilfredsstille et i mange aar næret ønske om at studere det nygræske sprog, specielt forsaavidt som det tjener til en bedre forstaaelse av det nye testamente. Han opholdt sig denne gang i Grækenland et aars tid og la tilbakeveien over Østerrike, Tyskland og Norge.

Imidlertid hadde skoledirektionen allerede høsten 1903 besluttet at gi stipendium til pastor Andreas Helland, der siden sommeren 1901 hadde været knyttet til skolen som dens kasserer.

²⁸⁾ Den Lutherske Frikirkes aarsberetning 1904, side 38 flg.

Hensigten var, at han i en tid av $1\frac{1}{2}$ aar skulde opholde sig i Europa, specielt ved Kristiania universitet. Han oppebar dette stipendium for aaret 1904 og første halvaar av 1905. — Direktionen bevilget desuten et mindre stipendium til George Sverdrup, jr., til hjælp under hans studier ved Yale universitet i New Haven, Conn.

Til Den Lutherske Frikirkes aarsmøte i 1905 indstillet skole-direktionen og fakultetet pastor Helland til nomination for det ved professor Oftedals fratræden ledigblevne professorat.²⁹⁾ Han blev valgt og overtok stillingen ved skoleaarets begyndelse.

Der var siden 1898 indtraadt adskillige forandringer i lærer-personalet. Men arbeidet hadde gaat sin jevne gang, om det vistnok ikke altid hadde været uten sine vanskeligheter. Byggearbeidet, de temmelig store pengeindsamlinger, utvidelsen av fællesavdelingen, vekslingen av lærere — alt hadde bidrat sit til at gjøre arbeidet opslitende. Ikke et aar var gaat hen uten en forandring i en eller anden henseende. Imidlertid hadde skolen i 1905 atter faat det fulde antal lærere; den var blit gjældfri, og der syntes at være grund til at haabe, at den nu stod foran en rolig utviklingstid. Tilgangen av studenter hadde vistnok ikke øket i de sidste aar; men der hadde dog fra aar til aar været uteksaminert et forholdsvis stort antal teologiske kandidater, tilstrækkelig til at tilfredsstille behovet.

Det skulde dog ikke ta mere end et par aar, førend skolen igjen skulde rammes av tunge slag, fra en side set tyngre end nogen av de tidligere. I virkeligheten stod Augsburg Seminar overfor det vanskeligste gjennomgangsstadium i hele sin tilværelse.

²⁹⁾ Den Lutherske Frikirkes aarsberetning 1905, side 80 flg.

Femtende kapitel

ET VANSKELIG GJENNEMGANGSSTADIUM

DE jevne arbeidskaar der syntes at gi saa store løfter om et frugtbart virke, skulde ikke vare ret længe. Der forestod begivenheter som skulde stille skolen og dens venner paa den alvorligste prøve. Det skulde vise sig, om det var for visse personer, eller om det var for en høi og hellig sak der var blit tat saa mange tunge tak og kjæmpet saa mangen alvorlig kamp.

Til at begynde med skulde skolen ikke længe faa nyte den lykke at være gjældfri. De frivillige bidrag til løpende utgifter viste sig utilstrækkelige til behovet og allerede efter to aars tid, ved slutningen av skoleaaret i juni 1906, hadde skolen en gjæld paa \$6,320. Dette kunde ikke andet end vække adskillig ængstelse, og det saa meget mere, som det paa den anden side kunde siges, at dette samme skoleaar hadde "i enhver henseende baade med hensyn til aand og arbeide været mere tilfredsstillende end vanlig."¹⁾ Naar det gik slik i gunstige tider, hvorledes skulde det gaa, om nye vanskeligheter skulde opstaa?

Man hadde i 1902 forsøksvis begyndt at arbeide for en fastere orden i skolens pengesaker. Denne nye ordning bestod i, at givne tegnet sig for et fast aarlig bidrag paa tre eller fem aar, eller længere om de saa ønsket. Allerede efter faa maaneders arbeide var der paa dette vis sikret \$1,550 aarlig. Arbeidet med at sikre aarlige løfter blev fortsat gjennom en række av aar og lykkedes ogsaa delvis. Imidlertid involverte det ikke saa litet detaljarbeide fra kassererens side, og man maatte naturligvis altid gjøre regning paa, at en del løfter ikke vilde bli betalt, andre vilde efter utløpet av de tre aar ikke bli fornyet o. s. v. Paa den maate maatte selvfølgelig arbeidet hele tiden holdes vedlike.

Planen hadde desuten den svakhet, at spørsmålet om understøttelse av skolen blev en enkeltmandssak, istedetfor en menig-

¹⁾ Den Lutherske Frikirkes aarsberetning 1906, side 32.

hetssak. Denne svakhet var de som arbeidet med planens gjennomførelse allerede fra først av fuldt opmerksomme paa; men det syntes foreløbig at være den eneste plan som der var haab om at kunne gjennomføre. Desuten næret man ikke uten grund det haab, at den kunde bli et virksomt overgangsled til den mere ideelle ordning, at menighetene selv tar saken i sin haand og sørger for det nødvendige til skolens drift.

At der trængtes en fast ordning av inntægterne til skolen, det blev mere og mere klart for alle, men hvorledes spørsmålet paa bedste maate kunde løses, derom var meningene delte. Endel kom ganske naturlig til at tænke sig et nyt skolefond som den bedste løsning. Spørsmålet om opprettelse av fond blev derfor ogsaa bragt frem for Den Lutherske Frikirkes aarsmøte i 1906 gjennom Board of Trustees' indberetning. "Fondssaken er ikke ny iblandt os; den har baade sine store fordele og sine vanskeligheter."²⁾

Imidlertid hadde den gamle Augsburg-ven, hr. P. F. Johnson i Rochester, Minn., gjort fondsspørsmålet aktuelt ved selv at gi skolen \$500 paa betingelse av, at bare renterne derav skulde benyttes. Aarsmøtet takket hr. Johnson for hans gave og opmuntret andre til at følge eksemplet.³⁾

Eftersom aarene gik, var der en del av de fra Augsburg Seminar uteksaminerte teologiske kandidater, som straks eller efter en kort tids prestelig virksomhet forlot Den Lutherske Frikirke og gik over til Den Forenede Kirke. Herpaa kunde der egentlig ikke være noget at sige. Tvertimot, Augsburg Seminar vilde intet hellere end at være en tjenerinde for lutherske menigheter, hvor de fandtes. Naar imidlertid saadan overgang bragte mismod og misstemning, kom det derav, at den ialfald for fleres vedkommende syntes at ha været ensbetydende med at bli en flittig partigjænger imot ens fordums venner og medarbeidere og en ivrig motstander av ens eget tidligere kirkelige syn. Hertil kom den vanskelighet, at det fra et moralsk synspunkt ikke syntes fuldt forsvarlig, at en ung mand i tre aar skulde nyte fri undervisning og fri bolig ved en skole for saa straks, uten at erlægge

²⁾ Den Lutherske Frikirkes aarsberetning 1906, side 25 flg.

³⁾ Sammesteds, side 59 flg.

nogetsomhelst pekuniært vederlag, at slutte sig til et samfund, som saa aapent og kraftig hadde motarbeidet skolen, som tilfældet her var.

Denne sak laa meget tungt paa professor Sverdrups hjerte. Han talte ofte derom, altid uten bitterhet, men ogsaa altid med dyp sorg over, at nogen av disse unge mænd ved under disse forhold at skifte kirkelig standpunkt kunde komme til at ta skade paa sin sjæl. At Den Forenede Kirke selv her hadde et stort ansvar, var jo ogsaa klart nok. Professor Sverdrup bragte saken paa bane i et direktionsmøte, som blev avholdt i september 1906, og det blev paalagt ham sammen med direktionens sekretær bl. a. "at henvende sig til rette vedkommende i Den Forenede Kirke for at faa oplysninger med hensyn til det kollokvium, der i dette samfund holdes med kandidater fra Augsburg Seminar."

Denne komite enedes om først at skrive til de prester, hvem direktionens beslutning nærmest gjaldt; dernæst paa grundlag av de saaledes mottagne svar at tale saken over med Den Forenede Kirkes formand, om han var villig dertil, og endelig i tilfælde av, at det efter dette skulde ansees viselig og gavnlig, da at anbefale til direktionen, at der sendes en henvendelse til Den Forenede Kirkes aarsmøte.

Der blev som følge herav sendt et brev til de prester, som i de sidste aar var gaat over til Den Forenede Kirke, ialt fjorten personer. I dette brev blev der gjort fuldt rede for hensigten med at bringe denne sak paa bane, nemlig "at søke opnaadd en bedre forstaaelse med Den Forenede Kirke med hensyn til spørsmålet om ansættelse av teologiske kandidater eller prester utdannede ved Augsburg Seminar, i Den Forenede Kirke efter kald fra dens menigheter eller dens missionskomite. Som det nu gaar for sig, volder det mistanke og mistillid og derfor lettelig fiendskap eller bitterhet."⁴⁾

De spørsmål som vedkommende blev anmodet om at besvare, hadde bl. a. som sin bakgrund rygter om, hvilken fremgangsmaate der benyttedes ved de kollokvier som i Den Forenede Kirke blev holdt med kandidater fra Augsburg Seminar. Disse rygter

⁴⁾ Brevet er offentliggjort i Lutheraneren for 19de december 1906; Folkebladet for 26de december 1906.

fandt nogen støtte i en beslutning, som Den Forenede Kirke hadde fattet i 1905, og som lyder saaledes: "Prester der kommer fra andre kirkesamfund og begjærer optagelse i Den Forenede Kirke skal — inden de forlater sit samfund — ha fremført sine grunde for sin uttrædelse fra det samfund som de agter at forlate — og saavidt mulig iedsage sin ansøgning om optagelse med vidnesbyrd for, at de har søkt at utøve sin vidnepligt i det samfund de forlater — og under enhver omstændighet fremlægge skriftlig begrundelse for sin uttrædelse."⁵⁾ De som forlot Den Lutherske Frikirke hadde ialfald ikke og har ikke indtil denne dag opfyldt de her satte betingelser.

De fleste av dem som komiteen henvendte sig til, gav et høflig svar paa en høflig henvendelse, om det desværre ikke kan siges om alle. Der var imidlertid ogsaa endel som undlot at svare; men det er dog mulig at ogsaa disse svarte, men adresserte sine svar andetsteds hen. Flere av svarene var ogsaa av den art, at de sikkerlig vilde dannet et værdifuldt materiale for en videre broderlig forhandling.

Da indtraf der imidlertid noget som foreløbig ialfald ganske effektivt stanset sakens fremgang. Der blev kort tid efter i "*Lutheraneren*" offentliggjort to artikler, begge undertegnet X, og betitlet: "Et merkelig dokument" og "Kollokvier".⁶⁾

Efter nogen indledende ord om, "hvilken taktik de ledende mænd i Frikirken kan benytte sig av overfor Den Forenede Kirke", gjengives komiteens brev til de 14 prester, og saa fortsettes der: "Der behøves intet ørneblik for at se, hvad der ligger i dette dokument, eller hvad den egentlige hensigt er med det. Komiteen som bestaar av professor Georg Sverdrup og professor Andreas Helland, kan vist ikke være saa uvidende som de gir det utseende av." "Desuten siger den (komiteen) likefrem usandhet, naar den kalder dem (kollokvierne) hemmelige." "Vi vil ikke anstille videre betragtninger over dette dokument, ei heller den fremgangsmaate komiteen har benyttet sig av. Det er overflødig. Vi vil kun uttale vor inderlige bedrøvelse over, at

⁵⁾ Den Forenede Kirkes aarsberetning 1905, side 269 flg.

⁶⁾ Lutheraneren for 19de december 1906.

mænd som professor Georg Sverdrup og professor Andreas Hel-land kan nedlate sig til en saa uværdig handling.”

Derpaa citerer denne anonyme X uttalelser fra breve han har faat fra tre av de fjorten prester, og føier til: “Vi har mange flere lignende uttalelser av disse mænd; men dette faar være nok.” De tre uttalelser som han citerer, leverer selv det sørge- ligste bevis for den sjæleskade, som professor Sverdrup sørget saa dypt over. En av dem lyder slik: “Produktet (brevet fra komiteen) er for en god del fremkommet av en slags misundelse, og hensigten er vel at samle krudt og kuler til at beskytte Den Forenede Kirke med, samt om mulig at faa en eller anden stak- kars prest i fælden.”

Komiteen var selvfølgelig ikke et øieblik i tvil om, hvem det var, som under anonymitetens maske beskyldte den for “likefrem usandhet”, og som var saa inderlig bedrøvet over, at dens med- lemmer kunde “nedlate sig til en saa uværdig handling.” Ikke desto mindre ansaa den det for rigtig at følge den lagte plan, nemlig at henvende sig til Den Forenede Kirkes formand, pastor T. H. Dahl, med anmodning om at faa en samtale med ham om saken. Paa denne sin anmodning fik den et avslaaen- de svar, idet han erklærte, at han “selvfølgelig” ikke ansaa sig “berettiget til at forhandle med den ærede komite.” Den For- enede Kirke hadde nemlig ikke “tat nogen forholdsregel for at faa istand en ordning med andre samfund i anledning deres kan- didaters eller presters ansættelse i samfundet.”

Det eneste som nu foreløbig kunde gjøres, var gjennom et offentlig blad at lægge saken frem, samtidig med at det var nød- vendig for komiteen at gjøre rede for sig i anledning av beskyld- ningen mot dens medlemmer for “likefrem usandhet”, som “Lutheraneren” hadde aapnet sine spalter for. Komiteen følte sig overbevist om, at “Lutheraneren”s redaktør, som hadde til- latt en anonym skribent at stemple to navngivne mænd som folk der fór med “likefrem usandhet”, med glæde vilde opta disses redegjørelse. Professor Sverdrup skrev derfor som komiteens formand en længere artikkel med overskriften “Den Forenede Kirke og Augsburg Seminar”. Til komiteens store overraskelse negtet “Lutheraneren”s redaktør at opta artikkelen. Der er al

grund til at anta, at redaktøren hadde den noget eiendommelige opfatning, at X's artikel ikke var et *personlig* angrep paa navngivne mænd, og at han desuten frygtet for, at skulde professor Sverdrups artikel komme ind i bladet, vilde den aapne døren for en lang og kanske bitter diskussion, som han helst vilde undgaa.

Denne professor Sverdrups — som det skulde vise sig — sidste henvendelse til Den Forenede Kirke fik altsaa ikke plads i samfundets organ, og det tiltrods for, at det tør ansees for avgjort, at "Lutheraneren"s redaktør følte sig taknemmelig mot professor Sverdrup for den fredelige tone som gik gjennom hans artikel. Bladet hadde optat det anonyme personlige angrep paa navngivne mænd. Det navngivne svar blev, trods dets fredelige tone, negtet optagelse. Den anonyme X, hvis stilling i samfundet var saa fremskutt, at flere prester hadde henvendt sig til ham som til en fader og raadgiver, hadde beskyldt to navngivne mænd for at fare med "likefrem usandhet;" Den Forenede Kirkes formand negtet at ha en samtale med disse samme to mænd.

Professor Sverdrup følte denne uretfærdighet meget dypt. Men mest smertet det ham, at alle utveie syntes stængte til at kunne gjøre noget for at komme til en broderlig forstaaelse med Den Forenede Kirke i denne for dette samfund saavel som for Augsburg Seminar og dets unge mænd saa vigtige og alvorlige sak. Hvor smertelig det hele berørte ham, fremgaar klarest av den artikel han skrev, og som "Lutheraneren" negtet at opta. Det heter i denne artikel:

"Vi ser det jevnt og stadig — og ikke mindst i de sørgelige brevstumper som anonymen i 'Lutheraneren' trykte i forbindelse med det 'merkelige dokument', at der er ikke faa av de unge mænd som her tales om, som faar et bittert sind likeoverfor Augsburg og Frikirken ved overgangen til Den Forenede Kirke og hvad dermed staar i forbindelse." "Men blir de unge prester bitre i sit sind, saa er det en stor skade for dem selv og for Augsburg, men kanske mest for Den Forenede Kirke og dens menigheter". "Har da ikke vi, som med meget mere end Faders interesse følger disse unge mænd paa deres livsvei, ret til at spørge: Hvorav kommer saa stor en ulykke, og kan der intet gjøres for at avvende den?" "Vi bryr os ikke om, at nogen spotter os.

Kjærligheten til unge mennesker, som vi har knyttet lyse forhaabninger til, driver os til at gaa ind i den smertelige undersøkelse: Hvorledes lider de denne sjæleskade?"⁷⁾)

Forfatteren av nærværende skildring kan kun gjenta, hvad han skrev ved en tidligere leilighet: "Ingen uhildet læser vil godt kunne undgaa at merke den sjælesmerte som gjennemsitrer disse ord. Med denne smerte gik professor Sverdrup i graven. Han hadde forsøkt sit bedste for dem der stod ham saa nær; men de paa hvis dør han banket, hadde frimodighet til at lukke den." "Mange sorger kom og gik paa hans livs himmel; men denne overskygget aftenhimlen og gav solnedgangen en eiendommelig vemodig glans."⁸⁾)

Det var en gjenklang av det samme vemod som vaaren 1907 bragte professor Sverdrup til at skrive artiklerne "Har Augsburg gjort sin gjerning?"⁹⁾) og "Den ældste norske presteskole."¹⁰⁾) At skolen ved denne tid var i trykkende finansielle omstændigheter, gjorde sit til at forøke den vemodige stemning. Det heter i den første av ovennævnte artikler:

"Vi mener ikke, om Augsburg har været tro i sit kald, men om det er færdig med sin tjeneste? Der er ikke saa faa, som sender os bud og hilsen, nogen offentlig andre mere privat, at Augsburgs virke er tilende, at det ikke kan gjøre mere nytte. Og det bringer os til at overveie saken paany, som vi saa ofte før har overveiet den i lignende kriser som vi nu gjennomlever." "Augsburg er banebryter blandt nordmændene i Amerika og er sat til at gaa foran i en av de alvorligste og besværligste opgaver som den kristne kirke har at løse under de vekslende tider: Hvorledes skal Guds tjenere i menigheten bedst utdannes til sin gjerning?"

⁷⁾ Folkebladet for 16de januar 1907. Artikelen kaster ikke bare et skarpt lys over den sak som den behandler, men den gir ogsaa et klarere indblik i professor Sverdrups varme hjerte, end kanske noget andet han har skrevet. Som et vltig bidrag til forståelsen baade av professor Sverdrup og av den kirkelige stilling i vort folk gjengives artikelen i sin helhet i tillægget til nærværende skrift.

⁸⁾ Symra 1911, side 85. 87.

⁹⁾ Folkebladet for 20de mars 1907. Optrykt i Samlede Skrifter III, side 241 flg.

¹⁰⁾ Folkebladet for 27de mars 1907. Optrykt i Samlede Skrifter III, side 243 flg.

“Er denne opgave nu løst, saa der ikke mere trænges noget arbejde for den? Har andre tat pladsen saa ganske og aldeles, saa helt og uforbeholdent, at gjerningen ikke trænger at fortsættes? Og om der skulde være nogen anden skole som gaar Augsburgs vei, er det da saa sikkert at der ikke er rum for mere end én? Er endog konkurrancen aldeles unyttig i kirkelig arbejde? Den gjensidige kritik er sikkert ikke uten værd mellem brødre.” “Vær ikke altfor snar til at tænke: Augsburg har gjort sin gjerning; det kan slutte naarsomhelst.”

Og i den anden artikel — “Den ældste norske presteskole” — heter det:

“Det er ikke alderen som trykker Augsburg. Det er endnu ganske ungt, og kanske vi kan legge til, ungdommelig. Men allikevel er Augsburg ældst blandt de norske presteskoler, og *det* har vel ogsaa sin betydning. Skulde det være galt, at der er mange presteskoler, saa er det ialfald ikke noget at laste Augsburg for, siden det var alene til at begynde med, og de andre er komne til siden. Og er det godt, at der er mange, saa er det jo ingen skam eller skade at gaa foran i det gode.” “Hvorfor gik ikke Augsburg tilgrunde, før det var blit aarsgammelt, om vi saa maatte sige? Fordi Gud vilde ha det. Det hadde et kald, og deri laa dets endnu aldrig uttømte styrke.” “Augsburg fik derfor ogsaa den frimodighet som trænges, naar det gjælder om at begynde paa ‘slette prærien’ med en skole, som skulde meddele den vanskeligste av al slags undervisning for det dyrebareste av al slags arbejde blandt mennesker.” “Og hvad er kjernen i preste-tjenesten, hvortil her skulde gives en forberedelse? Kjernen i det som Jesus siger: ‘Sandhetens aand som utgaar fra han skal vidne om mig; men ogsaa I skal vidne, ti I t med mig fra begyndelsen av,’ eller som det staar skre-iannes’s aabenbaring: ‘Ti Jesu vidnesbyrd er profetord’.

var altsaa Augsburgs ‘førstefødselsret’. Det hadde hver- eller kraft til mange spidsfindigheter og smaatterier; det til at holde sig til det, som i presteutdannelsen er ‘det ødne’, den levende, aandelige bibelkundskap som ser, at Kristus den korsfæstede er baade visdom fra Gud og kraft

fra Gud, saa at den som kjender ham, fordi han har været med ham fra begyndelsen, han har faat fat paa det væsentlige i den beredelse, som en prest trænger. Ti i Jesus er alle visdommens skatte skjulte; uten ham har vi intet, i ham har vi alt som her trænges.

“Det tar tid og arbeide at komme ind i skriften, og det tar prøvelse og erfaring at finde de skatte, som er skjulte i Jesus; men efter sit inderste væsen kan dette beredelsesarbeide gjøres likesaa vel i nybyggerlivets smaa kaar som i de stolteste pragtbygninger; Jesus selv gjorde saadant arbeide med sine disipler paa landeveien, i baaten, ute paa de øde marker og de bratte fjeldskraaninger, ved de sykes leie og fra korset. Det har en fordel at ha erfaring paa dette, at presteutdannelsen ogsaa har sin enfoldige kjerne, sit hjerte, sit ene fornødne, sin gode del, og det er dette som er ‘førstefødselsretten’.

“Skal da Augsburg dø nu, fordi det er ældst? Mon der ikke er nogen som føler, at hjertet endda slaar litt varmere end vanlig, naar han tænker paa Augsburgs trængselsfulde ungdomstid og den ret, som det vandt ved sit arbeide og sine lidelser? Eller er det mindre nødvendig nu at ha profetiens aand?”

Den 20de april 1907 kom budskapet om, at “Augsburgs bedstefar”, pastor Ole Paulson, var død. For skolen hadde han været en uvurderlig støtte. Hans lyse, varme, venlige sind der skjulte sig under et kanskje litt barskt ydre, var altid istand til at sprede bekymringernes graaskodde. Der lyste altid tak og haab ut av hans ord. Han var ikke av dem som stedse taler om, hvor godt det var i gamle dage. Det var naturlig for ham, naar han saa ofte i avskedsstunden gjentok: “Dette var det bedste aarsmøte, jeg har været med paa.” Han trivdes derfor ogsaa saa godt blandt de unge prester, og de trivdes sammen med ham. Han blev 75 aar gammel. Trofast og utholdende hadde han virket i Herrens tjeneste i 48 aar, først i 9 aar som lægprædikant og kolportør, siden i 39 aar som prest. Professor Oftedal uttalte kort tid efter om ham: “I pastor Paulson har Frikirken tapt en av de ædleste og elskeligste mænd, en varmhjertet prædikant, en øm sjælesørger, en paalitelig raadgiver og en trofast ven og broder. Naar vi alle kaldte ham ‘bedstefar’, saa var det ikke

alene paa grund av hans alder; ti han bevaret et trosfriskt sind og en ungdommelig aand like til det sidste. Men vi følte alle, at vi personlig likesom stod ham saa fortrolig og tillidsfuldt nær, og at han som grundlægger av Augsburg hadde faat en fars kald og ret iblandt os.”¹¹⁾

Det var like ved slutningen av skoleaaret. Professor Sverdrup følte sig, saaledes som tilfældet hadde været flere aar i rad, ganske utslitt. Pastor Paulsons død gjorde ogsaa et sterkt indtryk paa ham. Mandag og tirsdag den 29de og 30te april var han paa skolen som vanlig; men han klaget sig for, at han ikke var vel. Han holdt netop forelæsninger over Jakobs brev. Ved slutningen av sin forelæsning tirsdag den 30te april gjorde han den bemerkning: “Vi faar prøve at komme igjennem brevets slutning imorgen, om Gud vil og vi lever.” Men den næste dag — den sidste dag av skoleaaret — magtet han ikke at ta sine timer. Dagen derpaa, 2den mai, skulde der holdes avslutningsfest for de forberedende avdelinger. Som vanlig skulde han tale og utdele diplomaerne. Men skjønt han ikke var daarligere, end at han hadde sittet ute paa verandaen en del av dagen, magtet han ikke at ta del i festen. Professor Oftedal maatte ta hans plads. Der laa en vemodig stemning over festen; at bestyreren ikke i denne høitidsstund kunde indta sin vante plads, gjorde glæden sorgblandet. Dog var der neppe nogen som anet, at professor Sverdrup var kommet til avslutningen av sit lange og travle livsvirke.

Men tidlig næste morgen, fredag den 3dje mai 1907, lød buoskapet: Professor Sverdrup er død.

Paa hans pult fandt man et foreløbig utkast til den tale han hadde tænkt at holde ved graduationsfesten. Det lød slik:

“1907. *Tak til lærere og studenter* — Skoleaaret — Pastor Paulsons død og hans minde — *Det frie folk og den frie mand* — Overbevisningens mænd — Sandhetens værd — En mands værd avhænger av hans forhold til sandheten og hans troskap deri — Ha tro — Luther i Worms — Jesu disipler — En utro mand er som en raatten bjælke i bygningen, et usandt princip er som en svigtende grundvold.”

¹¹⁾ Den Lutherske Frikirkes aarsberetning 1907, side 39.

Ved overleveringen av diplomaerne til graduenterne fra collegeavdelingen uttalte professor Sverdrup altid følgende ord: "Paa Augsburg Seminars vegne overrækker jeg Dem herved diploma som *Baccalaureus artium*, og som det er et vidnesbyrd om en vel anvendt ungdom, saa la det i livet minde Dem om, at sandheten er livets høieste maal."

Det er den samme grundtone som gaar gjennom dette ord til studenterne, som ogsaa gaar gjennom utkastet til den tale han ikke fik holde. Men det var heller ikke noget nyt; det var det samme, som han hadde arbeidet og levet for, vidnet og lidt for i 33 aar i dette land: troskap mot sandheten, troskap mot sin inderste overbevisning, troskap mot Gud.

Fra fjern og nær samledes folk til professor Sverdrups begravelse den 7de mai. Der var saaledes over et hundrede av Den Lutherske Frikirkes prester tilstede. Det var en graakold, sur vaardag. Hele formiddagen strømmet skarer av mennesker gjennom skolens aula for at kaste et sidste blik paa den avdøde, ved hvis baare der stod en æresvakt av studenter. Aulaen var rikt smykket med sørgeflor og grønt. Ved indgangen til bestyrerens kontor var hans vakre marmorbuste placert; dens sokkel var omvundet med sørgeflor. En masse blomsterkranse omringet baaren.

Klokken to om eftermiddagen begyndte sørgegudstjenesten med andagt i skolens aula, ledet av den avdødes mangeaarige medarbeider og intime ven, professor J. H. Blegen. Derpaa blev kisten baaret ut av skolebygningen av seks medlemmer av fakultetet, nemlig professorerne Hendrickson, Nydahl, Pettersen, Severson, Urseth og Helland, hvorpaa liktoget satte sig i bevegelse for at dra til Trefoldighets menighets kirke, der var fylt til sidste plads, mens mange hundrede mennesker maatte bli staaende utenfor. Kisten blev baaret ind i kirken av seks prester, nemlig E. Aas, O. N. Bergh, E. P. Harbo, G. Oftedal, J. U. Pedersen og Chr. Ytrehus.

Efter avsyngelsen av de to første vers av nr. 570 i Landstads salmebok holdt professor Oftedal den egentlige liktale med Aab. 7, 9. 13. 14 som tekst. Han dvælet især ved den store trængsel,

den store hvile og det middel, hvorved vi alene gjennom trængselen kan naa frem til hvilen.

Augsburg Glee Club sang "Den store, hvite flok vi ser," med professor Hendrickson i solopartiet, hvorefter Den Lutherske Frikirkes formand, pastor E. E. Gynild, talte over Jobs ord: "Herren gav, Herren tok, Herrens navn være lovet." Han frembar en inderlig tak til Gud for hvad den avdøde hadde været for sine mange elever, for Den Lutherske Frikirke, saavel som for hele det norske folk paa begge sider av havet. Nu var han tat fra os, og vi maatte ogsaa takke Gud for det, skjønt savnet var tungt. Men var professor Sverdrup død, saa var hans bortgang et manende kald til os som var igjen, om at føre videre hans arbeide og den sak han hadde opbrukt al sin livskraft for. Tale-ten dvælet ogsaa ved de ofte tunge kampe den avdøde hadde maattet gjennomkjæmpe under det kirkelige arbeide han hadde tat saa fremtrædende del i, og tilføiet: "Jeg er glad idag, at jeg stod med ham."

Efter endnu en sang av Augsburg Glee Club talte pastor Strand paa Trefoldighets menighets vegne. Saa sang Augsburg Glee Club atter en sang, "Ak fader, hør dit arme barn."

Derefter lagdes der en række av kranse paa kisten. Først la professor Oftedal en krans fra Augsburg Seminars fakultet paa sin avdøde vens baare. Det var sikkerlig et av de mest gripende øieblikke nogen av de tilstedeværende hadde oplevet, og der var neppe et tørt øie i forsamlingen, da professor Oftedal med brusten stemme uttalte: "Farvel, ven! Du var aand av min aand, tanke av min tanke, mit halve liv."

Saa blev der lagt kranse paa kisten fra forskjellige foreninger og arbeidsgrene i Den Lutherske Frikirke: Fra Augsburg Seminars studenter ved student Elliot Aandahl, fra skolens alumniforening ved pastor J. U. Pedersen, fra Trefoldighets menighet ved pastor J. S. Strand, fra Lutheran Board of Missions ved professor J. H. Blegen og fra Board of Home Missions ved pastor Chr. Ytrehus.

Efter avsyngelsen av det tredje vers av salmen nr. 570 lagdes der kranse og bragtes hilsener fra forskjellige utenfor Den Lutherske Frikirke, saaledes fra Red Wing Seminar ved skolens

PROFESSOR S. OFTEDAL

bestyrer, professor M. G. Hanson, fra Den Forenede Kirkes Seminar ved skolens bestyrer, professor M. O. Bøckman, fra Den Forenede Kirke ved dens formand, pastor T. H. Dahl, og fra Syd Minneapolis Avholdsforening, som den avdøde hadde været med at stifte, ved hr. J. J. Skørdalsvold.

Efter avsyngelsen av det sidste vers av salmen 570 begav likfølget sig ut av kirken. Som likbærere fungerte seks medlemmer av Trefoldighets menighet, nemlig H. Bredesen, O. A. Hain, J. Larsen, Theo. Olsen, H. Rasmussen og A. C. Thuraas. Saa drog det store sørgetog, der bestod av 60 a 70 vogne, ut til Lakewood gravlund, hvor Augsburg Alumniforening paa professor Sverdrups dødsdag hadde besluttet at kjøpe et gravsted for ham. Her stedtes han til hvile, baaret til graven av presterne O. Dahle, L. E. Kjelaas, J. Mortensen, S. Risløv, S. R. Tollefson og H. Østgulen.¹²⁾

I anledning av hans død skrev professor Oftedal:

“Hvad slags mand han var?

“En, som det kunde være unødig at sige et ord om; ti hans livsverk taler og vil rope ut over vort folk, saa længe der er en fri luthersk kirke iblandt os.

“En ædel, sterk, trofast mand, en stor skriftlærd og en enfoldig kristen, en utrættelig arbeider og en trosfreidig kjæmpe — en mand som David, ret efter Guds hjerte, med en inderlig, altovervindende kjærlighet til sit folk og til Guds menighet — med et ord, en kraft, som i aandelig henseende i en menneskealder har været følt gjennom hele vort folk og hele vor kirke i dette land.”¹³⁾

Professor Wilhelm Pettersen skrev i anledning av professor Sverdrups død følgende gripende digt:

Professor Georg Sverdrup.

Nu rammed du haardt, du grumme død,
nu tog du vor bedste mand.
At tolke vor sorg, vort savn, vor nød,
det er der ingen som kan.

¹²⁾ Gjengitt væsentlig efter Folkebladet for 8de mai 1907.

¹³⁾ Folkebladet for 8de mai 1907.

Den sorg som ikke har lise og bod,
den fik vi ved dette slag.
Det savn som gnaver ved hjertets rod,
vi bær paa fra denne dag.

Vi græder ikke, vort tab er for stort,
vort saar saa ulægelig dybt.
Det er, som om solen med ett gik bort
med ham i den skumle krypt.

Vor leder og lærer, vor bedste ven
baade i vel og ve,
var der blot raad at faa ham igjen,
hvad gav vi vel øi for det!

Men nu er han borte, hans dagverk er endt,
og kranse høiner hans grav.
Tilbage staar som et monument
den gjerning som Gud ham gav.

Den reistes ved kraft og ved Aandens drift
i kjærlighed dyb og varm,
der sprang af Guds egen hellige skrift
ind i hans egen barm.

Han leved i sandhedens funklende skjær
sit liv fra dag og til dag,
og ordet faldt baade her og der
med skarpe, sviende slag.

Han vandred sin mesters tornede vei,
han fulgte de blodige spor,
og derfor havde hans tale øi
de søde, leflende ord.

Hans liv laa høit, lig en sollys tind,
der hæver sig over sky.
Nu skuer forklaret hans øie ind
i saligheds morgengry.

Vi græder ikke; vi bærer ham blot
saa varlig, saa stille hen.
Hans hjerte brast — aa, vi ved det godt:
Gud hentede selv sin ven.

Professor Sverdrup hadde ikke selv store indbildninger om sin egen uundværlighet. Nogen faa aar før sin død uttalte han til en yngre medarbeider: "Vi er jo slet ikke uundværlige. Det er med os, som naar man kaster en sten ut i vandet. Det kommer i et øieblikkelig oprør; men snart er alt stille igjen, og vandet ligger der speilblankt som før." Ikke desto mindre føltes det av alle som elsket det arbeide han hadde ofret sit livs kraft,

at ved hans bortgang var en plass blit tom som meget vanskelig vilde kunne fylles. Man kunde ivirkeligheten sige, at ikke bare én, men flere plasser var blit tomme; ti professor Sverdrup hadde tat en ledende del ikke bare i skolens gjerning, men ogsaa i flere andre av Den Lutherske Frikirkes fællesgjøremaal, og da især dens hedningemission, hvis dygtige leder han i mange aar hadde været. Det blev med fuld ret sagt, at ved hans bortgang mistet hedningemissionen meget. "Han var vor missions fader. Han bar saken og de enkelte arbeideres vel paa sit hjerte paa faderlig vis." "Hedningemissionen fik meget av hans livs kraft, og den var ogsaa et av hans kjæreste barn."¹⁴⁾

Men størst var den tomme plass han efterlot sig ved skolen, og det baade som lærer og bestyrer. Derfor følte ogsaa alle, at det var denne plass som vilde bli vanskeligst at fylde. Board of Trustees anmodet Den Lutherske Frikirkes aarsmøte om at uttale sig om spørsmålet om professor Sverdrups eftermand og hvad dermed stod i forbindelse, og aarsmøtet fattet i den anledning følgende beslutninger:

"Aarsmøtet anmoder skolens direktion og fakultet om at sørge for den nødvendige midlertidige lærerhjælp ved skolen. — Aarsmøtet anmoder skolens direktion og fakultet om ogsaa at vælge midlertidig bestyrer. — Med hensyn til valg av professor Georg Sverdrups eftermand henstiller aarsmøtet til skolens direktion og fakultet at ta de nødvendige skridt. I denne forbindelse henleder aarsmøtet skolens direktions og fakultets opmerksomhet paa George Sverdrup, jr."¹⁵⁾

Med skolens pengesaker var det ogsaa i dette aar gaat noget tilbake, saa at dens gjæld nu beløp sig til \$9,200. Den sum som aar om andet trængtes, forat den ikke skulde løpe i gjæld, var ca. \$10,000. Der maatte altsaa det næste aar samles \$19 a 20,000, om skolens gjæld og løpende utgifter skulde kunne betales inden skoleaarets utgang.

Det var en stor sum penge at samle nu, da skolen stod ved overgangen til en i flere henseender ny tid. Men Den Lutherske Frikirke viste ved denne leilighet saa tydelig som nogengang,

¹⁴⁾ Den Lutherske Frikirkes aarsberetning 1907, side 49 flg.

¹⁵⁾ Sammesteds, side 71 flg.

at den hadde tro paa skolen og dens arbeide. Aarsmøtet fattet en række beslutninger om gjældens avbetaling og tok endog forholdsregler for det tilfælde, at indsamlingens resultat skulde beløpe sig til mere end \$22,000. Det overskydende skulde nemlig lægges til det permanente fond for skolen.¹⁶⁾

Til at forestaa indsamlingen valgte aarsmøtet en komite paa femten medlemmer. Det bestemte ogsaa, at en av presterne skulde vælges til formand for komiteen, og at han skulde staa i stadig rapport med skolens kasserer.¹⁷⁾ Disse beslutninger var av principiel betydning, da det derved blev menighetene som gjennom denne komite foretok indsamlingen til skolen, mens man før hadde innskærket sig til at anbefale til Board of Trustees, at det skulde foreta indsamling. Augsburgs understøttelse blev paa denne maate i egentlig forstand gjort til en menighetenes sak. I saa maate var det et langt og viktig fremskridt. Aarsmøtet valgte pastor E. E. Gynild til formand for indsamlingskomiteen, men besluttet ogsaa, at hvis han ikke kunde tjene, skulde det overlates til Board of Trustees at vælge en anden til formand for indsamlingskomiteen.¹⁸⁾

At aarsmøtet ogsaa denne gang tok saken med stort alvor, viste sig bedst deri, at det nedsatte en komite til at subskribere til Augsburg Seminars gjæld under selve møtet, med den tilføielse at komiteen "fortsetter, indtil der er samlet nok."¹⁹⁾ Denne subskription ledes av professor Oftedal og beløp sig til \$11,778. Allerede før under møtet var der indkommet \$452 til skolen konstant. Dette var altsaa adskillig mere end skolens gjæld.²⁰⁾ Saaledes hadde Den Lutherske Frikirkes aarsmøte, der samledes litt over en maaned efter professor Sverdrups bortgang, med tydelige ord og handlinger erklæret, at kjærligheten til skolen, dens kald og dens gjerning ikke var blit mindre, men at ansvarsfølelsen snarere var blit skjærpet ved det tunge slag, som det hadde behaget Herren i sin visdom at tildele den.

Et forslag om, at indsamlingen til Augsburg Seminar fortsæt-

16) Den Lutherske Frikirkes aarsberetning 1907, side 71.

17) Sammesteds.

18) Sammesteds, side 145. 147.

19) Sammesteds, side 134.

20) Sammesteds, side 143.

tes, indtil et fond paa \$100,000 er samlet, blev besluttet henlagt indtil næste aarsmøte.²¹⁾

Med spørsmålet om skolens financer paa god vei til at finde en heldig løsning stod det nu igjen at prøve at finde ialfald en midlertidig tilfredsstillende ordning med hensyn til den ved professor Sverdrups død ledigblevne bestyrer- og professorpost. I et møte av skolens direktion og fakultet blev det besluttet at anbefale til Board of Trustees, at professor Oftedal vælges til midlertidig bestyrer av skolen, og at han anmodes om at holde en del foredrag i den teologiske avdeling i aarets løp; likeledes at George Sverdrup, jr., kaldes til midlertidig lærer, og at pastor E. P. Harbo vælges til at undervise i den teologiske avdeling i det kommende skoleaar. Spørsmålet om kaldelse av en eftermand for professor Sverdrup blev utsat, og en komite valgt til at forberede saken til et senere møte.

Professor Oftedal saa sig imidlertid ikke istand til at etterkomme anmodningen om at holde foredrag for den teologiske avdeling; derimot overtok pastor E. P. Harbo, som dengang var prest i Minneapolis, undervisningen i de gammeltestamentlige fag. Heller ikke ønsket professor Oftedal at overta det rutinemæssige kontorarbeide, som fulgte med bestyrerstillingen, men antydte for fakultetet, at det burde vælge to dekaner, en for de forberedende avdelinger og en for den teologiske avdeling. Som saadanne valgtes professorerne Urseth og Helland.

Denne ordning var ny og hadde desuten sine særlige vanskeligheter, hvor de to avdelingens studenter ikke bare benyttet samme skolebygning, men ogsaa de samme studenterrum. Der forredes derfor ikke liten forsigtighet og takt, forat der ikke skulde opstaa rivninger. Det aller meste av arbeidet faldt ganske naturlig paa dekanus for de forberedende avdelinger, noget der i høi grad bidrog til en ordning, hvorved enhver konflikt blev undgaat.

Professor Sverdrup kom sommeren 1907 hjem paa besøk fra Beirut, Syrien, hvor han var ansat som lærer i sprog ved *Syrian Protestant College* og tillike som amerikansk vice-konsul. Han opgav en lovende fremtid for at ta op arbeidet ved Augsburg

²¹⁾ Den Lutherske Frikirkes aarsberetning 1907, side 141.

Seminar. Hans meste arbeide utførtes det første aar i college- og fællesavdelingen.

Der var mange som med ængstelse spurte, hvorledes det skulde gaa, nu da den ene av de gamle lærere var borte og heller ikke den anden mere var med i aktivt arbeide ved skolen. Der var ogsaa mange som takket Gud for, at arbeidet kunde fortsettes med støhet og ro. Det var et nyt vidnesbyrd om, at der var bygget paa en solid grundvold.

Ogsaa skolens pengesaker, som med rette hadde vakt ikke saa liten ængstelse, blev gjennom aaret 1907—08 bragt i saadan orden, at formanden for Board of Trustees med rette kunde uttale, at "gjennem hele Augsburgs historie har heller aldrig pengesakerne været bragt paa saa god fot som ved sidste indsamling."²²) Der indkom kontant gjennom aarets løp næsten \$25,400, foruten mellem 2 og 3,000 som var subskribert, men endnu ikke indkommet. Pastor Gynild hadde ikke set sig istand til at motta valg som formand paa indsamlingskomiteen, hvorfor Board of Trustees valgte professor Oftedal i hans sted. Det skyldtes hans ihærdige arbeide i forbindelse med den utmerkede arbeidskomite, at resultatet blev det det blev. Man blev saaledes ikke bare istand til at betale skolens gjæld og de løpende utgifter for aaret, men ogsaa at indløse en lot der laa ind til seminargrunden, og som nogen aar før var blit sikret ved en del av skolens venner, og likeledes at foreta endel permanente forbedringer paa eiendommen.

"Hvis der er noget," uttaler formanden for Board of Trustees, "som de sidste aars prøvelser har lært os saa indtrængende som nogensinde, saa er det dette, at Augsburg herefter for enhver pris maa undgaa gjæld. Det lægger da ogsaa med en gang ind over aarsmøtet spørsmålet om Augsburgs fremtidige opretholdelse. — Dersom utgifterne fremdeles skal møtes ved frivillige bidrag, enten i form av aarlige løfter eller paa anden maate, blir det nødvendig, at Frikirken ogsaa iaar nedsætter en indsamlingskomite, en fremgangsmaate som ifjor gav saa rik frugt. — Skulde derimot stemningen i Frikirken efter disse mange aars erfaringer ha naadd saa langt frem, at man fandt det ønskelig eller endog nødvendig at sette Frikirkens presteskole

²²) Den Lutherske Frikirkes aarsberetning 1908, side 32.

paa en solidere basis i pengesaker ved at samle fond, saa burde dette aarsmøte ta de nødvendige skridt for at sette denne saare viktige sak igang.”²³⁾

Spørsmålet om en eftermand i professor Sverdrups sted blev løst paa den maate, at Den Lutherske Frikirkes aarsmøte i 1908 efter indstilling fra skoledirektionen valgte hans søn, professor George Sverdrup, jr., til professor i teologi, med tilladelse til at bruke et aar til fortsatt studium, før han tiltraadte sin stilling. Han skulde dette aar oppebære den samme løn som han aaret før hadde hat som lærer. Sin tjenestefrihet brukte han til et studieophold i Tyskland.

Paa den maate hadde ogsaa dette spørsmål fundet en heldig løsning; men nye vanskeligheter og prøvelser hadde allerede meldt sig. Vaaren 1908 døde professor Wilhelm Pettersens hustru, fru Mamie Pettersen, efter et kort, smertefuldt sykeleie. Ved sit vindende væsen og opofrende sindelag hadde hun vundet sine omgivelers agtelse og kjærlighet, og hendes bortgang føltes som et tungt tap ikke bare for hendes egne nærmeste, men ogsaa for skolen selv.

Det som imidlertid mere direkte grep ind i skolens liv og gjerning, var at professor Urseth høsten 1908 maatte gi op sit arbejde som lærer og dekanus for de forberedende avdelinger. Han hadde i flere aar lidt under en svak helbred og hadde allerede underkastet sig to operationer for at faa fjernet et halseonde, der mer og mer tok overhaand. Under stor legemlig svakhet holdt han ut længst mulig. Han prøvde ogsaa at ta fat paa arbeidet igjen ved begyndelsen av skoleaaret høsten 1908. Det blev dog kun nogen faa dage, saa maatte han tilsengs. Dette skoleaar blev i mange maater et vanskelig aar. Bestyreren, professor Oftedal, var reist til Grækenland i den hensigt at opholde sig der et aars tid. Professor Sverdrup var paa studiereise i Tyskland. I hans sted var professor William Mills blit ansat midlertidig som lærer i de forberedende avdelinger. Professor Urseth laa syk og kunde saaledes ikke ta vare paa sit arbejde hverken som lærer eller dekanus. Hans sykdom forværredes efterhvert og var overmaate smertefuld. Alt som stod i læger-

²³⁾ Den Lutherske Frikirkes aarsberetning 1908, side 34.

nes magt, blev gjort for at redde hans liv, eller ialfald lette smertene; men sykdommen — en art av kræft — gik ubønhørlig sin gang. Aftenen den 3dje april 1909 sov han hen. "Da stillede smerten, og det er vort glade haab, at naar han lukket det trætte øie i døden, aapnet sjælens øie sig hinsides for at skue ind i og klart at se det rigdoms dyp baade paa Guds visdom og kundskap, som han paa sit lange smertesleie saa ofte talte om."²⁴⁾

Professor Urseths begravelse foregik onsdag den 7de april 1909.²⁵⁾ Klokken tolv bar seks studenter liket fra den avdødes hjem til skolens aula, der var vakkert dekorert med palmer og sørgeflor. Her blev der nu git anledning til at kaste et blik paa den avdøde, mens studenter stod æresvakt ved baaren. Her samledes ogsaa i totiden skolens lærere, studenter og andre til en kort sørgegudstjeneste, ledet av professor J. H. Blegen.

Fra skolen begav likfølget sig til Trefoldighets menighets kirke. Ved indtrædelsen i kirken tonet der sørgeskaren imøte en av professor Melius Christiansen komponert sørgemarsj, som han selv utførte. Professor Christiansen hadde i mange aar været en intim ven av den avdøde, og det var som hele hans hjerte var lagt ind i sørgemarsjens dype toner.

Efter avsyngelsen av første vers av nr. 632 i Landstads salmebok talte menighetens prest, pastor J. S. Strand, over Jer. 29, 11 og mindet om, at om end Herrens veie ofte er uforstaaelige, saa er de dog altid de kjærligste og bedste.

Derpaa sang Augsburgs sekstet sangen: "Kun et skridt, kun et skridt, du som tvilende gaar." Denne sang er forfattet av professor Urseth, med tone av professor Christiansen. Saa talte Den Lutherske Frikirkes formand, pastor E. P. Harbo, over 2 Krøn. 15, 7. Det var et ord særlig henvendt til skolens lærere og studenter om trods de tunge og gjentagne slag at holde ut i Herrens gjerning og ikke bli forsagt, naar Herren tugter og revser.

Efter endnu en sang av Augsburgs sekstet talte den avdødes kollega, professor Helland, over ordene: "Han er en forsoning for vore synder" (1 Joh. 2, 2) og frembar samtidig den hilsen som

²⁴⁾ Den Lutherske Frikirkes aarsberetning 1909, side 38

²⁵⁾ Det følgende væsentlig gjengit efter Folkebladet for 14de april 1909.

professor Urseth hadde anmodet ham om at bringe studenterne: "Se paa Jesus, ikke bare som eksempel for os, men aller mest som vor forsoner. Jesus som forsoneren har været min trøst og kraft i livet og er det aller mest nu, da jeg staar ansigt til ansigt med døden." Den avdøde hadde ogsaa sendt den hilsen specielt til de teologiske studenter: "Prædik Kristus som forsoneren!"

Saa sang sekstetten den avdødes yndlingssang: "Abide with me", hvorefter pastor Asmund Oftedal talte paa engelsk over Fil. 1, 21. Taleren dvælet særlig ved det velsignelsesrike arbejde som professor Urseth hadde utført blandt de unge.

Efter avsyngelsen av andet vers av nr. 632 blev der lagt kranse paa kisten fra Augsburg Seminars fakultet ved professor H. N. Hendrickson, fra studenterne ved student O. M. Molvik, fra Trefoldighets menighet ved pastor J. S. Strand, fra Trefoldighets menighets Christian Endeavor forening ved redaktør N. N. Rønning, fra Bethel menighet i Rochester, Minn., hvor avdøde hadde været prest, ved pastor A. Oftedal, og fra det norske diakonissehjems bestyrelse ved professor J. L. Nydahl. Der var desuten sendt en masse blomsterkranse fra menigheter, foreninger og enkeltpersoner.

Saa drog likfølget ut til Lakewood gravlund, hvor den avdøde lagdes til hvile.

Der var fremmøtt ganske mange utenbys prester, og sikkerlig vilde der kommet flere, om det ikke hadde været midt i påskeuken, hvorfor mange var forhindret fra at komme paa grund av bestemmelser hjemme i sine menigheter.

Det blev sagt om professor Urseth, og sagt med rette: "Professor Urseths arbeidsdag er over, og han er gaat ind til hvilen; men hans arbejde saavel som hans lidelse skal bære frugt iblandt os til større og mere udelt selvhengivelse, til større taalmodighet i trængsler og et mere rensset kristenliv. Han var en meget stilfærdig mand, han fór ikke med støi; men de som lærte ham at kjende, fik litt efter litt forstaa, at der var en dybde i hans sjæleliv og en finhet i hans aandelige sammensætning som bevirket, at han uvilkaarlig trak sig tilbake fra alt det, som mere yttret sig i ord og støi end i kraft og Aandens stille susen."

“Den langvarige sykdom, de gjentagne operationer og de sidste maaneders voldsomme smerter bar han med en kristen personlighets sjælsro og taalmodighet. Han ønsket saa inderlig at faa leve, baade for sine kjæres skyld og for sit arbeides skyld. Men da han fik forstaa, at Herren vilde det anderledes, bøiet han sig i villig lydighet og saa med længsel den dag imøte, da han skulde faa skue kongen i hans herlighet.”²⁶⁾

“Professor Urseth var en likefrem mand; han bar avsky for kjevl, krumveie og kompromisser. Vi gjør vel i at dra os hans eksempel til nytte.”²⁷⁾

Bestyrerens fravær og professor Urseths sykdom og død bragte skolen ind i ganske særlige vanskeligheter, idet den derved berøvdtes begge de mænd, som siden professor Sverdrups død hadde hat det aller meste av dens ledelse i sin haand. Dekanus for den teologiske avdeling overtok efter professor Urseths anmodning ogsaa hans kontorarbeide; forøvrig styrtes skolen dette aar i langt større utstrækning end ellers direkte av fakultetet, idet alle saker av nogen vigtighet blev det forelagt til avgjørelse. Naar arbeidet lykkedes saapas som tilfældet var, skyldtes det næst Guds kjærlighet lærernes og studenternes sterke ansvarsfølelse og kristelige overbærenhet.

Det meste av professor Urseths arbeide blev overtat av hans kollega, mens professor Blegen og pastor Morgan ogsaa overtok en del av hans timer. Pastor Harbo fortsatte ogsaa dette aar undervisningen i de gammeltestamentlige fag.

Atter hadde skolen mistet en av sine teologiske lærere, atter maatte en plads fylles. Imidlertid var ogsaa arbeidet i de forberedende avdelinger blit utvidet, saaledes at mere lærerhjælp trængtes, især paa grund av, at man hadde fundet det nødvendig at oprette en begynderklasse for saadanne som stod saa meget tilbake i enkelte fag, at de ikke med frugt kunde følge med i nederste fællesklasse. Der var ogsaa av enkelte blit uttalt ønske om, at collegekurset maatte bli utvidet, derved at der blev git mere rum for naturvidenskapene. Direktionen besluttet derfor at anbefale til aarsmøtet at behandle spørsmålet om ønskelig-

²⁶⁾ Folkebladet for 14de april 1909.

²⁷⁾ Den Lutherske Frikirkes aarsberetning 1909, side 38.

heten av opprettelsen av et realkursus ved skolen, saa snart midler og den nødvendige lærerhjælp kunde skaffes tilveie.

Under disse omstændigheter ansaa direktionen det for det eneste rigtige at anbefale, at der ansættes en teologisk professor istedetfor avdøde professor Urseth, samt en collegeprofessor til at fylde den plads, som professorerne George Sverdrup og Mills hadde indehat midlertidig, den første i 1907—1908, den anden i 1908—1909.

Ifølge de i 1902 antagne regler²⁵⁾ skulde direktionen og fakultetet anbefale "indtil tre" kandidater for en lærerpost. For lærerposten i colleget indstilledes professor William Mills; for den teologiske lærerpost indstilledes pastor E. P. Harbo og professor J. O. Evjen. Direktionen besluttet, at kandidaternes navne skulde opføres i alfabetisk orden i rapporten til aarsmøtet, med den forstaaelse at de likestilles.

Disse nominationer blev rapportert til Den Lutherske Frikirkens aarsmøte i 1909. Det viste sig imidlertid snart, at det forholdt sig slik, som rygtet allerede før møtet hadde meldt, at der fra visse hold vilde bli gjort et energisk forsøk paa at faa professor Evjen kaldt til teologisk professor. Denne agitation tok i selve møtet den form, at der meget sterkt blev slaat paa, at den teologiske avdeling maatte styrkes for derved at fremme kristenlivet ved skolen og kraftigere gjennomføre "Augsburgs skoleprincip." Skulde det i aarsmøtet komme til valg mellem de to opstillede kandidater, var det vanskelig at vite, hvem som vilde gaa av med seiren, eller om nogen av dem vilde faa de nødvendige to tredjedels majoritet av de kastede stemmer. Det var for at løse denne knute aarsmøtet uten at raadføre sig med skolens fakultet, direktion eller Board of Trustees fattet følgende beslutning: "I overensstemmelse med og til yderligere gjennomførelse av Augsburgs skoleprincip anser aarsmøtet det at være av den allerstørste betydning, at de teologiske lærere ved skolen faar anledning til at anvende mest mulig arbeide i de forberedende avdelinger. — Til den ende beslutter aarsmøtet, at der ved siden av besættelse av den ledigblevne engelske teologiske lærerpost opprettes et nyt teologisk professorat ved Augsburg

²⁵⁾ Se ovenfor, side 262.

istedetfor en ny permanent lærerpost for de forberedende avdelinger.”²⁹⁾

Alt som stod igjen for fakultetet og direktionen at gjøre, var at indstille de to kandidater for de to lærerposter. Som naturlig var, blev begge valgt omtrent enstemmig. Professor Evjen, som var tilstede ved møtet, holdt straks efterat valgets utfald var blit meddelt, en kort tale, hvori han “takket for den tillid Frikirken hadde vist ved at kalde ham til professor ved Augsburg. Han vilde staa med Frikirken og arbeide for dens vel.”³⁰⁾ Professor Harbo var paa grund av sygdom i familien hindret fra at overvære aarsmøtet. Ved det av aarsmøtet gjorde kompromis var en krise, som dengang meldte sig, blit utsat. Den meldte sig igjen seks aar senere; men først om ti aar kom den til avgjørelse.

Spørsmålet om opprettelse av en realavdeling, som direktionen hadde forelagt aarsmøtet, blev ikke behandlet, men henskutt til neste aarsmøte.

Augsburg Seminar kunde altsaa høsten 1909 for tredje gang i skolens historie begynde sin virksomhet med fire teologiske professorer. Naar aarsmøtet hadde besluttet opprettelsen av et fjerde teologisk professorat, var det med den forstaaelse, at det etpar aar før faktisk opprettede professorat i collegeavdelingen ikke skulde besættes permanent, ialfald ikke foreløbig. For ikke at stille skolen i altfor stor forlegenhet hadde det dog anbefalet, at Board of Trustees skulde ansætte professor Mills som lærer for et aar, “om de finder det nødvendig.”³¹⁾ Da der nu faktisk var fire klasser igang i skolens fælles- eller akademiavdeling, var dette et absolut nødvendig skridt, saaledes som direktionen hadde gjort aarsmøtet opmerksom paa, da opprettelsen av en fjerde teologisk professorpost ikke vilde kunne avhjælpe trangen til lærerkræfter i de forberedende avdelinger i nævneværdig grad. Aarsmøtet i 1910 rettet ogsaa paa dette av det forrige aarsmøte gjorde feilgrep, idet det efter fornyet indstilling fra direktionen og fakultetet besluttet at anbefale professor Mills som fast lærer i de forberedende avdelinger. Likeledes tilstemte det fakultetets for-

²⁹⁾ Den Lutherske Frikirkes aarsberetning 1909, side 105 flg.

³⁰⁾ Sammesteds, side 188.

³¹⁾ Sammesteds, side 189.

slag om en utvidet undervisningsplan, hvorefter fællesavdelingen, eller som den fra denne tid almindelig kaldes, *akademiet*, utvides til et fireaarig kursus, fuldt svarende til et almindelig høiskolekursus.³²⁾

Professor Oftedal vendte sommeren 1909 tilbake fra sit andet studieophold i Grækenland. Han vedblev fremdeles nominelt at være skolens bestyrer, mens professor George Sverdrup, der var blit valgt til vicebestyrer, utførte det aller meste av det til bestyrerstillingen hørende arbeide. Sommeren 1910 resignerte professor Wilhelm Pettersen som lærer og gik senere ind i prestegjerningen i Den Forenede Kirke.

I sin indberetning til Den Lutherske Frikirkes aarsmøte i 1910 uttalte professor Oftedal følgende ord av personlig art: "Siden min tilbakekomst fra mit sidste ophold i Grækenland har jeg, saa langt mine kræfter strækker, været optat med mine græske studier, særlig forsaavidt de har hensyn til Guds ord og det saakaldte nytestamentlige sprog. Om Gud gir mig liv og kræfter nogenlunde som nu, ser jeg mindst ti aars arbeide av denne art ligge foran mig. Det er ogsaa mit haab, at det skal forundes mig at bruke min livsaften uforstyrret til dette aandsarbeide, og at det kanske heller ikke skal bli uten frugt for det kirkearbeide, hvortil Gud kaldte mig at vie al min manddoms kraft."³³⁾

Men professor Oftedals arbeidsdag nærmet sig sin avslutning, og hans haab om ved fortsatte studier at kunne bidra til en dypere forstaaelse av det nye testamente skulde ikke gaa i opfyldelse. I begyndelsen av mars 1911 maatte han legges ind paa det norske diakonissehospital, da en sygdom han i længere tid hadde baaret paa, litt efter litt forværredes. Det viste sig, at det vilde bli nødvendig for ham at underkaste sig en vanskelig operation. Denne blev foretat om formiddagen den 30te mars, men allerede samme dags eftermiddag sovnet han ind i døden. "Sterk i ord og rik paa trosmod har han ofte indgydt sine medarbeidere mod og samlet vore kræfter til et løft for Augsburg. Mange tunge tak tok han, og tunge slag har han slaat der hvor det gjaldt, og megen miskjendelse og misforstaaelse faldt i hans lod. Dog

³²⁾ Den Lutherske Frikirkes aarsberetning 1910, side 109.

³³⁾ Sammesteds, side 39.

altid tro mot sin overbevisning, i miskjendelse som i anerkjendelse, enten mange eller faa stod med ham."⁸⁴⁾

For tredje gang paa mindre end fire aar lød budskapet ut fra skolen, at en av dets teologiske professorer var død. Professor Oftedals begravelse foregik den 4de april 1911.⁸⁵⁾ Tidlig paa formiddagen blev hans jordiske levninger bragt fra hjemmet ind i skolens smakfuldt dekorerte aula. Med studenter som æresvakt ved baaren gik der en stadig strøm av mennesker forbi, som ønsket at kaste et blik paa den avdøde. Klokken 1:30 blev der her avholdt en kort sørgegudstjeneste, ledet av professor J. H. Blegen. Derfra førtes liket til Trefoldighets menighets kirke, der var fylt til sidste plads.

Efter avsyngelsen av de to første vers av salme nr. 570 i Landstads salmebok talte pastor J. S. Strand over ordene: "Salig er den tjener, som hans herre finder vaaken, naar han kommer", og dvælet især ved den velsignelse som var tilflytt menigheten ved den avdødes omgang og virke i den.

Paa fakultetets vegne talte professor Helland med de ord fra Ef. 2, 14: "Han er vor fred" som utgangspunkt. Efterat Augsburg Glee Club hadde avsunget en sang, talte Den Lutherske Frikirkes formand, pastor P. Winther, paa Den Lutherske Frikirkes vegne, og skildret den avdødes virke som noget der skulde mane os andre til trofast og samvittighetsfuldt arbeide for Guds rikes sak. Pastor O. H. Sletten talte tilslut i det engelske sprog og mindet særlig om det vigtige arbeide som den avdøde hadde utført som mangeaarig medlem av byens bibliotek- og skolestyre.

Der var sendt en masse blomsterkranse, som blev lagt paa den avdødes baare. Saaledes blev der frembaaret en krans fra Trefoldighets menighet ved pastor Strand, fra Augsburg Seminars fakultet ved professor George Sverdrup og fra dets Board of Trustees ved pastor E. E. Gynild, fra Board of Home Missions ved pastor E. M. Hansen og fra Lutheran Board of Missions ved pastor M. Rufsvold, fra den amerikanske santalmissionskomite

⁸⁴⁾ Den Lutherske Frikirkes aarsberetning 1911, side 47.

⁸⁵⁾ Det følgende væsentlig gjengit efter Folkebladet for 5te april 1911.

ved professor Blegen, fra det norske diakonissehjem ved professor Nydahl, fra diakonissehjemmet i Chicago ved pastor H. B. Kildahl, fra Trefoldighets menighets mandsforetning ved Dr. C. M. Roan og fra menighetens søndagsskole ved hr. H. Rasmussen, fra Syd Minneapolis avholdsforening, som avdøde hadde været med at stifte, ved hr. J. J. Skørdalsvold, fra Oak Grove Seminar ved pastor O. L. Torvik, fra fakultetet for Den Forenede Kirkes Seminar ved professor E. Kr. Johnson, fra Den forenede dansk lutherske kirke ved pastor N. Hansen, fra St. Olafs menighet, Minneapolis, ved pastor O. H. Sletten, fra Pontoppidan menighet i Fargo ved professor J. E. Løbeck, fra Ebenezer menighet i Northwood ved pastor Aas, fra studenter ved Kristiania universitet bosat i Minneapolis ved advokat Michelet, fra studenterne ved Augsburg Seminar ved student L. Tysse-land og fra den græske koloni i Minneapolis ved hr. Peter Maroonis.

Til slutning sang Augsburg Glee Club "Den store, hvite flok vi ser," og det store sørgetog satte sig i bevægelse for at ledsage professor Oftedals jordiske levninger ut til deres hvilested paa Lakewood gravlund. Her lagdes de ned ved siden av professor Sverdrups. De to venner hadde staat trolig ved hinandens side i kampen og arbeidet; de hviler ved hinandens side til opstandelsens morgen. Augsburg Alumniforening har reist en vakker mindesten over deres grave.

Med fuld ret blev det uttalt ved professor Oftedals baare: "Paa mange maater kan det ogsaa siges om ham som nu har faat hjemlov, hvad apostelen Paulus kunde sige om sig selv, at han utfyldte paa sit legeme det som fattedes i Kristi trængsler for menigheten. I et langt livs travle virksomhet, og mere — i et langt livs ofte tunge lidelser og tildels rikelig tilmaalte miskjendelse stod han uforfærdet og uværgerlig vakt om menighetens dyrebareste eie. Derfor skal han ogsaa med den fuldeste ret regnes for en av Augsburg Seminars grundleggere; derfor stod han med den ofte betrængte skole i onde som i gode dage. Om vel ogsaa han stundom følte sig forsagt, saa har han ialfald vist sjelden sagt noget derom til andre end til Gud; men tro mot sit

kald og med et vaakent øie for sit ansvar vek han aldrig fra det, som han saa var ret."³⁶)

Ved budskapet om professor Oftedals død skrev professor Wilhelm Pettersen følgende vakre digt:

Professor Sven Oftedal.

Nu synes mig, her blev saa lydt og øde
Som i et hus, naar folk er flyttet ud, —
Som paa en skogbar mo, naar stjerner gløde
I langveisstilhed ned til jord fra Gud,
Mens dagens sidste flimmer, før det svinder,
Har lagt sig lysgraat om de fjerne tinder.

Men gennem moens stilhed øine speider
Og søger efter lys og efter vel,
Deroppe er saa mangt, som livet velder
Og driver det afsted i skog og hei.
Det føles ondt at se de tynde rækker;
Og det er det, som manges livsmod knækker.

Nu synes mig, her blev med et saa stille,
Som naar en sangerflok er reist afsted,
Som naar en høstkveld, efter vennegilde
Hver krans er visnet, flaget halet ned.
Med vemod gaar vi ind; vi døren lukker,
Og lys paa lys i stuerne vi slukker.

Hans liv var som en davidssalme sunget
Med enkle toners rige harmoni,
Med trøstens vinge kraft i høiden svunget
Skjønt livets bitre sorg laa skjult deri.
Hver tone var et bloddryp fra hans hjerte,
Men Gud alene saa hans dybe smerte.

Hans død var lig en harpetone rundet
I øvigheds stilhed langsomt ud.
Han søgte, hvad vi ved han nu har fundet, —
Sit hele liv hernede Gud, kun Gud.
Og hændte det iblandt, han tabte leden,
Saa fandt han den igjen i kjærligheden.

Jeg kunde lægge blomster paa din kiste;
Men blomster! — aa, dem faar du mange af.
Saa vil jeg heller dig en rune riste
Og sætte den som minde paa din grav:
Du var en mand, i strid, i fredens virke,
Den sidste af de store i vor kirke.

Fire aar — 1907 til 1911 — er kun en kort tid. Men i Augs-

³⁶) Folkebladet for 12te april 1911.

1
○

○

1

1

1

1

1

PROFESSOR H. A. URSETH

○

○

burg Seminars historie var det tunge og vanskelige aar. Paulson — Sverdrup — Urseth — Oftedal, alle hadde de nedlagt vandringsstaven. Menneskelig talt hadde de været støtterne; nu var de borte. Ikke bare hadde arbeidet maattet legges over paa nye skuldre, hvis evne til at bære byrder endnu var uprøvd. Men arbeidet selv var i disse aar blit utvidet og mere komplicert. Tiden og utviklingen stillet stadig nye og økede krav til skolens college- og akademiavdeling, og disse krav maatte litt efter litt møtes, om skolen skulde gaa frem, ialfald i det ydre. Men her til trængtes flere lærere, bedre utstyr og flere penge. Og dog var ikke dette alt; det spørsmål kunde ikke undgaas: Trænges disse utvidelser av skolen for presteutdannelsens skyld, eller er det for deres skyld som netop ikke agter at forberede sig for prestegjerningen? Dette spørsmål maatte ganske naturlig lede til det andet spørsmål, som i hele skolens historie har været aktuelt: Er Augsburg Seminar — ogsaa de forberedende avdelinger — kun at betrakte som en presteskole, eller skal skolens forberedende avdelinger ogsaa ta spesielt hensyn til unge mænd, som her ønsker at faa grundlaget for en almendannelse uten siden at studere teologi? Og i saa tilfælde, hvor langt skal skolen gaa for at imøtekomme disse, og hvor langt *kan* den gaa, uten at dens hovedopgave, presteutdannelsen, kommer til at lide derved?

Alle disse spørsmål var involvert i spørsmålet om utvidelse av skoleplanen og forøkelse av lærerkræfterne i college- og akademiavdelingen i dette for skolen saa vanskelige gjennomgangsstadium.

Spørsmålet om kandidaters overgang til Den Forenede Kirke, som fra denne kant hadde faat en saa uventet ubroderlig mottagelse, blev paa grund av professor Sverdrups død vistnok utsat, men ikke henlagt. Den Lutherske Frikirkes aarsmøte i 1907 anmodet skoledirektionen og organisationskomiteen om i fællesskap at træ i underhandling med de forskjellige norsk lutherske kirkesamfund om en gjensidig tilfredsstillende ordning av kaldelse av hinandens prester og uteksaminerte kandidater.³²⁾ Som følge herav, og paa grundlag av det allerede paabegyndte arbeide i denne sak henvendte vedkommende sig til de forskjel-

³²⁾ Den Lutherske Frikirkes aarsberetning 1907, side 69.

lige samfunds formænd ved en skrivelse om denne sak. Ved aarsmøtets beslutning om en henvendelse ogsaa til andre samfund end Den Forenede Kirke hadde imidlertid det hele spørsmål faat en noget anden stilling. Det var nu simpelthen blit et spørsmål om en almindelig regel for det tilfælde, at kandidater fra et samfunds presteskole straks gik ind i et andet samfunds tjeneste. Efter en kort utredning av spørsmålet fremsattes der i skrivelsen to forslag, som det henstilledes til de forskjellige samfunds aarsmøter at behandle, og om mulig at anta. Disse forslag gik ut paa, at de forskjellige samfunds aarsmøter skulde overveie, om det ikke vilde være ret, at kandidater eller prester, som gik over til andre samfund skulde godtgjøre vedkommende skole for den undervisning de hadde nydt. Dernæst ogsaa, at denne godtgjørelse fastsættes med en viss sum, f. eks. \$200 for alle dem som inden tre aar efter bestaat eksamen gaar over i et andet samfunds tjeneste.

Forslaget ledsagedes av en motivering der lød i det væsentlige som følger: "De forskjellige teologiske seminarier utdanner med ganske stor bekostning teologiske kandidater. De samfund eller sammenslutninger av menigheter og enkeltpersoner, som opholder disse skoler, ofrer aarlig store summer paa utdannelsen av prester. I tilfælde av, at nu en kandidat eller ung prest gaar ind i prestatjenesten i et andet samfund, og dette ved ordination eller optagelse anerkjender eller beforder en saadan overgang, synes det at være ret og billig, at dette samfund ogsaa sørger for, at der ydes vedkommende skole pekuniær godtgjørelse for, hvad kandidatens eller prestens utdanning har kostet."

Da det hele spørsmål væsentlig var kommet op i forbindelse med overgang til Den Forenede Kirke, og da man allerede før hadde søkt at komme til forhandling med nævnte samfund, uten at dette dog var lykkedes, var det av særlig interesse, hvorledes der fra denne kant vilde bli svaret.

Samfundets formand, pastor T. H. Dahl, nævner saken i sin indberetning til aarsmøtet i 1908: "Det kan ikke negtes, at det samfund er ganske uheldig stillet, hvis prester og teologiske kandidater i større antal gaar over til et andet samfund for der at nedlægge sit arbeide. Det maa ogsaa indrømmes, at ganske man-

ge prester og teologiske kandidater fra Frikirken har til forskjellige tider meldt sig til optagelse i Den Forenede Kirke, og ikke saa faa er blit optat. Hvad grunden kan være til en saadan utvandring fra Frikirken, skal jeg ikke indlate mig paa; men det kan siges med sikkerhet, at Den Forenede Kirke aldrig har tilskyndet prester eller kandidater fra Frikirken eller fra noget andet samfund til at ta et saadant skridt." "Vi har dog ikke negtet optagelse av saadanne, som paa ordentlig vis opløste sin tidligere forbindelse — — ." Efter at ha gjort opmerksom paa komiteens forslag angaaende erstatningskrav for skolepenge, fortsætter formanden: "Et saadant krav paa pekuniær erstatning maa dog ansees, mildest talt, uheldig, da det let vilde bli en fristelse for en prest eller kandidat at handle mot sin overbevisning. Hvis han ikke med god samvittighet kan arbeide i det samfund, i hvilket han staar, bør ikke et pengekrav hindre ham i at opta arbeidet i et andet samfund."³⁸⁾

Selv i lyset av X's bemerkninger i Lutheraneren, og saavel dette blads som formand Dahls avvisende holdning overfor den komite, som aaret i forveien hadde hat med denne sak at gjøre, kom disse formandens uttalelser som ikke litet av en overraskelse. Paastanden om, at Den Forenede Kirke aldrig hadde tilskyndet prester eller kandidater til at gaa over til den, var naturligvis i rent formel henseende rigtig nok. Der var selvfølgelig heller ingen som hadde paastaat, at saadan tilskyndelse nogen gang hadde tat form av en officiel samfundshandling. Hvad formanden mente med, at samfundet ikke hadde negtet optagelse av saadanne, som "paa ordentlig vis opløste sin tidligere kirkelige forbindelse," indlot han sig desværre ikke paa nærmere at forklare. Hans ængstelse for, at kravet paa erlæggelse av skolepenge skulde bli en fristelse for en prest eller kandidat til at handle mot sin overbevisning var selvfølgelig meget prisværdig; men den vidnet samtidig om en fuldstændig misforstaaelse av den sak, som det her dreiet sig om. Hadde han forstaat den, er det billig at tro, at hans argumentation vilde ha gaat i diametralt motsat retning, og han vilde ha lagt al sin indflydelse ind for at faa forslaget, eller et lignende forslag antat.

³⁸⁾ Den Forenede Kirkes aarsberetning 1908, side 51.

Hvilken avgjørelse spørsmålet vilde komme til at faa i aarsmøtet, var det efter formandens maate at fremlægge det paa, let at slutte sig til. Dog gaar der gjennom beslutningen som blev fattet, en tone som antyder, at der var dem som saa denne sak i et andet lys end det, hvori samfundets formand hadde fremstillet den. Beslutningen uttaler nemlig, at Den Forenede Kirke "anser det for mindre passende for en kandidat, der har faat sin utdannelse ved ett samfunds skole, uten videre at gaa over til et andet samfund. Men paa samme tid anser ikke aarsmøtet det for heldig at begynde nogen underhandling om erstatning for kandidater fra det ene samfund til det andet."³⁹⁾

Dermed endte underhandlingerne om den sak.

Den største permanente forbedring av skolens eiendom i denne tid var indstalleringen av et centralvarmeapparat, hvorved alle skolens bygninger opvarmes. Den nye skolebygning hadde naturligvis moderne varmeapparat; men alle de andre bygninger blev opvarmet ved ovne, noget der i høi grad hemmet renslighet og brandsikkerhet. Centralvarmeapparatet der var en utvidelse av det som allerede var i bruk i skolebygningen, blev indsat sommeren 1909 og kostet \$8,100. Det var oprindelig tænkt, at de nødvendige midler til indsættelse av varmeapparatet skulde tilveiebringes ved salg av aktier, som skulde tilbakebetales efter hvert ved det overskud, man haabet det skulde kaste av sig. Det var nemlig tanken, at studenterne og lærerne skulde betale en viss maanedlig avgift for opvarming av studenterrum og professorboliger. Det viste sig dog, at det kostet mere at drive varmeapparatet end fra først beregnet, og der kunde av den grund ikke godt bli tale om overskud, dersom man ikke skulde sette avgiften altfor høit. Det lykkedes heller ikke at faa solgt det tilstrækkelige antal aktier, og varmeapparatet blev derfor en gjældsbyrde paa skolen, som i sin tid maatte avkastes.

Hvad skolens pengesaker ellers angaar, viste der sig efter indsamlingen i 1908 atter en aarlig tilbakegang. Allerede det første aar, 1908—09 beløp underbalancen sig til \$4,646. Vistnok var ikke underbalancen de følgende aar saa stor; men i 1911 var dog gjælden vokset til \$10,824. Hertil kom laan paa cen-

³⁹⁾ Den Forenede Kirkes aarsberetning 1908, side 221.

tralvarmeapparatet \$4,852, saa at den hele gjæld da var \$15,676, heri ikke medregnet de utestaaende aktier i centralvarmeapparatet.⁴⁰⁾

Den finansielle stilling var saaledes alt andet end lys. Vistnok hadde indtægterne øket aar for aar; men de var ikke kommet op til det punkt, da der kunde avbetales paa gjæld, og utvidelsen av skolens fagkreds hadde nødvendigvis medført økede utgifter til dens drift.

Den Lutherske Frikirkes aarsmøte i 1908 hadde anbefalet opprettelsen av et skolefond.⁴¹⁾ Imidlertid var det ikke hensigten at ta fat paa en almindelig innsamling, men heller at forberede saken og ellers at gjøre hvad som gjøres kunde for at interessere enkeltmænd her og der. Det foreløbige resultat var, at fondet i 1911 beløp sig til \$7,676.33. Det var en god begyndelse, men endnu ikke nok til, at renterne kunde lette meget paa utgifterne.

Slik var stillingen ved professor Oftedals død. Der manglet ikke paa det som kunde friste til bekymring og mismod. De gamle var gaat ind til hvilen; nye kræfter maatte nu ta op arbeidet uten de gamles støtte og gode raad.

⁴⁰⁾ Den Lutherske Frikirkes aarsberetning 1911, side 59.

⁴¹⁾ Den Lutherske Frikirkes aarsberetning 1908, side 105 flg.

Sekstende kapitel

AUGSBURG SEMINAR GJENNEM DE SIDSTE AAR

MED skoleaaret 1911—12 begynner det sidste avsnit av Augsburg Seminars femtiaarige historie. Som ovenfor meddelt var der allerede i 1911 nogen gjæld, der hvert aar vokste, da skolens aarlige indtægter ikke var store nok til at dække udgifterne. Imidlertid økedes indtægterne fra aar til aar, uten at der foreløbig blev gjort nogen ekstra anstrengelser. Ogsaa skolefondet vokste litt efter litt, dels ved pastor J. U. Pedersens anstrengelser som fondsindsamler, dels ved testamentariske gaver som fra tid til anden tilfløt skolen. Dog kan det heller ikke om fondsindsamlingen siges, at der blev gjort nogen almindelig anstrengelse derfor.

Den Lutherske Frikirkes aarsmøte i 1912 besluttet "at anmode pastor E. E. Gynild om at reise for at tale Augsburgs og Frikirkens sak. Hans løn bestemmes av Augsburg Board of Trustees."¹⁾ Beslutningen var noget uklar, baade hvad pastor Gynilds arbeide og hans løn angaar. Imidlertid var det av andre grunde ikke mulig for ham at efterkomme aarsmøtets anmodning, hvorfor det næste aarsmøte gjentok anmodningen, dog uten at nævne noget om lønnen.²⁾ Denne gang fulgte han opfordringen og begyndte sit arbeide i oktober 1913. Der var intet i aarsmøternes beslutninger som tydet paa, at det skulde være et arbeide i nogen pengeindsamlings interesse. Dog var det naturlig, at naar specielt "Augsburgs sak" skulde tolkes, kunde ikke dets finansielle stilling lates uberørt. Dette var saa meget naturligere, som aarsmøtet i 1912 hadde henstillet til Augsburgs Board of Trustees at bestemme hans løn. Formanden i skolens Board of Trustees, pastor Birkeland, gjorde aarsmøtet i 1914 opmerksom paa, at der intet hadde været bestemt om, hvem som skulde betale pastor Gynilds løn, og føiet til, at "i haab om, at dette

1) Den Lutherske Frikirkes aarsberetning 1912, side 126.

2) Den Lutherske Frikirkes aarsberetning 1913, side 224.

aarsmøte vil finde en utvei til at rette paa denne forsømmelse, har Augsburg betalt pastor Gynilds løn for den tid han har reist i Frikirkens interesse.”³⁾

Foranlediget herved besluttet dette aarsmøte, at “pastor E. E. Gynilds i det sidste aar paabegyndte specielle arbeide i Augsburgs interesse anbefales fortsat. Board of Trustees utreder hans løn.”⁴⁾ Pastor Gynild fortsatte sit arbeide som Den Lutherske Frikirkes utsending i Augsburg Seminars interesse indtil i juni 1918. Paa samme tid som det mere og mere blev et arbeide for innsamling av midler til skolens drift — dels direkte, dels ved at sette andre i arbeide — er det dog hans virksomhet med at tolke betydningen av skolens gjerning, som har hat og vil ha den største og varigste betydning. Det vil først litt efter litt vise sig, hvor viktig det var under de sidste aars ikke smaa vanskeligheter, at Augsburg Seminar hadde en mand som pastor Gynild som sin repræsentant i menighetene.

En væsentlig grund til, at der aar efter aar er indkommet mindre til skolens drift end det som trængtes, har været mangel paa organisation av innsamlingsarbeidet i menighetene selv. Dette var ogsaa noget som pastor Gynild fandt ut, og han paapeker derfor ogsaa, at “mangel paa en fast ordning med hensyn til innsamling til Augsburg og ofre til missionerne gjør, at arbeidet maa aar fra andet utføres paa initiativ fra presten eller nogen anden og gjør menighetens arbeide utad mere tungt og besværlig. Innsamling til Augsburg burde likesaa vel ha sin plads og sin ret i det aarlige arbeide, som de krav der stilles for menighetens selvopholdelse, hvortil ogsaa presteskolen hører. I menigheter hvor den orden i aarrækker har været fulgt, viser der sig den største interesse, og derfra kommer de største bidrag til skolen.”⁵⁾ Med aapent syn for betydningen av, at menighetene kommer til at se arbeidet for presteskolens opholdelse som sit arbeide, la pastor Gynild spesielt vinn paa at vække denne side av den kristne menighetsbevissthet, et arbeide som selvfølgelig først litt efter litt bærer frugt.

³⁾ Den Lutherske Frikirkes aarsberetning 1914, side 47.

⁴⁾ Sammesteds, side 144.

⁵⁾ Den Lutherske Frikirkes aarsberetning 1915, side 116.

En betydelig del av gjælden hadde skolen paadrat sig ved at lægge ind centralvarmeapparatet. I 1913 paatok nogen av studenterne sig, under ledelse av professor S. O. Severson, at samle en del av det som trængtes til at betale denne gjæld. De som samlet \$100 eller mere, skulde faa en vinters fri varme. Resultatet av denne anstrengelse var \$2,847.⁶⁾

I 1915 var skolens gjæld vokset til litt over \$29,100, heri iberegnet gjælden paa centralvarmeapparatet. Skolen hadde i disse aar betalt alle regninger, saavel som lærernes løn, paa dagen, saa at dens kredit var bedre end nogensinde tidligere i dens historie, noget der specielt skyldtes formanden for Board of Trustees, pastor K. B. Birkeland. Dog var det klart, at det vilde bli nødvendig nu at gjøre noget for at avkaste den stedse voksende gjæld. Den Lutherske Frikirkes aarsmøte i 1915 besluttet at sætte en indsamling igang og valgte pastor O. H. Sletten til at lede indsamlingen. Han kunde imidlertid ikke motta valg, og efterat Board of Trustees hadde gjort flere forgjæves forsøk paa at faa nogen anden, gik pastor Gynild endelig ind paa at overta dette arbeide. Men da var allerede flere maaneder av aaret gaat forbi. Imidlertid lykkedes det i løpet av aaret at reducere gjælden med en sum av \$14,300.⁷⁾

Naar der opnaaddes saa gode resultater, tiltrods for at flere tilstøtende omstændigheter hindret indsamlingen,⁸⁾ da skyldtes det vistnok den omstændighet, at arbeidet organisertes ved at vælge en mand i hver kreds til at forestaa indsamlingen. I denne anledning siger ogsaa hovedindsamlere, at "*med de erfaringer vi har vundet, synes det at være klart, at det gjælder om at faa baade ansvar og arbeide delt paa saa mange som mulig.*"⁹⁾ Aarsmøtet uttalte sin fulde tilslutning til den av pastor Gynild antydede plan som en heldig organisation av arbeidet ogsaa for fremtiden.¹⁰⁾ Den har ogsaa siden været fulgt væsentlig uforandret. Høsten 1918 blev der tat i med fornyet kraft for at avkaste resten av skolens gjæld, saa der ikke skulde hvile nogen heftelse paa

⁶⁾ Den Lutherske Frikirkes aarsberetning 1913, side 97; 1914, side 45.

⁷⁾ Den Lutherske Frikirkes aarsberetning 1916, side 35.

⁸⁾ Sammesteds, side 45.

⁹⁾ Sammesteds, side 46.

¹⁰⁾ Sammesteds, side 166.

den, naar den i 1919 kunde feire sit femtiaarsjubilæum. Under pastor K. B. Birkelands dygtige ledelse bragte arbeidet det utmerkede resultat, at ikke bare skolens gjæld blev betalt, men der var ved regnskapsaarets avslutning i juni 1919 en balance i kassen paa \$15,175.29. Herav var \$14,290 sat tilside som reservefond.

Med innsamlingen til et fond for skolen har det derimot gaat i langdrag. Maalet som allerede i 1908 var blit sat, var \$100,000, og i 1916 blev der av Den Lutherske Frikirkes aarsmøte uttalt ønskeligheten av, at dette maal maatte naaes inden femtiaarsfesten i 1919. Det skedde dog ikke, idet fondet i november 1919 beløp sig til \$55,182. Der har imidlertid aldrig i disse aar været foretat nogen almindelig innsamling til fondet, og det vundne resultat er derfor kanske saa godt som det under omstændighetene kunde ventes.

Hvad skolens undervisningsplan angaar, var det med de forøkede lærerkræfter som i 1909 blev tilført den teologiske avdeling ogsaa mulig at byde et fuldstændigere og mere avrundet teologisk kursus end før hadde været tilfældet. Likeledes kunde kravet paa mere utstrakt bruk av og øvelse i det engelske sprog nu imøtekommes, da to av de teologiske professorer benyttet engelsk som undervisningssprog.

Skolens nederste avdeling er i disse aar blit utstyret som en fuldstændig akademi- eller høiskoleavdeling, svarende til statens egne høiskoler, og collegeavdelingen er litt efter litt blit utvidet, idet der især er lagt vekt paa i denne avdeling at møte statens krav til dem som ansøker om et "first grade certificate" som lærere i høiskoler. Dette er ogsaa opnaadd. I 1919 blev der ogsaa indført flere nye valgfrie fag, hvorved skolen end bedre kan imøtekomme unge mænd som ikke agter at studere teologi, men allikevel ønsker en akademisk utdannelse paa kristelig grundlag. Denne utvidelse vil dog nødvendiggjøre ansættelsen av flere lærerkræfter i akademi- og collegeavdelingen.

Bestræbelsen for paa denne maate at utvide collegeavdelingen er i virkeligheten intet andet end realisation av Augsburg Seminars program av 1874.

Paa den anden side har der stedse maattet vaakes over, at de

forberedende avdelingers stilling som en integrerende del av presteskolen ikke taptes av sigte. Alt det som kunde tjene denne del av dens opgave, maatte beholdes, og saadanne tillæg maatte gjøres, som end mere kunde fremme den, mens en utvidet fagkreds samtidig gjorde den skikket til at gi alle dens elever en god almenutdannelse paa kristelig grund.

Med den stadige utvidelse av arbeidet og de voksende krav som forandrede forhold stiller, følger ogsaa med nødvendighet forøkelse av lærerkræfterne. En av de vanskeligste og viktigste pladse at fylde er lærerstillingen i norsk sprog og literatur. Dette har i flere aar været det svakeste punkt i de forberedende avdelinger, da skolen ikke har hat en dertil spesielt utdannet mand, som kunde anvende al sin tid paa dette fag. Stillingen er saa meget vanskeligere at fylde, som adskillige ting i de sidste aar har forenet sig om at gjøre studiet av norsk upopulært blandt den norsk amerikanske ungdom.

At man ved Augsburg Seminar og i Den Lutherske Frikirke ikke har været blind for denne mangel ved skolen, fremgaar av de skridt som har været tat for at raade bod derpaa, saavel som av flere uttalelser som er faldt i denne sak.

Allerede i sin indberetning til Den Lutherske Frikirkes aarsmøte i 1911 henledet professor Sverdrup opmerksomheten paa nødvendigheten av at sørge for opretholdelsen av det norske sprog ved Augsburg Seminar. "— — Det er ikke saa let at finde lærere, som er utdannede med det særskilte maal at undervise i norsk. Det er klart, at endnu i nogen slegtled blir arbeidet iblandt os drevet væsentlig i det norske sprog, og da det er forholdsvis vanskelig at opretholde norsk ved skolerne, burde vi se til itide, at vi kan faa dygtige kræfter, naar vi trenger dem."¹¹⁾ Han anbefalte derfor at der skulde sendes en ung mand til Norge med stipendium for at utdanne sig som lærer i norsk.

Den Lutherske Frikirkes aarsmøte tilstemte disse uttalelser om det norske sprogs stilling ved skolen, da det fandt dem meget betimelige, og anmodet fakultetet og direktionen om "at finde en

¹¹⁾ Den Lutherske Frikirkes aarsberetning 1911, side 54.

moden og duelig mand og sende ham til Norge med et aars stipendium."¹²⁾

Vaaren 1912 graduerte student Adolph Furre fra skolens collegeavdeling. Han blev av fakultetet og direktionen utset som stipendiat. Det var hensigten, at han skulde opholde sig i Norge i flere aar, muligens indtil han kunde underkaste sig den sproglig-historiske eksamen ved Kristiania universitet. Student Furre reiste tidlig om sommeren til Norge og optok studierne ved universitetet i september. Henimot juletider blev han imidlertid angrepet av lungetæring og maatte opgi sit arbeide. Han døde ut paa vaaren 1913 i sit barndomshjem nær Bergen, Norge.

Det var en tung skuffelse, at forsøket paa at skaffe skolen en dertil særskilt utdannet mand til lærer i norsk mislykkedes; "men nødvendigheten av at lægge vinn paa opretholdelsen av norsk ved Augsburg er like stor nu som før, og det vil være ret at tænke paa at gjøre noget i denne sak," føier bestyreren til, idet han omtaler student Fures død.¹³⁾ Den Lutherske Frikirkes aarsmøte fattet ingen beslutning om at finde en ny stipendiat, og intet videre skridt er foretat i den sak siden.

Spørsmålet blev tat op igjen i 1916, denne gang av formanden i Board of Trustees, pastor Birkeland. Han antydet, at det bedste maaske vilde være at faa en kristeligsindet ung mand med de nødvendige kvalifikationer fra Norge.¹⁴⁾ Heller ikke med denne antydning blev der gjort noget av aarsmøtet. Spørsmålet er derfor ikke bare fremdeles uløst, men trangen til en lærer som kunde ofre sig utelukkende for norskundervisningen ved skolen, er mere presserende end den kanskje nogengang i skolens historie har været

Spørsmålet om, hvorledes lærerne kan settes istand til at arbeide slik, at det bedst mulige resultat kan opnaaes, er et av de viktigste for en skoles trivsel og fremgang. Det var sikkerlig med tanken herpaa Board of Trustees og skoledirektionen vaaren 1914 i et fællesmøte fattet en del beslutninger angaaende lærernes arbeidskaar. Disse beslutninger gaar ut paa, først at Den

¹²⁾ Den Lutherske Frikirkes aarsberetning 1911, side 124.

¹³⁾ Den Lutherske Frikirkes aarsberetning 1913, side 103.

¹⁴⁾ Den Lutherske Frikirkes aarsberetning 1916, side 35.

Lutherske Frikirke skal ansætte to kompetente mænd til at visitere skolen og rapportere til Board of Trustees; dernæst, at hver lærer efter tur bør faa et aars permission paa betingelse av, at de benytter denne tid til videregaaende studium i de fag, hvori de underviser; endelig, at lærere som har arbeidet længe ved skolen og opbrukt sin bedste kraft i dens tjeneste, litt efter litt bør faa nogen lettelse i sit arbeide.¹⁵⁾ At det som i denne henstilling til Den Lutherske Frikirke blev anbefalet, vilde være av stor betydning for et effektivt arbeide, er utvilsomt. Saken blev ogsaa anbefalet av skolens bestyrer. "Kravene som sættes til skolen fra studenternes side vokser, og det er vort ønske at kunne møte alle berettigede krav paa en tilfredsstillende maate. Det turde bli til stort utbytte for skolen, om det kunde la sig gjøre, at lærerne ved permission kunde faa anledning til at fortsætte sine studier."¹⁶⁾

Bestyreren bad ogsaa om et aars permission for at kunne fortsætte sine studier — specielt i systematisk teologi — i Europa. Anmodningen blev indvilget og professor Sverdrup opholdt sig i skoleaaret 1914—15 i Kristiania, hvor han studerte ved universitetet og menighetsfakultetet.

Der er i disse sidste otte aar foregaat ikke saa faa forandringer i lærerpersonalet i skolens college- og akademiavdelinger.

Sommeren 1915 resignerte professor S. O. Severson for at overta en post som principal for en av Minneapolis's offentlige skoler. I hans sted ansattes professor P. A. Sveeggen; aaret efter blev han efter anbefaling av fakultetet og skoledirektionen fast ansat lærer ved skolen.

Ved slutningen av skoleaaret 1916 indleverte professor J. H. Blegen sin resignation som lærer ved skolen. Han var da 65 aar gammel og følte, at kræfterne begyndte at svigte, saa at han ansaa det for rigtig at nedlægge sin gjerning. I sin resignations-skrivelse uttalte han, at det hadde været en glæde og en lykke for ham at virke som lærer ved Augsburg, og at han var Gud inderlig taknemmelig, fordi han ved Herrens førelse hadde faat denne plads i hans vingaard, og fordi Gud hadde skjænket ham

¹⁵⁾ Den Lutherske Frikirkens aarsberetning 1914, side 48 flg.

¹⁶⁾ Sammesteds, side 53.

aands- og legemskræfter til uten noget aars avbrytelse at holde ut i gjerningen i disse 31 aar. "Idet jeg skilles fra Augsburg som lærer, er det mit ønske og min bøn baade for dem som nu staar ved skolen og for dem som i fremtiden sættes til denne gjerning, at Gud maa gi dem alle aand og naade til i ydmyghet og bescheidenhet at gjøre en gjerning som er velbehagelig for ham, og som vil bære rike velsignelsens frugter til sjæles frelse og Guds menighets opbyggelse her hjemme blandt vort eget folk saavel som blandt jøder og hedninger."¹⁷⁾

Professor Blegen blev ved sin avsked utnævnt til *professor emeritus* og bevilget en aarlig pension paa \$300.

For at overta det ved collegeplanens utvidelse sterkt økede arbeide med undervisning i de forskjellige grene av naturvidenskaperne, specielt kemi, maatte man ty til hjelpelærere, indtil i 1916 professor Raymond B. Nell blev ansat som lærer i naturfag. Sommeren 1918 søkte professor Wm. Mills om et aars tjenestefrihet for at arbeide i U. M. K. F.'s tjeneste blandt soldaterne ved Fort Snelling. Efter at ha været i dette arbeide et aar søkte han avsked som lærer ved skolen og har siden været beskæftiget med hospitalsarbeide.

Professor J. L. Nydahl, der har været lærer ved skolen siden i 1891, blev av Board of Trustees i juli 1919 valgt til bibliotekar med professors rang, men uten forpligtelse til at undervise. Ogsaa professor Evjen ophørte sommeren 1919 at være knyttet til skolen. Professorerne Elmer D. Busby og L. Lillehei blev av Board of Trustees ansat paa et aar som lærere i de forberedende avdelinger, den sidste med forpligtelse til ogsaa at overta en del timer i den teologiske avdeling.

Skal den mangeartede virksomhet som skolens studenter deltar i, bli baade dem selv og andre til den størst mulige nytte, trenger de stadig veiledning og hjelp. Denne hjelp er det imidlertid ikke saa let at gi paa en effektiv maate, uten at der er nogen som kan ofre meget av sin tid til dette arbeide og ellers har specielle betingelser for at kunne lede det. Uten saadan effektiv ledelse kan megen værdifuld aandelig arbeidskraft gaa tilspilde eller ialfald bli opbrukt uten at gi det tilsvarende resultat. Alt missions-

¹⁷⁾ Den Lutherske Frikirkes aarsberetning 1916, side 36 flg.

arbeide er vanskelig og kræver utholdenhet, om det skal lykkes. Her er en effektiv ledelse av den aller største betydning. Dette har ikke minst været følt i det bymissionsarbeide som studentene i de sidste aar har drevet, dels paa egen haand, dels sammen med andre bymissioner. Arbeidet har ikke været av mindst betydning for studentene selv; men det er i flere henseender forbundet med saa store praktiske vanskeligheter, at det kræver en erfaren leder som kan ofre megen tid baade paa arbeidet og paa at veilede dem som skal ta del deri.

Det var specielt med tanken herpaa, at bestyreren i sin indberetning til Den Lutherske Frikirkes aarsmøte i 1918 uttalte, at "hvad lærerhjælp for Augsburg angaar, har det i længere tid været følt, at det vilde være ønskelig at ha en fast ansat mand til at forestaa det praktiske arbeide med studenternes utdanning. For de vordende prester vilde det være av betydelig hjælp, om de kunde ledes ind i det praktiske menighetsarbeide av en erfaren og dertil skikket mand med hjertelag og begeistring for sjælevinderarbeidet. En saadan mand kunde lede og forestaa det arbeide som studentene gjør i menighetene, i private husbesøk og opbyggelser, i bymissionen o. s. v., og saa langt som gjørlig være til hjælp og opmuntring for studentene."¹⁸⁾

Board of Trustees gav denne tanke sin fulde tilslutning, men hadde ikke anset det viselig at ta noget skridt, førend Den Lutherske Frikirke hadde hat anledning til at uttale sin mening derom.¹⁹⁾ Aarsmøtet indrømmet ogsaa, at den antydende ordning sikkerlig vilde være av stor betydning for skolen og dens arbeide; men det ansaa det under de daværende finansielle forhold ikke tilraadelig at ansætte flere lærere ved skolen.²⁰⁾ Foreløbig er der ikke gjort mere med den sak.

Bestyreren berører ogsaa i sin indberetning til samme aarsmøte spørsmålet om opprettelse av en bibelskole, noget som flere i aarets løp hadde tat ordet for i pressen. Han uttaler som sin mening, at opprettelsen av en saadan bibelskole ikke vil være overflødig, men at det maatte være en ret og slet bibelskole med et

¹⁸⁾ Den Lutherske Frikirkes aarsberetning 1918, side 32.

¹⁹⁾ Sammesteds, side 27.

²⁰⁾ Sammesteds, side 131.

kursus paa et, eller i det høieste paa to aar. Hensigten burde være at gi den bedst mulige anledning for eleverne til at sætte sig ind i kristendommens sandheter; derimot burde ikke bibelskolen være en lærer- eller emissærskole. Han lægger vegt paa, at hvor der er spørsmål om at utdanne sig for særskilte livskald, enten det er som lærer, emissær, prest eller missionær, der trænges ogsaa en videre utdannelse av alle ens aandsevner.²¹⁾

Som følge av professor Sverdrups omtale av denne sak besluttet aarsmøtet, at organisationskomiteen og Augsburg Seminars skoledirektion og teologiske fakultet skulde vælges som komite til at ta under overveielse spørsmålet om opprettelse av en bibelskole inden Den Lutherske Frikirke.²²⁾ Dette paalæg blev efterkommet, og det blev anbefalet til Den Lutherske Frikirkes aarsmøde i 1919, at der opprettes en bibelskole og at denne henlægges til Augsburg Seminar, at der blir adgang for mænd og kvinder, at skoleaaret blir seks maaneder, fordelt paa to terminer paa tre maaneder hver. Endelig anbefaltes det, at aarsmøtet skulde henstille til skolens Board of Trustees at ordne alt med hensyn til bibelskolens opprettelse og drift.²³⁾

Tanken med dette forslag var nærmest den, at bibelskolen kun midlertidig skulde holdes ved Augsburg Seminar. Komiteen trodde, at der var krav paa opprettelse av en bibelskole, og at dette krav burde imøtekommes. Paa den anden side var det dens mening, at skolen maaske lettest kunde sættes igang der, hvor der allerede var en skole, og at man da siden kunde finde et permanent hjem for bibelskolen. Dette hadde flere gange været fremholdt i det som var blit skrevet offentlig om den sak; det samme hadde ogsaa professor Sverdrup nævnt i sin omtale av saken i 1918. Imidlertid besluttet aarsmøtet at utsætte med bibelskolespørsmålets behandling til næste aarsmøde.²⁴⁾

Spørsmålet om en ordning av skolesaken inden Den Lutherske Frikirke er i de sidste aar blit aktuelt. Bibelskole-spørsmålet er et led deri. Men det føles mer og mer, at den tid er kom-

²¹⁾ Den Lutherske Frikirkes aarsberetning 1918, side 32.

²²⁾ Sammesteds, side 129.

²³⁾ Den Lutherske Frikirkes aarsberetning 1919, side 29 flg.

²⁴⁾ Sammesteds, side 162.

men, da der bør opprettes et eller flere akademier, likesom spørsmålet om adgang for kvinder saavel som for mænd til college- og akademiavdelingen ved Augsburg Seminar ogsaa tør komme til at kræve sin avgjørelse i en ikke fjern fremtid.

Ved forskjellige leiligheter og paa forskjellige maater er det ogsaa gjennom denne sidste periode i Augsburg Seminars historie blit uttalt, at skolen fremdeles staar og ønsker at staa i pakt med sin fortid og de av dens grundleggere nedlagte principer. Intetsteds kommer dette klarere frem end i en uttalelse av bestyreren, professor Sverdrup, i hans indberetning til Den Lutherske Frikirkes aarsmøte i 1919:

“Augsburgs opgave er presteutdannelse. Men dersom man ved presteutdannelse kun forstaar en saadan utdannelse, der gjør skikket til at vareta de paa et embede hvilende pligter, ser man ikke langt ind i, hvad Augsburg mener med sit arbeide. Det som trænges er mænd, helt besjælet av den sandhet, at ordet er blit kjød. Det er Kristus som er sandheten, og Augsburgs opgave er ved studium av ordet at lære Kristus at kjende; ti han er i ordet. Men man er ikke færdig dermed, at man lærer at Kristus er ordet som blev kjød og tok bolig iblandt os. Saken er, at studenten maa se, at skal det hjelpe ham noget, maa Kristus bli levendegjort i ham. Han maa bli ett med sandheten og staa helt i sandhetens tjeneste. Og gaar han da ind i arbeidet som prest, ligger hans tjeneste netop heri, at forkynde Kristus som den der gir liv til alt kjød, idet at den i synd og død bundne menneskeslegt frigjøres ved ham, at Kristus maa vinde skikkelse i alle som bekjender ham.

“Og det er ikke bare presten som i liv og vandel maa leve Kristus, men alle. Der er i saa maate ingen forskjell mellem prest og ikke-prest. Forskjellen ligger i naadegaven og i det, at presten har faat anledning til at lægge tilside al anden beskæftigelse for at vie sin tid til at granske i ordet og at tjene Herren i hans vingaard. Denne mand, av Gud utrustet, ved skolegang utdannet og ved livserfaring gjort vis, sætter menigheten ind i sin midte som leder i sit opbyggende og sjælevindende arbeide.

“Augsburgs opgave er at utdanne ved skolegang. At en saa-

STOTTEN OVER PROFESSORERNE SVERDRUPS OG OFTEDALS GRAVE

dan utdannelse er nødvendig kan neppe understrekes for sterkt. I dette utdannelsesarbeide er Kristus midtpunktet. Dette er selvsagt, hvad presteutdannelsen angaar, som har som sit maal: dygtige Kristi tjenere. Men det er ikke i mindre grad nødvendig for enhver ung mand, at han ved skolegang dygtiggjøres til at møte livets ansvar, og det ved en utdannelse som setter Kristus og sandheten i ham som midtpunkt. Hvor man er, og i hvilket livskald man befinner sig, der er der ansvar at bære og problemer at løse, som kun kan bæres ret og løses ret, naar Kristus er med.”²⁵⁾

Det var i fuld overensstemmelse hermed, naar Den Lutherske Frikirkes aarsmøte i 1917 uttalte “det haab, at de mænd som faar sin utdannelse som menighetstjenere ved Augsburg Seminar, vil kunne ha mod til at være tro mot sin overbevisning og nedlægge sin livsgjerning for den opgave Augsburg og Frikirken har sat sig: *den frie og levende menighet* — selv om dette standpunkt nu som før vil medføre trængsel.”²⁶⁾

Som ovenfor nævnt ophørte professor Evjen i 1919 at være lærer ved skolen. I sin indberetning til Den Lutherske Frikirkes aarsmøte i 1915 uttalte dens utsending, pastor E. E. Gynild: “Naar jeg her taler om Augsburg, føler jeg mig forpligtet til at nævne, at iblandt dem baade av prester og lægfolk, som har været med og baaret Augsburg og dets gjerning frem til hvad den er, er der en smertelig bevissthet om, at Augsburg eller rettere arbeiderne ved Augsburg ikke staar enige i *retning* og *livssyn*. Bevisstheten om, at presteskolen vil sette sit præg paa menighetsarbeidet herefter som det har gjort hittil, gjør at man med særlig aarvaakenhet følger skolens arbeide. Det som her særlig tænkes paa, er de indlæg i Folkebladet fra professor Evjens haand. Meget av det han skrev gjennom de 5 a 6 aar han har arbeidet ved skolen, har været mottat med baade glæde og tak. Men mange av de mest interesserte frikirkefolk er ved bedømmelse av det som er fremkommet, gjennom disse mange indlæg kommet til den slutning, at professor Evjen ikke er i harmoni med Augsburg Seminars fortid. Dette kommer mere

²⁵⁾ Den Lutherske Frikirkes aarsberetning 1919, side 49 flg.

²⁶⁾ Den Lutherske Frikirkes aarsberetning 1917, side 134.

avgjort tilorde i det sidste baade hos lægfolk og prester. Som Frikirkens og Augsburgs utsending føler jeg det som min tunge pligt at nævne det i denne indberetning, da vi alle let kan forstaa det alvorlige i vor situation.”²⁷⁾

Foranlediget ved denne uttalelse gav aarsmøtet uttrykk for sit standpunkt i en række resolutioner, hvori det først erklærte sig i samklang med skolens fortid og uttalte, at “vor presteskole ikke først og fremst har det som maal at utdanne videnskabelige prester, men saadanne som kjender til en personlig overgang fra død til liv og derfor som aandsfylgte vidner er skikket til at gaa ut og arbeide for ‘liv og frihet, levendegjørelse og frigjørelse’.” Dernæst erklærte aarsmøtet, at “forat dette kan lykkes er det nødvendig, at lærerne ved vor presteskole selv har livet i Gud, er gjennomtrængt av Guds aand og i harmoni med Augsburgs fortid og saaledes i aandsenhet, kjærlighet og samdrægtighet arbeider for dette store og herlige maal. Aarsmøtet anser dette absolut paakrævet, forat menighetene kan ha fuld tillid til skolen og støtte den som hittil, baade ved at sende sine sønner, men ogsaa ved forbøn og midler til skolens drift.” Endelig henstillet aarsmøtet “paa det indstændigste til Augsburg Seminars skoledirektion og Board of Trustees at paase, at ikke andre lærerkræfter blir ansat ved skolen end de, som er i hel og fuld overensstemmelse med skolens fortid og formaal.”²⁸⁾

Den slutning som mange i aarenes løp var kommet til, nemlig at professor Evjen ikke var i harmoni med Augsburg Seminars fortid og principer, hadde i aarevis litt efter litt paatrængt sig dem som hadde fulgt med det som han skrev i offentlige blade. Det var dog først vinteren 1918 dette kom saaledes klart frem i dagen, at det ikke var til at ta feil av. I en lang artikkelrække som han dengang under overskriften “*Stillingen*” offentliggjorde i Folkebladet, kom det temmelig klart og utilhyllet frem, at ifølge hans opfatning var selve hovedmomentet i Den Lutherske Frikirkes “Ledende principer” baade uluthersk og ubibelsk, uten at dette dog blev sagt i netop saa mange ord. Derimot erklærtes det, at forfatteren “vet ikke om et eneste luthersk

²⁷⁾ Den Lutherske Frikirkes aarsberetning 1915, side 116.

²⁸⁾ Smamesteds, side 154.

fakultet av rang i hele verden som vilde tilstemme det" (nemlig, at "menigheten er efter Guds ord den rette form for Guds rike paa jorden"). Videre erklærer forfatteren, at den tyske retslærde, Rudolph Sohm, forsikrer os, at "Luther aldrig kunde gaat med paa et saadant princip," og at kirkehistorikeren Wm. Walther "siger det samme om Luther og forsikrer os, at Jesus selv ikke kunde lære noget saadant som princip nr. 1 lærer: det er for eksklusivt."²⁹⁾

Disse uttalelser er selvfølgelig baseret paa professor Evjens egen forstaaelse og utlæggelse av "Ledende principer".

Imidlertid kom der til denne principielle uoverensstemmelse med Augsburg Seminar og Den Lutherske Frikirke endnu andre ting som gjorde stillingen uholdbar. Som følge herav indleverte professor Sverdrup den 16de juni 1919 sin resignation som bestyrer for skolen og begrundet dette skridt bl. a. med, at professor Evjen hadde uttrykt sig paa saadan maate til ham, at det var klart, at de nødvendige betingelser for et frugtbart samarbeide manglet, og at dette ikke var det eneste tilfælde, i hvilket professor Evjen hadde vist sig uvillig til at arbeide sammen med sine kollegaer.³⁰⁾

Board of Trustees anmodet professor Sverdrup om at ta sin resignation tilbake og underrettet samtidig professor Evjen om, at han ikke vilde bli gjenvalgt som lærer for næste skoleaar.³¹⁾

Efter at ha hørt professor Evjens fremstilling av sin side av saken uttalte aarsmøtet sin fulde tilslutning til det skridt som Board of Trustees hadde tat i denne sak.³²⁾

Paa de forskjelligste maater la *verdenskriegen* hindringer i veien ogsaa for Augsburg Seminars arbeide. Mange unge mænd blev kaldt ut, og arbeidet forstyrredes snart paa en maate, snart paa en anden. Saaledes blev i skoleaaret 1918—19 collegeavdelingen omtrent ganske oprevet, da der dette aar gaves collegestudenter saa store fordele ved at delta i militær trænering, noget som skolen ikke hadde anledning til at by. Henimot 150 av skolens stu-

²⁹⁾ Folkebladet for 3dje april 1918, side 322.

³⁰⁾ Den Lutherske Frikirkes aarsberetning 1919, side 44 flg.

³¹⁾ Sammesteds, side 45.

³²⁾ Sammesteds, side 165.

denter fra de sidste aar vites at ha deltat i krigen paa en eller anden maate. Det er dog mulig, at antallet er betydelig større. Kun to vites at være faldt i slag, nemlig løytnant Oscar Soberg fra Christiania menighet ved Farmington, Minn., og Halvor Halvorsen, søn av pastor Nils Halvorsen, Lake Park, Minn.

Ogsaa i de sidste aar har døden gjestet en av lærernes familier. Den 11te februar 1919 døde fru Helen Helland efter kun nogen faa dages sykелighet. Altid opofrende, uten at tænke paa at spare sig selv fandt hun sin største tilfredsstillelse i at tjene og at gjøre det godt og let for andre at arbeide. Derfor utøvet hun i stilhet en indflydelse, hvis velsignede frugter kun Herren fuldt ut kjender.

Syttende kapitel

SKOLELIVET VED AUGSBURG SEMINAR

AUGSBURG Seminar har like fra sin opprettelse i Marshall, Wis., været en kostskole. Dets elever har saavidt mulig bodd ved selve skolen og spist sine maaltider ved skolen. Paa den maate er den blit for dem baade hjem og skole paa samme tid. Dette har ganske naturlig sat sit præg paa skolelivet. Men ellers er der i disse femti aar av skolens historie foregaat saa gjennemgripende forandringer paa forskjellige omraader, at ogsaa skolelivet er blit meget forandret.

I Marshall var jo forholdene helt og holdent primitive og landlige. Men skjønt de mænd som gik paa skolen, mens den dreves i Marshall, kom til at gjennemleve begivenheter som aldrig vil gaa dem av minde, var skolens tilværelse der saa kort, at vi ikke skal opholde os nærmere derved i denne fremstilling.

Da Augsburg Seminar i 1872 blev flyttet til Minneapolis, var denne en by paa 22,000 mennesker. Der var to norsk lutherske menigheter, hvorav den ene tilhørte Konferensen, den anden Den Norske Synode. Skolen var bygget "syd paa prærien", hvor der var meget tyndt bebygget. Gater fandtes der ikke rundt skolen. Naar man skulde til kirken om kvelden, var det klokt at ta lygte i haanden, ialfald hvis det nylig hadde regnet; ti nede ved hjørnet av Cedar og Riverside Avenues var der meget bløtt og ufremkommelig.

Nu er Minneapolis en by paa 380,000 indbyggere. Skolen ligger midt inde i byen, omgit av sporvognslinjer paa alle kanter. Der er nu 28 norsk lutherske menigheter, hvorav 9 tilhører Den Lutherske Frikirke.

I 1872 var der kun meget litet som gik for sig; baade menighetslivet og det sociale liv var meget mindre kompleks end nu er tilfældet. En koncert eller en fest var en begivenhet som omtaltes længe i forveien og mindedes lang tid bakefter. En fest ved skolen var dengang noget saa betydningsfuldt, at neppe en

eneste student vilde tænke paa at være fraværende, paa samme tid som folk ute fra byen fyldte det ledige rum til sidste plads.

Nu er alt dette anderledes. Selv om vi ser helt bort fra det som nok kan virke dragende paa en ungdom, men som ikke er til gagn for ham — og slikt fandtes der naturligvis ogsaa den gang, om end kanskje i mindre maalestok — saa er der allikevel saa meget som optar den tid som en samvittighetsfuld student tør avse fra sine studier, at det er vanskelig at samle alle studenterne utenfor det rent rutinemæssige arbeide og de helt ekstraordinære begivenheter. Ti der er de mange ungdomsforeninger, de mange menighetssangkor, de mange søndagsskoler o. s. v., alt med sine tilhørende komitemøter rundt omkring i menighetene. Der er møter, koncerter og foredrag, dels i kirker, dels ved universitetet, dels ved andre skoler. St. Paul er omtrent vokset sammen med Minneapolis, og sporvognsforbindelsen er let og hurtig.

Alt dette bevirker, at studenternes synskreds og erfaringsomraade utvides. Derfor er det dem kun til gagn, naar det bare ikke faar lov til at opta for meget av deres tid. Men selve det familiære ved skolelivet lider derved. Det kan ikke undgaas.

Der er endnu en anden forskjell, som har sat sit præg paa skolelivet og gjort, at det nødvendigvis er blit betydelig forandret ned gjennom aarene. I skolens første aar frekventertes den væsentlig av modne, tildels ældre mænd, hvorav de aller fleste var født og opvokset i Norge. Adskillige hadde ogsaa faat en del av sin utdannelse der, dels ved lærerseminarier, dels ved missionsskolen i Stavanger o. s. v. Disse mænd var *norske* saavel i tale som i tænkesæt. Selv med ærlig forsæt at ville tjene vort folk i vort land ved at forkynde det livets ord hadde de vanskelig for at løsrive sig fra den forestilling, at det her gjaldt utvandrere fra Norge, ikke indvandrere i Amerika. De betraktet nærmest baade sig selv og dem de arbeidet iblandt som nordmænd i adspredelsen. Dette gjaldt naturligvis ikke bare Augsburgs studenter fra den ældre tid; det gjaldt like meget og tildels mere de kirkelig interesserte i andre kirkelige leire. — Nu er den store majoritet av studenterne amerikansk-fødte. Selv om deres "morsmaal" vistnok endnu i mange tilfælder er norsk,

forsaavidt det norske sprog benyttes av deres forældre, saa blir dog for de flestes vedkommende hjertesproget engelsk. Som seksaarsgamle barn møtes de i folkeskolen av amerikansk aand og amerikansk tænkesæt. De er ikke i et fremmed land; de er hverken "utvandrere" eller "indvandrere"; de er simpelthen "indfødte". Det er ikke vanskelig at forstaa den indgripende forskjel dette maa bevirke ogsaa paa skolen, dens virke og stilling.

Paa samme tid som det er let nok at konstatere den store forandring som er indtraadt i disse femti aar, vilde det være ørkesløst at prøve at fastsætte aar eller dag, da forandringen fandt sted. Den er skedd gradvis. Kun saa meget turde kanske kunne siges med sikkerhet, at tiaaret mellem 1890 og 1900 danner det mest utprægede overgangsstadium i denne henseende.

Fra først av, mens elevantalet var litet og "forberedelsesklassen" kun var et mindre væsentlig tillæg til den teologiske afdeling, blev alle eleverne optat av skoledirektionen efter ansøgning, der maatte være ledsaget av attester o. s. v. Dengang søkte vel neppe nogen hen til skolen uten i den hensigt at utdanne sig for prestegjerningen. At dette maal av en eller anden grund ikke i alle tilfælder blev naadd, er jo sandt; men det oprindelige maal var prestedtjenesten. Da imidlertid skolen i 1874 blev utvidet, var det med den klart uttalte hensigt, at dens forberedende avdelinger ogsaa skulde være en almendannende forberedelsesskole. Fra den tid av var det kun de som søkte om optagelse i den teologiske afdeling som blev optat efter beslutning av skoledirektionen, eller som i senere aar, av det teologiske fakultet. Elever som ønsket optagelse i nogen av de forberedende avdelinger, hadde kun at melde sig til bestyreren. Selvfølgelig var det ogsaa for disses vedkommende ønskelig at ha attest fra kjendte og paalitelige mænd.

Allerede saa tidlig som i mai 1870 hører vi om, at skolens "studenteforening" har hat møte, og det et meget viktig møte.¹⁾ Dette er skolens ældste forening. Siden er der blit dannet mange; nogen av dem lever fremdeles, andre avgik ved en tidlig død. Det er ikke hensigten i nærværende skrift at følge disse forenin-

¹⁾ Ovenfor, side 59 flg.

gers historie, av hvor stor interesse dette nok ellers kunde være. Her skal kun meddeles nogen faa hovedtræk.

Den oprindelige "studenteforening" lever fremdeles; men det er ikke let at avgjøre, om det er den teologiske forening *Concordia*, eller det er skolens almindelige *Studenteforening* som med størst ret kan gjøre krav paa den høieste alder. Rettest turde det være at regne studenteforeningen som den ældste.

Denne er en forening for alle skolens avdelinger. Den holder vekselvis forretningsmøter og møter med literært program. Det er i forbindelse med disse møter man især sporer virkningen av de store forandringer som er foregaat i aarenes løp. Studenteforeningens møter var i tidligere tider ikke saa litet av en begivenhet, der kunde samle ikke bare studenteflokken til sidste mand, men ogsaa norske folk fra byen, saa salen blev fylt til trængsel. Den tid er forlængst forbi. Minneapolis er blit en storby, i de mange menigheter er der hver aften i uken noget som optar tid og interesse, og i meget av dette arbeide deltar ogsaa studenter. Virkningen er uundgaaelig, og der er naturligvis baade tap og vinding derved. For *skoleaanden* i dette ords bedste betydning er det et avgjort tap, og det et tap av ikke saa liten betydning.

Foruten studenteforeningen har skolen i aarenes løp hat en flerhet av foreninger, dels for enkelte klasser, dels for de forskjellige avdelinger. Disse foreninger har væsentlig været av literær art. Hensigten med dem har været, at de skulde være øvelsesmidler for studenterne i at holde taler, diskutere, lede møter o. s. v. Disse foreninger har hat baade sine opgangstider og nedgangstider. Somme av dem har hat døgnfluens art, andre har kunnet se tilbake paa "et langt og daadrikt virke." For utviklingen av et sundt studentliv har de hat sin store betydning.

Flere av disse foreninger har hat sine haandskrevne aviser, hvor enhvers literære talent kunde finde avløp og komme til sin ret. Her kunde da ogsaa med stort alvor og energi formentlige feil og lyder bli paatalt. Ikke sjelden kunde da kritiken ramme netop den, som ansaa sig for at staa over sine kameraters kritik; eller vedkommende kunde ialfald tro sig rammet. Saa kunde der følge høitidelig klagemaal over den i de fleste tilfælder anonyme,

men ikke derfor altid ukjendte forbryter mot god literær skik og orden; saa et større eller mindre forhør for skolens bestyrer, der gjerne maa ta slike saker med ro og gemytlighet; endelig en gjensidig forsoning med løfte om større forsigtighet og litt mere taalmodig overbærenhet næste gang. Dermed var uveiret stilnet i tekjedlen — indtil en ny forgaaelse atter kunde sætte gemytterne i en vistnok i de fleste tilfælder sund motion.

I nær forbindelse med disse literære foreninger og deres haandskrevne blade staar de blade skolens studenter har utgit.

Like før jul 1881 begyndte "*Studenterbladet*" at utkomme. Det var et trespaltet, ottesidig blad, der utkom med otte numre for aaret og til den meget moderate pris av 25 cents pr. aargang. J. H. Blegen var hovedredaktør og O. Gulbrandson, S. Romsdahl, H. Axelberg og H. Askeland, hjelperedaktører. O. Houkom var bladets kasserer. I en velskreven artikkel, uten tvil fra hovedredaktørens haand, gjøres der rede for det nye blads program, hvad det haaber at opnaa, saavelsom hvad det ikke haaber at opnaa. Betegnende er det, at bladet foruten at være et studenterblad ogsaa sætter sig som maal at "bidra til at bringe eleverne i en mere direkte forbindelse med dem ute i folket, som maatte omfatte skolen og studenterne med interesse." Ti "Augsburg Seminar er vel fuldt saa meget som nogen anden norsk skole i Amerika en folkets skole. Folket har bygget den og folket opretholder den. Det vil selvfølgelig ikke være uten interesse for folket at staa i stadig rapport med skolens studenter og høre, hvorledes de lever og arbeider."

At de som begyndte bladet, gjorde det med en viss ængstelse og uten store prætentioner, er træffende uttrykt i et litet dikt som findes øverst paa bladets første side. Skade kun, at forfatteren ikke har hat frimodighet til at sætte sit navn under! Digtet lyder slik:

"Studenterbladet" er mit navn,
Paa Augsburg er jeg født.
Nu skal jeg ud at gjøre gavn,
Men frygter jeg blir nødt
Til tidt at døde bitter nød,
Ja maaske møde hastig død.

At slutte rundt om fælles sag
 Enhver student, her er,
 Og vække hos dem sans og smag,
 Æstetisk-literær,
 Det er mit allerførste kald,
 Det gavn jeg først udrette skal.

Men dernæst vil jeg knytte den,
 Som er af hjertelag
 Studenternes og skolens ven,
 End mer til skolens sag.
 Her er min plan troskyldigt lagt:
 Jeg gaar nu ud — men er forsagt.

En "bekjendtgjørelse" paa bladets sidste side viser, at det for et studenterblad altid betydningsfulde syn for det humoristiske heller ikke manglet. "En lampe er tilsalgs av en student, som lyser godt og har en anseelig beholder; sammenføjningerne litt løse, men forresten anbefalet."

Skjønt det ikke egentlig kan siges, at bladets frygt for, at det maaske skulde møte en hastig død, blev til virkelighet, saa fik det dog ikke et langt liv, idet det i 1883 ophørte med at utkomme. Det oplevet altsaa kun to aargange, ialt seksten numre. Efter J. H. Blegen blev Theo. S. Reimestad redaktør, og efter ham Wm. Pettersen. Denne sidste redigerte kun de to sidste numre av bladet som utkom i november og december 1883. I det sidste nummer oplyses det, at grunden til, at Studenterbladet maatte gaa ind, var den at abonnenterne ikke betalte subskriptionen. I Studenterbladet benyttedes det norske sprog næsten utelukkende.

Saa gik der hele femten aar, før Augsburg Seminar atter fik et skoleblad. I december 1898 utkom det første nummer av *Augsburg Ekko*, redigert av H. C. Caspersen, P. O. Laurhammer og Ludvig Pedersen. Dette blad har formaadd at holde sig, selv om dets tilværelse til sine tider kan ha været kummerlig nok. Bladet benytter baade det norske og det engelske sprog. Det har i aarenes løp hat en lang række hovedredaktører og medredaktører og har været en værdifuld øvelsesskole for dem som har hat med dets utgivelse at gjøre.

Begge disse blade har utført et betydningsfuldt arbeide baade som bindeled mellem skolens elever og som et øvelsesmiddel i literært arbeide.

I 1916 utkom en særdeles vakkert utstyret aarbok, *The Augs-burgian*. Denne aarbok, der er rikt illustrert og gir et fortræffelig billede av skolens forskjellige arbeidsgrene, utkommer nu andethvert aar.

Tidlig i skolens historie stiftedes foreningen *Idun*, hvis formaal var at arbeide for at samle et godt skolebibliotek. Den la sig helst efter skjønliteratur, idet skolen selv saavidt det lot sig gjøre, skaffet tilveie den for skolearbeidet nødvendige faglitteratur. En *historisk forening* var ogsaa nogen aar i virksomhet; dens opgave var at erhverve historisk litteratur, karter o. s. v. for biblioteket.

Nu erlægger alle studenterne en viss aarlig sum til biblioteket, likesom skolen i de sidste aar har gjort mere end før for at forøke skolens boksamling. Bibliotekforeningerne er derfor ikke i virksomhet længere.

Like fra skolens aller første tid i Minneapolis har den hat to foreninger, hvis formaal er at ta vare paa det som hører til studenternes materielle velvære. Den ene er *sykeforeningen*. Denne forening maa alle de studenter tilhøre, som bor ved skolen. Dens bestyrelse bestaar av et medlem fra hver klasse, foruten formand, der skal være en av de teologiske professorer, viceformand, der skal være en av collegeprofessorerne, sekretær og kasserer. Hvert medlem betaler en liten aarsavgift, der kan beløpe sig til fra 75 cents til \$1.50. Kun naar skolen en sjelden gang har været hjemsøkt av megen sygdom, har en ekstrakontingent maattet betales. Der ydes da syke studenter op til en viss sum, f. esk. \$15 om aaret. Men da foreningen faar baade doktorhjælp, hospitalspleie og mediciner til reducert pris, beløper hjælpen sig ivirkeligheten til meget mere. Der er mangen en student, som hadde maattet forlate skolen paa grund av mangel paa midler, om det ikke hadde været for den gjensidige hjælp sykeforeningen ydet.

Den anden forening er *spiseforeningen* eller *The boarding club*. Ogsaa her har studenterne fuldt selvstyre. De vælger sin egen *boardingboss* og andre bestyrelsesmedlemmer, leier sin egen tjenerhjælp, kjøper sine egne livsfornødenheter o. s. v. Et "tolvmandsraad" har i aarenes løp hat den vigtige opgave at bestemme

spiseseddelen. Dette er et baade ansvarsfuldt og ofte utaknemmelig hverv. Ti er der noget omraade, paa hvilket individualiteten kræver frit spillerum, saa er det her, og mangen en varm debat har der været ført i spiseforeningens møter om lafskaus, risengryngrøt, sirup, gammelost og deslike. Og hvorfor ikke? Der er jo et gammelt ord som siger, at maten er halve føden.

I nær forbindelse med spiseforeningen stod i "de gode gamle dage" en virksomhet der ogsaa hadde med studenternes legemlige velvære at gjøre, nemlig *vedstabling*. Alle studenterrum opvarmedes ved smaa ovne og i disse brændtes "mølleved", d. v. s. avfald fra sagbrukene. Sent paa vaaren eller tidlig paa høsten kjørtes der op til skolen flere hundrede læs med slik ved. Det blev da studenternes sak at stable denne ved op i svære stabler. Til at lede dette arbeide valgte spiseforeningen en "*ved-boss*", og denne var — eller gav sig ialfald som oftest mine av at være — den egentlige uindskrænkede hersker ved skolen. Naar ved-boss'en stod op ved bordet, slog til lyd med en tallerken eller et andet høvelig redskap og kommanderte denne eller hin klasse ut til vedstabling, var der intet rum for motsigelse. I det aller høieste kunde der høres en undertrykt knurren.

Naturligvis var ikke dette den eneste gang veden maatte haandteres. Studenterne maatte selvfølgelig selv bære ind sin ved, om de vilde ha det varmt i sine værelser, og efter en snestorm i januar kunde den lange vedstabel se ut som en miniatyr av Jostedalsbræen eller Hardangerjøklen. Da skulde der et stort maal av karakterstyrke til for at gaa ut og finde ved, der maatte graves frem under sneen, som naar renen graver efter renmosen paa det øde fjeld. Og atter spurtes der om stor moralsk kraft, naar en i den tidlige morgenstund maatte kripe ut av en varm seng hen til ovnen og lage fyr. — Den unge slegt ligger simpelt-hen stille og venter, indtil det begynder at suse i varmeledningen.

Først da den nye skolebygning blev tat i bruk i 1902, fik skolen gymnastiklokale. Før den tid hadde gymnastikken været en i egentligste forstand fri sak. Vaar og høst dyrkedes krocket-spil meget samvittighetsfuldt, især av de ældre studenter. Men saa kunde der springes, hoppes, ja endog slaas, eftersom enhver følte tilskyndelse til.

Imidlertid var det et meget stort fremskridt, da skolen fik sin store, lyse og velindrettede gymnastiksal. For at fremme de med gymnastikken forbundne interesser blev der for nogen aar siden dannet en gymnastikforening.

I 1891 stiftedes Augsburg *alumniforening* av forhenværende studenter ved skolen. Den holder møte en gang om aaret, som regel ved skoleaarets avslutning i mai maaned. Dens formaal er at holde forbindelsen mellem skolens graduenter vedlike, saavel som at søke at fremme skolens bedste interesser.

Men det er ikke bare paa de ovenfor nævnte omraader, studenterlivet ved Augsburg Seminar har søkt at gi sig uttryk. Den enkeltes personlige livssamfund med Gud lar sig ikke saa let skil-dre. Men hvor der virkelig er aandelig liv, der vil dette gi sig uttryk paa en eller anden maate. Augsburg har altid stræpt at være ikke bare en teologisk skole, men en kristelig skole, et sted hvor studenterne skulde være under en levende, virkekraftig kristendoms indflydelse. Trods alle skuffelser, og trods alt det stykkevise har studenterlivet ved skolen altid været præget av en kristelig aand. Mange er derfor ogsaa de, som har avlagt vidnesbyrd om den store betydning skolen har hat for deres aandelige liv. Læser man saaledes igjennem de teologiske kandidaters vitaer, vil man ikke kunne undgaa at lægge merke til, hvorledes de fleste har følt trang til at bære vidnesbyrd om, hvad de har faat under sit ophold ved Augsburg.

Det heter om Den Norske Synodes menigheter rundt Marshall, at "de elsket vore studenter, som ogsaa paa opfordring jevnlig holdt søndagsskole i deres menigheter."²⁾ At holde søndagsskole blev da ogsaa en av studenternes vigtigste kristelige virksomheter, efterat skolen var flyttet til Minneapolis. Der er meget faa, om nogen av Den Lutherske Frikirkes menigheter i Minneapolis, naar undtages Trefoldighets menighet, som ikke egentlig tok sin begyndelse derved, at studenter fra Augsburg Seminar begyndte en liten søndagsskole. Det næste blev saa oppbyggelsesmøter rundt omkring i husene, og saa krystalliserte arbeidet sig litt efter litt, og om ikke ret længe var der dannet en menighet.

²⁾ Weenaas, side 37 flg.

Men dermed var ikke studenternes arbeide blit overflødig. I søndagsskole, ungdomsforening og sangkor, ved bønnemøter og opbyggelser har de været med og tat del i det kristelige arbeide, til hjælp for sit eget aandelige liv og til hjælp for menighetene.

Naturligvis kunde der stundom gjøres misgrep, idet prester og menigheter tilskyndet saadanne til at ta del i arbeidet, som helst burde ha brukt al sin tid til sin egen utdannelse. Slike misgrep kan ikke altid undgaas, og med god vilje og effektivt samarbeide kan de ialfald delvis rettes paa. Men ingen kan maale eller beregne rækkevidden av den virksomhet som skolens troende studenter i aarenes løp har nedlagt i Minneapolis.

Som centrum for studenternes missionsvirksomhet har ganske spesielt den i aaret 1885 oprettede studenternes missionsforening tjent. Det har helst været i forbindelse med denne, at forskjellig slags missionsarbeide har været optat og utført. Saaledes var det den som i mange aar ledet regelmæssige hospitalsbesøk av studenter, likeledes søndagsskole- og opbyggelsesarbeide i byens utkanter. Missionsforeningen blev ogsaa ganske naturlig arnestedet for sansen for hedningemissionens nødvendighet. Frugten herav er den lille flok unge mænd, som drevne av Jesu Kristi kjærlighet har forlatt hjem og fædreland for at bære livets evangelium ut til dem som sitter i mørke og dødsskygge. Flere av dem fandt sin grav derute i fjerne land; men deres ofervilje vil bestandig staa som et lysende eksempel paa, at de med fuldt alvor hadde grepet den formaning som saa ofte lød til dem ved skolen, om at være villig at ofre livet i Herrens tjeneste.

Ikke mindst har hedningemissionen og interessen for den grepet fremmende og hjælpende ind i skolen og dens virksomhet i de sidste aar. Mens det med rette kan siges, at skolens aandelige atmosfære like siden i ottiaarene har været gjennomtrængt av missionsinteressen, er det dog først i dens sidste periode, at regelmæssig missionsstudium har hørt med til dens fagkreds, likesom det ogsaa er først i de senere aar en fri missionsklasse til studium av de forskjellige missionsproblemer har været igang.

Hvilken betydning missionen har hat for Augsburg, fik et træffende uttryk i en uttalelse av professor Sverdrup i hans indberetning om skolens virksomhet i 1912—13. “— — Augsburg staar i saa nært forhold til dette lille missionsarbeide [paa Madagaskar], ikke alene av den grund, at saa mange av Augsburgs sønner har nedlagt et livsarbeide der, og at vi fremdeles derute har dem som er utgaat fra vor midte, men ogsaa fordi missionsarbeidet paa Madagaskar kom til os næsten saaatsige som en førstefrugt av Augsburgs trængselstider. Og ved Guds styrelse blev dette missionsarbeide i Frikirkens vanskelige første to tre aar en fællesopgave sammen med presteutdannelsen som holdt de frihets- og selvstændighetssøkende menigheter sammen og saaledes muliggjorde den utvikling som resulterte i Den Lutherske Frikirkes tilblivelse. Gud give os en levende erkjendelse av vor taknemmelighetsgjæld og vort ansvar likeoverfor Madagaskarmissionen.”³⁾)

Der har til forskjellige tider været drevet bymission av studenterne, dels selvstændig, dels i forbindelse med andre. Som dette arbeide sikkerlig har været mange stakkars bortkomne til velsignelse, saa har det for mange av skolens studenter været en betydningsfuld øvelse i kristelig virksomhet. Men det er ikke i længden mulig at gi uten at motta. Kun den kan utrette noget for sine medmennesker i kristelig henseende, som selv daglig henter kraften fra det høie. Derfor er selvopbyggelsen av saa stor betydning, noget som ogsaa skolen og dens studenter har været klar over. Ned gjennom aarene har denne trang antat noget forskjellige former; men altid har de troende studenter søkt at samles om Guds ord og bøn, snart som samlet flok, snart i mindre grupper hist og her paa studenterrummene. Likeledes har de samlet sig til bibeltimer, stundom ledet av en av lærerne, stundom og oftest ledet av studenterne selv.

Hver morgen samles skolen til andagt, ledet av en av lærerne efter tur. Indtil for faa aar siden var lørdagen fridag. Ukens skolearbeide avsluttedes da med en præken av en av lærerne i skolens kapel. Siden blev fridagen flyttet fra lørdag til mandag;

³⁾ Den Lutherske Frikirkes aarsberetning 1913, side 104 flg.

men den samme orden blev vedlikeholdt. Paa grund av den mere komplicerte timeplan har det i de sidste aar været anset nødvendig at holde skole seks dage i uken. Skolens lærere og elever samles da hver dags formiddag til andagt. En dag i uken holdes der saa en kort præken, enten av en av lærerne eller ogsaa av en av byens prester, eller andre prester som er paa besøk i byen.

Hver eneste student forutsættes at ta del i religionsundervisningen i sin klasse, likesom skolen søker paa enhver maate at omgi studenterne med en kristelig atmosfære. Ti det erkjendes, at livssamfundet med Gud er det ene fornødne ogsaa for studenterne, og at hvor dette ikke vækkes og pleies, der har en kristelig skole forsømt det viktigste, selv om den ellers kan være en utmerket læreanstalt.

Skolen har altid med tak mottat den hjelp og tilskyndelse den har kunnet faa fra saadanne som staar oppe i det store arbeide for verdens evangelisering. Saaledes har til forskjellige tider mænd som John R. Mott, Robert Wilder og Carl Fries besøkt skolen og talt missionens hellige sak. Ved siden av disse har en række andre repræsentanter for den kristelige studenterbevægelse i aarenes løp besøkt skolen. Paa denne maate er der ydet rik hjelp til at utvide studenternes aandelige synskreds og gjøre deres hjerter brændende for Guds rikes sak.

Der har i den sidste periode i skolens historie været git mere rum end nogensinde før for saadan praktisk hjelp til studenternes utdannelse, som kunde faas fra mænd som staar midt oppe i det kirkelige arbeide. En del av dette supplementære arbeide er nyt, en del derav var begyndt allerede i forrige priode.

Da lærerkræfterne i den teologiske avdeling ved professor Sverdrups død og professor Urseths sygdom blev saa sterkt reducirt, optok man tanken om at faa prester og andre til at besøke skolen og holde foredrag over praktisk-religiøse emner. Disse foredrag fik god tilslutning og var til stor hjelp for studenterne, likesom de vistnok heller ikke var uten betydning i andre henseender.

Efterat skoleaaret for nogen aar siden blev delt i to semestre med eksamen i slutningen av januar, er det blit almindelig at avholde et møte i dagene mellem første og andet semester. Dels

PROFESSOR GEORGE SVERDRUP

har pastor Peter Nilsen efter indbydelse besøkt skolen og holdt evangeliske møter, dels har der været avholdt missionsmøter med foredrag og samtale over forskjellige emner vedrørende den indre og ydre mission. Disse møter har hat sin store betydning for vækkelse og fremme av aandelig liv blandt studenterne, og særlig for vækkelse av sans for og forstaaelse av missionsgjerningen.

Mange av skolens studenter har gjennom aarenes løp brukt sine skoleferier til at arbeide i menighetene, spesielt som religionsskolelærere, men ogsaa med at tale Guds ord ved gudstjenester og opbyggelsesmøter. Dette er et meget betydningsfuldt arbeid og en stor hjelp for menighetene; men av ikke mindre betydning er det for studenterne selv, idet de faar øvelse og erfaring i arbeidet for Guds rike.

Blandt de mange organisationer og foreninger, der har været organer for skolelivet ved Augsburg, fortjener ganske særlig de forskjellige sangforeninger at nævnes. *Augsburgkvarteten*, ledet av professor Theo. S. Reimestad, *Augsburg sextet*, ledet av professor H. N. Hendrickson, og *Augsburg Glee Club*, ledet av professor Harry Anderson, har like siden ottiaarene sunget Augsburg ind i menighetene.

Skolen har ogsaa hat sine musikforeninger, skjønt disse aldrig har utøvet den indflydelse paa skolelivet ved Augsburg som sangforeningerne.

Ved siden av det aandelige arbeide som har været utført av studenterne, har disse ogsaa deltat i socialt arbeide, spesielt i arbeidet for avholdssaken. Paa dette omraade har Augsburg Seminar været en banebryter i Nordvesten. Mænd som professorerne Oftedal, Reimestad og Nydahl, foruten mange andre, har nedlagt et betydningsfuldt arbeide for denne sak. Og som en almindelig regel har de prester som er utgaat fra skolen, altid været med at arbeide for avholdssakens fremme paa de steder hvor de har hat sin virkekreds.

Et arbeide som vistnok ikke hører til skolens regulære virksomhet, men som dog har staat i den nærmeste forbindelse med den, er *sommerkurserne for prester*. Det første av disse kurser blev avholdt sommeren 1901. Siden blev der holdt en række saadanne kurser, dels aarlig, dels hvert andet aar, indtil 1915.

Kurserne har været anlagt slik, at de dels skulde opfriske studiet av Guds ord, dels være til hjælp for det praktiske menighetsarbeide. Sommeren 1911 var professor dr. Sig. V. Odland tilstede og holdt en række meget interessante og lærerike foredrag. Sommeren 1913 var biskop, dengang professor, Bernt Støylen med og bidrog ved sine vækkende og instruktive foredrag i høj grad til at gjøre sommerkurset lærerikt for deltagerne. Professor dr. Ole Hallesby hadde lovet at ta del i sommerkurset i 1915, men blev paa grund av krigen hindret fra at komme til Amerika. I det hele tat har krigen og tidernes tryk gjort det vanskelig at utfolde ogsaa denne gren av de virksomheter som staar i forbindelse med skolen.

Disse er nogen av ytringsformerne for den tjenende kjærlighets liv som skolen i alle disse aar har søkt at indprente hos sine elever, og som den ogsaa har hat den glæde at se rike frugter av.

Mangen en student kom til skolen ensom, fremmed, modløs og fredløs. Men han blev møtt av nogen som la merke til hans nedstemthet, pekte ved ord og handling paa veien til ham som alene kan gi sjælen hvile og stille stormen i det urolige sind. I stilhet blev han vundet for Herren; han fandt sin frelser, fandt sig selv og fandt sit livskald. Der er mange kristne mænd spredt utover Amerikas Forenede Stater, som under Guds naadige førelse fandt frem til fred med Gud ved Augsburg Seminar.

Attende kapitel

FAGORDNINGEN

DA Augsburg Seminar begyndte sin gjerning for femti aar siden, stod skolen som ovenfor meddelt, i nær sammenhæng med Marshall Akademi, der ifølge kjøpekontrakten skulde drives "som et amerikansk akademi." Akademiet dannet ikke i nogen henseende en integrerende del av seminariet, heller ikke dette av hint. Men rigtignok hadde man tænkt sig, at akademiet i nogen grad skulde kunne benyttes som en forskole for seminariet. Dette fremgaar bl. a. derav, at der i det oprindelige forslag til reglement for akademiet stod, at dets "opgave er dels at tjene som forberedelsesskole for det teologiske seminar." Men som bekjendt blev denne bestemmelse strøket,¹⁾ og professor Weenaas oplyser, at akademiet "meget snart viste sig omtrent umulig" til en saadan fordannelsesanstalt.²⁾ Ett fag har dog seminariets elever antageligvis studert ved akademiet, nemlig engelsk.

Der var to avdelinger, *seminariet* og *proseminariet*, hver bestaaende av én klasse. Den teologiske avdeling, altsaa seminariet i strikte forstand, har altid kun utgjort én klasse, dog saaledes at hver av dens tre aarsklasser tildels har faat særskilt undervisning i enkelte fag. — Proseminariet, eller som det ogsaa benævntes, forberedelsesklassen, blev i aarene 1869—1874 ogsaa tildels opdelt for enkelte fags vedkommende, saaledes at man med nogen ret kan tale om ialfald to klasser. — I 1874 blev *den forberedende avdeling* delt i to, en *collegeavdeling* og en *fællesavdeling*. Collegeavdelingen blev igjen delt i to parallelle avdelinger, *græskavdelingen* og *realavdelingen*. Denne sidste blev dog efter et par aars tid opgit, dels av mangel paa rum, dels av mangel paa lærerkræfter. Det var forresten tanken, at ialfald

¹⁾ Se ovenfor, side 49.

²⁾ Weenaas, side 29.

for det første realavdelingen for adskillige fags vedkommende skulde falde sammen med græskavdelingen.

Collegeavdelingen bestod, og bestaar fremdeles av et fireaarig kursus, derimot hadde fællesavdelingen til at begynde med kun én klasse. Der viste sig dog allerede straks trang til en utvidelse av denne avdeling til et toaarig kursus. Foreløbig maatte man imidlertid la sig nøie med en utvidelse kun for enkelte fags vedkommende. Først i 1888 organisertes en "anden fællesklasse." Den næste utvidelse var i 1900, da en tredje fællesklasse blev føiet til. De forandrede forhold og den utvidede fagkreds gjorde det imidlertid snart nødvendig at organisere en ekstraklasse, og i 1910 blev denne gjort til en regulær klasse, hvorved skolen altsaa ogsaa hadde faat en fuldstændig akademi- eller høiskoleavdeling.

I fagkredsen baade i akademi- og collegeavdelingen har der i aarenes løp været optat flere fag end der krævedes for graduation fra vedkommende avdeling, saaledes at der blev nogen anledning til at vælge fag. Ganske særlig blev der for collegeavdelingens vedkommende fra sommeren 1919 indført flere valgfrie fag, saaledes at det nu endelig kan siges, at colleget byr paa baade en klassisk avdeling og en realavdeling, saaledes som fra først av ved skoleplanens utvidelse i 1874 tænkt.

A. *Den teologiske avdeling.*

I det første aar i skolens historie blev der av dens eneste professor i teologi undervist i nytestamentlig fortolkning (4)³⁾, gammeltestamentlig fortolkning (3), kirkehistorie (2), dogmatik (4), symbolik (2 i første semester), praktisk teologi (2 i andet semester), og nytestamentlig græsk (3). Undervisningstiden var 3—4 timer daglig, undtagen lørdag; da gjennemgik man skriftlige opgaver over et dogmatisk emne. Tre timer for uken undervistes der i sang, likesom eleverne deltok i undervisningen i retorik i akademiet (3).⁴⁾

I skolens andet aar blev der undervist i de samme fag, undtagen i nytestamentlig græsk; desuten deltok de fleste elever i

³⁾ Det til de forskjellige fag føjede tal angir timeantallet om uken.

⁴⁾ Lutheraneren 1870, side 107.

undervisningen i norsk, tysk, græsk og engelsk, tre ogsaa i hebraisk (1).⁵⁾

I de følgende aar var ogsaa undervisningsfagene væsentlig de samme, med undtagelse av, at der i skoleaaret 1871—72 læstes over etiken istedetfor over dogmatiken.

I skoleaaret 1873—74 hadde skolen to lærere i teologi, idet professor Oftedal optok arbeidet i begynnelsen av november 1873. Fagene blev dette aar fordelt slik, at professor Weenaas foredrog gammeltestamentlig eksegesi (2), dogmatik (4), symbolik (1) og praktisk teologi (2), professor Oftedal nytestamentlig eksegesi (5) og kirkehistorie (2).⁶⁾

Da Augsburg Seminar i 1874 hadde faat to nye professorer, Gunnensen og Sverdrup, utarbeidedes et program for undervisningen i alle skolens avdelinger, saaledes ogsaa for den teologiske. Læseplanen er utarbeidet med den forutsætning, at kurset er treaarig, og at de forskjellige fag i hvert aars pensum mest mulig svarer til hverandre, saaledes at den størst mulige enhet kan opnaas i studiet.⁷⁾

Planen indeholder baade en "forelæsningsplan for professorerne" og en "læseplan for studenterne." I det væsentlige falder naturligvis disse to sammen. Den eneste egentlige forskjell er, at der antydes, hvilke bibelske bøker studenterne skal læse i grunnsproget. Den i programmet bestemte forelæsningsplan er følgende:⁸⁾

Hvert aar: hebraisk grammatik og grammatisk gjennomgaaelse av Genesis og Exodus kap. 1—20. Professor Sverdrup.

Første cyklus: Professor Sverdrup, bibelsk historie indtil Josva; mosaisk forfatning og kultus. Professor Oftedal, utlæggelse av Markusevangeliet. Professor Gunnensen, utlæggelse av Apostlernes gjerninger; oldkirkens historie. Professor Weenaas,

⁵⁾ Konferensens aarsberetning 1871, side 42.

⁶⁾ Konferensens aarsberetning 1874, side 60 flg.

⁷⁾ Se ovenfor, side 121 flg. og den av fakultetet givne begrundelse i "Program for Augsburg Seminar", gjengitt i tillægget til nærværende skrift.

⁸⁾ Program for Augsburg Seminar, side 3 flg. Læseplanen for de forskjellige avdelinger, saaledes som denne er gjengitt i det følgende, findes dels i nævnte program, dels i Konferensens aarsberetninger, dels i skolens kataloger.

praktisk teologisk gennemgaaelse av pastoralbrevene, andet og tredje Johannesbrev og Filemonbrevet.

Anden cyklus: Professor Sverdrup, Israels historie fra Josvas død til Kristi fødsel; udlæggelse av profeten Jeremias. Professor Oftedal, udlæggelse av Lukasevangeliet, Galaterbrevet, Kolosserbrevet, Efeserbrevet, Romerbrevet. Professor Gunnensen, historisk gennemgaaelse av første og andet Korintierbrev, første Petersbrev, første Thessalonikerbrev; middelalderens kirkehistorie. Professor Weenaas, dogmehistorie.

Tredje cyklus: Professor Sverdrup, Salmer; udvikling av forholdet mellem det gamle og nye testamente med gennemgaaelse av Mattæusevangeliet, Hebræerbrevet og Jakobs brev. Professor Oftedal, udlæggelse av Johannesevangeliet og første Johannesbrev; nytestamentlig skrifthistorie. Professor Gunnensen, historisk gennemgaaelse av andet Petersbrev, Juda brev, andet Thessalonikerbrev, Johannes's aabenbaring; nyere kirkehistorie. Professor Weenaas, dogmatik og praktisk teologi.

I sine hovedtræk har denne plan været fulgt like til idag, omend med enkelte forandringer som dels er blit foretat paa grund av forandring i lærerkræfterne, dels fordi man fandt dem hensigtsmæssige.

I tidsrummet fra 1874 til 1890 — altsaa seksten aar — havde skolen i de første fire aar fire professorer i teologi, i de næste fem skoleaar tre, og i de derpaa følgende syv aar to. Dog var i de første aar professor Oftedal i stor utstrækning hindret fra at undervise i den teologiske afdeling, dels paa grund av andet arbejde for og i skolen, dels paa grund av, at han betjente Trefoldighets menighet. Dette i forbindelse med den omstændighed, at ogsaa de andre professorer fra tid til anden maatte foreta reiser i skolens interesse, bevirket at den ivirkeligheten aldrig i disse første fire aar havde mere end tre teologiske professorer i arbejde.

Da læseplanen ikke foreligger for alle aar indtil 1883, er det ikke mulig med sikkerhet at avgjøre, hvorledes den har været fordelt i et givet tre-aar i dette tidsrum. Tar vi derimot de tre skoleaar fra 1883 til 1886, altsaa de første tre aar efterat profes-

sorerne Sverdrup og Oftedal var blit alene om arbeidet, viser det sig, at fagfordelingen var følgende:

I skoleaaret 1883—84: Professor Sverdrup, bibelhistorie med gjennomgaaelse av de fem Mosebøker og Josva bok (4), Jakobs brev og Hebræerbrevet (3), dogmatiske eksaminatorier (2). Professor Oftedal, Markusevangeliet (3), Apostlernes gjerninger (2), nytestamentlig indledning (1), oldkirkens historie (2), eksaminatorier over Markusevangeliet og synoptikerne (1).

I skoleaaret 1884—85: Professor Sverdrup, bibelhistorie fra Josva til eksilet med gjennomgaaelse av Dommernes, Samuels og Kongernes bøker, Jeremias, gammeltestamentlig indledning, symbolik. Professor Oftedal, Lukasevangeliet, Korintierbrevene, Galaterbrevet, Romerbrevet, nytestamentlig indledning, middelalderens kirkehistorie. — Der er ingen angivelse av timeantal.

I skoleaaret 1885—86: Professor Sverdrup, Davids salmer, gammeltestamentlig indledning, Mattæusevangeliet, Jakobs brev, dogmatik, pastoralteologi. Professor Oftedal, Johannesevangeliet, Efeserbrevet, Kolosserbrevet, Filippenserbrevet, Thessalonikerbrevene, Filemonbrevet, pastoralbrevene; nytestamentlig skrifthistorie, nyere kirkehistorie, almindelig utsigt over kirkehistorien. — Heller ikke for dette aar er timeantallet angitt; men det har antageligvis dreiet sig om 9 a 11 timer for hver av de to professorer for uken.

Efter sine grundtræk befulgtes, som det viser sig, den i 1874 lagte plan; i enkeltheter var den blit modificert. Saavidt mulig underviste professor Sverdrup hvert tredje aar i hebraisk, dels ogsaa oftere.

Først i 1890 utgav skolen en katalog, der bl. a. ogsaa viser fagordningen. Fra den tid er der hvert aar blit utgit katalog, med undtagelse av aaret 1891. Den første katalog blev utgit paa norsk, alle de andre paa engelsk. Ved siden av den engelske katalog blev der dog i 1912 og 1916 ogsaa utgit en katalog paa norsk.

I de tre aar Augsburg Seminar var Den Forenede Kirkes presteskole (1890—1893), hadde skolen det første aar fire, de to næste fem teologiske professorer. I disse aar overtok profes-

sor Sverdrup undervisningen i de gammeltestamentlige fag og i forbindelse hermed gjennomgaaelsen av Mattæusevangeliet, Hebræerbrevet og Jakobs brev. Likeledes ledet han undervisningen i hebraisk. Professor Bøckman overtok de nytestamentlige fag, professor Oftedal den kirkehistoriske undervisning og professor Schmidt undervisningen i systematisk teologi. Prækenøvelserne lededes av lærerne efter tur. Professor Lund overtok undervisningen i praktisk teologi, likesom han ledet de engelske prækenøvelser.

Fra 1893 til 1899 hadde skolen igjen kun to teologiske professorer, og ordningen var væsentlig som i tiden nærmest før 1890. I skoleaaret 1898—99 vikarierte pastor H. A. Urseth for professor Oftedal under dennes fravær i Europa. Da han i 1899 blev ansat som engelsk professor i teologi, overtok han det meste av undervisningen i praktisk teologi, og i forbindelse hermed gjennomgik han nogen av de nytestamentlige skrifter. Likeledes blev nu amerikansk kirkehistorie indført som en særskilt del av den kirkehistoriske undervisning. Ellers anvendte professor Urseth megen tid paa praktiske øvelser i det engelske sprog. Professor Oftedals fag, kirkehistorie og for en del de nytestamentlige fag, blev i 1905 overtat av professor Helland.

Fagfordelingen blev nu ordnet slik, at professor Sverdrup hvert aar skulde undervise i hebraisk (2) og lede de norske prækenøvelser (1) i første aarsklasse. Professor Urseth skulde likeledes hvert aar undervise i første og anden aarsklasse i nytestamentlig græsk, lede de engelske prækenøvelser og øvelser i bruken av det engelske sprog.

Undervisningen i det treaarige kursus blev fordelt paa følgende maate:

Første aar: Professor Sverdrup, gammeltestamentlig indledning, de fem Mosebøker og Josva bok; dogmatik (teologi og antropologi). Professor Urseth, kateketik, kirkeforfatning. Professor Helland, Markusevangeliet, indledning til de paulinske breve; Apostlernes gjerninger og oldkirkens historie.

Andet aar: Sverdrup, de historiske bøker og Esaias (alternativt, Jeremias eller Ezekiel); dogmatik (soteriologi), homile-

tik Urseth, prækenens historie, homiletik, amerikansk kirkehistorie. Helland, Lukasevangeliet, Romerbrevet og Galaterbrevet (alternativt, Efeserbrevet og Kolosserbrevet); Korintierbrevene, første Petersbrev, første Thessalonikerbrev, middelalderens kirkehistorie.

Tredje aar: Sverdrup, Salmerne, forbindelsen mellem det gamle og det nye testamente, Mattæusevangeliet, Hebræerbrevet og Jakobs brev; symbolik og den norske kirkes symbolske bøker. Urseth, pastoralteologi. Helland, Johannesevangeliet; andet Petersbrev, andet Thessalonikerbrev, kirkens historie efter reformationen.

Denne fagordning blev fulgt i skoleaarene 1905—07; men ved professor Sverdrups død sidstnævnte aar og professor Urseths død to aar senere indtraadte der nødvendigvis flere forandringer.

Med skoleaaret 1909—10 kunde imidlertid skolens teologiske afdeling atter begynde sin gerning med fire lærere, idet professor Sverdrup, jr., vendte tilbage fra sit studieophold i Europa, og professor Evjen og pastor Harbo var blit valgt til professorer. Fagfordelingen blev nu følgende:

Hvert aar: Sverdrup, hebraisk (første og anden aarsklasse). Harbo, norske prækenøvelser. Evjen, engelske prækenøvelser. Nytestamentlig græsk.

I det treaarige kursus blev fagfordelingen følgende:

Første aar: Sverdrup, gammeltestamentlig indledning. Evjen, Apostlernes gerninger, oldkirkens historie, kirkeforfatning, liturgik. Harbo, dogmatik (teologi og antropologi). Helland, Markusevangeliet, Johannes's breve, Aabenbaringen, indledning til de paulinske breve; kateketik.

Andet aar: Sverdrup, de historiske bøker, Esaias (alternativt, Jeremias eller Ezekiel). Evjen, Thessalonikerbrevene, Petersbrevene; middelalderens kirkehistorie, den amerikanske kirkes historie, dogmehistorie. Harbo, dogmatik (soteriologi). Helland, Lukasevangeliet, Romerbrevet og Galaterbrevet (alternativt, Efeserbrevet og Kolosserbrevet); prækenens historie og homiletik.

Tredje aar: Sverdrup, Salmerne, sammenhængen mellem det

gamle og det nye testamente, Mattæusevangeliet. Evjen, Korintierbrevene, kirkens historie efter reformationen, teologisk propædevtik, symbolik. Harbo, etik: pastoralteologi, pastoralbrevne. Helland, Johannesevangeliet, Hebræerbrevet, Jakobs brev.

I sine hovedtræk er dette endnu programmet av 1874. No-gen faa forandringer i detaljer er foretat ogsaa siden 1910. Saaledes har læreren i de nytestamentlige fag overtat gjennomgaaelsen av Mattæusevangeliet, der nu læses istedetfor Markusevangeliet.

Undervisningssproget har for professorerne Sverdrups og Evjens vedkommende været engelsk og for professorerne Harbos og Hellands vedkommende norsk. I de fire hovedfag: det gamle og nye testamente, kirkehistorie og systematisk teologi forelæses fire timer for uken; i de andre fag en a to timer.

B. *Proseminariet.*

Proseminariet, eller som det ogsaa kaldtes forberedelsesklassen, hadde i de første fem aar av Augsburg Seminars historie som opgave at gi dem som agtet at studere teologi, den aller nødvendigste forberedende undervisning. Ved siden av, at skolens teologiske professor ogsaa benyttet en del av sin tid til undervisningen i proseminariet, hadde det ingen fast ansat lærer, men maatte la sig nøie med "hjælpelærere", ansat fra aar til aar av direktionen. Undervisningsfagene var i det første aar av skolens historie norsk, tysk, engelsk, latin, græsk, historie og geografi, regning og religion. Undervisningen i de sproglige fag blev indrettet med en klasse for begyndere og en for viderekomne. Denne fagordning blev i alt væsentlig bibeholdt gjennom de nærmest følgende aar.

Opgaverne for skoleaaret 1871—72 gir et godt billede av fagkredsen i proseminariet.⁹⁾ Den var følgende: Norsk (3), Boyesens grammatik med analyse, stil og diktat. Religion (2), Pontoppidans Sandhet til Gudfrygtighet, fire parter; Nissens kirkehistorie indtil §57. Tysk I (3), Authenriths grammatik med Aalholms læsebok til stykke 113; II, Authenriths større læsebok med grammatik. Latin I (3 og 2), Madvigs formlære og

⁹⁾ Konferensens aarsberetning 1872, side 73 flg.

Schmieds læsebok til 21de lærestykke; II, Confessio Augustana; III, Augustini Confessiones, lib. prim. Græsk I (2), læseøvelser, samt Tregders formlære (kun i sidste del av skoleaaret); II, Hebræerbrevet, samt Curtius's formlære. Engelsk (4), Harvey's Grammar, læsebok og stiløvelser. Historie (2), Nissens verdenshistorie, fra den franske revolution; likeledes fra begyndelsen og indtil middelalderen. Geografi (2), Gelmuydens lærebok fra begyndelsen indtil om Rusland. — En elev hadde mottat undervisning i hebraisk en time om uken i sidste halvdel av skoleaaret.

C. *De forberedende avdelinger.*

Ifølge det i 1874 utarbeidede program skulde disse bestaa av en *fællesavdeling* og en *collegeavdeling*, der igjen skulde deles i en *græskavdeling*, hvis hensigt var at forberede for den teologiske avdeling, og en *realavdeling*, hvis hensigt var at gi en kristelig almenutdannelse for unge mænd som ikke hadde til hensigt at studere teologi. Fra den tid fællesavdelingen blev utvidet til et fullstændig høiskolekursus er dens navn blit forandret til akademiavdelingen eller *akademiet*. Græskavdelingen er litt efter litt gaat over til at bli betegnet med navnet *collegeavdelingen*, hvad der efter den modificerte læseplan ogsaa er et mere passende navn.¹⁰⁾

a. *Fællesavdelingen (akademiet).*

Ifølge det i 1874 utarbeidede program skulde denne avdeling bestaa av et etaarig kursus. Skoletiden skulde være 25 timer om uken, og der skulde undervises i følgende fag: Norsk (5), grammatik, læsebok og diktat, og i forbindelse hermed øvelse i skrivning. Engelsk (5), amerikansk læsebok, grammatik. Historie (5), verdenshistorie. Geografi (3), almindelig geografi. Religion (4), Pontoppidans forklaring, Vogts bibelhistorie. Regning (3).

Dette program blev i de følgende aar fulgt med kun faa forandringer. Paa grund av det ulike kundskapstrin, hvorpaa ele-

¹⁰⁾ Om utvidelsen og programmet av 1874, se ovenfor, side 121 flg. og programmet.

verne stod, maatte man imidlertid snart ty til oprettelsen av en ekstraklasse; dog var det først i 1888, at der blev oprettet en permanent *anden fællesklasse*. I 1890, efterat denne anden klasse hadde været igang i to aar, var undervisningsfagene i fællesavdelingen som følger:

Første (nederste) klasse: Engelsk (5), læsning, diktat, stil, grammatik o. s. v. Lærebøger, McGuffey's Third Reader og Morris's English Grammar. Norsk (5), læsning, diktat, grammatik, stil. Lærebøger, Eriksen og Paulsen, norsk læsebok II, Hofgaards grammatik. Aritmetik (3). Lærebok, Robinson's Practical Arithmetic, indtil procenter. Verdenshistorie (4). Lærebok, Sigvart Petersens lærebok i verdenshistorie. Religion (3), Vogts bibelhistorie og Sverdrups forklaring. Geografi (3), Harper's School Geography, karttegning. Skrivning (1). Sangundervisning (1). — Undervisningssproget i denne klasse var engelsk 13 timer og norsk 12 timer om uken.

Anden (øverste) klasse: Engelsk (4), læsning, diktat, analyse, grammatik o. s. v. McGuffey's Fourth Reader, Morris's Grammar. Norsk (3), læsning, diktat, deklamation, oversættelse, grammatik, stil o. s. v. Eriksen og Paulsen III, Hofgaards grammatik; en kort biografisk utsigt over de vigtigste norske og danske forfattere. Aritmetik (3), fortsættelse fra første klasse, med samme lærebok. Algebra (5), efter Newcomb's School Algebra indtil "powers and roots." Fysiologi (2), Eclectic Physiology, mundtlig meddelelse og anvendelse av manikin. Fysisk geografi (3), Houston's Physical Geography gjennomgaat med anvendelse av globus. Religion (3), Balfours utgave av Pontoppidans forklaring (engelsk). Forenede Staters historie (2). Barnes' History of the United States, skriftlige arbeider. Civil government — statsstyre — (1), Townsend's Shorter Course, mundtlig meddelelse, gjennomgaaelse av de Forenede Staters konstitution. Sangundervisning (1). Undervisningssprog engelsk 22 timer og norsk 4 timer om uken. Kurset var beregnet paa at forberede eleverne til at opnaa "Teacher's Certificate" i almueskolen.

Som ovenfor nævnt utvidedes denne avdeling av skolen i 1900

til tre klasser; i 1908 oprettedes en speciel klasse, der i 1910 blev gjort til en regulær klasse. Fra den tid har altsaa fællesavdelingen, eller som den nu kaldes, akademiavdelingen, fire klasser. Undervisningsfagene var i skoleaaret 1918—19 følgende:

Første (nederste) klasse: Engelsk (5), grammatik, stil. læsning av engelske forfattere. Norsk (5), begynderkursus, læsning, oversættelse, skrevne arbeider. Historie (4), oldtidens historie. Matematik (5), elementær algebra. Geografi (5). fysiografi og kommerciel geografi. Religion (2), bibelhistorie.

Anden klasse: Engelsk (5), grammatik, skriftlige opgaver, læsning av engelske og amerikanske forfattere. Norsk (5), Norges, Sveriges og Danmarks historie, skriftlige øvelser. Historie (4), middelalderens og den nyere tids historie. Matematik (5), geometri. Religion (2), Sverdrups forklaring til katekismen.

Tredje klasse: Engelsk (5), retorik, skriftlige opgaver, læsning av forfattere. Norsk (4), grammatik, skriftlige arbeider, læsning av utvalgte stykker, øvelse i stilskrivning. Latin (5), begynderkursus. Forenede Staters historie og statsforfatning (4 a 5). Matematik (3), høiere algebra. Religion (2), det gamle testamentes historie, bibelstudium.

Fjerde (øverste) klasse: Engelsk (5), engelsk og amerikansk litteraturhistorie, taleøvelser. Latin (5), videregaaende studium, udvalg av latinske forfattere. Fysik (5). Fysiologi (3). Religion (2), kateketik og øvelse i at undervise i religionsskolen.

Foruten disse er der en del almindelige kurser som et begynderkursus i engelsk for saadanne som nylig er komne hit til landet, og kurser i bokholderi, kommerciel lov, kommerciel aritmetik, skjønnskrift og musik. En del av fagene er valgfrie, og akademikurset byr studenterne i alt væsentlig det samme som de tilsvarende kurser i statens høiskoler. Undervisningen foregaar i det engelske sprog, med undtagelse av norsk- og en del av religionsundervisningen.

b. Realavdelingen.

Denne avdeling skulde ifølge det i 1874 utarbeidede program bestaa av et fireaarig kursus, paralelt med græskavdelingen. For

en del fags vedkommende skulde undervisningen være fælles for de to avdelinger. Sammen med græskavdelingen skulde der i første (nederste) realklasse undervises i norsk, engelsk, historie, geografi og religion; i anden realklasse, i norsk, engelsk, historie og religion; i tredje realklasse, i norsk (delvis), engelsk (delvis), historie og religion; i fjerde (øverste) realklasse, i religion og historie. Som specielle fag skulde der i første realklasse undervises i matematik; i anden klasse, i bokholderi, matematik, oldnorsk, fysisk geografi; i tredje klasse, i norsk (delvis), engelsk (delvis), oldnorsk, ren og anvendt matematik, naturlære og fysisk geografi; i fjerde klasse, i norsk, engelsk, oldnorsk, matematik, naturlære, fysisk geografi, amerikansk statsforfatning.

Imidlertid kom ikke realavdelingen til at bli drevet længere end etpar aar. Litt efter litt blev dog de fleste av de specielle fag, som hørte til denne avdeling, optat i skolens collegeavdeling.

c. *Collegeavdelingen (græskavdelingen).*

Ogsaa for denne avdelings vedkommende meddeles her et utdrag. først av den i programmet av 1874 foreslaaede undervisningsplan, dernæst av den modificerte undervisningsplan som befulgtes i 1890, og endelig av den utvidede undervisningsplan, hvorefter undervisningen foregik i skoleaaret 1918—19. Forandringerne er blit gjort litt efter litt; men det vilde føre for vidt at meddele hvert aars undervisningsplan. Denne foreligger for de fleste aars vedkommende enten i aarsberetninger (før 1890) eller i skolens kataloger (efter 1890).

Collegeavdelingens (græskavdelingens) fagkreds skulde efter programmet av 1874 være følgende:

Første græskklasse (Freshman-klassen): Norsk (5), fortsættelse fra fællesklassen, skriftlige arbeider. Engelsk (5), fortsættelse fra fællesklassen, diktat. Historie (4), fortsættelse fra fællesklassen. Geografi (3), fortsættelse fra fællesklassen, amerikansk geografi. Religion (3), fortsættelse fra fællesklassen. Græsk (5), læsebok og grammatik.

Anden græskklasse (Sophomore-klassen): Norsk (4), fortsættelse, skriftlige arbeider. Engelsk (4), fortsættelse, skriftli-

ge arbeider. Historie (4), fortsættelse og Forenede Staters historie. Religion (3), bibelforklaring, Nissens kirkehistorie. Græsk (5), Xenophon og grammatik. Latin (5), læsebok og grammatik.

Tredje græskklasse (Junior-klassen): Norsk (3), norsk litteratur, skriftlige arbeider. Engelsk (3), engelsk litteratur, skriftlige arbeider. Historie (3), fortsættelse. Religion (3), fortsættelse. Græsk (5), Josefus, det nye testamente. Latin (5), Caesar, grammatik, stil. Tysk (3), læsebok, grammatik.

Fjerde græskklasse (Senior-klassen): Norsk (2), fortsættelse, litteraturhistorie. Engelsk (3), fortsættelse, litteraturhistorie. Religion (2), fortsættelse. Historie (2), repetition og Norges-historie. Græsk (4), Justins dialog mot Tryfon, det nye testamente, nytestamentlig grammatik. Latin (4), en latinsk kirkefader. Tysk (3), tysk litteratur, skriftlige arbeider.

Denne faginddeling blev fulgt i det væsentlige gjennom de følgende aar. En og anden forandring blev foretat, bl. a. paa grund av, at realavdelingen ikke blev fortsat. Baade norsk og engelsk benyttedes som undervisningssprog.

Ifølge den i 1891 utgivne katalog benyttedes norsk som undervisningssprog 11 timer for uken i første, anden og tredje klasse og 10 timer i fjerde klasse; engelsk benyttedes 14 timer i første, anden og tredje klasse og 12 timer i fjerde klasse. Fagfordelingen var i skoleaaret 1890—91 følgende:

Første klasse (Freshman): Græsk (5), Leighton's Greek Lessons, Goodwin's Greek Grammar, formlære. Engelsk (5), McGuffey's Fifth Reader, fortsættelse fra fællesavdelingen, formlære, sætningslære, leksikon-øvelser. Norsk (5), Hofgaards grammatik, Eriksens og Paulsens læsebok III, læsning, grammatik, undervisning i retskrivning, skriftlige arbeider. Geometri (3), Wentworth's Plane Geometry. Kirkehistorie (3), oldtidens og middelalderens kirkehistorie efter Nissen. Norges-historie (3).

Anden klasse (Sophomore): Græsk (5), Xenofon, Goodwin's Greek Grammar, formlære og syntaks. Latin (5), Harknes' New Latin Reader, Harknes' Grammar, latinske læsestykker.

ker, indøvelse av formlære og syntaks. Engelsk (4), 1890—91 læst sammen med tredje klasse. Norsk (4), grammatik, analyse, skriftlige arbeider, læsning, biografiske oplysninger om norske og danske forfattere. Historie (4), Schjøths lærebok i verdenshistorie, oldtiden og middelalderen, mundtlige meddelelser. Kirkehistorie (3), Nissen, tiden efter reformationen.

Tredje klasse (Junior): Græsk (5), Xenofon, Johannes-evangeliet, Platos apologi, syntaks. Latin (5), Caesars galliske krig, syntaks, orddannelse, analyse. Engelsk (4), udvalg av forfattere med biografiske meddelelser, stilutkast, retorik, stil, Mc Duffey's Sixth Reader, Bardeen's Rhetoric. Norsk (3), Eriksens udvalg av norske forfattere med biografiske meddelelser, digtarterne, analyse, syntaks, skriftlige arbeider. Tysk (3), Aalholms læsebok, Løkkes grammatik, læsning, oversættelse, analyse. Historie (3), Schjøths lærebok, den nyere tid. Kirkehistorie (2), den nyere tid.

Fjerde klasse (Senior): Græsk (4), Xenofon og Platos apologi repetert, Lukasevangeliet, analyse, repetition av grammatiken. Latin (4), Ciceros katilinariske taler, Caesar og Cicero repetert, grammatik. Tysk (3), Boisens German Prose, læsning, oversættelse, analyse, repetition av grammatiken. Engelsk (4), literaturhistorie, literaturhistoriske opgaver, udvalg av forfattere, Brooke's Primer of English Literature, Taine's English Literature, Swinton's Studies in English Literature, Shakespeare. Norsk (3), norsk og dansk literaturhistorie med Eriksens lærebok som ledetraad, literaturhistoriske opgaver. Historie (2), Schjøths lærebok repetert, mundtlig meddelelse. Religion (2), repetition av Vogts bibelhistorie, Sverdrups forklaring og Nissens kirkehistorie. — Sangøvelse for alle collegeklasser.

Fagkredsen for skoleaaret 1918—19 var for collegeavdelingens vedkommende i det væsentlige følgende:

Første klasse (Freshman): Engelsk (4), retorikens principper, stilopgaver, taleøvelser. Særlig eftertryk lægges paa at tale, læse og skrive engelsk korrekt. Norsk (3), retorik, taleøvelser, læsning av norske forfattere. Græsk (5), begynderkursus, læsning, grammatik. Latin (3), Cicero, grammatik, stil, eks-temporær læsning. Historie (3), middelalderen, med specielt

EN DEL AV MISSIONSMUSÆET

.

hensyn til periodens kulturhistorie. Almindelig kemi (3+6), naturvidenskabens almindelige love, laboratorieøvelser. Botanik (5), almindelig oversigt, detaljert studium av specielle plante-grupper. Religion (2), kirkehistorie.

Anden klasse (Sophomore): Engelsk (4), angelsaksisk grammatik, det engelske dramas udvikling indtil Shakespeare, engelske forfattere, taler, læseøvelser, diskussion, stilopgaver. Tysk (4), begynderkursus, læsning, grammatik. Græsk (4), Xenofon, grammatik. Historie (3), nyere tids historie, det 19de aarhundredes historie, skriftlige arbejder, øvelse i historiske undersøkelser. Kemi (2+6), kvalitativ analyse, øvelse i at analysere syrer, salte o. s. v. Religion (2), missionshistorie.

Tredje og fjerde klasse (Junior-Senior):¹¹⁾ Engelsk (4), syttende, attende og nittende aarhundredes litteratur, litteraturkritik, øvelse i literære undersøkelser, skriftlige arbejder, taler. En hel del hjemmelæsning av forfattere fordres. Alternativt kursus: Øvelse i at tale offentlig. Supplementær læsning, skriftlige arbejder o. s. v. Norsk (3), den norske og danske litteratur før 1800, sagaerne, folkeviserne, Holberg; litteraturhistorie, skriftlige arbejder. Alternativt kursus: Den norske litteratur efter 1800, under speciel hensyntagen til Wergeland, Welhaven, Bjørnson, Ibsen og Lie; litteraturhistorie, skriftlige arbejder. Statsøkonomi (3, første semester), de fundamentale principer for det moderne samfundsliv. Filosofi (3), filosofiens historie og indledning i filosofien med særlig henblik paa vor tids problemer.

Tredje klasse (Junior): Tysk (3), videregaaende kursus, grammatik, læsning av tyske forfattere. Græsk (4), Platons apologi, Homers Iliade eller Odyssée, syntaks. Græsk nytestamente (2). Psykologi (3), nervesystemet, hjernens funktioner etc., eksperimenter, skriftlige arbejder, diskussion. Pædagogik (3, andet semester), opdragelsens historie fra oldtiden til vore dage.

¹¹⁾ Paa grund av krigen reducirtes antallet i de to øverste collegeklasser sterkt fra 1916 av. Av den grund har junior- og seniorklassen i de sidste aar været slået sammen i en del fag som er to-aarige eller byr paa alternative fag.

Religion, Jesu liv (1), den augsburgske konfession (1), (se ogsaa under græsk).

Fjerde klasse (Senior): Tysk (4), tyske forfattere, litteraturhistorie, stilopgaver, konversation. Græsk (4), Lysias, Platos Crito og Phaedo, supplementær læsning av Grækenlands historie. Pædagogik (3), opdragelsens filosofi, skoleadministration. Religion (2), kristelig troslære og apologetik.

Fra 1919 av er der gjort endel forandringer og indført endel nye valgfrie fag, hvorved skoleplanen er blit noget mere elastisk. Dette er gjort for at imøtekomme de krav som det offentlige undervisningsvæsen stiller og for derved at gjøre skolens college- og akademiavdeling mest mulig frugtbringende for de unge mænd som søker hen til den. Fagkredsen er efter disse forandringer og utvidelser følgende:

Akademiavdelingen, første aar: Engelsk (5), algebra (5), naturvidenskap (3), norsk (5), oldtidens historie (4), religion (2). *Andet aar:* Engelsk (5), norsk (5), geometri (5), middelalderens og den nyere historie (4), fysiologi (3), religion (2). *Tredje aar:* Engelsk (5), norsk (4), biologi (4), algebra (3), religion (2). *Fjerde aar:* Engelsk (5), norsk (4), fysik (5), Forenede Staters historie og statsforfatning (4), religion (2). *Specielle fag:* bokholderi, kommersiel lov, kommersiel aritmetik, skrivning, musik, sang, gymnastik.

Collegeavdelingen, Freshman-klassen: Engelsk (5), norsk (3) eller historie (2), kemi (6), græsk (5) eller matematik (5), religion (2). *Sophomore-klassen:* Engelsk (4), historie (4), psykologi (3), tysk (4), græsk (4) eller kemi (6), religion (2). *Junior-klassen:* Engelsk (4), norsk (3) eller tysk (4), opdragelsens historie (3) og opdragelsens psykologi (3), græsk (4) eller statsvidenskap og statsøkonomi (3) eller sociologi (3), latin (5) eller tysk (4), religion (2). *Senior-klassen:* Engelsk (4), logik og etik (3) og filosofi (3), sociale problemer ved opdragelsen og opdragelsens teknik (3), hebraisk (3) eller græsk (3) eller latin (5) eller norsk (3) eller fransk (5) — to av nævnte fag vælges — religion (2). — Norsk, græsk og latin fordres av dem som agter at studere teologi.

Nittende kapitel

EMBEDSMÆND, LÆRERPERSONALE, ELEVANTAL, COLLEGE-GRADUENTER OG TEOLOGISKE KANDIDATER

AUGSBURG Seminar har i løpet av femti aar hat fire *bestyrere*, nemlig professor A. Weenaas 1869—76, professor Georg Sverdrup 1876—1907, professor Sven Oftedal 1907—11, professor George Sverdrup (jr.) 1911—. Da professor Oftedal ikke ønsket at overta det med bestyrerstillingen forbundne rutinearbeide, tjente i aarene 1907—09 professor Urseth som *dekan* for college- og akademiavdelingen og professor Helland for den teologiske avdeling. I 1909 overtok professor George Sverdrup i egenskap av vicebestyrer dette arbeide. Som *sekretærer* for det teologiske fakultet har professorerne Sverdrup, Gunnersen, Oftedal, Schmidt, Urseth og Helland tjent. Som sekretærer for skolens lærerkollegium har professorerne Sverdrup, Gunnersen, Oftedal, Blegen, Hendrickson, Severson, Nydahl og Sveeggen tjent.

Den i 1869 ved aarsmøtet i Moline, Ill., valgte *direktion for Augsburg Seminar* bestod av seks medlemmer; allerede næste aar forandredes imidlertid antallet til fem, og dette blev det almindelige indtil 1890. I 1890—91 bestod direktionen av ni medlemmer og i 1891—93 av syv. Fra 1893 til 1902 blev der ikke valgt nogen skoledirektion; men sidstnævnte aar kom der efter Board of Trustees' ønske en ordning istand mellem skolen og Den Lutherske Frikirke, ifølge hvilken der skulde vælges en direktion paa fem medlemmer, hvorav skolens bestyrer skulde være selvskreven.

Følgende har i aarenes løp tjent som medlemmer av skoledirektionen: Professor A. Weenaas, 1869—76 (7 aar); pastor Johan Olsen, 1869—72, 1874—81, 1892—93 (11 aar); pastor O. J. Hatlestad, 1869—70, 1890—91, 1892—93 (3 aar); pastor

S. M. Krogness, 1869—70 (1 aar); hr. Samuel Gabrielsen, 1869—70 (1 aar); hr. (siden pastor) A. Wright, 1869—70 (1 aar); pastor C. L. Clausen, 1870—72 (2 aar); pastor B. B. Gjeldaker, 1870—72 (2 aar); pastor J. Müller-Eggen, 1870—72 (2 aar); pastor Ole Paulson, 1872—74, 1886—88 (4 aar); pastor Amos Johnson, 1872—74, 1880—81 (3 aar); hr. A. H. Edsten, Minneapolis, Minn., 1872—1876 (4 aar); hr. Simon Rustad, Shell Rock, Ia., 1872—74, 1875—77, 1879—80 (5 aar); pastor T. H. Dahl, 1874—78, 1881—87, 1890—92 (12 aar); hr. C. Jakobsen, Minneapolis, Minn., 1874—75 (1 aar); professor Georg Sverdrup, 1876—91, 1902—07 (20 aar); hr. N. Andersen, Stoughton, Wis., 1876—77 (1 aar); hr. Johannes Skaar, Wanamingo, Minn., 1877—79 (2 aar); hr. Peder Hansen, Eau Claire, Wis., 1877—78 (1 aar); pastor Chr. Saugstad, 1878—80, 1881—82, 1884—86 (5 aar); hr. Lars Swenson, Minneapolis, Minn., 1878—79 (1 aar); hr. Carl Rasmussen, Stoughton, Wis., 1879—81 (2 aar); hr. M. Olson, Madelia, Minn., 1880—81 (1 aar); dr. Yngvar Laws, Minneapolis, Minn., 1881—82 (1 aar); hr. Ernst Christiansen, Benson, Minn., 1881—82 (1 aar); pastor M. F. Gjertsen, 1882—84 (2 aar); hr. H. Nilsen, Fergus Falls, Minn., 1882—84 (2 aar); hr. O. A. Veblen, Blooming Prairie, Minn., 1882—86 (4 aar); hr. Steen Olson, Farmington, Minn., 1884—87 (3 aar); pastor G. Hoyme, 1886—90, 1891—93 (6 aar); pastor M. Sæterlie, 1887—91 (4 aar); hr. Peder Nilsen, Minneapolis, Minn., 1887—90, 1891—93 (5 aar); pastor N. Iversen, 1888—90 (2 aar), professor M. O. Bøckman, 1890—91 (1 aar), pastor (senere professor) J. N. Kildahl, 1890—91 (1 aar); pastor H. Roalkvam, 1890—92 (2 aar), pastor J. C. J. Roseland, 1890—92 (2 aar); hr. A. A. Klove, Leeland, Ill., 1890—91 (1 aar); hr. Peder Langemo, Kenyon, Minn., 1891—92 (1 aar), hr. G. Skartvedt, Canton, S. D., 1891—93 (2 aar); pastor H. A. Hartmann, 1892—93 (1 aar); hr. Haakon Thompson, 1892—93 (1 aar); pastor E. E. Gynild, 1902—07 (5 aar); pastor P. Nilsen, 1902—03 (1 aar); hr. L. Gilstad, St. Paul, Minn., 1902—03 (1 aar); hr. G. N. Korsmo, Northwood, N. D., 1902—06 (4 aar); pastor (senere professor) E. P. Harbo, 1903—08 (5 aar); hr. Albert C. Olson, Northfield, Minn., 1903—05 (2 aar); hr. Henry Hal-

vorson, Wanamingo, Minn., 1905—07 (2 aar); hr. Gilbert Olson, Osakis, Minn., 1906—08 (2 aar); professor S. Oftedal, 1907—11 (4 aar); pastor Chr. Ytrehus, 1907—09 (2 aar); pastor S. Risløv, 1907—09 (2 aar); professor J. E. Fossum, 1908—10 (2 aar); hr. N. N. Rønning, Minneapolis, Minn., 1908—10, 1916—17 (3 aar); pastor M. B. Michaelsen, 1909—13 (4 aar); pastor N. G. Nilsen, 1909—13 (4 aar); pastor E. M. Hansen, 1910—11 (2 aar); professor (senere pastor) J. E. Løbeck, 1910—11 (1 aar); professor George Sverdrup, 1911—19 (8 aar); pastor W. M. Hagen, 1912—14 (2 aar); hr. K. T. Rykken, Willmar, Minn., 1912—14 (2 aar); dr. C. M. Roan, Minneapolis, Minn., 1913—15 (2 aar); pastor O. L. Torvik, 1913—15 (2 aar); pastor E. O. Larsen, 1914—16 (2 aar); hr. Thomas Brekke, Aneta, N. D., 1914—16 (2 aar); pastor P. O. Laurhammer, 1915—17 (2 aar); hr. Frantz Weltzin, Donnelly, Minn., 1915—17, 1918—19 (3 aar); pastor C. E. Nordberg, 1916—17 (1 aar); pastor Nicolay Nilsen, 1918—19 (1 aar); pastor K. Knutsen, 1918—19 (1 aar); hr. Martin Halvorson, Wanamingo, Minn., 1918—19 (1 aar).

Ved aarsmøtet i Moline, Ill., 1869, valgtes der et *Board of Trustees* "for akademibygningen i Marshall", bestaaende av ni medlemmer, hvorav tre valgtes for et aar, tre for to aar og tre for tre aar. For et aar valgtes pastor O. Andrewson, pastor Ole Paulson og hr. H. Borchsenius, Madison, Wis.; for to aar valgtes pastor S. M. Krogness, og d'hr. Ivar Lawson og Gullik Halvorsen, Chicago, Ill.; for tre aar d'hr. Sakarias Sæveland, I. A. Anderssen og Jens Venem. Ved Konferensens stiftelse i St. Ansgar, Ia., i 1870 blev der foretat nyt valg, hvorved H. Borchsenius, G. Halvorson (Chicago, Ill.), I. A. Anderssen og Jens T. Venem blev gjenvalgt og presterne Amon Johnson, J. Müller-Eggen og M. P. Ruh, samt d'hr. G. Halvorsen (Whitewater, Wis.) og Endre Bøe valgtes ind som nye medlemmer. Da imidlertid Augsburg Seminar i virkeligheten bodde under fremmed tak i Marshall, kan ikke dette Board egentlig betegnes som denne skoles Board of Trustees.

Augsburg Seminar inkorporertes først i 1872, da skolen var

blit flyttet til Minneapolis og hadde faat eiendom der.¹⁾ Imidlertid var der allerede i 1871 av Konferensen blit valgt et "*Board of Trustees for seminarbygningen i Minneapolis.*" Augsburg Seminars Board of Trustees har altid bestaaet av fem medlemmer. Fra 1871 til 1885 valgtes disse aarlig. Det aar blev det bestemt, at Board'ets medlemmer skulde vælges paa tre aar, saaledes at der et aar valgtes et medlem og saa i to paa hinanden følgende aar to medlemmer. Boardet skulde selv ved lodtrækning avgjøre, hvem der fra 1885 av skulde tjene et aar, to aar og tre aar. I 1892 forandredes inkorporationsartiklerne, saaledes at der hvert aar skulde vælges et medlem paa Board of Trustees med femaarig tjenestetid.

Der var fra 1872 til 1892 ingen andre medlemmer av *Augsburg Seminars korporation* end de oprindelige fem inkorporatører. Men i 1892 forandredes skolens inkorporationsartikler, saaledes at korporationen blev utvidet til 30 medlemmer eller mere.

Ifølge den i 1902 istandbragte ordning av forholdet mellem Augsburg Seminar og Den Lutherske Frikirke nominerer dens aarsmøte kandidater for nye medlemmer av korporationen, likeledes to kandidater for hvert nyt medlem av Board of Trustees.²⁾

Ved et amendement til inkorporationsartiklerne blev det i 1912 bestemt, at medlemmer av korporationen, som ikke i tre paa hinanden følgende aar har overværet dens aarsmøter, taper medlemsskap i den.

Følgende personer har været medlemmer av *Augsburg Seminars Board of Trustees*: Pastor Ole Paulson, 1871—77, 1880—86, 1892—97, 1898—1907 (26 aar); pastor C. L. Clausen, 1871—72 (1 aar); hr. O. Dahl, St. Paul, Minn., 1871—72 (1 aar); hr. A. H. Edsten, Minneapolis, Minn., 1871—72, 1874—78, 1879—80 (6 aar); hr. A. Tharaldsen, Minneapolis, Minn., 1871—76, 1877—79 (7 aar); pastor Amon Johnson, 1872—74 (2 aar); pastor T. H. Dahl, 1872—74 (2 aar); hr. K. Olsen, St. Paul,

1) Augsburg Seminars inkorporationsartikler med de forskjellige amendementer dertil er gjengit i tillægget til nærværende skrift.

2) Se ovenfor, side 262.

Minn., 1872—75 (3 aar); professor S. Oftedal, 1874—82, 1883—1911 (36 aar); hr. E. Titterud, Minneapolis, Minn., 1875—77 (2 aar); hr. Simon Rustad, 1876—79, 1880—81 (4 aar); hr. Ole Aanstad. Eau Claire, Wis., 1877—84, 1885—92 (14 aar); hr. H. Engemoen, Minneapolis, Minn., 1878—80, 1886—95 (12 aar); hr. Albert Kittilson, Ridgeway, Iowa, 1879—80, 1881—87 (7 aar); hr. Elling Aase, Minneapolis, Minn., 1880—83 (3 aar); hr. R. Sunde, Minneapolis, Minn., 1882—88 (6 aar); hr. L. E. Strøm, Eau Claire, Wis., 1884—85 (1 aar); hr. O. Nelson, Slater, Iowa, 1887—93 (6 aar); hr. Theodor Helgesen, Wegdahl, Minn., 1888—99 (11 aar); hr. Andrew Knudson, Farwell, Minn., 1894—98 (4 aar); hr. Baard Anderson, Osakis, Minn., 1895—96 (1 aar); ingeniør Olaf Hoff, Minneapolis (New York), 1896—1901 (5 aar); hr. Severt Larson, Madelia, Minn., 1897—1912 (15 aar); hr. H. Shipstead, Willmar, Minn., 1899—1903 (4 aar); hr. Otto Hanson, 1901— (18 aar); hr. Sven Heskin, Portland, N. D., 1903—1909 (6 aar); pastor E. E. Gynild, 1907— (12 aar); hr. Knut Flaa, Abercrombie, N. D., 1909— (10 aar); pastor K. B. Birkeland, 1911— (8 aar); hr. Oscar Gunderson, 1912—1919 (7 aar); dr. C. M. Roan, Minneapolis, 1919—.

Som *formænd i Board of Trustees* har følgende fungert. pastor Ole Paulson, 1871—74 (3 aar); professor S. Oftedal, 1874—82, 1883—1911 (36 aar); hr. R. Sunde, Minneapolis, Minn., 1882—83 (1 aar); pastor K. B. Birkeland, 1911—16, 1919— (6 aar); pastor E. E. Gynild, 1916—19 (3 aar).

Følgende personer har været eller er medlemmer av *Augsbur Seminars korporation*.³⁾ Pastor Elias Aas*, B. Anderson, Osakis, Minn., C. H. Anderson, Lamberton, Minn., H. Bangen, Climax, Minn., pastor E. Berlie*, pastor O. N. Bergh*, pastor K. B. Birkeland*, Thos. Brekke*, Aneta, N. D., pastor J. H. Brønø, Poulsbo, Wash., pastor T. H. Dahl, K. Flaa*, Abercrombie, N. D., F. Foslien*, Garfield, Minn., pastor Th. Fossum, L. Gilstad, St. Paul, Minn., O. Gunderson*, Minneapolis, Minn., pastor E. E. Gynild*, M. Halvorson*, Wanamingo, Minn., pastor

³⁾ Navnene paa nuværende medlemmer av korporationen er merket med en *.

E. M. Hansen*, O. Hanson*, Minneapolis, Minn., professor E. P. Harbo*. Th. Helgesen, Wegdahl, Minn., professor A. Helland*, O. Hendrikson, Irving, Minn., S. N. Heskin*, Portland, N. D., ingeniør O. Hoff, New York, N. Y., pastor Amon Johnson, P. F. Johnson, Rochester, Minn., T. Johnson*, Fergus Falls, Minn., A. Knudson, Farwell, Minn., G. N. Korsmo, Northwood, N. D., P. P. Kvam*, Benson, Minn., S. Larson*, Audubon, Minn., S. Larson*, Madelia, Minn., dr. Y. Laws, Minneapolis, Minn., pastor A. J. Løgeland*, pastor J. Lønne, pastor M. B. Michaelsen*, O. Nelson, pastor P. Nilsen*, pastor C. E. Nordberg*, Iver Nystuen*, Northfield, Minn., J. B. Nystuen, Northfield, Minn., pastor A. Oftedal*, pastor G. Oftedal, professor S. Oftedal, K. Olsen, St. Paul, Minn., N. Olsen, Colfax, Wis., S. Olson, Farmington, Minn., pastor O. Paulson, Nils Pedersen, Willmar, Minn., Carl Rasmussen, Stoughton, Wis., dr. C. M. Roan*, Minneapolis, Minn., M. Rollefson, Mohall, N. D., H. Shipstead, Willmar, Minn., O. Skyberg, Hills, Minn., professor G. Sverdrup, professor George Sverdrup*, A. Tharaldsen, Excelsior, Minn., pastor C. S. Vang*, pastor N. J. Vikingstad, pastor P. Winther*, pastor H. Yderstad.

Fra 1869 til 1875 var der forskjellige *kasserere* for de forskjellige grene av skolens regnskaper. Saaledes hadde byggekomiteen sin kasserer, professorlønskassen sin o. s. v. Det meste av regnskapene blev dog holdt av professor A. Weenaas. I 1875 blev professor Sverdrup valgt til skolens kasserer og indehadde denne post til 1877 (2 aar). Fra den tid av har følgende personer tjent som skolens kasserere: Pastor M. Shirley, 1877—79 (1½ aar); hr. Lars Swenson, 1879—93 (14½ aar); hr. H. Engemoen, 1893—95 (2 aar); professor A. M. Hove, 1895—1901 (6 aar); pastor A. Helland, 1901—1904 (2½ aar); professor H. A. Urseth, 1904—1906 (2½ aar); pastor J. Mortensen, 1906—08 (2 aar); hr. Fred Paulson, 1908—12 (4 aar); frøken Ragna Sverdrup, 1912— (7 aar).

Augsburg Seminar begyndte med *én teologisk professor og én hjælpelærer*. Desuten ydet etpar av de viderekomne studenter nogen hjelp med undervisningen i forberedelsesklassen. Man vedblev at ansætte hjælpelærere like indtil i 1885. De første aar

ansattes de av skoledirektionen; fra slutningen av syttiaarene blev ialfald nogen av dem ansat efter beslutning av Konferensens aarsmøte. De ansattes for et aar ad gangen. Ogsaa efterat man i 1885 var begyndt at ansætte faste lærere i de forberedende avdelinger, maatte skolen som regel hvert aar gjøre bruk av hjælpelærere — i almindelighet elever i de øverste klasser. Det er ikke hensigten i dette skrift at levere nogen biografi av skolens lærere, men kun at gi nogen faa biografiske data.

Alle de teologiske professorer har i større eller mindre utstrækning ogsaa undervist i de forberedende avdelinger, specielt i sprog og religion.

De teologiske professorer

August Weenaas.

1869—1876.

Født den 2den september 1835 i Kristiania, Norge. Examen artium 1853, teologisk kandidat 1860. Lærer i Aalesund 1861—64. Stiftskapellan i Tromsø stift 1864—66. Sogneprest til Loppen 1866—67. Da han hadde mottat kald som norsk teologisk professor ved Augustanasynodens seminar i Paxton, Ill., gjorde han en studiereise til Tyskland. Kom til Amerika 1868. Professor i Paxton 1868—69, ved Augsburg Seminar 1869—76 (hele tiden som skolens bestyrer). Som eneste teologisk professor ved skolen underviste han i alle de teologiske hoveddiscipliner. Tilbake til Norge 1876, sogneprest til Bø. 1879 utnevnt til provst i Vesteraalens provsti. Fra 1882—85 teologisk professor ved Red Wing Seminar, Red Wing, Minn. Sidstnevnte aar reiste han igjen tilbake til Norge. Virket som prest indtil 1918. Var i flere aar Norges ældste prest i aktiv virksomhet. Biografiske meddelelser i Lange, "Norges geistlighet", "Geistlig stat og kalender", "Norges statskalender", "Prestekalenderen", Roselands, "American Lutheran Biographies", likeledes i de av ham selv utgivne "Mindeblade".

†*Sven Oftedal.*
1873—1904.

Født den 22de mars 1844 i Stavanger, Norge. Examen artium 1862, teologisk kandidat 1871. Var i sin ungdom i længere tid ute paa studiereiser. Professor ved Augsburg Seminar 1873—1904. Hovedfag kirkehistorie og nytestamentlige fag. Ordinert 1874, betjente i flere aar Trefoldighets menighet i Minneapolis. Var medlem av Minneapolis's skolestyre (1878—88) og bibliotekstyre (1886—93). Professor emeritus 1904—11. Efterat han i 1904 nedla sit arbeide som teologisk professor foretok han to reiser til Grækenland (1904—05 og 1908—09) for at studere nygræsk. Døde den 30te mars 1911. Eminent sprogbe-
gavelse. Deltok i utgivelsen av Kvartalskrift, Lutheraneren, Folkebladet. En av stifterne av det norske diakonissehjem i Minneapolis og i mange aar medlem av bestyrelsen. Fra 1894 til sin død medlem av den amerikanske santalmissionskomite. Ridder av St. Olafsordenen, første klasse, 1907. Biografiske meddelelser i Nelsons, "History of the Scandinavians", Rose-lands, "American Lutheran Biographies", "Geistlig stat og kalender", "Norges statskalender", Lutheraneren 1874, "Prestekalenderen", Rolfsens, "Boken om Norge V", o. fl. st.

†*Georg Sverdrup.*
1874—1907.

Født den 16de december 1849 paa Balestrand, Norge (søn av sogneprest og fru H. U. Sverdrup). Examen artium 1865, teologisk kandidat 1870. Studerte i Erlangen 1870—71 og i Paris 1871—73. Kom til Amerika 1874 paa kald som professor ved Augsburg Seminar. Professor ved Augsburg Seminar 1874—1907, bestyrer 1876—1907. Hovedfag systematisk teologi, det gamle testamente. Professor Sverdrup tok levende del i det religiøse arbeide ogsaa utenfor skolen, spesielt virket han med iver for vækkelse av missionssans. Han var like til sin død leder for Den Lutherske Frikirkes hedningemission. Medlem og formand i bestyrelsen for det norske diakonissehjem i mange aar. Formand for "Augsburgs Venner" 1893—97. Han

var en meget flittig forfatter, førte en let og behagelig pen; adskillig av det han har skrevet utmerker sig ved sjelden poetisk flugt. Fremragende som religiøs taler. Et nogenlunde fyldig udvalg av hvad han skrev utkom efter hans død i "Samlede Skrifter, bind I—VI. Han døde den 3dje mai 1907. Biografiske oplysninger, J. O. Evjen, Georg Sverdrup (i Haucks Realencyclopædi), Wilhelm Pettersen, Georg Sverdrup, Nelsons, "Biographies of Scandinavians", Roselands, "American Lutheran Biographies", Symra (1910), Rolfsens, "Boken om Norge V", "Norges statskalender", "Geistlig stat og kalender", "Slegten Sverdrup", "Prestekalenderen"

†*Sven Rud Gunnersen.*
1874—1883.

Født den 29de mars 1844 i Stavanger, Norge. Examen artium 1862, teologisk kandidat 1867. Opholdt sig i Erlangen 1867—68. Assistent hos sjømandspresten i London 1869. Fik kongens guldmedalje for en prisopgave om "Pietismen" 1870. Lærer i Kristiania 1870—74. Utvandret i 1874 paa kald som professor ved Augsburg Seminar. Professor ved Augsburg Seminar 1874—83. Hovedfag kirkehistorie og det nye testamente. Forfatter av "Apostelhistorien" og "Apostolisk kristendom". Professor ved Red Wing Seminar 1883—84. Prest i Norge 1884—1904. Døde den 20de mars 1904. Ivrig Israelsmissionsven; en av stifterne av Zionsforeningen for Israel og dens første sekretær. Biografi i professor J. H. Blegens, "Zionsforeningens historie". Likeledes biografiske oplysninger i "Geistlig stat og kalender", "Norges statskalender", "Prestekalenderen".

†*Bottolf B. Gjeldaker.*
1876—78.

Født 1837 i Aal, Hallingdal, Norge. Frekventerte Asker Seminar 1857—59. Examen artium 1864, teologisk kandidat 1869. Utvandret til Amerika 1870. Prest 1870—76. Professor ved Augsburg Seminar 1876 (tiltraadte i januar 1877)—78.

Hovedfag systematisk teologi. Prest 1878—82. Han var i længere tid sykkelig. Vendte tilbake til Norge i 1885, døde den 25de oktober 1885, like efter at være utnævnt til sogneprest i Hol. Biografiske oplysninger i "Geistlig stat og kalender", "Norges statskalender", "Prestekalenderen".

Marcus O. Bøckman, D.D.
1890—93.

Født den 9de januar 1849 i Langesund, Norge. Examen artium 1867, teologisk kandidat 1874. Utvandret til Amerika 1875. Prest 1875—88, Norske Synode, Det Antimissouriske Broderskap. Professor i teologi ved Luthersk Presteskole, Northfield, Minn. 1886—90, ved Augsburg Seminar (hovedfag, det nye testamente) 1890—93, ved Den Forenede Kirkes Seminar 1893—1917, ved Luther Teologiske Seminar 1917—. Bestyrer for Den Forenede Kirkes Seminar og Luther Teologiske Seminar. Kommandør av St. Olafsordenen, anden klasse, 1912. Biografiske oplysninger i "Geistlig stat og kalender", "Norges statskalender", "Prestekalenderen", Roselands, "American Lutheran Biographies".

Frederick A. Schmidt, D.D.
1890—93.

Født den 3dje januar 1837 i Lautenberg, Schwartzburg, Tyskland. Utvandret til Amerika 1841. Graduerte fra Concordia College, Altenburg, Mo., 1854. Teologisk kandidat fra Concordia Seminar, St. Louis, Mo., 1857. Prest 1857—61. Lærer ved Luther College, Decorah, Ia., 1861—72, teologisk professor ved Concordia Seminar, St. Louis, Mo., 1872—76, ved Luther Seminar, Madison, Wis., 1876—86, Luthersk Presteskole, Northfield, Minn., (bestyrer) 1886—90, Augsburg Seminar (hovedfag, systematisk teologi) 1890—93, Den Forenede Kirkes Seminar 1893—1912. Professor emeritus 1912—. Meget produktiv forfatter; deltok med iver i "naadevalgsstriden". Biografiske oplysninger i Roselands, "American Lutheran Biographies", Castle's, "Story and Biography of Minnesota", "Prestekalenderen".

Emil G. Lund, D.D.
1891—93.

Født den 10de august 1852 i Arendal, Norge. Utvandret til Amerika 1853. Frekventerte Capital University, Springfield, Ill., 1871—73, Thiel College, Greenville, Pa., 1873—77 (M. A.) Teologisk kandidat fra Mt. Airy Seminar, Philadelphia, Pa., 1881. Prest 1881—91, professor ved Augsburg Seminar (hovedfag, praktisk teologi og kirkehistorie) 1891—93, Den Forenede Kirkes Seminar 1893—1904. Prest (General Council) og indremissionsarbeider 1907—. Har gjort en del literært arbejde, specielt oversættelse til engelsk. Biografiske oplysninger i "Prestekalenderen", Roselands, "American Lutheran Biographies".

†*Hans A. Urseth.*
1898—1909.

Født den 3dje oktober 1866 paa Dyrø, Senjen, Norge. Utvandret til Amerika i 1875. Frekventerte Augsburg Seminar 1885—91 og 1892—95. Graduerte fra collegeavdelingen 1891, teologisk kandidat 1895. Prest 1895—98. Vikarierte for professor Oftedal 1898—99, teologisk professor 1899—1909. Hovedfag praktisk teologi og amerikansk kirkehistorie. Kasserer for Augsburg Seminar 1904—06. Gjorde en del literært arbejde, specielt oversættelser til engelsk. Var levende interessert i sang og musik og har skrevet flere vakre sange. I flere aar medlem av diakonissehjemmets bestyrelse. Døde den 3dje april 1909. Biografiske oplysninger i "Prestekalenderen", ● Beretning om "Augsburgs Venner"s møte 1895.

Andreas Helland.
1905—.

Født den 10de juli 1870 i Fitjar, Søndhordland, Norge. Examen artium 1888, andeneksamen 1889. Utvandret til Amerika 1889. Frekventerte Augsburg Seminar 1890—93, teologisk kandidat 1893. Prest 1893—1902. Kasserer for Augsburg Seminar 1901—1903. Stipendiareise (Norge) 1904—05. Professor i teologi 1905—. Hovedfag kirkehistorie og det nye testamente. Sekretær for Lutheran Board of Missions 1907—19. Biografi-

ske oplysninger i "Norske studenter fra 1888", "Prestekalenderen", Forenede Kirkes aarsberetning 1893.

George Sverdrup.
1907—.

Født den 3dje august 1879 i Minneapolis, Minn. Frekventerte Augsburg Seminar 1894—98, graduerte fra collegeafdelingen 1898. Frekventerte Minnesota universitet 1899—1901, Yale universitet 1901—02 (M. A.), 1903—05, American School of Archaeology. Jerusalem, Palæstina, 1905—06, lærer ved Syrian Protestant College, Beirut, Syrien, 1906—07, lærer ved Augsburg Seminar 1907—08, kaldt til teologisk professor 1908 (tiltraadte i 1909), studiereise (Tyskland) 1908—09, (Norge) 1914—15. Hovedfag det gamle testamente og hebraisk. Medlem av "American Oriental Society", bidragsyder til "Journal of American Oriental Society". Vicebestyrer, Augsburg Seminar 1905—11, bestyrer 1911—. Biografiske oplysninger i "Prestekalenderen".

John O. Evjen, Ph.D.
1909—19.

Født den 13de december 1874 i Ishpeming, Mich. Frekventerte Augsburg Seminar 1891—98, graduent fra collegeafdelingen 1895, teologisk kandidat 1898. Studerte ved universitetet i Leipzig 1899—1903, tok doktorgraden i filosofi i 1903. I ferierne studerte han i Berlin og Kjøbenhavn. Prest 1903, Forenede Kirke. Professor i teologi, Forenede Kirkes Seminar 1903—05. Professor, Pennsylvania College, Gettysburg, Pa., 1905—09. Professor i teologi, Augsburg Seminar 1909—1919. Hovedfag kirkehistorie og beslegtede discipliner. Har skrevet en række avhandlinger over kirkehistoriske og personalhistoriske emner, kirkeforfatning o. s. v. Medarbeider i flere kirkeleksika. Biografiske oplysninger i "Who is Who in America", Schaff-Herzog's "Encyclopedia of Religious Knowledge", "Prestekalenderen" o. fl. st.

Elias P. Harbo.

1909—.

Født den 6te februar 1856 paa Berg, Nedre Borge-syssel, Norge. Utvandret til Amerika 1880. Frekventerte Augsburg Seminar 1881—89, graduerte fra collegeavdelingen 1886, teologisk kandidat 1889. Prest, 1889—1909, Konferensen, Forenede Kirke, Lutherske Frikirke. Formand for Den Lutherske Frikirke 1897—99, 1901—03, 1907—09. Har i mange aar tjent som formand for Den Lutherske Frikirkes indremissionskomite, likeledes som medlem av Diakonissehjemmets bestyrelse. Formand for bestyrelsen for Folkebladet Publishing Co. 1911—. Forelæste over gammeltestamentlige fag ved Augsburg Seminar 1907—09. Professor i teologi ved Augsburg Seminar 1909—. Hovedfag systematisk teologi. Skolens vicebestyrer 1911—. Biografiske oplysninger, Konferensens aarsberetning 1889, "Prestekalenderen".

Lars L. Lillehei.

1919—.

Se under fortegnelsen over collegeprofessorer.

Collegeprofessorerne

Det var først i 1885, at man begyndte med at ansætte lærere i de forberedende avdelinger paa ubestemt tid. Før hadde man kun ansat dem for et aar — i etpar tilfælder to aar — ad gangen og ialmindelighet benævnt dem "hjælpelærere". Følgende er de fast ansatte collegeprofessorer:

†*John T. Bugge.*

1882—1891.

Født den 1ste november 1851 i Næsset prestegjæld, Romsdalen, Norge. Utvandret til Amerika i 1875. Frekventerte Augsburg Seminar 1875—82, graduent fra collegeavdelingen 1879, teologisk kandidat 1882. Hjælpelærer ved Augsburg Seminar 1878—79, '80—81. Ansat som lærer 1882—86; fast ansat pro-

fessor 1886—91. Hovedfag norsk, græsk og historie. I 1887 vikarierte han for professor Oftedal under dennes opphold i Europa. Han var en av redaktørene for "Luthersk Børneblad" 1886—91. Døde den 3dje mai 1891. Biografiske opplysninger i "Prestekalenderen".

John H. Blegen.

1885—1916.

Født den 1ste oktober 1851 i Faaberg, Gudbrandsdalen, Norge. Utvandret til Amerika 1869. Frekventerte Augsburg Seminar 1875—83, graduert fra collegeavdelingen 1880, teologisk kandidat 1883. Hjælpelærer ved skolen 1879—81. Prest 1883—85, Konferensen. Professor ved Augsburg Seminar 1885—1916. Professor emeritus 1916—. Hovedfag norsk, tysk og græsk. I 1887 vikarierte han for professor Oftedal (nye testamente). Professor Blegen har i mange aar været bundet til flere missionsgrene. Saaledes var han sekretær for Zionsforeningen for Israel 1887—1919; kasserer for Den Lutherske Frikirkes hedningemission 1893—. Sekretær og kasserer for den amerikanske komite for Santalmissionen 1893—. Han skrev i 1903 "Zionsforeningens historie", i 1911 "Al verden for Kristus", en utførlig beretning om Edinburg-konferensen. Hovedredaktør for "Santalmissionæren" 1897—. Bidrag om missionen i blade og tidsskrifter. Utnævnt til ridder av St. Olafsordenen, første klasse, 1913. Biografiske opplysninger i Konferensens aarsberetning 1883, "Prestekalenderen", Roselands, "American Lutheran Biographies".

†Theodor S. Reimestad.

1885—1900.

Født den 28de april 1858 paa Nærbø, Kristianssand stift, Norge. Frekventerte Augsburg Seminar 1875—83, graduert fra collegeavdelingen 1880, teologisk kandidat 1883. Hjælpelærer ved Augsburg 1879—83. Prest 1883—85, Konferensen. Professor ved Augsburg Seminar 1885—1900. Hovedfag norsk og latin. Professor Reimestad var meget interessert i sang og musikk; likeledes arbeidet han ivrig for avholdssaken. Sammen med

ET HJØRNE AV KLASSEVÆRDELSET I FYSIK

den av ham ledede "Augsburgkvartet" foretok han lange turer rundt omkring i Nordvesten i skoleferienne for at virke for avholdssaken. Har utgit en række større og mindre sangsamlinger og musikalske arbeider. †1920. Biografiske opplysninger i Konferensens aarsberetning 1883, "Prestekalenderen", Nelson's "History of the Scandinavians", "Who is Who in Music", o. fl. st.

Anders M. Hove.

1887—1901.

Født 24de mai 1859 i Capron, Ill. Frekventerte Luther College, Decorah, Ia., 1874—81, graduent fra Luther College 1881. Principal og lærer i Willmar, Minn., 1883—86. Lærer ved Augsburg Seminar 1887—1901. Hovedfag, engelsk. Kasserer for Augsburg Seminar 1896—1901. I 1901 flyttet han til Carlsbad, N. Mex. Professor Hove har i mange aar været korrespondent for forskjellige blade, især landbrukstidsskrifter. Fra 1914 assistent hos generaldirektøren for Western Lines of Atchison, Topeka & Santa Fé jernbanesystem.

Wilhelm M. Pettersen.

1886—1910.

Født den 17de december 1860 i Mandal, Norge. Styrmands-eksamen 1878. Utvandret til Amerika 1882. Frekventerte Augsburg Seminar 1882—84, graduerte fra collegeavdelingen 1884. Frekventerte Minnesota statsuniversitet 1885—86. Hjælpelærer 1883—85, ansat som lærer 1886, fast ansat professor 1888—1910. Hovedfag matematik, norsk og historie. Prest 1912—, Forenede Kirke, Norsk Lutherske Kirke. Professor Pettersen har skrevet flere bøker og ellers utført et betydelig literært og journalistisk arbeide. Biografiske opplysninger i "Symra" (1908), "Half a Century of Minneapolis" (1908), Illustreret Norsk Konversationsleksikon, "Prestekalenderen".

Johannes L. Nydahl.

1891—.

Født den 20de februar 1863 i Førde, Søndfjord, Norge. Utvandret til Amerika i 1882. Frekventerte Augsburg Seminar

1883—91, graduerte fra collegeavdelingen 1888, teologisk kandidat 1891. Professor ved Augsburg Seminar 1891—. Hovedfag norsk og naturfag. Fra 1919 skolens bibliotekar. Har utført betydelig literært og redaktionelt arbeide; har likeledes nedlagt meget arbeide for avholdsskens fremme. Medlem av Diakonisehjemmets bestyrelse i en lang række aar, i flere aar som formand. Sekretær for Den Lutherske Frikirke 1911—13 og 1917—19. Biografiske opplysninger i "Prestekalenderen".

Henrik N. Hendrickson.

1900—.

Født den 30te mars 1869 i Vik, Helgeland, Norge. Utvandret til Amerika 1871. Frekventerte Augsburg Seminar 1886—91 og 1894—97, graduent fra Collegeavdelingen 1891, teologisk kandidat 1897. Frekventerte National Normal University, Lebanon, Ohio, 1891—92, Minnesota statsuniversitet 1892—94. studerte ogsaa enkelte fag ved samme universitet 1902—04. Prest 1897—1900, Lutherske Frikirke. Hjælpelærer ved Augsburg Seminar 1894—96. Professor 1900—. Hovedfag latin, historie og pædagogik. Skolens registrar 1905—. Professor Hendrickson ledet i mange aar skolens sangundervisning. Utgav i 1908 "Laudate", en samling av religiøse sange for mandskor. Sekretær for Den Lutherske Frikirke 1900—02. Biografiske opplysninger i "Prestekalenderen", Den Lutherske Frikirkens aarsberetning 1897.

Samuel O. Severson.

1904—15.

Født den 9de august 1877 i Adams, Minn. Frekventerte Augsburg Seminar 1896—1900. Graduent fra collegeavdelingen 1900. Minnesota statsuniversitet (M. A.) 1903—04. Hjælpelærer ved Augsburg Seminar 1903—04, fast ansat professor 1904—15. Principal for Simmons, Hiawatha og John Erickson skolerne i Minneapolis 1915—.

William Mills.

1908—1919.

Født den 28de oktober 1879 i Calumet, Mich. Frekventerte

Augsburg Seminar 1895—1900, 1901—1904, graduent fra college-avdelingen 1900, teologisk kandidat 1904. Sommerkurser ved Chicago universitet 1905—06. Studerte enkelte fag ved Minnesota statsuniversitet 1916—18. Professor ved Red Wing Seminar 1904—08, ved Augsburg Seminar 1908—1919. Hovedfag græsk og matematik. I skoleaaret 1918—19 hadde han permission for at arbeide blandt soldaterne ved Fort Snelling i forbindelse med U. M. K. F.

Peter A. Sveeggen.
1915—.

Født den 30te juni 1881 nær Alcester, S. Dak. Frekventerte Red Wing Seminar 1900—05, Minnesota statsuniversitet 1905—1912. Graduent fra nævnte universitet 1908 (B. A.) og 1909 (M. A.). Utførte flere aars "post-graduate" arbeide ved samme institution. Assisterende instruktør ved Minnesota statsuniversitet 1908—10. Lærer i høiskolen i Decorah, Ia., 1912—13. Hovedlærer i engelsk ved Ellsworth College, Iowa Falls, Ia., 1913—15. Professor ved Augsburg Seminar 1915—. Hovedfag engelsk og retorik. Har forfattet og oversat flere sange, salmer og digte; avhandlinger i blade og tidsskrifter.

R. Boyd Nell.
1916—.

Født den 12te januar 1891 i Allen, Pa. Graduent fra Pennsylvania College, Gettysburg, Pa., 1902. Fortsat studium ved Pennsylvania College 1912—13, Carthage College 1913, Columbia universitet (sommerkvartal) 1916, Minnesota universitet 1917—19 (sommerkvartaler). Professor i naturvidenskap ved Wartburg College 1913—16, ved Augsburg Seminar 1916—. Hovedfag naturvidenskap. Forfatter av en meget benyttet lærebok i Zoologi. Betydelig praktisk øvelse i kemiske og elektriske undersøkelser.

Lars L. Lillehei.
1919—.

Født 5te august 1873 i Tysnes, Søndhordland, Norge. Utvandret til Amerika 1896. Frekventerte Augsburg Seminar 1897—

1901, 1904—07, graduent fra collegeavdelingen 1901, teologisk kandidat 1907. Frekventerte Minnesota statsuniversitet 1902—04 (M. A.). Lærer ved Wahpeton Lutherske Bibelskole 1908—19, bestyrer for nævnte skole 1911—14. Har utført en del literært og redaktionelt arbeide. I 1919 blev professor Lillehei ansat som collegeprofessor ved Augsburg Seminar med forpligtelse til at undervise ogsaa i den teologiske avdeling. Hovedfag kirkehistorie, religion, norsk. Biografiske opplysninger i "Prestekalenderen".

Elmer D. Busby.
1919—.

Født den 27de februar 1861 i Harrison Co., Ohio. Frekventerte Thiel College 1887—1891, graduent 1891. Mottok graden M. A. fra samme skole 1907. Lærer ved Concordia College, Moorhead, Minn., 1891—1907, Thiel College 1907—14, Columbia College, Everett, Wash., 1914—19. Ansat som professor ved Augsburg Seminar 1919. Hovedfag matematik.

Hjælpelærerne

Den i det følgende leverte liste over hjelpelærere er ikke fuldstændig; dog er den saa fuldstændig som det paa det nuværende stadium har været mulig at faa den. Det tør ogsaa haabes, at ikke mange navne er blit utelatt.

Caesar Boeck, 1869—1872. Underviste i latin, græsk og tysk. Var netop kommet fra Norge, og var, oplyser professor Weenaas, "en flink student, dimittert fra Kristiania kathedralskole med gode eksamenskarakterer og kundskaper, særlig i det latinske og græske sprog, dertil en nøisom og rettænkende mand, som uten utprægede kirkelige og særlig lutherske interesser dog interesserte sig for os, da han forstod, at vi arbeidet under gjenvordigheter og for en idé. Han flyttet, aaret efterat vi hadde forlatt Marshall, tilbake til Norge, fik ansættelse i et av regje-

ringsdepartementerne og traadte senere over til den katolske kirke efter at ha giftet sig med en katolsk dame.”⁴⁾)

†*N. C. Brun*, 1869—70. Engelsk. Teologisk kandidat 1870.⁵⁾)

†*P. G. Østby*, 1869—70. Norsk. Teologisk kandidat 1871.

L. Petersen, 1872—73. Tysk, engelsk, aritmetik, historie og geografi. Student ved Augsburg Seminar.

†*Gerhard Gjertsen*, 1873—74, 1875. Græsk, engelsk. Teologisk kandidat 1874.

Ole Nilsen, 1873—74. Engelsk og græsk. Teologisk kandidat 1874.

†*Ole Paulson*, 1873. Sanginstruktør. Prest for Trefoldighets menighet. “Augsburgs bedstefar.” †1907.

†*Jørgen Jensen*, 1874—77. Norsk, matematik, geografi. Artium og andeneksamen fra Kristiania universitet. Fra 1878 optat med journalist-virksomhet. †1919. Biografiske meddelelser i “Norsk-amerikanernes festskrift 1914.”

I. H. Stenersen, 1875—77. Undervisningsfagene ikke angit. Graduent fra Osage College, Ia.

†*Jon Bjarnason*, 1876. Norsk. Prest 1869—1914. Frugtbar forfatter. †1914. Biografiske oplysninger i “Prestekalenderen”.

†*H. S. Haug*, 1876—77. Norsk. Student ved Augsburg Seminar. Grundla St. Ansgar Seminary 1878, lærer der 1878—98. County auditor Osage County, Ia., 1898—1910. †1910.

†*Martin Shirley*, 1877—78. Historie, geografi, regning. Teologisk kandidat 1874.

†*Oliver Larson*, 1877—79. Sang.

J. W. Perkins, 1877—78. Engelsk, latin, historie, geografi.

T. R. Newton, 1878—82. Latin, engelsk, historie, geografi. Graduent fra Minnesota statsuniversitet 1878. Fra 1885 ansat i postvæsenet i Minneapolis.

⁴⁾ Weenaas, side 64.

⁵⁾ For de hjælpelæreres vedkommende som tok teologisk eksamen, findes nærmere oplysninger under fortegnelsen over de teologiske kandidater.

J. Lavik, 1878—80. Græsk, tysk, norsk historie. Student fra Kristiania universitet. Vendte siden tilbake til Norge, tok embedseksamen paa den sproglig-historiske linje. Skolebestyrer.

H. Sverdrup, 1878—79. Græsk, norsk, historie, religion. Teologisk kandidat fra Kristiania universitet. Vendte i 1879 tilbake til Norge. Prest, provst.

†*Christian Thoresen*, 1878—79. Latin. Graduent fra collegeavdelingen 1879. Teologisk student.

J. J. Skjørdalsvold, 1878—81, 82—83, 84—85. Græsk, latin, tysk, norsk. Graduent fra collegeavdelingen 1881.

Gustav Oftedal, 1879—80. Religion. Teologisk kandidat 1877.

J. E. Nord, 1879—80. Græsk, religion. Teologisk kandidat 1880.

B. Hallan, 1879—80. Norsk.

H. C. Holm, 1880—81. Religion. Teologisk kandidat 1881.

†*Carl L. Stenvik*, 1879—81, 82—83. Græsk, tysk, historie og geografi. Graduent fra collegeavdelingen 1880.†

†*P. A. Paulsen*, 1880—82. Historie, norsk. †1882.

†*Ole Gulbrandson*, 1879—81. Græsk. Teologisk kandidat 1882.

K. B. Birkeland, 1882—83. Norsk. Teologisk kandidat 1886.

†*W. W. Wraaman*, 1882—85. Engelsk, matematik. Senere bestyrer av Wraamans akademi.

Rasmus K. R. Daa, 1883—85. Historie, norsk. Ingeniør, i Forenede Staters tjeneste.

S. S. Langeland, 1885—86. Engelsk, historie. Graduent fra Minnesota statsuniversitet 1885. Advokat 1888—.

Laurits Thoresen, 1886—87. Historie, norsk. Artium, andenekamen, hebraicum fra Kristiania universitet. Teologisk kandidat 1887.

Th. O. Fossum, 1885—86. Norsk. Teologisk kandidat 1886.

G. A. Sørde, 1885—86. Historie. Teologisk kandidat 1886.

N. J. Vikingstad, 1889—90. Historie. Teologisk kandidat 1891.

E. M. Broen, 1892. Vikariat for professor J. L. Nydahl under dennes sygdom. Græsk, historie. Teologisk kandidat 1893.

J. L. Bestul, 1893—96. Geografi. Teologisk kandidat 1896.

F. Melius Christiansen, 1893—97. Sang og musik. Komponist. Professor i sang og musik, St. Olaf College 1902—.

J. B. Høigaard, 1893—94(?). Teologisk kandidat 1896.

†*M. Falk Gjertsen*, 1895—96. Pastoralteologi (i den teologiske afdeling). Teologisk kandidat fra Augustana College og teologiske seminar 1868. Prest 1868—1911. Skandinaviske Augustanasynode, Konferensen, Forenede Kirke, Lutherske Frikirke, utenom. †1913.

C. M. Tollefson, 1896—98. Geografi, aritmetik. Teologisk kandidat 1899.

P. O. Laurhammer, 1902—93. Historie, religion, sprog. Teologisk kandidat 1901.

A. Oftedal, 1902—03. Engelsk, historie, religion. Teologisk kandidat 1901..

Oliver Lee, 1904—05. Matematik. Graduent fra collegeavdelingen 1901.

A. M. Arntzen, 1908—10. Matematik, religion. Teologisk kandidat 1886.

Ole Hustoft, 1908—09. Norsk. Teologisk kandidat 1909.

H. O. Hanson, 1908—09. Musik. Graduent fra collegeavdelingen 1908.

A. L. Stowell, 1908—12. Gymnastik. Teologisk kandidat 1912.

Claus Morgan, 1909, 1910—11. Kirkehistorie (vikariat for professor Urseth), historie, engelsk. Teologisk kandidat 1903.

J. B. Larson, 1910—11. Algebra, engelsk. Graduent fra collegeavdelingen 1910. Teologisk student. Lærer.

Arthur Markve, 1910—12. Forenede Staters historie og statsforfatning, matematik. Graduent fra collegeavdelingen 1908.

Julius Johnson, 1910—11. Hornmusik.

H. S. Hoshour, 1911—14. Historie, engelsk. Graduent fra Gettysburg College 1910. Advokat.

Theodore Blegen, 1911—12. Korleder. Graduent fra collegeavdelingen 1910.

Adolph Olsen, 1911—13. Orkester. Graduent Northwestern Conservatory, Minneapolis 1906, Det kongelige konservatorium, Leipzig, 1910.

Reuben F. Nelson, 1911—12. Hornmusik. Graduent fra collegeavdelingen 1913.

Arthur Hansen, 1911—15. Gymnastik. Teologisk kandidat 1915.

J. E. Løbeck, 1912—15. Forenede Staters historie, norsk, aritmetik. Graduent fra Augsburg Seminars collegeavdeling 1889.

William Anderson, 1912—13. Historie. Graduent fra Minnesota statsuniversitet 1913, Harvard universitet (Ph. D.) 1916. Professor ved Minnesota universitet 1916—.

Johan Rødvik, 1912—13. Norsk, religion. Teologisk kandidat 1915.

Thorvald O. Bjørntvedt (Olsen), 1912—13. Korleder. Teologisk kandidat 1915.

Louis E. Good, 1912—13. Hornmusik.

C. F. Faunce, 1913—14. Botanik, kemi.

Frederick Ditmanson, 1913—14, 15—16. Algebra, kemi. Teologisk kandidat 1918.

Erling Kolden, 1913—14. Hornmusik. Teologisk kandidat 1916.

J. A. Houkom, 1914—15. Aritmetik. Teologisk kandidat 1917.

Harry Anderson, 1914—18, 1919. Sang. Frekventerte North London Musical Academy 1890—98. Korleder, tenor-solist, forfatter av kirkemusik.

Olaf A. Urseth, 1914—15. Violin, orkester. Frekventerte Northwestern Conservatory of Music, Minneapolis, 1912—13. Lærer Sioux Falls College, Sioux Falls, S. D., 1916—18.

Vergil Person, 1914—16. Hornmusik, orkester.

H. S. Diehl, 1915—16. Kemi.

J. Dulebohn, 1915—16. Engelsk.

S. A. Patchin, 1915—16. Statsøkonomi.

Clarence Carlsen, 1915—18. Engelsk. Teologisk kandidat 1918.

S. P. Ronnei, 1915—16. Commercielle fag.

Harold Johnson, 1915—16. Gymnastik. Graduent fra collegeavdelingen 1915.

Melvin A. Helland, 1916—18. Engelsk. Teologisk kandidat 1918.

Olaf Evenson, 1916—18. Commercielle fag, aritmetik, skrivning. Frekventerte Madison Normalskole 1906—07, Red Wing Seminar et aar, American Business College, Minneapolis, 1915—16.

A. M. Hanson, 1916—18. Gymnastik. Teologisk kandidat 1918.

Bernhard A. Helland, 1918—. Engelsk. Graduent fra collegeavdelingen 1918. Teologisk student.

C. R. Youngdahl, 1917—18. Hornmusik, orkester. Graduent fra Gustavus Adolphus College musikavdeling 1909, Siegel Meyers musikskole, Chicago, 1913, American Guild of Organists, New York, 1915. Musiklærer.

Marius Dixen, 1918—. Græsk, tysk. Graduent fra collegeavdelingen 1918. Teologisk student.

Lars Qualben (Kvalbeen), 1918—. Gymnastik. Graduent fra collegeavdelingen 1918. Teologisk student.

Melvin Olson, 1918—. Engelsk, aritmetik, statsforfatning. Teologisk kandidat 1918.

Leif S. Harbo, 1919—. Engelsk. Graduent fra collegeavdelingen 1918. Student ved Minnesota universitet.

Alfred Lawrence, 1919. Commercielle fag.

Dr. Carl H. Petri, 1919. Hornmusik.

Elevantallet

Fra 1869 til 1874 havde Augsburg Seminar to afdelinger, nemlig den teologiske afdeling og proseminariet. Elevantallet var som følger: 1869—70, 24 (11—13); 1870—71, 22 (10—12); 1871—72, 24;⁶⁾ 1872—73, 24 (8—16); 1873—74, 30 (15—15).

Ved skolens utvidelse i 1874 fik den fire afdelinger, en teologisk afdeling, en græskavdeling, en realavdeling og en fællesavdeling. Realavdelingen blev dog efter et par aars tid nedlagt. Elevantallet i 1874—75 var 53 (15—6—2—30); 1875—76, 102 (13—89);⁷⁾ 1876—77, 92;⁸⁾ 1877—78, 108 (12—38—58); 1878—79, 101 (14—53—34); 1879—80, 101 (23—51—28); 1881—82, 98 (18—48—32); 1882—83, 100 (18—48—34); 1883—84, 96 (21—40—35); 1884—85, 111 (24—51—36); 1885—86, 125 (20—62—32); 1886—87, 141 (28—72—41); 1887—88, 133 (30—70—33); 1888—89, 151 (42—55—54); 1889—90, 160 (41—58—61); 1890—91, 188 (72—51—65); 1891—92, 164 (52—54—58); 1892—93, 167 (47—53—67); 1893—94, 113 (28—41—44); 1894—95, 128 (32—46—50); 1895—96, 165 (32—59—74); 1896—97, 187 (33—84—70); 1897—98, 194 (28—91—75); 1898—99, 180 (34—96—50); 1899—1900, 201 (34—104—63); 1900—01, 170 (44—75—51); 1901—02, 180 (43—65—72); 1902—03, 159 (39—41—79); 1903—04, 126 (26—45—55); 1904—05, 120 (17—38—65); 1905—06, 156 (18—44—94); 1906—07, 132 (16—44—72); 1907—08, 175 (18—52—105); 1908—09, 151 (17—48—86); 1909—10, 160 (21—56—83); 1910—11, 176 (25—51—100); 1911—12, 163 (29—53—81); 1912—13, 171 (32—52—87); 1913—14, 150 (30—37—83); 1914—15, 130 (27—37—66); 1915—16, 154 (30—31—93); 1916—17, 129 (21—28—80); 1917—18, 116 (26—25—63); 1918—19, 93 (26—23—44).⁹⁾

⁶⁾ Av disse var der dog kun atten som frekventerte skolen; tre studerte nemlig det aar ved Wisconsin statsuniversitet og tre ved Minnesota statsuniversitet. Hvor mange som tilhørte hver av skolens to afdelinger, oplyses ikke.

⁷⁾ Hvor mange av de 89 som tilhørte hver av skolens forberedende afdelinger, oplyses ikke.

⁸⁾ Der er ingen oplysning om, hvor mange som tilhørte hver av skolens afdelinger.

⁹⁾ Den sterke nedgang var en direkte følge av krigen.

Graduenter fra Augsburg Seminars collegeafdeling

1879

†*John T. Bugge*, se under fortegnelsen over collegeprofessorer ved Augsburg Seminar.

†*Ole Gulbrandson*, teologisk kandidat 1882.¹⁰⁾

†*Gregor Nilsen*, teologisk kandidat 1883.

†*Christian Thoresen*, teologisk student. Hjælpelærer 1878—79.†

Ole P. Øien, teologisk kandidat 1881.

1880

John H. Blegen, se under fortegnelsen over collegeprofessorer ved Augsburg Seminar.

Olaf S. Houkom, teologisk kandidat 1884.

Sigurd Olsen, teologisk kandidat fra Capital University, 1885, prest 1885—, Konferensen, Forenede Kirke, Norsk Lutherske Kirke.

†*Theodor S. Reimestad*. Se under fortegnelsen over collegeprofessorer ved Augsburg Seminar.

†*Carl L. Stenvig*, teologisk kandidat 1883.

1881

Olaus E. Loe, fortsatte studiet ved Yale College, New Haven, Conn., prest i Seattle, Wash (1909).

Fred Mathiesen, handelsmand, farmer, Ottawa, Ill.

Ole Rognlie, farmer, Minnewaukan, N. D.

Simon Romsdahl, teologisk kandidat 1883.

J. J. Skørdalsvold, lærer, literat, translatør. Hjælpelærer 1878—81, 82—83, 84—85.

Martin Sæterlie, teologisk kandidat 1885.

1882

John Brynjulfsen, teologisk kandidat 1886.

†*Simon T. Lie*, student ved Wisconsin statsuniversitet.

¹⁰⁾ For de collegegraduenter vedkommende, som fortsatte studierne og tok teologisk eksamen, findes nærmere oplysninger under fortegnelsen over de teologiske kandidater.

1883

Hallvard T. Askeland, musiker, bibliotekar, distriktssekretær
S. of N.

O. P. Berg, handelsmand, Granite Falls, Minn.

G. A. Søvde, teologisk kandidat 1886.

1884

O. K. Anderson, teologisk kandidat 1887.

†*O. H. Kirkbak*, teologisk kandidat 1887.

Thorvald Nelson, ansat i postvæsenet.

W. M. Pettersen, se under fortegnelsen over collegeprofessorer ved Augsburg Seminar.

Amos C. Sardeson, advokat, Minneapolis, Minn.

†*Bernhard Tollefson*, teologisk kandidat 1887.

1886

†*S. J. Boyum*, jurist.

A. J. Dahm, teologisk kandidat 1888.

Elias P. Harbo, se under fortegnelsen over teologiske professorer ved Augsburg Seminar.

Marcelius S. Holt, teologisk kandidat 1889.

†*Erik H. Tou*, teologisk kandidat 1889.

1887

†*O. P. Bøe*, teologisk student.

†*Harald Eriksen*, teologisk kandidat 1890.

Cornelius S. Grue, lærer, farmer Hay Lakes, Can.

M. L. Olson (Tuve), lærer, journalist, Clear Lake, Sask., Can.

Simon R. Tollefson, teologisk kandidat 1890.

Østen Winberg, læge, Lake Park, Minn.

1888

T. T. Aarestad, teologisk kandidat 1891.

†*O. E. Bordahl*, teologisk kandidat 1891.

Albert Johansen, teologisk kandidat 1891.

†*Ingebrigt Lium*, teologisk kandidat 1891.

Johannes L. Nydahl, se under fortegnelsen over collegeprofessorer ved Augsburg Seminar.

Claus Schmidt, teologisk kandidat 1894.

N. J. Vikingstad, teologisk kandidat 1891.

1889

†*Arne Berg*, teologisk kandidat 1892.

John E. Løbeck, lærer ved Wartburg bibelskole, professor ved Oak Grove Seminar. Prest 1913—, Lutherske Frikirke. Hjælpe­lærer 1912—15.

Frantz Norman, teologisk kandidat 1892.

Ole Shefveland, teologisk kandidat 1892.

Ole C. Strass, teologisk kandidat 1893.

1890

E. M. Broen, teologisk kandidat 1893.

†*O. E. Haugen*, teologisk student.

Martin Lundene, medicinsk student —?

Halvor S. Quanbeck, teologisk kandidat 1893.

John Stenberg, teologisk kandidat 1894.

1891

Edward Berntsen, teologisk kandidat 1894.

M. B. Eriksen, teologisk kandidat 1894.

H. N. Hendrickson, se under fortegnelsen over collegeprofes­sor­er ved Augsburg Seminar.

Jacob C. Herre, teologisk kandidat fra Forenede Kirkes Se­mi­nar 1896, prest 1896—, Forenede Kirke, Norsk Lutherske Kirke.

S. A. Johnson, teologisk kandidat fra Forenede Kirkes Semi­nar 1898, prest 1898—, Forenede Kirke, Norsk Lutherske Kirke.

†*O. T. Olsen*, teologisk kandidat 1895.

†*H. A. Urseth*, se under fortegnelsen over teologiske profes­sor­er ved Augsburg Seminar.

1892

J. L. Bestul, teologisk kandidat 1896.

J. O. Dyrnes, teologisk kandidat 1895.

B. L. Sundal, teologisk kandidat 1895.

J. T. Tallckson, farmer, Stanwood, Wash.

T. Tekse, teologisk kandidat 1895.

1893

A. Aron (svensk), prest.

J. E. Fossum, teologisk kandidat 1896.

E. M. Hansen, teologisk kandidat 1896.

H. O. Helseth, teologisk kandidat 1896.

J. B. Høigaard, teologisk kandidat 1896.

Carl Michaelson, teologisk kandidat fra Forenede Kirkes Seminar 1896, prest 1896—, Forenede Kirke, Norsk Lutherske Kirke.

M. A. Pederson, teologisk kandidat 1896.

S. O. Simundsen, teologisk kandidat fra Forenede Kirkes Seminar 1896, prest 1896—, Forenede Kirke, Norsk Lutherske Kirke.

1894

John A. Eliasson, teologisk kandidat 1897.

Anton Lea, teologisk kandidat fra Forenede Kirkes Seminar 1897, prest 1897—, Forenede Kirke, Norsk Lutherske Kirke.

Peter Sæthre, forretningsmand, Audubon, Minn.

1895

J. O. Evjen, se under fortegnelsen over teologiske professorer ved Augsburg Seminar.

†*N. Hatlem*, teologisk kandidat 1898.

†*J. Hatteberg*, lærer.

A. J. Vartdal, teologisk kandidat 1898.

1896

O. J. Flagstad, teologisk kandidat 1899.

M. B. Michaelsen, teologisk kandidat 1899.

Ludvig Pedersen, teologisk kandidat 1899.

Geo. S. Reimestad, advokat, Bismarck, N. D.

Carl S. Vang, teologisk kandidat 1899.

†*Jørgen S. Vang*, teologisk student.

1897

Edw. Dvergedahl, bankier, Wanamingo, Minn.

J. F. Hendrickson, læge, Minneapolis, Minn.

Nicolay Nilsen, teologisk kandidat 1901.

Gilbert O. Oudal, teologisk kandidat 1900.

A. J. Pederson, teologisk kandidat 1900.

1898

O. A. Aasen, teologisk kandidat 1901.

A. L. Andreassen, forretningsmand, Bloomer, Wis.

C. M. Diesen, læge, Washburn, N. D.

†*John K. Eliassen*. †1902.

E. A. Erickson, teologisk kandidat 1901.

Olaf J. Eriksen, teologisk kandidat, Forenede Kirkes Seminar 1901, prest 1901, Forenede Kirke, Norsk Lutherske Kirke.

Karl Flo, forretningsmand, Rapidan, Minn.

T. O. Gilbert, advokat, skifteretsdommer, Willmar, Minn.

O. E. Haakeim, teologisk kandidat 1901.

†*Ludv. E. Johnson*, teologisk kandidat 1901.

P. O. Laurhammer, teologisk kandidat 1901.

Geo. W. Martin.

A. Oftedal, teologisk kandidat 1901.

Johannes Skønnord, teologisk kandidat 1901.

Chas. E. Stangeland, den filosofiske doktorgrad fra Columbia universitet. I Forenede Staters regjerings tjeneste.

George Sverdrup, se under fortegnelsen over teologiske professorer ved Augsburg Seminar.

A. Torland, læge, Minneapolis, Minn.

Henry Ytrehus, teologisk kandidat 1901. Bosat i Norge.

1899

Edw. Erickson, teologisk kandidat 1902.

J. M. Halvorson, teologisk kandidat 1902.

†*Johannes J. Horvei* (Haarvei), teologisk kandidat, Forenede Kirkes Seminar 1904, prest, 1904—14, Forenede Kirke. Delegat til New Hampshire Constitutional Convention 1913. Liteært arbeide. †1914.

†*F. O. Iverson*, teologisk kandidat 1902.

Ludvig Lima, læge, Montevideo, Minn.

Claus Morgan, teologisk kandidat 1903.

Halvor O. Sageng, teologisk kandidat 1902.

1900

Paul A. Andreassen, forretningsmand, Menomonie, Wis.

O. C. Dahlager, teologisk kandidat 1903.

A. W. Halland, teologisk kandidat 1903.

†*Hans H. Hanson*.

F. S. Kalberg, redaktør, Antelope, Mont.

William Mills, se under fortegnelsen over collegeprofessorer ved Augsburg Seminar.

George Oftedal, jernbanekontorist, Minneapolis, Minn.

B. Oyen, skifteretsdommer, Montevideo, Minn.

J. A. Pedersen, teologisk kandidat 1903.

S. O. Severson, se under fortegnelsen over collegeprofessorer ved Augsburg Seminar.

Geo. M. Tangvald, teologisk kandidat 1903.

1901

J. O. Brensdal, teologisk kandidat 1904.

H. D. Colseth (Bakken), læge, Brooten, Minn.

L. H. Froyen, teologisk kandidat 1904.

G. Gilbertson, skibsbygger, Seattle, Wash.

Oliver T. Lee, astronom, lærer, Chicago, Ill. Den filosofiske doktorgrad fra Chicago universitet. Hjælpelærer 1904—05.

L. L. Lillehei, se under fortegnelsen over collegeprofessorer ved Augsburg Seminar.

Oscar Nilsen, forretningsbestyrer, Duluth, Minn.

B. W. Olsen, teologisk kandidat 1904.

John J. Oyen, lærer, Montevideo, Minn.

L. O. Sinness, farmer, Minnewaukan, N. D.

S. O. Vangstad, teologisk kandidat 1904.

1902

Luth. N. Bergh, læge, Montevideo, Minn.

M. Bjørnson, teologisk kandidat 1905.

Peter Breckhus, tandlæge, professor ved Minnesota universitet.

A. S. Framstad, teologisk kandidat 1905.

Rudolph Hanson, teologisk kandidat 1908.

Malvin Hauge, læge, Clarkfield, Minn.

Wilhelm Hauge, farmer, Stady, N. D.
G. Nordberg, teologisk kandidat 1908.
O. T. Oudal, teologisk kandidat 1905.
R. M. Pederson, læge, Minneapolis, Minn., oberst i Forenede Staters arme.

1903

H. C. Erickson, læge, Stanley, Wis.
Arnt T. Flow, læge, Harvey, N. D.
Andrew Hanson.
J. L. Hendrickson, ansat i postvæsenet, Crookston, Minn.
O. S. Licdahl, læge, Palermo, N. D.
P. O. Osterhus.
Rudolph T. Solensten, assisterende sekretær for National Safety Council, Chicago, Ill.
Odvin Torrison, maskinist, Minneapolis, Minn.

1904

Lauritz B. Berg, Penzance, Sask., Can.
Carl W. Blegen, arkæologist, sekretær for American Classical School, Athen, Grækenland.
Hallward M. Blegen, læge, Warren, Minn.
Karl O. Brandee, teologisk kandidat 1908.
†*Endre A. Foley*.
Paul J. Lovick, handelsreisende, Minneapolis, Minn.
Carl M. Roan (Johnson), læge, Minneapolis, Minn.
T. T. Roan (Raaen), teologisk kandidat 1908.
Hans O. Sageng, teologisk kandidat 1907.
Andrew J. Sjørebø, professor, Columbia College, Everett, Wash.
C. J. Stadem, teologisk kandidat 1907.

1905

V. W. Bondo, teologisk kandidat fra Trinitatis Seminar, Blair, Nebr. 1908. Prest 1908—, Forenede Danske Kirke.
P. W. Eriksen, teologisk kandidat 1908.
John L. Omland, farmer, Gunderson, Sask., Can.

1906

L. O. Anderson, teologisk kandidat 1910.

Peter P. Petersen, Grenora, N. D.

C. W. Quanbeck, lærer ved Oak Grove Seminar, Minnehaha Academy, bladudgiver, Minneapolis, Minn.

1907

Helmer E. Dybvig, grubeingeniør, Astoria, Ore.

Augustin D. Halvorson, teologisk kandidat 1910.

Gustav Halvorson, advokat, Brainerd, Minn.

Carl J. Nestvold, teologisk kandidat 1910.

Tønnes O. Riis (Knaben), læge, Luck, Wis.

Gustav H. Sahl, distriktsbestyrer, Chicago Portrait Co., Chicago, Ill.

Lawrence B. Sateren, teologisk kandidat 1911.

Martin Solensten, forretningsmand, Madelia, Minn.

Lars Tysseland, teologisk kandidat 1911.

1908

John E. Blegen, bankkasserer, Minneapolis, Minn.

†*George S. Gunderson*, læge. †1919.

†*Louis T. Hanson*, teologisk kandidat 1911.

Henry O. Hanson, handelsreisende, Minneapolis, Minn.
Hjælpe lærer 1908—09.

Arthur Markve, assisterende countyadvokat, Minneapolis, Minn. Hjælpe lærer 1910—12.

1909

Theodore Hanson, skolesuperintendent, Grand Forks, N. D.

Edmund S. Holland, teologisk kandidat 1912.

Ingel Hovland, teologisk kandidat 1912.

Karl G. Nilsen, teologisk kandidat, Forenede Kirkes Seminar 1912, prest 1912—, Forenede Kirke, Norsk Lutherske Kirke. A. M., Des Moines College, 1915.

Albert Thorson, Spring Park, Minn.

1910

Leif H. Aves, teologisk kandidat 1914.

Theodore Blegen, lærer, Minneapolis, Minn. Hjælpelærer 1911—12.

E. G. Larsen, advokat, Aneta, N. D.

J. B. Larson, lærer, Roseau, Minn. Hjælpelærer 1910—11.

J. R. Michaelson, teologisk kandidat 1914.

†*Egil W. Pettersen*, lærer. †1919.

1911

George R. Anderson, kontorist, Minneapolis, Minn.

Einar C. Andreassen, lægemissionær i Kina 1919, Lutherske Frikirke.

Joseph L. Haug, skolesuperintendent, Cottonwood, Minn.

Lars Hompland, teologisk kandidat 1914.

Peder T. Konsterlie, teologisk kandidat 1914.

Sigurd Melby, teologisk kandidat 1914.

†*Sivert J. Mundahl*.

Trygve Narvesen, sekretær for U. M. K. F., Salt Lake City, Utah.

Henry T. Quanbeck, lærer, McVile, N. D.

1912

Thorvald O. Bjørntvedt (Olsen), teologisk kandidat 1915.

George Dalager, fortsatte sine studier ved University of California. Bosat i San Francisco, Cal.

†*Adolph Furre*, stipendiat. †i Norge 1913.

James R. Grønseth, teologisk kandidat, Forenede Kirkes Seminar 1915, prest 1915—, Forenede Kirke, Lutherske Frikirke.

Arthur Hansen, teologisk kandidat 1915.

Arthur Lien, teologisk kandidat 1915.

Arthur S. Olson, teologisk kandidat 1915.

Johan Rødvik, teologisk kandidat 1915.

Oscar Ytrehus, lærer, Staples, Minn.

Carl E. Nordberg, teologisk kandidat 1905.

1913

Ole A. Asheim, teologisk kandidat 1916.

Alfred Berg, farmer, Crookston, Minn.

Albert M. Hanson, teologisk kandidat 1918.

Martin E. Hegge, Chiropractor, Tagus, N. D.

Erling Kolden, teologisk kandidat 1916.

Ralph Mortensen, teologisk kandidat 1916.

Otto Nellermeoe, foredragsholder, Minneapolis, Minn.

Reuben F. Nelson, musiker, Minneapolis, Minn. Hjælpelærer 1911—12.

Ole E. Nestvold, teologisk kandidat 1916.

John O. Reitan, teologisk kandidat 1916.

1914

Bert Balerud, ansat i bank, Minot, N. D.

Clarence Framstad, teologisk kandidat 1917.

M. E. Helland, teologisk kandidat 1917.

John A. Houkom, teologisk kandidat 1917.

Elmer Huset, teologisk kandidat 1917.

Wilhelm Kavli, Minneapolis, Minn.

John Quanbeck, farmer, McVile, N. D.

1915

Clarence Carlsen, teologisk kandidat 1918.

Frederick Ditmanson, teologisk kandidat 1918.

Julius Erickson, ansat i bank, Minot, N. D.

Melvin A. Helland, teologisk kandidat 1918.

Torger Hetland, lærer, Minneapolis, Minn.

Harold Johnson, Minneapolis, Minn. Hjælpelærer 1915—16.

Ernest Larsen, lærer, student ved Minnesota statsuniversitet.

Maurice Nelson, lærer, Grove City, Minn.

Melvin J. Olsen, teologisk kandidat 1918.

Adolph Paulson, lærer, Langdon, N. D.

Martin Sateren, bankier, Sisseton, S. D.

Conrad Sunde, lærer, Hawick, Minn.

Olav S. Winther (Johnson), teologisk kandidat 1918.

1916

Arthur Anderson, lærer, Minneapolis, Minn.

Olav I. Berlie, skolebestyrer, Osakis, Minn.

Victor Esson, principal for høiskolen, Overby, N. D.

Oscar M. Mehus, lærer, student ved Nord Dakota statsuniversitet.

Henry Rydland, student, Luther Teologiske Seminar.

Roy W. Slettehaugh, maskinist, Minneapolis, Minn.

Marcus Tufteland, student, Luther Teologiske Seminar.

Morris G. C. Vaagenes, teologisk kandidat 1919.

1917

Charles Crouch, teologisk student.

Selmer Framstad, teologisk student.

Torgney Kleven, teologisk student.

Samson Klyve, teologisk kandidat 1918, Luther Teologiske Seminar. Missionær i Kina 1918—, Norsk Lutherske Kirke.

1918

Marius C. Dixen, teologisk student. Hjælpelærer 1918—.

Leif S. Harbo, student, Minnesota statsuniversitet. Hjælpelærer 1919—.

Bernhard A. Helland, teologisk student. Hjælpelærer 1918—.

Lars Qualben (Kvalbeen), teologisk student. Hjælpelærer 1918—.

Joseph Nystuen, teologisk student.

Leif Sverdrup, student, Minnesota statsuniversitet.

1919

Ole J. Haukeness, teologisk student.

Teologiske kandidater¹¹⁾

1869

Lars E. Green, prest 1869—1912, Skand. Augustana, Norske Augustana, Norske Synode, Antimissouriske Broderskap, Forenede Kirke.

¹¹⁾ Der har, især i skolens første aar, været nogen faa som er blit ordinert uten at ha tat avgangseksamen og være blit teologiske kandidater. Det var ikke hensigten at ta nogen av dem med i denne fortegnelse, men det tør likefuldt hælde, at det er skedd. Det første aarstal angir det aar vedkommende blev ordinert, det sidste det aar han paa grund av alderdom eller andre aarsaker op-
hørte med at være i aktiv prestelig virksomhet.

1870

†*Nils C. Brun*, prest 1870—1919. Konferensen, Forenede Kirke. Hjælpelærer 1869—70. Redaktør, oversætter, forfatter. †1919.

Carl J. Helsem, prest 1870—1914, Konferensen, Forenede Kirke, hospitalsmissionær i Chicago 1914—.

1871

†*Ole Amundson*, prest 1871—95. Konferensen, Forenede Kirke. †1913.

Johan A. Bergh, prest 1871—. Konferensen, Forenede Kirke, Norsk Lutherske Kirke. Hospitalsmissionær. Redaktør, forfatter.

Nils E. Bøe, prest 1871—, Konferensen, Forenede Kirke, Norsk Lutherske Kirke.

Lars Lund, prest 1871—1912, Konferensen, Forenede Kirke. Missionskasserer, redaktør, utgiver av "Harpen" (sammen med Hoyme).

†*Paul G. Østby*, prest 1871—1918, Konferensen, Forenede Kirke. Redaktør, utgiver av "Sangbok for barn". †1918. Hjælpelærer 1869—70.

1872

Ole Amble, prest 1872—. Konferensen, Forenede Kirke, Norsk Lutherske Kirke.

O. H. Bostad, prest 1872—86, Konferensen.

†*Edward Eriksen*, prest 1872—1904, Konferensen, Forenede Kirke. †1913.

†*John H. Grøtheim*, prest 1872—1905, Konferensen, Forenede Kirke. †1906.

Bernhard L. Hagbøe, prest 1872—, Konferensen, Forenede Kirke, Lutherske Frikirke.

Hans Z. Hvid, prest 1872—1910, Konferensen, Forenede Kirke.

†*Nils Iversen*, prest 1872—99. Konferensen, Forenede Kirke. †1907.

†*Christian T. Saugstad*, prest 1872—97, Konferensen, Forenede Kirke, Lutherske Frikirke. †1897.

†*Hans N. Thorup*, prest 1872—1908. Konferensen, Forenede Kirke. †1908.

1873

†*Gjermund G. Hoyme*, prest 1873—1902, Konferensen, Forenede Kirke. Formand, Konferensen 1886—90, Forenede Kirke 1890—1902. Forfatter, utg. "Harpen" (sammen med Lund). †1902.

†*Egil H. Midtbø*, prest 1873—1908, Konferensen, Forenede Kirke. †1911.

1874

Anton M. Andersen, prest 1874—, Konferensen, Dansk Ev. Luth. Kirke, Forenede Danske Kirke. Professor i teologi, Trinitatis Seminar, Blair, Nebr., 1895—97. Redaktør, medutgiver av "Sangeren".

†*Gerhard Gjertsen*, prest 1874—86, Konferensen. Hjælpelærer, 1873—75. Oversætter. †1896.

Hans Hansen, prest 1874—, Konferensen, Dansk Ev. Luth. Kirke, Forenede Danske Kirke.

†*Nils Heggernes*, prest 1874—1901, Konferensen, Lutherske Frikirke. †1909.

†*Rasmus Høie*, prest 1874—76, Konferensen. Vendte tilbake til Norge 1876. †1911.

†*Nils Madsen*, prest 1874—80, Konferensen. †1881.

Tosten Moen, prest 1874—1914, Konferensen, Forenede Kirke, Lutherske Frikirke.

Ole Nilsen, prest 1874—, Konferensen, Forenede Kirke, Norsk Lutherske Kirke. Redaktør, forfatter. Hjælpelærer 1873—74.

†*Martin Shirley*, prest 1874—91, Konferensen, uten samfundsforbindelse, Norske Synode. Redaktør. †1906. Hjælpelærer 1877—78.

†*Ole C. Schonhøvd*, prest 1874—89, Konferensen. †.

Iver Tharaldsen, prest 1874—19, Konferensen, Forenede Kirke, Norsk Lutherske Kirke. Forfatter, redaktør.

1875

†*Johan H. Myhre*, prest 1875—1911, Konferensen, Forenede Kirke, Lutherske Frikirke. Forfatter, utg. "Hjemlandstoner", redaktør. †1911.

Ole Nilsen Bergh, prest 1875—1916, Konferensen, Forenede Kirke, Lutherske Frikirke.

Peter A. Nykreim, prest 1875—1908, Konferensen, Forenede Kirke. Forfatter.

Lars H. Tøsdal, prest 1875—1913, Konferensen, Forenede Kirke.

†*Harald M. Wang*, prest 1875—1906, Konferensen, Forenede Kirke. †1913.

1876

†*Anders N. Kleven*, prest 1876—1909, Konferensen, Forenede Kirke. Forfatter. †1909.

Martin J. Waage, prest 1876—88, Konferensen.

1877

Severin Almklov, prest 1876—87, Konferensen.

†*Gunulf J. Omland*, prest 1877—1908, Konferensen, Forenede Kirke. †1914.

†*Gustav Oftedal*, prest 1877—1918, Konferensen, Forenede Kirke, Lutherske Frikirke. †1918. Hjælpelærer 1879—80.

†*M. C. Hansen Rohe*, prest 1877—1906, Konferensen, Dansk-Ev. Luth. Kirke, Forenede Danske Kirke. †1906.

1878

Hans O. Opsal, prest 1878—1900, Konferensen, General Synod. Redaktør.

Lars O. Pedersen, prest 1878—1914, Konferensen, Forenede Kirke.

†*Christian Wold*, prest 1878—88, Konferensen. †1888.

1879

H. Peter Berthelsen, prest 1879—1888, Konferensen, Dansk Ev. Luth. Kirke. Redaktør.

†*Ibrain L. Lundebj*, prest 1880—97, Konferensen, Forenede Kirke. Redaktør. †1897.

Bertel P. Strand, prest 1879—?, Konferensen, Forenede Kirke.

Svein Strand, prest 1879—1907, Konferensen, Forenede Kirke. Lærer ved Madison Normal School 1907—. Redaktør, forfatter.

1880

†*Anders O. Megrund*, prest 1880—1909, Konferensen, Forenede Kirke. †1909.

Johannes E. Nord, prest 1880—, Konferensen, Forenede Kirke, Norsk Lutherske Kirke. Hjælpelærer 1879—80.

Peter B. Norman, prest 1880—88, Konferensen.

1881

Gottlieb B. Christiansen, prest 1881—, Konferensen, Dansk Ev. Luth. Kirke, Forenede Danske Kirke. Formand for Forenede Danske Kirke 1896—. Professor Trinity Seminar, Blair, Nebr., 1890—96.

†*Nicolai N. Heierman*, prest 1881—97, Konferensen, Forenede Kirke. †1897.

H. C. Holm, prest 1881—, Konferensen, Forenede Kirke, Norsk Lutherske Kirke. Hjælpelærer 1880—81. Distriktsformand i Den Norsk Lutherske Kirke.

Jens J. Lønne, prest 1881—, Konferensen, Forenede Kirke, Norsk Lutherske Kirke.

Peter Nilsen, prest 1881—, Konferensen, Forenede Kirke, Lutherske Frikirke. Evangelist i Den Lutherske Frikirke 1894—1902 og 1905—.

†*Adolph Petersen*, prest 1881—1912, Konferensen, Forenede Kirke. †1915.

Søren E. Sørensen, prest 1881—, Konferensen, Forenede Kirke, Lutherske Frikirke.

Ole P. Øien, prest 1881—88, Konferensen. Repræsentant til Minnesotas legislatur 1898—1900.

1882

†*Rasmus Andersen*, prest 1882—1914, Konferensen, Forenede Kirke. †1914.

†*John T. Bugge*. Se under fortegnelsen over collegeprofessorer ved Augsburg Seminar.

†*Ole Gulbrandson*, prest 1882—1914, Konferensen, Forenede Kirke. Hjælpelærer 1880—82. †1914.

Louis C. Hill, prest 1882—?

Bernhard Olsen, prest 1882—98, Konferensen, Forenede Kirke.

Anders Rasmussen, prest 1883—, Konferensen, Dansk Ev. Luth. Kirke, Forenede Danske Kirke. Redaktør.

Osmund O. Risvold, prest 1882—, Konferensen, Forenede Kirke, Norsk Lutherske Kirke.

†*Tønnes K. Solensten*, prest 1882—1909, Konferensen, Forenede Kirke. †1909.

1883

John H. Blegen. Se under fortegnelsen over collegeprofessorer ved Augsburg Seminar.

Fredrik E. Jensen, prest 1883—93, Konferensen, uten samfundsforbindelse.

†*Gregor Nilsen*, prest 1883—1913, Konferensen, Forenede Kirke, Lutherske Frikirke. †1913.

†*Theodor S. Reimestad*. Se under fortegnelsen over collegeprofessorer ved Augsburg Seminar.

Simon Romsdahl, prest 1883—, Konferensen, Forenede Kirke, Lutherske Frikirke, Forenede Kirke, Norsk Lutherske Kirke.

†*Carl L. Stenvik*, ikke ordinert. Døde tidlig. Hjælpelærer 1879—81, 82—83.

1884

John H. Brønø, prest 1884—, Konferensen, Forenede Kirke, Lutherske Frikirke, Forenede Kirke, Norsk Lutherske Kirke.

Olaf S. Houkom, prest 1884—1912, Konferensen, Forenede Kirke, Lutherske Frikirke.

Ole H. Stenson, prest 1884—, Konferensen, Forenede Kirke.

Peder J. Østergaard, prest 1884—, Konferensen, Forenede Danske Kirke.

Henrich Turunen, prest 1884—90(?), Konferensen, Suomi-synoden.

Anders Wold, prest 1884—, Konferensen, Forenede Kirke, Norsk Lutherske Kirke. Lærer ved Red Wing Seminar 1882—83.

1885

Lorentz E. Kjelaas, prest 1885—1917, Konferensen, Forenede Kirke, Lutherske Frikirke.

Martin Sæterlie, prest 1885—, Konferensen, Forenede Kirke, Norsk Lutherske Kirke. Hedningemissionssekretær for Den Forenede Kirke 1910—17, Den Norsk Lutherske Kirke 1917—. Forfatter, redaktør.

1886

Elias Aas, prest 1886— Konferensen, Forenede Kirke, Lutherske Frikirke. Finanssekretær for Oak Grove Seminar 1914—.

Arnljot M. Arntzen, prest 1886—87 og 1904—, Konferensen, Lutherske Frikirke. Redaktør. Hjælpelærer 1908—10.

Knut B. Birkeland, prest 1886—95, Konferensen, Lutherske Frikirke. Redaktør, forfatter. Hjælpelærer 1882—83. Formand Augsburg Seminars Board of Trustees 1911—16 og 1919—

John Brynjulfsen, prest 1886—1906, Konferensen, Forenede Kirke. Redaktør.

Ole Dahle, prest 1886—, Konferensen, Forenede Kirke, Lutherske Frikirke.

†*Tharald O. Fossum*, prest 1886—, Konferensen Forenede Kirke. Hjælpelærer 1885—86. †1915.

Martin H. Hegge, prest 1886—, Konferensen, Forenede Kirke, Norsk Lutherske Kirke.

Anders O. Meland, prest 1886—, Konferensen, Forenede Kirke, Norsk Lutherske Kirke.

Peter P. Petersen, prest 1886—, Konferensen, Forenede Kirke, Lutherske Frikirke.

†*Ole K. Quamme*, 1886—1904, Konferensen, Forenede Kirke, Lutherske Frikirke. †1904.

Casper O. Rosing, prest 1886—1911, Konferensen, Forenede Kirke.

Georg A. Søvde, prest 1886—, Konferensen, Forenede Kirke, Norsk Lutherske Kirke. Hjælpelærer 1885—86.

1887

Ole K. Andersen, prest 1887—1918, Konferensen, Forenede Kirke, Norsk Lutherske Kirke. Emeritus.

†*John P. Hogstad*, missionær paa Madagaskar 1887—1911, Konferensen, Forenede Kirke, Lutherske Frikirke, Forenede Kirke. †paa Madagaskar 1911.

†*Ole H. Kirkbak*, prest 1887—1910, Konferensen, Forenede Kirke, Lutherske Frikirke. †1910.

Henrik Langeland, prest 1887—?, Konferensen.

John U. Pedersen, prest 1887—1904, Konferensen, Forenede Kirke, Lutherske Frikirke. Den Lutherske Frikirkes indremissionssuperintendent 1905—10. Fondsindsamlern for Augsburg Seminar 1910—.

Erick B. Slettedahl, prest 1887—, Konferensen, Forenede Kirke, Norsk Lutherske Kirke.

Lauritz Thoresen, prest 1887—, Konferensen, Forenede Kirke, Norsk Lutherske Kirke. Hjælpelærer 1886—87.

†*Bernhard Tollefson*, prest 1887—1905, Konferensen, Forenede Kirke. †1905.

Ingebrigt Tollefson, prest 1887—, Konferensen, Forenede Kirke, Lutherske Frikirke. Rektor for det norske diakonissehjem i Minneapolis 1905—09. Redaktør.

Lars O. Wigdahl, prest 1887—, Konferensen, Forenede Kirke, Norsk Lutherske Kirke.

1888

Amund A. Brunsvold, prest 1889—, Konferensen, Forenede Kirke, Lutherske Frikirke.

A. J. Dahm, ikke ordinert. En tid professor ved Dana College i Blair, Nebr.

Thore K. Gaustad, prest 1888—, Konferensen, Forenede Kirke, Norsk Lutherske Kirke.

Andreas J. Løgeland, prest 1888—, Konferensen, Forenede Kirke, Lutherske Frikirke.

†*Halvor E. Rue*, prest 1888—1899, Konferensen, Forenede Kirke. †1900.

Martin B. Sveen, prest 1888—, Konferensen, Forenede Kirke, Norsk Lutherske Kirke.

Henrik Voldal, prest 1888—, Konferensen, Forenede Kirke, Norsk Lutherske Kirke.

Henning Yderstad, prest 1888—, Konferensen, Forenede Kirke, Lutherske Frikirke.

Christofer Ytrehus, prest 1888—, Konferensen, Forenede Kirke, Lutherske Frikirke. Den Lutherske Frikirkes formand 1903—05.

1889

Endre E. Gynild, prest 1889—, Konferensen, Forenede Kirke, Lutherske Frikirke. Den Lutherske Frikirkes formand 1899—1901, 1905—07, 1909—10, 1913—15, 1917—19. Formand for Augsburg Seminars Board of Trustees 1916—19. Formand for Lutheran Board of Missions 1899—1917, 1919—.

Elias P. Harbo. Se under fortegnelsen over teologiske professorer ved Augsburg Seminar.

Marcelius S. Holt, prest 1889—, Konferensen, Forenede Kirke, Norsk Lutherske Kirke.

Jens Chr. Nilsen, ikke ordinert.

Ole Rasmussen, ikke ordinert.

†*Erik H. Tou*, missionær paa Madagaskar 1889—1903, prest 1904—1917, Konferensen, Forenede Kirke, Lutherske Frikirke. †1917.

Hans L. Tørlén, ikke ordinert.

Andreas J. Ørke, prest 1889—, Konferensen, Forenede Kirke, Norsk Lutherske Kirke.

Hans O. Østgulen, prest 1889—, Konferensen, Forenede Kirke, Lutherske Frikirke.

1890

Elias Berlie, prest 1890—, Forenede Kirke, Lutherske Frikirke. Redaktør. Formand for Board of Home Missions 1903—04, sekretær 1912—17.

Wilhelm B. Dahl, prest 1890—, Forenede Kirke, Norsk Lutherske Kirke.

†*Harald E. Eriksen*, prest 1890—94, Forenede Kirke. †1894.

†*Martin Gulbrandson*, prest 1890—1908, Forenede Kirke. †1908.

Martin Iverson, prest 1890—, Forenede Kirke, Lutherske Frikirke, Forenede Kirke, Norsk Lutherske Kirke.

Mons M. Midthun, prest 1890—1907, Forenede Kirke, Lutherske Frikirke.

†*Hans S. Olsen*, prest 1890—92, Forenede Kirke. †1892.

Bernt S. J. Sund, prest 1890—, Forenede Kirke, Norsk Lutherske Kirke.

Simon R. Tollefson, prest 1890—1917, Forenede Kirke, Lutherske Frikirke. Redaktør. Rektor for diakonissehjemmet i Minneapolis 1896—1905.

Mons O. Waldal, prest 1890—, Forenede Kirke, Norsk Lutherske Kirke.

Paul Winther, prest 1890—, Forenede Kirke, Lutherske Frikirke. Den Lutherske Frikirkes Formand 1910—12.

1891

Lars K. Aaberg, prest 1891—, Forenede Kirke, Norsk Lutherske Kirke.

Torleif Aarestad, prest 1891—, Forenede Kirke, Norsk Lutherske Kirke.

Nils Askeland, prest 1891—, Forenede Kirke, Norsk Lutherske Kirke.

Gilbert Bakken, prest 1891—, Forenede Kirke, Norsk Lutherske Kirke.

Ole G. Belsheim, prest 1891—?, Forenede Kirke. Oversætter.

†*Ole E. Bordahl*, prest 1891—1906, Forenede Kirke. †1906.

August Bredesen, prest 1892—, Forenede Kirke, Lutherske Frikirke.

Martin P. Dommersnæs, prest 1891—, Forenede Kirke, Norsk Lutherske Kirke.

Olaf Ellingson, prest 1891—, Forenede Kirke, Lutherske Frikirke, Hauges Synode, Norsk Lutherske Kirke.

†*Anders E. Eriksen*, prest 1891—95, Forenede Kirke. †1895.

†*Nils O. Fjeld*, prest 1891—1900, Forenede Kirke. †1900.

Halvor O. Fjeldstad, prest 1891—1907 og 1908—?, Forenede Kirke, Norsk Lutherske Kirke.

H. Hansen Hagen, prest 1891—, Forenede Kirke, Norsk Lutherske Kirke.

Albert Johansen, prest 1892—, Forenede Kirke, Norsk Lutherske Kirke.

Erik O. Larsen, prest 1891—, Forenede Kirke, Norsk Lutherske Kirke.

†*Ingebrigt Lium*, prest 1894—1913, Forenede Kirke. †1913.

Helmer Lund, prest 1892—, Forenede Kirke, Norsk Lutherske Kirke.

John Madsen, prest 1891—, Forenede Kirke, Norsk Lutherske Kirke.

Michael Mickelsen, prest 1891—, Forenede Kirke, Lutherske Frikirke, Forenede Kirke, Norsk Lutherske Kirke.

Jakob Mortensen, prest 1891—, Forenede Kirke, Lutherske Frikirke. Kasserer for Augsburg Seminar 1905—07.

Edias Nielsen, prest 1891—1913, Forenede Kirke.

Johannes L. Nydahl. Se under fortegnelsen over collegeprofessorer ved Augsburg Seminar.

†*Martin Rufsvold*, prest 1891—1914, Forenede Kirke, Lutherske Frikirke. Redaktør. Rektor for diakonissehjemmet i Minneapolis 1912—14. †1914.

†*Ole L. Selsøe*, prest 1891, Forenede Kirke. †1891.

Olai R. Sletten, prest 1891—, Forenede Kirke, Norsk Lutherske Kirke.

Henrik M. Solem, prest 1891—, Forenede Kirke, Norsk Lutherske Kirke.

John F. Svenson, prest 1891—, Forenede Kirke, Norsk Lutherske Kirke.

†*Olaf I. Thorseth*, prest 1892—96, Forenede Kirke, Lutherske Frikirke. †1897.

Nils J. Vikingstad, prest 1891—, Forenede Kirke, Norsk Lutherske Kirke. Hjælpelærer 1889—90.

Hans J. Villesvik, prest 1891—, Forenede Kirke, Lutherske Frikirke.

†*Ole O. Wold*, prest 1891—1908, Forenede Kirke, Lutherske Frikirke. †1908.

1892

Johan J. Akre, prest 1892—, Forenede Kirke, Norsk Lutherske Kirke.

†*Arne Berg*, prest 1892—1901, Forenede Kirke, Lutherske Frikirke. †1901.

Kristoffer Dalager, prest 1892—, Forenede Kirke, Norsk Lutherske Kirke.

Jacob Diesen, prest 1893—1906 og 1912—?, Forenede Kirke, Norsk Lutherske Kirke.

Henry Eliassen, prest 1892—1912, Forenede Kirke. Kolportør 1912—.

†*Anders Flakoll*, prest 1892—1903, Forenede Kirke. †1903.

Gabriel N. Isolany, missionær paa Madagaskar 1893—1901, prest 1903—, Forenede Kirke, Norsk Lutherske Kirke.

Carl A. Melby, prest 1892—1901, Forenede Kirke. Studieophold i Tyskland 1895—96 og 1899—1901 (Ph.D.). Professor ved St. Olaf College 1901—. Literære arbeider.

Tobias J. Moen, prest 1892—, Forenede Kirke, Lutherske Frikirke.

Frantz C. Norman, prest 1892—, Forenede Kirke, Norsk Lutherske Kirke.

Ole B. Sanders, missionær paa Madagaskar 1893—1902, prest 1903—, Forenede Kirke, Norsk Lutherske Frikirke.

†*Olaf A. Sandness*, prest 1892—97, Forenede Kirke. †1898.

Ole Shefveland, prest 1892—, Forenede Kirke, Norsk Lutherske Kirke. Forfatter.

G. O. Skaret, prest 1892—02, Forenede Kirke.

Peder Steen, prest 1892—, Forenede Kirke, Lutherske Frikirke.

Paul H. Tetlie, prest 1892—, Forenede Kirke, Norsk Lutherske Kirke.

1893

John O. Arevik, prest 1893—, Forenede Kirke, Lutherske Frikirke.

†*Knut E. Bakken*, prest 1893—1915, Forenede Kirke. †1915.

†*Henry L. Berg*, prest 1893—1916, Forenede Kirke. †1916.

Engebret M. Broen, prest 1893—, Forenede Kirke, Lutherske Frikirke, Lutherske Brodersamfund. Hjælpelærer 1892. I flere aar formand for Brodersamfundet. Bestyrer for Wahpeton Bibelskole 1903—12. Forfatter, redaktør.

Nils Halvorsen, prest 1893—, Forenede Kirke, Lutherske Frikirke.

†*O. M. Hansen*, prest 1893—?, Forenede Kirke. †?

Andreas Helland. Se under fortegnelsen over de teologiske professorer ved Augsburg Seminar.

Henrik O. Helmers, prest 1893—1910, Forenede Kirke. Flyttet til Norge, sekretær for Drammens kreds av Det Norske Missionsselskap.

Martin G. Holm, prest 1894—, Forenede Kirke, Norsk Lutherske Kirke.

Anders Houkom, prest 1894—, Lutherske Frikirke, Forenede Kirke, Norsk Lutherske Kirke.

†*Jakob A. Lofthus*, prest 1894—1916, Forenede Kirke, Lutherske Frikirke, Forenede Kirke. †1916.

Jakob M. Mikaelson, prest 1893—, Forenede Kirke, Lutherske Frikirke.

Halvor S. Quanbeck, prest 1893—, Forenede Kirke, Lutherske Frikirke.

Olav Refsdal, prest 1893—?, Forenede Kirke, Norsk Lutherske Kirke. Forfatter, redaktør.

Sjur Risløv, prest 1893—, Forenede Kirke Lutherske Frikirke. Redaktør.

†*Martin Romstad*, prest 1894—1920, Forenede Kirke, Norsk Lutherske Kirke. †1920.

Johan Røvik, prest 1893—, Forenede Kirke, Norsk Lutherske Kirke.

Bertil A. Stavik, prest 1893—1908, Forenede Kirke.

Ole C. Strass, prest 1895—1910, Forenede Kirke. Til Norge 1910.

Niels A. Stubkjær, prest 1893—, Forenede Kirke, Norsk Lutherske Kirke.

Nils J. Thomasberg, prest 1893—1914, Forenede Kirke, utenfor samfundsforbindelse.

1894

Edward Berntsen, prest 1895—, Lutherske Frikirke.

Michael B. Eriksen, prest 1894—, Forenede Kirke, Norsk Lutherske Kirke.

Severin E. Odland, prest 1894—, Lutherske Frikirke.

C. H. Schmidt, prest 1894—, Forenede Danske Kirke.

J. A. Stenberg, prest 1894—, Forenede Kirke, Norsk Lutherske Kirke.

Jens S. Strand, prest 1894—, Forenede Kirke, Lutherske Frikirke, Forenede Kirke, Norsk Lutherske Kirke.

1895

Gudbrand Blessum, prest 1895—, Lutherske Frikirke.

John O. Dyrnes, lægeeksamen 1898, ordinert i Paris 1900, lægemissionær paa Madagaskar 1900—, Lutherske Frikirke. Lægeeksamen Paris universitet 1911.

Halvor Jensson, prest 1895—, Lutherske Frikirke, Forenede Kirke, Norsk Lutherske Kirke.

†*Ole T. Olsen*, prest 1900—11, Lutherske Frikirke. †1912.

Benjamin A. Sand, prest 1895—, Lutherske Frikirke, Forenede Kirke, ?

Bernt L. Sundal, prest 1896—, Lutherske Frikirke.

Tobias Tekse, prest 1895—, Lutherske Frikirke.

Eberg C. Tollefson, prest 1895—, Lutherske Frikirke, Forenede Kirke, Norsk Lutherske Kirke.

Ole L. Torvik, prest 1895—, Lutherske Frikirke.

†*Hans A. Urseth*. Se under fortegnelsen over teologiske professorer ved Augsburg Seminar.

1896

Carl Amundson, prest 1896—, Lutherske Frikirke.

Jonas L. Bestul, prest 1896—, Lutherske Frikirke. Hjælpe-lærer 1893—96. Lærer ved Bethania College, Everett, Wash., 1906—12.

Jens E. Fossum, prest 1896—07, Lutherske Frikirke. Bestyrer for Oak Grove Seminar 1907—.

Edward A. Hage, prest 1896—, Lutherske Frikirke.

Nils P. Hald, prest 1896—, Dansk ev. luth. Kirke.

Luther M. Halling, prest 1896—, Lutherske Frikirke.

Eldor M. Hansen, prest 1896—, Lutherske Frikirke.

Hans O. Helseth, prest 1896—, Lutherske Frikirke.

Jonas B. Høigaard, missionær paa Madagaskar 1896—1901, Lutherske Frikirke. Lærer i Stavanger, Norge, 1902—. Hjælpe­lærer 1894—95?

Aslak G. Lee, prest 1896—, Lutherske Frikirke.

Matthias A. Pederson, prest 1896—, Lutherske Frikirke. Missionær i Santalistan 1904—17. Forfatter.

1897

Ole M. Bakke, prest 1898—, Lutherske Frikirke. Evange­list 1900—07, 10—12, 15—.

Bernt A. Borrevik, prest 1897—, Lutherske Frikirke.

John A. Eliasson, prest 1898—, Lutherske Frikirke. Har drevet uafhængig jødemissionsvirksomhet i Chicago 1902—.

Mons P. Gjerde, prest 1897—, Lutherske Frikirke. Forfat­ter, redaktør.

Henrik N. Hendrickson. Se under fortegnelsen over college­professorer ved Augsburg Seminar.

†*Jacob M. Jacobsen*, prest 1897—1900, Lutherske Frikirke. †1900.

Karl S. Norum, prest 1897—, Lutherske Frikirke.

Lars O. Opsata, prest 1897—, Lutherske Frikirke.

†*Knut N. Rudie*, prest 1897—1919, Lutherske Frikirke. †1919.

Martinius Silseth, prest 1897—, Lutherske Frikirke, Forene­de Kirke, Norsk Lutherske Kirke.

1898

J. M. Ekrem, ikke ordinert. Læge.

John O. Evjen. Se under fortegnelsen over teologiske pro­fessorer ved Augsburg Seminar.

†*Nils A. Hatlem*, missionær paa Madagaskar 1899—1900, Lutherske Frikirke. †paa Madagaskar 1900.

Jakob B. Jerstad, missionær paa Madagaskar 1898—1911, Lutherske Frikirke. †paa Madagaskar 1911.

Anders K. Lockrem, prest 1898—, Lutherske Frikirke, Norske Synode, Norsk Lutherske Kirke.

Johan Mattson, prest 1898—, Lutherske Frikirke. Formand for Den Lutherske Frikirke 1914—16, 1918—20. Sekretær for Lutheran Board of Missions 1919—. Literært arbeide.

Ole Swenson, prest 1898—, Lutherske Frikirke.

Andreas J. Vartdal, prest 1898—? Lutherske Frikirke, Forenede Kirke.

Knut J. Wang, prest 1898—, Lutherske Frikirke, Forenede Kirke, Norsk Lutherske Kirke.

1899

Hans E. Bode, prest 1899—, Lutherske Frikirke.

Hans C. Caspersen, prest 1899—, Lutherske Frikirke. Literært arbeide.

Olaf L. Christensen, prest 1899—, Lutherske Frikirke.

Olaf J. Flagstad, prest 1899—, Lutherske Frikirke.

Iver A. Johansen, prest 1899—, Lutherske Frikirke, Hauges Synode, Norsk Lutherske Kirke.

Christian G. Jørgensen, missionær paa Madagaskar 1899—1905, prest 1905—, Lutherske Frikirke.

Michael B. Michaelsen, prest 1899—, Lutherske Frikirke.

Christopher Mohn, prest 1899—, Lutherske Frikirke.

Ludvig Pedersen, missionær paa Madagaskar 1899—1902, prest 1902—, Lutherske Frikirke.

Christen M. Tollefson, prest 1899—, Lutherske Frikirke. Hjælpelærer 1896—98.

Carl S. Vang, prest 1899—, Lutherske Frikirke. Indremissionssuperintendent 1913—18.

1900

Bernhard I. Land, prest 1900—, Lutherske Frikirke.

George Larson, prest 1900—, Lutherske Frikirke.

Gilbert O. Oudal, ikke ordinert. Bokhandler i Minneapolis.

†*Andrew J. Pederson*, prest 1900—04, Lutherske Frikirke. †1904.

Elias Pedersen, prest 1900—, Lutherske Frikirke.

Olav Rossing, prest 1900—, Lutherske Frikirke.

†*Andreas J. Vigestad*, prest 1900—12, Lutherske Frikirke.
†1912.

1901

Olaus A. Aasen, prest 1901—, Lutherske Frikirke.

Erick A. Erickson, prest 1901—1909, Forenede Kirke.

Peder M. Fosse, prest 1901—, Lutherske Frikirke.

Olav E. Haaheim, prest 1901—, Lutherske Frikirke.

†*Ludvig E. Johnson*, prest 1901—04, Lutherske Frikirke.
†1904.

Peder O. Laurhammer, prest 1901—, Lutherske Frikirke.
Hjælpelærer 1902—03. Studieophold i Europa. Lærer ved Bethania College, Everett, Wash., 1904—15. Literært arbejde.

Nicolay Nilsen, prest 1901—, Lutherske Frikirke.

Asmund Oftedal, prest 1904—, Lutherske Frikirke. Hjælpelærer 1902—03.

Johannes Skonnord, prest 1903—, Lutherske Frikirke.

Christian S. Vang, prest 1903—, Forenede Kirke.

†*Peter S. Vang*, prest 1901—05, Lutherske Frikirke. †1905.

Henry Ytrehus, ikke ordinert. Literært arbejde. Flyttet til Norge.

1902

Edward L. Erickson, prest 1902—, Lutherske Frikirke.

Julius I. Fadum, prest 1902—, Lutherske Frikirke, Forenede Kirke, Norsk Lutherske Kirke.

Jens M. Halvorson, prest 1902—, Lutherske Frikirke.

Nils J. Harveland, prest 1904—?, Lutherske Frikirke.

H. K. Haugland, ikke ordinert.

Rasmus O. Hjelmeland, prest 1902—, Lutherske Frikirke, Forenede Kirke, Norsk Lutherske Kirke.

†*Fredrick O. Iverson*, prest 1902—11, Lutherske Frikirke.
†1911.

†*Niels A. Jensen*, ikke ordinert. Lærer, Elkhorn, Ia. †1904.

Anton L. Larson, prest 1902—, Lutherske Frikirke.

Halvor O. Sageng, missionær paa Madagaskar 1902—07, Lutherske Frikirke.

Olai H. Sletten, prest 1902—, Lutherske Frikirke. Literært arbeide.

1903

†*Guttorm B. Bjørnstad*, prest 1903—06, Lutherske Frikirke. †1906.

Ole C. Dahlager, prest 1903—, Lutherske Frikirke.

Olaus P. Grambo, prest 1903—, Lutherske Frikirke.

William Hagen, prest 1905—, Lutherske Frikirke. Literært arbeide.

Andreas W. Halland, prest 1904—, Lutherske Frikirke. Prest i Marburg, S. Afrika 1904—10, Amerika 1911—13. missionær paa Madagaskar 1913—.

Conrad Halvorson, prest 1903—, Lutherske Frikirke, Forenede Kirke, Norsk Lutherske Kirke.

Johan H. Hanson, prest 1903—, Lutherske Frikirke.

Johannes O. Høyum, prest 1903—, Lutherske Frikirke.

Matthias H. Kittilson, prest 1904—, Lutherske Frikirke. Literært arbeide.

Knut Knutson, prest 1903—, Lutherske Frikirke.

Claus Morgan, prest 1903—, Lutherske Frikirke. Literært arbeide. Hjælpelærer 1909, 1910—11.

Andrew Olson, prest 1903—, Lutherske Frikirke.

John A. Pedersen, prest 1903—, Lutherske Frikirke.

Ditlef B. Ross, prest 1905—, Forenede Kirke, Norsk Lutherske Kirke.

John A. Stavney, prest 1903—, Lutherske Frikirke.

†*Edward Sydgaard*, ikke ordinert. † ?

†*Georg M. Tangvald*, prest 1903—1915, Lutherske Frikirke. †1915.

Hans J. Urdahl, prest 1903—, Lutherske Frikirke.

1904

Johan O. Brensdal, prest 1904—, Lutherske Frikirke.

†*Severin J. Brevik*, prest 1904—07, Forenede Kirke.. †1907.

Bottolf P. Farness, prest 1904—, Lutherske Frikirke. Literært arbeide. 1919, D.D.

Lars H. Froyen, prest 1904—19, Lutherske Frikirke. †1919.

Ole J. Hungness, prest 1904—, Forenede Kirke, Norsk Lutherske Kirke.

Ingvald Hustvedt, prest 1904—, Lutherske Frikirke, Forenede Kirke, Norsk Lutherske Kirke. Literært arbeide.

Martin L. Høstager, prest 1904—, Lutherske Frikirke.

Arne O. Kolden, prest 1904—, Lutherske Frikirke.

William Mills. Se under fortegnelsen over collegeprofessorer ved Augsburg Seminar.

B. W. Olsen, ikke ordinert.

Ole A. Opseth, prest 1904—, Lutherske Frikirke.

George O. Wigdahl, prest 1904—, Forenede Kirke, Norsk Lutherske Kirke.

Hans A. B. Winther, prest 1904—, Lutherske Frikirke.

1905

Martin Bjørnson, prest 1905—, Lutherske Frikirke. Professor ved Oak Grove Seminar 1915—.

Albert S. Framstad, prest 1805—, Lutherske Frikirke.

John P. Leeland, prest 1905—, Lutherske Frikirke.

Carl E. Nordberg, prest 1905—, Lutherske Frikirke. Literært arbeide. M. A., Minnesota universitet 1919. Hjælpelærer ved Augsburg Seminar 1919—.

Ole T. Oudal, prest 1907—, Lutherske Frikirke. Til Norge 1916.

Johan S. Paulson, prest 1905—, Lutherske Frikirke.

Severin J. Vangstad, prest 1906—, Lutherske Frikirke.

L. O. Wahlstrom, ikke ordinert.

1906

Nils C. Aaberg, prest 1906—1918, Forenede Danske Kirke.

Nils J. Aadland, missionær i Kina 1910—, Hauges Synode, Norsk Lutherske Kirke.

Jacob L. Drage, prest 1906—, Forenede Kirke, Norsk Lutherske Kirke.

Ole I. Raaum, prest 1906—, Lutherske Frikirke.

Carl N. Vogt, prest 1906—, Lutherske Frikirke.

1907

Elliot A. Aandahl, prest 1908—10, Lutherske Frikirke; missionær i Kina 1910—, Lutherske Brodersamfund.

L. Lillehei, se under fortegnelsen over collegeprofessorer ved Augsburg Seminar.

Hans Sageng, prest 1907—, Lutherske Frikirke.

Christen J. Stadem, prest 1907—, Lutherske Frikirke, Forenede Kirke, Norsk Lutherske Kirke.

1908

Carl O. Brandlee, prest 1908, Lutherske Frikirke.

Benjamin O. Clausen, prest 1908—, Lutherske Frikirke.

Peter W. Eriksen, prest 1908—, Lutherske Frikirke.

Knut Gjesfjeld, prest 1908—, Lutherske Frikirke.

Karl M. Hansen, prest 1908—, Forenede Dansk Lutherske Kirke.

Rudolph A. Hanson, prest 1908—, Lutherske Frikirke.

Gustav S. Nordberg, prest 1908—, Lutherske Frikirke. Professor ved Oak Grove Seminar 1915—.

Thorstein T. Roan, prest 1908—, Lutherske Frikirke, Forenede Kirke, Norsk Lutherske Kirke.

1909

Peder A. Eidsaa, prest 1909—, Lutherske Frikirke.

John O. Grindland, prest 1909—, Lutherske Frikirke.

Ole Hustoft, prest 1910—, Lutherske Frikirke. Hjælpelærer 1908—09. Literært arbeide.

Olai M. Molvik, missionær paa Madagaskar 1910—, Lutherske Frikirke.

1910

L. Oscar Anderson, prest 1910—, Lutherske Frikirke, Norsk Lutherske Kirke. Literært arbeide.

Axel Christiansen, prest 1910—, Forenede Danske Kirke.

Augustin Halvorson, prest 1910—, Forenede Kirke, Norsk Lutherske Kirke.

Carl J. Nestvold, prest 1910—, Lutherske Frikirke.

Hans G. Storebø, prest 1910—, Lutherske Frikirke.

†*Gabriel A. Versland*, prest 1910—11, Lutherske Frikirke. †1911.

1911

†*Louis T. Hanson*, prest 1911—13, Lutherske Frikirke. †1919.

Hagbart M. Hemmingson, prest 1911—, Lutherske Frikirke.

Hans O. Lee, prest 1911—, Lutherske Frikirke.

Lawrence B. Sateren, prest 1911—, Lutherske Frikirke. Bestyrer for Bethania College, Everett, Wash., 1912—16.

Ingvald M. Thvedt, prest 1911—, Lutherske Frikirke, Forenede Kirke, Norsk Lutherske Kirke.

Lars Tysseland, prest 1911—, Lutherske Frikirke.

1912

Albert Gilseth, prest 1912—, Lutherske Frikirke.

Edmund S. Holland, prest 1912—, Lutherske Frikirke.

Ingel Hovland, prest 1912—, Lutherske Frikirke.

Lars R. Lund, prest 1912—, Lutherske Frikirke.

Anders Neppelberg, prest 1912—?, Lutherske Frikirke. Til Norge. Literært arbeide.

E. O. Skaar, prest 1914—, Lutherske Frikirke.

Elling S. Solheim, prest 1912—, Lutherske Frikirke.

Austin L. Stowell, prest 1916—, Lutherske Frikirke. Hjælper lærer 1908—12.

1913

Gotfred M. Aasheim, prest 1913—, Lutherske Frikirke.

Ole O. Bjørgan, missionær paa Madagaskar 1914—, Lutherske Frikirke.

Rasmus H. Hofstad, prest 1913—, Lutherske Frikirke.

Jens B. Lorentzen, prest 1913—?, Lutherske Frikirke.

†*Alvin Nesheim*, prest 1913—1918, Lutherske Frikirke. †1918.

Oscar C. Olson, prest 1913—, Lutherske Frikirke.

John J. Pedersen, prest 1913—, Lutherske Frikirke.

Gustav B. Sandanger, prest 1913—, Lutherske Frikirke, Norsk Lutherske Kirke.

Peter A. Strømmen, prest 1913—, Lutherske Frikirke.

1914

Leif H. Awes, missionær paa Madagaskar 1917—, Lutherske Frikirke. A. M., Nord Dakotas universitet; B. D., Chicago universitet.

Conrad Christensen, prest 1914—, Lutherske Frikirke.

Ellef Christianson, prest 1914—, Lutherske Frikirke.

John Hjelmeland, prest 1914—, Lutherske Frikirke.

Lars Hompland, missionær i Kina 1914—, Lutherske Frikirke.

Peter T. Konsterlie, prest 1914—17, missionær i Kina 1917—, Lutherske Frikirke.

Sigurd Melby, ikke ordinert; lærer ved Bethania College, Everett, Wash.

Joseph R. Michaelson, prest 1914—, Lutherske Frikirke.

Edward G. Sand, prest 1914—, Lutherske Frikirke.

1915

Vetle Aaker, prest 1915—, Lutherske Frikirke.

Thorvald Olsen Bjørntvedt, prest 1915—, Lutherske Frikirke. Hjælpelærer 1912—13. Literært arbeide.

Alfred B. Gjølseth, missionær i Kina 1915—17, Lutherske Frikirke. Do. 1917—, Missionsalliancen.

Arthur Hansen, prest 1915—, Lutherske Frikirke. Hjælpelærer 1911—15.

Reinert J. Huglen, prest 1915—, Lutherske Frikirke.

Arthur Lien, prest 1915—, Lutherske Frikirke.

Arthur S. Olson, missionær i Kina 1915—, Lutherske Frikirke.

Carl Paulson, prest 1915, Lutherske Frikirke, Norsk Lutherske Kirke.

Johan H. Rødvik, prest 1915—, Lutherske Frikirke. Hjælpelærer 1912—13.

1916

Tønnes T. Aga (Tharaldsen), prest 1916—, Lutherske Frikirke.

Ole A. Asheim, missionær paa Madagaskar 1918—, Lutherske Frikirke.

Erling A. Kolden, prest 1916—, Lutherske Frikirke. Hjælpe­lærer 1913—14.

Abraham Moen, prest 1916—, Lutherske Frikirke.

Ralph Mortensen, missionær i Kina 1918—, Lutherske Frikirke. M. S. T., Hartford Seminary 1918.

Ole E. Nestvold, ikke ordinert. Lærer.

†*Peter A. Nordstrand*, prest 1916—1919, Lutherske Frikirke. †1919.

†*Jens K. Nygaard*, prest 1916, Lutherske Frikirke. †1917. Druknet utenfor Capetown, paa vei til Madagaskar som missionær, da "City of Athens" rammedes av en undervandsmine.

Oscar Paulson, prest 1916—, Lutherske Frikirke.

Johan O. Reitan, prest 1916—, Lutherske Frikirke.

Albert C. Rykken, prest 1916—, Lutherske Frikirke.

Bernhard Rønning, prest 1916—, Lutherske Frikirke.

1917

Magnus A. Erickson, prest 1917—, Lutherske Frikirke.

James Falk, prest 1917—, Lutherske Frikirke.

Clarence Framstad, prest 1917—, Lutherske Frikirke.

Mikael E. Helland, prest 1917—, Lutherske Frikirke.

John A. Houkom, prest 1917—, Lutherske Frikirke. Hjælpe­lærer 1914—15.

Elmer Huset, prest 1917—, Lutherske Frikirke. U. S. Army Chaplain 1918—19.

George E. Nelson, prest 1917—, Lutherske Frikirke.

1918

Clarence Carlsen, prest 1918—, Lutherske Frikirke. Hjælpe­lærer 1916—18.

Fredrick Ditmanson, missionær i Kina 1918—, Lutherske

Frikirke. Hjælpelærer 1913—14, 15—16. M. S. fra Chicago universitet 1917.

Albert Hanson, missionær paa Madagaskar 1919—, Lutherske Frikirke. Hjælpelærer 1916—18.

Melvin A. Helland, kaldt til missionær paa Madagaskar 1919, Lutherske Frikirke. M. S. T., Hartford, Seminary 1919. Eksamen i fransk, Grenoble universitet, Frankrike 1919—. Hjælpelærer 1916—18.

John Kaale, prest 1918—, Lutherske Frikirke.

Melvin J. Olson, ikke ordinert. Hjælpelærer 1918—.

Olav K. Torgerson, prest 1918—, Lutherske Frikirke.

Olav S. Winther, prest 1918—, Lutherske Frikirke.

1919

Gunvald L. Andeness, ikke ordinert. Evangelist.

Gilbert J. Bretheim, prest 1919—, Lutherske Frikirke.

Anker G. Dahle, prest 1919—, Lutherske Frikirke.

Olaus O. Løvaas, prest 1919—, Norsk Lutherske Kirke.

Adolph K. Odland, prest 1919—, Norsk Lutherske Kirke.

Paul G. Sonnack, prest 1919—, Lutherske Frikirke.

Morris G. C. Vaagenes, prest 1919—, Lutherske Frikirke, kaldt til missionær paa Madagaskar 1919.

Tyvende kapitel

AUGSBURG SEMINARS FEMTIAARSJUBILÆUM

I sin indberetning til Den Lutherske Frikirkes aarsmøde i 1916 henledet Organisationskomiteen opmærksomheten paa, at Augsburg Seminar i 1919 kunde feire femtiaarsjubilæum, og tilføjet at "det siger sig selv, at Frikirken paa en værdig maate vil ihukomme denne for vor norsk lutherske kirke saa betydningsfulde begivenhet."¹⁾ I tilslutning hertil besluttet aarsmødet at nedsætte en jubilæumskomite paa fem medlemmer, der skulde ordne med festen og utgi et passende festskrift for anledningen.²⁾ Komiteen bestod av presterne Johan Mattson, O. H. Sletten, P. W. Eriksen, J. M. Halvorson og B. A. Borrevik. Denne komite supplerte sig selv ved at vælge professor George Sverdrup som nyt medlem. Senere tok ogsaa Board of Trustees og fakultetet saken op, og fakultetet nedsatte en komite der sammen med den av Den Lutherske Frikirke valgte dannet en fælleskomite. En subkomite, bestaaende av professorerne Sverdrup, Hendrickson og Blegen fik i opdrag at sørge for utgivelsen av et festskrift og en fremstilling av Augsburg Seminars historie; en anden subkomite, bestaaende av professorerne Sverdrup og Hendrickson, samt presterne Mattson og Birkeland, blev valgt som programs- og arrangementskomite for femtiaarsfesten.

Det var fra først av komiteens mening, at femtiaarsfesten burde holdes nogen gang ut paa høsten 1919, efterat studenterne var komne tilbake til skolen. Imidlertid blev der fra flere hold uttalt ønske om, at en fest i anledning skolens femtiaarsjubilæum maatte bli avholdt under Den Lutherske Frikirkes aarsmøde. Dette ønske søkte komiteen ogsaa at imøtekomme saa godt som det lot sig gjøre. At dette arrangement vilde bevirke, at der ikke vilde komme saa mange til den egentlige femtiaarsfest, var

¹⁾ Den Lutherske Frikirkes aarsberetning 1916, side 22.

²⁾ Sammesteds, side 164.

man jo opmerksom paa. Men ved at holde en fest under aarsmøtet vilde paa den anden side adskillige faa anledning til at delta, som ellers ikke kunde bli med.

Festen under aarsmøtet, der blev holdt i St. Olafs menighets kirke i Minneapolis, fandt sted søndag eftermiddag og aften den 22de juni 1919. Om eftermiddagen holdtes festen i Nordsidens høiskoles auditorium, hvor der samledes en meget stor menneskemasse saavel av aarsmøtets medlemmer som fra menighetene i Minneapolis. Efter salmesang og andagt, ledet av professor J. H. Blegen, talte professor Helland om "Augsburgs stilling i den kirkelige utvikling fra 1869 til 1894." Derefter sang aarsmøtets store fælleskor "Augsburgs bedstefar"s, pastor Ole Paulsons, gripende sang:

Jeg er en vandringsmand,
Gaar til mit hjem,
Skjønt født av fattig stand,
Himlen, mit hjem!
Angest og møie her
Møder mig, hvor jeg er;
Hist dog mit øie ser
Himlen, mit hjem!

Lad stormens vilde gny
Følge mig hjem!
I Jesu vunders ly
Vandrer jeg frem.
Han er min sol, min sang,
Min glæde dagen lang;
Suk paa min pilgrimsgang
Op til mit hjem!

Derfor, o tornestl,
Vel til mit hjem!
Ak, du er kostelig;
Ti du gaar hjem!
Vel er du ofte trang,
Saa at jeg mangel gang
Klager i bøn og sang;
Dog, du gaar hjem!

Kom, o min frelser, snart,
Kom, hent mig hjem!
Barnet er av den art,
At det vil hjem.
Kom, o min Jesus sød,
Fri mig fra synd og nød,
Før mig til hvilens skjød,
Himlen, mit hjem!

Saa talte pastor J. Mortensen om "Augsburg i de sidste femogtyve aar." Professor Hendrickson sang "Den store, hvite flok vi ser," hvorefter pastor Ludvig Pedersen talte om "De som faldt i striden," idet han særlig mindedes de mænd som hadde baaret skolen frem i de svundne tider og som nu var gaat hjem til hvilen.

Søndag aften blev festen holdt paa to steder, nemlig i St. Olafs menighets kirke og i Betlehem metodistkirke. Paa det første sted benyttedes det engelske, paa det sidste det norske sprog. Ellers var programmet det samme paa begge steder.

Efter avsyngelsen av salmen "A Mighty Fortress is our God" og andagt ledet av professor Wm. Mills talte i St. Olafs kirke professor Sverdrup over emnet: "The Aim of Augsburg Seminary". Derefter talte pastor O. H. Sletten om "Augsburg and Missions," senator O. O. Sageng om "Christian Education and Community Life" og advokat A. L. Markve om "Augsburg and Social Reform". Mellem talerne veksledes med sang av frk. Ragna Nydahl, frk. Thompson, professor Harry Anderson og St. Olafs menighets sangkor. Festen avsluttedes med avsyngelsen av salmeverset, "The Word of God, our Heritage."

I Betlehems menighets kirke aapnedes festen med avsyngelsen av salmen "Vor Gud han er saa fast en borg" og andagt ledet av hr. Frantz Weltzin. Pastor K. B. Birkeland talte om "Augsburgs opgave",¹⁾ pastor Elias Pedersen om "Augsburg og missionen", dr. C. M. Roan om "Kristelige skoler og samfundslivet" og professor J. L. Nydahl om "Augsburg og samfundsreformer." Mellem talerne veksledes med sang av professor M. Bjørnson og menighetskoret fra Bethel menighet, Northfield, Minn. Tilslut sang forsamlingen salmeverset: "Guds ord det er vort arve-gods."

Begge de rummelige kirker var fylt til trængsel.

Det egentlige femtiaarsjubilæum blev imidlertid feiret den 29de og 30te november, med møte og banket av Augsburg alumni-forening den 28de november.

Biskop Bernt Støylen hadde av det norske kirkedepartement

¹⁾ Talen er siden utkommet i pamfletform baade paa norsk og engelsk.

faat i opdrag at være den norske kirkes representant ved femti-aarsfesten, samtidig med at han ogsaa var Norges representant ved et møte for sociale reformer, avholdt i Pittsburgh, Pa., tidlig i november. Biskopen og frue ankom til Minneapolis den 20de november, og han erklærte sig straks villig til at benytte sin tid i skolens tjeneste. Allerede neste dag ledet han andagten ved skolen, og de korte betragtinger han holdt denne og de følgende dage vil længe mindes baade av lærerne og studenterne. Likeledes holdt han en række foredrag over emnerne "naturlov og bøn" og "følelseslivets betydning for kristenlivet". Disse foredrag blev holdt om aftenerne, forat ogsaa andre end studenterne og lærerne kunde ha anledning til at overvære dem. Ret mange benyttet ogsaa den sjeldne anledning.

Disse foredrag og andagtsstunder var den aller bedste forberedelse til den rette festtemning for en kristelig skole, og de danner i Augsburg Seminars historie et av de lyspunkter, som erindringen dvæler ved med glæde og tak til Gud.

Fredag den 28de november var etslags "forsabbat" til jubilæumsfesten. Da holdt skolens alumniforening sit møte, sikkerlig det viktigste og bedst besøkte i dens historie. Det var skolens fordums elever som var kommet sammen ikke bare for at hædre sin *alma mater* og feire fest, men ogsaa for at raadslaa om, hvad der kunde gjøres for at Augsburg Seminar i fremtiden kunde løse sin opgave mere effektivt end i de første femti aar av skolens historie. Spørsmaal som flytning av skolen eller en del av den til et sted hvor den kunde faa mere grund, fællesutdannelse for mænd og kvinder o. s. v. blev diskutert med liv og interesse. Hvilke praktiske resultater denne diskussion vil komme til at føre til, er det endnu for tidlig at uttale nogen begrundet mening om. Pastor M. B. Michaelsen behandlet i et foredrag spørsmålet om, hvorvidt Augsburg Seminar svarer til de krav som vor tid stiller til en presteskole.⁴⁾

Om aftenen holdt alumniforeningen en banket i Trefoldighets menighets kirke. Det var en meget vakker og stilfull fest. Det som i særlig grad bidrog til feststemningen var, at biskop

⁴⁾ Foredraget er offentliggjort i Folkebladet for 17de december 1919.

Nell	Busby	Hendrickson
Sveeggen	Nydahl	Harbo
	Sverdrup	Holland
	Blegen	

FAKULTETET 1919-20

Lillehei

Støylen var tilstede og talte. Han benyttet det norske maal, og for mange var det sikkerlig som duft fra Norges birkeliet. For en liten stund var en tilbake i det land, som mænd og kvinder av norsk byrd elsker, enten de regner det for sit fædreland eller kun for sine fædres land. Biskop Støylens tale var med alt sit sprudlende vid en sterk og alvorlig appel til at lægge al sin evne ind i at være gode borgere av det nye fædreland, men samtidig ikke at glemme eller skamme sig ved det gamle.

Lørdag formiddag den 29de november begyndte den egentlige fest, som blev holdt i skolens kapel. Veiret var surt og koldt, med sne og storm. Men tiltrods herfor hadde en stor masse mennesker samlet sig. De kom ikke bare fra Minnesota, men fra Wisconsin, Illinois, Nord og Syd Dakota, Iowa, Kansas og like fra Canada.

Efter avsyngelsen av salmen "I Jesu navn skal al vor gjer-ning ske" ledet pastor Chr. Ytrehus forsamlingen i skriftlæs-ning og bøn. Derefter talte skolens bestyrer, professor Sverdrup. Han begyndte med at by gjesterne velkommen til skolens femtiaarsfest. Ganske særlig ønskedes biskop Støylen og frue velkommen, de som var komne saa lang en vei for at være med i festen og bringe hilsen fra kristenfolket i vort fædreland. Ta-leren gav en kort, interessant utsigt over indvandringen fra Norge til Amerika, og dvælet særlig ved den betydning det hadde hat, at mænd der var grepne av haugianismen og den Johnsonske vækkelse, var komne hit for ved Guds hjælp at bygge frie, lu-therske menigheter i det nye land. Augsburgs gamle ledere og foregangsmænd var netop saadanne som hadde hørt Herrens kald til at virke for en levende og frigjort menighet; men de saa ogsaa at i Norge med de hundredaarige, indgrodde statskirkefor-mer var der liten utsigt til at faa noget gjennomført av disse krav. Derimot saa de blandt vort folk i dette land under de frie forhold en bedre anledning at arbeide for gjennomførelsen av de principer hvorav reformbevægelsen i Norge var fremgaat. Naar de saa fik kald herfra, forlot de gode fremtidsutsigter i Norge, tok imot kaldet og gik ind i et tungt og ofte litet paa-skjønnet arbeide for at faa menigheten frem i dens rette skik-kelse. Men arbeidet møtte motstand, ikke bare fra andre kir-

keleire, men ogsaa blandt dem som dog skulde staa skolen nær, mænd indenfor den "gamle retning" i Konferensen. Ikke desto mindre har Augsburgs arbeide for frihet og liv gaat frem, og endnu staar Augsburg fast paa de gamle principer og arbeider for frihet — frihet for menigheten og frihet for alle troende i menigheten til at arbeide for Guds rike.

Hvad den ofte omtalte foreningssak angaar, saa er Augsburg og Den Lutherske Frikirke foreningsvenlige i bedste forstand og vil arbeide til forening ved at samle alle troende, hvor de findes i den lutherske kirke til enig samarbeide for sjæles frelse og Guds rikes sak.

Det som i disse femti aar har været utført, hører historien til, og det kan ikke forandres eller tages bort. Vi vet, at det ved Guds naade er blit til stor velsignelse for hele vort folk i dette land og i hedningeland; men nu er det for os at fortsætte arbeidet mot det samme maal og med den samme troskap; Herren vil være med og velsigne arbeidet. Han alene skal ha æren.⁵⁾

Efterat Augsburg Glee Club hadde sunget, talte formanden for Board of Trustees, pastor K. B. Birkeland, om Augsburgs stilling i Den Lutherske Frikirke.⁶⁾ Den Lutherske Frikirkes formand, pastor Johan Mattson, talte om Augsburg som menigheternes skole og dvælte særlig ved de programsaker skolen har arbeidet for: barnelærdommen, lægmandsvirksomheten og menighetsmæssig presteutdannelse. Professor J. E. Fossum var den næste taler. Han bragte skolen en hilsen fra Oak Grove Seminar.

Saa sang Augsburg Glee Club en av biskop Støylen forfattet sang:

Den største lukka.

Det er den største lukka du kan vinna,
Naar faderhandi til ditt hjarta naar,
Og du ved Kristi kross kan frelsa finna,
Med evig lækedom for dine saar.
Du salve skal for hjarta faa,
Vil du i denne stund heim til din fader gaa!

⁵⁾ Væsentlig efter referatet i Folkebladet for 3dje december 1919.

⁶⁾ Talen er offentliggjort i Folkebladet for 3dje december 1919 og siden utkommet i separataavtryk.

Det var vel fest, daa sonen heimatt vende
Fraa syndetrældom i elt usælt land,
Daa faderarmen han ikring seg kjende,
Og heimen sin han open fyr seg fann!
Aa, for ei glæda du kann faa,
Vil du i denne stund heim til din fader gaa!

Ja, denne glæda, denne hjarta-lukka
Kann alle tîmas, um dei berre vil,
Um du i denne stund til Gud vil sukka,
Han tek mot deg og al di synd gjev til.
Ja, du kan hjartans glæda faa,
Vil du i denne stund heim til din fader gaa!

Derefter introducere professor Sverdrup biskop Støylen for forsamlingen. Biskopen tok som utgangspunkt for sin tale 1 Kor. 3; 9. 11: "Ti vi er Guds medarbeidere; I er Guds akerland, Guds bygning. Ti ingen kan lægge en anden grundvold end den som er lagt, det er Jesus Kristus." Først bragte han en hjertevarm hilsen fra vort gamle fædreland. Han fremhævet den ufattelig store og herlige sandhet, at vi syndige og i mange retninger saa skrøpelige mennesker skal faa være Guds medarbeidere. Trods de store feil og fald som der forekom inden korintiermenigheten, kalder dog Paulus dens medlemmer Guds medarbeidere; ti med alle denne menighets mangler var der dog mange med levende tro og kjærlighet i sine hjerter, og hvor der findes et hjerte som tror paa Jesus, der er der ogsaa arbeide for Gud og sammen med Gud. Saaledes er det her iblandt eder, og saaledes var det i gamle Norge. Like fra den gang, da den første viking gav sit hjerte til "hvite Krist", har der været et stadig arbeide for Gud til frelse for sjæle. Længe var aandslivet bundet under autoriteten; men det brøt i sin tid igjennem, først ved den store aandelige bevægelse som vakt ved det Aandens redskap Hans Nilsen Hauge, og siden har der stadig foregaat et alvorlig arbeide for Gud og sammen med Gud til frigjørelse for det aandelige liv og for at kalde til arbeide. Og der er i vore dage et arbeidende kristenfolk i Norge. Det er en arbeidende menighet som sender sin hilsen til denne Augsburg Seminars femtiaarsfest og til den arbeidende menighet av vort folk i dette land.¹⁾

Ved slutningen av sin tale frembar biskopen efter paalæg av

¹⁾ Væsentlig efter referatet i Folkebladet for 3dje december 1919.

statsraad Løvland, chef for det norske kirkedepartement, en hilsen fra den norske kirke til Augsburg Seminar ianledning av skolens femtiaarsjubilæum. Desuten læste han følgende hilsener, som han var anmodet om at bringe skolen fra forskjellige grene av det kristelige arbeide i Norge:

Til Augsburg Seminar, Minneapolis, Minn., sender Det teologiske menighetsfakultet i Kristiania sin broderlige hilsen og lykønskning til femtiaarsfesten.

Forenet med eder i fælles tro og fælles arbeide for Guds rikes sak takker vi eder for hvad I gjennom femti aar har utrettet blandt vore landsmænd i de Forenede Stater og beder Gud fremdeles velsigne Augsburg Seminars gjerning til bevarelse av evangelisk luthersk tro og fremme av kristent liv blandt vore landsmænd i det fjerne!

For lærerraadet,

Edv. Sverdrup, formand.

*

Biskop Støylen!

I sidste styremøte besluttedes enstemmig under stor tilslutning at henstille til dig at frembære en hilsen fra Det norske missionsselskap til Augsburg Seminars femtiaarsjubilæum.

Johan Lunde, formaud.

*

Til Augsburg Seminar, Minneapolis, Minn., sender Det norsk lutherske indremissionsselskap ved seminariets femtiaarsfest en broderlig hilsen og tak.

For Norges kristenfolk har det været en glæde at vite, at om tusener av norske mænd og kvinder drog over havet til et nyt hjem i det fjerne, møttes de dog der av Guds ord efter sit hjemlands barnelærdom.

Hertil har Augsburg Seminar gennem femti aar trofast bidrat ved sin kamp og sit arbeide for evangelisk tro og kristelig liv i arbeidende og levende menigheter.

Derfor føler Den norske indremission sig nær i slegt med eders arbeide og bringer eder sin tak og sit ønske om Guds rike

velsignelse til fortsatt arbeide blandt vort utvandrede norske folk.

I hovedstyret for Det norske indremissionsselskap,

Edv. Sverdrup, p. t. formand.

Joh. M. Wisløff.

Oktober 1919.

*

Kristiania, 24de oktober 1919 (kabelgram).

Biskop Støylen!

Bring gratulation fra Norges presteforening til Augsburgs femtiaarsjubilæum.

Biskop Bøckmann, formand.

*

Professor Sverdrup læste følgende hilsen fra Augsburg Seminars første bestyrer, provst A. Weenaas:

Oppegaard pr. Kristiania 23de oktober 1919.

Hr. professor George Sverdrup!

Av bladene ser jeg at Augsburg Seminar næste maaned skal høitideligholde sit femtiaarsjubilæum. Maa jeg faa lov gjennem Dem at sende seminariets styre min kjærligste hilsen med lykønskning og ønske om Guds rike velsignelse til fremtidens arbeide for kirkens opbyggelse og de dyrt kjøpte sjæles frelse. Som De vet, kjære professor, er jeg gammel foreningsmand; men dette hindrer mig ikke med levende interesse i min høie alder at ta del ogsaa i eders fremtidige vel!

Med broderlig hilsen,

Deres i Herren,

A. Weenaas.

Forsamlingen besluttet ved reisning at sende provst Weenaas en telegrafisk hilsen fra dem som var tilstede ved femtiaarsfesten.

Følgende to hilsener naadde ikke frem til festen, men gjen-gives dog i denne forbindelse:

Kweiteh, Honan, Kina, 22de november 1919.

Augsburg Seminar, Minneapolis, Minn.

Den Lutherske Frikirkes missionærer i Kina sender Augsburg hjertelig gratulation i anledning av dets femtiaarsfest.

2 Kor. 3, 17: "Men Herren er Aanden, og hvor Herrens aand er, der er frihet."

*

Vestby (Norge), 30te november 1919.

Augsburg Seminary, Minneapolis:—

"Immanuel"!

Hersleb Sverdrup.

Flere baade institutioner og enkelte personer her i landet hadde sendt breve eller telegrammer med lykønskning for skolen i anledning dens femtiaarsjubilæum.

Det var en mindeværdig høitidsstund, og sikkerlig følte *alle* i forsamlingen noget av Aandens samfund mellem kristne mænd og kvinder her hos os og derhjemme i det gamle fædreland. Derfor avsluttedes ogsaa meget passende formiddagsmøtet med avsyngelsen av tre vers av Elias Blix's vakre fædrelandssalme:

Gud signe vaart dyre fedraland
Og lat det som hagen bløma!
Lat lysa din fred fraa fjell til strand
Og vetter fyr vaarsol røma!
Lat folket som brøder saman bu,
Som kristne det kann seg søma!

Vaart heimland i myrker lenge laag,
Og vankunna ljøset gløymde,
Men Gud, du i naade til oss saag,
Din kjærleik oss ikkje gløymde;
Du sende ditt ord til Norigs fjell,
Og ljøs yver landet strøymde.

Og Norig det ligg vel langt i nord,
Og vetteren varer lenge;
Men ljøset og livet i ditt ord
Det ingen kann setja stenge.
Um fjellet er høgt og dalen trong,
Ditt ord heve daa slt gjenge.

Møtet lørdag ettermiddag aapnedes med sang, skriftlæsning og bøn, ledet av pastor P. W. Eriksen. Professor Sverdrup talte og introducerte guvernør J. A. A. Burnquist og borgermester J. E. Meyers, der begge holdt taler ianledning av skolens femti-aarsfest og ønsket den held og lykke i fremtiden. Begge disse talere fremhævet sterkt de kristelige skolers betydning for dannelsen av et ædelt og karakterfast ungdomsliv. Især gjorde borgermester Meyers et dypt indtryk paa forsamlingen ved sin

sterke fremhævelse av nødvendigheten av at leve og omgaas som kristne ogsaa i det borgerlige liv.

Møtet avsluttedes med avsyngelsen av den amerikanske nationalsang.

Mellem eftermiddags- og aftenssessionen servertes der et let aftensmaaltid i anden etage i skolebygningen. Utenfor var været bistert og koldt. Men derinde i den lune skolebygning var der hyggelig; gamle venner gik rundt omkring og opfrisket gamle minder. Tidligere bekjendtskaper fornyedes og nye blev stiftet. Der var de gamle gubber J. A. Bergh, N. E. Bøe og B. Hagbøe, som hadde været med at feire skolens aapningsfest den 10de november 1869. Der var J. H. Blegen, Peter Nilsen og L. E. Kjelaas fra slutten av sytti- og begyndelsen av ottiaarene, og saa nedover like til den yngste og mindste gutten i nederste akademiklasse. Med al forskjel saavel i alder som i livssyn og livserfaring var de alle den kveld forenet i glæde og tak til Gud for hans naade og kjærlighet mot deres *alma mater*.

Møtet lørdag aften kan vel nærmest betegnes som en mindernes fest. Efter avsyngelsen av salmen "Min sjæl, min sjæl, lov Herren" ledet pastor C. S. Vang forsamlingen i bøn. Derefter talte pastor J. A. Bergh om "Augsburg i Marshall, Wis.,"⁸⁾ professor Blegen om "Augsburg i syttiaarene" og pastor Peter Nilsen om "Augsburg i ottiaarene." Pastor Birkeland var opført paa programmet med en tale om "Board of Trustees", men erklærte at han ikke vilde opta forsamlingens tid. Han vilde heller gi en anden mand sin tid og saa offentliggjøre talen.⁹⁾ Saa maatte gamle pastor B. Hagbøe frem og tale om gamle minder.

For den yngre slekt var der sikkerlig meget av det som den kveld blev talt, der hadde nyhetens interesse og gav den et godt indblik i de baade vanskelige og høist primitive forhold skolen hadde arbeidet under i gamle dage.

Ved alle møterne sang Augsburg Glee Club flere sange, likesom ogsaa professor Harry Anderson og kandidat Melvin Olson

⁸⁾ Talen er offentliggjort i Folkebladet for 10de december 1919.

⁹⁾ Talen er offentliggjort i Folkebladet for 11te februar 1920 under titelen "Augsburgs pengesaker indtil foreningen i 1890".

sang flere soloer. Den uforglemmelige festdag avsluttedes med avsyngelsen av professor P. A. Sveeggens

The Augsburg Song.

We love the school where we belong;
We love to sing its praise.
And if the melody of song
May hearts to rapture raise,
Let Augsburg where it now doth stand,
And Augsburg in our love,
Resound in songs on every hand,
In thanks to Him above!

We sing of those of former days,
With thankful hearts we sing,
Because they wrought in wondrous ways
The love of God to bring,
To bring His love and wisdom down
To every seeking soul.
In joyful praise let music sound
And up to heaven roll!

We sing of all who now belong
To Augsburg's brotherhood;
May they stand always firm and strong
Where those before them stood!
Let Augsburg still in strength remain,
When we our way have trod.
Let sound for aye the joyous strain
Of thankful praise to God!

Søndag den 30te november var festens sidste dag; den var ogsaa i mange maater dens glanspunkt. Den dag holdtes alle sessioner i Trefoldighets menighets kirke, som var saa pakket fuld, at der stod folk ned gjennom alle gange.

Ved formiddagsgudstjenesten holdt pastor E. E. Gynild indledningstalen, biskop Bernt Støylen præket og missionær M. A. Pederson holdt slutningstalen. Menighetens kor sang flere sange.

Biskop Støylen tok til tekst Jesu ord i Joh. 8, 12: "Jeg er verdens lys; den som følger mig, skal ikke vandre i mørket, men ha livsens lys." At sige, at det var en gripende præken, betyr igrunden saa litet. Det er kun meget sjelden en oplever at høre et saa hjertevarmt, beaandet vidnesbyrd om ham som er verdens lys, ham til hvis rikes fremme ogsaa Augsburg er bygget og har virket i disse halvhundrede aar.

Søndag ettermiddag begyndte møtet med avsyngelse av san-

gen "O God, our help in ages past" og andagt, ledet av pastor A. Framstad. St. Petri menighets kor sang flere sange. Professor P. A. Sveeggen talte over emnet "Augsburg as an Educational Institution",¹⁰⁾ pastor H. C. Caspersen om "Augsburg as a Training School for Preachers" og pastor A. Oftedal om "Augsburg and Our Churches."

Søndag aften holdtes slutningsfest. Den begyndte med avsyngelsen av salmen "Vor Gud, han er saa fast en borg" og andagt ledet av pastor B. L. Sundal. St. Olafs menighets kirkekor sang flere sange. Taler blev holdt av pastor M. A. Pederson, som i mange aar har været missionær i Santalistan, av hr. Mons Hegg fra Kempten, N. D., og av lægemissionær J. O. Dyrnes, der netop var kommet hjem fra Madagaskar paa ferie. Gjennem alle talerne gik der en sterk appel til arbeide, mens det er dag, før natten kommer.

Saa takket biskop Støylen for samværet og lyste Herrens velsignelse over forsamlingen, hvorefter salmen "O tænk, naar engang samles skal" blev avsunget.

Dermed var femtiaarsfesten tilende og en ny milepæl sat i Augsburg Seminars historie.

¹⁰⁾ Talen er utgit i pamfletform.

Enogtyvende kapitel

TILBAKEBLIK

EN av de ting som ser ut til at ha forarget Augsburg Seminars mostandere — og det lar sig ikke negte, at det har hat sine motstandere — er at skolen faktisk har gjort krav paa at ha en "opgave", et "kald" som teologisk dannelsesanstalt. Det har forarget, fordi det for dem som ikke vilde eller kunde bedømme skolen ret, saa ut som om den vilde være noget aparte, noget "framifraa", at den med andre ord vilde være bedre end alle andre skoler av samme art. Nu er det altsaa virkelig saa, at Augsburg Seminar fra 1873 eller 1874 av har gjort krav paa at ha en "opgave"; men det er likesaa sandt, at skolen *ikke* har gjort krav paa nogen som helst slags fuldkommenhet. Saken forholder sig meget mere slik, at den har sat sig et høit maal, som den tror var et Guds kald til den, men at den ogsaa har baade erkjendt og indrømmet, at den er langt fra at ha naadd dette maal. Men den har ikke derfor anset det rigtig at opgi idealet; tvertimot, den har kun deri set en saa meget sterkere opfordring til stedse at "jage" derefter.

Men Augsburg Seminars, likesom alle andre lignende skolars arbeide avhang — og avhænger — ikke utelukkende av lærernes og elevernes bestræbelser. Det avhænger ogsaa, og det for en væsentlig del, av de menigheter og individer som staar skolen nær. Dette gjælder paa flere omraader; det mest iøjnefaldende er i spørsmålet om skolens timelige ophold.

Det har uten tvil sin betydning for et kristelig arbeide, at det maa gjennemgaa ydre trængsler, som f. eks. fattigdom. Men det kan ogsaa let komme til at gaa slik, at disse ydre trængsler i længden kan hemme arbeidet. En legemlig sykdom kan ha sin store betydning for et menneskes aandelige liv; men det normale er dog "en sund aand i *et sunt legeme*."

Augsburg Seminars historie viser, at skolen oftere har lidt under ugunstige ydre kaar. Der har til sine tider været gjort

store opofrelser, det skal villig indrømmes; men det kan ikke negtes, at man tildels har befulgt et mindre heldig system, og det tør være, at spørsmålet om det bedste system for skolens understøttelse endnu ikke er blitt helt tilfredsstillende besvaret.

Fra først av var det hele en prestesak og en aarsmøtesak. Man optok ved aarsmøterne kollekt eller subskriptioner for at betale denne eller hin regning, hvis den var liten; de større gjaldsposter søkte man at møte derved, at de tilstedeværende prester garanterte en viss sum. Men presten var sjelden istand til at møte sin garanti og indfri sit løfte. Eller han kunde i aarets løp bli mindre vel tilfreds med dette og hint ved skolen eller i samfundet og gi sig til at "furte". Resultatet var i det ene som i det andet tilfælde det samme: der blev gjæld. At man paa aarsmøterne holdt vakre trøstetaler til skolens første bestyrer, kunde jo være vel nok. Men dermed var ikke den egentlige vanskelighet løst.

Den første store pengeindsamling til skolen blev ledet av professor Oftedal. Den blev organisert slik, at det føltes, at det var en *menigheternes* og — en *folkets* sak. Det er derfor ikke upassende, at "*Folkebladet*" begyndte sin tilværelse netop som talsmand for denne indsamling.

Indsamlingen blev paabegyndt under saa ugunstige forholde som vel mulig; men den lykkedes, og lykkedes vel, netop fordi den blev gjort til en menighetssak.

Saa kom spørsmålet om fondsindsamling op. Der valgtes komiteer, utarbeidedes planer o. s. v.; men selve saken blev av aarsmøterne utsat gang paa gang. Saa gik Board of Trustees og skoledirektionen uten nogen aarsmøtebeslutning hen og gav menighetene anledning til at ta fat og hjalp dem paa glid. Dette skridt blev meget sterkt kritisert som "ulydighet mot samfundet". Men allikevel var resultatet dette, at et anselig antal menigheter tok fat paa fondsindsamlingen med én gang, saa at der i meget kort tid lovedes ca. \$20,000. Da saa spørsmålet paa det næste aarsmøte kom op til endelig avgjørelse og skolen hadde faat sin rundelige del av kritik, viste atter menighetene, hvor *de* stod, derved at aarsmøtets medlemmer omtrent enstemmig stemte for fondsindsamling.

Det gik dog ikke saa let med selve arbeidet, og det væsentlig av den grund, at det fremdeles vedblev at være mere en prestesak end en menighetssak. Dette betød, at hvor der i menighetene var "gammelretnings-prester," som de kaldtes, der fik menighetene liten eller ingen tilskyndelse til at bli med i arbeidet. Det var naturlig nok; ingen bør fordre av en prest, at han skal handle imot sin overbevisning. Den gamle retningsprester saa i Augsburg Seminar hovedrepræsentanten for "en ny og fremmed aandsretning, som mer og mer drar Konferensen bort fra det formaal, den selv i overensstemmelse med Guds ord og vor lutherske bekjendelse har sat sig i sin konstitution."¹⁾ Vi kan forundre os over, at prester kunde sætte sit navn under en slik erklæring; men vi har ingen ret til at tvile paa deres personlige oprigtighet. Men da var det heller ikke at vente, at de vilde gjøre store anstrængelser for at faa sine menigheter til at støtte skolen.

Men selv de mest venlig stemte prester kunde først da gjøre noget effektivt for at støtte skolen finansielt, naar menighetene kom til at betrakte den som *sin* skole, som *sit* redskap til evangeliets utbredelse. I samme grad som det opnaaddes, i samme grad fik skolen den fornødne støtte, og i samme grad kom ogsaa velsignelsen tilbake over menighetene selv.

Forsaavidt interessen for skolen kan maales efter bidragenes størrelse — hvilket naturligvis altid blir et meget relativt maal — har den jo ogsaa i aarenes løp vokset ganske betydelig. Men paa den anden side er skolen blit stedse kostbarere at drive. Dette var uundgaaelig. Augsburg Seminar drives sikkerlig saa billig som det er mulig at drive en skole av den art. Alt er med aarene blit kostbarere, ogsaa det at drive en skole. Dette har bevirket, at skolen oftere er kommet i gjæld. Men altid har menighetene med stor liberalitet bragt den ut av gjælden igjen. Og aldrig har det gaat støere og bedre, hvad financerne angaar, end i de sidste aar, efterat ansvaret mere og mere er blit overført paa menighetene. Det vil ogsaa være den eneste sikre vei at befølge i fremtiden. En let misforstaaelig beslutning, fattet

¹⁾ "De tredives erklæring", se ovenfor side 160 flg.

av Den Lutherske Frikirkes aarsmøte i 1919, er vel heller ikke anderledes ment.²⁾ Det vilde være en stor ulykke baade for skolen og for menighetene, om ansvaret for dens drift skulde bli tat bort fra dem.

* * *

Et av de vanskeligste problemer for skolen har været og er fremdeles spørsmålet om de forberedende avdelingers stilling.

At skolens første og fornemste opgave er presteutdanning, og at dette gjælder ikke bare den teologiske, men ogsaa de forberedende avdelinger, det er noget som aldrig maa tapes av sigte, om ikke skolen skal svigte sit kald. Ingen andre hensyn maa faa lov til at virke forstyrrende eller hemmende paa denne opgaves løsning. Spørsmålet blir da, om det er mulig og ønskelig at indrette de forberedende avdelinger slik, at de *tillike*, og det paa en effektiv maate, kan by en akademisk utdanning paa kristelig grundlag ogsaa for saadanne som ikke agter at studere teologi eller at gaa ind i prestegjærningen. Skolen tror det er baade ønskelig og mulig, og at den som nu organisert virkelig byr en god anledning til en saadan utdanning, paa samme tid som den yder en hensigtssvarende fordanning for det teologiske studium. At den med flere midler og bedre utstyr til sin raadighet kunde løse sin opgave endnu mere tilfredsstillende i denne henseende, det er for dens venner at betænke.

* * *

Det var først fra 1874 av, at det begyndte at bli fremhævet, at Augsburg Seminar hadde et bestemt kald som en presteskole. Dette er antydnet baade i "Aapen erklæring" og i "Program for Augsburg Seminar", i den første dels positivt, dels negativt, i det sidste helt positivt.

Skulde dette kald uttrykkes med et eneste ord, da maatte ordet være *menighetsfrihet*.

Det er menigheten, ikke det av mennesker organiserte og opbyggede kirkesamfund, som er "den rette form for Guds rike paa jorden." Jo sterkere kirkesamfundet eller synoden blir som en kirkepolitisk organisation, des mere undergraves menig-

²⁾ Den Lutherske Frikirkes aarsberetning 1919, side 164, punkt 7.

hetens aandelige kraft, og des mere hemmes og hindres Herrens gjerning. Det fast organiserte kirkesamfund, der som princip er katolicerende i sit inderste væsen, vil med nødvendighet tendere henimot "kuelse av menighetens selvbestemmelsesret og uttømmelse av det religiøse liv," som "Aapen erklæring" uttrykker det.

Men der kan ikke være sand menighetsfrihet uten aandelig liv. Derfor er det dette, som det først og fremst gjælder om at vække. "Vi vil derfor i Guds navn stride paa den maate, at vi henvender alle vore bestræbelser paa at vække kristelig liv overalt, hvor vi kan naa frem," heter det videre i "Aapen erklæring." Dette er den enkeltes ret og pligt, det er ogsaa menighetens ret og pligt; ti "enhver fri menighet har, likesom hver enkelt troende. Guds aands drift og kjærlighetens ret til at gjøre godt og virke for sjælenes frelse og aandelig livs vækkelse, saa langt som dens evne og kraft rækker; i saadan fri, aandelig virksomhet er den hverken indskrænket av sognebaand eller samfundsgrænser," som det heter i Den Lutherske Frikirkes "Ledende principer". I fremelskelsen av menighetsfriheten, og det netop som "et kraftig og nyvakt kristenliv og en fri og frodig oplysning" ligger ogsaa alene muligheten for et ret foreningsarbeide; ti "enighet mellem samfund kan kun bygges paa grundlag av menigheternes frie selvbestemmelsesret efter Guds ord, ikke paa prestekonventioner eller privatoverenskomster," som "Aapen erklæring" uttrykker det.

Men skal menigheten være i sandhet fri, da maa den være sig bevisst, at den har et solid grundlag at bygge paa, et grundlag som den vet sig i aandelig føling med. Dette grundlag finder den i bibelen og den lutherske barnelærdom.

Paa dette vitale punkt ytrer menighetsfrihetens fiende sig som renlæreri og "satsvæsen". "Paa satsernes skarpe spidse skulde læren ligge; ovenpaa den skulde menigheten bygges; og naar menigheten vilde røre aldrig saa litet paa sig til selvstændig tanke, tale eller handling, saa lød straks det advarende rop: 'Vær stille! Rør dig ikke, ellers falder du ned i vranglære og blir skyldig i kjætternes gruelige vildfarelser!' Saa sat menigheten der ute av stand til at røre haand eller fot, fordi den mindste bevægelse vilde vælte den høie bygning, som stod og vippest paa

de 'renlærende' satsers top." Slik skildret professor Sverdrup i hellig harme satsvæsenets fordærlige indflydelse paa menigheten.³⁾ De paa prestekonferenserne lavede satser truet med at ta barnelærdommens plads, hvorved menighetene som ikke fandt sig tilrette med disse haarfine satser, følte sig ufri, bundne, forvirret.

Men dette var ikke bare noget som hadde med menigheternes barnelærdom at gjøre, det berørte endog spørsmålet om dens aller dyrebareste skat, bibelen.

Da den bekjendte norsk amerikanske prest, Bernt Julius Muus, kom til Amerika, hadde han noget vanskelig ved at finde sig tilrette med Den Norske Synodes og Missourisynodens aandretning.⁴⁾ Men med tiden synes han at ha vænnet sig til den og at ha optat den i sig. Om pastor Muus blev det skrevet efter hans død: "Han fordret ubetinget lydighet mot Guds ord, og Guds ord var ikke blot skriftens bokstavelige utsagn, men ogsaa de logiske deduktioner, som kunde gjøres av disse."⁵⁾ Der er grund til at tro, at denne paastand er i fuld overensstemmelse med virkeligheten. I saa tilfælde repræsenterte pastor Muus netop den aandretning som — bevisst eller ubevisst — har motarbeidet menighetsfriheten i vor kirke. Uundgaaelig kom det nemlig til at gaa slik, at likesom satserne kom til at indta barnelærdommens plads, saaledes kom menneskelavede "logiske deduktioner" til at ansees for avgjørende, paa bekostning av det enfoldige Guds ord.

I nær sammenhæng med, at presterne paa sine konferenser blev enig om ved logiske deduktioner og haarfine satser at fastslaa, hvad menigheten skulde tro og gjøre, staar ogsaa de samme presters kamp imot den kristelige lægmandsvirksomhet. De tok et konsekvent standpunkt; det var en syndig indtrængen i det hellige embede, om en lægmand skulde bede eller tale Guds ord i offentlig forsamling. Konferensens standpunkt var i dette

³⁾ Fri menighet i fri kirke. Svar paa "de 30"'s erklæring. Se ovenfor, side 161 flg.

⁴⁾ Cfr. referatet fra møtet i Chicago 1860, Kirkelig Tidende 1860, side 80 flg. Anført av Bergh, side 115 flg.

⁵⁾ Th. Eggen, Erindringer om pastor B. J. Muus. Symra 1910, side 54.

stykke oprindelig det Johnsonske, der i virkeligheten var et kompromis, uklart og ute av stand til at vise bestemt vei.

Til det ene som det andet av disse kirkelige standpunkter stillet professorerne Oftedal og Sverdrup sig i skarp motsætning. De krævet fuld agtelse for bibelen og barnelærdommen. Ingen hadde ret til at forvirre menigheten, og leilighetsvis indsmugle vrang lærdomme, ved haarfine satser og formentlig, men ikke altid virkelig logiske deduktioner. Og hvad lægmandsvirksheten angik, søkte de ingen undskyldning for den, hverken i "forhaandenværende kirkelig nødstilstand" eller andre aarsaker; ti de var inderlig overbevist om, at den ingen undskyldning trængte, fordi den var et berettiget og nødvendig utslag av den sande, kristelige menighetsfrihet.

Men hvorvidt det kristelige liv i menighetene skal hemmes eller fremmes, det avhænger ialfald under vore kirkelige forhold i en ganske væsentlig grad av *presterne*. Derfor siger ogsaa "Aapen erklæring"s forfattere: "Vi vil — — — i stilhet ofre vor udelte opmerksomhet paa vor teologiske læreanstalt, som Herren fra en fattig begyndelse har saa rikelig og saa mangfoldig velsignet, og som i skrøpelighet, men i oprigtighet og tro skal kaste lys omkring i vort adspredte folk." Saa blev da *presteutdannelsen* den næste store programsak.

"Om det var mulig, skulde presterne være fremmerst i arbeide, fremmerst i lidelse, visest i raad og raskest i handling, naar det gjaldt Guds rikes sak, mønstre for hjorden og tjenere for sjælene til deres evige frelse. Deres utdannelse skal svare hertil. Deres kald er at tale Kristi evangelium til sjælene og at tilskynde, lede og styrke Guds menighet i dens arbeide og kamp. Derfor er det hovedsaken i deres utdannelse, at de blir saadanne skriftlærde, som Jesus omtaler, naar han siger: 'En skriftlærd som er oplært til himmerikes rike, er som en husbonde, der bærer frem av sit forraad gamle og nye ting.' Av skriftens dype og rene kilde drikker den teologiske student og henter derfra den inspiration, som bærer hans livsgjærning, saa at den altid gjennom alle de mange smaa og store omvekslinger sigter mot

SOMMERSKOLEN FOR PRESTER 1913

LÆRERE OG STUDENTER 1919-20

det rette maal: frelste sjæle i Jesu samfund og rikets utbredelse over al jorden.”^{o)})

I disse ordelag gav professor Sverdrup uttryk for Augsburg Seminars presteutdannelsesprincip, da skolen var femogtyve aar gammel. I sin sidste indberetning om skolen uttalte han:

“Augsburg Seminar har fra sin første begyndelse uforbeholdent stillet sig paa den side, som i al kristelig erkjendelse og i alt kristelig arbeide betoner det personlige liv og virke saa sterkt som mulig. Gud har sendt sin søn til verden, ikke bare sin lov. Og Sønnen har sendt sine vidner, fyldte med den personlige Helligaand, til at arbeide for alle folks frelse i Guds rike. Og ved personlig omvendelse og tro, personlig liv og samfund med Gud frelses sjælene. Derfor betoner Augsburg dette ogsaa i presteutdannelsen, at det som behøves til et ret og sandt arbeide i menigheten, er aandsdrevne, hjertevarme personligheter, der i kraft av Guds egen aand lever samme liv, som *han* lever, der nu sitter ved Faderens høire haand som sin ménighets hoved og herre. Og likesom vi er fuldelig forvisset om, at der ikke er forskjel paa den aand som driver en troende prest i hans virke, og paa den aand som driver andre troende mænd og kvinder i deres liv og arbeide, saa er vi ogsaa av den urokkelige overbevisning, at det sande og rette arbeide til menighetens opbyggelse er et virke, som alle Guds barn er delagtige i hver med sin naadegave, og at det ingenlunde bestaar i en del ‘embedsforretninger’, som kun kan utføres av en privilegert pretekaste. Alle de som i tro og tillid kan tilegne sig dette ord av Jesus: ‘Jeg lever, og I skal leve,’ er ogsaa delagtige i hans arbeide for Guds rikes fremme blandt menneskene. Og de som blandt os kaldes prester eller hyrder og lærere, er kun deri forskjellige fra de andre troende, at de er betrodd en særskilt gave av den samme aand, og at de av menigheten er betrodd en særskilt stilling i det fælles arbeide, saa at de, om de ellers er hvad de skulde være, blir menighetens tjenere til dens opbyggelse i eminent forstand.

“Vi føler os opfordret til skarpt at akcentuere denne Augs-

^{o)} Av professor Sverdrups tale om “Augsburgs principer”. Talen er gjengitt i sin helhet i tillægget til nærværende skrift.

burgs opfatning av evangeliet og det kristelige arbeide, av presteutdannelsen og menigheten, i vor beretning om Augsburgs virksomhet det sidst forløpne aar. Ti dette aars kirkelige begivenheter blandt de norske lutheranere paa begge sider av havet er av den art, at de kraftig opfordrer os til paany at prøve vort hele kirkelige syn og undersøke, om vi har trodd og handlet ret, naar vi har fremholdt, at kun den er en ret kristelig presteutdannelse, som søker at berede menigheten aandsdrevne arbeidere, som oplærte i Herrens ord av hans egen aand er dygtige til at utføre et personlig arbeide for levende kristendom, fordi de selv er, ikke bokstavens men Aandens tjenere.

“Her hos os i Amerika er nemlig under ‘samfundene’s’ foreningsarbeide det gamle splittende og aandsdræpende ‘statsvæsen’ atter kommet frem i en utpræget skikkelse. Og under den nu meget utbredte religiøse indifferentisme turde denne eiendommelige form av død kirkelighet ha større utsigt til at slaa igjennem og bli herskende end tidligere. Og likesom ‘statsvæsenet’ i sin almindelighet danner en skjærende motsætning til opfatningen av kristendommen som aand og liv, saa blir det en selvfølge, at hvor det faar raade i menighet og kirke, der utslukkes Aanden, og den personlige kristendom og det personlige virke for aandelig liv ansees som unødig og skadelig. Derav følger da igjen, at der kun blir spørsmaal om en prestegjærning, som væsentlig bestaar i en mekanisk utførelse av ‘embedsforretninger’, og en presteutdannelse, som svarer til dette krav.

“De seneste kirkelige begivenheter i Norge indeholder ogsaa en kraftig opfordring til fornyet prøvelse av vort presteskoleprincip. Stillingen der er denne, at presteskolens forbindelse med staten og dens universitet er blit uholdbar paa grund av, at der lægges større vekt paa, at presteutdannelsen er videnskabelig i filosofisk betydning, end paa dens overensstemmelse med den hellige skrift og menighetens tro. For os er det da at overveie, om vi har valgt den gode del ved at kaste vor lod helt og uforbeholdent med Herren og menigheten i denne sak, eller om det er bedre at gaa med de ‘vise og forstandige’, for hvem evangeliet er skjult og blit til en daarskap. Og dersom vi derigjennem kommer til en ny forvisning om, at presteskolen kun da svarer til

sin idé og følger sit kald, naar den sætter Guds aands lys og troens forvisning over den menneskelige fornufts vaklende og vekslende domme og meninger, saa spørges det, om det ikke vilde være berettiget, at vi hver paa vor maate søkte at bidra til, at de troende i Norge blev overbevist om, at kun en menighetsmæssig presteutdannelse uafhængig av politiken svarer til menighetens tarv, og at kun den presteutdannelse er menighetsmæssig, som i sin dypeste grund er ledet av Guds egen Helligaand, ikke av den menneskelige fornuft. Den frikirkelige tanke, at menigheten av Herren selv er utstyret med alle de gaver, evner og kræfter, som trænges for dens bevarelse og vekst indtil jordens yderste ender og indtil dens sidste dag, saa den ikke trenger hverken statens eller videnskapens svigtende stav eller støtte, bør vi arbeide for at sprede i videste kredse. Og om vi da skal spottes og trænges for den saks skyld, er det ikke andet som derved sker os end det, som har hendt alle oprigtige Herrens vidner før.”¹⁾)

I ovenstaaende uttalelse er ogsaa antydnet den nære forbindelse som Augsburg Seminar altid har følt sig staaende i til kristenfolket i Norge. Augsburg Seminar har altid visst sig i føling med haugianismen og missionsbevægelsen i vort gamle fædreland, saavel som med enhver virksomhet derhjemme, som er et utslag av Kristi kjærlighets magt over hjerterne.

Opgaven — menighetens levendegjørelse og frigjørelse, og en presteutdannelse som ved Guds hjælp kunde bidra dertil — er baade stor og vanskelig. Augsburg Seminar har ikke løst den; men det tror at ha set den og fremdeles at se den. Derfor søker skolen at arbeide paa opgavens løsning, fuldt klar over, at det sker ikke ved magt eller ved kraft, men alene ved Herrens aand — fuldt klar over ogsaa, at den ikke har naadd maalet eller er fuldkommen, men at den sit kald tro maa fortsætte sin gjer-ning, om det dog ved Guds naade kunde lykkes den at bidra en liten smule til Kristi legemes opbyggelse.

I dette arbeide søker skolen at være tro mot Gud, tro mot sin egen fortid og tro mot dem som efter at ha vist vei, har nedlagt vandringsstaven og er gaat ind til den evige sabbatshelg.

¹⁾ Den Lutherske Frikirkes aarsberetning 1906, side 27 flg.

TILLÆG

DOKUMENTER TIL BELYSNING AV AUGSBURG SEMINARS HISTORIE

A. AUGSBURG SEMINARS FØRSTE KONSTITUTION.¹⁾

§ 1. Den norsk danske avdeling av Augustanasynoden underholder et teologisk seminar til utdannelse av vordende menighetslærere. Dette seminar skal hete "Augsburg-Seminarium".²⁾

§ 2. Ved det teologiske seminar ansættes indtil videre tvende professorer, der vælges av synoden med to tredjedels stemmers majoritet og har at undervise i de forskjellige teoretisk- og praktisk-teologiske discipliner, saasom eksegeese, dogmatik, kirkehistorie, symbolik, homiletik, pastoralteologi, kateketik og liturgik. Den ene av dem, der tillike bør være ordineret prest, fungerer efter synodens valg som bestyrer.

§ 3. I seminarium optages kristeligssindede ynglinger,³⁾ der av direktionen findes at ha de fornødne forkundskaper. De optages i regelen ved skoleaarets begyndelse og har forinden at indsende andragende til direktionen, bilagt av en utførligere utsigt over deres livsførelse, tillikemed vidnesbyrd fra menigheter og kristelig paalidelige mænd.

§ 4. De studerende ved seminarium nyter frit losji og undervisning. Skulde nogen studerende savne de fornødne midler, tilstaaes ham tillike fri "Board". Bøker, gang- og sengklær holder enhver sig selv.

§ 5. Seminariums studerende er forpligtet til i enhver henseende at holde sig læreanstaltens regler efterrettlige og staar under bestyrerens specielle tilsyn. I tilfælde av, at det maatte forstaas, at nogen av studenterne mangler de fornødne evner og gaver, eller ved mangel paa flid eller anden usømmelig opførsel lægger et for det hellige læreembede uværdig sind for dagen, har bestyreren straks at anmelde det for direktionen, som avgjør saken.

¹⁾ Forslaget er utarbeidet av professor Weenaas og av direktionen for Augsburg Seminar antat som dens forslag ved et møte i Milwaukee, Wis., 17de til 19de august 1869. Det findes i skoledirektionens forhandlingsprotokol. Forslaget blev behandlet i et møte av repræsentanter av Augustanasynodens norske avdeling, holdt i Racine, Wis., 29de oktober til 3dje november 1869. Dette møtes referat er offentliggjort i Lutheraneren, 1870, side 13 flg., 28 flg. og 46 flg. Konstitutionen er gjengit her i den form hvori den blev antat av møtet.

²⁾ Den sidste sætning, der bestemmer skolens navn, var ikke i det oprindelige konstitutionsforslag. Det oplyses i skoledirektionens protokol, at professor Weenaas fremla "utkast til konstitution for Marshall Seminar," men heller ikke dette navn var inkorporert i selve konstitutionsforslaget.

³⁾ I forslaget stod "mænd" istedetfor "ynglinger".

§ 6. Undervisningstiden ved seminarlet fordeles paa tvende semestre, et høstsemester og et vaarsemester. Høstsemesteret varer fra 1ste september til medio december, og vaarsemesteret fra medio januar til medio juni. Ved hvert semesters begyndelse forelægger bestyreren seminarlets direktion sin undervisningsplan til antagelse, likesom han ved hvert semesters ende har at afgive beretning til direktionen om seminarlets virksomhet i den forløbne termin.

§ 7. Ved seminarlet afholdes hvert aar i juni maaned en eksamen for seminarlets studerende, hvorved mindst tre skriftlige opgaver i teologiske fag besvares af dem, som efter fuldendt kursus maatte begjære ordination.

§ 8. Seminarlets lærere og de studerende som nyter understøttelse af synoden, maa tilhøre en af dens menigheder, saafremt synoden ikke derom for det enkelte tilfælde anderledes bestemmer.⁴⁾

§ 9. Skulde nogen av seminarlets lærere ved vildfarelse i lære, ved likegyldighed eller udygtighed i opfyldelsen av sine pligter eller ved usømmelig forhold vise sig sin ansvarsfulde stilling uskikket, har direktionen derom at give beretning til synoden og kan om det ansees fornødent, imidlertid suspendere ham fra embedet. Synoden har efter grundig undersøkelse at fatte avgjørende beslutning i saken med to tredjedels stemmers majoritet. Ønsker nogen lærer at fratræde sit embede, har han derom tre maaneder forut at underrette direktionen.

§ 10. Lærernes lønninger saavel som seminarlets underhold bestrides dels ved professorfondets indtægter, dels ved naturalydelse og kollekter, dels endelig ved aarlig subskriberte bidrag eller andre frivillige gaver, alt saaledes som menighetene selv bestemmer det.

§ 11. Ved seminarlet ansættes av direktionen en kasserer og regnskapsfører, til hvem alle bidrag indsendes, som har efter bestyrerens anvisning av seminarlets husholdningskasse at utrede alle seminarlets husholdning vedkommende utgifter og fremlægge sit aarsregnskap for direktionen, som besørger det revidert, og en ekstrakt fremlagt for synoden.⁵⁾

Anhang.⁶⁾

§ 1. Konferensen skal ved hvert aarsmøde nedsætte en komite, bestaaende av syv medlemmer, til trængende studerendes understøttelse.

⁴⁾ Forslaget til § 8 lød saaledes: "Saavel seminarlets studerende som lærere maa tilhøre en av synodens menigheder."

⁵⁾ Racine-møtets referat indeholder følgende oplysning: "Besluttet, at som tillæg til seminarlets konstitution føies en oplæst paragraf av konstitutionen for Pennsylvania-synodens seminar i Philadelphia, hvilken oversættes av pastor M. F. Gjertsen." Det har ikke været mulig at finde ut denne paragrafs ordlyd eller indhold. I den i smaa enkeltheter forandrede konstitution som findes offentliggjort i Konferensens aarsberetning 1871, side 17 flg. findes den ikke.

⁶⁾ Dette anhang blev antat av Konferensens aarsmøde i 1871 (aarsberetning 1871, side 18), hvor skolens konstitution atter blev antat med nogen uvæsentlige forandringer. Konstitutionen bærer nu som overskrift: "Konstitution for Augsburg Seminarium", mens skolens navn er strøket i første paragraf.

telse. Denne komite, hvorav formanden i skoledirektionen er selvskreven formand, har at bevilge og gjennom sin kasserer at utbetale de av dem samlede midler.

§ 2. Denne konstitution skal underskrives av seminariets lærere og studerende.

B. REGLEMENT (KONSTITUTION) FOR MARSHALL AKADEMI.⁷⁾

§ 1. I forbindelse med dette teologiske seminar anlegger Augustanasynodens norske avdeling et akademi efter amerikansk mønster, hvilket saa snart omstændighetene maatte tillate det, utvides til et fuldstændig college.

§ 2. Akademiets opgave er dels og fornemmelig at utdanne duelle lærere og lærerinder for Common-skolen, dels at bibringe unge mænd og kvinder de vigtigste til almenmenneskelig dannelse henhørende kundskaper.⁸⁾

§ 3. I akademiet optages saaledes til undervisning elever av begge kjønn uten hensyn til bekjendelse eller nationalitet.

§ 4. Undervisningstiden er 9½ maaned aarlig og falder paa tre terminer. Betalingen der i regelen erlægges forskudsvis, er for hver termin fra 4 til 8 dollars, og vil ingen stedes adgang til næste termin, der ikke har betalt for den foregaaende. Rum i akademiets bygning betales med 4 dollars pr termin av hver losjerende student.⁹⁾

§ 5. Board of Trustees beordres og bemyndiges til at utstede scholarships lydende paa et, to, tre og fire aar, saaledes at et aars scholarship koster \$22.00, to aars \$39.00., tre aars \$54.00 og fire aars \$68.00, der betales i aarlige avdrag hver 15de november.¹⁰⁾

§ 6. Undervisningsfagene er de for amerikanske akademier sedvanlige, fordelt paa et kursus bestaaende av fire aar.¹¹⁾

§ 7. Ved akademiet ansættes en førstelærer — principal — der bør være en fra et amerikansk college uteksaminert mand, som har, foruten sine bestemte undervisningsfag, i forening med bestyreren at ordne alt, hvad akademiets virksomhet angaar. Saaledes har han nøie at vaake over, at det for akademiet av direktionen anordnede dagreglement overholdes, og at alt ved akademiet gaar sin punktlige og regelmæssige gang, likesom han ved utgangen av hvert halvaar tilstiller bestyreren en redegjørelse for akademiets virksomhet i det

7) Gjengit i den form som det blev antat av møtet i Racine efter forslag av skoledirektionen.

8) Forslaget til denne paragraf lød: "Akademiets opgave er dels at tjene som forberedelsesskole for det teologiske seminar, dels og fornemmelig at utdanne duelle lærere og lærerinder for Commonskolen, dels endelig at bibringe — —"

9) I forslaget var skolepengene sat til "fra fem til syv dollars."

10) Denne paragraf hørte ikke med til direktionens forslag.

11) Direktionens forslag lød: "Undervisningsfagene er de for det amerikanske akademi sedvanlige, fordelt paa trende kurser: et forberedende, et normal- (for commonskolelærere) og et klassikal-kursus, der forbereder til det høiere collegedepartement."

forløpne aar. Denne redegjørelse optages i bestyrerens aarsberetning til direktionen.¹²⁾

§ 8. Akademiet og dets lærere staar under overopsyn av seminariets bestyrer. I tilfælde av opstaat uenighet i et eller andet vigtigere spørmaal mellem bestyrer og lærere, sker henvendelse til direktionen, som avgjør saken.

§ 9. Ved akademiet ansættes en lærerinde (preceptress), der taler det engelske sprog. Hun har foruten at undervise i de for hende bestemte fag tillike at føre moderlig tilsyn med akademiets kvindelige afdeling. Hun har saaledes adgang til at overvære undervisningen for de kvindelige elever og har i det hele at vaake over en god og sømmelig opførsel iblandt dem.¹³⁾

§ 10. Bestyreren har efter samraad med de øvrige lærere ved skoleaarets begyndelse at forfatte en undervisningsplan, som forelægges direktionen til antagelse.¹⁴⁾

§ 11. Ved akademiet avholdes ved hver termins slutning en eksamen, samt de sedvanlige "Exercises of Commencement" i juni eller juli maaned, til hvis overvær offentlig indbydelse skal utgaa.¹⁵⁾

§ 12. Direktionen ansætter en av akademiets lærere til mot en viss av den fastsat aarlig godtgjørelse at forvalte akademiets kasse. Han har at indkræve skolepengene, utbetale paa bestyrerens anvisning lønninger og andre utgifter, og i det hele holde nølægtig regnskap over indtægt og utgift, hvilket regnskap ved hvert halvaar forelægges direktionen, der naarsomhelst kan undersøke kassens tilstand.

[§ 13. I det mindste en av akademiets lærere maa tilhøre den lutherske kirke for at tilfredsstille den trang, der blandt akademiets elever maatte findes til at erholde religionsundervisning].¹⁶⁾

12) Begyndelsen av denne paragraf lyder i direktionens forslag: "Ved akademiet ansættes en førstelærer, der bør være enten en indfødt amerikaner eller en med landets sprog fuldkommen fortrolig mand, som har foruten sine bestemte undervisningsfag" osv.

13) De to følgende paragrafer i direktionens forslag besluttedes strøkne, "da en del ansaa akademiet for en friskole for det norske folk i Amerika, hvilken ikke skulde staa i en indre, men kun en ydre forbindelse med synoden." Disse paragrafer lød: "§ 9 (10). Enhver der mottar fast ansættelse som lærer eller lærerinde ved akademiet, har at underskrive vor synodes læreartikel. § 10 (11). Akademiets lærerpersonale ansættes av direktionen med gjensidig tre maaneders opsigelse. I tilfælde av noget mislig forhold fra nogen lærers side har bestyreren straks at tilkalde direktionen."

14) Da de sidste paragrafers numre aabenbart er blitt opblandet, er det vanskelig at avgjøre, om denne paragraf blev antat, eller om ikke maaske ogsaa den blev strøket.

15) Forslaget til denne paragraf lød: "Ved akademiet avholdes aarlig i juni maaned en eksamen med de sedvanlige "Exercises of Commencement", til hvis overvær offentlig indbydelse skal utgaa."

16) Den i [] satte paragraf er en beslutning som møtet fattet, rimeligvis med tanke paa, at den skulde træde i stedet for den foreslaede § 9.

C. AAPEN ERKLÆRING.¹⁷⁾

(Av professorerne Weenaas og Oftedal.)

(Hvad vi strider med, og hvorledes vi vil stride.)

Ved "Norsk Synode" forstaar vi ikke enkelte personer, hverken prester eller menighetslemmer; Gud være lovet, der findes brødre baade blandt de første og de sidste; hvor broderskapet mangler, er det kun fordi oplysningen eller Kristi liv mangler.

Ved "Norsk Synode" eller "Wisconsinisme" forstaar vi en anti-kristelig retning, en farlig organisation, der baaret av et papistisk princip arbejder hen til at opløse kristendommen i universalisme og hierarki.

Utsprungen av Grundtvigianismens mest katolicerende retning og av hensigtsmæssighetshensyn kastet i armene paa den pietistisk-ortodokse skolastik, som kaldes Missourianisme,¹⁸⁾ fremstiller "Wisconsinismen" en forviklet kombination, hvis grundtone er religiøs indifferentisme, der væsentlig ytrer sig som avgjort foragt for al vækelse og aandelig liv i menigheten samt i avmagten til at ville eller kunne oprette en teologisk uddannelsesanstalt i et ellers ingeniunde fattig samfund.

"Wisconsinismens" hovedformaal blir derfor en fast, ydre altbeherskende organisation, og alt indre liv blir kun en aabenbarelse av dette egenmægtighetsprincip i en dobbelt form som teoretisk og praktisk katolicisme.

Den teoretiske katolicisme i "Wisconsinismen" aabenbarer sig i følgende former:

1) I en forstandsmæssig rettroenhet, der indskrænker teologien til dogmatik, opløser troen i en død kundskap, og søker den fornemste støtte for sin lære i den protestantiske skolastik.

2) I bestræbelserne for at synliggjøre denne rettroenhet i menighetene a) ved en aandelig uniform og eksklusivisme, der lægger hindringer i veien for en levende kristelig undervisning og en fri aandelig utvikling; b) ved at forbyde som synd at høre prester av andre samfund eller av, anden lære, at huse lemmer av andre samfund, at ha eller ha hat begravellesplads sammen med saadanne; c) ved at indprente visse stikord, der bedre end liv og lære skulde kunne sætte skarp grænse mellem troende og vantro.

3) I den altomfattende og i alt indgripende hovedsætning om verdens-retfærdiggjørelsen, der ophæver al personlighet og personlig ansvar, idet den trods alle "omforklaringer" og "visse forstaaelser", aapner adgang til salighet for enhver, fordi han er et menneske, hvad enten han tror eller ei, kun at han formelt slutter sig til det rettroende samfund. Dette fører over til:

Den praktiske katolicisme i "Wisconsinismen", der aabenbarer sig:

1) Ved den wisconsinske lære om absolutionen, der sigter til opprettelse av papismens hovedhjørneste: Embeds-sakramentet.

2) Ved læren om det uopløselige eller egteskabelige forhold mel-

¹⁷⁾ Offentliggjort i Skandinaven for 30te januar 1874. Angaaende dens tilblivelse og historie, se ovenfor, side 96—118.

¹⁸⁾ Der stod oprindelig "Wisconsinisme", hvilket forfatterne selv offentlig erklærte for en trykkefeil.

lem prest og menighet, der dog faktisk kun blir bindende for menighetens vedkommende.

3) Ved den ukristelige lære om lægmandsvirksomheten, hvorved menigheten negtes ret til at opbygge sig selv i prestens fravær (uten gjennom en opgiven postille).

4) Ved embedsbesættelse gjennom kirkeraadet, uten at gi menigheten midler ihænde til selvbestemmelse.

5) Ved hemmelige lærekonferenser med utelukkelse av lægfolk.

6) Ved bestemt fiendskap mot enhver av Synoden ukontrollert undervisning saavel i "Common school" som i nationale norske skoler.

7) Endelig ved den al individualitet og personlighet, al menneskelig frihet og ret forhaanende, av Synoden adopterte lære om slaveriets guddommelige berettigelse.

Med disse sine anskuelser og forholdsregler, med sin religiøse likegyldighet og katoliserende princip, har "Wisconsinismen" altsaa kun til formaal gjennom utslettelse av individualitet, kuelse av menighetens selvbestemmelsesret og uttømmelse av det religiøse liv at opbygge et fast organisert samfund, og vi anser derfor Wisconsinismen som en antikristelig retning (universalisme), en farlig organisation (prestedespoti) og et umiddelbart angrep paa kristendommens væsen, menighetens ret og folkets frihet.

Med "Wisconsinismen" kan derfor "Konferensen", hvis samfundsprincip hviler paa Guds ord og bekjendelsernes levende grund, ikke paa dogmatik — paa menighetens selvbestemmelsesret, ikke paa kirkeraad, — paa folkets frihet, ikke paa slaveri — ikke mer forlikes end Kristus og Bellal, end ild og vand.

Men likesom Luther kun hadde at peke paa sandheten og gjennom Aandens og ordets oplysning at række den til menigheten for at rive omkuld den store katolske kirkekolos, saaledes behøver kun Herrens aand at blaase gjennom de norske menigheter i Amerika og med et kraftig kristenliv vække sansen for menighetens ret og folkets pligt — saa er det første og fornemste skridt gjort til at knække en læreretning¹⁹⁾ der er en plet paa kristendommen og en vanære for det norske folk.

I et kraftig og nyvakt kristenliv og en fri og frimodig oplysning ligger derfor alene muligheten til enighet i vor hellige opgave: at bevare gjennom de norske menigheter Luthers enfoldige kristenlære i Amerika.

I denne opgave kan baade to og flere lutherske samfund enes under fuld bibeholdelse av deres respektive samfundsordninger, der — og dette er vort inderlige ønske — med tiden vil bli av lokal interesse.

Men enighet mellem samfund kan kun bygges paa grundlag av menigheternes frie selvbestemmelsesret efter Guds ord, ikke paa prestekonventioner eller privatoverenskomster.

Vi vil derfor i Guds navn stride paa denne maate, at vi henvender alle vore bestræbelser paa at vække kristelig liv overalt, hvor vi kan naa frem, ikke paa at bevirke menighetssplittelser eller samfundskombinationer.

Vi vil til den ende i stilhet ofre vor udelte opmerksomhet paa vor teologiske læreanstalt, som Herren fra en fattig begyndelse har saa

¹⁹⁾ Der stod oprindelig "indretning", hvilket forfatterne selv offentlig erklærte for en trykfeil.

rikelig og mangfoldig velsignet, og som i skrøpeligheit, men i oprigtighet og tro skal kaste lys omkring i vort adspredte folk.

De lokale frikonferenser, der foranstattes av menighetene, og som vi, trods den derved fremkaldte hver gang forsterkede spænding, ikke kan misbillige, kan saaledes ikke sigte til nogen kunstig eller forcert samfundsenighet, men kun til at klargjøre de splittede menigheters sande stilling likeoverfor hinanden og til hist og her at kaste et litet lysglimt i hjerterne, at det ved Guds naade maa spire med [ind-?] til den glædelige dag, da alle norske i Amerika og Norge kan arbeide i enhet mot det samme maal: den sande kirkes bevarelse og den sande folkefrihets opretholdelse likeoverfor aandens, alderens og pengenes aristokrati og overmagt.

Vi følger os opfordret at avgi denne "aapne erklæring" for ikke at staa i et falsk lys hverken hos "Synoden" eller hos nogen anden.

Augsburg Seminar, Minneapolis, den 20de januar, 1874.

SVEN OFTEDAL,
Professor.

A. WEENAAS,
Professor.

D. PROGRAM FOR AUGSBURG SEMINAR.²⁰⁾

Saasnart skolebygningens utvidelse, lærerkræfter og søkningen av elever til skolen tillater det, indrettes Augsburg Seminar saaledes, at det, foruten det teologiske seminar med et treaarig kursus, tillike kommer til at omfatte 1) en 5-aarig forberedelsesskole for det teologiske studium og 2) en 5-aarig realskole, der uddanner til skolelærer-gjerningen og det praktiske liv, dog saaledes at undervisningen for disse to avdelinger av skolen blir fælles, det første aar i alle fag og senere, saavidt stof og lærerkræfter tillater det.²¹⁾

Augsburg Seminars græskavdeling.

Naar vi her fremlægger et program for Augsburg Seminar i Minneapolis, saaledes som vi ønsker denne læreanstalt utviklet, finder vi det fornødent at forutskikke nogen indledende bemerkninger, der er bestemt til at fremlægge de grundtanker og de praktiske hensyn, som naturlig avløder en saadan skoleplan. Vi skjuler nemlig ikke for os selv, at denne indeholder saa meget fra det traditionelle avvigende, at vi kan vente os dels en mindre venlig mottagelse, dels misforstaaelse av enkelte partier av planen og i bedste fald en skarp og gennemgaaende kritik. For at lede kritiken paa et ret spor, for at forebygge misforstaaelse saavidt mulig, for at skaffe os lettere indgang og endelig for at kampen, om den maa komme, kan føres om principer og ikke om smaating vil vi søke kort og klart at utvikle vort standpunkt.

²⁰⁾ Optrykt efter "Program for Augsburg Seminarium med college-avdelinger, vedtat i direktionensmøte 31te aug. 1874, tillikemed forklarende bemerkninger av fakultetet. Minneapolis, Minn. Trykt i Konferensens forlagsforenings boktrykkeri. 1874." Se ovenfor, side 120—24.

²¹⁾ Her følger en opregning av fagene i de forskjellige klasser og avdelinger. Denne findes overfor, for den teologiske avdelings vedkommende, side 341—42, fællesavdelingen, side 347, realavdelingen, side 349 flg., græskavdelingen, side 350 flg.

Vor stilling er allerede bestemt ved den eiendommelige plads, som seminariet har som en læreanstalt blandt de norske i Amerika. Det er vor overbevisning, at vort folk her, hvor det er rykket ut av de hjemlige forholde og sat midt ind i et verdensfolk, der aabenbart vil øve den kraftigste indflydelse paa verdensutviklingen, har et felt, hvor det kan og maa anstrænge alle sine evner for at dets eiendommelige anlæg, dets særegne gaver kan komme til at faa sin tilsvarende indflydelse, bære sin rette frugt. Vi ledes av den tanke, at intet element i den store blanding av nationaliteter, som her findes, bør forsvinde uten at det har hat sin virkning, og det blir saaledes vor opgave og vort seminars opgave at arbeide for at det norske element kan hævde sin plads i den amerikanske utvikling og vort folk saaledes opfylde den pligt og utfylde det ansvar, som dets stilling i Amerika paalægger det.

For at dette kan ske, er det nødvendig paa den ene side at bevare og hegne om alt, hvad der findes av norsk nationaleiendom i aandelig forstand, at arbeide for, at norsk sprog, norsk historie, norsk litteratur og norsk tænkning blir vore elevers personlige eie, med andre ord at gjøre dem til norske mænd. Paa den anden side er det likesaa paatrængende nødvendig, at de norske i Amerika blir virkelig hjemme her, med alle betingelser for her at utøve de rettigheter, der tilkommer dem; — de maa være fuldt ut amerikanske borgere, der kan staa jevnbyrdig ved siden av den indfødte amerikaner, rede til at lægge sit ord med i laget, hvor det gjælder alles fælles sak.

Derfor kræves der nødvendigvis, at den dannede nordmand i Amerika kan bevæge sig likesaa frit i det amerikanske sprog som i sit eget og ved kjendskap til Amerikas historie og dets institutioner optræde med fuld sikkerhet i det praktiske liv, hvor borgerpligten kræver det. Hermed vil det være klart for alle, at det er en fuldkommen nødvendighet, at vort college lægger netop den samme vegt paa de to sprog: Norsk og engelsk.

Ved siden av denne grundfordring, som vi mener rettelig kan gjøres til enhver høiere dannelsesanstalt blandt de norske i Amerika, staar nu de særegne fordringer, som gjøres til vort seminar som en skole, der utdanner prester for norske menigheter. Vor græskavdeling ved seminariet er bestemt til at gi vore elever den forandelse, som efter vor mening er den bedste for dem, der vil vie sig til det teologiske studium. Det er fra dette synspunkt vi kræver, at skoleplanen her nærmest betragtes. Men vi sætter ikke en saadan adskillelse mellem teologien og livet, at vi tænker os noget eneste av fagene i græskavdelingen som unyttig for den, der maatte ønske at stanse sine studier ved dennes avslutning eller vælge et andet studium end teologien.

Vi er i valget av undervisningsstof ledet av den tanke, at eleverne paa den ene side maa erhverve sig en sand almendannelse, paa den anden side ha tilstrækkelig færdighet i de sprog, der er uomgjængelig nødvendige for deres studium.

Naar vi taler om dannelse og de rette midler til at naa denne, vet vi vel, at vi er inde paa et saa vidtløftig og saa omtvistet felt, at det er umulig her med nogen linjer at avgjøre et saa brændende spørsmål; men vi frygter ikke for at uttale vor opfatning. Den virkelige aandsdannelse, der bestaar i den personlige indtrængen i sandheten, saaledes at denne blir livsmagt i hjertet til bestemmelse av tanke og vilje, tale og handling, idet verdensutviklingen og menneskelivet sees i dens lys, med andre ord i den personlige frihet, den

kan ingen skole være sikker paa at meddele sine elever; ti mange naar den aldrig, mange tilkjæmper sig den først gjennom livets alvorlige erfaringskole. Men skolens midler til at føre eleverne henimot den, er fremstillingen av sandheten i sig selv — og av menneskeslegtens kamp for at tilegne sig den og gjennomføre den i livet. — og til samme tid av de avvele og felltrin, som er begaat i denne utvikling.

De rette dannelsesmidler blir derfor efter vor grundanskuelse religionsundervisningen og historien, og det er denne betraktningsmaate, som har gitt disse to fag deres fremragende stilling saavel i græskavdelingen som i realavdelingen. Det er en selvfølge, at vore elever i græskavdelingen tillike i høj grad nyter fordelene av det dannelsesmiddel, som ligger i sprogstudiet ved de fem sprog, som der er optat som undervisningsfag; men vi er langt fra at betrakte dette middel som det væsentlige; ti vi kan kun tilkjende dette middel en formel dannende indflydelse.

Valget av sprog er derfor væsentlig bestemt ved det praktiske hensyn til det for det teologiske studium nødvendige. Derfor indtar græsk en saa overvelende stilling, at vi har maattet forkaste det gamle tilvante navn latinskole og sat græsskole istedetfor. Vi vil dermed ogsaa antyde, at vi anser græsk for at være i en langt høiere og sædlere forstand den gamle verdens kultursprog end latinen; vi ser i græsk uttrykket for aandsfrihet og skapende tankekraft i motsætning til latinen som repræsentant for en tyrannisk aandretning og en sønderkjærende systematik. Endelig tror vi i den græske grammatik, den græske sprogbygning at ha et rikere sproglig stof end i den latinske. Ved siden av græsk stiller vi latin og tysk, fordi vi anser et dyperegaaende studium av protestantisk teologi umulig eller ialfald meget vanskelig uten kjendskap til disse sprog, og vi tror ved valget av dem at ha truffet paa en gang det nødvendige og det tilstrækkelige.

Vi har derved tillike hat for øie, at gjøre vore elever fortrolige med den aand, som gjennomtrænger de romanske og germaniske folk, og naar vi nu hertil føier de to før omhandlede sprog, engelsk og norsk, saa mener vi, at vore elever vil være kjendt med alle de aandselementer, som for tiden er de viktigste i verdensutviklingen.

Likesom altsaa selve sprogutvalget væsentlig er bestemt av praktiske grunde og dog hviler paa store, omfattende principer, fordi nemlig det for det teologiske studium mest praktiske, nødvendigvis maa bli det til aandsutviklingens fremme mest principrigtige, saaledes forholder det sig ogsaa med undervisningen i det givne stof. Den tilsigter det praktiske formaal at gi eleverne virkelig læseferdighet i de sprog, som er gjenstand for undervisning. Vi mener at opnaa dette ved at gjøre eleverne duelige til at læse med fuldkommen sikkerhet en let forfatter. I græsk og latin har vi indskrænket os til det prosaiske sprog for at kunne benytte den tid, som derved vindes til at føre eleverne ind i det eiendommelige stadium i disse sprogs utvikling, som falder sammen med kristendommens indtrædelse i verden og som tildels er betinget av denne.

Man vil her naturligvis indvende, at denne tid bedre kunde anvendes til studium av klassiske forfattere, til indtrængen i den klassiske aand; men dels mener vi, at den vanlige maate, at læse litt her og litt der av græsk og latinsk litteratur i regelen er en saare ufrugtbar gjerning, dels vil man allerede ha set, at vi av princip ikke er humanister; og naar vi lægger en overmaate stor vekt paa

den græske og latinske oldtid, fordi vi deri ser et saa væsentlig historisk element, da tror vi at burde henlægge fremstillingen av dens aandsliv under den historiske undervisning. Ved at la sprogundervisningen ha et rent sproglig maal tror vi at kunne komme til ganske andre resultater med hensyn til læsefærdighet end de, som efter vor erfaring opnaaes ved den ellers brukelige fremgangsmaate. Ialfald haaber vi at komme saa langt, at vore elever allerede ved utgangen av græsskolen med sikkerhet læser det nye testamente i grundspaget, og den fordel dette vil være for deres teologiske studium, behøver vi ikke at paavise, likesom vi ikke tar i betænkning at fremhæve det som en stor fordel, at eleverne da allerede er bekjendt med det latinske sprog saaledes som dette formedes ved de kristlige tankers indflydelse.

Det er en grundtanke i vort program at indskrænke fagenes antal saa meget som mulig og derimot i hvert av de optagne fag at naa den størst mulige grundighet; vi nærer den overbevisning, at eleverne ved utgangen av græssklasserne, saafremt undervisningen virkelig drives i den her antydede aand, vil være utrustet med de fortræffeligste betingelser for at begynde et videnskapelig teologisk studium, og at de paa samme tid er i besiddelse av alle de kundskaper, som er nødvendige til et klart og sundt blik paa livet, i hvilken stilling de end maatte sættes.

Augsburg Seminars teologiske kursus.

Det ligger i selve uttrykket "teologisk kursus" simpelt og enfoldig uttalt, at Augsburg Seminar har til formaal at utdanne sine studenter til teologer d. e. prester, modne, myndige og selvstændige talsmænd for den sandhet, de har fundet og er blit befæstet i gennem et alvorlig og personlig studium av kristendommens oprindelse og forberedelse, av kirkens liv og livsutvikling. Med teologisk dannelse forstaar vi nemlig ikke en lærd viden eller en kundskapsrik, med gloser, citater og fortolkninger opfyldt hukommelse, men en personlig, levende overbevisning om sandheten, fremgaat av aandens og hjertets indtrængen i Guds ords væsen og kjerne, i hans verdensstyrelses og hele naadeshusholdnings natur og virkning. Kun en saadan teologisk dannet kan være en virkelig prest med fuldt ansvar, et vidne om sandheten, et forsvar mot løgner.

Ved denne bestemmelse av det teologiske studiums maal har vi saa langt fra gjort arbeidet let for os selv og vore studenter, at vi tvertom har valgt den vanskeligste og brysomste, men netop derfor ogsaa hurtigste vei til maalets opnaaelse. Vi har opgit de "mange ting" og det dermed forbundne skien for desto alvorligere at kunne trænge ind i det "meget" og for desto lettere at kunne sikre os det resultat av vort arbeide, at det blir fuldt klart, at det først og sidst gjælder om at forstaa Guds ord som menneskelivets sandhet og sterkeste magt.

Det rike stof maatte følgelig sammenstilles, sammenarbeides og sigtes for at kunne avgi et organisk utviklingsmiddel for de studerende. En koncentration derav var nødvendig, ikke alene for at skaffe dem et hurtigst mulig overblik og det dermed givne vink til selvstændig syn og betragtning, men især for at stoffet skulde kunne gjøres skikket for et enfoldig og derfor anstrængt aandsarbeide. — Vi har git det nye testamente den første plads og indflydelsesrikste stilling indenfor det teologiske studium, idet vi utdrar al teologi

derfra og fører al teologi tilbage dertil. I disse skrifter finder vi spirerne og stamna til hele kristendommens og kirkens historie, likesom vi i kirkens udviklingshistorie ser et speilbillede av de nytestamentlige skrifers sandhet og værd. Kristendommen er historie, fordi Kristus er en historisk person. Kristendomsboken: det nye testamente er historie, fordi dets skrifter indeholder et organisk kompleks av kjendegjæringer, av hans livsbegivenheter og hans ord, hvis ord er "aand og liv". Teologien er følgelig den levende kundskap, i kraft av hvilken de mange enkelte træk av kristelig livsbewægelse og virksomhet, av selve kristendommens historiske forberedelser drages sammen til et brændpunkt: Guds ord i det nye testamente.

Det nye testamente er saaledes ikke alene utgangspunktet for det teologiske studium, dets kilde og centralpunkt, men i grunden dets eneste gjenstand, dets eneste felt, idet alt hvad der gives av hjælpemidler eller hjelpevidenskaper benyttes kun forsaavidt, som de er egnet til at kaste lys over dette felt: Ethvert fag, det være sproglig eller historisk, studeres under uavladelig henblik til det nye testamente, i det hestemte ølemed at naa frem til en fuld forstaaelse av Guds ord.

Det teologiske studium blir derfor væsentlig historisk, og vi mener med dette uttryk noget mere virkelig og mere livsfyldig, end hvad der sedvanlig pleier at lægges deri. Og fra dette synspunkt vil det hele teologiske kursus fordele sig, om ikke netop paa 3 aar, saa dog i 3 cykler, saaledes at der i alle discipliner blir en fremadskridende bewægelse fra den ene cyklus til den anden i fuld overensstemmelse med de fremskridt, den historiske utvikling selv har fiksert.

Dette vil lettest og klarest falde i øinene for kirkehistoriens vedkommende. Med sine 3 hovedperioder gaar den bekvemmere end nogen anden teologisk disiplin ind i et trefoldig kursus. Ogsaa den israelitiske historie eller historien om den gamle pakts utvikling som forberedelse for den nye, falder naturlig i 3 selvstændige avdelinger: den ene omfattende den del av historien, som avsluttes med opfyldelsen av den ene side av forjættelsen: det forjættede lands indtagelse og besiddelse; den anden avdeling omfattende den del av historien, som avsluttes med opfyldelsen av den anden side av forjættelsen: den himmelske velsignelse ved frelsen i Kristus; den tredje avdeling belysende den organiske sammenhæng mellem den gamle tid, som gaar tilende med Kristi fødsel, og den tid, som begynder med Kristi forløsningsverk, saaledes som denne sammenhæng er antydnet i Mattæus's evangelium, Jakobs brev og Hebræerbrevet. I respektiv forbindelse med det gamle testamentes kursus foredrages de 3 hovedgrupper av gammeltestamentlig litteratur: den historiske, profetiske og poetiske, dog saa, at i hver cyklus en hovedrepræsentant faar en mere speciel behandling: i den 1ste cyklus: Genesis, i den 2den: Jeremias, i den 3dje: Davids salmer. Og nvaad angaar studiet av det nye testamente, da erkjender vi, at det her er vanskeligere at træffe en fornuftig deling av den simple grund, at den teologiske videnskap hittil av mangel paa virkelig historisk-teologisk princip har været blind for den hølere logik, som har ordnet det nye testamente til et helt organisk system av selvstændige og elendommelige skrifter. Imidlertid er vi forvissat om, at naar der paa den ene side tages tilbørlig hensyn til, at kristendommen foreligger som et aldeles nyt grundfaktum og som en foreløbig avsluttet historisk bewægelse — dette i Markus's evangelium og apostlernes gjæringer — dernæst gaar ut i verden for at dra alt til sig og opfylde sit ver-

denskald ved forkyndelsen av den frihet, som er retfærdiggjørelsens frugt — dette i Lukas's evangelium og de nærbeslegtede breve til Gal., Kol., Ef., Rom. — og endelig fuldender sig selv i en forklarelsens glans og seierens hvile som løn for troskap under verdenskampen — dette i Joh. ev., 1 Joh. og Apok. i forbindelse med 2 Pet., Jud., 2 Thess — og naar det paa den anden side ikke kan negtes, at de nytestamentlige skrifter, som hverken omhandler forholdet mellem den gamle og nye pakt (se ovenfor), eller har en speciel praktisk-teologisk tendens (Pastoralbrevene, 2det og 3dje Joh. og Filem.) eller i strængeste forstand er konkrete kirkehistoriske livsbilleder (1. og 2. Kor., Filem., 1. Pet., 1. Thess.), grupperer sig om disse 3 fænomener, da vil det være tilstrækkelig godtgjort, at det eksegetiske studium av det nye testamente fornuftigvis kræver 3 terminer i den logiske rækkefølge, som den historiske utvikling selv antyder. Det nye testamentes tilblivelseshistorie følger som en passende avslutning hertil.

Tør det nu forhaabentlig ansees tydelig nok fremstillet, at en i sakens natur selv begrundet logik, en hølere, historisk enhetstanke gaar gjennom vor plan, og tør det derefter forventes, at vore studerende ved at følge denne plan vil ledes paa en sikker vei til at finde sandheten og befæstes i den, uten at gives i professorernes vold og uten at fortape sig selv i teologiske krumspring og teologiske luftseiladser, — saa maa vi paa den anden side indrømme, at saken faar et modificert utseende, naar vi nødes til at stille cyklerne i forandret rækkefølge. Denne nødvendighet vil aldrig indtræffe for professorernes vedkommende, men derimot vel for det kuld studerende, som begynder sit teologiske studium, naar professorerne staar ved 2den eller 3dje cyklus. Imidlertid vil mangelen ikke bli større, end at den jo betydelig avhjælpes paa den ene side ved det ikke ringe bekjendtskap med kirkehistorien og nytestamentet, som skal være vundet ved religionsundervisningen i græskklasserne, og paa den anden side ved den sammenheng, vi har tilvelebragt mellem disciplinene indenfor de enkelte cykler, saa at enhver av dem danner et avsluttet hele for sig.

Enhver cyklus har nemlig et bestemt maal, — enhver cyklus er behersket av et sikkert, historisk utgangspunkt, et evangelium, hvis grundtanke staar i den inderligste korrespondens med de øvrige discipliner, — hver cyklus gir et helt resultat, et haandgripelig fremskridt. Saaledes tilsigter den 1ste cyklus at befæste de studerende i de teologiske fundamenter, hvortil vi henregner: Israels begyndelseshistorie, kristendommens begyndelseshistorie (Markus 1. 1.), kirkens begyndelseshistorie. Det fremlyser av sig selv, hvorledes Markus's evangelium i forbindele med apostelhistorien indtar her en beherskende central stilling. I 2den cyklus er Lukas's evangelium det dominerende midtpunkt. Maalet er her at føre de studerende ind i kristendommens utviklingshistorie, dens fremadskridende bevægelse henimot et universalistisk gudsrike. I nær tankesammenheng hermed foredrages av den gamle pakts historie kongedømmets utvikling og virkninger indenfor Israel, og av kirkehistorien romerkirkens utvikling til universalkirke. Begge disse utviklinger er hver paa sin vis fremadskridende frafald fra det sande teokratis ideal, — indenfor begge tages gudsríkets universelle karakter kjødelig. Derfor er resultatet av dem begge forkastelse: Israel forkastes ved Kristi død, romerkirken ved reformationens indtræden. Men et folks forkastelse av Gud har en gang for alle faat sin historie profetisk tegnet i boken Jeremias. Studiet og foredraget over denne profet er derfor her paa

sin rette plass. — De to Korintierbreve, Fil., 1 Pet. og 1 Thes. gir levende historiske farver til at avmale universalismens indtræden i hedningeverdenen. Den 3dje cyklus er baaret av to tanker, som igjen forenes til ett under synspunkt av, at den studerende her staar ved det stadium, hvor hans blik vender sig profetisk mot fortiden for i dens lys at bedømme nutiden, profetisk mot fremtiden, for av dens modnede skikkelse at dra frem de utviklingsspirer, nutiden bærer i sit skjød. Men fortiden deler sig i to perioder: Spaadommens periode og opfyldelsens periode, den gamle og den nye pakt. Derfor vil den studerende her ha at skjærpe sit historisk-profetiske syn ved at søke forklaringen over forholdet mellem disse to perioder i de skrifter, som hører til Mattæuskredsen: Matt. ev., Jak., Heb. — Fremtiden tilhører alt, den drar alt frem, opplyser og forklarer alt. Den har faat sine hellige skrifter i Johanneskredsen: Joh. ev., 1 Joh. og Apok., Jud., 2 Pet. og 2 Thess. Det teologiske studium vil derfor i dem søke løsningen for sine problemer og forståelsen av sine gaater. Men midt imellem ligger den gjærende nutid, profetisk drømmende, selerrik over fortiden, fylt med dunkle anelser og dype syner over fremtiden, vi mener reformationstiden. Som ved den gamle paks avløsning det nye Aandens Israel gik frem av kjødets Israel, saa gik med reformationens indtræden Aandens kirke frem av kjødets. Kristendomslivet blev frigjort fra trældommens lænker for gjennom en frihetsutvikling at bane vei for en sand forening av Aandens og kjødets kirke i forklarelsens skikkelse, saaledes som fremtidens avslutning vil vise den frem. Derfor vil studiet av historien om reformationskirken, dens væsen og virkninger liketil vore dage danne det forenende og forklarende baand mellem studierne av de to nytestamentlige kredse.

Vi har hittil med fuldt overlæg og fuld føle undlatt at ta hensyn til de to andre discipliner, nemlig den systematiske teologi, og den praktisk-teologiske. Disse discipliner har for os en ganske anden betydning og et ganske andet præg, end for den almindelige forståelse derav. Det er principiële betragtninger, som leder os til at gi dem en ny og særegen stilling, en ganske anden og større indflydelse, end de sædvanlig pleier at utøve. Den ene er os en høiere logik, den anden en høiere etik.

Vi gaar nemlig ut fra — og vi har her en dyrekjøpt erfaring at raadføre os med —, at ingen fare ligger den teologiske student nærmere end den, at miste sig selv i en flom av gloser og løsrevne kundskaper, at fortape sig i et goldt og usmakelig abstraktionsvæsen og i et tørt fornuftig formalisteri. Og vi vet, at den maate, hvorpaa dogmatikerne i vore dage utarbeides og foredrages, fører teologerne like lukt ind i denne fare og egner sig utmerket til at forvandle troen til fornuft, livet til en form, en kategori, "en ren lære," og den kristelige tænkning til et dialektisk spillfægteri. Det ender med at hele teologien blir dogmatik. Vi har set en hel hop teologer ved slutningen av sin studietid svedt angstens sved under dogmatikens trykkende byrde, av frygtsom mistvill om at kunne bringe det teologiske stof paa sin rette plass i systemet, vi har set friske og trosvarme ynglinger med inderlighet og kraft vidne om sandheten, vi har hørt dem nogen aar, efterat de er blitt teologer, vidne om den samme sandhet med mat røst og logisk tørhet og under en besværlig lek med dogmatiske talemaater. Saaledes jager dogmatiken livet ut av teologien og kristendommen. Hvor der før var en levende sjæl, blir

der en livløst krop tilbake: et dødfødt foster av dogmatikens pakt med ortodoksien.

Vi vil naturligvis gjøre hvad vi formaar for at hindre en saadan indflydelse av et dogmatisk system, og skulde heller ville utelukke den hele dogmatik av det teologiske kursus end gi den en skjæbnesvanger plads indenfor den sedvanlige. Ikke desto mindre beholder vi dogmatiken som et enkelt fag, men vi forstaar dermed noget andet. Der gives en høiere logik end den aristoteliske, vi vet om et andet trosbevis end den matematiske demonstration, vi vet om et høiere sandhet end den fornuftige "rene lære", nemlig en trosoverbevisning, som ikke kan demonstreres og aldeles ikke passer ind i de vanlige tankeformer og logiske kategorier. Men her er ikke stedet at definere en ny dogmatiks begrep. Vi kan og maa kun sige dette, at dogmatiken ikke er en videnskap, men noget høiere, en livskundskap, som har sit utgangspunkt i det rent ufornuftige eller hvad der er det samme, den høieste sandhet: Ordet blev kjød. Vi vil benytte den som en frisk kilde til derfra at hente beaandelsens livsstrøm til styrkelse for studiet av de andre teologiske discipliner. Og vi frygter her ingen tør og abstrakt teoretisering. Ti den kræver av os og vore studerende en tilegnelse, som ikke er fornuftens, men personens. Det er os følgerig likegyldig i hvilke cykler den dogmatiske undervisning falder. Som en — ikke stræng — regel, der saavidt mulig bør iagttages, anser vi det, at dogmatik ikke foredrages i første cyklus, og at dogmehistorien behandles før dogmatiken.

Den samme praktiske betydning som dogmatiken tillægger vi ogsaa den praktiske teologi. Vi anser det heldig, at den pastorale side derav drages frem allerede ved studiets begyndelse. Ti det er at merke, at vort teologiske institut ikke er beregnet paa et nødvendig onde, som kaldes eksamen og et levebrød, som kaldes embede. Og deri har det et stort fortrin for mange europæiske teologanstalter. Vort seminar er en forberedelsesskole for kirkens tjeneste. Vi forutsætter derfor, at de studenter, som begjærer optagelse i det teologiske kursus, drives av et indre guddommelig kald til at vie Guds rike sine evner og kræfter. Det ene sedvanlige maal for en teolog: — Eksamenskarakter staar ikke her og fylder studenten med ængstelse og bekymring fra begyndelsen av. Det andet maal: — Embedet staar ikke her og frister og lokker til at jage iveri og bli færdig med leksen jo før jo heller. Kun en beskeden og ringe stilling i Herrens vingård, et vanskelig og brysomt arbeide venter vore studerende. Det er derfor vor pligt, straks at lægge dem paa hjertet, hvad det er de gaar imøte, hvad det er, Guds ord kræver av dem, forat de skal bli gode husholdere over hans hemmeligheter, — og i det hele, hvilket ansvar de lægger paa sig ved at gaa ind i kirkens tjeneste. Vi kjender intet middel, bedre end dette, til at gjøre teologien til en personlig sak, et livsarbeide. Den praktisk-teologiske gjennomgaaelse av pastoralbrevene, 2. og 3. Joh. samt Filemon sigter paa dette øiemed. — Den anden side av den praktiske teologi har vi forbeholdt det 3dje kursus. Vi vil her mest indskrænke os til at meddele de fornødne praktiske vink, som behøves til en værdig utøvelse av de prestelige funktioner.

Hermed være vor teologiske plan anbefalet. Vi vet, at den som alt menneskelig lider av ufuldkommenheter, saameget mere som det formentlig er første gang en ordentlig læseplan for studenter og forelæsningsplan for professorer har været forelagt offentligheten.

De teologiske encyklopedier, som forefindes, har vel neppe indeholdt andet end principiøse, formalistiske schemaer, der mere har været beregnet paa at fordele de studerendes tid i interesse av en hurtig eksamen, end ordne deres arbeide til et alvorlig og fornuftig studium.

I motsætning hertil har vi bestræbt os for at utstikke veien klart og bestemt. Vi siger til de studerende: Gaa nu selv denne vei og find helt frem paa egen haand. Og vi tør tro derved at undgaa den i begyndelsen av studiet ikke aldeles usedvanlige famlen, som er vel egnet til at gjøre det teologiske studium baade langvarig og litet frugtbringende. Neppe tør det heller ansees aldeles hensigtsmæssig, at en teolog maa begynde sin allerførste termin i studiet med at bli indført i Rom. 11 eller Gen. 49, likesaalitt som den middelalderlige skolastik eller læren om "communicatio idiomatum" kan regnes som den naturligste begyndelse for et kirkehistorisk eller dogmatisk studium. Og ingen av disse forkjertheter er utænkelige der, hvor en misforstaat grundighet og aandløs detaljeren glemmer det sande maal for læreres og disciples aandelige samarbeide.

Vi fremhæver dette med desto større styrke, jo bedre det er skikket til at gi os ihænde et kraftig vaaben mot en indvending, vi tænker os rettet mot vort treaarige kursus. Ti da vor teologiske plan i høieste forstand er av organisk natur, idet ikke alene hver cyklus danner et for sig avsluttet hele, men alle cykler ogsaa griper inderlig ind i hinanden, saa at næsten hver av dem er like skikket til begyndelse for et teologisk studium, — da vore elever fremdeles ordentligvis er forberedt gjennom et fireaarig græsk kursus væsentlig bestemt til forskole for teologien, — og da endelig det saakaldte "lærde apparat", bestaaende i grammatiske henvisninger, klassiske citater og kommentatoriske jevnførelser vil bli aldeles latt ut av betraktning, saa føler vi os overbevist om, at et treaarig kursus efter vor plan i forbindelse med alvorlig arbeide vil være fuldt tilstrækkelig til en grundig forberedelse for embedet, selv om "Akta" og "Apokalypsen" saa langt fra oversees eller forbigaas, at de tvertimot kommer at danne integrerende dele av vor studieplans organisme.

Augsburg Seminars realavdeling.

Saasandt Augsburg Seminar skal bli, hvad vi ved Guds hjælp haaber at gjøre det til, et aandelig foreningspunkt for de norske i Amerika, saa vilde det mangle et væsentlig led i denne sin opgave, om det ikke hadde sin realavdeling, hvilende paa de samme kristelige grundsætninger som seminarlet selv, og med det formaal at utdanne dygtige, frisindede, praktiske mænd paa det samme grundlag.

Vi er her ledet av den betragtning, at mens kun de aller færreste vil føle kald eller anlæg for en prestelig utdannelse, saa vil vore principer, baarne ut blandt landsmænd alene av prester, for det første altid medføre faren for religiøs tvangsaag, — det vi netop kjemper imot, — og for det andet naa frem kun til en forholdsvis overmaate ringe del av befolkningen. Vor hellige opgave maa nødvendigvis angaa alle, som endnu ikke regner det for en skam at ha norsk oprindelse, og som ikke vil undse sig for at bringe sine nationale gaver med i den store amerikanske utvikling. Vor realavdeling maa derfor tilsigte at supplere hvad den græske eller teologiske utvikling maatte mangle med hensyn til aandelig indflydelse paa folket. Vi maa kunne komme til farmeren, til arbeideren og forretningsmanden.

Og undervisningsfagene maa være beregnet paa en praktisk almenutvikling.

Vi maa stræbe at bibringe enhver et frit aandelig blik i hvilken-somhelst stilling han end er sat, vi maa utdanne til skolelærere, offentlige bestillingsmænd og lovgivere; vi maa i korthet være baade "realskole" og "folkehøjskole", for at utdanne til sande, kristelig-sindede borgere.

Uagtet den særegne stilling som borgere av et fremmed samfund nødvendig baade medfører særegne hindringer og avstedkommer specielle hensyn, som allerede i græskavdelingen er fremhævet, saa vil dog utviklingen ogsaa her kunne gruppere sig om de tre store formaal, der ved al skoleopdragelse blandt alle folk maa være de hoved-sagelige: 1) Verdenshistorisk blik; 2) logisk dømmekraft og 3) sproglig udvikling — alt hvilende paa kristendommens levende sandhetsgrund.

I overensstemmelse hermed vil ogsaa fagene bli valgt og fordelt:

1) I virkeligheten findes der kun ett positivt undervisningsfag, historien, menneskets og menneskehetens, og de forbindelser, aandelige og fysiske, som denne historie medfører. Alt hvad mennesket kan tragte efter at vite, er "at kjende sig selv", og det kan kun se sig selv av sin egen og sin slegts utvikling belyst ved aabenbarelsens mellemkomst. Et flygtig blik paa vor plan vil straks komme til at dvæle ved den fremtrædende stilling, som den historiske undervisning har faat. Verdenshistorie og fortrinsvis Norges og de amerikanske staters historie, naturens og verdensutviklingens historie, litteraturens og aandsutviklingens historie, saavel i Norge som i Amerika, og endelig kirkens eller kristendomsutviklingens historie, er det materiale, som vil utgjøre vore elevers væsentlige kundskaper og sætte dem istand til at se og vurdere sin egen plads indenfor den store utvikling i dens personlige foreteelser, og fra et selvstændig synspunkt ret opfatte deres pligter indenfor samfundet i religiøs og borgerlig forstand.

2) Der er imidlertid visse urokkelige verdenslove, ufravigelige regler, hvorefter fornuften maa ordne alt begribelsesstof og som derfor er uundgaelig nødvendige for enhver fornuftig tænkning og idéutvikling. Det er det, vi kalder logik. Den kan vistnok meddeles som et filosofisk fag. Men den vil selv under de heldigste omstændigheter staa i fare for at influeres av personlige forutsætninger eller fordomme hos læreren, og det har derfor altid været anset som pædagogisk læresætning, at logikens grundelementer i den reneste form fremstilles og meddeles gjennom matematiken. En vidtløftigere sproglig undervisning og forberedelsen for et videregaaende videnskabelig studium vil i den græske avdeling i nogen grad erstatte den; men i realavdelingen vil den være uundværlig, saasandt vore praktiske alumner skal sættes istand til med logikens klarhet at kunne magte den temmelig betydelige historiske kundskap. Derfor kommer matematik i realavdelingen ikke alene betydelig at foredrages i alle klasser, men den kommer ogsaa likesom at bære denne avdeling og gi den sit særegne præg. I forbindelse dermed kommer som praktisk frugt bokholderi og forhaabentlig landmaaling at utgjøre en særegen del.

3) Det er dog, og fornemmelig under dette lands utviklede frie institutioner, ikke alene nødvendig at ha kundskapsstof og evne til at tænke logisk; det er om mulig endnu nødvendigere at kunne gi

sine idéer den klareste og mest adækvate form. Det er med andre ord nødvendig at kunne fremsætte sine tanker greit og klart baade i tale og skrift. Dette opnaas gjennom en grundig sprogutvikling.

Fra gammel tid har denne utgjort en væsentlig og uundværlig del av den høiere skoleopdragelse. Tilmed har pædagogiken slaaet fast, at kundskap i de gamle klassiske sprog maatte til baade for formens og avledningens skyld. Vi erkjender sandheten av denne sats. For os blir kun spørsmålet: Hvilket sprog er at foretrække, som paa en gang kunde tjene alle vore praktiske formaal, og fornemmelig vort grundprincip: det elendommelig norske elements indpodning i den amerikanske utvikling? Med andre ord: Hvilket klassisk sprog danner like meget grundlag for norsk og engelsk, da disse vil komme til at staa side om side gjennom hele skolen? Vi kan her ikke være et øieblik i tvil. Det angelsaksiskes søstersprog, oldnorsk, med dets formrigdom, levende syntaks og stilistiske fylde og kraft har paa engang saa meget baade av græskens og latinens fortrin, og fører paa engang saa dypt ind i den norske nationalkarakter og den engelske sprogutvikling, at det uvilkaarlig for enhver sakkyndig med engang vil frembyde sig som det mest hensigtssvarende for alle ølmed. Med hensyn til den sproglige opdragelse vil det gjøre samme nytte som græsk eller latin, og med hensyn til den anvendte tid, vil der ikke avfødes en død form- eller glosekundskap, men et levende fond av røtter, som vil ha den gavnligste indflydelse paa den personlige stil og individuelle uavhengighet baade i norsk og engelsk. Vi har derfor vovet at opta oldnorsk som klassisk grundsporg, hvorom undervisningen saavel i norsk som engelsk vil dreie sig som et levende centrum. Og vi tør tro, at i forbindelse med den daglige øvelse i begge sprog, i læsning og foredrag, skriftlige arbeider og diskussioner vore elever gjennom 5 aars undervisning vil vinde et selvstændig herredømme over sproget.

At amerikansk forfatning er optat som selvstændig fag, er kun i naturlig overensstemmelse med vort principielle formaal: at emigrerte norske bør bli fulde og sande amerikanske borgere, og vil forhaabentlig ogsaa bidra sit til dette maals opnaaelse.

Anhang.

En teologisk avdeling — beregnet paa seminarister og andre ældre mænd, som har kald og gaver at vie sig for kirkens tjeneste vil, saalænge som fornødiges, bli bibeholdt. Her vil sprogundervisningen maatte gi rum for studium av Guds ord i oversættelse — i kortere eller længere tid, saalænge en sørgelig prestenød og manglende forberedelse gjør det nødvendig.

Tillægsvis kan det endelig bemerkes, at forsaavidt bestyrelsen finder passende lærebøker i det engelske sprog, vil disse komme til at anvendes gjennom hele græsk- og realavdelingen.

Vedtatt i fakultetsmøte september 1874.

E. PROFESSOR GEORG SVERDRUPS TALE VED AUGSBURG SEMINARS INDVIELSE DEN 14de JUNI 1875.²²⁾

Kjære forsamling!

Iaften, da jeg staar paa dette sted med bange fryd i mit hjerte for at tolke i ord den stemning, som bevisst eller ubevisst gjennem-bæver os alle, være det mig tillatt et øieblik at føre eders tanker langt herfra for at samles om et billede, som jeg tror vil træde frem for mange iblandt os om et kjendt og kjært barndomsminde. Det er en solvarm dag i en av Norges dype dale med de blaanende sne-dækte fjelde omkring. Det er stille, varmen ligger med ylrøk og blaalig damp imellem bergene, skogen opefter, siderne staar like-som drømmende, og ikke et blad vover at røre sig for ikke at for-styrre stilheten. Men over al den mægtige taushet er der allikevel et uavladelig dumpt drøn av en vældig fos. Og mot den blaa him-mel ligger tindrende hvite snefonner likesom lokkende i sin frisk-het med kjølning og langsyn. Op gjennem en skogvei i lien arbej-der sig en ung vandringsmand, hans øie er vendt mot jorden, støvet slaar op imot ham, sveden perler paa hans pande. Han har glemt, hvorfor han begyndte at gaa, han har glemt den lyse, lokkende fjeld-høide, han kommer kun ihu varmen og støvet og trætheten. Da kom-mer et vindpust ned igjennem dalen, det rasler i det skjælvende aspe-løv omkring ham, sterk og kraftig bæres fosseduren over til ham, en forunderlig styrkelse gaar igjennem ham. Han stanser og løfter sit hode, og idet han kaster blikket opad og omkring sig, møter han et syn som fylder ham med beundring og med glad haab om at nyte et endnu mere lønnende langsyn, naar øiet rækker over de høie fjelde.

Venner! Der er mange saadanne trætte vandringsmænd; men Herren sender os fra tid til anden en hvilestund paa veien, en Aan-dens luftning fra sine fjerne høie, forat vi ikke skal forsake, glem-mende maalet og dets herlighed. Iaften er det en saadan stund; vi staar med opadvendt hjerte og øie, og vi kan, mens Aandens luft-ning gaar gjennem vore sjæle og suser over vort hode, kaste blikket viden om os og se dagen, som Herren har gjort. Ti dette er fest-dagens alvor og dybde, at vi erkjender, at dette er dagen, som Herren har gjort. La da øiet gaa til de fjerneste vidder og atter dra sig ind til det nærmeste, til verdensstillingen og vor stilling i den.

Det er vore dages særkjende, som det skal være deres navn i hi-storien, at det er folkefrihetens dage. Efter langvarig trældom under kongemagt og kirkemagt er folkene vaaknet op. Baandene springer og løsnes, vældige kræfter rører sig. De undertrykte blir fri, og idet de med hevne vrede vender sig mot undertrykkerne, hæver avgrundskræfterne sig op, og blodige skuespil beredes her og der paa jorden. Frihetens jubel blandes med døendes jammer. De frie folk synes med kirkemagtens trældom at ville forkaste ogsaa Kristi frihet. Og gudsfornegtelsens og bespottelsens røster hæver sig med kraft; vantroen ler og jubler, og en svulmende haanlatter over kristendom og kirke lyder imot os fra den store verdenskamp. Bølgerne gaar høit over Herrens skib, verdenshærene er samlet mot Herrens stad, og deres frydeskrik lyder uhyggelig som fiendens triumf paa en slagdag. Vantroen roper: Kristus er ikke mere og hans folk er utryddet, fordi folkene er blitt fri. Og mens vantroen jubler over folkenes frihet og tænker at høste frugten derav, staar

²²⁾ Optrykt efter professor Sverdrups Samlede Skrifter, III, 93 flg.

kirkens venner forsagte, ængstelse betar dem. Men mange som kalder sig med dette navn, og som ser sin magt truet og sin herskerstilling rokket, de staar trodsige som hine fanatiske jøder under Jerusalems sidste beleiring og mener, at Herrens helligdom skal beskytte dem. De føler, at folkefriheten vender sig ogsaa mot kirkemagtens overgrep, og med skræk og trods paa en gang vender de sig til en fortvilet kamp for at beholde magten. Mens de roper, at Herrens stad er befæstet paa bergenenes toppe og ikke skal rokkes, glemmer de, at dommen begynder fra Herrens hus, og at ikke Jerusalems mure og dets herlige tempel var kristendommens vern og Herrens folks faste borg, dengang da romerrikets raseri vendte sig mot Kristi kirke; men det var blødende martyrer og smaa Herrens menigheter, der var født som dugg av morgenrødens skjød. Idag, mens vantroen paa den ene side roper triumf, fordi Kristus ikke er mere ved folkenes frihet, og paa den anden side de som kalder sig kirkens venner roper bort med folkefriheten, ti den er oprør mot Herren, derfor skal den knuses med vort jernspir og brytes mot Jerusalems volde; — idag staar vi i et hus, som er reist av et frit folk til at være et hjem for Kristi kundskap. Vi staar paa et sted, hvor al visdom og kløkt og kundskap og viden skal gaa frem for Herrens ord, og hvor Kristus, den levende sandhet, skal være som smelterens ild og tvætte-rens lut, som en prøvesten, hvorpaa det skal kjendes, om de vises visdom er daarlighet eller ikke. Vi staar i et hus, hvor al verdenshistorie og alle folks utvikling skal i gudsordets lys samles under hovedet Kristus. Ti til ham har Herren ledet menneskeslegtens historie, og fra ham gaar den atter ut, indtil hans rike er utbredt over den ganske jord. Vi staar med et frit folk omkring os og med Kristus midt iblandt os, og vi ser med beundring og tilbedelse, at Kristus er ikke borte, fordi folkene er fri; og om end kirkemagtens glimrende befæstninger falder, saa er Herrens folk dog ikke tilintetgjort. Og med glædefylt sjæl og straalende øie og jublende mund utbryter vi i lovsangen: "Denne er dagen, som Herren har gjort, la os glæde og fryde os i den."

Saadan er verdensstillingen, saaledes brytes verdenskræfterne; ogsaa vi er en liten slagrække i den store armé. Ogsaa vi har ret til at løfte hodet og overskue stillingen, at vi ikke skal ta feil av den fane, vi følger i tummelen. Men uvilkaarlig drar blikket sig indover fra de store vidder til det, som ligger nærmere. Og nær os i denne stund ligger et fjernt land, det er Norge. Ogsaa der er kamp, ogsaa der handles om Kristi kirkes frihet eller trældom, ogsaa der spørres om Kristi levende sandhet skal være en frigjørende magt, eller den skal forvandles til et dræpende bokstav ved menneskenes bedrag. Men under denne kamp har Norge ofte set med foragt og endnu oftere med forargelse paa Amerika og dets kirkesamfund, deres strid og møie, og ofte og længe har Norge glemt, at dets sønner herute de kjæmper og strider, lider og arbeider, beder og bygger, for at de som sitter hjemme skal bli sparet for nogen av de lidelser, som de amerikanske menigheter har maattet gjennomgaa. Men idag er der to norske mænd²³⁾ iblandt os med varm deltagelse for denne skole og dens gjerning, og det er efter vor betragtning et tegn paa, at det naturlige samfundsbaand og den gjensidige agtelse vil indtræde,

²³⁾ Der sigtes til presterne Lars Oftedal og J. C. H. Storjohann, som paa den tid var paa reise i Amerika og overvar indvielseshøitidelighetene.

som er like nødvendig for os som for dem. Vi rækker iaften haanden likesom over Atlanterhavet til mænd, der vil staa sammen med os i arbeidet for Kristi sandhet.

Drar vi øiet over Atlanterhavet og ser paa det norske folk i Amerika, da ser vi vel søndersplittelse og strid. Vi ser partier og partisind. Men hvor meget end selve Augsburg Seminar er et kampens tegn, saa er dog den ting sikker, at det er et fredens tegn. Ti det kan ikke være anderledes, end at den gjerning som her skal øves, den rolige granskning i Herrens ord efter hans sandhet, den skal dæmpe lidenskaperne. Vilde alle gjøre dette ærlig for sig, at granske og forske, at søke og lete efter ordets sandhet, — og det er dette, som er Augsburg Seminars del i striden, — da turde endnu Josefs skade læges. Langt som det endnu er fra forening av det splittede, saa er dog dagen, som Herren skjænker os idag, en samlingens dag og ikke en sønderskjærelsens dag.

Det er fem aar siden Konferensen blev til nede i St. Ansgar. Alle spaadde dens undergang, og dens egne medlemmer var frygtsomme og forskræmte, faa og skrøpelige. Idag tør vi med vore beskjemmede hjerter bølge takke Herren, fordi han har gjort langt over, hvad vi turde haabe. Venners frygt og fienders haan har han borttat.

Det er fem aar siden, at dette sted var en øde prærie. Her er nu reist et hus, som saa ringe som det er, og tarvelig som det maa være, dog kan huse en ungdomskare, der, om Herren vil lægge sin velsignelse til gjerningen og sin aand i hjerterne, kan bli hans vidner og hans kjæmper. Her er rum til at samles om en alvorlig videnkap, og her er stille studerkamre, hvor hver for sig kan søke efter sandhet og kundskap og kjæmpe den alvorlige kamp med sig selv, for at vorde en Kristi discipel.

For fem aar siden var vi, som nu er kaldte til det alvorligste arbejde i dette hus, saagodtsom ikke kjendt. Hver av os skulde gaa sin egen vei; Herren vilde føre til det samme maal. Idag er vi sammenknyttet med de sterkeste venskapsbaand, og vi rækker hinanden haanden til et tungt arbejde og bekjender, at denne er Herrens dag.

Saa være da huset vlet til kamp og fred, til søken av sandhet og hvile i den; og det ord, som har baaret gjerningen fremad, bære den fremdeles. Det lyder over forsamlingen idag og det lyder til Konferensen: "Det er bedre at forlate sig paa Herren end at stole paa mennesker." Og saa forene da alles hjerter sig, saamange som er herinde, i Mose bøn: "Vore hænders gjerning, o Herre! befæste du!"

F. FAKULTETSBETÆNKNINGER TIL TREFOLDIGHETS MENIGHET I MINNEAPOLIS I SPØRSMAALET OM OPRETTELSE AV EN EGEN SKOLEMENIGHET VED AUGSBURG SEMINAR.²⁴⁾

a. Den av professorerne S. Oftedal og G. Sverdrup avgivne betænkning.

1) I anledning av den norsk dansk ev. luth. Trefoldighets menighets henvendelse til Augsburg Seminars teologiske fakultet om at faa fakultetets erklæring angaaende en til menigheten rettet begjæring om dens samtykke til, at der organiseres en ev. luth. menighet

²⁴⁾ Efter fakultetets kopibok. Se ovenfor, side 145 flg.

ved Augsburg Seminar, skal vi tillate os at avgi følgende betænkning:

2) Fakultetet har ikke været ubekjendt med, at der allerede i længere tid har været tale om oprettelesn av en menighet ved Augsburg Seminar. Dog har der altid selv under de heldigste omstændigheder reist sig saa mange indvendinger mot en saadan plans utførelse, at betænkelighederne hittil har selret over grundene for denne. Imidlertid har endnu ikke saken været underkastet nogen mere indtrængende drøftelse, og det vil derfor nu, da der foreligger spørsmaal om opprettelse av en saadan menighet, være paa rette tid at overveie saken ganske omhyggelig og belyse den fra alle sider saavidt mulig, for at de som skal handle i saken, kan handle efter modent overlæg. Den bedste form for en seminarmenighet vilde vel uten tvil være den, at alle som hørte seminariet til, baade professorer og studenter, sluttet sig sammen til én menighet, for at de med hinanden kunde danne et brodersamfund til indbyrdes hjælp paa vandringerne paa den trange vei til livet. Og det er under denne forutsetning og i denne form, der har været talt om og for en egen seminarmenighet. Og det er jo ogsaa en avgjort sak, at dersom seminariet laa paa et sted, hvor vort samfund ingen menighet hadde, saa maatte man indrette sig paa denne maate. Men allerede mot denne form av en seminarmenighet reiser sig særdeles vigtige grunde, som synes at gjøre en saadan menighetsordning til en mislighet, der bør undgaas, hvis det er mulig.

De grunde som taler for en saadan stedmenighets opprettelse, der hvor nødvendigheten ikke kræver den, er væsentlig de som altid inden den kristne kirke har været ført for klostrene og klosterskolerne. Det er først, at studenterne i den unge og farlige alder trænger om at bevares fra verdens fristelser og derfor saa meget som mulig bør indestænges inden seminarvæggene, dernæst at de trænger til at oplæres i en egen menighet til rettelig at omgaas med menighetens goder, forat de kan være uten anstøt, naar de kommer ut blandt folket, og tilsidst at de trænger til at være under indflydelse av sine lærere overalt og paa alle maater. Saa sterke disse grunde er, saa er dog indvendingerne derimot mange og vegtige. Først og fremst er det [standpunkt] allerede længe siden forlatt indenfor den lutherske kirke at gjøre avsondringen fra den ydre verden til et vaaben mot fristelse. Og sikkert er det, at om man ved en særegen seminarmenighet kunde undgaa fristelse, som f. eks. for unge studenter kan ligge i at møtes med en menighets unge piker ved gudstjenesterne, saa vil en saadan seminarmenighet faa en vigtig part av andre fristelser, fornemmelig deri, at de rivninger som er uundgaaelige i en menighet, vilde indenfor en saa snever kreds av mennesker som daglig maa omgaas hinanden, lettelig utarte til partier, som vilde bære mistanke og endog hat til hinanden overalt. Indenfor en saaledes begrænset menighet vilde letteligere komme til at bo en uophørlig strid, som ved daglige sammenstøt vilde bli bitter og ulægelig; det har været klosterlivets bestandige grundskade og vil ogsaa vedbli at være det. Fordelen av en øvelsesmenighet for studenterne er ogsaa meget tvilsom. Ti det er aabenbart, at hvor saaledes skolen blev menighet og menigheten blev skole, der vilde det være vanskelig at bevare menighetens rette hellige ansvar. En menighet uten byrder og trængsler i likhet med andre menigheter, en menighet uten utgifter, en menighet uten adgang til missionsvirksomhet utad og

uten ret fri adgang til tugt indad, fordi skoletugten paa saa mange maater vilde komme istedetfor kirketugten, vilde uten tvil bli et aandelig misfoster, som kun kummerlig vilde gi studenterne begrep om, hvad en menighet er. I de fleste tilfælder vilde studenterne ved et saadant menighetsliv danne sig ganske skjæve begreper om menighet; og naar de kom ut i livet og der forefandt en virkelig menighet med alle de store skrøpeligheter og trængsler, og dog med en indre herlighet i aandens fattigdom, saa kan det hende at de vilde ha saare vanskelig for at arbeide med ret kraft og frimodighet, fordi deres blik var blitt sløvet for livets alvor ved skolemenighetens lek. De vilde vanskelig finde sig tilrette i virkeligheten, fordi de hadde sin forutfattede mening om, hvorledes en menighet maa arte sig, en mening utviklet i en skolemenighet, som ikke hadde de sedvanlige menighetsvilkaar. Naar de kom ut i livet, vilde derfor mange gange deres arbeide mangle sit rette fotfæste og derfor bli spildt, indtil de kanske gjennom saare bitre erfaringer og unyttige kampe lærte i livets skole at søke et nyt utgangspunkt for sin betragtning av menigheten. En saadan enestaaende menighet vilde da ogsaa være utsat for mange andre vanskeligheter. Den vilde mangle livets kritik; den vilde være istand til i saa mange retninger at gaa sine egne veie, og derfor ogsaa være fristet dertil. Og en skjæv og upraktisk retning i seminarmenigheten vilde uundgaaelig medføre farlige brytninger for samfundet.

Hvad det endelig angaar at studenterne tiltrængte en uavladelig indflydelse og paavirkning av sine lærere, saa kan det visselig være gavnlig, hvis lærerne uten videre var i alle henseender de eneste mønstre som studenterne burde efterligne; men det kan ikke indrømmes. Der er intet ved seminariet som hindrer al gavnlig indflydelse fra lærerne paa studenterne; men hvis det skulde utstrækkes derhen, at man skulde tilstræbe, at ingen anden end skolens lærere maatte øve nogen indflydelse paa studenterne, at man f. eks. skulde stræbe at holde studenterne borte fra paavirkning av en prest i vore menigheter, saa vilde man visselig være paa en vei, som hverken var frihetens eller broderskapets.

Den form som nu er foreslaat for oprettelse av seminarmenighet, er imidlertid en anden og medfører nye misligheter baade for seminariet og stedmenigheten og samfundet. Den foreslaaede form er denne, at organisationen blir fuldkommen frivillig, saaledes at intet er til hinder for, at de studenter eller professorer, som hører til stedmenigheten her, kan vedbli at være medlemmer av samme, og de studenter som tilhører menigheter paa sine hjemsteder, kan vedbli at være utenfor al menighetsforbindelse hersteds. Derved er der bevaret en vis grad av frihet og for alle et skin av frihet, saa at der ikke kan være nogen adgang til klostertvang. Men dette er dog for en stor del kun skin. Ti den del av studenterne og professorerne, som maatte slutte sig til seminarmenigheten, vil dog netop lide under den samme fare som ovenfor kortelig er antydnet for en isoleret seminarmenighet. Men dertil vilde desuten for seminariet komme faren av de to menigheter i samme hus, hvilket med nødvendighet vilde føre til de skadeligste rivninger og meget let kunde føre til en aldeles bestemt partistilling ved seminariet mellem dem som hørte til bymenigheten og dem som hørte til seminarmenigheten. Desuten vilde en saadan ordning ogsaa stride avgjort imot Konferensens opfattelse av dette forhold, som forlanger at menighetene skal ha lokale græn-

ser, og ikke billiger, at to menigheter organiseres inden samme lokale grænser for at betjenes av forskjellige prester (cfr. Aarsberetning 1876, side 60). Men denne menighetsstiftelse medfører ogsaa de betænkeligste følger for bymenigheten. Denne har sin prest og sin kirke, har dertil betydelige utgifter og i alle retninger en temmelig byrdefuld stilling. Hvis der nu inden denne menighets grænser stiftes en anden menighet med adgang for alle til at høre ordet rikelig forkyndt, og uten nogen byrde og utgift derved, saa vil den uundgaaelige følge for stedmenigheten være den, at de mange som hittil har git den sin støtte, fordi de følte en trang til at høre Guds ord, vilde dra sig tilbake, naar de kunde tilfredsstille sin trang i en anden menighet av samme samfund, hvor de er fri for alle byrder. Dette vil ikke hindres paa nogen maate ved den bestemmelse, at presten i seminarmenigheten ikke kan utføre ministerielle forretninger for den; ti dels vil det være den større flerhet av dem som ikke ønsker nogen ministerielle forretninger, dels vil det være umulig at negte dem ministerielle forretningers utførelse i den anden menighet. Derved vil naturlig bymenighetens kraft svækkes. Dens materielle midler vil bli mindre, og dens vekst vil bli mindre. Ti hvad der nu er det som mest begjæres og mest eftertragtes i de store halvinteresserte masser, det er netop prækepladser, hvor ordet forkyndes men ingen menighet med dens byrder dannes. Rivaliteten som allerede i sig selv er et onde, vil derfor her bli saa aldeles ulike, at det vil være til den største skade for bymenigheten. For samfundet kan heller ikke denne menighetsdannelse love godt. Vort ringe samfund som med overbevisning arbeider for en fuld menighetsfrihet, har sin værste fiende i en mangel paa orden og enhet, hvortil friheten let kan slaa om. Og dette er desværre tegn til at Konferensen ikke altid har været istand til at undgaa denne fare. Dersom der nu fra seminariet av skulde gives eksempel paa, at man ikke med fuld ærbødighet bøiet sig baade for samfundets beslutning, som vi ovenfor har antydnet, og for en menighets hellige ret til at faa bevare sin enhet, saa længe den er en kristen menighet, saa turde derved megen forargelse anrettes, som man bedre burde undgaa.

Naar det dernæst allerede har været antydnet, paa menighetsmøte hersteds, at professorerne ikke var enige i denne sak, men at der vilde være to mot to, saa er derved antydnet en meningsforskjel, som neppe kan være heldig enten for den nye menighet eller for samfundet, hvis skole trænger et enig samarbeide for Guds rike og derfor vil lide betydelig, om der skulde arbeide sig frem en uenighet i en sak som vedrører selve broderbaandet og menighetssamfundet. At de studenter som allerede tilhører den bestaaende menighet, uten anden grund end at en ny menighet var opprettet ved seminariet, skulde forlate den menighet i hvis samfund de saa længe har staatt og tildels kraftig arbeidet for aandelig liv og broderskapet i Herren, er neppe at vente. Og det er derfor sandsynlig, at den nye menighets dannelse vil medføre to menigheter blandt studenterne, og hvad virkning dette vil kunne medføre siden i samfundslivet, er ikke let at beregne; men under vore forholde er der visselig ikke liten sandsynlighet for, at følgen vil være først mistænkelighet og derpaa kanske endog partistilling. Ti det er en saare almindelig sak i dette land, at den ene mistænker den anden for ikke at være en ret kristen, og hvor denne mistanke kan faa en god anledning til at ytre sig, saaledes som tilfældet vil være mellem de to menigheter gjensidig, der vil den sandsynligvis være istand til at grave sig dypt ind.

Det er tilsidst aabenbart, at en seminarmenighet, hvis virksomhet vil være næsten ganske avbrutt en længere tid av aaret, hvis vigtigste element ikke vil være den kristelige familie, men kun unge studenter, hvor nogen faa professorer vil paa grund av sin stilling bli ledende mænd med dominerende myndighet, ikke kan bli nogen fri menighet. Og det er derfor vist, at det vil bli saare trykkende baade for professorerne og studenterne i længden at holde ut deri. Baade professorerne og studenterne trenger for sit aandelige livs skyld en virkelig menighetsforbindelse. Og hvis professorerne skulde være fuldt delige til at undervise vordende prester i frikirken, og studenterne virkelig skulde møte en fri menighets trang og tarv, saa er det nødvendig for begge av levende personlig erfaring og samliv at kjende den frie menighets kaar og ikke føre et indestængt og avsondret skoleliv.

Paa grund av ovenanførte betænkning angaaende denne sak tror derfor fakultetet, at det ikke vil være tilraadelig for menigheten at gi sit bifald til opprettelse av en egen menighet ved Augsburg Seminar.

S. Oftedal. G. Sverdrup.

b. Den av professorerne S. R. Gunnensen og B. B. Gjeldaker avgivne betænkning.²⁵⁾

Ifølge fakultetsbeslutning har undertegnede adgang til at avgi følgende dissenterende votum:

I betragtning av, at der allerede i flere aar inden vort kirkesamfund har været tænkt og talt om ønskeligheten av at faa opprettet en egen menighet ved seminariet; at dette saaledes kun er en gammel plan som vi søker at bringe i utførelse; og at det av de grunde som blev anført for denne sak paa menighetsmøte den 2den mai sidstleden, og hvortil vi her henviser, er os klart at en saadan ordning vil være til velsignelse baade for menigheten og for seminariet, saa skulde vi tilraade menigheten at gi sit bifald til opprettelsen av en egen evangelisk luthersk menighet ved Augsburg Seminar paa følgende vilkaar:

a) At ikke andre skal optages i den vordende menighet end de til seminariet hørende personer og familier, som maatte ville slutte sig til den;

b) og at den vordende menighets prest forpligtes til ikke at utføre ministerielle forretninger for andre end de til seminariet hørende.

S. R. Gunnensen. B. B. Gjeldaker.

G. AUGSBURGS PRINCIPER.²⁶⁾

Vort folks kirkelige opgave i dette land er stor og vanskelig. Det er overgangen fra statskirke til frikirke. Forberedt har denne overgang været i vort folk hjemme i det gamle land gjennom det aarhundrede, som netop holder paa at gaa ut. Siden 1796, da Herren

²⁵⁾ Da professorerne Gunnensen og Gjeldaker hadde henvendt sig til menigheten med et skriftlig andragende om dens sanktion av opprettelsen av en menighet ved skolen og tillike hadde talt for saken i menighetsmøte, er denne deres betænkning meget kort.

²⁶⁾ Optrykt efter Beretning om Augsburgs Venners møte 1894, side 25—35. Se ovenfor, side 249 flg.

opvakte sit dyrebare redskap, Hans Nilsen Hauge, og sendte ham ut med vækkelsens rop gjennom hele Norges folk og land, fra dal til dal, fra bygd til bygd, og indtil denne stund har der gaat en Aandens luftning med aandelig frihetslængsel gjennom vort folk. Vækkelsen ved Hauge reiste folket og vakte det op av søvne; i hine dage gik det efter Herrens ord, at Herren opreiser den ringe og nedslaar den store og stolte. Og bevægelsens kraft viste sig i den frugt, den avsatte i den norske hedningemission. Ti bevægelsen som var vakt av Gud ved hans aand og kraft, kunde ikke stanse, førend den naadde ut til jordens yderste ender.

Og atter kom der ny vækkelse, Lammers' eller Johnsons vækkelse. Den grep mange teologer og prester og nærmet dem til folket. Det saa lyst og haabefuldt ut i Norge; folket hadde en besøkelsestid av Herren. De som saa den bevægede tid fra 1850—1860 i Norge, maa endnu glæde sig ved de skjønne minder om det kraftige liv, som dengang rørte sig i by og bygd. Det syntes at være en frihetsvaar med forjættelse om rik høst.

Men bevægelsen naadde ikke helt frem. Til den frie menighet kom det ikke. Presterne foretrak at være kongelige embedsmænd fremfor at bli menighetens tjenere. De gik et litet stykke paa frihetens vei, men de stanset, betænkte sig og gav op friheten for den kongelige embedsmands værdighet. De kjendte ikke fuldt og helt besøkelstens tid.

Saa kom straffen. Ti det gaar ikke ustraffet at høre kaldet og ikke følge det, at se velen og ikke gaa den. Og i Norge er der skedd sørgelige ting av den grund. Vækkelsen hadde vakt kamp og egget mange kjødelige mennesker til trods og fritænkeri, og da de vakte svigtet i troskap mot vækkelsens kald og ikke turde gaa helt frem til den frie menighets maal, da tok fritænkeriet et vældig tak om det norske folks hjerte og holder fast endda, fordi folket ikke kjendte sin besøkelsestid.

Utvandringen til vort frie land er bestemt til at gi den aandelige frihetsbevægelse luft og vei! Saa mange kristne mænd og kvinder er her samlet i et land, hvor stængsler er brutt og rum aapnet, at det ventes og kræves, at her skal Norges aandelige liv bære sin fuldmodne frugt i en fri menighet. Derfor byggedes Augsburg, for at den norske vækkelse skulde ha vei og virke i det nye land, og for at frihetsbevægelsen kunde naa frem til sit maal, den frie menighet. Og denne hellige opgave gjør det til alvorsfuld pligt at holde fast med urokkelig troskap ved Augsburgs principer; ti til disse principer hører alt, som kan tjene den aandelige frihets sak i Guds menighet paa jorden. At svigte her vilde være at svigte vort folks dyreste og helligste interesser og at prøve at stanse Aandens virke paa dens vei frem til fuldt gjennombrudd i vort folks liv.

Ordet blev kjød.

Av al magt blandt mennesker er religionens den sterkeste. Endog i hedenskapet, hvis guder ikke er guder, men avguder, opdigtede for — likesom "havens trær" — at skjule de skyldbetyngede mennesker for den levende Gud, endog der er frykten for guderne den sterkeste magt — sterkere end nydelsessyken, saa hedningen ofte underkaster sig utrolige savn og smerter for sine guders skyld, sterkere end gjerrigheten, saa hedningen ofte ofrer sin formue og sit gods for sine

guders skyld, sterkere endog end moderkjærligheten, saa hedningen ofrer sine egne barn i frygt og rædsel for gudernes vrede.

Intet under derfor, om det altid gik saaledes i de hedenske religioner, at de hedenske prester tok religionens magt til indtægt for sig og gjorde folket til slaver under sin myndighet. Og hvad blev derfor de hedenske religioners historie? Jo netop denne, at presterne som nyttede menneskenes frygt og gudernes magt over menneskenes sind til sin fordel og ophøjelse, de undergravet netop derved religionens magt og indflydelse. De vakte op en motstand hos mange tænkende mænd, som pekte paa den fordel, som presterne hadde av religionen, og med tilsyneladende ret sa: Religionen er kun prestebedrag, opfundet og opspundet for presternes fordel. Og de hedenske religioner sank i ruiner og blev gjenstand for folkets foragt, fordi religionens egne tjenere hadde tat religionens magt til rov.

Men sterkere end alt hedenskap er kristendommen. Den griper hjerterne og fængsler sjælene med end større kraft. Intet under derfor, om der ogsaa indenfor kristendommen har vist sig lignende tilbøieligheter som indenfor hedenskapet. Hele romerkirkens dype fald bestaar netop deri, at den har bukket under for den store fristelse at nytte den sande religions magt i egeninteressens tjeneste og bruke den til kirkens eller presternes fordel og til folks trældom.

Og desværre, faren og fristelsen er ikke indskrænket bare til katoliker og papister. Samme fare ligger ogsaa for os, og mange er de, som bukker under for den. Og deri ligger en av grundene til det kraftig utviklede fritænkeri. Ti vistnok har dette sin rot i menneskehjertets ubændige trods mot Herren, naar det siger i sin stolthet: "Vi vil ikke, at denne skal herske over os"; men det finder dog ogsaa rikelig næring netop i den betragtning, at presterne baade i paven og i statskirken har tat kristendommen paa en saadan maate til indtægt for sig, at det er blitt let at indbilde sig selv og andre, at kristendommen kun er prestebedrag, opfundet for at hjelpe presterne til fordel og magt.

Skal da kristendommen falde paa samme maate og ved samme midler, som de hedenske religioner faldt? Skal kirkens misbruk av religionens magt tilintetgjøre religionen selv og berøve arme menneskehjerner Kristi salige naade og liflige hjelp? Det være langt fra. Atter og atter skal evangeliets lys bryte frem gjennom skyggerne, som kastes derover av kirkens misbruk; og det glade budskap skal endnu sprænge hjerternes baand og sætte de plagede i frihet. Det gjælder kun om, at Kristi hele, uforfalskede evangelium faar øve sin frigjørende magt.

Derfor er det i den store brytning mellem kristentro og fritænkeri et av Augsburgs principer at fremholde, at kristendommen — Jesu Kristi evangelium — er en magt til frihet, ikke til trældom. Kristendommens aand, evangeliets aand, Guds aand, er ikke en trældoms aand atter til frygt enten for Gud eller mennesker; ti Kristus gir dem, som ham annammer, magt til den høieste av al frihet, magt til at bli Guds barn; han gir dem, som tror paa ham, den sønlige utkaarelses aand, som driver frykten ut og sætter kjærligheten i frygtens sted.

Derfor staar i Augsburgs segl ordene fra Joh. ev. 1, 14: Ordet blev kjød; ti det betyr, at midleren mellem Gud og mennesker er ikke en pretekaste stigende op over folket til Gud i templer bygget med hænder og ved ceremonier uttænkte av menneskekløkt; men

midleren er det guddommelige ord og evangelium, som er blit kjød i mennesket Jesus Kristus. Og denne midler er blit en naadestol ved troen paa hans blod, like tilgjængelig for hver synder og syndende, som flyr til ham og hans kors med sønderknust og bodfærdig hjerte. Der er intet opadstigende hierarki av prester, helgener og engle, hvorved mennesker kan nærme sig til Gud; men Gud selv er stegen ned iblandt os og har i Kristus forlikt verden med sig. Og dersom Kristi evangelium blir en magt til frihet for arme, syndebundne, lovtrællende sjæle, en magt for troende mennesker til at bli Guds frigjorte barn, da blir der ogsaa av disse smaas og umyndiges mund beredt Herren en magt, som fienden og fritænkeren ikke kan staa sig imot. Faar Kristi evangelium utføre sin egen frigjørende gjerning, saa lever kristendommen sit eiendommelige liv trods al motstand og al forbitrelse; men skal kristendommens magt nyttes til en fremmed gjerning og opbygge hierarkiets verdslige storhet, saa vil fritænkeriets orm gnave paa dens røtter i folkets hjerter, og evangeliet vil vistnok ikke dø, men dets frelsende lys vil skinne for nye folkesalg, som bedre vil agte dets værd.

Den frie menighet.

Hvor Herrens aand er, der er frihet. Evangeliet frembringer det frieste av alt, et Guds barn. Det frembringer ogsaa det frie samfund, menigheten. Kristus organiserte ikke nogen menighet; han samlet en menighet av disciple ved sit ord, sin gjerning, sit liv. Menigheten er idetheletat ikke blit til ved lov og konstitution; den fødtes ved Aandens utgydelse; den skaptes til Jesu Kristi levende legeme ved hans egen aand, som tok bolig i hans troendes hjerter. Derfor er menigheten ikke en samling av mennesker, som ved verdslig magt eller overtroisk frygt tvinges og drives til at opholde en forhadtt prestekaste; ei heller er menigheten en samling av uvidende og kanske umoralske mennesker, blandt hvilke presterne skal være lærere og tugtemestere til at holde folket i ave og styrke den borgerlige orden eller fyrsternes magt. Nei, den kristne menighet er en samling av frivillige mennesker drat sammen og forenet ved Herrens aand gjennom Herrens ord og sakramenter, ett legeme med Herren, som lever i dem og de i ham, Guds husfolk og Guds bolig i Aanden. Paa hvert sted, hvor Guds ord og sakramenter samler mennesker i bøn og paakaldelse, i tro og haab og kjærlighet, der findes Guds menighet, skjult og fordunklet paa mange maater ved kjødets skrøpelighet, synlig og straalende ved Aandens vidnekræft. Daglig trænger den syndernes forladelse for sig selv, daglig toes den ogsaa ren i Kristi blod, saa den er uten plet eller rynke, daglig faar den naade, saa den ogsaa kan være en stad paa berget, som ikke kan skjules. Om denne samling av mennesker gjælder det, at de alle skal være arbeidere i Herrens vingaard, at de alle skal forkynde hans dyder, som kaldte dem fra mørket til sit underfulde lys, at de alle skal være prester og konger for Gud, at de alle skal være brødre, og ingen "naadig herre" ha eller nævnes. Og dog danner Guds menighet ikke en uordnet masse, men en taktfast slagorden, hvor hver mand og kvinde har sin plads og sin gjerning. Ti de som alle har den samme aand, de har dog faat forskjellige naadegaver. I Aandens frie samfund har enhver faat sin gave til det, som er nyttig. Der er rum for alle, der er arbeide for alle; men ikke alle har den samme tjeneste. Og den som er et utvalgt redskap til at føre mange sjæle til Kristus og bringe stor vækkelse og bevægelse istand blandt fol-

ket, skal ikke foragte dem som i kampens stund ikke formaar andet end at holde Mose arme oppe, likesom Aron og Hur dengang Herren gav Israel seier ved Mose bøn. Og den som maa gjøre et ringe og i menneskers øine upaaagtet arbeide, som kun i sit hjertes oprigtighet kan knæle ved sine smaa barns leie og lære dem at folde de smaa hænder til barnlig bøn, skal ikke misunde den, som fik en større gjerning efter menneskers maal. Meget mere skal han eller hun prise sin tjeneste; ti den som vil være stor iblandt eder, han skal være alles tjener, og den ypperste iblandt eder skal være som den ringeste.

Missionen.

"I skal være mine vidner baade i Jerusalem og i hele Judæa og Samaria og indtil jordens ende."

Er Guds menighet saaledes Guds gjerning paa jorden, har da dette frie samfund nok i sig selv? Nei, Guds aand er en aand, som driver til stedse høiere maal. Guds menighet er Guds rike paa jorden med en verdensomfattende opgave. Menighetens opgave rækker saa langt som menneskeslegten, saa langt som synden, saa langt som døden, saa langt som trældommen og lidelsen, saa langt som der findes arme, fattige mennesker, i hvilke der er rum for Jesus, og for hvem der er rum hos Jesus. Saa langt som Guds kjærlighet naar, saa langt skal Guds evangelium lyde. Over en syndig, trælbunden, lidende slegt skal forsoningens ord og frihetens budskap og det saliggjørende evangelium lyde. Og dertil skal den frie menighet være redskap og middel. Saadan er dens bestemmelse. Guds rike skal samle folkene om Kristi kors og om Lammets trone; det er den frie menighets kald. At erobre verden for Kristus ved evangeliets ord og kjærlighetens magt, det er opgaven; det er ogsaa hjertets brændende længsel, virket ved den Helligaand. Det er ingen kastes sak; det er ingen enkelt stands gjerning; det er Guds frie folks store verdensopgave, i hvilken derfor hvert eneste ekte menighetslem er delagtig. Guds barn skal bede høstens herre utdrive arbejdere i sin høst. Den store, store høst, hvor hveten som samles, er de dyrekjøpte menneskesjæle. Guds menighet skal sende ut missionærene til den gjerning, til hvilken Gud har kaldt dem. Alle skal være med, alle skal bede, alle skal arbeide for den hellige sak. Derfor er det et av Augsburgs principer, at missionen er en gren av menighetslivet, likesaa vigtig, likesaa nærliggende, likesaa nødvendig for at Guds menighet skal faa sin skikkelse iblandt os, som præken og gudstjeneste, som bønnemøter og husandagt.

Presteutdannelsen.

I alt dette liv og alt dette arbeide skal presterne være som hjerte og sjæl. Vi foragter ikke presterne, som nogen falskelig siger; hvorledes skulde ellers presteskolen være en hovedsak for "den nye retning"?²⁷⁾ Om det var mulig, skulde presterne være fremmerst i arbeide, fremmerst i lidelse, visest i raad og raskest i handling, naar det gjaldt Guds rikes sak, mønstre for hjorden og tjenere for sjælene til deres evige frelse. Deres utdannelse skal svare hertil. Deres kald er at tale Kristi evangelium til sjælene og at tilskynde, lede og styrke Guds menighet i dens arbeide og kamp. Derfor er det hovedsaken i

²⁷⁾ Om betydningen av dette uttrykk, se ovenfor, side 135.

deres utdannelsen, at de blir saadanne skriftlærde, som Jesus omtaler, naar han siger: "En skriftlærd, som er oplært til himmerikes rike, er likesom en husbonde, der bærer frem av sit forraad nye og gamle ting." Av skriftens dype og rene kilde drikker den rette teologiske student og henter derfra den inspiration, som bærer hans livsgjerning, saa den altid gjennom alle de mange smaa og store omvekkelinger sigter mot det rette maal: frelste sjæle i Jesu samfund og rikets utbredelse over al jorden. Jesus gjorde sine disciple til saadanne rette skriftlærde gjennom de tre år, han hadde dem hos sig. Han talte sit ord og gjorde sine gjerninger for sine disciple, saa at de kunde bli hans vidner; han oplyst skrifterne for dem, saa deres hjerter blev glødende og deres aand lys og klar, og de lærte at elske mere, jo mere de fik se ind i Guds kjærlighets liflige vele. Saaledes dygtiggjordes de første missionsærer og prester, som gik ut og formanet i Kristi sted: La eder forlikke med Gud! Og ingen tviler om, at de var vel beredt og vel rustet til gjerningen. Hvorfor raser man da nu av forbitrelse, fordi der er dem som tror, at saaledes som Jesus beredte sine disciple til apostelgjerningen, saaledes maa ogsaa nu Herrens vidner og ordets tjenere beredes? Men la dem rase, som vil ha presterne ophøiet ved kasteiærdom; Augsburgs princip er ialfald dette, at Guds tanker er dype nok, og Guds ord er vidt og bredt nok til at fylde nogen studieaar, og Aandens sverd er skarpt nok, saa det ikke trenger hjelp av hedensk lærdom og visdom. Augsburgs princip er dette, at den som skal være vidne om Herrens frelse, maa ha erfaret den selv paa alt eget hjerte. Kun ved levende erfaring vindes den levende overbevisning, som gir forkyndelsen den rette hjertelige klang og tone. Og vi frygter ikke for, at en saadan skriftlærd skal bli ensformig og trøttende i sin forkyndelse, udygtig til at "underholde" sine tilhørere. Eller har nogen hørt, at det daglige brød blir for ensformig for den hungrige? Sandelig, om Guds menighet skal mættes og sjælene vederkvæges, saa sker det ikke paa anden maate end ved Jesu Kristi evangellum, hans kors's daarlighet. Derfor hører alt det med til presteutdannelsen, som kan være en hjelp til at trænge ind i Guds ord, og alt er utelukket, som kun kan sløve hjerte og sind for Herrens levende sandhet. Alt er nyttig, som kan hjælpe til indsigt i Herrens ord og hans frelsesplan, alt er skadelig, som ikke bidrar dertil. Til dette er formaålet for den prestelige tjeneste, at sjælene kan fødes og næres med Guds ord, saa hver enkelt troende og den hele menighet kan vokse i Guds søns erkjendelse og naa frem til Kristi fyldest voksende alder. At forlate sig paa menneskevisdom i preste-gjerningen er dog kun at holde kjød for sin arm, og Guds gjerning fremmes ikke derved. Derfor er den bedst utdannet for preste-gjerningen, hvis hjerte er mest gjennomtrængt av Guds kjærlighet, og hvis aand er mest gjennomstraalet av Guds lys. Og til skal presteskolen bidra ved at føre eleverne hen til Guds ordets rene, friske veld og lære dem, at det er bedre at øse av kilden med rene vand, end av menneskevisdommens grumsete brønde.

Seier.

Hver gudstanke som, set fra Herrens ord, baner sig vei frem i forkyndelsen og menighetsarbeidet, er et sædekorn, som ikke kan før det bærer sin frugt. Men det sker gjennom lidelser og kamp. Det er seirens vei. Den bonde som har det kostelige sædekorn, i liket er brød og næring for ham og hans, glemmer det ikke for-

sigtig under skjermende glas i sin lune stue. Nei, dristig tar han det dyrebare frø i sin haand og kaster det i den sorte jord, vis paa, at saaledes skal han faa rik høst derav. Saa er ogsaa Guds vel med hvert aandelig sædekorn for hans rike. Det maa i jorden. Og naar hver gudstanke, som baner sig vel, møtes av forfærdelse og forbitrelse fra det gamle, som holder paa at falde, saa maa ogsaa denne uundgaaelige motstand tjene Herrens plan ved at slaa ned og lægge i jorden det nye. Dypt græves graven og høit kastes jorden sammen over det nye, som Herren vil ha fremmet; men i Herrens time bryter den grønne spire frem av den sorte jord, og i sin tid bærer sædekornet mangfoldig frugt. Derfor skal heller ikke Augsburgs seier bestaa i at løftes til ære og hæder blandt mennesker og av mennesker; men deri skal dets seier være, at det knuges og trænges og trykkes ned i folket og menigheten, saa det slaar sine røtter saa dypt, at det ogsaa kan bære en mægtig krone med vidtrækkende grene og mangfoldig frugt.

Saa er vi nu da paa 25-aarsdagen for Augsburg Seminar komne til en ny vaar med rivende og skjærende lidelsers plogjern, med levende sæd og med forjættelse om ny velsignelse. Vakker høst har vi set allerede; den nye vaar, som nu er kommen, lover ikke mindre ved Herrens naade. Faar vi da nu naade til at saa, skal det gaa efter Herrens ord, at der er en som saar, og en anden som høster. Om vi ikke lever dagen, at vi faar se den næste høst av den nye smerternes utsæd, i Guds rikes evige dag skal det dog sandes, at de som saar med graat, skal høste med fryderop. Amen.

H. LEDENDE PRINCIPER FOR DEN LUTHERSKE FRIKIRKE.²⁵⁾

1. Menigheten er efter Guds ord den rette form for Guds rike paa jorden.

2. Menigheten bestaar av troende mennesker, som ved naademidlernes og naadegavernes bruk efter Guds ords anvisning søker sin egen og alle sine medmenneskers frelse og evige salighet.

3. Menigheten trenger ifølge det nye testamente en ydre organisation med fortegnelse over sine medlemmer, valg av embedsmænd, bestemte tider og steder for sine sammenkomster etc.

4. Da ikke alle medlemmer av menighetens ydre organisation altid er troende mennesker, og da saadanne hyklere ofte tar falsk trøst av sin utvortes forbindelse med menigheten, er det menighetens hellige kald at rense sig selv baade ved vækkende forkyndelse av Guds ord, ved alvorlig formaning og paamindelse og ved utelukkelse av aabenbare og gjenstridige syndere.

5. Menigheten styrer selv sine egne anliggender under Guds ords og aands autoritet, og anerkjender ingen anden kirkelig myndighet eller øvrighet over sig.

6. Den frie menighet agter og elsker alle de aandelige gaver, som Herren skjænker til dens opbyggelse, og søker at oplive gaverne og fremme deres bruk.

²⁵⁾ Antat av Den Lutherske Frikirkes aarsmøte 1897. Se ovenfor, side 256 flg.

7. Den frle menighet mottar med glæde den gjensidige hjelp, som menighetene kan yde hinanden i arbeidet for Guds rikes fremme.

8. Saadan gjensidig hjelp bestaar dels deri, at den ene menighets aandelige kræfter kommer den anden tilgode ved frle møter, gjensidige besøk, lægmandsvirksomhet etc.,

dels deri, at menighetene frivillig og efter Guds aands tilskyn- delse samarbeider for saadanne opgavers løsning, som maatte overstige en enkelt menighets kræfter.

9. Blandt saadanne formaal nævnes særskilt presteskole, utbre- delse av bibler og andre skrifter og blade, indremission, hedninge- mission, jødemission, diakonissehjem, barnehjem og andre barmhjer- tighetsgjerninger.

10. Frle menigheter har ingen ret til at fordre, at andre menig- heter skal underkaste sig deres mening, vilje, dom eller bestemmelse, hvorfor ethvert herredømme av et flertal av menigheter over et min- dretal er forkastelig.

11. De fællesorganer, som maatte findes ønskelige for menigheter- nes samarbeide, saasom større eller mindre møter, komiteer, embeds- mænd etc., kan i en luthersk frikirke ikke paalægge den enkelte me- nighet nogen pligt, baand, tvang eller byrde, men er kun berettiget til at fremkomme med forslag og opfordringer til menigheter og per- soner.

12. Enhver fri menighet har, likesom hver enkelt troende, Guds aands drift og kjærlighets ret til at gjøre godt og virke for sjælenes frelse og aandelig livs vækkelse, saa langt som dens evne og kraft rækker; i saadan fri, aandelig virksomhet er den hverken indskræn- ket av sognebaand eller samfundsgrænser.

I. ORDNING AV FORHOLDET MELLEM AUGSBURG SEMINAR OG DEN LUTHERSKE FRIKIRKE.²⁹⁾

1. Der vælges en skoledirektion av fem medlemmer, hvorav sko- lens bestyrer skal være ex officio medlem og direktionens formand. Av de fire andre medlemmer vælges to hvert aar med toaarig tjene- stetid. Ved første valg av direktion vælges fire medlemmer, to paa ett aar og to paa to aar.

2. Denne direktions arbeide skal være:

a) Sammen med lærerkollegiet at foreslaa for aarsmøtet indtil tre kandidater for professorpost, naar ny professor skal kaldes, blandt hvilke én av aarsmøtet anbefales Board of Trustees til valg. Til saadan anbefaling av aarsmøtet kræves to tredjedele av de ved valget kastede stemmer.

b) Sammen med det teologiske fakultet at bestemme om elevers optagelse i den teologiske avdeling.

c) Sammen med lærerkollegiet at raadslaa om skolens undervis- ningsplan. Hvor væsentlige forandringer i den nuværende plan fra tid til anden maatte ansees ønskelig, skal de dog ikke foretages, før aarsmøtet har uttalt sig derom.

²⁹⁾ Antat av Den Lutherske Frikirkes aarsmøte 1902. Se ovenfor, side 262.

d) At undersøke skolens tarv og rapportere til aarsmøterne og i det heletat staa skolen bi, hvor det maatte trænges og ønskes, til dens timelige og aandelige trivsel og fremgang.

3. Aarsmøtet henstiller til Augsburg Seminars Board of Trustees at betale de nødvendige reiseutgifter til direktionens møter.

4. Aarsmøtet henstiller til Augsburg Seminars korporation at utvide medlemsantallet fra tid til anden, og at korporationen gjennom Board of Trustees' indberetning til Frikirkens aarsmøte opplyser om, til hvad tid og i hvilket antal saadan utvidelse ansees heldig, og gir aarsmøtet anledning til at nominere medlemmer for optagelse i korporationen.

5. Aarsmøtet nominerer blandt korporationens medlemmer to kandidater til trustee, naar en trustee skal vælges, og anbefaler dem for korporationen til valg.

J. DEN FORENEDE KIRKE OG AUGSBURG SEMINAR.³⁰⁾

Det "merkelige dokument", som nys blev offentliggjort i "Lutheraneren" av en anonym og ledsaget av en del uheldige bemerkninger, har vakt spørsmålet tillive igjen om forholdet mellem Den Forenede Kirke og Augsburg.

Rimeligvis har baade venner og uvenner følt sig fristet til at spørre: Hvad har Den Forenede Kirke med Augsburg at gjøre? — og omvendt. Og det er jo en let maate at komme fra det hele paa; men det løser ikke knuterne. Den Forenede Kirke prøvde i sin tid at skjære av og rive løs fra sig alt, som stod i venlig forbindelse med Augsburg; men det lykkedes ikke. Enten man liker det eller ei, er der en forbindelse — endda ialfald — mellem de to; den er vel mere av moralsk og aandelig end av juridisk eller politisk art. Men den er der likefuldt, og naar man sliter i baandene, saa føles det ofte smertelig.

Det er ønsket om at fjerne denne irritation, som har fremkaldt hint "merkelige dokument", som man har kaldt det. Og trods den noget ubehagelige mottagelse, som "dokumentet" fikk i "Lutheraneren", er det dog et spørsmål, om det ikke vilde være ønskelig at se rolig paa saken med det formaal at komme til en virkelig forstaaelse.

Den Forenede Kirke staar nemlig fremdeles i ikke saa liten forbindelse med Augsburg og Augsburgerne og fortsætter selv denne forbindelse.

Vi tænker da ikke nærmest paa saadanne omstændigheter som, at Den Forenede Kirke ved "foreningen" av 1890 og derpaa følgende begivenheter blev betrodd forvaltningen av forskjellig gods, som tidligere var betrodd Augsburg. Men vi tænker paa mænd og aandelig arbeidsutbytte, som tidligere ialfald stod i inderlig forbindelse med Augsburg. Gjennem foreningen kom baade prester og idéer fra Augsburg. Den Forenede Kirke tilgode og findes der den dag idag.

Og denne forbindelse har Den Forenede Kirke jevnlig vedlikeholdt og bevaret indtil denne tid ved fremdeles at motta ikke saa faa prester, utdannet ved Augsburg, og gjennom dem aandelige kræfter av større eller mindre værd.

Og ikke det alene. Augsburg har mange meget sterke venner

³⁰⁾ Folkebladet for 16de januar 1907. Se ovenfor, side 278—83.

inden Den Forenede Kirkes menigheter, og omvendt, Den Forenede Kirke har mange venner i menigheter, som deltar ivrig i Frikirkens arbeide og ogsaa støtter Augsburg.

Disse kjendsgjæringer kan vel ikke godt negtes av nogen; i ethvert fald frembringer de alle tilsammen en ganske kraftig forbindelse, som har sin betydning for begge parter.

Saa langt er der intet at klage over — ialfald ikke fra Augsburgs side.

Der er i det "merkelige dokument" pekt paa to ting, som er kilde til misnøle og sorg — og, som vi tror, velbegrunnet misnøle og sorg i denne saks forbindelse. Og begge disse ting kunde det trænges, at man saa paa fra begge sider i gjensidig velvilje mot hinanden, om et bedre forhold kunde opnaaes. Vi tænker noget paa det med presteutdannelsen forbundne pengespørsmaal; men uendelig meget mere paa de med saken forbundne aandelige og tildels moralske spørsmaal.

Pengespørsmaalet er nemlig dette: Naar presteutdannelsen, saaledes som her hos os brukelig, er forbundet med meget store utgifter for presteskolernes underholdere, er det da aldeles broderlig eller endog billig, at den mægtige Forenede Kirke uten nogetsomhelst vederlag benytter prester utdannet ved Frikirkens presteskole?

Unegtelig kan Den Forenede Kirke si: Det faar isaafald de teologiske kandidater eller prester fra Augsburg selv sørge for; men saa blir det jo allikevel et spørsmaal av moralsk værd: Har da ogsaa Den Forenede Kirke forvissat sig om, at vedkommende kandidat har sørget for dette selv?

Saadanne spørsmaal er pinlige: vi indrømmer det; men billige mænd vil vist erkjende, at de har sin berettigelse; og var det ikke i virkeligheten tjenlig, at man traf en bestemt og klar ordning, hvorved de blev løste? Ti ingen lider mere under det eksisterende forhold, end de unge prester selv. Man bør i alle disse saker tænke først og fremst paa dem; ti sliter de ondt, og faar de et knæk i denne forbindelse, saa lammer det deres kirkelige arbeide og forkvakler de kristelige begreper om en prests stilling og betydning baade hos dem selv og hos andre.

Men det er ikke det væsentligste eller viktigste. Vi ser det jevnt og stadig — og ikke mindst i de sørgelige brevstumper, som anonymen i "Lutheraneren" trykte i forbindelse med det "merkelige dokument", at der er ikke faa av de unge mænd, som her tales om, der faar et bittert sind likeoverfor Augsburg og Frikirken ved overgangen til Den Forenede Kirke og hvad dermed staar i forbindelse.

Saa føles det ialfald for os, naar de kan skrive saadanne breve, som de anonymen i "Lutheraneren" trykker — og skrive dem til offentliggjørelse; ti man kan vel ikke anta, at anonymen har trykt disse brevstumper uten brevskriverenes vilje og ønske.

Men blir de unge prester bitre i sit sind, saa er det en stor skade for dem selv og for Augsburg, men kanske mest for Den Forenede Kirke og dens menigheter.

Har da ikke vi, som med meget mere end faders interesse følger disse unge mænd paa deres livsvei, ret til at spørre: Hvorav kommer saa stor en ulykke, og kan der intet gjøres for at avvende den?

Vi bryr os ikke om, at nogen spotter os. Kjærligheten til unge mennesker, som vi har knyttet lyse forhaabninger til, driver os til

at gaa ind i den smertelige undersøkelse: Hvorledes lider de denne sjæleskade?

Og vi paastaar bestemt, at Den Forenede Kirke er fuldt saa meget interessert i dette spørsmaal som vi.

Nu vet vi ogsaa meget godt, at det er ikke alle, som er gaat fra Augsburg til Den Forenede Kirke, som har lidt like meget ved overgangen. Det viser sig tydelig ved den tone, hvori de taler og skriver. Det er derfor ikke hverken taapelig eller urigtig at spørre dem bentrøst, om de hemmelige kollokvier, som holdes med dem, er av den art, at de fristes til at ta avstand fra Augsburg og bryte med sin aandelige fortid for at være velkomne i Den Forenede Kirke.

La os ta alvorlige ting alvorlig! Det er vel klart nok, at ialfald ikke alle i Den Forenede Kirke er netop av samme retning som Augsburg. Det vilde ikke fra deres standpunkt være det ringeste underligt, at de ikke ønsket ivrige Augsburgere eller frikirkemænd i Den Forenede Kirke. De vilde vel ikke anse det for nogen fordel. Hvem kan saa undres, om de i kollokviet vilde prøve at finde ut, om der var noget av Augsburgs aand i de unge kandidater? Det er fra deres standpunkt — synes det os — deres uomtvistelige ret.

Om nu dette skedde paa en for kandidaterne følelig maate, vilde det ikke være menneskelig, om disse fristedes til at tale saadanne mænd til behag, med hvem de senere tænkte at drive kirkelig arbeide i fællesskap?

Men paa den anden side staar en anden likesaa alvorlig betragtning. Der er ingen ung mand, som har det allerringeste værd for Guds rikes arbeide, som ikke i sin studietid gripes av en kraftig begjelstring for hellige sandheter og kristelige principer og idéer, som han lover sig selv og sin frelser at arbeide for. Disse er sjælens dyrebare klenodier, og inderlig er de sammenknyttet med selve gudslivet. Dersom en ung mand sviker dem, saa mister han det bedste, som er i ham. Kan ikke dette ske paa den hemmeligste maate under overgangen fra et samfund til et andet, naar motsætningen er saa stor som i dette tilfælde?

Mon ikke billige mænd kan indse dette? For os ialfald, som har saa meget at gjøre med unge mænd i deres aandelige utvikling, staar det saa, at det er underligere, om det ikke sker, end om det sker. Og er det ikke skikket til at forklare bitterheten?

Ja vel, siger man, men Augsburgs idéer er saa forkjerte, at det er nødvendig at utrydde dem av de unge presters sind snarest mulig. Men, selv om det var sandt, vil ikke en saa brat kur være av den art, at den dræper manden og sygdommen paa samme tid? Eller kan det haste saa meget med ordinationen, dersom der er saa radikal forvendthet tilstede?

Vil det ikke være bedre, naar man i Den Forenede Kirke fremdeles ønsker at faa prester fra Augsburg, at man da søkte en bedre ordning av saken? Vi mener, at det vilde være mere aapent, broderlig og kristelig, om man undgik endog alt ondt skin i denne sak og ikke utsatte sig for den mistanke, at man søker at gjøre en Augsburgs uven av en Augsburgs ven ved selve indgangen til den prestelige gjernings helligdom.

Enhver vil se den dobbelte interesse, som en saadan ordning vilde ha for Augsburg. Med rette har det været sagt av anonymen i "Lutheraneren", at dertil trænges intet "ørneblik". Vor interesse er først for Augsburgs mænd og dernæst for Augsburgs principer. Vi

ønsker de unge mænds hjertelig bevaret fra skade og fordærv. Vi ønsker de principer for kristelig arbejde, som vi forfægter som bibelske, den videste utbredelse og frieste indgang overalt. Vi anser dette for hæderlige og kristelige interesser, og vi lægger intet skjul paa dem. Vi har ogsaa den forvisning, at Den Forenede Kirke i virkeligheden er vel tjent med disse interessers bevarelse: Hjertesunde mænd med varm begeistring for menighetens liv og frihet vil være større fordel for Den Forenede Kirke end noksaa ivrige partigjængere.

Derfor, enten det nu simpelthen er overgangen fra en leir til en anden, eller det er maaten, hvorpaa overgangen sker, som tilføjer disse unge mænd et knæk, er det vor overbevisning, at en grei ordning av saken vilde kunne bortrydde alt anstøt og bane vei for et meget bedre forhold mellem Den Forenede Kirke og Frikirken.

Vi hadde helst undgaat en diskussion i aviserne om denne sak, fordi den ofte misforstaas, og har derfor bedt Den Forenede Kirkes formand om adgang til at lægge saken frem for ham med det haab saaledes at bringe den til Den Forenede Kirkes opmerksomhet; men vor bøn er blitt avslaat. Under disse omstændigheter beder vi nu upartiske mænd i og utenfor Den Forenede Kirke om at tænke over saken, som vi endnu nærer haab om at se ordnet paa en for alle vedkommende tilfredsstillende maate.

For komiteen,

Georg Sverdrup.

Ovenstaaende er negtet optagelse i "Lutheraneren".

K. AUGSBURG SEMINARS INKORPORATIONSARTIKLER MED AMENDEMENTER.

1. De oprindelige inkorporationsartikler av 1872.

Articles of Incorporation of The Norwegian Danish Evangelical Lutheran Augsburg Seminary.

We the undersigned Ole Paulson and Andrew Tharaldsen of the city of Minneapolis, Hennepin Co., State of Minnesota, K. Olsen of the city of St. Paul, Ramsey Co., T. H. Dahl of Litchfield, Meeker Co., state aforesaid, Amon Johnson of Eau Claire, state of Wisconsin, do hereby associate ourselves together for the purpose of becoming incorporated under the name and for the purpose hereafter stated, pursuant to the Provision of Title III, Chapter 34, of the General Statutes of the state of Minnesota, as far as the same may be applicable, and as the same has been amended, and do now adopt the following articles, to wit:

I.

The name of the corporation shall be: The Norwegian Danish Evangelical Lutheran "Augsburg Seminary".

II.

The general purpose of the corporation shall be: The training and education of young men for the ministry of the Lutheran church of the United States by the establishing and maintaining of a theological Seminary at Minneapolis, and furnishing instruction to students therein with such preparating aid thereto as the trustees of this incorporation may deem proper.

III.

The location and place of business of the incorporation shall be the City of Minneapolis, Hennepin Co., State of Minnesota.

IV.

The officers of the corporation shall be: a President and Secretary and Treasurer, which last two officers may, if the trustees deem it fit, be filled by the same person; the number of trustees who shall conduct the affairs of the corporation during the first year of its existence, and until the next annual election, are five, to wit: O. Paulson, Andrew Tharaldsen, K. Olsen, T. H. Dahl, Am. Johnson, of whom O. Paulson shall be president, T. H. Dahl secretary, A. Tharaldsen treasurer, until the next annual election as herein provided.

V.

The time for electing the president and trustees of this corporation, as well as secretary and treasurer, shall be in the month of June each and every year, after 1872, at such place, as the annual Conference of the Norw. Dan. Ev. Luth. church of America may be held, and the trustees therein provided for, shall hold their offices for one year, and until their successors are elected and have signified their acceptance of the office.

2. Den saakaldte "Enabling Act" av 1877.

An Act ratifying and confirming the election of Trustees of the Norwegian Danish Evangelical Lutheran Augsburg Seminary.

Be it enacted by the Legislature of the State of Minnesota.

Section One. That the election of Trustees of the Norwegian Danish Evangelical Lutheran Augsburg Seminary, as the same have been elected heretofore by the Conference of the Norwegian Danish Evangelical Lutheran church of America, be, and the same is, hereby ratified and confirmed.

Section Two. All the official acts of said Trustees heretofore done and performed in accordance with the articles of incorporation, and the by-laws of said Seminary, not inconsistent with the laws of this State, are ratified and confirmed.

Section Three. Article five of the Articles of incorporation of said Seminary is hereby amended by adding at the end thereof the words "The Trustees aforesaid shall be elected by the Conference of the Norwegian Danish Evangelical Lutheran church of America."

Section Four. This act shall take effect and be in fore from and after its passage.

3. Amendement antat den 2den september 1885.

At a meeting of the Board of Trustees of Augsburg Seminary at the office of the Corporation, September 2nd, 1885 it was voted:

That the articles of incorporation of The Norwegian Danish Evangelical Lutheran Augsburg Seminary be amended in the following manner to wit:

Article 4 be so amended that after the words: "be filled by the same person", be inserted "and be elected outside of the members of the Board of Trustees."

Article 5 be amended in entire to read thus:

The Board of Trustees of this corporation shall consist of five

members. They shall be elected at and by the annual meeting of the Conference of the Norw. Dan. Ev. Luth. Church of America and shall hold office for three years from the time of election and until their successors shall be elected and have signified their acceptance of the office.

Of the trustees elected in 1885; O. Aanstad and R. Sunde shall hold office for three years, Sven Oftedal and A. Kittelsen for two years, and O. Paulson for one year.

4. Inkorporationsartiklerne, saaledes som de blev amenderte ved et fællesmøde av Board of Trustees og de oprindelige inkorporatører, avholdt den 12te juni 1892.

Articles of Incorporation of Augsburg Seminary.

ARTICLE I.

The name of this Corporation shall be Augsburg Seminary. Its general purpose and plan of operation shall be the training and education of young men in the ministry of the Lutheran Church of the United States of America, by the establishing and maintaining of a Theological Seminary at Minneapolis, which shall include a preparatory school substantially as heretofore maintained.

The location and place of business of this Corporation shall be the City of Minneapolis, Hennepin County, State of Minnesota.

ARTICLE II.

Any person, who is a member, in good standing, of a Norwegian Lutheran Church, connected with the United Lutheran Church of America, may become a member of this Corporation by being elected as such member by a majority vote of the then members of the Corporation, and by his acceptance in writing of such election, provided that as soon as, and whenever the members of this Corporation equal or exceed thirty (30) in number, a two thirds ($\frac{2}{3}$) vote of such members shall be necessary in order to elect new members.

In case of death, incapacity to act, or permanent removal from the United States of America, of any member of this Corporation, his membership shall thereupon cease and terminate, and a new member shall be elected in his place.

For good and sufficient reasons the members of this Corporation may by a two thirds ($\frac{2}{3}$) vote, at any time remove any member, and terminate his membership in the Corporation, and elect a new member in his place.

ARTICLE III.

There shall be no capital stock of this Corporation, and no contributions shall be required of its members as a condition of membership.

ARTICLE IV.

The officers of this Corporation shall be a Board of Trustees consisting of five (5) persons, who shall be elected by the members of this Corporation at their annual meeting, which is hereinafter provided for, a President, who shall be a member of the Board of Trustees, a Secretary, and a Treasurer, which two last named officers may, in the discretion of the Trustees, be members of this Corpor-

ation or not. And said last two offices to-wit: those of Secretary and Treasurer may, in the discretion of the Trustees, be filled by one person. The Trustees shall hold office for five (5) years, and until their successors are elected and qualified, (except as to the first Board of Trustees, who shall hold their office as hereinafter provided) and one (1) Trustee shall be elected each year.

ARTICLE V.

The annual meeting of the members of this Corporation shall be held in the month of June in each year, at such time and place as may be designated by the Board of Trustees, or by its President, or in case of a failure to so designate, at the Seminary in said City of Minneapolis, on the fourth Tuesday of June in each year, at two (2) o'clock in the afternoon. At such meeting the members of the Corporation shall vote for Trustees of said Corporation, either in person or by written ballot deposited with the Secretary prior to such meeting.

The Trustees shall meet and organize on the second Tuesday of July of each year, and shall at such meeting elect a President, Secretary, and Treasurer for the ensuing year.

The President, Secretary, and Treasurer shall hold office for one (1) year, and until their successors are elected and qualified.

In case of death, resignation or inability to act of any officer during his term of office, the Board of Trustees may fill the vacancy thus occasioned until their next ensuing annual meeting.

After the adoption of these amendments the Trustees of this Corporation shall be: O. Nelson, Th. Helgesen, H. Engemoen, Sven Oftedal, and O. Paulson, of whom O. Nelson shall hold office until the annual election in June 1893, Th. Helgesen shall hold office until the annual election in June 1894, H. Engemoen shall hold office until the annual election in June 1895, Sven Oftedal shall hold office until the annual election in June 1896, and O. Paulson shall hold office until the annual election in June 1897. And until the annual election in June 1893 Svén Oftedal shall be President, and H. Engemoen shall be Secretary, and L. Swenson shall be Treasurer of this Corporation and said Board of Trustees.

5. Amendement antat i møte av Augsburg Seminars korporation den 28de juni 1895.

Resolved that Article II of the Articles of Incorporation of said Augsburg Seminary be, and the same is hereby amended as follows, to wit: "After the words 'any person who is a member in good standing of a Norwegian Lutheran Church', at the beginning of said article, strike out the nine following words, to wit 'Connected with the United Norwegian Lutheran Church of America'."

6. Amendement antat i korporationsmøte den 14de juni 1912.

Resolved, that Article II in the Articles of Incorporation of Augsburg Seminary be, and the same is hereby amended as follows: "After the words 'in case of death, incapacity to act or permanent removal from the United States of America' the following words shall be inserted, to wit: 'or in case of non-attendance at three consecutive annual meetings of the Corporation'."

NAVNEREGISTER

- Aaberg, L. K., 398.
 Aaberg, N. C., 407.
 Aadland, N. J., 407.
 Aandahl, E., 288, 408.
 Aaker, V., 410.
 Aanstad, O. O., 235, 359.
 Aarestad, T., 380, 398.
 Aas, E., 264, 287, 303, 359, 395.
 Aase, E., 359.
 Aasen, O. A., 383, 405.
 Aaserød, A., 121.
 Aasheim, G. M., 409.
 Aga, T. T., 411.
 Akre, J. J., 400.
 Almklov, S., 392.
 Amble, O., 390.
 Amundson, C., 402.
 Amundson, O., 390.
 Andeness, G. L., 412.
 Andersen, A. C., 235.
 Andersen, A. M., 391.
 Anderssen, I. A., 38, 43, 357.
 Andersen, N., 354.
 Andersen, N., se N. E. Bøe.
 Andersen, O. C., 44f, 56.
 Andersen, O. K., 380, 396.
 Andersen, R., 393.
 Anderson, A. O., 388.
 Anderson, B., 359.
 Anderson, C. H., 359.
 Anderson, G. R., 387.
 Anderson, Harry, 337, 376, 415, 423.
 Anderson, J. J., 29, 43, 46, 51, 62f, 67, 69.
 Anderson, L. O., 386, 408.
 Anderson, P., 12-14, 24.
 Anderson, R. B., 74-76, 78.
 Anderson, W., 376.
 Andreassen, A. L., 383.
 Andreassen, E. C., 387.
 Andreassen, P. A., 384.
 Andreen, A., 34.
 Andrewson, O., 12-14, 18, 24f, 38, 52, 58, 65, 69f, 74, 357.
 Arctander, Ino. W., 267.
 Arevik, J. O., 400.
 Arntzen, M. A., 375, 395.
 Aron, A., 382.
 Asheim, O. A., 387, 411.
 Askeland, H. T., 329, 380.
 Askeland, N., 398.
 Awes, L. H., 386, 410.
 Axelberg, H., 329.
 Bacon, S., 225f.
 Bakke, O. M., 403.
 Bakken, G., 398.
 Bakken, H. D., se Colseth.
 Bakken, K. E., 401.
 Balerud, B., 388.
 Bangen, H., 359.
 Belsheim, O. G., 398.
 Berg, A., 387.
 Berg, Arne, 381, 400.
 Berg, H. L., 401.
 Berg, L. B., 385.
 Berg, O. P., 380.
 Bergh, J. A., 26, 44f, 56, 70, 72, 134, 197, 390, 423.
 Bergh, L. N., 384.
 Bergh, O. N., 287, 359, 392.
 Berlie, E., 359, 397.
 Berlie, O. S., 388.
 Berntsen, E., 381, 402.
 Berthelsen, H. P., 392.
 Bestul, J. L., 375, 381, 402.
 Birkeland, K. B., 235, 310, 312f, 315, 359, 374, 395, 413, 415, 418, 423.
 Bjarnason, J., 373.
 Bjørgan, O. O., 409.
 Bjørnson, M., 384, 407, 415.
 Bjørnstad, G. B., 406.
 Bjørntvedt, T. O., 376, 387, 410.
 Blegen, C. W., 385.
 Blegen, H. M., 385.
 Blegen, J. E., 386.
 Blegen, J. H., 209, 248, 263, 287f, 296, 298, 302f, 317, 329f, 355, 368, 379, 394, 413f, 423.
 Blegen, T., 376, 387.
 Blessum, G., 402.
 Blix, Elias, 422.
 Bode, H. E., 404.
 Boeck, C., 43, 53, 55, 61, 63, 87, 372f.
 Bondo, V. W., 385.
 Borchsenius, H., 38, 67, 357.
 Bordahl, O. E., 380, 398.

- Borrevik, B. A., 403.
 Bostad, O. H., 390.
 Bothne, Th., 31.
 Boyum, S. J., 380.
 Brandlee, O. C., 385.
 Brandt, N., 15.
 Bredesen, A., 398.
 Bredesen, H., 289.
 Brekhus, P., 384.
 Brekke, Thos., 357, 359.
 Brensdahl, J. O., 384, 406.
 Brethelm, G., 412.
 Brevik, J. S., 406.
 Broen, E. M., 20, 375, 381, 401.
 Brun, N. C., 43, 45, 55f, 63, 65, 157, 234f, 373, 390.
 Brunsvold, A. A., 396.
 Brynjulfsen, J., 379, 395.
 Brønø, J. H., 249, 264, 359, 394.
 Bugge, F. W. K., 101f, 108f.
 Bugge, J. T., 182, 245, 367f, 379, 394.
 Burnquist, J. A. A., 422.
 Busby, E. D., 317, 372.
 Bøckman, M. O., 242, 289, 344, 356, 363.
 Bøckmann, P. W. K., 422.
 Bøe, E., 67, 357.
 Bøe, N. E., 44f, 56, 390, 423.
 Bøe, O. P., 380.
 Canty, 237.
 Carlsen, C. J., 377, 388, 411.
 Carlson, E., 13, 34.
 Caspersen, H. C., 330, 404, 425.
 Cervin, C. A., 35.
 Christensen, C., 410.
 Christensen, O. L., 404.
 Christiansen, A., 408.
 Christiansen, E., 356.
 Christiansen, F. M., 296, 375.
 Christiansen, G. B., 393.
 Christiansen, E., 410.
 Clausen, C. L., 11, 15f, 18f, 28, 65-67, 74, 77, 78, 134f, 141, 150f, 153f, 156-60, 356, 358.
 Clausen, L. F., 235.
 Clauson, B. O., 408.
 Cohen, E., 235.
 Colseth, H. D., 384.
 Cooockoo, Mary A., 39, 43.
 Cooper, 71.
 Craig, F., 46.
 Crämer, F. A., 17.
 Crouch, C., 389.
 Dahl, O., 77, 358.
 Daa, R. K. R., 374.
 Dahl, T. H., 65, 87, 106-8, 158, 281, 289, 306, 356, 358f.
 Dahl, W. B., 398.
 Dahlager, O. C., 384, 406.
 Dahle, A. G., 412.
 Dahle, L., 79.
 Dahle, O., 264, 289, 395.
 Dahm, A. J., 380, 396.
 Dalager, G., 387.
 Dalager, K., 400.
 Danielsen, C., 44f.
 Danielson, Karen, 82.
 Diehl, H. S., 377.
 Diesen, C. M., 383.
 Diesen, J., 400.
 Dietrichson, J. W. C., 12, 15.
 Ditmanson, F., 376, 388, 411.
 Dixen, M. C., 377, 389.
 Dommersnes, M. P., 398.
 Drage, J. L., 407.
 Dulebohn, J., 377.
 Dvergedahl, E. E., 382.
 Dybvig, H. E., 386.
 Dyrnes, J. O., 381, 402, 425.
 Edsten, A. H., 77, 356, 358.
 Egge, A. E., 244.
 Egge, Th., 244f.
 Eidsaa, P., 408.
 Eielsen, E., 11-14, 16f, 21, 24, 97.
 Eikeland, P. J., 45.
 Ekrem, J. M., 403.
 Eliassen, H., 400.
 Eliassen, J. K., 383.
 Eliasson, J. A., 382, 403.
 Ellingson, O., 398.
 Engemoen, H., 359f.
 Erickson, E., 383, 405.
 Erickson, E. A., 383, 405.
 Erickson, H. C., 385.
 Erickson, J., 388.
 Erickson, M. A., 411.
 Eriksen, A. E., 398.
 Eriksen, E., 390.
 Eriksen, H. E., 380, 398.
 Eriksen, M. B., 381, 402.
 Eriksen, O. J., 383.
 Eriksen, P. W., 385, 408, 422.
 Esbjørn, L. P., 13, 24-27.
 Esson, V., 388.
 Estrem, O. O., 55.
 Evenson, O., 377.
 Evjen, J. O., 299f, 317, 321-23, 345f, 366, 382, 403.
 Fadum, J. I., 405.
 Falk, J., 411.
 Farness, B. P., 407.

- Faunce, C. F., 376.
 Fjeld, N. O., 399.
 Fjeldstad, H. O., 399.
 Flaa, K., 359.
 Flagstad, O. J., 382, 404.
 Flakoll, A., 400.
 Flaten, P., 43.
 Flo, K., 383.
 Flow, A., 385.
 Foley, E. A., 385.
 Foslien, F., 359.
 Fosse, P. M., 405.
 Fossum, J. E., 357, 382, 402, 418.
 Fossum, T. O., 359, 374, 395.
 Framstad, A. S., 384, 407, 425.
 Framstad, C., 388, 411.
 Framstad, S., 389.
 Fries, Carl, 336.
 Froyen, L. H., 384, 407.
 Furre, A., 315, 387.
 Gabrielsen, D., 38.
 Gabrielsen, S., 356.
 Gaustad, K. T., 396.
 Gilbert, T. O., 383.
 Gilbertsen, G., 384.
 Gilseth, A., 409.
 Gilstad, L., 356, 359.
 Gjeldaker, B., 18, 67, 140-43, 145f, 149f, 154, 168, 171-73, 175, 177, 356, 363f.
 Gjellum, E. S., 245.
 Gjelsest, A. B., 410.
 Gjerde, M., 403.
 Gjertsen, G., 373, 391.
 Gjertsen, M. F., 46, 65, 88, 92, 94, 125, 190, 248, 262, 356, 375.
 Gjesfjeld, K., 408.
 Good, L. E., 376.
 Grambo, O. P., 406.
 Green, L., 44f, 56, 65, 389.
 Grindland, J. O., 408.
 Grue, C., 380.
 Grønseth, J., 387.
 Grøtheim, J. H., 44f, 57, 390.
 Gulbrandson, M., 398.
 Gulbrandson, O., 182, 329, 374, 379, 394.
 Gunderson, G. S., 386.
 Gunderson, O., 359.
 Gunnerson, S. R., 89, 92, 108f, 119f, 124, 129, 137, 142, 145f, 149, 171, 173, 184f, 193, 196-204, 341f, 355, 363.
 Gynild, E. E., 256, 264, 288, 292, 294, 302, 310-12, 321, 356, 359, 397, 424.
 Haaheim, O. E., 383, 405.
 Haarvel, se Horvei.
 Hagbøe, B. L., 45, 57, 390, 423.
 Hage, E. A., 403.
 Hagen, H. Hansen, 399.
 Hagen, W. M., 357, 406.
 Hald, N., 403.
 Hallan, B., 74.
 Halland, A. W., 384, 406.
 Hallesby, O., 338.
 Halling, L. M., 403.
 Halvorsen, H., 324.
 Halvorsen, N., 324, 401.
 Halvorson, A. D., 386, 409.
 Halvorson, C., 406.
 Halvorson, G., 67, 357.
 Halvorson, Gullick, 38, 65, 67, 357.
 Halvorson, Gustav, 386.
 Halvorson, H., 356f.
 Halvorson, J. M., 383, 405, 413.
 Halvorson, M., 357, 359.
 Hamberg, 45.
 Hande, H., 32.
 Hansen, A., 376, 387, 410.
 Hansen, E. M., 302, 357, 360, 382, 403.
 Hansen, H., 391.
 Hansen, N., 303.
 Hansen, K. M., 408.
 Hansen, O. M., 401.
 Hansen, P., 356.
 Hanson, A., 385.
 Hanson, A. M., 377, 387, 412.
 Hanson, H. H., 384.
 Hanson, H. O., 375, 386.
 Hanson, J. H., 406.
 Hanson, L. T., 386, 409.
 Hanson, M. G., 289.
 Hanson, O., 359f.
 Hanson, R. A., 384, 408.
 Hanson, Theo., 386.
 Harbo, E. P., 254f, 264, 287, 293, 296, 298, 345f, 356, 360, 367, 380, 397.
 Harbo, L. S., 377, 389.
 Harkey, D. W., 24.
 Harkey, S. L., 35.
 Hartmann, H. A., 356.
 Harveland, N., 405.
 Hasselquist, T. N., 13, 35.
 Hatlestad, O. J., 18, 29, 31, 34, 36-39, 42, 48-51, 53, 64f, 67f, 74, 355.
 Hatlem, N. A., 382, 403.
 Hatteberg, J., 382.
 Haug, H. S., 373.
 Haug, J. L., 387.

- Hauge, M., 384.
 Hauge, W., 385.
 Haugen, O. E., 381.
 Haugland, H. K., 405.
 Haukeness, O. J., 389.
 Hegg, M., 425.
 Hegge, M. H., 395.
 Hegge, M. E., 388.
 Heggernæs, N. S., 391.
 Heierman, N. N., 393.
 Helgesen, Th., 359f.
 Helland, A., 249, 275, 280, 287, 293, 296, 302, 344-46, 355, 360, 365, 401, 414.
 Helland, B. A., 377, 389.
 Helland, fru Helen, 324.
 Helland, M. A., 377, 388, 412.
 Helland, M. E., 388, 411.
 Helmers, H. O., 401.
 Helsem, C. J., 44f, 56, 390.
 Helseth, H. O., 382, 403.
 Hemmingson, H. M., 409.
 Hendrickson, H. N., 263, 270, 287, 297, 337, 355, 370, 381, 403, 413, 415.
 Hendrickson, J. F., 382.
 Hendriksen, O., 360.
 Hendriksen, P., 44f, 57.
 Herre, J. C., 381.
 Heskin, S., 359f.
 Hetland, T., 388.
 Hill, L. E., 394.
 Himle, A., 235.
 Hjelmeland, J., 410.
 Hjelmeland, R. O., 405.
 Hoff, O., 238f, 256, 359f.
 Hofstad, R. H., 409.
 Hogstad, J. P., 212, 396.
 Holland, E. H., 386, 409.
 Holm, H. C., 374, 393.
 Holm, M. G., 401.
 Holt, M. S., 380, 397.
 Hompland, L., 387, 410.
 Horvei, J. J., 383.
 Hoshour, H. S., 376.
 Houkom, A., 401.
 Houkom, J. A., 376, 388, 411.
 Houkom, O. S., 329, 394.
 Hove, A. M., 210, 248, 270, 273, 360, 369.
 Hovland, I., 386, 409.
 Hoyme, G., 44f, 57, 84, 158, 190, 203, 217, 224f, 227, 232, 234f, 356, 391.
 Huglen, R. J., 410.
 Hungness, O. J., 407.
 Huset, E., 388, 411.
 Hustoft, O., 375.
 Hustvedt, I., 407.
 Hvid, H. Z., 44f, 57, 390.
 Høle, R., 391.
 Høigaard, J. B., 375, 382, 403.
 Høstager, M. L., 407.
 Høyum, J. O., 406.
 Ingerud, S., 34.
 Isolany, N. G., 400.
 Iversen, N., 356, 390.
 Iverson, F. O., 383, 405.
 Iverson, M., 398.
 Jacobsen, J. M., 403.
 Jacobson, J. C., 65.
 Jakobsen, C., 356.
 Jakobsen, K. B., 44f, 57.
 Jensen, F. E., 394.
 Jensen, Jørgen, 373.
 Jensen, N. A., 405.
 Jensson, H., 402.
 Jerstad, J. B., 404.
 Johansen, A., 380, 399.
 Johansen, I. A., 404.
 Johnson, A., 34, 36, 46, 65, 67, 87, 356-58, 360.
 Johnson, C. M., se Roan.
 Johnson, E. Kr., 303.
 Johnson, Gisle, 97, 136, 197, 209, 432.
 Johnson, H., 377, 388.
 Johnson, J., 375.
 Johnson, J. A., 87.
 Johnson, L. E., 383, 405.
 Johnson, O. S., se Winther.
 Johnson, P. F., 287, 360.
 Johnson, S. A., 381.
 Johnson, T., 360.
 Jørgensen, Chr. G., 404.
 Kaale, John, 412.
 Kalberg, F. S., 384.
 Kavli, W., 388.
 Kildahl, H. B., 303.
 Kildahl, J. N., 235, 356.
 Kirkbak, O. H., 380, 396.
 Kittilson, A., 359.
 Kittilson, M. H., 406.
 Kjelaas, L. E., 289, 395, 423.
 Kleven, A. N., 392.
 Kleven, T., 389.
 Klove, A. A., 36, 65, 356.
 Klyve, S. S., 389.
 Knaben, T. O., se Riis.
 Knudson, A., 359f.
 Knutson, K., 357, 406.
 Kolden, E., 376, 388, 411.
 Kolden, A. O., 407.

- Kolkin, N. L., 44f, 57.
 Konsterlie, P. T., 387, 410.
 Korsmo, G. N., 356, 360.
 Krogness, S. M., 34, 38, 43, 65, 356f.
 Kuckow, se Cooekoo.
 Kvalbeen, se Qualben.
 Kvam, P. P., 360.
 Kvamme, O. K., se Quamme.
 Land, B. I., 404.
 Langeland, H., 396.
 Langeland, S. S., 374.
 Langemo, P., 356.
 Larsen, E. G., 387.
 Larsen, Ernest, 388.
 Larsen, E. O., 357, 399.
 Larsen, J., 289.
 Larsen, Laur., 30-33.
 Larson, A. L., 405.
 Larsen, G., 404.
 Larson, Iver, 232.
 Larson, J. B., 375, 387.
 Larsen, O., 373.
 Larsen, S. (Audubon), 360.
 Larson, S. (Madellia), 359f.
 Laurhammer, P. O., 330, 357, 375, 383, 405.
 Lavik, J., 182, 374.
 Lawrence, A., 377.
 Laws, Y., 356, 360.
 Lawson, I., 38, 357.
 Lea, A., 382.
 Lee, A. G., 403.
 Lee, H. O., 409.
 Lee, O. J., 375, 384.
 Leeland, J. P., 407.
 Lie, S. T., 379.
 Liedahl, O. S., 385.
 Lien, A., 387, 410.
 Lillehel, L., 317, 367, 371f, 384, 408.
 Lima, L., 383.
 Lindberg, 43.
 Llum, I., 380, 399.
 Lockrem, A. K., 404.
 Loe, O. E., 379.
 Lofthus, J. A., 401.
 Lorentzen, J. B., 409.
 Lovick, P. J., 385.
 Lund, E. G., 243, 268, 344, 365.
 Lund, H., 399.
 Lund, L., 44f, 56, 189, 390.
 Lund, L. R., 409.
 Lunde, Joh., 420.
 Lundeberg, K. O., 19f.
 Lundeby, I., 392.
 Lundne, M., 381.
 Luther, M., 84, 104, 286, 323.
 Lysnes, D., 23, 29, 65, 242, 268.
 Løbeck, J. E., 303, 357, 376, 381.
 Løgeland, A. J., 264, 360, 396.
 Lønne, J. J., 360, 393.
 Løvaas, O. O., 412.
 Løvland, J., 420.
 McIntire, J. J., 139.
 Madsen, J., 399.
 Madsen, N., 391.
 Madsen, S. C., 44f.
 Markve, A., 375, 386, 415.
 Maroonis, P., 303.
 Martin, G. O., 383.
 Mathiesen, F., 379.
 Mattson, J., 404, 413, 418.
 Megrund, A., 393.
 Mehus, O., 389.
 Meland, A. O., 395.
 Melby, C. A., 400.
 Melby, S., 387, 410.
 Meyers, J. E., 422.
 Michaelson, C., 382.
 Michaelson, J. R., 387, 410.
 Michaelson, M. B., 357, 360, 382, 404, 416.
 Michelet, N., 303.
 Mickelsen, M., 399.
 Midtbø, E. H., 391.
 Midthun, M. M., 398.
 Mikaelson, J. M., 295, 299f, 317, 401.
 Mills, Wm., 370f, 384, 407, 415.
 Moen, A., 411.
 Moen, T., 391.
 Moen, T. J., 400.
 Mohn, Chr., 404.
 Mohn, Th., 224.
 Molvik, O. M., 297, 408.
 Morgan, C., 298, 375, 383, 406.
 Mortensen, J., 289, 360, 399.
 Mortensen, R., 388, 411, 415.
 Mott, J. R., 336.
 Muus, B. J., 431.
 Müller-Eggen, J., 48, 65, 67, 143, 356f.
 Mundahl, S., 387.
 Myhre, J. H., 392.
 Narvesen, T., 387.
 Nell, R. B., 317, 371.
 Nellerroe, O., 388.
 Nelson, G. E., 411.
 Nelson, M., 388.
 Nelson, Oley, 235, 359f.
 Nelson, R. T., 376, 388.
 Nelson, T., 380.

- Neppelberg, A., 409.
 Nesheim, A., 409.
 Nestvold, C. J., 386, 409.
 Nestvold, O. E., 388, 411.
 Newton, T. R., 182, 373.
 Nielsen, E., 399.
 Nilsen, H., 356.
 Nilsen, J. C., 397.
 Nilsen, K. G., 386.
 Nilsen, N., 357, 383, 405.
 Nilsen, N. G., 182, 357, 379, 394.
 Nilsen, O., 384.
 Nilsen, Ole., 147, 157, 235, 373, 391.
 Nilsen, Peder, 356.
 Nilsen, P., 252f, 264, 337, 356, 360, 393, 423.
 Nilsson, S., 43.
 Nord, J. O., 374, 393.
 Nordberg, C. E., 359f, 387, 407.
 Nordberg, G. S., 385, 408.
 Nordstrand, P. A., 411.
 Norelius, E., 13.
 Norman, F., 381, 400.
 Norman, P. B., 393.
 Norum, K. S., 403.
 Nydahl, J. L., 245, 263, 287, 297, 317, 337, 355, 369f, 380, 399, 415.
 Nydahl, frk. Ragna, 415.
 Nygaard, J. K., 411.
 Nykreim, P. A., 392.
 Nystuen, I., 360.
 Nystuen, J., 389.
 Nystuen, J. B., 360.
 Odland, A. K., 412.
 Odland, S. E., 402.
 Odland, S. V., 338.
 Oftedal, A., 297, 360, 375, 383, 405, 425.
 Oftedal, Geo., 384.
 Oftedal, Gustav, 264, 287, 360, 374, 392.
 Oftedal, L., 125.
 Oftedal, S., 19, 88-96, 98-101, 105, 107-10, 112f, 117f, 120, 123f, 128f, 131, 135-43, 145-47, 150, 152, 157f, 160f, 166, 168f, 171, 173f, 177-79, 183f, 188-90, 195-204, 212-14, 230-32, 234, 238, 242, 246f, 249, 255f, 259, 263f, 267f, 270-76, 285-89, 192-95, 301-5, 309, 337, 341-44, 355, 357, 359f, 362, 368, 427, 432.
 Olsen, B., 394.
 Olsen, B. W., 384, 407.
 Olsen, H., 44.
 Olsen, H. S., 398.
 Olsen, J., 25, 34, 39-41, 54, 61, 65, 67, 74, 93-95, 105-8, 125, 132, 137, 143, 151, 154-59, 169, 180, 355.
 Olsen, K., 74, 358, 360.
 Olsen, Mrs. K., 82.
 Olsen, L. J. S., 379.
 Olsen, N., 360.
 Olsen, O. T., 381, 402.
 Olsen, Theo., 289.
 Olsen, T., se Bjørntvedt.
 Olson, Adolph, 376.
 Olson, Andrew, 406.
 Olson, A. C., 356.
 Olson, A. S., 387, 410.
 Olson, G., 357.
 Olson, M., 356.
 Olson, M. J., 377, 388, 412, 423.
 Olson, M. L., 380.
 Olson, N., 65.
 Olson, O., 235.
 Olson, O. C., 409.
 Olson, S., 356, 360.
 Omland, G. J., 392.
 Omland, J. L., 385.
 Opsal, H. O., 150, 159f, 392.
 Opsata, L. O., 403.
 Opseth, O. A., 407.
 Osterhus, P. O., 385.
 Ottesen, J. A., 15, 62.
 Oudal, G. O., 383, 404.
 Oudal, O. T., 385, 407.
 Oyen, B., 384.
 Oyen, J. J., 384.
 Patchin, S. A., 377.
 Pattee, Wm., 225f.
 Paulsen, P. A., 374.
 Paulson, A., 388.
 Paulson, C., 410.
 Paulson, F., 360.
 Paulson, J. S., 407.
 Paulson, Ole, 38, 44, 65, 74, 76-78, 80f, 85f, 94, 249, 255, 263, 285f, 305, 356-60, 374, 414.
 Paulson, Oscar, 411.
 Pedersen, E., 405, 415.
 Pedersen, J. A., 384, 406.
 Pedersen, J. J., 407.
 Pedersen, L., 382, 404, 415.
 Pedersen, L. O., 392.
 Pedersen, J. U., 287f, 396.
 Pedersen, N., 360.
 Pederson, A. J., 383, 404.
 Pederson, M. A., 380, 403, 424f.
 Pederson, R. M., 385.
 Perkins, J. W., 179, 373.
 Person, V., 377.
 Petersen, A., 393.

- Petersen, L., 87, 373.
 Petersen, O., 44f.
 Petersen, P. T., 395.
 Peterson, Peter, 386.
 Petri, C., 377.
 Pettersen, E. W., 387.
 Pettersen, G., 249.
 Pettersen, fru Mamle, 295.
 Pettersen, W. M., 249, 263, 287, 289, 295, 301, 304, 330, 369, 380.
 Bond, C. M., 236.
 Preus, A. C., 15.
 Qualben, L., 377, 389.
 Quamme, O. K., 395.
 Quanbeck, C. W., 386.
 Quanbeck, H. S., 381, 401.
 Quanbeck, H. T., 387.
 Quanbeck, J. T., 388.
 Raaen, T. T., se Roan.
 Raaum, O. J., 408.
 Radik, R., 34.
 Rambush, 77.
 Rasmussen, A., 394.
 Rasmussen, C., 187, 356, 360.
 Rasmussen, H., 289, 303.
 Rasmussen, O., 397.
 Rasmussen, P. A., 12, 14, 16f, 21.
 Rangland, C., 235.
 Refsdal, O., 401.
 Reimestad, G. S., 382.
 Reimestad, T. S., 209, 248f, 269, 330, 337, 368f, 379, 394.
 Reitan, J. O., 388, 411.
 Riis, T. O., 386.
 Risløv, S., 289, 357, 401.
 Risvold, O., 394.
 Roalkvam, H., 245, 356.
 Roan, C. M., 303, 357, 359f, 385, 415.
 Roan, T. T., 385, 408.
 Roglie, O., 379.
 Rohe, M. H., 392.
 Rollefson, M., 360.
 Romsdahl, S., 273, 329, 379, 394.
 Romstad, M., 401.
 Ronnei, S. P., 377.
 Roseland, J. C. J., 356.
 Rosing, C. O., 395.
 Ross, D. B., 406.
 Rossing, O. J., 405.
 Rudie, K. N., 403.
 Rue, H. E., 397.
 Ruh, M. P., 65, 67, 357.
 Rufsvold, M., 302, 399.
 Rustad, S., 74, 175, 356, 359.
 Rydland, H., 389.
 Rykken, A. C., 411.
 Rykken, K. T., 357.
 Rødvik, J., 376, 387, 410.
 Rønning, B., 411.
 Rønning, N. N., 297, 357.
 Røvik, J. H. O., 401.
 Sageng, Halvor, 383, 406.
 Sageng, Hans, 385, 408.
 Sageng, O. O., 415.
 Sahl, G. H., 386.
 Salvesen, K., 65.
 Sand, B. A., 402.
 Sand, E. G., 410.
 Sandanger, G., 410.
 Sanders, O. B., 400.
 Sandness, O., 400.
 Sardeson, A. E., 380.
 Sateren, L. B., 386, 409.
 Sateren, M., 388.
 Saugstad, C., 25, 44f, 57, 70, 72f, 142f, 249, 356, 391.
 Schele, A. A., 18, 65, 69.
 Scheldahl, O., 65.
 Schmidt, C. H., 381, 402.
 Schmidt, F. A., 22, 223f, 235, 242, 344, 355, 364.
 Schenhovd, O. E., 391.
 Selsø, O. L., 399.
 Severson, S. O., 274, 287, 312, 316, 355, 370, 384.
 Shefveland, O., 381, 400.
 Sheldahl, se Scheldahl.
 Shipstead, H., 359f.
 Shirley, M., 197, 360, 373, 391.
 Silseth, M., 403.
 Simundson, S. O., 382.
 Sinness, L. O., 384.
 Sivertsen, J., 65.
 Skaar, E. O., 409.
 Skaar, J., 356.
 Skaret, J. O., 400.
 Skartvedt, G., 356.
 Skonnord, Ino., 383, 405.
 Skyberg, O., 360.
 Skørdalsvold, J. J., 195, 289, 303, 374.
 Slettedahl, E. B., 396.
 Slettehaugh, R. W., 389.
 Sletten, O. H., 302f, 312, 406, 413, 415.
 Sletten, O. R., 399.
 Soberg, O., 324.
 Sohm, R., 323.
 Solem, H. M., 399.
 Solheim, E., 409.
 Solensten, M., 386.

- Solensten, R., 385.
 Solensten, T. K., 394.
 Sonnack, P. G., 412.
 Stadem, C. J., 385, 408.
 Stangeland, C. H., 383.
 Stavik, B. A., 401.
 Stavney, J. A., 406.
 Steen, P., 400.
 Stenberg, J. A., 402.
 Stenersen, I. H., 373.
 Stenson, O. H., 394.
 Stenvik, C. L., 374, 379, 394.
 Storebø, H. G., 409.
 Storjohann, J., 78f, 82, 88, 125.
 Stowell, A. L., 375, 409.
 Strand, B. P., 393.
 Strand, H., 65.
 Strand, J. S., 288, 296f, 302, 402.
 Strand, S., 393.
 Strass, O. C., 381, 401.
 Strøm, L. H., 359.
 Strømmen, P. A., 410.
 Stub, H. A., 15.
 Stubkjær, N. A., 401.
 Støylen, B., 338, 415-21, 424f.
 Sund, B. S., 398.
 Sundal, B. L., 381, 402, 425.
 Sunde, C., 388.
 Sunde, R., 192, 359.
 Sveeggen, P. A., 316, 355, 371, 424f.
 Sveen, M. B., 397.
 Svenson, J. F., 399.
 Sverdrup, Edvard, 420f.
 Sverdrup, Georg, 19, 89, 92, 108-10, 119f, 124f, 127, 129f, 135-37, 139-46, 148f, 154-58, 160-66, 169, 173, 180, 183f, 194-204, 208, 210f, 213, 221, 230, 232, 234, 241-44, 246f, 249, 256, 259, 264, 267, 272, 274, 279-83, 286-93, 295, 298, 303, 305, 336, 341-45, 355f, 360, 362f, 431-33.
 Sverdrup, George, 276, 291, 293, 295, 299f, 302, 314, 316, 319, 323, 335, 345f, 355, 357, 360, 366, 383, 413, 415, 417, 419, 421f.
 Sverdrup, H., 182, 374, 422.
 Sverdrup, H. U., 211, 348f, 362.
 Sverdrup, fru Kathrine E., 213.
 Sverdrup, Leif, 389.
 Sverdrup, frk. Ragna, 360.
 Swenson, J., 13.
 Swenson, L., 235, 356, 360.
 Swenson, O., 404.
 Sydgaard, E., 406.
 Syversen, 44.
 Sæthre, P., 382.
 Sæterlie, M., 356, 395.
 Sæveland, S., 38, 357.
 Sørebo, A. J., 385.
 Sørensen, S. E., 393.
 Søvde, G. A., 374, 380, 396.
 Tallackson, J. T., 381.
 Tangvald, G., 384, 406.
 Tekse, T., 381, 402.
 Tetlie, P. H., 400.
 Tharaldsen, A., 77, 358, 360.
 Tharaldsen, I., 70, 391.
 Tharaldsen, T., se Aga, T. T.
 Thomasberg, N. J., 401.
 Thompson, H., 356.
 Thompson, frk. Agnes, 415.
 Thoresen, C., 182, 374, 379.
 Thoresen, L., 374, 396.
 Thorseth, O. J., 399.
 Thorson, A., 386.
 Thorup, H. N., 45, 56, 391.
 Thuraas, A. C., 289.
 Thvedt, I. O., 409.
 Titterud, E., 359.
 Tollefson, B., 380, 396.
 Tollefson, C. M., 375, 404.
 Tollefson, E. C., 402.
 Tollefson, I., 396.
 Tollefson, S. R., 289, 380, 398.
 Torgerson, O. K., 412.
 Torland, A., 383.
 Torvik, O. L., 303, 357, 402.
 Torrison, O., 385.
 Tou, E. H., 380, 397.
 Tufteland, M., 389.
 Turunen, H., 395.
 Tuve, M. L., se M. L. Olson.
 Tysseland, L., 303, 386, 409.
 Tørlen, H. L., 397.
 Tøsdal, L. H., 392.
 Ueland, A., 225, 235.
 Urdahl, H. J., 406.
 Urseth, H. A., 263f, 268f, 287, 293, 295-99, 305, 344f, 355, 360, 365, 381, 402.
 Urseth, O. A., 376.
 Vaageness, M. G. C., 389, 412.
 Valdøl, M. O., se Waldøl.
 Vanderburgh, 76f.
 Vang, C. S., 264, 360, 382, 404, 423.
 Vang, Chr. S., 405.
 Vang, J. S., 382.
 Vang, P. S., 405.
 Vangstad, S. J., 384, 407.
 Vartdal, A. J., 382, 404.

- Veblen, O. A., 235, 356.
 Venem, J. T., 34, 38, 67, 357.
 Versland, G., 409.
 Vigestad, A. J., 405.
 Vikingstad, N. J., 360, 374, 381, 399.
 Villesvik, H. J., 399.
 Vogt, C. N., 408.
 Voldal, H., 397.
 Waage, M. J., 392.
 Wahlstrom, L. O., 407.
 Wald, T. W. H., 65.
 Waldal, M. O., 398.
 Walther, K. F. W., 16f, 22.
 Walther, W., 323.
 Wang, H. M., 392.
 Wang, K. J., 404.
 Weenaas, A., 25f, 28f, 32, 34f, 37, 39f, 40, 43f, 46f, 49-55, 57, 59, 61, 63-73, 75, 77-80, 82-84, 86-91, 93, 95-99, 101, 103, 105, 107-10, 113-18, 120f, 123f, 126f, 129, 131-34, 136f, 139-42, 145, 162, 168f, 173, 214, 265, 339, 341f, 355, 360f, 421.
 Weenaas, fru Valborg, 72, 89-91.
 Weenem, se Venem.
 Weltzin, F., 357, 415.
 Wigdahl, G. O., 407.
 Wigdahl, L. O., 396.
 Wilder, R., 336.
 Wikre, N. E., 65, 235.
 Wilson, E. W., 86.
 Winberg, Ø., 380.
 Winther, H. A. B., 407.
 Winther, O. S., 388, 412.
 Winther, P., 256, 302, 360, 398.
 Wisløff, J. M., 421.
 Wold, A., 395.
 Wold, Chr., 392.
 Wold, O. O., 400.
 Wraamann, W. W., 374.
 Wright, A., 34, 38, 43, 356.
 Yderstad, H. T., 360, 397.
 Youngdahl, C. R., 377.
 Ytrehus, Chr. K., 287f, 357, 397, 417.
 Ytrehus, H., 383, 405.
 Ytrehus, O., 387.
 Øien, O. P., 182, 379, 393.
 Ørke, A. J., 397.
 Østby, P. G., 44f, 56, 94, 373, 390.
 Østergaard, P. J., 394.
 Østgulen, H. O., 289, 397.

3 2044 038 472 239

HELLAND, Andreas Andersen J61.835
Augsburg Seminar A921.9
gjennem femti aar 1869- H476au
1919. 1920

